GIAMBATTISTA BASILE

PENTAMERONUL
SAU
POVESTEA POVEŞTILOR

EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ

GIAMBATTISTA BASILE
PENTAMERONUL
Sau
Povestea Poveștilor

CUPRINS

NOTA TRADUCĂTORULUI

CUVÂNT ÎNAINTE

ZIUA ÎNTÂI

- POVESTEA ZMEULUI
- MIRTUL
- PERUONTO
- VARDIELLO
- PURICELE
- CENUȘĂREASA
- CEI DOI FII AI NEGUSTORULUI
- CHIP DE CAPRA
- CIUTA FERMECATĂ
- BABA JUPUITĂ
- CREUZETUL

ZIUA A DOUA

- PĂTRUNJIȚA
- PRINȚUL VERDEPRATO
- VIOLA
- GAGLIUSO
- ȘARPELE

URSOAICA
PORUMBIȚA
SCLAVA POCITĂ
LACĂTUL
CUMĂTRUL
VOPSITORIA
ZIUA A TREIA
CANNETELLA
FRUMOASA CU MÂINILE RETEZATE
„CHIP ALB”
SAPIA LICCARDA
CĂRĂBUȘUL, ȘOARECELE ȘI GREIERELE
BELLUCCIA
CORVETTO
MOSCIONE CEL PROST
ROSELLA
CELE TREI ZÂNE
TERMA
ZIUA A PATRA
PIATRA COCOȘULUI
CEI DOI FRAȚI
ȘOIMUL, CERBUL ȘI DELFINUL
CELE ȘAPTE BUCĂȚI DE ȘORICI
BALAURUL

CELE TREI COROANE

CELE DOUĂ AZIME

CEI ŞAPTE PORUMBEI

CORBUL

TRUFIA PEDEPSITĂ

MÂŢA

ZIUA A CINCEA

GÂSCA

CELE DOUĂSPREZECE LUNI ALE ANULUI

SMALŢ VĂPSIT

TRUNCHIUL DE AUR

SOARELE, LUNA ŞI TALIA

CEI CINCI FII

NINNILLO ŞI NENNELLA

CELE TREI CHITRE

ÎNCHEIERE LA CUVÂNTUL ÎNAINTE AL ACESTOR ZĂBAVE CARE RĂSPUNDE ZĂBAVEI A ZECEA A ZILEI A CINCEA

NOTE

E greu să preţuim cartea aceasta ciudată şi rară, unul dintre prea puţinele câştiguri durabile ale unui veac sterp şi ingrat, fără o cât de sumară înţelegere a ceea ce a fost literatura italiană a secolului 17, il Seicento, *cum îi spun italienii, veacul baroc. După ce marele glas al lui Tasso a tăcut (iar al lui Tommaso Campanella a sunat în pustiu, neauzit atunci de nimeni), după ce peste Italia s-a aşternut, intransigentă şi vicleană, Contrareforma şi, apăsătoare peste întregul Sud, dominaţia spaniolă, Italia, plină de gloria, dar şi de osteneala marelui veac care*

trecuse, ar fi trebuit, într-un sens ideal, să se reculeagă şi să tacă. Sau să lase să se audă numai glasul lui Claudio Monteverdi şi al acelora care împreună cu el au dat formă rodnică şi durabilă melodramei italiene. Şi totuşi nimic mai asurzitor decât zarva poetică şi literară a acelui Seicento. *Lipsa intimă, radicală, de mari idealuri şi entuziasme politice şi filosofice, lipsa de substanţă poetică esenţială, lipsa de vitalitate creatoare au luat forma unei spasmodice, crispate strădanii de a da golului gesturi patetice, de a-l înveşmânta cu o mantie triumfală şi policromă, umflată şi zbuciumată şi contorsionată de un vânt factice, de culise, de a-i da un glas care nu putea fi, forţându-l, decât declamatoriu şi strident. Toţi cei care au vrut, fără a fi cu adevărat, să se cheme poeţi, au simţit că impostura lor (inconştientă altminteri) nu poate fi susţinută decât urmărind „efectul", epatând, excogitând, din sărăcia de esenţă a inspiraţiei lor, jocuri prestigioase, surprize violente, recorduri exhibiţioniste, focuri de artificii feerice şi vane. Cu orice mijloace, cu orice preţ: metafore şi asociaţii extravagante, fluvii şi cascade de epitete, antiteze până la saţietate, jocuri de cuvinte şi de sunete, hiperbole exorbitante, rafinamente suave sau crude. Abilitatea în această direcţie au numit-o* ingegno, *ingeniozitate, dibăcie, iscusinţă şi şi-au făcut din ea o mândrie, iar unitatea sintetică ideală a acestei acrobatice inventivităţi au numit-o* arguzia1 şi *mai ales* concetto, *termen fără traducere adecvată2 şi care denumeşte în fond ideea poetică devenită, de altfel cu emfază şi fast, cabotină. Trebuie adăugat că, în materia acestor* concetti *şi în general a întregii literaturi concettiste, totul sau aproape totul este, la temelie, tradiţional. Seicentiştii aveau ambiţia să preia marea tradiţie a culturii greceşti, latine şi italiene (restul li se părea necioplit şi barbar) şi, cu mâini savante, s-o rafineze pe măsura unor gusturi mai complicate şi mai gingaşe, în orice caz mai exigente. Şi da fapt toată această orgolioasă ireverenţă nu avea decât puterea de a pune condiment şi fard.*

Ar ajunge, pentru a înţelege nemijlocit fenomenul acesta3 să citească cineva din puzderia de poetaştri a epocii4, măcar Adone-*le lui Giambattista Marino (1569— 1625), celebrat triumfal pe atunci în mare parte a Europei occidentale şi, mai ales în Italia, considerat poet suprem, iar opera lui o* summa poetica *a vremilor de până la el. Şi e de netăgăduit că în* Adone *este tot sau, mai drept zis, de toate şi că, luând ca pretext iubirea Venerei pentru Adonis, Marino a reelaborat, făcând, cu un fel de vicioasă şi insaţiabilă voluptate, literatură din literatură, o tradiţie literară*

milenară. Şi iarăşi nu se poate tăgădui că avea eminente daruri de artist al cuvântului şi al ritmurilor, putere descriptivă, l'ingegno, l'arguzia. *Dar totul e pe cit de uluitor, pe atât de specios şi de vacuu, un monument enorm clădit pe nisipuri aride şi amăgitoare, o bizară simfonie făcută din ecourile savant amplificate şi complicate ale nimicului.*

Am zăbovit asupra lui Marino pentru că este un caz tipic şi larg reprezentativ. A spus veacului, şi veacul l-a ascultat:

Poetului i-e ţel să uluiască,

La ţesală cu el, dacă nu-i bun să uimească.

Alt poet seicentist, Chiabrera (1552—1638), in Dialogurile *lui despre arta poetică nu spune altceva vorbind despre o artă care „face sprâncenele să se arcuiască", de uimire, bineînţeles.*

Gustul acesta pentru surpriză şi supralicitare, acest iluzionism estetic făcut din entuziasme simulate şi rafinamente formale străbate şi umple nu numai poezia ci, in măsuri diverse, aproape toată proza veacului baroc, fie ea narativă, critică, polemică, de amvon, didactică sau oricare alta. Iată, la întâmplare, o frază nu se ştie a cui, citată de marele teoretician al concetismului italian Emmanuele Tesauro (1592—1675) şi declamată cu prilejul unui doliu public: „Iată, am plâns otita, încât lumea are acuma două oceane, unul de ape, altul făcut din lacrimile noastre. Am suspinat astfel, încât suspinele noastre au produs o nouă Eolie zbuciumată de vânturi, pe care va trebui s-o dăm în grija unui nou Eol. Priviţi-o înconjurată de flăcările altor facle care nu ştiu cum de nu se sting de multele noastre lacrimi, dacă n-ar fi că, atâta cit udă lacrimile, tot alâta zvântă suspinele." Iar Daniello Bartoli (1608—1685), prozator seicentist el însuşi, capabil însă, în ciuda propriilor sale scăderi, de o suficientă distanţare critică (în special anti-marinistă) scrie, într-o pagină vestită din Literatul apărat şi îndreptat, *despre stilul „concettoso" al prozei de artă scrisă pe atunci, că foloseşte „vorbe cu sensuri chinuite, cu aluzii duble; spirituale şi vii, dar bune mai mult să pişte creierul, decât să mişte inima". Autorii „se ostenesc să fabrice* concetti, *care cel mai adesea reuşesc să fie doar diformităţi şi confuzii; alcătuiri de sticlă lucrate cu un vârf de luminare: abia atinse, ca să nu zic privite, se sfărâmă… Fiecare pagină a lor seamănă cu o coadă de păun desfăşurată în soare; pe cit de pestriţă, pe atât de mobilă:* numquam ipsa, semper alia, etsi semper ipsa quando alia5… *Şi pentru că au drept principiu că acest fel de a compune e ca împletirea unei cununi de flori,* quae varietate sola placent6*, de aceea pun*

acolo şi ce se poate şi ce nu se poate îmbina… Ia naştere de aici fărâmiţarea perioadelor, tăiate în mici fragmente, urmare a aglomerării atâtor mărunţişuri care, fiecare, încheie sensul şi schimbă ideea… Totuşi, cu toată această caznă de meşteşug şi ingeniozitate, în moduri cele mai adesea hiperbolice şi uriaşe, li se întâmplă de obicei ca, atunci când vor să spună mai mult, atunci să spună mai puţin, îndepărtându-se deopotrivă şi de naturaleţe şi de fidelitate". Şi i se întâmplă aceasta şi lui Bartoli însuşi, deşi, în multe privinţe, opera lui poate fi mântuită de uitarea deplină. Totuşi Bartoli, ca Marino în poezie, scrie după alţii. Istoria Companiei *iezuite, scrisă de el, plină de toate priveliştile lumii, de la extrema Thule până în China, e făcută după relatările altora. Cu un registru verbal enorm, cu un avânt descriptiv inepuizabil, Bartoli rămâne, în sensul rău, seicentesc, livresc, un „Marino al prozei" cum i s-a spus, pentru că îi lipsea adâncimea, căldura şi bogăţia puterii creatoare, entuziasmul ideii, prospeţimea ingenuă a percepţiei poetice.*

Paolo Segneri, aplaudat ca restaurator al elocvenţei religioase în Seicento, şi nu fără meritele unei bine organizate retorici, era şi el supus aceleiaşi inerţii de fond a sentimentului şi a vitalităţii înnoitoare care este, teatral compensată, boala întregului veac. Segneri poate scrie, cu emfatică şi exterioară fervoare, într-o predică: „Cum vom face să urcăm atât de sus? Cum vom face oare? Dar aveţi încredere. Voi împrumuta, dacă este nevoie, carul, nu de la Medeea, nu de la Triptolem, nu (ce am eu cu basmele păgânilor), îl voi împrumuta de la Ilie. Şi să nu vă înspăimânte că e un car de foc: Currus equorum igneorum7. *E un foc care luminează, încălzeşte, dar nu vatămă, dar foc trebuie să fie totuşi, pentru că nu orice dorinţă e în stare să ne ducă în Cer, ci doar aceea care e fierbinte". Iar alt predicator, Emmanuele Or elvi, într-un pasaj vestit (din 1650), compară botezul şi spovedania cu spălarea unei rufe, căzând, cum îi era de altfel obiceiul, într-o orgie descriptivă care, dacă n-ar fi mult prea lungă, ar merita, ca magnific exemplară, să fie citată.*

Dar scopul fiind altul, acela de a situa opera lui Basile în atmosfera literară a secolului, se cade acuma să spunem, despre cartea aceasta destul de curioasă, câteva cuvinte de lămurire, pentru ca peste traducerea ei românească, pentru întâia oară întreagă, dar mai ales credincioasă şi vie, să nu cadă cumva neprielnică umbra schimbătoare a veacurilor, a gusturilor şi a modelor.

Cât priveşte materia celor 49 de basme, precum şi a celui al 50-lea, care este încheierea poveştii acestor poveşti (Povestea poveştilor, Lo cunto de li cunti, *cum i-a spus Basile cărţii întregi), materia aceasta a fost culeasă de autor din gura naratorilor şi multe dintre ele fac parte din patrimoniul de toţi ştiut al folclorului narativ universal: unele aparţin străvechiului mit al lui Psyche, iubită în întuneric de un mire nevăzut (1, 9; cf. 5, 4; 2, 2; 2, 5),* Mirtul *(1,2) apare în colecţia Grimm ca* Die Nelke, Zezolla *(1,6) este* Cenuşăreasa, Soarele, Luna şi Talia *(5,5) corespunde lui* Dornröschen *şi* Belle au bois dormant, Gagliuso *(2, 4) este* Motanul încălţat; *un grup destul de important reprezintă prototipul narativ al „prostului norocos":* Antuono *(1, 1),* Peruonto *(1,3),* Vardiello *(1,4),* Nardiello *(3, 5),* Moscione *etc.; povestea regelui din Antamarina (4, 5) are mari asemănări cu legenda lui Siegfried. Sunt însă în* Pentameron *şi multe basme mai puţin cunoscute de noi, cu circulaţie nu numai în sfera napolitană (de unde se trăgea Basile), dar în întreaga Italie: basme siciliene,* abruțeze, *toscane, veneţiene, tiroleze etc. Materia aceasta, structurată după tipul devenit tradiţional al Decameronului, este însă departe de fi prezenta un interes pur folcloric, şi documentar8. Valoarea cărţii depăşeşte cu mult pe aceea a unei frumoase culegeri de basme pentru copii, ea este o capodoperă a literaturii italiene din secolul al XVII-lea.*

Autorul ei, Giambattista Basile, născut la Napoli prin 1575 şi mort în 1632, a păstrat, de-a lungul vicisitudinilor unei cariere cam tot atât de agitată şi de schimbătoare ca a multor contemporani ai săi, calitatea statornică de personaj bine văzut şi bine tratat la curţi de regi, de principi şi de duci, şi de unde, ca răsplată a serviciilor sale de militar, curtean, guvernator şi literat cu inspiraţia rodnică şi promptă, i s-au tras mari onoruri şi titlurile de cavaler şi conte palatin, conte de Castelrampa, conte de Torone. Giambattista Basile a fost în tinereţe ofiţer în armata Veneţiei (înrolat în garnizoana din Malta, la Candia). În 1607, pe când ameninţa să izbucnească războiul dintre Veneţia şi turci, s-a îmbarcat pe flota lui Giovanni Bombo. Apoi s-a întors la Napoli (pe vremea aceea provincie spaniolă guvernată de un viceregе), unde a fost curtean al principelui Carafa, s-a mutat la Mantova, ca gentilom de casă al ducelui Vincenzo Gonzaga. Iarăşi la Napoli, a frecventat curtea viceregelui (al doilea duce de Alba), a principilor Caracciolo şi, mai târziu, a ducelui Galeazzo. A fost rând pe rând, guvernator al domeniilor regale şi ducale din sudul Italiei, la Monte Mar ano (pe clina septentrională, păduroasă a lacurilor Flegree), la

Zungoli, în Lucania muntoasă şi păstorească, în bogata Avarsa, cu vinurile ei cele bune, în Giugliano, printre livezi, podgorii şi cânepişti. Acolo a şi murit, în 1632. „Aventurieri onoraţi" erau numiţi oamenii de felul şi de rangul lui, şi onorat a fost de bună seamă, dar mai ales, într-un sens preţios pentru noi, onorabil. Curtean, administrator de domenii feudale, a rămas, din probitate, nu din orgoliu, un om cu inima şi mâinile curate şi, drept răsplată, cu punga pustie. Şi mulţi inşi abili şi descurcăreţi au zâmbit cu superioară compătimire la lipsa de dibăcie a cavalerului Basile de a fi, printre atâtea grase prilejuri, curteanul unei Fortune dubioase, e drept, dar cât se poate de darnice.

Omul acesta de bine a fost, ca literat de curte, un conformist ingenios, un seicentist din constelaţia lui Marino şi atâta. A închinat, în italiană şi spaniolă, ode mai-marilor săi, în gust baroc, complimente şi anagrame, pline de un merit astăzi defunct, doamnelor napolitane, a compus texte pentru muzică (motete, canzonete), o dramă marinărească în gustul pastoralelor lui Tasso şi Guarini: Le Avventurose disavventure, *adică* Aventurile fără noroc, *apoi un lung poem,* Teagene, *în care versifică, în octave, un roman grec de dragoste şi aventuri,* Teagene şi Haricleea *sau, cum i se mai spune,* Etiopicele *lui Heliodor. A editat şi comentat poeziile lui Pietro Bembo9. Dar Basile, marele Basile nu e nimic din toate acestea şi nu a început să fie ceva decât după ce a început să existe o literatură în dialect napolitan. Părintele ei, cel care a înălţat dialectul local la rang de limbă de artă, a fost un coleg de şcoală şi foarte bun şi statornic prieten al lui Basile, Giulio Cesare Cortese (1575— 1627?), care publicase în dialect o* Vaiasseide *(1615), epopee a slujnicuţelor napolitane, apoi* Farmecele nanului Cerriglio, *descriere pitorească a unei vestite şi nu prea bine famate taverne din Napoli,* Micco Passaro îndrăgostit *(1621) mic poem al isprăvilor şi năravurilor „apaşilor" şi curtezanilor aceluiaşi îndrăgit Napoli şi, tot în 1621, în 7 cânturi, o remarcabilă* Călătorie în Parnas, *amestec de confesiune şi satiră literară. Pe urmele lui Cortese, Basile a compus* Muzele Napolitane *(apărute, pare-se, doar postum, în 1635) care sunt, cu intenţii etice şi didactice, vii scene dialogate asupra moravurilor locale, scrise cu fineţă morală şi bună observaţie realistă: doi se ceartă, mai în glumă, mai în serios, şi ajung la injurii şi săbii, iar un bătrân îi desparte vorbindu-le de frumuseţea păcii; un tânăr, orbit de patimă şi inexpert, nu poate fi dezgustat de dragostea lui pentru o curtezană (descrisă cu aprinse şi crude culori) deşi i se arată ce primejdie şi ce*

tristeţe îl pândeşte; Cerriglio, *cârciuma descrisă şi de Cortese, ni se arată cu farmecul ei pitoresc şi interlop; două femeiuşti se ceartă crâncen, vărsându-şi cu foc îmbelşugate şi magnifice injurii; o nuntă ţărănească; sfaturi pentru alegerea nevestei; satira unui bătrân care se pregăteşte să ia de soţie o fetişcană; satira veşmintelor somptuoase, câştigate fără cinste, şi lauda unicei haine decente a unui om de treabă, veşmânt vechi şi păstrat cu grijă, ca cinstea celui care-l poartă. Formula sintetică, discretă şi suavă a acestor compuneri apare în ultima eglogă, închinată Muzicii, acelei muzici cântate pe instrumente simple şi de rină, dar care ajunge la inima din adânc, acolo unde muzica sinuos rafinată a palatelor nu avea cum ajunge10.*

Şi, pe această treaptă a Muzelor *sale, Basile a ajuns să scrie, isprăvindu-şi şi viaţa,* Lo cunto de li cunti overo lo trattenemiento *de'* peceerille di Gian Alesio Abbatuxis *(pseudonimul anagramatic al autorului). Subtitlul „desfătarea copiilor" este ironic şi amăgitor. Basile n-a scris cartea pentru copii. A scris-o ca să dea demnitate şi podoabă literară basmelor (şi el este cel dintâi în Europa care a făcut-o), basme pe care le iubea cu o simpatie năzuroasă, ironică şi tandră, şi pe care a vrut să le povestească în stilul vremii sale, ca literat şi retor baroc, ca funambul al frazei, al metaforei, al hiperbolei, ca maestru inepuizabil al jocurilor de cuvinte, al aluziilor erudite, al preţiozităţilor ingenioase, al acumulărilor monstruoase (aglomerări de sinonime, serii rimate etc), în gustul lui Rabelais (pe care Basile nu-l citise), şi n-a greşit: materia şi stilul au devenit o realitate unică, exuberantă şi complexă, în care barocul capătă un suflet, basmul, artă, şi viaţa din jurul lui Basile, printre meandrele de vis ale basmului, o oglindă plină de focuri şi lumini, dar cu ape limpezi şi adânci. Ce stranie sinteză. Basile n-a vrut să facă parodia sau satira manierismului baroc, cum s-a crezut o vreme. Basile n-a vrut să ia basmul ca simplu pretext de acrobaţie stilistică seicentistă, nici n-a căutat grotescul şi bizarul pentru a uimi cu ele, ca elemente cultivate în sine, nici n-a zâmbit de sus la candoarea populară, deşi rafinamentul lui creează detaşarea necesară tonului general tandru zâmbitor, dând basmului ce e al basmului şi artei, cu graţie şi putere, ce trebuia să fie al ei. Dar din tot ce a vrut şi n-a vrut Basile, a crescut această operă în care legendarul, fantezia şi realismul se unesc, subtil, dar cu bogăţie şi seninătate, într-o sinteză care purifică proza veacului de păcatele ei şi ne-o păstrează, transfigurată în artă. Iar omenia şi credinţa în bine care este şi a străvechiului, anonimului autor popular*

este, miracol, şi a lui Basile însuşi, poetul aulic, poetul baroc, dar om cinstit şi bun, iubitor de dreptate, cu sufletul plin de bogăţia, ritmurile, rumoarea şi culoarea vieţii şi de tristeţea ei dulce-amară, dornic s-o prefacă în basm şi vis pentru a-i restitui bucuria. Basile uneşte totul într-un amestec, prodigios, de seriozitate şi burlesc, de tandreţă şi de cadenţe furioase, de ingeniozitate, patetic şi maliţie, amestec nuanţat şi modulat cu artă şi cu brio, în care fondul popular nu-şi pierde pasta groasă, vigoarea şi coerenţa, iar modurile baroce devin mijloace fericite de a sugera că totul e o glumă feerică a unui mare artist cu inima bogată. Suntem datori să dăm aici, cu vorbele lui Croce însuşi, ceea ce nu se poate spune mai bine despre arta lui Basile considerată în întregul ei (pag. XXIII a introducerii la traducerea sa): „Barocul… făcut în serios, e insuportabil, dar plăcut şi sărbătoresc atunci când e străbătut de o sclipire de maliţie, înviorat de un izvoraş de voie bună. Sub acest aspect, s-ar putea chiar afirma că Pentameronul *lui Basile este cea mai frumoasă carte italiană barocă… pentru că barocul execută în ea un dans al lui alegru şi doar apare şi apoi se risipeşte; a fost cândva un tulbure baroc şi-a devenit acuma limpede voioşie”.*

Cartea a apărut postum, între 1632 şi 1636. A devenit cunoscută în Europa pentru că, lăudată de fraţii Grimm, a fost tradusă integral în germană de F. Liebrecht (Bratislava, 1846, cu prefaţa lui Jacob Grimm). În engleză a tradus întâi doar 30 de basme Taylor, în 1843, iar pe toate Richard Burton în 1893. Traducerea engleză cea mai bună este astăzi cea a lui N. B. Penzer (Londra, 1932, 2 volume în quarto, cu bogate note şi apendice, bibliografie, introducere). În chip paradoxal, cartea a intrat într-adevăr în mare circulaţie literară italiană abia în 1925, prin impecabila şi splendida traducere a lui Benedetto Croce, care renunţase să mai termine editarea originalului (primul volum, Napoli 1891) de vreme ce nici prietenii lui, literaţi şi erudiţi napolitani, nu mai puteau s-o citească prea uşor. După traducerea lui Croce s-a făcut traducerea pe care o prezentăm acum publicului românesc, procedând cum a procedat şi Penzer în ediţia mai sus pomenită şi care are o reputaţie mondială. Pe traducerea lui Croce se întemeiază judecăţile critice moderne (cum e de pildă cazul şi cu traducerea lui Galland şi, mult mai târziu a lui Mardros din O mie şi una de nopţi, *în franceză). De altfel, Croce* (Storia dell’ età barocca in Italia, *p. 472) spune, şi trebuie să-l credem: „Basile… concepea mental în italiană şi traducea apoi din dragoste pentru insolit şi pentru a etala bogăţia vorbirii*

partenopee; aşa că a pune opera sa în formă italiană nu e atâta a-i da un nou veşmânt, cât a-i reda pe cel originar". Croce îşi propunea, să câştige pentru Italia marea sa carte de basme. Şi a câştigat-o. Câştigul, prin harul traducerii care urmează, e şi pentru noi.

PETRU CREŢIA

NOTA TRADUCĂTORULUI

Prin natura ei, cartea de faţă nu poate fi o traducere ad literam; *ar fi greu să ni-l închipuim pe Creangă transpus într-o limbă străină fără a îmbrăca haina expresiilor idiomatice şi a proverbelor specifice acelei limbi. Panail Istrati a executat un reuşit tur de forţă impunând expresii şi proverbe româneşti în limba franceză* (il fuyait en mangeant la terre, prend tes yeux dans les mains *etc.) dar acestea sunt cazuri rare, menite să introducă un colorit exotic românesc în opera sa. În cazul* Pentameronului, *operă axată în esenţă pe proverbe, zicale şi expresii idiomatice, acest lucru este imposibil. Se vor întâlni. Totuşi, în cuprinsul cărţii, o serie de expresii traduse cuvânt cu cuvânt, dar numai cele total inteligibile. Ne-ar fi fost, de pildă, foarte simplu ca în loc de* a săpa cu hârleţul în mare *să traducem* a bate apa-n piuă, *expresiile fiind corespondente ca sens, dar, pentru a păstra coloritul local, ţinând seama că Neapolele este situat pe ţărmul mării, am preferat să păstrăm metafora originală, semantic explicabilă! Celelalte expresii, strict autohtone, sunt explicate prin note de subsol, cele mai multe traduse direct sau adaptate după notele lui Benedetto Croce.*

AUREL COVACI

CUVÂNT ÎNAINTE

Spune un proverb, de mult statornicit, că omul care caută ceartă găseşte bătaie; şi se mai ştie că maimuţa, de bine ce a dat peste cizme şi le-a tras în picioare, a rămas straşnic prinsă în cleiul vâscului.11 Tot aşa s-a întâmplat şi cu sclava zdrenţăroasă care, de unde nu-şi pusese vreodată conduri în picioare, a vrut, nitam-nisam, să-şi pună coroana pe cap. Dar cum cine sapă groapa altuia, cade el în ea, şi cum pentru fiecare lucru vine odată şi odată un ceas al socotelilor din urmă, aceea care, pe căi necinstite, a pus mâna pe omul de care altele erau vrednice, s-a prins până la urmă în vârtejul biciului şi, cu cât s-a lăsat învârtită mai mult, cu atât s-a rostogolit mai tare de-a berbeleacul, aşa cum se arată în cartea de faţă.

Domnea odată în Vallepelosa un rege care avea o fată, Zoza pe nume, care fată, ca şi cum ar fi fost un nou *Zoro-astru* sau un nou Heraclit, nu fusese auzită niciodată râzând. Bietul tată, care nu avea altă bucurie pe lume decât această singură fiică, nu precupeţea nimic pentru a o smulge din starea ei de tristeţe, şi-i chema s-o facă să râdă ba pe umblătorii pe catalige, ba pe săritorii prin cercuri, ba pe panglicari, ba pe meşterul Ruggiero12, ba pe scamatori, ba puterile lui Hercule13, ba câinii dănţuitori, ba pe maimuţa săltăreaţă, ba pe Lucia Canazza14, ba pe Tanda, ba pe Manda. Dar era vreme pierdută de pomană, căci nici leacul meşterului Grillo15, nici iarba-râsului, nici împunsătura în coşul pieptului, n-ar fi făcut să i se ivească pe buze barem o umbră de surâs. Sărmanul tată, nemaiştiind ce să facă, drept ultimă încercare, porunci să fie zidită în faţa porţii palatului o fântână mare, din care să ţâşnească untdelemn, cu gândul că oamenii care mişunau de colo-colo pe stradă, ca furnicile, aveau să facă, de teamă să nu se păteze cu stropii de ulei împrăştiaţi de fântână, sărituri de greier şi salturi de capră, sau ar fi tulit-o ca iepurii, alunecând şi izbindu-se unii de alţii şi că, în acest fel, doar-doar, s-o ivi ceva care s-o îndemne pe fată la un pic de râs.

Zidită fiind deci această fântână şi înfăţişându-se Zoza la fereastră, cu o mutră de murătură în oţet, se ivi din întâmplare o bătrână, care, sugând uleiul cu un burete, îl storcea într-un ulcior. Iar în timp ce baba, omorându-se cu treaba, îşi făcea lucrul cu băgare de seamă, un drac de paj de la curte aruncă o piatră atât de bine ţintită, încât, lovind ulciorul, îl făcu cioburi-cioburi. Baba care, Doamne-fereşte, n-avea păr pe limbă, dar nici nu se lăsa făcută de ocară, se puse cu gura pe paj:

— Mucosule, loază, căcăciosule, pişăciosule, ciocan de ţimbal, coadă la şezut, laţ de spânzurătoare! Lovi-te-ar damblaua! Pupa-te-ar mă-ta rece! Să nu mai ai parte de zi de sărbătoare! Găuri— te-ar lancea catalană! 16 Sugruma-te-ar ştreangul, să nu curgă sânge! Pieri-ţi-ar sămânţa, tâlharule, zgripţuroiule, pui de căţea cu bir 17, pungaşule!

Băiatul, care nu era nici el mai puţin slobod la gură şi mai ruşinos decât baba, pomenindu-se cu un asemenea potop de ocări, îi răspunse cu aceeaşi monedă:

— N-ai de gând să-ţi astupi oala cu lături, bunică a lui Scaraoţchi, cotoroanţă, băutoare de sânge, gâtuitoare de copii, hârcă tăbăcită?

Baba, aflând astfel de noutăţi despre neamul ei, se înfurie în aşa hal, încât, scăpând din frâu cârma cumpătării şi luând-o razna din grajdul răbdării, îşi ridică poalele-n cap, lăsând vederii privelişte a în faţa căreia Silvio putea să strige: „Du-te de deschide ochiul cu cornul! 18” în faţa cărei privelişti Zoza fu năpădită de un hohot de râs atât de nestăpânit, că era mai-mai să leşine.

Baba, la auzul acestui râs batjocoritor, mai că nu turbă de mânie şi suci spre Zoza o mutră de s-o bage în sperieţi, afurisind-o:

— Facă-se să n-ai parte nici de umbră de bărbat, dacă nu-l iei pe prinţul din Camporotondo!

Mirând-o nespus aceste vorbe, prinţesa porunci ca baba să fie adusă în faţa ei, voind să afle cu orice preţ dacă aceasta avusese de gând numai s-o ocărască sau să-i arunce niscai blestem. Şi baba îi răspunse:

— Află că prinţul pe care l-am pomenit e un flăcău chipeş şi răspunde la numele de Taddeo; dar, din pricina blestemului unei zâne, şi-a luat rămas bun de la viaţă şi a fost îngropat într-un mormânt, în afara zidurilor cetăţii lui. Şi stă scris pe mormântul prinţului că dacă o fecioară va izbuti să umple de lacrimi, în soroc de trei zile, o amforă ce se află acolo, atârnată de un cârlig, îl va face pe acesta să se scoale din mormânt s-o ia de soţie. Dar nu e cu putinţă ca doi ochi de om să verse atâtea lacrimi, încât să umple o amforă cât o jumătate de baniţă (decât numai dacă nu s-o duce acolo acea Egeria care şi— a dobândit la Roma un izvor de lacrimi19). Tocmai de aceea eu, văzându-mă luată în râs şi batjocorită de tine, ţi-am aruncat blestemul ăsta şi mă rog cerului ca aşa să se întâmple, drept răzbunare pentru ruşinarea de care mi s-a făcut parte.

Acestea zise, baba ţâşni glonţ pe trepte în jos, de teamă să nu-i fie măsurată spinarea cu ciomegele.

Cât despre Zoza, începu de îndată să mestece şi să rumege vorbele babei, duhul ispitei i se cuibări în cap şi, învârtind o roată de gânduri şi o vârtelniţă de îndoieli în jurul celor aflate, în cele din urmă, trasă de carul acelei patimi care orbeşte judecata şi vrăjeşte mintea omului, după ce luă un pumn de scuzi din lacrele tatălui ei, părăsi şi ea palatul regal. Şi merse, şi merse, până ajunse la palatul unei zâne. Acea zână, după ce prinţesa îşi vărsă în faţa ei focul inimii, din milă pentru o fată atât de frumoasă, căreia două lucruri erau cât pe ce să-i dea brinci într-o prăpastie: vârsta cea fragedă şi dorul atotputernic pentru ceva necunoscut, îi dădu un răvaş de înfăţişare către una din surorile ei, zână şi ea. Aceasta o întâmpină pe Zoza cu multă prietenie şi, o zi mai târziu, la revărsatul zorilor, când Noaptea îşi risipeşte peste tot stolurile de ciripitoare, făgăduind răsplată aceleia care-i va aduce veşti despre niscai turme de Umbre pierdute, îi puse în palmă o frumuseţe de nucă, zicându-i:

— Ia-o, fata mea şi păstreaz-o ca pe ochii din cap şi n-o deschide decât la ceas de grea cumpănă.

După care, printr-un alt răvaş, o înfăţişă unei a treia surori. Ajunsă la aceasta, la capătul unui drum ce nu se mai sfârşea, după ce fu întâmpinată cu aceleaşi dovezi de dragoste, primi încă un răvaş pentru o a patra soră şi o castană, însoţită de aceeaşi povaţă care i se dăduse o dată cu nuca. Şi iarăşi bătu prinţesa cale lungă, până ajunse la palatul celei de a patra zâne, unde avu parte de plăcute dezmierdări, iar în zori de zi, când era gata de drum, îi dădu zâna o alună, cu aceeaşi povaţă de a nu o deschide decât în clipa când nevoia o va strânge de gât.

Stăpână pe nucă, pe castană şi pe alună, Zoza se aşternu drumului şi atâtea ţări şi păduri şi râuri mai străbătu, că abia peste şapte ani — tocmai la ceasul când Soarele punea şaua pe roibii lui, cu gândul de a mai da o raită prin meleagurile lui din totdeauna, pe unde îi dădea bineţe trâmbiţatul cocoşilor— ajunse frântă de istov la *Campo-rotondo*. Aici, până a nu intra în cetate, dădu peste mormântul de marmură al prinţului, zidit la răcoarea unei fântâni care, simţindu-se ferecată într-o temniţă de porfir, plângea lacrimi de cristal. Aici luă ea amfora pe care o găsi atârnată şi, strângând-o între genunchi, purcese a juca îndată comedia celor *Doi Gemeni20*, ea dedesubt şi fântâna deasupra, nemaidezlipindu-şi capul de la gura vasului; aşa că, în mai puţin de două zile, ajunseră lacrimile la două degete de gâtul amforei şi nici nu i-ar mai fi trebuit două până s-o umple de tot. Dar înainte de a-şi stoarce cele din urmă picături, vlăguită de atâta plâns nemaiputând

ţine piept oboselii, se lăsă furată de somn şi îşi adăposti ochii, pentru un ceas, două, sub perdeaua pleoapelor.

În vremea asta, o sclavă neagră şi sfrijită, care venea adesea la fântână să ia apă într-un butoiaş şi care ştia povestea cu epitaful, poveste în gura lumii, văzând-o pe Zoza vărsând două izvoare de lacrimi, se pitise la pândă, aşteptând ca amfora să se umple şi să i-o smulgă apoi din mâini, lăsând-o cu buzele umflate. Chitind acum că prinţesa căzuse în braţele somnului, îi trase hoţeşte amfora din poală, îşi aplecă ochii deasupra ei şi, din câteva sughiţuri de plâns, o umplu ochi. Abia se întârnplă asta, că prinţul se şi sculă din sălaşul lui de marmură, înhaţă halca de carne neagră pe care o zări în faţa lui şi, fură să mai zăbovească, o duse în palatul regal unde, cu mari serbări şi luminaţii, şi-o făcu soţie.

Trezindu-se Zoza din somn şi zărind amfora la pământ, şi o dată cu ea şi nădejdile ei, văzând apoi mormântul deschis, inima i se strânse dureros şi fu cit pe ce să-şi treacă sufletul prin vămile Morţii. Dar cum, la urma urmei, răul ce i se întâmplase era fără leac, iar ea nu putea să se plângă decât de ochii ei care nu păziseră cum trebuie viţica nădejdilor21, se îndreptă, târându-şi paşii, spre cetate, unde, auzind despre ospeţele prinţului şi despre minunăţia de nevastă cu care se procopsise, îşi închipui fără multă greutate ce anume se întâmplase şi îşi spuse, suspinând, că două lucruri la fel de negre o doborâseră la pământ: somnul şi o sclavă arăpoaică. Cu toate acestea, hotărâlă să lupte din toate puterile împotriva morţii, în faţa căreia oricare vieţuitoare se apără pe cit îi stă în putinţă, luă cu chilie o casă frumoasă chiar în faţa palatului prinţului. De acolo, dacă nu-l putea vedea pe idolul inimii ei, avea cel puţin în faţă templul în care era încins binele la care atâta râvnea.

Într-o zi Taddeo, care se învârtea ca un fluture în jurul acelei nopţi tuciurii, se preschimbă în vultur, ţinându-şi tot timpul ochii aţintiţi asupra fetei cu care natura se întrecuse în dărnicie şi care, doldora de frumuseţe, putea să spună „sunt servită” 22. Dându-şi seama de primejdie, sclava dezlănţui o sfadă ca la talpa iadului şi, aflându-se grea, îl ameninţă pe prinţ:

— Dacă tu fereastră stare, eu dam pumni la burta mare şi la Giorgietello moare!

Taddeo, temindu-se pentru viitoarea lui odraslă şi tremurând ca papura de grija de a nu-i da arăpoaicei nicio pricină de supărare, se smulse, ca şi cum şi-ar fi smuls sufletul, din bătaia privirii prinţesei.

Zoza, văzând spulberându-i-se şi slabele nădejdi pe care le mai nutrea, nemaiştiind pe ce drum s-o apuce, aflându-se la ceas de grea cumpănă, îşi aduse aminte de darurile zânelor, asa că sparse nuca şi numai ce ieşi din ea un pitic de-o şchioapă, atât de drăgălaş, încât mai gingaşă arătare nu văzuse nimeni pe lume. Şi se cocoţă piticul pe geamlâc şi unde nu se porni a scoate atâtea fermecate şi înflorite triluri, de părea aidoma meşterului Biondo23, gata-gata să-l întreacă pe Pezzillo24 şi să-i lase de ruşine pe Orbul din Potenza şi pe împăratul păsărilor. Nu se ştie cum se făcu dar hărăpoaica îl văzu şi-l auzi pe prichindel şi-i pică în aşa măsură cu tronc la inimă, încât îl chemă pe Taddeo şi i se plânse:

— Pitic nu dai, suflet doare, eu dam pumni la burta mare şi la Giorgietello moare!

Prinţul, care trăia de pe acum sub papucul bernagualezei25, trimise la Zoza s-o întrebe dacă nu voia să-i vândă piticul; Zoza îi dădu răspuns că piticul nu era marfă de vânzare, dar că, dacă voia el să-l primească, ea i-l dădea în dar cu multă plăcere. Taddeo, care se dădea cu capul de pereţi să-şi vadă nevasta mulţumită, şi ajunsă cu bine la sorocul naşterii, îşi dădu încuviinţarea.

Mai trecură câteva zile şi Zoza desfăcu castana şi unde nu ieşi din ea o cloşcă de aur cu doisprezece puişori; şi numai ce-o zări hărăpoaica la fereastră, că şi simţi în inimă jungherul unei dorinţe de nepotolit; şi iarăşi îl chemă pe Taddeo şi, arătându-i cu degetul acea minunăţie, grăi:

— N-aduci cloşca graba mare, eu dam pumni la burta mare şi la Giorgietelio moare!

Iar prinţul, întru totul stăpânit şi speriat de căţeaua aceea păgână, trimise îndată pe cineva la Zoza, să-i făgăduiască tot ce i-ar face ei plăcere, drept preţ pentru o cloşcă atât de frumoasă. Şi se întoarse solul lui Taddeo cu acelaşi răspuns, că adică nu putea avea cloşca decât dacă vroia s-o primească în dar şi că orice încercare de târguială ar fi vreme irosită de pomană. Neavând încotro, prinţul lăsă nevoia să-i învingă sfiala şi, intrând în stăpânirea acelui lucru de mare preţ, rămase cu gura căscată în faţa purtării filotime a unei femei, el fiind atât ele lacom din fire, încât nu i-ar fi fost de ajuns toate lingourile de aur aduse din Indii.

După alte câteva zile Zoza desfăcu aluna şi ieşi din ea o păpuşă care torcea dintr-un caier de aur, lucru atât de înmărmuritor, încât abia fu înfăţişată păpuşa la fereastră şi dădu hărăpoaica s-o vadă, că-l şi chemă pe Taddeo, împuindu-i capul cu acelaşi vechi cântec:

— Nu păpuşa cumpărare, eu dam pumni la burta mare şi la Giorgietello moare!

Taddeo, lăsându-se învârtit ca un titirez şi dus de nas de trufia femeii care-l încălecase, nu avu inimă să trimită pe altcineva la Zoza după păpuşă, ci hotărî a i se înfăţişa el însuşi, amintindu-şi că „unde pui singur mâna, pune şi Dumnezeu mila” şi că, apoi, „ce poţi face singur nu aştepta să-ţi facă alţii”, sau că „dacă vrei să mănânci peşte, trebuie să intri în apă”.

Şi se întâmplă că, după ce el îi ceru iertare pentru nepotolitele pofte ale unei borţoase, Zoza, care nu mai putea de bucurie văzându-se faţă în faţă cu pricina suferinţelor ei, se lăsă rugată stăruitor, voind să ţină ea în mână cârma bărcii şi să se bucure cât mai mult de plăcerea de a se afla lângă stăpânul inimii ei, pe care o nemernică de sclavă i-l răpise. În cele din urmă, dăruindu-i păpuşa, aşa cum făcuse şi cu celelalte lucruri de preţ, înainte de a i-o pune prinţului în braţe, îi suflă torcătoarei la ureche să nască în sufletul hărăpoaicei dorinţa de a asculta poveşti. Taddeo, care se văzu ajuns în stăpânirea păpuşii fără să fi trebuit să scoată un gologan clin pungă, rămase uimit de atâta dărnicie şi-i făgădui marea cu sarea în schimbul acelui dar, iar o dată întors la palat, îi şi dădu nevestei păpuşa.

Roaba şi-o puse în poală şi începu să se joace cu ea; şi iată că deodată acel mărunt Amor, aidoma lui Ascaniu26 în poalele Didonei, îi aprinse focul în piept, stârnindu-i în suflet o asemenea poftă de poveşti încât nu se mai putu stăpâni şi, temându-se să-şi pună mâna lacăt la gură, ca nu cumva să nască prunci plângăcioşi în stare să scârbească o întreagă corabie de pomanagii, îşi chemă iarăşi bărbatul şi se ţinu de capul lui:

— Nu duci tu povestitoare, eu dam pumni la burta mare şi la Georgietello moare!

Taddeo, vrând să se păzească de o asemenea pacoste, dădu pitac, chemându-le la palatul lui, într—

o zi anume, pe toate femeile din cuprinsul regatului. In ziua sorocită, la ceasul când răsări steaua Diana, cea pe care o deşteaptă Aurora ca să împodobească drumurile de-a lungul cărora trebuie să călătorească Soarele, toate se adunară la locul hotărât. Dar prinţul, neavând chef să se încâlcească în atâta adunătură, alese dintre ele numai zece, pe cele mai pricepute dintre toate, pe cele mai bune de gură şi mai palavragioaice; acestea au fost Zeza deşelata, Cecca deşirată, Meneca guşata, Tolla năsoasa, Popa gheboasa, Antonella băloasa, Ciulla botoasa, Paola chiorâta, Ciometella chelboasa şi Iacova jegoasa. O dată scrise numele acestora pe o foaie şi o dată plecate

celelalte să-şi vadă de treburile lor, prinţul şi roaba se sculară de sub baldachin şi se îndreptară cu paşi măsuraţi spre una din grădinile palatului, în care ramurile înfrunzite erau atât de dese, încât soarele nu le putea străbate cu suliţele razelor. Iar după ce se aşezară ei sub un umbrar deasupra căruia se arcuia o boltă îmbelşugată de viţă şi în mijlocul căruia ţâşneau apele unei fântâni măreţe (iscusită dăscăliţă pentru curtenii pe care zi de zi îi învăţa arta murmuratului), astfel grăi Taddeo:

— Nu este alt lucru mai desfătător pe lume, cinstitele mole cucoane, deeât să asculţi povestindu-se isprăvile altora; şi nu fără adâncă judecată, un mare filozof27 a socotit drept cea din urmă fericire hărăzită omului pe aceea de a asculta plăcute poveşti; căci plecându-se urechea la lucruri măiestrit depănate, se spulberă necazurile, se dă uitării mitul şi mai lung se toarce firul vieţii. Pentru asemenea plăcută zăbavă îşi lasă meşterii lucrul, neguţătorii tarabele, advocaţii pricinile, băcanii dughenele şi se duc să caşte gura pe la bărbieri şi printre palavragii ca să asculte zvonuri mincinoase, avize28 născocite şi gazete din zbor. Se cade, deci, a-mi pogor! iertarea asupra neveste-mi pentru vina că i-a intrat în cap *pârdalnica* de poftă de a sta să asculte poveşti. Iar dacă vă face plăcere să alergaţi în întâmpinarea dorinţei doamnei mele, împlinind astfel şi dorinţa mea, revărsa-voi asupra voastră harul mulţumirii mele, căci vreme de patru sau cinci zile câte se vor mai cere până ca ea să-şi dezumfle pântecele, fiecare dintre voi va avea prilejul să spună, zi de zi, câte una din poveştile pe care bătrânele obicinuiesc să le perinde spre bucuria copiilor. Veţi pofti mereu în locul acesta, unde întâi vă veţi îndestula cu de-ale gurii, apoi veţi da glas poveştilor voastre şi ziua se va încheia printr-o eglogă rostită de către şaptenitării29 noştri; astfel ne vom petrece viaţa plini de voie bună, iar duhul tristeţii ducă-se în lumea celor morţi!

La aceste vorbe, toate dădură din cap în semn de încuviinţare a poruncii lui Taddeo; aduse fiind apoi bucatele, se puseră pe mâncare, iar după ce se îndopară pe săturate, prinţul îi făcu semn Zezei deşelata să-şi deşerte sacul. Iar Zeza, după ce se închină până la pământ în faţa gazdei şi a doamnei, astfel începu a grăi:

ZIUA ÎNTÂI

POVESTEA ZMEULUI

Antuono din Marigliano, alungat de maică-sa pentru că era cel mai flecar dintre nătângi, intră în slujba unui zmeu; de la care zmeu, voind el a se întoarce să-şi revadă casa părintească, este în mai multe rânduri ospătat şi tras pe sfoară da un hangiu; dar, în cele din urmă, primind în dar un ciomag care se arată a fi pedeapsa nepriceperii lui, îl face pe hangiu să-i plătească cu vârf şi îndesat pentru festele ce i le jucase şi-şi îmbogăţeşte familia.

«Cine a spus că norocul e orb, s-a arătat a fi mai deştept decât meşterul Lanza30 (împunge-l-ar numele lui), pentru că, într-adevăr, norocul loveşte orbeşte, ridicând deasupra oameni pe care n— ai fi dat o ceapă degerată şi; făcându-i una cu pământul pe alţii, care sunt floarea omenirii, după cum vă voi dovedi printr-o pildă.

Se spune că trăia odată în ţinutul Marigliano o femeie tare de treabă, pe numele ei Masella şi care, pe lângă şase i fete bune de măritat, lungi cât nişte prăjini, mai avea un băiat nătărău şi dobitoc, bun nici să taie frunze la câini, aşa că ea era ca scroafa cu jujeu la gât şi nu trecea zi lăsată: de Dumnezeu să nu-l scarmene:

— Ce mai cauţi şi tu în casa asta, vită încălţată? Piei din faţa mea, tâlharule! Topeşte-te, mâncător de lături! Se vede că mi-ai fost schimbat în leagăn şi că în loc de un odor de băieţaş, ele un *dodolaş,* de un puişoru-mămichii, m-am pricopsit cu un porc râios!

Dar Masella îşi spărgea bojocii de pomană şi el fluiera a pagubă.

Văzând că nu era nicio nădejde ca Antuono (aşa se chema băiatul) să se îndrepte, într-una din zile, după ce-i frecase zdravăn dovleacul fără săpun, Masella puse mâna pe o *joardă* şi începu să-l croiască pe spinare.

Antuono, care tocmai când se aştepta mai puţin se pomeni altoit, croit şi căptuşit, de cum izbuti să i se smulgă din mâini îşi şi luă tălpăşiţa. Şi atâta ce merse că, după o zi şi o noapte de drum, cam pe la ceasul când în dughenile din Cinzia începeau să se aprindă luminările, ajunse la poalele unui munte atât de înalt, de se ciocnea cu norii.

Acolo, pe o rădăcină de plop, lângă o peşteră săpată în piatră ponce, stătea un zmeu. Măiculiţă— Doamne, că tare hâd mai era! Avea capul mai mare ca un dovleac de India, era scurt la stat şi pocit, cu fruntea cucuiată, cu

sprâncenele îmbinate, cu ochii bulbucaţi, cu nasul turtit şi două nări cât două stăvilare; avea o gură cât o covată, din care ţâşneau în jos doi colţi lungi până la glezne, pieptul păros, braţele ca nişte căngi şi picioarele încovoiate cu labele late, ca de gâscă. Aşa cum arăta, părea un Ucigă-l-toaca, un tâlhar de drumul mare, o sperietoare zdrenţăroasă, o stafie slobozită prin lume, de l-ar fi băgat în sperieţi pe un Orlando31, l-ar fi înfricoşat pe un Scanderbeg32 şi l-ar fi făcut să leşine pe cel mai grozav spadasin.

Numai că Antuono, care nici nu clipea când altul trăgea în el cu praştia, făcându-i o închinăciune din cap, îi grăi:

— Rămas bun, nene, ce mai faci? Cum o mai duci? Care ţi-e voia? Cât mai e de aici până unde trebuie să ajung?

Zmeul, auzind această pologhie fără niciun Dumnezeu, izbucni în râs şi, fiindu-i pe plac hazul nătărăului, îl întrebă:

— Ia zi, ţâcă, nu vrei să intri la stăpân?

— Da ce simbrie-mi dai pe lună? se tocmi Antuono.

— Să-mi slujeşti numai cinstit, că o să cădem noi la învoială şi n-o să ai de ce să te plângi.

Târgul fiind încheiat, Antuono rămase să-i slujească zmeului, în casa căruia se făcea risipă de mâncare, iar cât despre treabă — se putea lăsa pe tânjală. Drept care, în scurtă vreme, Antuono se făcu gras ca un turc, rotund ca un bou, viteaz ca un cocoş, roşu ca un rac, verde ca usturoiul, gros cât cogeamite balena şi aşa de îndesat şi cu pielea atât de întinsă, că abia de mai putea deschide ochii.

Nu trecură însă bine doi ani că, urându-i-se de atâta îndestulare, Antuono simţi mijindu-i în piept o dorinţă de nestăpânit de a trage o raită până la Marigliano; şi, tot perpelindu-se de dorul căsuţei lui, se topea văzând cu ochii, încât mai că nu ajunse la fel de slab şi de prăpădit ca atunci când fugise de acasă.

Zmeul, care citea în el ca într-o carte deschisă şi ghicea prea bine ce dor îl macină, făcându-l să arate ca o nevastă neîndestulată, îl chemă deoparte şi-i zise:

— Scumpul meu Antuono, bag seamă că te prăpădeşti de dorul de a-ţi vedea rudele; şi, pentru că ţin la tine ca la ochii din cap, aş fi mulţumit dacă ai putea da o fugă la ai tăi, să-ţi mai stâmperi focul inimii. Primeşte dar de la mine acest măgar, care o să te scutească de ostenelile drumului. Dar fii cu

băgare de seamă să nu cumva să-i strigi vreodată: *Ptrrru, cacauru!* că, pe sufletul lui moşu-meu, amarnic te vei căi.

Antuono, de cum puse mâna pe măgar, fără a mai da seara bună i se săltă în spinare şi o luă la trap. Dar nu făcu nici cale de o sută de paşi cu şi sări jos de pe el şi se porni să strige: *Ptrrru, cacauru!* Nici nu deschise el bine gura să rostească acele cuvinte, că jivina şi începu să deşerte pe sub coadă mulţime de rubine, perle, smaralde, safire şi diamante, toate mari cât nuca. Antuono se holbă cu ochii cât cepele şi cu gura căscată la acele minunăţii deşertate, la acele nemaipomenite căcăreze, la acea bogată cufureală a măgarului şi, nemaiputând de bucurie, umplu pe dată o desagă cu giuvaeruri, încalecă iar şi, îndemnându-şi harnic măgarul cu picioarele, ajunse la un han.

Descălecând Antuono, cel dintâi lucru asupra căruia atrase luarea-aminte a hangiului fu:

— Leagă-mi măgarul la iesle şi dă-i să mănânce cât i-o pofti inima, dar fereşte-te ca de foc să strigi în faţa lui: *Ptrrru, cacauru!* căci amarnic te vei căi. Şi păstrează-mi lucruşoarele astea la loc ferit.

Hangiul, care era uns cu toate unsorile şi mare meşter la ticăloşii, auzind cum i se cere să fie cu luare-aminte la nişte lucruri atât de ciudate, mai văzând şi giuvaerurile care făceau mulţime de bănet, nu-şi putu stăpâni curiozitatea de a afla ce urmări puteau avea acele cuvinte. Aşa că, după ce puse pe masa lui Antuono un prânz îmbelşugat şi-l cinsti cu băutură până nu mai putu, îl duse de-l vârî între pătură şi saltea; apoi, abia îl văzu închizând pleoapele şi pornindu-se pe sforăit, că şi dădu fuga la grajd şi-i strigă măgarului: *Ptrrru, cacauru!* Iar măgarul, la auzul acestor cuvinte fermecate, dădu iarăşi drumul la o pântecăraie de pietre scumpe şi o cufureală de aur.

Văzând asemenea deşertare de scumpeturi, hangiul plănui să schimbe măgarul şi să-l păcălească pe prostănacul de Antuono, oblicind că nu era lucru greu să-l lege la ochi, să-l ducă cu preşul, să-l înşele, să-l îmbrobodească, să-l tragă pe sfoară, să-l ademenească, să-l ducă de nas pe un papugiu, ageamiu, moftangiu, palavragiu, pilangiu ca acela care-i căzuse în mână. Antuono, de cum făcu ochi, dis-de-dimineaţă, la ceasul când Aurora iese să deşerte la ferestrele răsăritului ţucalul plin de nisip roşcat al moşului ei, îşi frecă ochii cu pumnii, îşi întinse mădularele vreme de o jumătate de ceas, se băşi şi căscă de vreo şaizeci de ori, îl chemă pe hangiu şi-i zise:

— Fă-te mai aproape, jupâne. Socoteală bună, prietenie lungă. Să trăim noi numai în bună pace şi n— are decât să sufle vântul prin pungă! Fă-mi socoteala şi plăteşte-ţi!

Şi aşa, atâta pentru pâine, atâta pentru vin, asta pentru ciorbă, aia pentru carne, cinci pentru grajd, zece pentru pat şi cincisprezece bacşiş, îi stoarse hangiul bănuţii până la unul. Încălecând apoi Antuono pe măgarul schimbat de hangiu, care purta o desagă plină cu pietre de gresie, în locul pietrelor scumpe, o luă la drum către satul lui.

Ajuns la Marigliano, încă înainte de a descăleca în faţa casei părinteşti, începu să strige ca băşicat de urzici.

— Hai, măicuţă, hai, fuga, fuga că suntem bogaţi. Aşterne ştergare, albituri, velinţe, să vezi ce de comori ţi-am adus!

Mama, deschizând cu mare bucurie lădoiul în care păstra lucrurile de zestre ale fetelor, scoase la iveală cearceafuri subţiri de unduiau când suflai în ele, ştergare înmiresmate şi sclipitoare de albeaţă, velinţe în culori ce-ţi luau ochii şi le aşternu în ogradă, făcând din ele un covor minunat. Şi trase Antuono măgarul în mijlocul acelui covor şi începu să strige: *Ptrrru, cacauru!* Dar oricâte *Ptrrru, cacauru!* scoase el din gură, măgarul dădu tot atâta cinstire acelor cuvinte, câtă ar fi dat cântecului de liră. Iar după ce-i strigă el aşa de mai multe ori, dându-şi seama că toate erau vorbe aruncate în vânt, înhaţă un par şi începu să-l altoiască pe unde se nimerea pe oropsitul animal; şi-l altoi şi-l ciomăgi până când bietul animal simţi că-l apucă pântecăraia şi-şi dădu drumul peste toate acele frumoase ţesături.

Sărmana Masella, văzând că tocmai când se aştepta să-i dea cu piciorul sărăciei din casă, lucrurile se întâmplau de-a-ndoaselea, umplându-i cu atâta dărnicie de putoare toată gospodăria, puse mâna pe un retevei şi, nedându-i lui Antuono răgaz să-i arate pietrele de gresie, îi trase o ciomăgeală zdravănă. Drept care acesta nici nu ştiu cum s-o ia mai repede la sănătoasa şi să se ducă iar la zmeu.

Zmeul băgă de seamă că Antuono se apropia mai mult cu sufletul Ia gură decât Ia pas domol: şi fiindcă era înzestrat cu darul atotştiinţei, având cunoştinţă de cele întâmplate, îi trase o muştruluială straşnică pentru felul cum se lăsase păcălit de un hangiu, ocărându-l şi făcându-l tontălău (*îâî,* măicuţă, dă-mi mură-n gură), nătărău, prostălău, tândălău, fătălău, hăidălău, căscău care, în schimbul unui măgar doldora de comori, se lăsase procopsit cu o lighioană umflată de necurăţenii obişnuite. Antuono trebui să înghită

hapul, dar jură că n-o să se mai lase cât o trăi prădat şi luat în bătaie de joc de nimenea.

Peste un an însă, începu iarăşi să aibă dureri de cap şi să tânjească de dorul de a-i vedea pe ai lui. Zmeul, care era pocit la chip, clar bun la inimă, îi încuviinţă şi de astă dată plecarea şi-i dărui un frumos ştergar, povăţuindu-l:

— Du acest ştergar mamei tale, dar bagă de seamă şi nu te ţine de prostii, cum ai făcut cu măgarul. Până nu te vezi ajuns acasă, nu cumva să strigi nici *Întinde-te,* nici *Strânge-te, ştergarule!* căci, dacă ţi se mai întâmplă alt pocinog, ai să tragi singur ponoasele. Hai, drum bun şi să te întorci cât mai curând.

Antuono plecă, dar abia se depărta puţin de peşteră că şi puse ştergarul pe pământ şi strigă: *Întinde-te, ştergarule!* Şi se întinse ştergarul şi numai ce răsăriră deasupra lui o mulţime de lucruri scumpe, mătăsării, găteli, podoabe, care de care mai frumoase. Atunci Antuono rosti: *Strânge-te, ştergarule!* şi, după ce toate lucrurile se făcură nevăzute, se duse de poposi la acelaşi han, unde, cum ajunse, îi şi spuse hangiului:

— Ia-mi ştergarul ăsta, pune-l la loc ferit, clar păzeşte-te să rosteşti în faţa lui *Întinde-te* şi *Strânge-te, ştergarule!*

Hangiul, care era un pungaş trecut prin ciur şi prin *dârmon*, îi răspunse:

— Las’ pe mine!

Iar după ce-l îndopă cu de-ale gurii şi-l făcu să tragă vârtos la măsea, îl trimise la culcare. Apoi luă ştergarul, rosti cuvintele vrăjite şi se pomeni în faţa atâtor scumpeturi, de rămase înmărmurit. Căută după aceea un alt ştergar, aidoma cu cel vrăjit şi Ie înlocui unul cu altul.

De cum se trezi, Antuono o luă la picior spre casa mamei sale şi, ajungând aproape, strigă:

— De data asta chiar că putem să-i dăm cu piciorul sărăciei. S-a sfârşit cu zdrenţele, boarfele şi otrepele!

Şi, punând ştergarul pe pământ, strigă:

— *Întinde-te, ştergarule!*

Dar putea el să-i descânte zi de vară până-n seară, că-şi pierdea vremea de pomană, iar ştergarul nu dădea niciun semn că ar vrea să se întindă. Văzând Antuono că totul îi ieşea iarăşi de-a— ndoaselea, îi spuse maică-si:

— Pentru numele lui Dumnezeu, iar mi-a făcut-o hangiul! Dar să se păzească! Nici eu n-am murit încă! Mai bine nu s-ar fi născut. Mai bine ar fi căzut sub roţile carului! Să n-am parte de lucrul cel mai scump din casă

dacă eu, când mai dau pe la hanul lui, nu l-oi face să-mi plătească pentru giuvaerurile şi măgarul furat, făcându-i zob străchinile şi ulcioarele.

Dar maică-sa, faţă de această nouă dobitocie, se făcu foc şi-l ocări:

— Frânge-ţi-ai gâtul, blestematule! Rupe-ţi-ai şira spinării! Piei din ochii mei, că-mi vărs maţele, că nu pot să te înghit, că mi se umflă vătămătura şi-mi creşte guşa de câte ori te împiedici printre picioarele mele. Cară-te cit mai eşti teafăr şi frige-ţi-ar vatra casei tălpile! Eu mă lepăd de tine şi nici nu vreau să mai ştiu că te-am căcat pe lume!

Nenorocitul de Antuono, văzând fulgerul, nu mai aşteptă şi tunetul; ci, ca unul care ar fi furat rufele dintr-o albie, plecându-şi capul şi săltând călcâiele, făcu iarăşi calea întoarsă către locuinţa zmeului. Acesta, văzându-l intrând în vârful degetelor, ca omul ce se simte cu musca pe căciulă, îi trase iar o săpuneală zdravănă, ocărându-l:

— Nu ştiu ce mă opreşte să-ţi învineţesc un ochi, gură spartă ce eşti, gaură de hazna, hoit împuţit, ta-ra-ta-ta, trâmbiţaş al Vicăriei33 care bate toba cu treabă şi fără treabă, care varsă tot ce are în măruntaie şi nu-şi poate ţine limba-n gură.. Dacă nu te lua gura pe dinainte la han, nu ţi se întâmpla ce ţi s-a întâmplat. Dar tu ai limba ca roata morii şi ţi-ai măcinat singur fericirea ce ţi-a picat plocon în braţe!

Nenorocitul de Antuono îşi strânse coada între picioare şi înghiţi ocările. Şi stătu el cuminte vreme de alţi trei ani în slujba zmeului, gândindu-se la cei de acasă tot atât de mult cum se gândea să ajungă conte. Dar după ce trecură trei ani, se simţi iarăşi ca scuturat de friguri, îl prinse iar dorul de a da o fugă până acasă şi iar se rugă de zmeu să-i dea drumul. Acesta, înduplecat până la urmă de rugăminţile flăcăului, se hotărî să-l lase şi-i dărui un ciomag frumos împodobit cu felurite crestături, povăţuindu-l:

— Ia cu tine ciomagul ăsta, ca să-ţi aduci aminte de mine. Dar fereşte-te să strigi *Scoală-te, ciomege* sau *Culcă-te, ciomege,* că după asta nu mai am nimic de împărţit cu tine.

Luându-şi ciomagul, Antuono răspunse:

— D'apoi lasă că acum mi-a ieşit şi mie măseaua de minte şi ştiu câte perechi fac trei boi; şi cine mai poate să-şi bată joc de Antuono, apoi acela poate să-şi pupe cotul.

Răspunse zmeul:

— Lucrarea fără cusur este lauda meşterului; vorbele sunt ale muierilor şi faptele ale bărbaţilor; om trăi şi-om vedea. M-ai auzit bine, că nu eşti surd: omul înştiinţat e pe jumătate scăpat.

Zmeul îi tot dădea zor cu poveţele, dar Antuono se şi afla în drum spre casă. Nu bătu însă bine jumătate de leghe, că şi strigă;

— *Scoală-te, ciomege!*

Dar nu mai fură cuvinte acestea, ci o adevărată vrajă! Ciomagul, parcă ar fi avut un diavol în măduvă, începu să joace ca un vârtej pe spinarea bietului Antuono; plouau loviturile ca grindina, de nu se aşteptau unele pe altele. Sărmanul flăcău, văzându-se snopit şi tăbăcit ca pielea de Cordova, urlă:

— *Culcă-te, ciomege!*

Şi ciomagul încetă să mai bată darabana pe spinarea lui Antuono care, învăţat pe pielea lui, îi zise:

— Apoi uite că am găsit eu ac de cojocul tău! Află tu că de data asta nu-mi mai scapi! Seara asta chiar că o să-ţi fie de pomină!

Cugetând astfel, ajunse Antuono la hanul cunoscut şi fu întâmpinat cu aceleaşi dovezi de cinstire, căci hangiul ştia. Prea bine ce brânză bună putea scoate din burduful acela de câine.

De cum intră, flăcăul îi zise hangiului:

— Ia ciomagul ăsta şi ţine-l la loc ferit. Dar fereşte-te să-i strigi: *Scoală-te, ciomege!* că-i vai şi-amar de pielea ta. Bagă bine-n cap ce-ţi spun, să nu te plângi pe urmă că ai dat de dracu pe nepregătite.

Hangiul, tare bucuros de această a treia întâmplare norocoasă, îl îndopă cu mâncare cât îi pofti inima şi-l făcu să dea de fundul ulciorului, apoi, de cum îl văzu picând de somn, îl puse într-un pătuc, se duse de luă ciomagul şi, chemându-şi nevasta să fie de faţă la sărbătoarea cea mare, strigă:

— *Scoală-te, ciomege!*

Şi numai ce începu ciomagul să cerceteze dacă hangiul avea încheieturile zdravene şi poc ici, poc dincolo, se rotea şi se-nvârtea şi pocnea de mama focului; drept care, văzând hangiul că de data asta i s-a înfundat, alerge cu sufletul la gură, urmat de nevastă şi amândoi de ciomag, să-l trezească pe Antuono şi să-i ceară îndurare.

Antuono, bucuros că lucrurile se brodiseră de minune, că macaroanele nimeriseră în brânză şi varza în slănină, le zise:

— Nu mai aveţi scăpare. O să crăpaţi de atâta ciomăgeală, dacă nu-mi daţi înapoi tot ce mi-aţi luat.

Hangiul, care era făcut zob, gemu:

— Ia-mi tot ce am, dar scapă-mi spinarea de afurisitul ăsta de ciomag!

Şi, ca să-l facă pe Antuono să creadă în vorbele lui, porunci să-i fie aduse toate cele de care fusese prădat. Iar când se văzu din nou în stăpânirea lor, strigă Antuono:

— *Culcă-te, ciomege!*

Şi ciomagul îndată se potoli, întinzându-se într-un ungher.

Luându-şi atunci măgarul şi celelalte lucruri, se duse Antuono acasă la maică-sa, unde, punând la probă dosul măgarului şi darul vrăjit al ştergarului, se umplu de bănet, îşi mărită surorile, îşi îmbogăţi mama şi dovedi adevărul zicalei:

Prost să fii, noroc să ai.»

MIRTUL

O ţărancă din Miano dă naştere unui lăstar de mirt; un prinţ se îndrăgosteşte de el şi mirtul se dovedeşte a fi o zână ca-n poveşti. Plecând prinţul într-o călătorie, lasă mirtul închis în casă, prinzând de el un clopoţel. Intră în odaia prinţului nişte femei care-i purtau pică şi, atingând mirtul, zâna iese afară iar ele o fac bucăţi-bucăţi. Se întoarce prinţul, dă peste acest măcel şi e gata-gata să moară de inimă rea. Dar redobândindu-şi printr-o minune zâna, o ia de nevastă şi osândeşte la moarte pe acele femei.

Nu se auzise nici musca atâta vreme cât Zeza îşi depanase povestea. Dar după ce isprăvi, se iscă zarvă mare şi nu se mai putu pune frâu părerilor despre deşertările miraculoase ale măgarului şi despre ciomagul vrăjit; se ridicară glasuri care ţinură morţiş că, dacă s-ar afla o pădure de asemenea ciomege, mulţime de tâlhari s-ar lăsa de meserie, multor altora le-ar veni minţile acasă şi nu s-ar întâmpla ca astăzi să fie mai mulţi măgari decât poveri. Dar după ce-şi dădură toate cu presupusul asupra acestei întâmplări, prinţul îi porunci Ceccăi să reînnoade firul povestirii; şi aşa grăi Cecca:

«Dacă ar judeca omul câte pagube, câte necazuri şi câte năpaste îi aduc pe cap afurisitele de muieri stricate, ar şti să se ferească din calea unei femei necinstite cu mai multă iscusinţă decât din calea unui şarpe; şi nu şi-ar mai scoate cinstea la mezat pentru nişte scursori de *lupanar,* viaţa pentru un spital de sfrinţiţi34 şi toată agoniseala pentru o *pubblică35* de nici trei parale şi care nu te face să înghiţi decât hapuri de scârbie şi turbare; precum auzi-veţi că i s-a întâmplat unui prinţ care se dăduse pe mina unei asemenea pramatii.

Trăiau odată, într-un târg din Miano, doi soţi care, de vreme ce n-avuseseră parte de copii, îşi doreau din toată inima un moştenitor; mai cu seamă nevasta ofta toată ziulica:

— Doamne, Doamne, fă-mă să aduc pe lume ceva, fie barem şi un lăstar de mirt.

Şi atâta ce oftă şi suspină, că până la urmă cerului i se urî s-o tot audă văitându-se şi-i îngroşă burta şi-i făcu pântecele rotund, iar la capătul a nouă luni, în loc să nască în braţele moaşei un băieţel sau o fetiţă, scoase din câmpiile *elisee* ale pântecului o mândreţe de lăstar de mirt.

Nemaiştiind ce să facă de atâta bucurie, femeia răsădi lăstarul într-un vas împodobit cu mulţime de frumoase cliipuri şi îl aşeză pe pervazul ferestrei, purtându-i de grijă cu mai multă sârguinţă decât ţăranul unui strat de verze,

cu care nădăjduieşte să-şi acopere toate cheltuielile făcute cu grădina. Dar întâmplându-se pe lângă casa ei fiul regelui, în drum spre vânătoare, îndrăgi peste măsură frumosul lăstar şi trimise să-i ceară stăpânei să i-l vândă, el prinzându-se să i-l plătească oricât de scump.

După multă şi multă tocmeală, femeia, căzând pradă lăcomiei, înduplecată de făgăduinţe, băgată în sperieţi de ameninţări, înduioşată de rugăminţi, îi dădu vasul cu lăstarul de mirt, cerându-i să se poarte cu el cu multă duioşie, lăstarul fiindu-i ei mai drag decât un copil ieşit din măruntaiele ei.

Prinţul, nemaiîncăpându-şi în piele de bucurie, după ce porunci ca lăstarul să fie dus în odăile sale, îl aşeză pe un cerdac şi începu să-l afineze şi să-l stropească, cu mâinile lui.

Şi se întâmplă că o dată, după ce prinţul îşi culcase capul pe perină şi toate luminările fură stinse, când liniştea se înstăpâni prin tot palatul, lăsându-i pe oameni să-şi guste în tihnă somnul dinţii, i se păru a auzi foşnet de paşi prin odaie şi simţi cum cineva se apropie de pat în vârful degetelor. La început socoti că ar putea fi vreun copil de casă strecurat în odaie să-i uşureze punga, ori vreun călugărel36 cu chef să-i tragă învelitoarea de pe spate; totuşi fiind prinţul om cutezător, pe care nici talpa iadului nu l-ar fi băgat în sperieţi, făcu pe mortu-n păpuşoi, aşteptând să vadă ce anume avea să se întâmple. Dar când simţi că fiinţa aceea se apropiase de el şi începuse a-l pipăi, uită să mai facă pe mortul, sări s-o înşface şi, de unde mi se aştepta să dea peste nişte ţepi de arici, unde nu dădu peste cea mai moale şi mai netedă lână de Berberia, peste cel mai gingaş şi mai molcuţ puf de piţigoi, peste cea mai uşoară şi mai pufoasă coadă de helgă şi atunci se porni de-o strânse în braţe si socotind-o, (cum de altfel şi era), o zână, se lipi de ea ca o caracatiţă, jucându-se de-a „pasărea mută” 37 şi de-a „piatra-n sân” 38. Numai că, înainte ca Soarele să fi ieşit, ca doftor peste doftori să viziteze florile pe care Noaptea le lăsase betege şi ofilite, ibovnica se sculă din pat şi se făcu repede nevăzută, lăsându-l pe prinţ plin de dulceaţă, mort de dorinţa de a şti cine este zâna, înfierbântat şi uluit.

Şi lucrurile se petrecură la fel, noapte de noapte, vreme de şapte zile, iar prinţul se prăpădea şi se perpelea de dorul de a şti cine era această fericire ce-i pica din cer, şi ce corabie, plină cu cele mai scumpe giuvaeruri ale dragostei, venea să arunce ancora la patul său. Dar iată că într-o noapte, pe când frumoasa copilită se lăfăia în braţele somnului, el îşi legă una din cosiţele ei de braţ în aşa fel încât ea să nu şi-o poată smulge, chemă un

fecior de casă şi, poruncind să fie aprinse luminile, îi fu dat să vadă pe frumoasa frumoaselor, minunea fecioarelor, oglinda, odorul Venerei şi încântarea Amorului; văzu o copilită, o gingaşă porumbiţă, o apa-morţilor, o flamură strălucitoare, o rămurea de aur; văzu o tâlhăriţă de inimi, nişte ochi de te băgau în boală, o lună plină, o hulubiţă, o îmbucătură împărătească, o piatră scumpă; văzu, într-un cuvânt, o privelişte în faţa căreia să tot stai să te minunezi.

Tot sorbind-o şi răsorbind-o din ochi, fiul de împărat strigă:

— Acu du-te de te coace-n iad, Ciprioto39! Du-te de te spânzură, Eleno40! Du-te acasă la tine, o,

Fiorella41! Frumuseţea voastră nu face o ceapă degerată în faţa acestei frumuseţi cu două pingele42; frumuseţe desăvârşită, împlinită, puternică, sănătoasă, bine sădită; în faţa acestei graţii miraculoase, graţie sevilliană, minunată, încântătoare, solemnă, căreia nu-i afli niciun cusur şi din care nu ai de dres nicio fărâmă. O vis, o vis ferice, scutură alţi maci peste ochii acestui strălucitor giuvaer. Nu-mi răpi plăcerea de a mă desfăta privind cât mi-o pofti inima acest triumf al frumuseţii. O, frumoasă cosiţă care mă leagă. Ochi frumoşi care mă scăldaţi în lumina voastră! Buze suave, care-mi dau viaţă! Dulce sân, care mă mângâie! Mână frumoasă, care-mi răneşte sufletul! Uncie, unde oare, în care atelier al minunilor naturii s-a sculptat această statuie vie? Care Indie a trimis aurul din care a fost plămădit acest păr fără seamăn? Care Etiopie fildeşul din care s-a plămădit fruntea? Care câmpie tăciunele ochilor? Care Tir purpura ce îmbujorează aceşti obrăjori? Ce Orient perlele din care s-a făurit şiragul acesta de dinţi? Şi din care munţi a fost luată zăpada risipită pe pieptul ei? Această zăpadă împotriva naturii, căci dă putere florilor şi scaldă în bucurie inimile?!

Aşa zicând, făcu din braţe *loaze* de viţă ca să-i mângâie mijlocul. Iar când îi înlănţui gâtul, ea se trezi din somn răspunzând printr-un căscat graţios unui suspin al prinţului îndrăgostit. Iar el, văzând că-i trează, îi zise:

— O, fericirea mea, dacă eu, privind prin întunericul nopţii acest templu al dragostei, mă topeam de patimă, ce se va întâmpla cu viaţa mea acum, că am aprins două lămpi? Voi, ochi minunaţi, care cu câteva raze de lumină faceţi stelele să se joace de-a banca falită43, voi, numai voi mi-aţi săgetat inima, numai voi puteţi să-i potriviţi oblojeala de ouă proaspete. Iar tu, doftoriţa mea scumpă, aibi milă de un biet suflet bolnav de dragoste care, schimbând aerul nopţii întunecate pentru lumina frumuseţii tale, s-a ales cu mare fierbinţeală! Pune-mi mâna pe piept, pipăie-mi pulsul, porunceşte-mi

leacurile pe care să le iau! Dar ce leacuri mai caut eu, sufleţelul meu? Prinde-mi de buze cinci ventuze ale gurii tale fermecate; nu-mi trebuie altă frecţie decât o mângâiere a mânuşiţei tale şi sunt încredinţat că apa îmbălsămată a gingaşei tale frumuseţi şi rădăcina asta de limba-boului mă vor face iarăşi zdravăn şi slobod.

La aceste cuvinte, roşie ca para focului, răspunse frumoasa zână:

— Nu merit atâtea laude, domnia ta; eu îţi sunt roabă şi, pentru a sluji împărătescul tău chip, cu plăcere aş merge până acolo, încât ţi-aş da afară oala cu necurăţenii; şi este o mare fericire pentru mine că, din lăstar de mirt, sădit într-un ghiveci de lut, am ajuns ramură de laur agăţată la hanul unei inimi de carne şi încă a unei inimi în care sălăşluieşte atâta măreţie şi atâta virtute.

Prinţul se topea ca o luminare de seu la auzul acestor cuvinte şi, îmbrăţişând-o mereu, i le pecetlui cu un sărut, apoi, luându-i mâna, îi spuse:

— Iată-mi credinţa, tu vei fi nevasta mea, tu vei fi stăpâna sceptrului, tu vei purta la tine cheia inimii mele, aşa cum ţii de pe acum cârma vieţii mele.

Iar după ce vorbiră şi vorbiră, spunându-şi mii de lucruri dulci, se sculară din pat, dădură cinstea cuvenită stomacului şi petrecură de minune vreme de mai multe zile.

Dar fiindcă soarta, stricătoarea de praznice, spărgătoarea de case şi căţeaua neagră care scârboşeşte desfătările celor îndrăgostiţi se împiedică tot timpul în picioarele Amorului, se întâmplă că fiul de împărat fu chemat să ia parte la vânarea unui mistreţ uriaş care făcea prăpăd prin ţinut. Se văzu deci silit să-şi lase nevasta împreună cu două părţi clin inima lui, şi fiindcă o iubea mai mult decât viaţa şi vedea în ea pe crăiasa peste toate lucrurile frumoase, din această dragoste şi din această frumuseţe se născu cea de a treia podoabă44 care înseamnă o furtună pe marea plăcerilor dragostei, o ploaie în aşternutul desfătărilor ei, o funingine căzută în oala cu ciorbă grasă a îndrăgostiţilor; acea podoabă, zic, care muşcă asemenea şarpelui, roade ca molia, otrăveşte ca fierea şi îngheaţă ca gerul; aceea din pricina căreia viaţa este întotdeauna gâtuită, judecata a pururi şovăielnică şi inima veşnic bănuitoare. Chemând-o deci pe zână la el, îi zise:

— Mă văd silit, inimioara mea, să petrec două sau trei nopţi afară clin palat şi numai Dumnezeu ştie cu câtă durere mă despart de tine, care eşti sufletul meu; numai cerul ştie dacă eu, înainte de a porni întâia goană, nu-mi voi da ultima suflare. Dar cum nu pot trece peste voia şi plăcerea părintelui meu, trebuie să te las singură. Rogu-te însă, în numele dragostei

ce-mi porţi, să intri la loc în ghiveci şi să nu ieşi până la întoarcerea mea, care s-o petrece cât mai curând.

— Aşa voi face, răspunse zâna, pentru că nici nu ştiu, nici nu pot, nici nu vreau să calc voia aceluia care-mi stăpâneşte inima. Aşa că du-te cu Dumnezeu, iar eu îţi voi sluji cum îţi va plăcea mai bine. Dar fă-mi şi mie o plăcere: lasă agăţat în vârful lăstarului de mirt un clopoţel legat cu un fir de mătase, iar când te întorci, trage de fir şi sună, căci eu de îndată mă voi arăta, strigând: „Iată-mă!”

Prinţul făcu întocmai, apoi chemă un fecior de casă şi-i spuse:

— Vină-ncoace, fii cu luare-aminte şi deschide bine urechile; aşterne patul acesta în fiecare seară, ca şi cum domnia-mea ar trebui să doarmă în el, udă apoi în fiecare zi lăstarul ce-l vezi şi bagă de seamă că i-am numărat frunzele, şi dacă aflu că una nu-i la locul ei, ocna te mănâncă.

Acestea zicând, prinţul se săltă în şa şi se duse, ca oile spre abator, la hăituirea mistreţului.

În vremea asta, şapte femei rele de muscă pe care prinţul le ţinuse pe lingă el ca să-şi facă poftele cu ele, văzând că acesta se potolise şi se răcise în dragoste şi nu mai voia să culeagă în via lor, intrară la bănuială că, din pricina cine ştie cărei legături mai noi, uitase de prieteniile vechi. Drept care, dornice să afle cum stau lucrurile, chemară un zidar şi, ademenindu-l cu bănet sunător, îl făcură să sape pe sub pământ o hrubă care să dea din odăile lor în cele ale prinţului. Pătrunzând pe acolo, aceste stricate veninoase căutară să scoată la iveală dacă o tainică legătură de dragoste, o altă cucuvea, nu le luase pleaşca de sub nas, ademenindu-le muşteriul. Deschizând însă uşa, nu găsiră pe nimeni. Dar, dând cu ochii de mândreţea de lăstar de mirt, îşi rupse fiecare câte o frunză; cea mai tânără dintre ele rupse însă tot vârful lăstarului, de care era legat clopoţelul care, abia atins, sună, iar zâna, crezând că era prinţul, se arătă de îndată la vedere. Dar scorpiile de ibovnice, cum văzură făptura aceea gingaşă, se repeziră cu ghearele asupra ei, urlând:

— A, care va să zică tu eşti aceea care tragi la moara ta apa nădejdilor noastre? Tu ne-ai smuls din mâini frumoasa arvună a bunăvoinţei prinţişorului! Tu eşti minunăţia de fecioară care a pus mina pe bunurile pe care noi le stăpâneam? Fii binevenită! Apoi acu ne-ai căzut pe mână şi să nu fiu eu născută la nouă luni dacă mai scapi!

Ocărind aşa, îi dădură o lovitură de măciucă în moalele capului, apoi, ciopârţind-o în bucăţi, fiecare îşi luă partea ei. Numai cea mai tânără dintre

ele nu vru să fie părtaşă la omor şi, când suratele ei îi cerură să-şi ia şi ea o bucată din trupul zânei, ea se mulţumi să ia numai o şuviţă din părul ei de aur. Acestea fiind făcute, se strecurară afară prin aceeaşi hrubă subpământeană.

Între timp intră şi feciorul de casă să întindă aşternutul şi să ude lăstarul de mirt, aşa cum îi poruncise stăpânul şi, văzând măcelul din odaie, mai-mai să-şi dea sufletul de spaimă. Îşi muşcă mâinile de necaz, apoi adună rămăşiţele de carne şi de oase şi, spălând sângele de pe jos, făcu din toate o grămadă pe care o îndesă în acelaşi ghiveci, udă totul bine, netezi aşternutul, închise uşa şi, vârând cheia dedesubt, îşi luă în grabă tălpăşiţa de pe acele meleaguri.

Întors de la vânătoare, prinţul trase de firul de mătase şi făcu să sune clopoţelul; şi sună, şi sună ca la laţul pitpalacului, şi sună, şi sună ca atunci când trece episcopul! Dar putea el să sune şi-ntr-o dungă, că zâna făcea pe n-a vede, n-aude. Clocotind de mânie dădu buzna atunci în odaie şi, nemaiavând răbdare să-l cheme pe feciorul de casă cu cheia, se repezi cu umărul în uşă, o smulse din ţâţâni, năvăli înăuntru, deschise fereastra și, dând cu ochii de lăstarul despuiat de frunze, unde nu se puse pe nişte bocete, urlete, ţipete şi văicăreli:

— Amar de mine, săracul de mine, că tare m-a mai bătut Dumnezeu! Cine mi-a jucat renghiul ăsta? Cine mi-a tras cacialmaua asta? O prinţ nenorocit, pustiit, nimicit! O lăstarul meu zdrobit, zâna mea pierdută, viaţa mea îndurerată, desfătările mele spulberate în vânt, plăcerile mele schimbate în oţet şi fiere. Ce-o să te faci Cola Marchionne, prinţ văduvit de noroc? Ce-o să te faci, nefericitule? Dar sări odată peste şanţul cetăţii! Smulge-te din menghina asta. Cum? Ţi-ai pierdut ce aveai mai scump pe lume şi nu-ţi pui capăt zilelor? Ţi s-a răpit comoara, şi nu-ţi tai vinele? Te-a uitat viaţa, şi nu-ţi pierzi mințile? Unde eşti, unde eşti lăstarul meu? Ce inimă, mai împietrită ca lava, a făcut hârburi ghiveciul meu minunat? O, hăituială blestemată, care mi-ai hăituit şi omorât toată mulţumirea sufletului! Vai mie! Iată-mă nimicit, năruit, mort, la capătul zilelor mele! Nu-i cu putinţă să supravieţuiesc şi să-mi târăsc viaţa, fără viaţa mea! A venit vremea să ies din palat cu picioarele înainte, căci lipsit de bucuria fiinţei tale, somnul mi-ar fi numai bocet, mâncarea otravă, desfătarea fiere, viaţa durere.

Aşa se jeluia bietul prinţ, de-ar fi înduioşat şi pietrele drumului; iar după amar de bocete şi de plânsete, plin de durere şi fierbând de mânie,

nemaiavând parte de somn, nemaideschizând gura pentru o îmbucătură, atâta se lăsă măcinat de suferinţă, că obrajii lui, altădată îmbujoraţi ca zorile, prinseră culoarea pucioasei, iar buzele cărnoase şi rumene, culoarea unturii râncede. Zâna, care din bucăţelele adunate în oală începuse iarăşi să dea în muguri, văzând cât se mai chinuia bietul îndrăgostit, cum îşi smulgea părul de deznădejde, cum ajunsese sfrijit, prăpădit şi gălbejit ca un spaniol beteag, ca o şopârlă ciuruită de viermi, ca un ciocan de varză, ca un bolnav de gălbinare, ca un măr pădureţ, ca o pitulice sub coadă, ca o balegă de lup, fu cuprinsă de milă; aşa că, ieşind dintr-o săritură afară din ghiveci, asemenea razei unei lanterne oarbe, se înfăţişă în faţa ochilor lui Cola Marchionne şi, strângându-l în braţe, îi zise:

— Sus inima, prinţişorul meu! Pune capăt văicărelilor, zvântă-ţi ochii de lacrimi, dă uitării mânia, înseninează-ţi fruntea încruntată. Iată-mă vie şi frumoasă, în ciuda acelor muieri nărăvite la rele care mi-au spart capul şi au făcut din trupul meu ceea ce a făcut Tifon45 din sărmanul său frate!

Prinţul, în faţa acestei întâmplări petrecute tocmai când se aştepta mai puţin, simţi cum se întoarce de la moarte la viaţă, îi năvăli iar căldura în sânge şi sângele în obraji, bărbăţia în piept şi, după ce o copleşi cu mii de dezmierdări, giugiuleli şi răsfăţuri, voi să afle de-a fir-a-păr cum se întâmplaseră lucrurile. Aflând că feciorul de casă nu purta nicio vină, îl chemă din nou în slujba lui şi, poruncind un ospăţ în lege, cu buna învoială a tatălui său regele, se însura cu zâna. La ospăţ, în afară de mai-marii împărăţiei, ceru să fie de faţă, orice s-o întâmpla, cele şapte harpii care o ciopârţiseră pe acea viţeluşă de lapte.

La sfârşitul ospăţului, prinţul întrebă pe fiecare oaspete în parte:

— Ce-ar merita acela care i-ar face rău acestei frumoase copilite?

Şi arătă cu degetul spre zâna a cărei frumuseţe săgeta inimile ca fulgerele, prindea sufletele ca arcanul şi târa dorinţele ca rădvanul. Şi toţi cei ce şedeau la ospăţ, în cap cu regele, îşi dădură cu părerea, unii că ar merita spânzurătoarea, alţii că tras pe roată, alţii că rupt cu cleştele sau azvârlit în prăpastie. În cele din urmă ajunse să le întrebe şi pe cele şapte curviştine cărora cele ce se întâmplau nu le prea veneau la socoteală şi o şi băgaseră de pe acum pe mânecă; totuşi, pentru că adevărul iese la iveală acolo unde gâlgâie vinul, ziseră că nemernicul care s-ar fi atins doar de acea desfătare a plăcerilor dragostei ar merita să fie îngropat de viu într-o hazna.

Auzind această judecată ieşită chiar din gura lor, grăi prinţul:

— Voi singure v-aţi judecat, voi singure aţi iscălit pitacul de osândă. Numi mai rămâne decât să aduc la îndeplinire porunca voastră, pentru că voi sunteţi acelea care cu o inimă de Nero, cu o cruzime de Medee aţi făcut piftie căpşorul ei drăgălaş şi tocătură de cârnaţi din aceste frumoase braţe. Aşa că, repede, să nu mai pierdem vremea de pomană! Să fie aruncate chiar în clipa asta într-o hazna unde să-şi sfârşească în chip jalnic zilele!

Împlinindu-se repede porunca prinţului, el o mărită pe cea mai tânără dintre *ortacele* târfelor cu feciorul de casă, dându-le zestre de preţ. Iar după ce le orândui o viaţă îmbelşugată părinţilor lăstarului de mirt, el trăi fericit cu zâna, pe când acele odrasle ale iadului, sfârşindu-şi în cumplite chinuri zilele, adeveriră proverbul vechilor înţelepţi:

Şi găina chioară nimereşte cât e un grăunte.»

PERUONTO

Peruonto, mare pezevenghi, mergând să adune vreascuri în pădure, se poartă îndatoritor faţă de trei flăcăi care dorm la soare. Primeşte darul de a face farmece şi, luat în râs de fiica regelui, o blestemă să ajungă grea cu el, aşa cum se şi întâmplă. Descoperindu-se că el este tatăl copiilor veniţi pe lume, regele porunceşte să fie azvârlit împreună cu femeia şi copiii într- un butoi şi aruncaţi în mare; dar datorită puterii lui de a face farmece, răzbeşte prin toate primejdiile, se preschimbă într- un tânăr frumos şi se face rege.

Cu toţii recunoscură că mare plăcere le-a mai făcut alinarea care i-a fost hărăzită prinţului şi cazna la care au fost supuse netrebnicele femei. Dar venindu-i rândul Menecăi la divanul poveştilor, se puse capăt trăncănelilor. Iar ea purcese a depăna povestea care urmează:

«Binele făcut nu e timp pierdut; vorba dulce mult aduce, iar cine sădeşte drăgălăşenii culege dragoste mare. Plăcerea făcută unui suflet bun nu e stearpă, căci ea dă viaţă recunoştinţei şi duce la frumos câştig. Asemenea pilde se întâlnesc necurmat în viaţa oamenilor, după cum se va vedea din povestea pe care am s-o spun:

O vrednică femeie din Casoria, pe nume Ceccareila, avea un fiu, pe Peruonto, care era cel mai mare pezevenghi şi pierde-vară, cel mai mare nătărău, cel mai de neînţărcat bădăran din câţi se zămisliseră pe lume. Din pricina lui inima nefericitei mame era mai neagră decât cârpa de şters ceaunul; şi blestema zi de zi ceasul în care dăduse viaţă acelui cap de codobatură ce nu era bun nici să taie frunze la câini. Dar putea să-şi spargă pieptul şi să răguşească ţipând şi ocărind nenorocita de femeie, că tot degeaba; leneşului îi intrau toate pe-o ureche şi-i ieşeau pe alta, şi nu catadicsea să-i fie de cel mai mic folos.

În cele din urmă, după mii de rugăminţi, după mii de săpuneli zdravene şi după mii de „fă, când îţi spun, fă, când ţi-am spus", ţipând azi, urlând mâine, îl înduplecă să se ducă la pădure după o legătură de vreascuri, zicindu-i:

— E vremea să-ţi umpli maţele cu ceva, du-te de adu vreascurile alea, nu te uita pe drum şi întoarce-te cât mai degrabă că vreau să-i trag o cratiţă de varză călită cu care să ne călim şi noi amărâta asia de viaţă.

Şi se duse leneşul de Peruonto, de parcă s-ar fi aflat în mijlocul confraţilor46; se duse şi umblă ca şi cum ar fi păşit pe ouă, ca şi cum ar fi călcat pe ţepi, numărându-şi paşii, târâş-grăpiş, şontâc— sontâc, cătinel-cătinel spre pădure, gata să se întoarcă la pastele cailor. Curând ajunse într-o poiană prin mijlocul căreia curgea un râu, murmurând şi bombănind împotriva puţinei bune-cuviinţe a pietrelor care-i împiedicau drumul; acolo dădu peste trei tineri care, cu iarba drept saltea şi cu un bolovan drept pernă, dormeau duşi în dogoarea soarelui ce le bătea drept în ochi. Peruonto, zărindu-i pe bieţii tineri preschimbaţi într-un lac de apă în mijlocul unui cuptor încins, cuprinzrndu-l mila, reteză cu securea pe care o luase cu el nişte crengi de stejar şi împleti deasupra lor o mândreţe de umbrar frunzos; trezindu-se, cei trei tineri, care erau fiii unei zâne, drept răsplată pentru grija ce le— o purtase Peruonto, îi hărăziră puterea de a face farmece, astfel încât i se putea împlini totdeauna orice dorinţă.

După asta, Peruonto îşi văzu de drum spre pădure, unde adună o grămadă de vreascuri atât de mare, încât i-ar fi trebuit o căruţă să le care. Văzând că-i era cu neputinţă să-şi aburce sarcina în spinare, se aşeză de-a-ncălare deasupra ei şi zise:

— Măi, măi, ce bine-ar fi dacă sarcina asta m-ar duce ca un cal!

Şi iată că sarcina se aşternu drumului ca roibul din Bisignano47 şi, ajunsă în faţa palatului regelui, începu să-i dea ocoluri şi să joace de-ţi venea ameţeala.

Domnişoarele, care se întâmplaseră la o fereastră, văzând acest lucru fermecat, grăbiră să-i dea de ştire fiicei regelui, Vastolla. Şi se înfăţişă aceasta la fereastră şi, zărind săriturile şi răsucirile unei sarcini de surcele, izbucni în râs, cu toate că, fiind tristă din fire, nimeni nu-şi aducea aminte s-o mai fi văzut râzând vreodată. Peruonto îşi înălţă capul şi, crezându-se luat în râs, strigă:

— Rămâne-ai borţoasă, Vastolla, ele la trunchiul meu! Aşa zicând, dădu pinteni cu bocancii legăturii de vreascuri şi, într-un galop de sarazin ajunse ca gândul acasă, cu atâţia plozi ţinându-se pe urmele lui, toţi ţipând şi bătându-şi joc de el, încât, dacă maică-sa nu se grăbea să zăvorască uşa, l-ar fi omorât aruncând în el cu coceni de varză şi cu portocale amare.

Vastolla, văzând că nu-i mai vine de la o vreme ce e hărăzit femeii, mai simţind apoi greţuri şi ameţeli, îşi dădu seama că înghiţise găluşca. Atâta cât putu, îşi tăinui starea în care se afla, dar până la urmă îi fu cu neputinţă să-şi mai ascundă pântecele care se umflase cât o baniţă, aşa că până şi regele

băgă de seamă ce era cu ea şi, verde de mânie şi de ruşine, adună sfatul ţării şi cuvântă:

— Voi ştiţi de pe acum că luna cinstei mele a făcut coarne; aţi aflat că pentru a da de povestit cronicarilor, mai bine-zis *cornicarilor* ruşinii mele, fiica mea şi-a făcut rost de corn de călimara48; ştiţi că ea, de dragul de a-mi împovăra fruntea, şi-a împovărat pântecele. Aşa că, daţi-i drumul, sfătuiţi-mă! Eu aş fi de părere s-o facem să-şi nască sufletul, înainte de a făta ştiu eu ce neam prost; aş fi de părere că ar trebui să fie făcută să simtă mai degrabă chinurile morţii, decât pe cele ale naşterii; aş fi de părere că ar trebui mai bine să se ducă ea de pe lume, decât s-o lăsăm să facă muguri şi sămânţă.

Sfetnicii, toţi dintre aceia care înghiţiseră mai mult untdelemn decât vin, răspunseră:

— Adevăr este că mare pedeapsă merită, şi din cornul care ţi l-a pus în frunte ar trebui să fie făurite *plăselele* cuţitului care să-i ia viaţa. Numai că dacă o omorâm câtă vreme este însărcinată, o să ne scape printre degete cutezătorul care, pentru a stârni bătălia neplăcerilor, te-a împodobit cu un corn drept şi cu unul strâmb; iar ca s-o nveţe pe domnia-ia politica lui Tiberiu, ţi-a pus în faţă; un Comelius Tacitus.49 Ca să audă urechile domnie i-tale un adevărat chiot de ruşine, a făcut ca acest chiot să iasă din găvanul cornului. Să aşteptăm deci ca luntrea cu fătatul să ajungă în port; să descoperim care au fost rădăcinile ruşinii strigătoare la cer; apoi vom sta Strâmb şi vom judeca drept ce să facem cu ea.

Mulţumit fu regele de acest sfat, căci vedea că sfetnicii grăiau drept şi cu înţelepciune, aşa că se învoi şi spuse:

— Să aşteptăm spartul târgului!

După voia cerului sosi şi sorocul naşterii şi, după două-trei scremete, la prima suflătură în ciocul ampolei50, usurel-uşurel, la cea dinţii vorbă a moaşei, la întâia icnire a trupului, Vastolla scăpă în poala cumetrei doi feţi voinici, ca două mere de aur.

Regele, care era şi el borţos, dar de mânie, îi chemă se sfetnici, să nască şi el la rândul lui si le zise:

— Iată că fata mea a puiat; a venit vremea să dăm lovitura.

— Nu, răspunseră bătrânii înţelepţi (că doar era meteahna lor să tragă de timp), nu, să aşteptăm până ce plozii se vor face mari, ca să ne putem da seama cum arată chipul tatălui lor.

Iar regele, care nu trăgea o linie fără linia falsă a Sfatului, de teamă să n-o tragă strâmb, dădu din umeri, se puse pe răbdat şi aşteptă.

Ajunseră copiii la şapte ani şi regele îi îndemnă iar pe sfetnici să dea cu securea în trunchi şi să lovească tocmai la încrengătură. Dar unul din ei îşi dădu cu părerea:

— O dată ce n-ai putut să scoţi adevărul din gura fiicei tale, şi n-ai izbutit s-o faci să-ţi dezvăluie care falsar a bătut coroană după chipul şi asemănarea ta, vom face noi să iasă la spălat cocleala. *Placă*-ţi atunci a da poruncă să se pună la cale un ospăţ de pomină, la care să fie poftiţi toţi mai — marii şi cilibiii din cetate. Iar noi o să fim cu băgare de seamă, cu ochii-n patru, ca să vedem către cine se trag mai cu osebire, împinşi de firea lor, băieţaşii. Căci, fără umbră de îndoială, acela va fi tatăl lor, iar noi l-om curaţi de viaţă ca pe-un găinaţ de coţofană.

Sfatul îi plăcu regelui. Îndată şi dădu poruncă să se pună la cale chiolhanul, fură chemate la ospăţ toate feţele simandicoase şi mai de Doamne-ajută, iar după-prânz li se porunci să stea în rând, iar prin faţa lor fură trecuţi cei doi copii. Dar aceştia nu-i băgară în seamă pe nici unii mai mult decât câinele lui Alexandru pe iepuri51; aşa că regele fierbea de mânie şi-şi muşca buzele si cu toate că nici el nu ducea lipsă de coarne, strângându-l prea tare încălţările, bătu cu piciorul în pământ, până ce sfetnicii îi potoliră:

— Nu te pierde cu firea, măria-ta. Pune-ţi în frâu mânia: mâine vom face alt ospăţ, dar nu vom mai chema oameni de seamă, ci numai prostime. Şi cum muierea se dă totdeauna în vânt după ce-i mai rău, doar-doar om scoate la iveală printre cuţitari, vânzători de mătănii şi neguţători de piepteni sămânţa mâniei tale, pe care n-am putut-o găsi printre cavaleri.

Judecata aceasta îl potoli pe rege, care şi dădu poruncă să se întindă alt ospăţ; şi unde nu începură să curgă ca pe gârlă toţi mitocanii, pungaşii, marţafoii, coate-goale, linge-blide, terchea-berchea, zgârie-brânză, târâie-brâu, hamalii şi pângăritorii de morminte, toţi purtătorii de şorţ şi saboţi din cetate. Aceştia, ea şi cum ar fi fost tot atâtea cinstite feţe, se puseră pe înfulecate ca sparţii, în jurul unei mese de nu se mai sfârşea.

Ceccarella, auzind de zvonul ospăţului, îl tot bătu la cap pe Peruonto să se ducă şi el; şi atâta ce-l tot îndemnă, că până la urmă acesta luă drumul mestecătoarei. Dar abia se arătă la faţă, că amândoi băieţaşii se şi lipiră de el, giugiulindu-l şi răsfăţându-l de nu mai puteau.

Regele îşi smulse până şi ultimul fir din barbă, când i se dezvălui că răvaşul acestei plăcinte, numărul norocos al loteriei fusese câştigat de un mitocan, de ţi se întorceau maţele pe dos numai uitându-te la el; căci

Peruonto, pe lângă că avea un cap de harap flocos, ochii ca de bufniţă, nasul de papagal şi gura de maimuţă, mai era şi desculţ și curgeau zdrenţele de pe el, încât, fără să-l fi citit pe Fioravanti52, puteai să-i zăreşti sculele tainice. Scoţând atunci din piept un oftat adânc, regele dădu drumul fierei din el:

— Ce plăcere o fi găsit scrofuliţa asta de fată a mea să-şi dea în petic cu pocitania asta? Ce plăcere i-o fi făcut să se înhaite cu laba asta păroasă? Ah, blestemata, oarbă prefăcută, ce fel de schimbări la faţă mai sunt şi astea? Te faci vacă pentru un porc şi mă schimbi pe mine în berbec? Dar ce mai aşteptaţi? Ce mai staţi pe tânjeală? Să-şi capete pedeapsa meritată! Să i se dea pedeapsa de voi hotărâtă, şi luaţi-o din faţa ochilor mei, că nu mai pot s-o înghit!

Sfetnicii se adunară atunci să judece pricina şi hotărâră ca atât fata, cât şi răufăcătorul şi amândoi copiii să fie vârâţi într-un butoi şi să li se dea drumul pe mare, în aşa fel încât să li se pună fără putinţă de scăpare capăt vieţii, fără ca regele să-şi păteze mâinile cu propriul lui sânge. Îndată ce se rosti judecata, se şi găsi butoiul în care fură aruncaţi câteşipatru. Dar înainte de a se bate în cuie capacul butoiului, unele din jupâniţele Vastollei vârâră înlăuntru o baniţă de stafide si smochine uscate, pentru ca nenorociţii să-şi poată duce zilele o vreme. Apoi butoiul fu închis şi aruncat în mare, unde începu să plutească în voia vintului. Chinuită de moarte şi slobozind din ochi două gârle de lacrimi, Vastolla îi zise lui Peruonto:

— Mare pacoste a dat peste noi, de trebuie să avem drept mormânt leagănul lui Bachus. Dacă aş şti barem cine şi-a bătut joc de trupul meu, de m-a făcut să ajung ferecată într-o butie. Vai mie! Iată că mi s-a dat cep fără să ştiu cum. Spune-mi, spune-mi prin ce vrăjitorie m-ai ademenit, ce descântece mi-ai făcut, cu ce varga m-ai lovit, necunoscutule, crudule, ca să ajung între doagele butoiului ăstuia? Spune-mi, spune-mi ce diavol te-a îndemnat să-mi pui vrane nevăzute, de nu mi-a mai rămas drept răsuflătoare decât o gaură neagră?

Peruonto, care pentru o clipă făcuse urechi de neguţător, răspunse în cele din urmă:

— Dacă vrei să-ţi spun eu cine, dă-mi stafide şi smochine.

Vastolla, ca să scoată ceva cu cleştele din el, îi dădu câte un pumn şi din unele şi din altele, iar el, după ce ajunse sătul până-n gât, îi povesti de-a fir-a-păr ce i se întâmplase cu cei trei tineri, apoi cu legătura de vreascuri şi în cele din urmă cu ea la fereastră, că ea l-a făcut burtos iar el, în schimb, i-a umflat pântecele.

Biata domniţă, auzind toate astea, căpătă curaj şi-l întrebă pe Peruonto:

— Şi ce-o să ne facem, frăţioare? O să crăpăm în butoiul ăsta? De ce nu faci ca doagele să se preschimbe într-o corabie care să ne scape din primejdie şi să ne scoată la liman?

La care Peruonto răspunse:

— Dă-mi smochine şi stafide, şi-atunci gura mi-oi deschide.

Fără să mai stea pe gânduri, plină de voie bună, Vastolla îi umplu iar înghiţitoarea şi, ca o pescărită de carnaval53, îi pescui cu stafide şi smochine vorbele proaspete-proaspete, de-a dreptul din gâtlej.

Şi numai iată că, rostind Peruonto cuvintele pe care le dorea Vastolla, butoiul se făcu corabie, cu toate sculele trebuincioase plutirii pe mare şi cu toţi marinarii de care era nevoie ca s-o pună în mişcare. Şi pe dată se şi rânduiră toţi, care să tragă de scote, care să înfăşoare odgoanele, care să pună mâna pe cârmă, care să întindă pânzele, care să suie pe gabie, care să strige „la trincă” şi care la „vino sub vânt”, care să sune din goarnă, care să-i îmboldească pe osândiţii la galere, care să facă una, care alta. Aşa că Vastolla se afla acum pe corabie şi plutea într-o mare dulce de vis. Dar fiindcă tocmai venise vremea în care Luna voia să se joace de-a v-aţi ascunselea cu Soarele, îi zise ea lui Peruonto:

— Frumosul meu flăcău, fă din această corabie un palat ca-n poveşti, unde să fim mai la adăpost. Ştii cum trebuie să zici? Binecuvântează marea, clar ţine-te pe lângă ţărm.

Iar Peruonto:

— Dă-mi smochine şi stafide, şi-atunci gura mi-oi deschide!

Vastolla îl îndopă cu cele cerute până când el, mai-mai să se înece, îi ceru îndurare. Într-o clipită apoi corabia se şi preschimbă într-un palat fără seamăn de frumos, dichisit cu toate cele de trebuinţă şi aşa de plin de scumpeturi şi lucruri de huzur, că nu-ţi puteai dori nimic mai mult.

Şi aşa Vastolla, care mai înainte şi-ar fi dat viaţa pe trei chiori, n-ar fi schimbat-o acuma cu viaţa celei dintâi doamne din lume, văzându-se slujită şi cinstită ca o regină. Voind doar să-l stoarcă pe Peruonto de tot norocul lui, îl rugă să-i facă plăcerea de a se preschimba în flăcău frumos şi curăţel, ca să-l poată lua de bărbat, căci chiar dacă spune proverbul: „mai bine un zdrenţăros în pat, decât prieten împărat”, totuşi, dacă el şi-ar fi schimbat înfăţişarea, asta ar fi fost pentru ea cea mai mare fericire pe lume. Peruonto îi răspunse prin aceleaşi cuvinte:

— Dă-mi smochine şi stafide, şi-atunci gura mi-oi deschide!

Vastolla, fără a mai sta pe gânduri, îl vindecă de zgârcenia lui la vorbă cu leacul smochinelor54 iar el îşi spuse dorinţa şi într-o clipită se schimbă din cioroi în sticlete, din balaur în Narcis, din pocitanie în flăcău fără cusur. Vastolla plutea în al şaptelea cer de bucurie şi, strângându-l în braţe, sorbi licoarea plăcerii.

În această vreme regele, care din ceasul în care atâta pacoste îi dăduse buzna în casă era plin până-n gât de lăsaţi-mă-n pace", fu dus de curtenii lui la vânătoare, să-şi mai uite de necazuri. Vânătoarea ajunse până departe si regele, prins de noapte prin coclauri şi văzând lucind o luminiţă la una din ferestrele acelui palat, trimise un slujitor să cerceteze dacă l-ar primi să înnopteze acolo; slujitorul îi aduse răspuns că putea nu numai să spargă un pahar, dar şi să facă hârburi un ţucal55.

Regele se duse la palat şi, făcând ocolul încăperilor, nu dădu peste nicio fiinţă în afară de doi tinerei care se tot învârteau în jurul lui şi-i ziceau:" Bunicule, bunicule". Uluit, înmărmurit, mut de uimire, rămase ca vrăjit: aşezându-se apoi istovit la o masă. Îi fu dat să vadă cum mâini nevăzute întindeau feţe de masă de Flandra şi cum veneau singure talgere pline cu bunătăţi, aşa că într-adevăr se ospăta şi bău ca un rege, slujit de acei tinerei drăgălaşi: iar în vreme ce stătu ia masă, cântară fără încetare lăute si tamburine, răsfrângându-i viersul lor dulce până în fluierele picioarelor, iar după ce isprăvi cu cina, se arătă un pat, tot numai spumă de aur. În care, după ce puse de i se scoaseră încălţările, se aşternu somnului; la fel făcură toţi curtenii lui, îndestulaţi cu de toate la zeci de alte mese, rânduite prin alte încăperi.

Se crăpa de ziuă şi regele se pregătea de plecare, voind să-i ia cu el pe cei doi tinerei; dar atunci se făcu văzută Vastolla împreună cu bărbatul ei şi, căzându-i la picioare, îi cerură iertare, povestindu-i tot norocul ce dăduse peste ei. Regele, dându-şi seama că şi-a câştigat doi nepoţi care erau două bucurii şi un ginere frumos ca un fecior de zână, îi îmbrăţişa pe toţi unul după altul şi grăbi spre cetate, unde se întinse ospăţ mare şi petreceri care se ţinură lanţ mai multe zile, adeverind la rândul lor că:

Omul plănuieşte,
Dumnezeu hotărăşte.»

VARDIELLO

Vardiello, o adevărată pramatie, după ce-i făcuse maică-si fel de fel de pocinoage, îi pierde o bucată de pânză: vrând prosteşte să şi-o ia înapoi de la o statuie, ajunge bogat.

Isprăvind Meneca povestirea, cu nimic mai puţin frumoasă decât celelalte, plină fiind de ciudate păţanii ce-i ţinuse până la sfârşit cu sufletul la gură pe ascultători, la porunca prinţului, dădu frâu slobod vorbei Toi la care, fără a pierde timpul, aşa grăi:

«Dacă firea le-ar fi înzestrat pe jivine cu nevoia de a se înveşmânta şi de a-şi agonisi cu cheltuială de-ale gurii, neamul umblătoarelor în patru picioare fără vorbă că s-ar fi prăpădit de mult. Dar ele îşi află repede hrana, fără ca grădinarul să le-o culeagă, bucătarul s-o gătească, sufragiul s-o rânduiască: iar propria lor blană le apără de ploaie şi de zăpadă, fără ca neguţătorul să le facă rost de postav, croitorul să-l coasă, iar băiatul de prăvălie să le ceară bacşiş. În schimb, omului, care are minte, natura nu s-a îngrijit să-i dea asemenea daruri, pentru că ştie prin el însuşi să-şi facă rost de cele trebuincioase. Tocmai din această pricină se văd lipsiţi de avuţii înţelepţii, şi copleşiţi de ele netrebnicii; precum veţi putea a vă da seama din povestirea ce-o veţi auzi.

Grannonia din Aprano era femeie tare înţeleaptă, dar avea un fiu, pe nume Vardiello, nătângul nătângilor din acel sat. Cu toate acestea, ochii mamelor fiind vrăjiţi şi orbiţi de iubire, ea îi purta o dragoste nesfârşită, îl cocoloşea şi-l răsfăţa ca şi cum ar fi fost cea mai desăvârşită fiinţă de pe lume.

Avea această Grannonia o cloşcă şi nădăjduia să capete de la ea prăsilă de puişori, de pe urma cărora să scoată bun câştig. Într-o zi, trebuind să plece de acasă pentru o treabă, îi spuse fiului:

— Puişorul mamei, frumuşelul mamei, vino-ncoace şi ascultă-mă: fii cu ochii pe cloşcă şi, dacă o vezi că se scoală de pe cuibar şi începe să ciugulească, vezi de fă-o să se întoarcă la loc, că altfel ouăle se răcesc şi n-o să mai ai nici cocoşei, nici puiculiţe.

— Las’ pe mine! îi răspunse Vardiello, că doar nu i-ai vorbit unui surd.

— Mai bagă de seamă scumpul mămichii, reînnodă mama firul vorbei, că în dulap se află un vas smălţuit, cu otravă în el. Să nu care cumva să te laşi dus în ispită să pui mâna pe el, că într-o clipită te vezi pe lumea cealaltă.

— Piei din faţa mea, otravă, strigă Vardiello. Nu mă prinzi pe mine! Iar tu, deşteapto cu cap de smintită, bine că mi-ai spus-o; într-adevăr, puteam s-o păţesc, căci n-am în gât nici oase, nici ace care să mă împiedice să-mi torn totul în stomac.

Dar abia întoarse mama spatele şi rămase Vardiello singur, că, fără a mai pierde vremea, acesta se duse în grădină unde se apucă să sape gropi acoperite cu scândurele şi ţarină, bune să-i facă pe copii să cadă înăuntru: şi iată că, tocmai când el se afla în toiul trebii, cloşca ieşi afară din odaie, iar el se porni să strige la ea:

— Huş, huş cloşcă, treci la cuib!

Dar cum cloştii nici nu-i trecea prin cap să-l asculte, Vardiello, văzând că este încăpăţânată ca un catâr, după „huş, huş” începu să bată cu piciorul în pământ; după ce bătu cu piciorul în pământ azvârli în ea cu bereta, iar după beretă o ţinti în plin cu făcăleţul, de o făcu să cadă la pământ cu picioarele înţepenite.

Cum nenorocirea, oricum, se întâmplase, Vardiello se strădui să găsească un leac de scos paguba; aşa că, făcând din tei curmeie, de teamă ca nu cumva ouăle să se răcească, îşi dădu jos nădragii cât ai zice peşte şi se aşeză pe cuibar; dar apăsând ouăle cu şezutul, le făcu papară. Văzând că a făcut figură dublă56, era cât pe ce să înceapă să se dea cu capul de toţi pereţii. Dar fiindcă orice durere se schimbă în foame, simţind un gol în stomac, hotărî să-l umple cu cloşca. După ce o jumuli bine şi o înfipse în frigare, încinse un foc mare şi începu s-o frigă; iar când crezu că e bine rumenită, pentru ca toate cele să fie aşa cum scrie la carte, întinse o faţă de masă sclipind de curată ce era pe un scrin vechi, luă un urcior şi coborî în pivniţă să scoată un litrişor de vin. Dar în timp ce vinul gâlgâia din butoi, auzi prin casă o zarvă şi o harababură de parcă ar fi trecut pe acolo o herghelie de cai. Înlemnit de spaimă, întorcând ochii, văzu un cotoi care înhăţase cloşca cu frigare cu tot, iar un altul în spatele celui dinţii, cerându-şi cu miorlăituri sălbatice partea lui din pradă. Vrând să împiedice nenorocirea, Vardiello sări ca un leu dezlănţuit asupra cotoiului; în grabă însă uită să pună cepul la butoi. După ce se jucară „de— a prinselea” prin toate ungherele încăperii, recuceri el găina, dar între timp tot vinul din butoi se scursese pe jos. Întorcându-se în pivniţă şi dându-şi seama că o făcuse lată, îşi vărsă şi el butoiul din inimă prin vranele ochilor. Dar cum lui judecata limpede îi stătea mereu într-ajutor, ca să dreagă răul şi pentru ea maică-sa să nu dea cu ochii de atâta prăpăd, luă un sac plin ras, plin ochi, plin cu vârf de făină şi-l

răsturnă peste lăcăraia din pivniţă. Cu toate acestea, făcând socoteala belelelor ce căzuseră pe capul lui, gândindu-se că săvârşise atâtea boacăne una după alta şi că din pricina asta putea să nu mai capete iertarea Grannoniei, luă hotărârea neînduplecată de a nu se mai arăta viu în faţa maică-si. Aşa că scoase din dulap borcanul cu dulceaţă de nuci verzi despre care i se spusese că ar fi otravă şi nu-l luă de la gură până nu-i dădu de fund. Iar după ce-şi umplu bine pântecul, se ascunse în cuptor.

Între timp mama se întoarse acasă şi, după ce bătu de câteva ori în uşă, neauzind nicio mişcare, deschise uşa izbind-o cu piciorul şi intră. Atunci se porni să-şi strige în gura mare băiatul dar, cum nimeni nu răspundea, îşi închipui că s-a întâmplat o nenorocire şi, simţindu-se cuprinsă din ce în ce mai mult de nelinişte. Îşi înzeci strigătele.

— Vardiello, Vardiello, ai surzit de nu m-auzi? Ai umflătură la copilă, de nu vii? Te-a lovit cobea, de nu răspunzi? Unde eşti, afurisitule? Unde mi te-ai ascuns, neam prost ce eşti? Mai bine te-ai fi înăbuşit la gurguiul meu când te-am făcut.

Vardieilo, auzind toate aceste ţipete, răspunse în sfârşit cu un glăscior de te-apuca mila:

— Aici-s, în cuptor, măicuţă, da nu mi-i mai vedea!

— De ce să nu te mai văd? se miră biata mamă.

— Pentru că m-am otrăvit, veni răspunsul fiului.

— Vai de păcatele mele! se sperie Grannonia. Dar cum ai făcut-o? Dar ce pricină ai avut să faci moarte de om, si cine ţi-a dat otrava?

Şi Vardieilo îi povesti de-a fir-a-păr toate frumoasele isprăvi pe care le săvârşise şi din pricina cărora voia să moară, să nu mai facă umbră pământului si să fie ţinta tuturor ghinioanelor.

Care lucruri auzindu-le mama se amărî şi se întunecă la chip şi trebui să se facă luntre şi punte, să se dea peste cap ca să-i scoată lui Vardieilo din suflet acea tristeţe de moarte. Şi pentru că mare dragoste-i mai purta, cu fel de fel de alte dulciuri îi scoase din cap frica de nucile verzi, care nu erau otravă, ci leac pentru stomac, in acest fel, luându-l cu binişorul şi vorbindu-i dulce. Îl linişti şi-l făcu să iasă din cuptor.

Ca să-l liniştească de-a binelea, crezu că ar fi nimerit să-i dea să ducă ia târg o bucată mare de pânză, sfătuindu-l să nu se ia la tocmeală cu muşteriii prea buni de gură.

— Bravo, se bucură Vardieilo, las’ pe mine, şi-am s-o scot ia capăt cum nu se poate mai bine.

Şi, strângând bucata de pânză sub braţ, luă drumul târgului.

Şi începu a colinda cu marfa lui străzile şi pieţele Neapolelui, strigând: „Hai la pânză, hai la pânză!”

Dar tuturor celor care se apropiau de el întrebând: „Ce fel de pânză”, el le răspundea: „Nu-i de nasul tău, că pălăvrăgeşti prea mult”. Iar altuia, dacă întreba: „Cât face?” el îi arunca în faţă că e gură spartă, că-l asurzise şi că-i spărsese urechile.

În cele din urmă, descoperind în curticica unei case nelocuite, pentru că era bântuită de un călugărel, o statuie de ghips, sărăcuţul de el, spetit şi istovit de atâta alergătură pe străzi, se aşează pe o îngrăditură de cărămidă; dar nevăzând pe nimeni intrând sau ieşind din casa care părea un sat jefuit, îi grăi statuii, plin de mirare:

— *Ian* spune-mi, prietene, stă cineva în casa asta?

Şi, cum statuia nu-i dădea niciun răspuns, socoti că este un suflet de om scump la vorbă şi-i arătă pânza:

— Nu vrei s-o cumperi? Ţi-o dau ieftin! Dar statuia, tufă, iar el:

— Pe legea mea că am găsit ce căutam! Ia pânza, uită-te la ea, întoarce-o şi pe faţă şi pe dos şi dă— mi cât vrei pe ea. Mâine vin să iau paralele.

Astea fiind zise, lăsă pânza pe îngrăditura pe care se aşezase: şi cel dintâi care intră în curticica. Împins de omeneşti nevoi, dând peste o asemenea pleaşcă, se făcu nevăzut cu ea eu tot.

Întorcându-se Vardiello la maică-sa fără pânză şi povestindu-i cele întâmplate, biata femeie simţi că-i gata să-şi dea sufletul. Şi se porni să-l ocărască:

— Când o să fie ceva de capul tău? Vezi câte belele mi-ai adus pe cap? Adă-ţi aminte. Dar întâi şi— ntâi de toate a mea e vina, că prea am fost bună la inimă şi nu m-am pus cu joarda pe tine, să-ţi îndrept spinarea; abia acu-mi dau seama că doftorul milos face boala fără leac. Numai că m-am săturat până-n gât de năzdrăvăniile tale; a sunat ceasul socotelilor şi socoteala va fi lungă.

Vardiello, pe de altă parte, abia ajungea să spună:

— Ia nu mai *cobi,* măicuţă, că n-oi fi chiar aşa cum spui tu! O să capeţi bani, nu glumă! Da ce?

Crezi că eu mi-s de la Ioio57 unde s-a răsturnat carul cu proşti? Las’ că vine ea ziua de mâine. De la mână până la gură nu-i cale lungă şi-o să vezi dacă ştiu să pun coadă la lopată!

Dis-de-dimineaţă, când umbrele Nopţii se risipeau care încotro, hăituite de poterele Soarelui, Vardiello se duse glonţ la curticica în care se afla statuia şi-i zise:

— Ziua bună, jupâne! Dacă nu ţi-i cu supărare, n-ai putea să-mi dai mărunţişul ăla? Hai, hai, plăteşte pânza!

Dar cum statuia rămânea mută, luă un pietroi şi-l azvârli drept în coşul pieptului ei de lespede, rupându-i o coastă; şi ăsta-i fu norocul, căci, sfărâmându-se parte uin ghipsărie, ce-i văzură ochii? O căldare plină ochi cu scuzi de aur, pe care o apucă de amândouă toartele şi o luă la goană spre casă, de-i sfârâiau călcâiele.

Şi aşa dădu el buzna în casă, strigând:

— Mamă, mamă, ia te uită ce de mai pita-vacii galbene! Uite, câte, câte!!

Dar mama, punând stăpânire pe ditamai purcoiul de scuzi, câştigaţi în chip atât de neaşteptat, se gândi că Vardiello ar fi în stare să dea sfară-n ţară despre norocul ce dăduse peste ei, aşa că-şi luă măsuri de prevedere, spunându-i băiatului să stea în faţa casei şi să pândească trecerea unui brânzar, deoarece trebuia să cumpere de doi gologani lapte.

Vardiello, pe care nu-l ducea capul prea departe, se duse fără a se lăsa rugat să se proţăpească în faţa casei iar mama, vreme de o jumătate de ceas, de la fereastra de sus, îi slobozi în spinare o grindină de stafide şi de smochine uscate. Iar el nu mai prididea culegându-le de zor şi striga:

— Mamă, mamă, adă repede *hârdaie*, căldări, coşuri, că dacă ţine ploaia asta, ne îmbogăţim!

Iar după ce-şi ghiftui bine pântecul, se urcă în odaie şi se aruncă în braţele somnului.

Şi se întâmplă că, într-o zi, luându-se la ceartă doi muşterii obişnuiţi ai jandarmilor pentru un scud de aur găsit pe jos, înţelese Vardiello atât de mult din ceartă, că-l şi luă gura pe dinainte:

— Mă, da mari dobitoci mai sunteţi dacă faceţi atâta tărăboi pentru o nimica de pita-vacii galbene! Eu nu dau o ceapă degerată pe ele, măcar că am găsit o căldare cu vârf!

Aflându-se la curte cele rostite de el şi intrând curtea la bănuială, se dădu poruncă să fie chemat Vardiello şi să se cerceteze cum, când şi cu cine găsise el scuzii despre care vorbise, Vardiello răspunse:

— I-am găsit într-un palat, în pieptul unui om mut, în ziua aia în care a plouat cu stafide şi cu smochine uscate.

Judecătorul, care simţi cusurul acestei cvinte sparte, mirosi cum stăteau lucrurile şi hotărî să fie trimis la spital, spitalul fiind singurul judecător pe măsura lui Vardiello. Aşa prostia fiului a îmbogăţit-o pe mamă şi judecata limpede a mamei a preîntâmpinat nătângia fiului, din care fapt se vede limpede că

O corabie de bun pilot cârmită
E greu s-o vezi de stânci strivită.»

PURICELE

Un rege, nu prea întreg la minte, creşte un purice care se face mare cât un batal. Jupuindu-l după aceea, se prinde că-şi dă fata de nevastă aceluia care va putea ghici de pe ce fel de animal jupuise pielea. Un zmeu o recunoaşte după miros şi o ia cu el pe prinţesă, care este apoi salvată de cei şapte fii ai unei bătrâne, după ce răzbesc prin tot atâtea încercări.

Mai că nu crăpară de râs prinţul şi hărăpoaica, auzind de neghiobiile lui Vardiello, şi o lăudară pe mama lui, care ştiuse să prevadă şi să vină de hac prostiei fiului ei. Popa, poruncindu-i-se să purceadă a povesti, după ce toate celelalte îşi puseră lacăt la gură, începu aşa:

«Totdeauna hotărârile pripite, fără judecată, aduc pacoste fără leac; cel ce se poartă ea un nebun, se căieşte ca un înţelept; şi tocmai asta i s-a întâmplat regelui din Altomonte care, din pricina unei prostii cât lumea de mare, făcu o nebunie de pomină, punându-şi în mare primejdie cinstea şi fiica.

Regele din Altomonte, fiind muşcat o dată de un purice, după ce-l prinse cu multă îndemânare, văzându-l cât era de lucios şi de gras, nu-i prea veni la îndemână să-l judece pe loc pe butucul unghiei, ci găsi cu cale să-l închidă într-o carafă în care, hrănindu-l zi de zi cu sânge din braţul său, puricele crescu în aşa măsură încât, după şapte luni, trebui să i se schimbe locuinţa şi, încet-încet, ajunse cât un batal.

Regele, când îl văzu crescut aşa de zdravăn, puse să fie jupuit iar pielea dată la tăbăcit; apoi dădu pitac prin ţară că oricui va şti să spună ce fel de animai fusese jupuit de acea piele, îi va da pe fiica lui de nevastă. Împrăştiată fiind peste tot această veste, oamenii începură a se îmbulzi ca turmele de prin toate părţile lumii, ca să ia parte la rămăşag şi să-şi încerce norocul. Şi care spuse că e piele de scorpie, care de lup negru, care de crocodil, care de una, care de alia. Dar toţi erau la şapte postii de adevăr şi niciunul nu nimerea la ţintă.

Cel din urmă ajunse în faţa fantasmagoriei un zmeu, pocitania cea mai urâtă pe care o răbdase vreodată faţa pământului, că numai uitându-se la el l-ar fi apucat tremuriciul, pântecăraia, frigurile galbene şi dârdâiala chiar şi pe tânărul cu inima cea mai cutezătoare din lume. De îndată ce-i veni rândul, zmeul începu să se învârte ca o muscă în jurul pieii şi, adulmecând-o, nimeri fără greş drept în mijlocul ţintei şi zise:

— Asta-i pielea celui mai grozav dintre purici! Regele, care văzu că altoiul prinsese la măr, nu vru să-şi calce cuvântul şi porunci să fie chemată fiica lui, Porziella. O mândreţe de fată de părea plămădită toată numai din lapte şi sânge; măiculiţă Doamne, numai un picioruş să-i fi văzut, că ai fi mâncat-o din ochi, atâta era de frumoasă! Regele îi grăi:

— Fata mea, tu ştii ce rămăşag am pus şi ştii prea bine ce fel de om sunt eu. Nu mai pot da înapoi. Ori eşti rege, ori eşti buluc de lemn! Mi-am dat cuvântul şi trebuie să mi-l ţin, chiar dacă mi se sfâşie inima. Cine putea să-şi închipuie că un zmeu va fi câştigătorul acestui rămăşag? Dar cum nicio frunză nu se mişcă fără voia Cerului, trebuie să credem că această căsătorie a fost hotărâtă mai întâi acolo sus, apoi aicea, jos. Aşa că ai răbdare: şi, clacă eşti o fiică ascultătoare, nu te porni împotriva tatălui tău, căci îmi spune mie inima că tot vei ajunge odată şi odată mulţumită de soarta ta. De câte ori nu s-au găsit comori într-o oală grosolană de lut?

Auzind hotărârea tatălui său, Porziellei i se întunecară ochii, se îngălbeni la chip, i se învineţiră buzele şi-i tremurară picioarele şi fu gata-gata să-i dea drumul să zboare şoimului inimii sale în urmărirea prepeliţei durerii. În cele din urmă, podidind-o plânsul, izbucni în vaiete pline de jale:

— Dar ce rău am făcut eu în casa asta, ca să mi se dea o pedeapsă atât de crâncenă? Ce purtări necuviincioase am avut faţă de voi, de mă daţi pe mâinile acestui diavol pocit? O, nefericită Porziella! Iată-mă alergând de bunăvoie ca o nevăstuică în gura unui broscoi râios! Iată-mă, mieluşică nenorocită, în ghearele unui vârcolac. Asta-i dragostea ce mi-o porţi mie, sânge din sângele tău? Asta-i dragostea pe care o porţi tu aceleia pe care o numeai copilita inimii tale? Aşa îţi smulgi inima, care e parte din fiinţa ta? Aşa te desparţi de ochii mei, care sunt lumina ochilor tăi? O, tată, tată plin de cruzime, fără îndoială că tu nu te-ai născut din carne de om. Balaurii mării ţi-au dat sângele şi miţele sălbatice te-au alăptat. Dar ce vorbesc eu despre jivinele mării şi ale pământului? Orice vieţuitoare îşi iubeşte odraslele. Numai ţie ţi s-a urât şi-ţi este silă de sămânţa ta; numai tu n-o poţi suferi pe fiica ta. Mai bine m-ar fi gâtuit mama la naştere, mai bine mi-ar fi fost leagănul sicriu, ţâţele doicii băşică de otravă, feşile ştreang, iar fluieraşul pe care mi l-au agăţat de gât — greutatea de plumb care să mă tragă la fundul mării, în loc să-mi fie hărăzită nenorocirea de a mă vedea alături de această pocitanie, de a mă simţi mângâiată de o mână de harpie, îmbrăţişată de două labe de urs şi sărutată de un rit de porc!

Ar mai fi spus fata multe, dacă regelui nu i s-ar fi suit sângele la cap şi nu i-ar fi retezat-o scurt: —Potoleşte-te, mânie, că zahărul costă mult, iar scutul e de plop! 58 Tacă-ţi fleanca, că-ţi şi sare bulionul! Scuipă-ţi limba şi nu mai cobi, că prea vrei să muşti, prea eşti cârtitoare şi prea de tot înţepi! Ce fac eu, e bun făcut! Nu-i fi vrând acu să-l înveţi pe taică-tău cum se fac copiii! Taci odată şi— nghite-ţi limba! Nu mă face să-mi sară muştarul, că dacă mă reped la tine nu mai rămâi c-un fir de păr în cap şi te fac să-ţi culegi dinţii de pe jos. Ia te uită: vrea să facă pe deşteaptă şi să-l înveţe pe tat-su buchia legii! Dar de când o mucoasă căreia-i mai pute gura a lapte cutează să se ridice împotriva voii mele? Ia-ţi repede bărbatul de mână şi chiar în clipa asta cară-te la casa lui, că nu mai vreau să-ţi văd în faţa ochilor nici pentru un sfert de ceas chipul obraznic şi înfumurat!

Nefericita de Porziella, văzându-se între ciocan şi nicovală, cu o înfăţişare de osândită la moarte, cu privirea rătăcită, cu o mutră de parcă ar fi înghiţit o duşcă zdravănă de *Domine Agostino59,* cu inima între *mannaia60* şi butuc, îşi dădu mâna în mâna zmeului. Iar zmeul o târî după el, singură-singurică, până acolo unde copacii ridicau umbrare peste o pajişte, ca să nu-i dea soarele de urmă; acolo unde râurile se jeluiau că, fiind silite să-şi urmeze drumul pe întuneric, se loveau de stânci, iar vieţuitoarele sălbatice, fără să mai plătească pripas, hălăduiau fără teamă prin hăţişuri în care omul nu putea să pătrundă decât rătăcindu-se. În ţinutul acesta întunecat ca un drum înfundat şi înspăimântător ca însuşi chipul iadului, se afla casa zmeului, toată căptuşită cu oasele oamenilor pe care-i mâncase. Să-şi închipuie numai orice suflet de creştin cutremurarea, groaza, greţurile, ghiorăiturile de maţe, limbricăraia şi pântecăraia de care fu apucată biata fată, până ce mai că rămase fără sânge în vine.

Dar asta fu mai nimic faţă de cele ce urmară, căci se pomeni căzută din lac în puţ; zmeul, plecat la vânătoare, se întoarse încărcat cu halci de oameni omorâţi de el şi-i zise:

— N-ai să te poţi plânge, nevestico, că n-am grijă de tine. Iată-te cu un tain îmbelşugat de hrană, scaldă-te în haleală, că nici de se prăbuşeşte cerul pe pământ, eu n-am să te las să duci lipsă de de— ale gurii.

Biata Porziella, îngreţoşată ca o borţoasă, întoarse capul în altă parte. Zmeul, care-i văzuse mişcarea, strigă:

— Ei, apoi asta înseamnă să strici orzul pe gâşte! Ai un pic de răbdare până mâine, că am fost chemat la o vânătoare de mistreţi. Am să-ţi aduc o pereche şi-o să facem nuntă eu neamurile, ca să ne fie unirea mai plăcută.

Astea fiind spuse, zmeul luă drumul pădurii, iar ea rămase să smiorcăie la fereastră; când, iată că, din întâmplare, trecu prin faţa casei o bătrână care, galbenă de foame, îi ceru ceva de-ale gurii. Nefericita fată îi răspunse: Măicuţa mea bună, Dumnezeu mă ştie că mă aflu în puterea unui diavol al iadului, care nu-mi aduce în casă nimic altceva decât halci de oameni şi ciozvârte de omorâţi, că nu ştiu cum de nu mi se întorc maţele pe dos văzând atâta scârboşenie, aşa că duc cea mai tristă viaţă pe care a dus-o vreodată un suflet de creştin. Şi asta cu toate că sunt fiică de rege! Şi asta cu toate că am trăit în huzur! Şi asta cu toate că m-am scăldat în belşug!

Şi uşurându-şi sufletul aşa, se porni pe plâns ca o fetiţă care vede că i se ia mâncarea de la gură.

Aflând de pacostea ce dăduse peste ea, se înduioşa bătrâna şi zise:

— Gândeşte-te la scăpare, fata mea frumoasă. Nu-ţi strica frumuseţea plângând, căci ai dat peste norocul tău bun şi iată-mă gata să te ajut până-n pânzele albe. Acu, stai şi ascultă-mă: am şapte flăcăi, cât şapte stejari, şapte urieşi: Mase, Nardo, Cola, Micco, Petrullo, Ascadeo şi Ceccone care au toate harurile rosmarinului. Mase e de ajuns să-şi lipească urechea de pământ ca să audă tot ce se întâmplă la depărtare de treizeci de mile; Nardo, de câte ori scuipă, se face ditamai marea de săpun; Cola, când aruncă o bucăţică de fier, face să răsară un câmp nesfârşit de ţepuşe ascuţite; Micco, cu o crenguţă, scoate ca din pământ o pădure încâlcită; Petrullo, când aruncă pe jos o picătură de apă, ia naştere un râu înspăimântător; Ascadeo, când aruncă o piatră, face să crească din ea un turn de necucerit; iar Ceccone ţinteşte atât de bine cu arbaleta, încât nimereşte de la depărtare de o milă ochiul unei găini. Cu ajutorul acestor fii, care sunt toţi binecrescuţi şi gata să sară în ajutorul oricui şi cărora li se va face milă de starea în care te afli, vreau să încerc a te smulge din ghearele zmeului, căci o bucăţică aşa de gustoasă nu-i de nasul pocitaniei.

— N-o să fie timp mai prielnic decât acuma, zise Porziella, căci strigoiul de bărbatu-meu e plecat şi nu se mai întoarce astă seară, aşa că am avea timp să ştergem putina şi să ne luăm valea.

— Astă-seară nu-i cu putinţă, răspunse bătrâna, că stau cam depărtişor de aici. Dar mâine, dis-de— dimineaţă, eu şi feciorii mei vom fi aici să te scăpăm de suferinţe.

Astea fiind zise, bătrâna îşi văzu de drum, iar Porziella, cu inima uşoară, uşoară, izbuti să se odihnească de-adevăratelea peste noapte.

În zori, abia de apucară păsărelele să strige: „Trăiască Soarele!” că se şi arătă băbuţa cu cei şapte feciori ai ei, o luară pe Porziella la mijloc şi apucară spre cetate. Dar nu merseră nicio jumătate de leghe că Mase, lipindu-şi urechea de pământ, striga:

— Păzea! O-ho! S-a prins vulpoiul! Zmeul s-a şi întors acasă, n-a mai găsit-o pe fată şi acu aleargă cu căciula subsuoară să ne ajungă din urmă!

Auzind aşa, Nardo scuipă în ţărână şi făcu să ia naştere marea de săpun; şi ajungând zmeul la această săpunăraie, găsi de cuviinţă că e mai bine să se întoarcă acasă, de unde luă cu el un sac de tărâţe şi de atâtea ori îşi muie în el picioarele, că până la urmă, cu mare greutate, izbuti să treacă piedica.

Mase îşi lipi iar urechea de pământ şi atrase luarea-aminte:

— Ţin’te, frăţioare, că acu ne înhaţă!

Atunci Cola aruncă bucăţica de fier care făcu să răsară câmpia de ţepuşe. Zmeul, văzând că iar i se pune ceva în cale, se întoarse într-o clipă acasă, se îmbrăcă în fier din cap până-n picioare şi trecu hopul.

Ascuţindu-şi iarăşi urechile, Mase strigă:

— Păzea, păzea! Puneţi mâna pe arme, că acu îl şi vedeţi pe zmeu aci, zburând mai iute ca vântul!

Atunci Micco, fără zăbavă, aruncând crenguţa, făcu să răsară pădurea înspăimântătoare prin care cu greu se putea răzbi. Dar zmeul înhaţă în mână un cuţitoi ce-i atârna la şold şi începu să doboare ici un plop, dincolo un cer, la stânga un cornul-voinicului şi la dreapta un tufiş de strugurii-ursului. Aşa că, din câteva retezături, culcă pădurea la pământ şi ieşi teafăr din încurcătură.

Şi iar strigă Mase, după ce-şi lipi urechea de pământ:

— Ce stăm, de parcă ne-am rade barba, că şi-a prins zmeul aripi de umeri şi acu-acu ne pomenim cu el în spinare!

Atunci Petrullo, luând o înghiţitură de apă dintr-un izvor care se scurgea picătură cu picătură din crăpătura unei pietre, o stupi la pământ, şi unde nu se făcu înghiţitura de apă un râu cu bulboane de nu-i zăreai malul celălalt. Zmeul, văzându-se în faţa unei noi oprelişti şi neputând să iasă altfel din încurcătură, îşi smulse îmbrăcămintea de pe el, de ramase gol puşcă şi, punându-şi ţoale-n cap, trecu înot de partea cealaltă.

Auzind Mase cum îi sfârâiau zmeului călcâiele de iute ce fugea, zise:

— Taie mi se pare că treaba asta a noastră o să na iasă pe nas, că-l aud pe zmeu cum îi sfârâie călcâiele, păzească-ne Cerul de urgie! Să ne batem capetele şi să oprim furtuna asta, că altfel ne-am dus pe copcă!

— Nu vă pierdeţi cu firea, intră în vorbă Ascadeo, că-i vin eu de hac pocitaniei!

Şi numai ce aruncă o piatră, că şi răsări din ea un turn cu creştetul în nori, în care se ascunseră cu toţii, zăvorind poarta. Zmeul, văzând că i-a scăpat prada din gheare, se întoarse valvârtej acasă la el, luă o scară de culegător de struguri, şi-o azvârli pe umeri şi se întoarse iute ca gândul la turn.

— Uite că am ajuns la ultima dintre lumânările nădejdilor noastre; în dibăcia lui Ceccone este ultima noastră scăpare, căci iată, se întoarce zmeul cu o falcă-n cer şi cu una-n pământ de mânie. Valeu, că tare-mi mai bate inima şi văd moartea cu ochii!

— Mă, da mare căcăcios mai eşti! îi strigă mezinul, lasă-l în seama mea şi uită-te dacă nimeresc bine cu săgeata!

În timp ce ei se luau cu vorba, iată că şi proptise zmeul scara de zid şi începu să se caţere. Dar Ceccone, luându-l la ochi, îi crăpă unul din felinare şi-l făcu să se rostogolească la pământ ca un câine, apoi, ieşind afară din turn, îi reteză capul ca pe-o bucată de brânză, chiar cu cuţitul pe care zmeul îl purta la şold.

Cu mare chiu şi alai se înfăţişară apoi regelui, ţinând în mâini capul zmeului; iar regele, nemaiştiind ce să facă de bucurie că şi-a recâştigat fata, după ce de nenumărate ori se căise că o dăduse pe mâna unui zmeu, îi şi făcu rost în câteva zile de un bărbat de nădejde şi-i îmbogăţi pe cei şapte flăcăi ai băbuţei, care o scăpaseră de o viaţă atât de nefericită. Şi de mii de ori după aceea îşi ceru iertare faţă de Porziella, pentru vina care-l apăsa, de a o fi azvârlit în ghearele unei primejdii atât de mari, numai şi numai datorită unui moft şi trufiei neînduplecate, fără să judece ce mare păcat săvârşeşte cel care umblă

După ouă de gogoman şi cai verzi pe pereţi.»

CENUŞĂREASA

Zezzolla, aţiţată de meştera cusătorească să-şi omoare mama vitregă şi crezând că aceasta, ajunsă nevastă a tatălui său, are s-o îndrăgească, se vede, dimpotrivă, azvârlită la bucătărie. Dar, datorită unor zâne, după multe peripeţii, îşi capătă de bărbat un rege.

Rămaseră ca de stană ascultătorii auzind povestea cu puricele, şi-i dădură hrisov de măgărie regelui prostănac care, din pricina unei toane fără nicio noimă, pusese în atât de mare primejdie curăţenia sângelui său şi moştenirea tronului. Dar. După ce-şi bătură gura cum le trăsni, An tonei la şi-o destupă pe a ei după cum urmează:

«Totdeauna zavistia, în marea răutăţii, a că pătat în schimbul băşicilor umflate de răutate, surpătură. Şi acolo unde crede că vede alţi înecaţi în valurile mării, se află această băşică sau scufundată sub apă. Sau sfâşiată de o si încă: aşa cum s-a întâmplat cu nişte tinere pizmaşe, a căror poveste am de gând să v-o spun.

A fost odată un prinţ văduv, care avea o fiică mai dragă inimii lui decât lumina ochilor. Îi dăduse fetei o meşteră cusătorească de mâna-ntâi, care o învăţa cum să croşeteze lănţişoare. Cum să coase cruciuliţe, să facă ciucuri şi tivuri, purtându-se faţă de ea cu atâta dragoste cum nu se mai putea. Dar tatăl se însura a doua oară, luându-şi de nevastă o turbată, rea ca un diavol; afurisita de maşteră începu de îndată s-o vadă cu ochi răi pe fată, să strâmbe din nas pe neaşteptate, să se uite la ea chiorâş şi încruntat, de biata fată ajunsese să tresară de spaimă In fiece clipă.

Sărmana fată se plângea mereu meşterei de toate nedreptăţile pe care i le făcea mama vitregă, spunând:

— Doamne, de ce n-o fi făcut Dumnezeu ca tu să fii măicuţa mea, tu care eşti aşa de bună cu mine?

Şi de atâtea ori îi tot împuie fata urechile eu acelaşi lucru, că până la urmă meştera simţi cum îi bâzâie o viespe în auz şi, aţâţată de ucigă-l toaca, sfârşi prin a-i zice:

— Dacă vrei să te iei după mintea mea trăsnită, eu ţi-oi fi mamă iar tu vei fi lumina ochilor mei.

Meştera voia să-i dea înainte în acelaşi fel, când Zezzolla (aşa o chema pe fată) îi intră în vorbă:

— Iartă-mă dacă-ţi iau vorba din gură; ştiu că-mi vrei numai binele, aşa că *psst,* ajunge; învaţă-mă numai cum să fac, că eu nu-s de prin partea locului; tu scrii şi eu iscălesc.

— Hai, curaj, răspunse meştera, ascultă-mă numai cu; luare-aminte, deschide-ţi bine urechile şi— o să mănânci pâine din făină de turtă dulce. Când taică-tău s-o duce de-acasă, învârte-te pe lângă mama ta vitregă şi spune-i că ai vrea o rochie veche din lădoiul din *ocniţă,* ca s-o cruţi pe cea pe care-o porţi acum. Ea, care ar vrea să te vadă toată numai petice şi zdrenţe, îţi va spune: „Ţine capacul!" Iar tu, după ce ea se va apuca de cotrobăit, lasă capacul să cadă dintr-o dată, să-i rupă gâtul. După asta, îţi dai prea bine seama că tatăl tău o să se facă luntre şi: punte să-ţi câştige dragostea; iar tu, când te-o mângâia, roagă-l să mă ia de nevastă şi atunci, fericită vei fi, stăpâna vieţii mele.

Intrându-i în cap planul acesta, Zozzollei începu să i se pară fiecare ceas o veşnicie; iar după ce urmă întocmai povaţa meşterei, trecând lunile de doliu după moartea mamei vitrege, începu să strecoare încet-încet în gândul tatălui încredinţarea că ar fi bine să se însoare cu meştera, cusătorească. La început, prinţul luă totul în zeflemea, dar: atâta ce se ţinu Zezzolla de capul lui, că până la urmă el — plecă urechea la îndemnurile ei. Aşa se însura prinţul cu meştera Carmosina şi se încinse mare ospăţ.

O dată, pe cânci noii soţi se giugiuleau între ei, Zezzolla ieşi într-un cerdăcel; tocmai atunci o porumbiţă se lăsă din zbor pe un zid şi-i spuse:

— Când o să-ţi tânjească inima după cine ştie ce lucru, trimite pe cineva să-l ceară de la porumbiţa zmei or din insula Sardinia, şi dorinţa ţi se va împlini pe dată.

Vreme de cinci-şase zile, noua mamă vitregă o copleşi pe Zezzolla cu tot felul de drăgălăşenii, dându-i ei locul cel mai bun la masă, păstrând pentru ea bucăţica cea mai gustoasă şi împodobind-o cu veşmintele cele mai arătoase. Dar nu trecu multă vreme şi uită de tot binele ce i se făcuse (vai de sufletul care are o stăpână neruşinată!), şi începu să pună la loc de cinste pe cele şase fete ale ei, pe care până atunci tăinuise că le-ar avea. Şi aşa se suci şi se-nvârti, că până la urmă prinţul începu să le îndrăgească şi să nu mai aibă loc în inimă pentru fata lui. Iar Zezzolla, nebăgată în seamă astăzi, uitată mâine, se pomeni că de la odaie frumoasă trece la bucătărie, de la baldachin la vatra focului, de la risipa de mătăsuri şi aurării la cârpa de şters

vasele, de la schiptru la frigare. Dar nu-şi schimbă numai starea, ci până şi numele, încât în loc de Zezzolla nu i se mai zise decât «Cenuşăreasa».

Se întâmplă însă că, trebuind prinţul să se călătorească până în Sardinia pentru lucruri trebuincioase ţării lui, înainte de a porni la drum, le întrebă pe rând pe Imperia, Colomba, Fiorella, Diamante, Colombina şi Pascarella, care erau cele şase fiice vitrege, ce anume ar dori să le aducă la înapoiere. Şi care ceru să-i aducă o rochie scumpă, care podoabe pentru păr, care sulemeneli pentru obraz, care flecuşteţe cu care să-şi omoare vremea; în sfârşit, care un lucru, care altul. La sfârşit de tot şi cam în batjocură, prinţul catadicsi s-o întrebe şi pe Cenuşăreasă:

— Da tu la ce te-ai gândit?

— La nimic altă, răspunse fata, decât să-i vorbeşti despre mine porumbiţei zânelor; să-mi trimită ea ce-o vrea; iar dacă uiţi de rugămintea mea, facă-se să nu te poţi mişca nici înainte, nici înapoi. Ţine bine minte ce ţi-am spus, că turcu bea, turcu plăteşte!

Plecă prinţul, îşi duse la bun sfârşit treburile prin Sardinia, cumpără toate marafeturile pe care i le ceruseră fiicele vitrege, iar Zezzolla îi ieşi cu totul din minte. Dar după ce se îmbarcă, măcar că fură înălţate toate pânzele, corăbioara nu putu fi urnită din port; părea c-ar fi înlănţuit-o locului peştele ventuză.

Căpitanul corăbiei, mort de istoveală şi deznădăjduit, se întinse să doarmă; în vis i se arătă o zână care-l vesti:

— Ştii de ce nu te poţi urni din port? Pentru că prinţul care călătoreşte cu voi şi-a uitat de cuvântul dat fiicei sale, amintindu-şi de toate cele, în afară de cea care este carne din carnea lui.

… Îndată ce se trezi, căpitanul îi povesti prinţului visul pe care-l avusese, iar acesta, nesimţindu-se prea în apele lui pentru faptul că se dovedise aşa de uituc, se duse la peştera zânelor, le vorbi acestora despre fiica lui şi le rugă să-i trimită un dar.

Ci iată că ieşi afară din peşteră o mândreţe de fată, de părea o flamură în vânt şi-l rugă să-i mulţumească fetei pentru buna ţinere de minte şi să-i spună să fie veselă, de dragul ei. Tot vorbind aşa, îi dădu prinţului un curmal, o sapă, o găleată de aur şi un ştergar de mătase; curmalul să fie sădit, iar celelalte lucruri să slujească la îngrijirea şi creşterea lui. Prinţul, mirat de aceste daruri, îşi luă rămas bun de la zână şi se înapoie în ţara lui; ajunse acasă, împărţi fiicelor vitrege darurile pe care şi le doriseră, iar în cele din urmă îi încredinţa şi fetei lui darul zânei. Zezzolla,

nemaiîncăpându-şi în piele de bucurie, sădi curmalul într-un vas frumos şi din zori şi până-n seară tot trebăluia în jurul lui, săpându-l, plivindu-l şi zvântându-l cu ştergarul de mătase.

Astfel îngrijit, în numai patru zile ajunse curmalul înalt cât o femeie şi ieşi din el o zână care o întrebă pe fată:

— Care ţi-e dorinţa?

Zezzolla răspunse că ar dori să iasă din când în când din casă, fără ca surorile ei vitrege să prindă de veste. Răspunse Zâna:

— Ori de câte ori ţi-o plăcea, vino în faţa curmalului şi spune-i dorinţa ia. Vorbindu-i aşa:

Curmalul meu aurit.
Cu sapă de aur te-am îngrijit.
Cu găleată de aur le-am stropit.
Şi cu ştergar de mătase te-am netezit,
Despoaie-te şi-mbracă-mă!

Când o să vrei apoi să te dezbraci, schimbă ultimul vers şi zi:

Dezbracă-mă şi-mbracă-te!

Şi veni o sărbătoare şi fetele cusătoresei ieşiră în lume, toate sulemenite, dichisite şi scrobite, toate sunătoare, foşnitoare, toate trandafir şi fir. Zezzolla alergă atunci la pomuşorul ei. Rosti vorbele aşa cum o învăţase zâna, şi unde nu se pomeni gătită ca o regină, călare pe o caii; că si slujită de doisprezece paji ferchezuiţi şi spilcuiţi: cu tot acest alai se duse şi ea acolo unde se aflau surorile vitrege, care n-o mai cunoscură, dar simţiră că le lasă gura apă după minunăţiile acelei gingaşe porumbiţe.

Soarta voi ca pe-acolo să se întâmple şi regele, care. La vederea nemaipomenitei frumuseţi a Zezzollei, rămase ca vrăjit şi dădu poruncă unuia dintre slujitorii săi cei mai de încredere să afle pe ocolite cât mai multe despre frumuseţea aceea neasemuită, cine era şi unde locuia. Slujitorul se făcu luntre şi punte să n-o scape din ochi. Numai că ea, dându-şi seama că e pândită, aruncă pe jos un pumn de scuzi zimţaţi61 pe care îi ceruse curmalului pentru asemenea prilej: iar slujitorul, stăpânit de lăcomie la vederea atâtor grăunţe lucitoare, uită să se ţină pe urma catârcei, aruncându-se să adune bănetul. Iar fata intră repede în casă şi se dezbrăcă

aşa cum o povăţuise zâna; ajunseră apoi acasă şi cele şase scorpii de surori vitrege care, numai şi numai s-o facă să moară de ciudă şi de necaz. Îi povestiră de-a fir-a-păr toate minunăţiile pe care le văzuseră la serbare.

Între timp, slujitorul se înapoiase la stăpânul său şi-i făcuse cunoscută întâmplarea cu scuzii. Se mânie regele foarte şi. Ieşindu-şi din fire. Îl ocărî zdravăn pentru că fusese în stare, din pricina unor tinichele, să scoată la mezat plăcerea lui, şi că lăsase la cheremul norocului bucuria de a lămuri cine era mândreţea de fată şi unde îşi făcuse cuibul o păsărică aşa de gingaşă.

Veni vremea altei sărbători şi surorile, pierind de acasă toate împodobite şi dichisite, o lăsară pe năpăstuita Zezzolla lângă vatra cu cenuşă. Dar, fără să se aştepte poftită, aceasta şi alergă la curmal, rosti vorbele vrăjite, şi iată că se arătă un cârd de jupâniţe, în mâini care cu oglinjoare, care cu şipul cu apă de dovleac62, care cu fierul de încreţit părul, care cu dresuri, care cu corsaje, care eu bolduri, care cu rochiile, care cu mărgelele, care cu cerceii. Şi toate începură să se învârtă în jurul ei şi o făcură frumoasă ca soarele şi o urcară într-o caleaşca trasă de şase cai, însoţită de slujitori şi de paji în livrele. Şi se duse Cenuşăreasa tot acolo unde se arătase şi întâia dată. Şi se minunară surorile vitrege, şi se aprinse mai mare focul în inima regelui.

Şi de astă dată slujitorul i se ţinu scai pe urme, dar ea, spre a nu-l lăsa să se apropie, azvârli un pumn de perle şi giuvaeruri, încât bietul om, oricât de cinstit era, nu-l lăsă inima să nu se aplece şi să le ciugulească, că doar nu erau lucruri pe care să le laşi în mijlocul drumului. Şi aşa. Zezzolla izbuti să ajungă acasă şi să se dezbrace, rostind cuvintele vrăjite.

Se întoarse slujitorul năucit la rege, care-i zise:

— Pe sufletul moşilor şi strămoşilor tăi, dacă nu dai de urma fetei. Îţi trag o ciomăgeală, ele pomeneşti şi ţâţa ce-ai supt, şi atâtea picioare-n fund câte fire de păr ai în barbă!

Când veni sorocul unei alte sărbători şi când surorile vitrege abia trecuseră de pragul casei, Zezzolla alergă la curmal şi, spunând cântecul vrăjit, fu îmbrăcată cum nu se poate mai frumos şi urcată într-o caleaşca de aur, cu atâţia slujitori forfotind în jurul ei, încât părea o curtezană oprită să iasă la plimbare prin locurile publice63 şi păzită de zbiri. Iar după ce stârni uimirea şi pizma surorilor vitrege, luă drumul întoarcerii, urmărită de slujitorul regelui, care de data asta se ţinu scai după caleaşca. Văzând Zezzolla că nu mai poate scăpa de el, strigă:

— Dă-i bici, vizitiule!

Şi caleaşca o luă la goană cu atâta furie, încât ei, din pricina hurducăturilor, îi căzu din picior o *pianella* cum nu era alta mai scumpă şi mai frumoasă.

Slujitorul, dacă nu se mai putu ţine de urma caleştii, care mai că nu zbura, culese *pianella* de pe jos şi se înfăţişă eu ea regelui, povestindu-i cele întâmplate. Regele o luă în mână şi zise:

— Dacă temelia-i atât de frumoasă, cum trebuie să fie casa?

O, în ce frumos sfeşnic este înfiptă luminarea care mă mistuie?! O, pirostrie a căldăruşei fără seamăn de frumoasă în care fierbe viaţa mea! O, plute minunate, agăţate de undiţa dragostei care mi— a pescuit sufletul! lată că vă îmbrăţişez şi vă st ring la inimă; căci dacă nu pot să ajung la tulpină, ador rădăcinile; dacă nu pot mângâia cu mâna capitelurile, sărut postamentele. Voi aţi fost tălpile unui picioruş alb, iar acum sunteţi capcana unei inimi îndurerate. Datorită vouă, aceea care-mi chinuieşte viaţa era mai înaltă cu o palmă şi jumătate; şi tot datorită vouă cu o palmă şi jumătate creşte dulceaţa vieţii mele, atâta vreme cit vă văd în faţa ochilor mei şi vă ştiu ale mele.

După ce vorbi aşa, regele îşi chemă scribul, puse trâmbiţaşii de-şi sparseră bojocii dând sfară-n ţară că toate doamnele ţării se socoteau poftite la o serbare şi la un ospăţ pe care hotărâse să-l dea el. In ziua sorocită, măiculiţă-Doamne,. Ce mai talmeş-balmeş şi ce mai bâlci! De unde nu răsăriră pe mese, ca din pământ, sumedenie de turte de pască şi de cozonaci umpluţi, hartane de stufat de miel, mii de chifteluţe! Dar apoi macaroanele şi *piroştile*, atât de multe, de-ar fi putut sătura o oaste întreagă?

Femeile veniseră toate şi de toate soiurile, şi de neam mare şi de neam prost, şi avute, şi zdrenţăroase, şi tinere, şi bătrâne, şi frumoase, şi urâte, iar după ce-şi încercară cu nădejde dinţii în toate bunătăţile, regele, urându-le mai întâi „la mulţi ani", începu să încerce pi*anella în* piciorul fiecăreia, vrând să vadă căreia din ele îi venea ca turnată, pentru ca astfel să-şi dea seama care din ele era frumoasa pe care o căuta. Dar nu dădu peste niciun picior la care pi*anella să* se potrivească întocmai şi fu cât p-aci să-şi piardă cu totul nădejdea.

Cu toate acestea, poruncind să se facă tăcere, grăi:

— Veniţi mâine, să luaţi masa cu mine; dar, dacă-mi vieţi binele, nu lăsaţi acasă pe nimeni de parte femeiască, oricine ar fi aceea.

Zise atunci prinţul:

— Eu mai am o fată, dar stă tot timpul pe lângă vatră, fiind o fiinţă nenorocită care nu merită cinstea să şadă acolo unde mănâncă luminăţia-ta.

Răspunse regele:

— Ea să fie în capul mesenilor, căci asta mi-i voia!

Aşa se duseră toate pe la casele lor, iar a doua zi se adunară iarăşi şi, împreună cu fiicele Carmosinei, fu adusă şi Zezzolla. De cum o văzu, regele şi simţi că ea era aceea pe care o dorea, cu toate acestea nu-şi dădu gândul pa faţă. După-prânz însă, când veni iar vremea încercării *pianellei,* abia apropie încălţămintea de piciorul Zezzol-lei, că aşa cum fierul alunecă spre magnet, şi alunecă Singură la locul ei să încalţe acel ou încondeiat64 al Amorului. Regele o strânse atunci pe Zezzolla în braţe şi, ducând-o spre baldachinul lui, îi puse coroana pe cap, poruncindu-le tuturor să i se închine şi să-i facă plecăciuni, Căci ea era regina lor. Surorile, livide de ciudă, nemaifiind în stare să îndure atâta chin sufletesc, se strecurară tiptil-tiptil spre casa mamei lor, adeverind încă o dată că:

Cine scuipă împotriva vântului, se scuipă pe sine.»

CEI DOI FII AI NEGUSTORULUI

Cienzo îi sparge capul unui fiu de rege, fuge din ţară şi, după ce o scapă din ghearele unui balaur pe infanta din Perdisenno, după multe alte întâmplări norocoase, o capătă de nevastă. Cucerit de farmecul unei alte femei, este scăpat de fratele său, pe care-l ucide din gelozie; dar până la urmă, descoperind că acesta era nevinovat, îl readuce la viaţă cu ajutorul unei buruieni fermecate.

Nu se poate închipui marea plăcere de care se simţiră cuprinşi cu toţii la gândul norocului care dăduse peste Zezzolla: dar pe cât de mult lăudară milostenia Cerului pentru aceasta, pe atât de mult li se păru neînsemnată pedeapsa de care avuseseră parte fiicele mamei vitrege, niciuna din pedepse fiind prea aspră pentru trufie şi nicio pacoste prea mare pentru invidie.

Dar cum zarva în jurul acestor întâmplări nu se mai potolea, prinţul Taddeo îşi duse arătătorul de-a curmezişul buzelor, făcându-le semn să-şi ţină limba-n gură; şi deodată amuţiră toate, de parcă ar fi zărit ochi de lup la pândă. Sau asemenea şcolarului care, în dârdora tărăboiului, vede pe neaşteptate aţintiţi asupra lui ochii învăţătorului. Ciulla, căreia prinţul îi făcu semn. Îşi începu povestirea:

«Suferinţele omului sunt de multe ori târnăeoape şi hârleţe care-i netezesc drumul spre un noroc pe care nici nu poate să şi-l închipuie. De aceea blesteamă ploaia care-i scaldă căpăţâna şi nu ştie că tocmai stropii de apă îi vor aduce belşugul datorită căruia va putea să-i dea cu piciorul foamei; aşa cum se va vedea din cele întâmplate unui tânăr a cărui poveste o veţi auzi:

Trăia odată un negustor foarte bogat, pe nume Antoniello, care avea doi fii, Cienzo şi Meo, semănând între ei ca două picături de apă, de nu puteai să-i deosebeşti unul de altul. Şi se întâmplă că Cienzo, întâiul născut, înfruntându-se cu pietre, la Arenaccia65, cu fiul regelui Neapolelui, îi sparse acestuia capul.

Înfuriat de această boacănă, Antoniello îl luă la zor:

— Halal! Ai făcut-o de oaie! Dă *sfară*-n ţară! Umflă-te-n pene, că de nu, te jumulesc! Agaţă—

te-n proţap să te vadă toată lumea! Ian te uită, că a spart oala de trei parale! Tocmai fiului regelui te-ai găsit să-i spargi dovleacul! N-aveai *arşinul* să faci măsurătoarea, pui de lele? Ce-o să se întâmple acuma cu

tine? Ai făcut o *daraveră,* de nu mai dau un chior pe pielea ta! Nici de-ai intra de unde ai ieşit, nu mai ai scăpare, că mâna regelui e lungă şi te ajunge şi-n gaură de şarpe, aşa că nu— mi rămâne decât să-ţi plâng de milă!

După ce-l lăsă pe taică-său să-şi verse năduful, Cienzo răspunse:

— Stăpâne şi tată, totdeauna am auzit că-i mai bine să ai curtea66, decât doftorul în casă. Nu era mai rău dacă-mi spărgea el mie capul? Am fost aţâţat, suntem tineri, e vorba de-o joacă şi de râs, şi— atâta tot. Regele-i un om cu scaun la cap; şi, la urma urmei, ce-ar putea să-mi facă? Ce nu vrea să-mi dea mama, să-mi dea fata; ce nu mi se trimite copt, să mi se trimită crud; toată lumea-i ţară, iar cine moare de frică, se face zbir.

— Ce-ar putea să-ţi facă? se zburli Antoniello. Să te trimită pe lumea aialaltă, să-ţi taie piuitul! Să te facă dascăl de şcoală cu un gârbaci de trei coţi ca să azvârli calul bălan în apă67, să-l lecuieşti de muţenie. Te-ar putea trimite, eu un guleraş de trei coţi scrobit cu săpun, să-ţi petreci noaptea nunţii cu văduva68 şi în loc să strângi în braţe mijlocul nevestei, să apuci picioarele naşului69. Aşa că nu-ţi pune viaţa în primejdie, rămânând între ciocan şi nicovală, ci mai bine dă bir cu fugiţii cât eşti teafăr, dacă nu vrei să-ţi prinzi piciorul în capcană. Mai bine pasăre de câmp decât de colivie. Uite ici parale, ia un cal din cei doi fermecaţi pe care-i am în grajd şi o căţea, de asemenea fermecată. Şi nu mai sta pe gânduri! Mai bine s-o iei la picior decât să fii călcat în picioare de călău; mai bine să-ţi iei picioarele la spinare decât să te trezeşti cu gâtul între două glezne. Mai bine s-o iei la goană cale de o mie de coţi decât să te alegi cu trei coţi de funie. Dacă nu le laşi aici pe toate baltă nu te mai scapă nici Baldo, nici Bartolo! 70

Cienzo ceru binecuvântarea părintească, încalecă şi, purtând căţeluşa în braţe, nu se mai opri până dincolo de zidurile cetăţii. Dar de cum trecu de poarta Capuană71, întoarse capul, şi zise:

— Iată că te las, frumosul meu Neapole! Cine ştie dacă mi-o fi dat să vă mai văd, cărămizi de zahăr şi ziduri de cozonac, unde pietrele sunt mană cerească, grinzile acadele, iar porţile şi ferestrele plăcinte înfoiate? Vai mie! Despărţindu-mă de tine, frumosul meu Pennino72, mi se pare că merg purtând *pennonul;* luându-mi rămas bun de la tine, Piazza Larga, mi se strâmtează cugetul; depărtându-mă de tine, Piazza dell'Olmo, simt că mi se rupe inima; despărţindu-mă de voi, Lancieri, simt cum mă străpunge o lance catalană; dezlipindu-mă de tine, Forcella, simt cum mi se dezlipeşte duhul din furca sufletului. Unde voi găsi un alt Porto, port dulce al tuturor bunătăţilor lumii? Unde voi găsi alţi Gelsi73 în care viermii de mătase ai

dragostei ţes necontenit gogoşile plăcerii? Unde un alt Pertuso74 cuib al tuturor virtuoşilor? Unde o altă Loggia în care se zălogesc bucăţele grase şi se subţiază gusturile? Nu mă pot duce departe de tine, scump Lavinaro, fără ca o lavă75 să-mi potopească ochii. Nu pot să te las, o, Mercato, fără să mă simt marcat cu fierul durerii! Nu pot divorţa de tine, frumoasă Piaggia fără ca mii de plăgi să mi se deschidă în inimă — Adio, prostârnaci şi morcoveţi; adio, minciunele şi smântânici! Adio, verze căpăţânoase şi maţe fripte! Adio, pere mălăieţe şi curmale, adio fudulii şi ingrătărate! Adio, floare a tuturor cetăţilor, fudulia Italiei, oul roşu al Europei! Adio, Neapole, *non plus ultra76,* unde şi-a pus hotarele Virtutea şi graniţele Frumuseţea! Mă duc şi rămân văduv de rachiul miresei; mă surghiunesc din *sătoiul* ăsta neasemuit; vă las în plata Domnului, boulenii mei!

Aşa vorbind, vărsa o mare de lacrimi peste un cuptor de suspine şi atâta ce merse, că spre seară ajunse aproape de Cascano, într-o pădure ce se căznea să ţină catârul Soarelui departe de hotarele ei, în timp ce ea se desfăta în tihnă şi umbră. Şi văzu acolo o casă veche şi dărăpănată la picioarele unui turn; şi bătu el la uşa turnului, dar stăpânul, care trăia cu spaima-n sân din pricina nelegiuiţilor, nu vru să-i deschidă; aşa că bietul Cienzo se văzu silit să-şi petreacă noaptea în casa aceea prăpădită; după ce-şi hrăni calul într-o pajişte, se trânti, mort de oboseală, cu căţeluşa lângă el, pe o mână de paie pe care le găsi înăuntru.

Dar abia-şi închisese pleoapele şi începuse să-l fure somnul, că fu trezit de lătratul căţelei şi auzi târşit de papuci prin odaie. Cienzo, care era îndrăzneţ şi cutezător, puse mâna pe roşcovă77 şi începu să lovească din toate puterile prin întuneric dar, dându-şi seama că nu nimerea pe nimeni şi că dădea lovituri în gol, se trânti din nou pe paie.

După câteva clipe se simţi tras uşurel de picioare; el se suci iar să pună mâna pe şpangă şi strigă:

— Ian ascultă, de data asta m-ai făcut să-mi ies din sărite! N-am chef de glumele tale! Dacă ai curaj, arată-te la faţă şi lasă-te de goange, că de nu, ţi-ai găsit beleaua!

Aceste vorbe fură întâmpinate de un râs cu hohote, apoi o voce spartă grăi:

— Ia coboară până aici, că ţi-oi spune eu cu cine ai de-a face!

Cienzo răspunse, fără să se piardă cu firea:

— Aşteaptă niţel, c-am şi venit!

Şi atâta tot bâjbâi prin întuneric şi merse pe pipăite, că până la urmă dădu de nişte trepte care coborau într-o hrubă şi acolo, la lumina unui opaiţ, văzu trei arătări ce păreau trei spiriduşi; aceştia plângeau de mama focului şi se văietau:

— Comoara mea, neasemuita mea comoară, cum te-oi pierde!

Cienzo găsi de cuviinţă că s-ar cădea să se pună şi el pe plâns, acesta fiind, poate, felul lor de a sta de vorbă; şi după ce plânseră şi tot plânseră, când luna începu să reteze drept pe la mijloc cu bărdiţa razelor ei miezul cerului, cei trei, care tot prohodeau comoara, îi ziseră:

— Ia comoara asta, că ţie ţi-e hărăzită şi învaţă s-o chiverniseşti.

Şi se făcură nevăzuţi ca gândul, de parcă ar fi fost cel al cărui nume nu se pomeneşte.

Când Cienzo zări strecurându-se printr-o crăpătură o rază. De soare, vru să iasă la lumină, dar nu mai găsi scara. Atunci se porni să strige de-ţi asurzea urechile, şi atâta strigă, până când stăpânul turnului, care se apropiase de acele ziduri în ruină să-şi facă nevoile, îl auzi şi-l întrebă ce căuta acolo. Aflând din gura flăcăului despre cele întâmplate, se duse atunci de căută o scară şi coborî la el. Abia puse el piciorul în pivniţă că dădu cu ochii de comoară, pe care şi puse stăpânire, nu fără a-l îmbia pe Cienzo să-şi ia partea ce i se cuvenea. Dar Cienzo găsi cu cale să nu primească nimic şi, luându-şi iarăşi căţeaua subsuoară şi încălecând, îşi văzu de drum.

Ajunse, după câteva ore de drum, la un codru singuratic şi pustiu, de ţi se făcea părul măciucă de groază când vedeai cât era de întunecat; aici întâlni o zână, pe malul unui râu, care, ca să-i facă plăcere umbrei de care era îndrăgostit, juca brâul peste pajişti şi sărea peste bolovani; iar zâna se zbătea în braţele unor răufăcători care voiau s-o necinstească. Dar abia îi căzură lui Cienzo ochii pe neprocopsiţi i aceia, că şi înhaţă în mână *zdranga* şi, într-o clipită, praful se alese de ei. Zâna, văzând această faptă de vitejie săvârşită întru apărarea ei, îl copleşi cu mulţumiri şi cu laude, şi-l pofti să meargă cu ea la un palat care se afla nu prea departe, unde avea să-i dea răsplata cuvenită pentru binele ce i-l făcuse. Dar Cienzo iarăşi nu vru s-audă de nicio răsplată şi zise:

— N-ai pentru ce, bogdaproste, mi-o folosi bunătatea ta poate altă dată, dar acu mă grăbesc de nu văd cu ochii, că am de făcut o treabă ce nu mai poate aştepta.

Aşa că îşi luă rămas bun de la zână şi plecă mai departe.

După ce mai bătu o bună bucată de drum, se pomeni in faţa palatului unui rege; şi era acest palat îmbrăcat în doliu de sus până jos, încât ţi se strângea inima când îl vedeai; întrebând Cienzo care era pricina acelui doliu, află că în ţinut începuse să facă prăpăd un balaur cu şapte capete, cel mai groaznic care fusese văzut vreodată pe lume, cu creastă de cocoş, cap de mâţă, ochi de foc, fălci de câine corsican, aripi de liliac, labe de urs şi coadă de şarpe:

— Înghite, ziseră oamenii, un suflet de creştin pe zi, şi până acuma a mers cum a mers, dar astăzi au căzut sorţii pe Menechella, fiica regelui. Asta-i pricina mâhnirii şi harababurii care domnesc la curte, căci cea mai gingaşă fiinţă din ţara asta trebuie să fie înghiţită şi mistuită în pântecele unei bestii.

Cienzo, aflând ce voise să afle, se trase la o parte şi o văzu venind pe Menechella, îndoliată din cap până-n picioare şi însoţită de jupâniţele de la curte şi de toate femeile din partea locului, care-şi frângeau mâinile şi-şi smulgeau părul, şuviţă cu şuviţă, plângând năpasta ce se abătuse asupra nefericitei prinţese şi bocind:

— Cine, cine i-ar fi putut spune acestei copilite că va trebui să se lepede de darurile vieţii în burduhanul unei bestii? Cine i-ar fi putut spune acestei păsări neasemuite că-şi va afla colivia în pântecele unui balaur? Cine i-ar fi putut spune acestui fluturaş de mătase că va trebui să-şi lase sămânţa vieţii într-o gogoaşă neagră ca noaptea?

Dar pe când ele se văietau şi boceau, iată că, din fundul unei peşteri, ieşi la iveală balaurul. Măiculiţă Doamne, că slut mai era! Atâta era de groaznic la vedere, că soarele se ascunse în nori de spaimă, cerul se întunecă, iar inimile tuturor celor ce se aflau de faţă se făcură cât un purice; și aşa de tare tremurară cu toţii de groază, că nu le-ai fi putut strecura un fir de păr de porc prin clistir.

Cienzo, la vederea balaurului, se repezi la el şi, cu o lovitură de sabie, harrşt! îi rostogoli la pământ unul din capete. Dar balaurul, frecându-şi gâtul fără cap de o buruiană ce creştea nu prea departe, îşi lipi la loc căpăţâna, aşa cum se întâmplă cu şopârla când îşi lipeşte iar coada. Atunci Cienzo îşi zise: „Până ce nu te-i căzni, nu face baba copii!” strânse din dinţi şi-i dădu balaurului o lovitură atât de năprasnică, încât îi reteză dintr-o dată toate şapte capetele, care zburară de pe gâtlejuri ca boabele de năut din păstăi. Tăie apoi limbile balaurului şi le puse la păstrare, aruncând capetele la depărtare de o milă de trup, ca nu cumva să se mai lipească de gâturi, rupse un smoc din buruiana cu care balaurul îşi lipise gâtul la loc şi, după ce făcu

toate acestea, o trimise pe Menechella acasă la tatăl ei, iar el se duse să se mai dezmorţească la o cârciumă.

Nu poate fi descrisă în cuvinte bucuria de care fu cuprins regele când îşi văzu fata vie şi nevătămată. Auzind apoi de felul în care fusese răpus balaurul, porunci să se dea de veste prin toată ţara că-l pofteşte să se înfăţişeze la el pe cel care-l ucisese, ca să-i dea fata de nevastă.

Răspândindu-se vestea, un ticălos plin de răutate adună capetele balaurului, se înfăţişă cu ele regelui şi zise:

— Prin vitejia omului pe care-l vezi în faţa ta a fost salvată Menechella; aceste mâini au mântuit ţara de atâta prăpăd. Iată capetele, care sunt dovezile vitejiei mele. De aceea, mie mi se cuvine ce-ai făgăduit.

Regele îşi luă atunci coroana şi o puse pe dovleacul ticălosului, care părea mai degrabă o tigvă de ucigaş în vârful unui stâlp78.

Zbură dintr-un hotar la celălalt al lumii zvonul despre cele petrecute şi ajunse şi la urechile lui Cienzo, care-şi spuse în gând:

„Zău dacă nu-s un mare dobitoc! Am norocul în mână şi-l las să-mi scape. Unul a vrut să-mi dea jumătate dintr-o comoară şi am luat-o ca neamţul apa de izvor79. Alta a vrut să mă fericească în palatul ei şi eu am ascultat-o cât măgarul privighetoarea. Iar acum sunt chemat să-mi pun coroana pe cap şi stau ca prostul, îngăduind să mi-o ia înainte un nespălat şi să-mi sufle din palmă acest grozav douăzeci şi unu un cartofor nărăvit şi neobrăzat.”

Tot cugetând aşa, puse mâna pe o călimară, înhaţă o pană, netezi hârtia şi începu a scrie:

„Celui mai frumos giuvaer dintre toate frumoasele, Menechellei, infanta din Perdisenno. Izbutind, cu ajutorul cerului, a-ţi salva viaţa la ceas de grea cumpănă, aflu acum că un altul culege rodul trudei mele şi se laudă cu binele pe care eu ţi l-am făcut. Dar cum tu ai fost de faţă la încăierare, poţi aduce regelui mărturia adevărului şi să nu îngădui ca alţii să pună mâna pe postul gol80 pentru care eu ara dat din coate. Fi-va împlinită aceasta datorie din partea regeştii tale milostenii şi meritată răsplată pentru acest puternic braţ de Scanderbeg. Şi, drept încheiere, sărut gingaşele domniei-tale mânuşiţe. — La Hanul Pişătorului — astăzi, duminică.”

Scris fiind acest răvaş şi pecetluit cu pâine mozolită, Cienzo îl puse în gura căţelei, poruncindu-i.:

— Dă fuga şi du-l fetei regelui şi să nu-l dai decât în mâinile acelei icoane de argint.

Zburând aproape, căţeluşa ajunse la palat şi, urcând scările, îl găsi pe rege întrecându-se încă în plecăciuni şi semne de mare cinstire cu soţul prinţesei; acesta din urmă, văzând căţeluşa cu răvaşul în gură, porunci să-i fie luat. Dar căţeluşa nu voi să-l lase în mâinile nimănui, ci, sărind în poala Menecheilei, i-l dădu ei. Menechella se sculă în picioare şi, făcând o plecăciune în faţa regelui, îi dădu răvaşul să-l citească.

Cum sfârşi, de citit răvaşul, regele porunci să fie urmărită căţeluşa ca să se vadă unde va intra şi să fie adus in faţa lui, cu orice preţ, stăpânul ei. Doi curteni i se ţinură pe urme, ajunseră la han, îl găsiră pe Cienzo şi, făcându-i cunoscută solia lor, îl duseră la palat.

Ajuns în faţa regelui, acesta îl întrebă cum de cuteza să se laude că el ar fi răpus balaurul, când capetele le adusese omul pe care-l putea vedea acum alături de el, cu coroana pe cap. Şi răspunse Cienzo:

— Ţopârlanul ăsta ar merita o tichie de hârtie mai degrabă decât o coroană, pentru că a avut atâta neobrăzare încât să te facă să iei negrul drept alb. Iar dacă vrei să se dovedească cine a săvârşit această faptă de vitejie, porunceşte să fie aduse capetele balaurului, căci niciunul din ele nu va putea sta mărturie, deoarece le lipsesc limbile. Limbile, ca să-mi dovedesc dreptatea, le-am adus eu în faţa scaunului de judecată.

Şi arătă limbile, iar ticălosul îşi pierdu cumpătul şi nu mai ştia pe unde să scoată cămaşa, cu atât mai mult cu cât Menechella adăugă:

— El a răpus balaurul! Ah, câine viclean, cum m-ai dus de nas!

Regele smulse de îndată coroana de pe dovleacul neisprăvitului şi i-o aşeză pe cap lui Cienzo. Voia chiar să-l osândească la galere, dar Cienzo, pentru a nu răsplăti răul cu rău, ceru să fie iertat, lucru la care regele nu se împotrivi. Apoi se împreunară mesele şi se încinse un ospăţ în lege, iar tinerii însurăţei se duseră la culcare într-un aşternut moale, curat şi înmiresmat, unde Cienzo intră triumfător în Capitoliul Amorului.

În dimineaţa următoare, pe când Soarele, rotind cu amândouă mâinile, în joacă, sabia luminii printre stele, strigă: „La o parte, pleavă!” Cienzo, începând a se îmbrăca în faţa unei ferestre, zări în casa de peste drum o tânără fată şi, întorcându-se către Menechella, îşi dădu cu părerea:

— Bună bucăţică duduita care sade peste drum de noi!

— Ce-ai tu cu paţachina aia? se zburli femeia. Ţi se scurg ochii după ea? Te-a luat cu fierbinţeli? Ori ţi s-a urât cu binele? Nu-ţi ajunge bucăţica de carne pe care-o ai acasă?

Cienzo, cu capul plecat ca o mâţă care a făcut vreo pagubă, nu suflă o vorbă; dar prefăcându-se că are de pus la cale nu ştiu ce treabă, se strecură în casa în care locuia fata. Aceasta era într-adevăr o bucăţică de-ţi lăsa gura apă; ţi se arăta în faţă un burduşel de brânză proaspătă, o plămădeală cu zahăr. Numai ce-şi dădea peste cap bumbişorii ochilor că-ţi şi însemna inima cu pecetea de foc a dragostei. Numai ce deschidea potirul buzelor, că şi stârnea cumplită fierbere în inimă; numai ce-şi mişca tălpile, că şi călca zdravăn spinarea celui care atârna de funia nădejdii. Şi în afară de multe alte ispititoare daruri ale trupului, îl avea şi pe acela de a putea, oricând voia, să încânte, să lege, să prindă, să înnoade, să înlănţuie şi să-i încâlcească pe oameni în părul ei, aşa cum se întâmplă şi cu Cienzo care, de cum îi puse piciorul în prag, rămase buimac ca un pui abia ieşit din găoace.

Între timp pe Meo, fratele mai mic, nemaiavând nicio veste de la Cienzo, îl tot bătea gândul să pornească în căutarea lui şi, după ce căpătă învoirea tatălui, mai primi şi el în dar un cal şi o căţeluşă fermecată. În timpul drumului, nimeri într-o seară la turnul lângă care poposise Cienzo, şi stăpânul, luându-l drept fratele mai mare, îl primi cu cele mai mari dovezi de cinstire şi voi să-i dea o grămadă de bănet, lucru la care Meo se împotrivi; dar toate aceste dovezi de preţuire îl făcură să creadă că fratele lui trecuse pe acolo şi prinse nădejde să-l regăsească. Aşa că, de îndată ce Luna, duşmana poeţilor, întoarse spatele Soarelui, o întinse iar la drum şi ajunse acolo unde locuia zâna, care şi ea îl luă drept fratele lui şi-l primi împărăteşte, urându-i:

— Fii binevenit în casa mea, flăcăule, mântuitorul vieţii mele!

Meo îi mulţumi pentru atâta bunăvoinţă, apoi zise:

— Iartă-mă că nu trag la tine, dar tare sunt grăbit. Rămas bun, pe când m-oi întoarce.

Bucuros că dă mereu de urme ale fratelui său, îşi văzu mai departe de drum şi merse până ajunse la palatul regelui, tocmai în ziua în care Cienzo se întâmplase să fie prins în mreaja părului fermecătoarei. Intrând în palat, Meo fu primit de slujitori cu multe *temeneli,* iar soţia lui Cienzo îl îmbrăţişa cu multă dragoste, zicându-i:

— Da bine trage la casă, scumpul meu soţ! Pleacă în zori şi se-ntoarce pe-nserat. Când orice pasăre aleargă în căutarea hranei, bufniţa intră în cuib. Pe unde mi-ai bătut drumurile atâta vreme, bărbăţele? Cum de nu ţi-a fost urât departe de Menechella ta? M-ai smuls din gura balaurului şi mă arunci acum în gura bănuielii, dacă nu mă pot oglindi mereu în ochii tăi.

Meo, care era şiret din fire, îşi închipui de îndată că asta trebuie să fie soţia fratelui său, aşa că-şi ceru iertare pentru întârziere, o îmbrăţişa şi se aşezară împreună a masă.

Iar când Luna începu să cheme ca o cloşcă stelele să ciugulească stropii de rouă, cei doi se duseră la culcare, dar Meo, care avea mare grijă de cinstea fratelui său, împărţi pledurile, acoperindu-se el cu unul şi lăsând unul pentru Menechella, ca nu cumva să i se ivească prilejul le a-şi atinge cumnata. Femeia însă, pomenindu-se în faţa acestei noutăţi, se *zborşi* la el cu o mutră de mamă vitregă:

— D'apoi bine, bărbăţele, ce-o mai fi şi asta? De-a ce ne jucăm? Ce fel de glume-s astea? Da ce suntem noi? Tarlaua a doi ţărani cârcotaşi, de ne punem haturi? Suntem două oşti duşmane, de sapi un şanţ în faţa mea? Suntem doi cai nărăvaşi, de trebuie să fim despărţiţi printr-o *parangă*?

Dar Meo; care ştia să numere până la treizeci, căută s-o îmblânzească:

— Nu mi te plânge mie, scumpetea mea, ci doctorului care, vrând să mă cureţe pe dinlăuntru, mi-a poruncit să ţin post negru; mai adaugă la asta că, după o zi istovitoare de vânătoare, oricum, sunt cu *codirişte*a-n pom.

Menechella, care nu se prea pricepea să despice firu-n patru, înghiţi istorioara şi se lăsă în braţele somnului.

Dar când apoi Nopţii, hărţuite de Soare, zorii îi vestiră din vreme că a venit ceasul să-şi ia în grabă catrafusele, îmbrăcându-se Meo în faţa ferestrei cu pricina, dădu şi el cu ochii de fata aceea nemaipomenit de frumoasă care-l prinsese în mreajă pe Cienzo: şi, fiindcă şi lui îi plăcu tare mult fata, o întrebă pe Menechella:

— Da cine-i pupăza aia care stă la fereastră peste drum?

Şi numai ce se oţărî Menechella:

— Aşa, ia-o de la cap! Şi ieri mi-ai împuiat urechile tot cu paţachina aia, şi tare mă tem că limba se trage unde doare măseaua! S-ar cuveni să mă cinsteşti mai mult, căci, oricum, sunt fiică de rege şi orice balegă îşi are fumurile ei! Nu numai că astă-noapte ai făcut pe pajura împărătească81 spate-n spate; nu numai că te-ai tras binişor la o parte cu toată agoniseala din tine! Dar acu, gata, te-am priceput eu: post negru la patul meu înseamnă ospăţ în casa alteia. Să aflu eu numai că-i adevărat ce mi se năzare, că mă apucă năbădăile şi fac prăpăd!

Meo, care nu era nici el de ieri, de-alaltăieri, o linişti vorbindu-i drăgăstos şi-i jură că nici pentru cea mai frumoasă curtezană din lume nu şi-ar fi schimbat el casa şi că ea era lumina ochilor lui. Potolindu-şi astfel năduful,

Menechella intră în iatacul ei, unde o aşteptau jupâniţele s-o frece cu sticla pe frunte82 să-i împletească părul, să-i încondeieze genele, să-i dea obrazul cu rumeneli şi s-o dichisească din cap până-n picioare, în aşa fel, încât să-i pară şi mai frumoasă aceluia pe care ea îl credea bărbatul ei.

Între timp Meo, pe care vorbele Menechellei îl făcură să intre la bănuială că Cienzo îşi omoară vremea în casa acelei vrăjitoare, luă căţeluşa cu el şi, ieşind din palat, trecu pragul casei de peste drum: dar abia păşi înăuntru că frumoasa fermecătoare rosti:

— Prindeţi-l în mreajă, pletele mele!

Dar Meo rosti şi mai repede:

— Înghite-o, căţeluşa mea!

Şi căţeluşa, dintr-o *hăpăitură,* o înghiţi ca pe un gălbenuş de ou. Intră apoi Meo înăuntru şi-l găsi pe fratele său prins în mrejele farmecului: smulgând însă două fire din părul căţeluşei, le aruncă pe trupul fratelui şi acesta păru deodată că se trezeşte ca dintr-un somn de moarte.

Îndată Meo începu să-i povestească lui Cienzo despre tot ce i se întâmplase pe drum şi, în cele din urmă, aduse vorba şi despre ce păţise în palatul regelui, cum adică fusese luat de Menechella drept Cienzo şi se duseseră la culcare împreună. Tocmai voia să vorbească despre pledurile împărţite între ei cinci Cienzo, ispitit de diavol, puse mina pe o sabie cu lupoaică din cele vechi83 şi-i reteză capul ca pe-un castravete. Auzind zarva ce se iscase, fiica regelui se arătă la faţa locului şi, văzând că Cienzo îl tăiase pe unul ce-i semăna leit, îl întrebă care era pricina.

— Întreabă-te pe tine, o repezi Cienzo, că doar tu te-ai culcat cu fratele meu, crezând că te culci cu mine şi din asta i se trage moartea!

— Ei, câţi nu mor nevinovaţi! oftă Menechella. Grozavă ispravă ai mai făcut! Nu meritai să ai un frate bun ca ăsta, căci să ştii că el, aflându-se cu mine în acelaşi aşternut, a împărţit cu multă cuviinţă pledurile, zicând: „Eu cu mine, tu cu tine!”

Cienzo, căindu-se de a fi săvârşit o greşeală atât de mare, arătându-se a fi fiul unei judecăţi pripite şi tatăl unei măgării, îşi sfâşie pe jumătate faţa cu unghiile. Deodată însă îşi aduse aminte de buruiana al cărei rost îl învăţase de la balaur şi-i presără frunzele pe gâtul fratelui: îndată acestuia i se lipi capul la loc şi se ridică Meo în picioare, viu şi nevătămat. Iar Cienzo îi ceru iertare că se lăsase orbit de mânie şi voise să-l trimităjae lumea cealaltă, fără a şti cu de-amănuntul cum se petrecuseră lucrurile. Se întoarseră apoi împreună la palatul regelui şi de acolo trimiseră să-l aducă la ei pe

Antoniello cu căţel şi cu purcel. Regele îl îndrăgi foarte mult pe Antoniello, iar în făptura fiului văzu întruchipat proverbul:

Norocu-i orb ca sobolul, cade tot unde-i nămolul.»

CHIP DE CAPRA

O fată de ţăran ajunge nevastă de rege, ajutată fiind de o zână; dar dovedindu-se nerecunoscătoare faţă de cea care-i făcuse atâta bine, zâna îi schimbă faţa în chip de capră. Dispreţuită de bărbatul ei, e supusă la multe înjosiri; până la urmă, povăţuită de un moşneag cumsecade, se umileşte, îşi recapătă înfăţişarea de mai înainte şi redobândeşte dragostea bărbatului.

Isprăvindu-şi Ciulla povestirea, care plăcu foarte tuturor celor de faţă, veni rândul Paolei să intre în horă. Drept care Paola începu:

«Toate relele de care omul se face vinovat îşi au oarecum imboldul ba în dispreţul care te aţâţă, ba în nevoia care te împinge, ba în patima care te orbeşte, ba în mânia care te scoate din fire. Dar nerecunoştinţa nu-şi poate afla pricină, nici adevărată, nici falsă, în cel pe care pune stăpânire; nerecunoştinţa e păcatul cel mai de neiertat, tocmai pentru că ea seacă izvorul milosteniei, spulberă focul dragostei, înglodează drumul binefacerilor şi face să nască în sufletul fiinţei răsplătite cu rău pentru bine, căinţă şi scârbie; aşa precum veţi vedea din povestea ce-o veţi auzi:

Trăia odată un ţăran care avea douăsprezece fete, de nu ajungea una s-o ţină în braţe pe cealaltă, deoarece nu era an lăsat de la Dumnezeu în care, din nesecata gospodărie a neveste-si, Ceccuzza, să nu-i pice în dar încă una. Bietul om, ca să-şi hrănească de bine, de rău familia, se scula mereu cu noaptea-n cap şi se ducea să trudească la sapă cu ziua. Şi n-ai fi putut spune dacă era mai multă sudoarea ce şiroia pe el sau scuipatul stupit în găvanele palmelor, de mult ce se spetea să agonisească, din puţinul cu care-i era răsplătită munca, măcar atâta cât să-şi ţină copilitele să nu moară de foame.

Într-o zi, pe când lucra cu sapa la poalele unui munte care, din porunca altor munţi, îşi ridicase capul deasupra norilor ca să pândească ce se petrece prin văzduh, văzu ieşind dintr-o peşteră, aşa de adâncă şi de întunecată, încât Soarele se temea să pătrundă în ungherele ei, o şopârlă verde, mare cât un crocodil. Rămase ca împietrit bietul ţăran, simţi cum i se taie picioarele de la genunchi şi nu mai avu putere s-o ia la sănătoasa. Şi stătu ţintuit locului, aşteptând ca o hăpăitură a jivinei aceleia slute să-i aducă sfârşitul zilelor. Dar şopârla se apropie de el şi-i zise:

— Nu te teme de mine, om bun, că n-am venit să-ţi fac niciun rău, ci să-ţi fiu de folos.

Atunci Masaniello (aşa se chema pălmaşul nostru), se aruncă în genunchi în faţa şopârlei, rugând-o:

— Doamnă-Cum-te-Cheamă, mă aflu în puterea ta, fii bună şi aibi milă de un biet truditor care are douăsprezece smiorcăitoare de hrănit.

— Tocmai de aceea, răspunse şopârla, sunt gata să-ţi vin într-ajutor. Adu-mi mâine pe cea mai mică dintre fiicele tale, că am de gând s-o cresc ca şi cum ar fi a mea şi să-mi fie mai scumpă decât viaţa.

Nefericitul tată, auzind ce-i cerea şopârla, rămase mai năucit ca un hoţ prins cu mâţa-n sac şi, fiind vorba tocmai de cea mai crudă dintre fete, îşi zise că, oricum, ce naşte din pisică nu se poate să nu mănânce şoareci şi că jivina o râvnea ca pe-un hap de mestecat care să-i stâmpere foamea. Şi îşi zicea în sine:

„Dacă-i dau fetiţa, îi dau inima mea; dacă mă împotrivesc, o să-mi ia tot trupul; dacă i-o încredinţez, rămân fără lumina ochilor; dacă nu i-o încredinţez, îmi suge sângele; dacă mă-nvoiesc, ia o parte din mine; dacă nu mă-nvoiesc, mă ia cu totul. Cum s-o scot la capăt? De ce să mă lipsesc? De ce să mă agăţ? Blestemată mai e şi ziua asta! Ce nenorocire a plouat peste mine din cer!”

Dar şopârla începu a-l strânge cu uşa:

— Hotărăşte-te degrabă şi ia cum ţi-am spus eu, că de nu, aici îţi rămâne pielea: că eu aşa vreau şi aşa trebuie să se facă!

Masaniello, văzând neînduplecarea şopârlei şi neavând cui să ceară ajutor, se întoarse acasă tare abătut şi aşa de palid la faţă, de părea că dăduse-n gălbinare: iar Ceccuzza, văzându-l atâta de întors pe dos şi de plouat, cu noduri în gâtlej şi cu durerea zăvorită în piept, îl întrebă:

— Dar ce ţi s-a întâmplat, bărbate? Te-ai certat cu cineva? Se ţin zbirii după tine? Ori ne-a murit măgarul?

— Nimic din toate astea, răspunse Masaniello, dar o şopârla încornorată mi-a răvăşit sufletul, ameninţându-mă că dacă nu i-o duc pe cea mai mititică dintre copilitele noastre, o să facă prăpăd din noi. De aceea mi se învârte capul ca o vârtelniţă şi nu ştiu de ce pai să mă agăţ. Pe de o parte, nu mă lasă inima şi dragostea de tată. Pe de alta nevoia, că, de! chiria casei trebuie plătită; o iubesc din adâncul măruntaielor pe Renzolla mea. Clar tot din rărunchi mi-e dragă şi viaţa mea. Dacă nu-i dau daraua făcută de rărunchii mei, pune stăpânire pe toată ocaua nenorocitei mele făpturi. Sfătuieşte-mă, Ceccuzza mea, că altfel mă duc de râpă!

Dar nevasta îl linişti:

— Cine ştie, bărbăţele, dacă Şopârla asta n-o fi cu două cozi84 pentru casa noastră? Cine ştie dacă nu tocmai ea va însemna sfârşitul sărăciei pentru noi? Gândeşte-te că de cele mai multe oii noi ne tăiem singuri craca de sub picioare, iar atunci când avem nevoie de ochi de vultur, ca să desluşim binele care ne vine în întâmpinare, căpătăm albeaţă la ochi şi ne înlemnesc mâinile, încât ajungem să ne ştergem pe bot de noroc. Aşa că ia copila şi du-i-o, că parcă-mi spune mie inima că ăsta i-o fi norocul bietei fetiţe.

Aceste cuvinte veniră ca turnate pe gândurile lui Masaniello; iar dis-de-dimineaţă, îndată ce Soarele începu să albească iar cu bidineaua razelor cerul înnegrit de umbrele nopţii, luă fetiţa de mână şi o duse până la gura peşterii. Şopârla, care stătea la pândă în aşteptarea ţăranului, de îndată ce-l zări, ieşi afară din ascunzătoare, luă fata şi-i dădu tatălui un săculeţ plin cu *carboave*, zicându-i:

— Ţine banii ăştia şi mărită-ţi cu ei celelalte fete; şi bucură-te, căci Renzolla şi-a găsit în mine tătic şi mămică. Ferice de ea că şi-a găsit norocul.

Masaniello, gata să plesnească de bucurie, îi mulţumi şopârlei şi se întoarse ţopăind vesel acasă la nevastă, îi povesti cele întâmplate şi-i arătă bănetul; cu care bănet făcură apoi încet-încet zestre tuturor fetelor; şi le mai rămase şi lor destul cheag ca să poată înfrunta pe viitor cu seninătate greutăţile vieţii.

Şopârla, după ce o luă pe Renzolla de suflet, făcu să răsară ca din pământ un palat nemaivăzut în care începu s-o crească în atâta belşug şi huzur, de-ai fi zis că-i o regină. Închipuiţi-vă că nu ducea lipsă nici măcar de lapte de furnică! Avu parte de mâncare de conte, veşminte de prinţ şi avea o sută de jupâniţe harnice şi gata să dea ascultare celui mai mic semn al ei, puse s-o slujească. Cu atâta bună îngrijire, crescu Renzolla în puţină vreme voinică şi înaltă ca o zadă.

Şi se întâmplă că, hălăduind regele la vânătoare prin acele păduri, îl prinse noaptea pe drum şi, neştiind unde să-şi culce capul, zări lucind o lumină la una din fereştile palatului şi îndată trimise un slujitor să-i ceară stăpânului adăpost pentru noaptea aceea. Pe slujitor îl întâmpină şopârla, care luase înfăţişarea unei fete cum nu se poate mai frumoase; şi aflându-le păsul, îi răspunse că regele va fi de o mie de ori binevenit şi că nu-i va lipsi nici pâinea, nici cuţitul. Regele intră şi fu întâmpinat cavalereşte, ieşindu-i în cale o sută de paji purtând torţe aprinse în mâini, încât părea că se

desfăşoară cu mare pompă îngropăciunea unui bogătaş; alţi o sută de paji aduceau bucatele la masă, de păreau tot atâtea calfe de spiţer ducându-le bolnavilor talerele; alţi o sută, cu zdrăngăneli şi zăpăceli, alcătuiau taraful de lăutari. Dar mai presus de toate, Renzolla îi turnă singură regelui în pahar şi cu atâta farmec, încât acesta bău mai mult dragoste decât vin. Iar după ce isprăvi cu cina şi se duse la culcare, tot Renzolla fu aceea care-i scoase încălţările din picioare şi inima din piept cu atâta îndemânare, încât simţi furnicându-i în sus, prin şira spinării, veninul dragostei, gata să-l îmbolnăvească.

Ca să se lecuiască de gândul morţii care i se şi părea de neînlăturat, se făcu regele luntre şi punte să facă rost de leacul acelor farmece şi, intrând în vorbă cu zâna. Care-i ţinea fetei loc de mamă, i-o ceru de nevastă. Cum aceasta nu voia nimic altceva decât binele Renzollei, nu numai că îşi dădu încuviinţarea din toată inima, dar îi mai alcătui o zestre de şapte milioane în aur.

Iar regele, în culmea fericirii, o luă cu el pe Renzolla.

Numai că fata, ursuză şi nerecunoscătoare faţă de câte făcuse zâna pentru ea, îşi luă valea împreună cu bărbatul ei, fără a-i spune zânei niciun cuvânt, nici măcar un singur cuvinţel de mulţumire şi de dragoste. Faţă de atâta urâtă nerecunoştinţa, zâna o blestemă să i se schimbe faţa după chipul şi asemănarea unei capre. Şi chiar în acea clipită gura fetei se alungi într-un bot cu un smoc de barbă, fălcile i se subţiară, pielea i se învârtoşă, obrajii i se acoperiră de păr şi coadele făcute coc i se schimbară în coarne ascuţite.

În faţa acestei prefaceri, nefericitul de rege se făcu mic de tot, năucit de cele întâmplate şi văzând că ac n neasemuită frumuseţe se sluţise într-un hal fără hal. Şi oftă amar şi plânse din rărunchi:

— Unde s-au dus pletele ce m-au înlănţuit? Unde-s ochii ce m-au săgetat? Unde-i gura care a fost capcana inimii mele, cursa sufletului meu, năvodul răsuflării mele? Dar ce! Trebuie să ajung bărbatul unei capre şi să capăt numele de ţap? Cum adică, să mă las în felul acesta să plătesc pripas la Foggia? 85 Nu şi nu! Nu vreau să-mi crape inima din pricina unui bot de capră, care-o să-mi aducă războaie şi prăpăd, semănând măsline! 86

Dându-şi cu pumnii-n cap de ciudă şi de mânie, îndată ce ajunse la palatul său, regele o trimise pe Renzolla la bucătărie împreună cu o slujitoare şi le dădu amândurora câte patru taiere groase de in, cu poruncă straşnică de a le toarce până într-o săptămână. Slujnica, ascultând de porunca stăpânului, începu să dea inul prin greabăn şi prin pieptene să-l

adune în caiere, să-l pună în furcă, să învârtă fusul şi apoi să întindă firele pe răşchitor şi vârtelniţă, de ajunse istovită ca un câine. Aşa că, spre sâmbătă, totul era bun făcut. Dar Renzolla, care credea că este tot aceea care fusese în casa zânei, fiindcă nu se privise încă în oglindă, aruncă inul pe fereastră, strigând:

— Ce l-o fi apucat pe rege să-mi dea canura asta pe cap? Dacă vrea cămăşi, n-are decât să şi le cumpere — şi nu cumva să-şi închipuie că m-a cules de pe uliţă, din ploaie87! Să-şi aducă aminte că i-am adus zestre şapte milioane în aur şi că-i sunt nevastă, nu slujnică; şi-apoi mi se pare că-i o măgărie să se poarte aşa faţă de mine!

Cu toate acestea, sâmbătă dimineaţa, văzând că slujnica îşi torsese partea ei de in, se temu grozav să nu i se tragă o scărmăneală de lână; de aceea se duse la palatul zânei şi-i povesti pacostea ce dăduse peste ea. Zâna, după ce o strânse la piept cu multă dragoste, îi dădu un sac plin cu gheme de in, ca să i le arate bărbatului şi să-i dovedească a fi bună gospodină şi femeie de casă. Renzolla luă sacul şi, fără a-i spune nici măcar „*gran mersi* de binele ce mi-ai făcut”, îi întoarse spatele. Iar zâna nu mai avu o zi de pace, tot gândindu-se la purtarea necuviincioasă a tinerei nepăsătoare.

După ce primi inul gata tors, regele le încredinţă, atât slujnicei, cât şi nevestei, câte un câine pe care să-l crească şi căruia să-i poarte de grijă. Slujnica şi-l crescu pe al ei mestecându-i mâncarea în gură şi îngrijindu-l ca pe copilul ei. Dar Renzolla turba de ciudă şi ţipa:

— Da, tocmai asta mi-a lăsat moşu-meu ou limbă de moarte! Da’ ce, am căzut în mâna turcilor. Am ajuns să pieptăn câinii şi să-i scot să facă caca?

Şi azvârli câinele pe fereastră, lucru mai primejdios pentru el decât săritura prin cerc. Iar când după câteva luni, regele întrebă de câini, Renzolla, cuprinsă de teamă, alergă iarăşi la zână.

La poarta palatului zânei dădu de un moşneag care făcea pe portarul şi care o întrebă:

— Cine eşti tu şi ce pofteşti?

Renzolla, în faţa acestei întrebări neaşteptate, o luă razna:

— Cum, nu mă mai cunoşti, barbă de capră!?

— Mie-mi spui aşa? râse bătrânul. Ia te uită, râde ciob de oală spartă! La o parte, că mă mânjeşti cu funingine, a strigat coşarul. Aruncă-te la pământ, nu cumva să cazi! Eu şi barbă de capră?! Tu eşti o barbă de capră şi jumătate şi, pentru înfumurarea ta, ai merita să fii şi mai rău! Aşteaptă

numai o clipită, chip neobrăzat şi sluţit, că acu te limpezesc eu şi-ai să vezi în ce stare te-au adus fumurile trufiei!

Şi dădu fuga moşneagul într-o odăiţă, de unde luă o oglindă şi i-o puse în faţă Renzollei.

Şi când văzu ea mutra aceea pocită şi păroasă, simţi că o apucă slăbiciunile, încât nici Rinaldo nu pătimi atâta, când se uită în scutul vrăjit şi se văzu atât de deosebit de cel pe care-l ştia el — cât pătimi ea când nu se mai recunoscu pe sine.

Moşneagul îi dădu înainte:

— Trebuia să-ţi aduci aminte, Renzolla, că eşti fată de ţăran şi că zâna s-a purtat faţă de tine cu atâta bunătate, încât te-a făcut regină. Dar tu, netoată ce eşti, tu, neruşinato, care nu ştii să preţuieşti atâta bine ce ţi s-a făcut, ţi-ai ţinut recunoştinţa în gaura din dos şi nu i-ai dat nicio dovadă de dragoste. Iar acum, culege ce-ai semănat. Tu cu foloasele şi tot tu cu ponoasele. Ai brodit-o cum nu se poate mai bine. Ia te uită cum arăţi acuma şi în ce hal te-a adus nerecunoştinţa ta! Blestemul zânei a făcut să ţi se schimbe nu numai chipul, dar şi starea. Apoi, dacă vrei să te scapi de bărbuţa asta albă, du-te la ea, aruncă-i-te la picioare, smulge-ţi părul, sfâşie-ţi obrazul, aruncă-ţi cenuşă-n cap şi cere-i iertare pentru felul neruşinat în care te-ai purtat faţă de ea, că zâna e bună la inimă şi are s-o mişte mila pentru nenorocirile ce s-au abătut asupra ta.

Renzolla, care se simţea cu musca pe căciulă şi cu pata pe obraz, făcu întocmai cum o povăţuise moşneagul. Iar zâna o îmbrăţişa şi o sărută şi-i dărui iar înfăţişarea de mai înainte. Apoi o îmbrăcă într-un veşmânt cu totul si cu totul de aur, o urcă într-o caleaşca cum nu se mai văzuse, însoţită de o liotă de servitori şi o duse la rege; care, văzând-o aşa de frumoasă şi de dichisită, o îndrăgi mai mult ca ochii din cap şi se căi amarnic pentru suferinţele ce i le căşunase, cerându-şi iertare că, din pricina acelui blestemat de chip de capră, o azvârâise printre gunoaie.

Aşa ajunse Renzolla fericită, iubindu-şi bărbatul, cinstind-o pe zână si purtându-i recunoştinţă moşneagului, căci ea simţise pe pielea ei că:

Vorba dulce mult aduce.»

CIUTA FERMECATĂ

În urma unei vrăjitorii se nasc deodată Fonzo şi Canneloro; dar Canneloro este privit cu ochi răi de regină, mama lui Fonzo, care-l înseamnă cu fierul în frunte. El părăseşte ţara şi, ajuns rege, trece printr-o mare primejdie. Fonzo care, datorită unei fântâni şi unui dafin, află de necazurile lui, aleargă într-un suflet să-l scape.

Steteră cu toţii gură-cască să asculte minunata poveste a Paolei şi hotărâră că omul sărman seamănă cu mingea, care cu cât o baţi mai tare de pământ cu atât sare mai sus, sau cu ţapul, care cu cât se trage mai mult îndărăt cu atât mai tare izbeşte cu coarnele. Dar Taddeo îi făcu semn Ciommetellei să toarcă mai departe firul poveştilor; iar aceasta îşi puse în mişcare limba, după cum urmează:

«Mare, fără umbră de îndoială, este puterea prieteniei care nu ţine seama de oprelişti, primejdii şi osteneli când e vorba să faci ceva pentru un prieten. Îţi dai cămaşa de pe tine ca pe-un lucru de nimic, îţi pui în joc onoarea ca pe-o lăcustă sărată88, şi-ţi jertfeşti viaţa ca pe-o otreapă când se cere să te desparţi de toate ca să-i fii lui de folos. De asemenea întâmplări gâlgâie fabulele şi sunt pline poveştile, iar una pilduitoare o veţi auzi astăzi de la mine, precum am auzit-o şi eu de la bunica mea Simonella — fie-i ţarina uşoară — dacă o să-mi daţi oleacă asculte —", închizându-vă gura şi ascuţindu-vă urechile.

Trăia odată un oarecare rege din Lungapergola, care se chema Iannone şi care, nemângâiat că nu avea niciun copil, poruncea tot timpul să se înalţe rugi zeilor, doar-doar o să-i umfle pântecele neveste-si; iar ca să-i îndemne şi să-i mişte pe pelerini să-i dea această mângâiere, era în stare să le dăruiască totul, până şi lumina ochilor lui. Dar până la urmă, văzând că trebuia să aştepte până la pastele cailor şi tot nu se vedea semn de înmugurire, se făcu aspru şi ursuz. Îşi schimbă felul de a fi, încuie poarta cu toate zăvoarele şi, dacă cineva se apropia, îl alunga trăgând în el cu arbaleta.

Tocmai atunci trecu prin ţară un mare învăţat cu barbă lungă şi albă. Care, neştiind că regele întorsese foaia, ori, dimpotrivă, ştiind şi voind să-i aducă leacul de care ducea lipsă. Îl căută pe Iannone şi-l rugă să-l găzduiască în casa lui. Regele, cuprins ele neaşteptată mânie şi încruntându — se înfiorător, se răsti la el:

— Dacă n-ai altă luminare decât asta, te poţi duce la culcare pe întuneric! S-a dus baba cu colacii! Puii de miţă au făcut ochi!

Şi, întrebându-l bătrânul care era pricina acestor schimbări, răspunse:

— Apoi eu, până acuma, i-am dat să mănânce din acelaşi blid şi cu aceeaşi lingură cu mine cui trecea şi cui se nimerea, numai şi numai din pricina dorinţei de a avea un fiu, şi mi-am risipit bunurile; dar dându-mi seama că toată osteneala mea era de pomană, m-am descotorosit de toate şi-am ridicat ancora.

— Dacă asta-i toată buba, grăi bătrânul, linişteşte-te, că ţi-o fac, eu cât ai zice peşte cu burta la gură.

— Dacă faci asta, zise regele, a ta să fie jumătate din împărăţie.

— Atunci ascultă bine ce-ţi spun. Dacă vrei să altoim părul, pune să se scoată inima unui balaur de mare şi dă-i-o unei fete neîncepute s-o gătească; numai la mirosul ce va ieşi din oală, fata va rămâne şi ca borţoasă; iar când inima va fi bine fiartă, dă-i-o reginei s-o mănânce şi-ai să vezi că-n doi timpi şi trei mişcări ajunge borţoasă ca la nouă luni.

— Hm, zise regele, s-ar putea întâmpla una ca asta? pe, să-ţi spun drept, mi se pare cam greu de înghiţit inima asta, că-i prea mare.

— Nu-ţi fie de mirare câtuşi de puţin, începu să-l lămurească înţeleptul, căci dacă ai citit legendele, vei fi aflat că Junona, călcând peste o floare pe câmpiile Olenice, a simţit că i se umflă pântecul şi-a şi născut,

— Dacă aşa stau lucrurile, începu s-o lase mai moale regele, să se încerce fără întârziere cu inima aia de balaur. La urma urmei, eu n-am nimic de pierdut.

O sută de pescari fură deci trimişi în largul mării şi întinseră plase, vârşe, talioane, undiţe, ţepuşe, harpoane, şi atâta ce se suciră şi se-nvârtiră, că până la urmă prinseră un balaur de mare, îi scoaseră inima şi i-o duseră regelui. Regele i-o dădu s-o gătească unei preafrumoase jupâniţe care, închizându-se într-o odaie, de cum puse inima la foc şi începură să iasă aburi din fiertură, nu numai că ajunse borţoasă ea, frumoasa bucătăreasă, dar se umflară toate mobilele din încăpere. Şi, peste numai câteva zile, se puseră toate pe născut: lada patului făcu un pătuţ, dulapul, un *scrinişor,* scaunele, scăunele, masa o *mescioară* iar ţucalul, un ţucălaş aşa de frumos smălţuit, de-ţi era mai mare dragul să te uiţi la el.

După ce inima fu gata pregătită, abia gustă din ea regina, că într-o clipită şi simţi cum începe să i se umfle pântecele; iar peste patru zile şi ea, şi jupâniţa bucătăreasă dădură naştere câte unui făt de parte bărbătească, atât

de asemănători între ei, de nu-i puteai deosebi unul de altul. Cei doi copii crescură împreună şi atâta se îndrăgeau că nu se dezlipeau o clipă unul de celălalt; şi atâta îşi doreau unul altuia din toată inima binele, că până la urmă regina începu a se teme că fiul ei are să-l iubească mai mult pe fiul jupâniţei decât pe ea, şi nu mai ştia în ce fel să-şi scoată ghimpele ăsta din inimă.

Într-o zi, poftind prinţul să se ducă la vânătoare împreună cu tovarăşul său, porunci să se încingă focul în căminul din odaia lui şi începu să topească plumbul pentru a face alice. Dar îşi aduse aminte că-i lipsea nu ştiu ce lucru şi se duse singur să-l caute. În vremea asta se întâmplă să intre în odaie regina ca să vadă ce mai face fiul ei şi, dând cu ochii numai de Canneloro, fiul jupâniţei, şi gândindu— se că l-ar putea trimite pe lumea cealaltă, îi aruncă în faţă o olcuţă cu plumb încins. Tinerelul se aplecă repede şi lovitura îl nimeri deasupra sprâncenei, rănindu-l primejdios. Regina l-ar mai fi lovit o dată, dar tocmai atunci Fonzo, fiul ei, intră în încăpere; atunci ea, prefăcându-se că a venit doar să vadă ce mai face, îl mângâie de câteva ori sec pe creştetul capului şi ieşi afară.

Canneioro, care între timp lăsase să-i atârne un smoc de păr pe frunte, ca nu cumva celălalt să-şi dea seama ce se întâmplase, se ţinu tare, cu toate că rana îl ustura cumplit. Iar după ce termină de făcut alice, de parcă ar fi fost un gândac de bălegar, îi ceru prinţului îngăduinţa de a părăsi ţara, lucru ce-l miră peste măsură pe Fonzo, care nu-şi amintea ca tovarăşul său să mai fi dat semne că ar dori să se despartă de el, şi-l întrebă care era pricina acestei hotărâri. Canneioro răspunse:

— Nu încerca să afli prea multe, dragul meu Fonzo. Ajungă-ţi doar să ştii că sunt silit s-o fac; şi numai Cerul ştie dacă, despărţindu-mă de tine, care eşti chiar inima mea, sufletul n-o să-mi zboare din piept, duhul n-o să mi se despartă de trup şi sângele n-o să mi se scurgă din vine. Dar fiindcă altfel nu se poate, rămâi sănătos şi adu-ţi din când în când aminte de mine.

Astfel, printre plânsete şi îmbrăţişări, se îndreptă Canneioro spre odaia lui, îmbrăcă armura şi se încinse cu o spadă, şi aceasta născută dintr-o alta, pe vremea când se cocea inima balaurului, apoi se duse de luă un cal din grajd. Tocmai era gata să-şi pună piciorul în scări, când Fonzo se apropie iarăşi de el plângând şi-i zise că, o dată ce era hotărât să-l părăsească, măcar să-i lase un semn al dragostei sale, care să-i astâmpere amărăciunea lipsei lui. Canneioro puse atunci mâna pe pumnal, şi, aruncându-l la pământ, unde

nu răsări din el o fântână de toată frumuseţea. Şi-i spuse Canneioro lui Fonzo;

— Iacă, asta este cea mai bună amintire pe care ţi-o pot lăsa, căci, după cum va curge apa din această fântână, vei putea cunoaşte cursul vieţii mele. Dacă o vei vedea curgând limpede, înseamnă că şi viaţa mea se va scurge limpede şi liniştită; dacă vei vedea că se tulbură, gândeşte-te că am de îndurat necazuri; iar dacă o vei vedea secând — ferească-ne Cerul de rău — gândeşte-te că se va fi isprăvit uleiul candelei mele, iar eu voi fi ajuns clipa când se cere să plăteşti vama pe care orice om o datorează firii.

Puse apoi mâna pe spadă şi dădu cu ea o lovitură în pământ, făcând să răsară un copăcel de dafin şi adăugă:

— Şi de câte ori vei vedea copăcelul ăsta verde, voi fi verde ca bradul; dacă vezi că începe să se ofilească, să ştii că norocul îmi cam scapă din mână; iar dacă îl vei vedea de tot veştejit, poţi să ceri să i se cânte lui Canneloro al tău prohodul, troparii şi icosul.

Astfel vorbindu-i, îl mai îmbrăţişa o dată şi o luă la drum.

Şi merse şi tot merse, şi după ce trecu prin multe păţanii, care ar cere vreme prea lungă ca să fie povestite, ca: ciorovăieli cu geambaşii, scărmăneli de hangii, omoruri de ispravnici, primejdii neaşteptate, cete de hoţi de drumul mare, ajunse la Vignafiorita tocmai în vremea când se desfăşura sărbătoarea unui mare turnir, al cărui câştigător trebuia s-o dobândească de nevastă pe fiica regelui. Şi Canneloro, înfăţişându-se pentru a lua şi el parte la luptă, se purtă cu atâta vitejie, încât îi doborî la pământ pe toţi cavalerii care alergaseră din toate părţile să-şi dobândească faimă, aşa că lui îi fu dat s-o ia de nevastă pe Fenizia, fiica regelui, şi se făcu o nuntă ca-n poveşti.

Vreme de câteva luni, însurăţeii trăiră în linişte şi pace, până în ziua când pe Canneloro îl ispiti ceasul rău să se ducă la vânătoare. Regele îi atrase luarea-aminte:

— Fii cu gândul la picioare89, ginere! Păzea, să nu dai de dracu! Fii cu ochii-n patru şi bagă de seamă, că prin pădurile astea dă târcoale un zmeu al dracului, care-şi schimbă în fiecare zi chipul, că ba-l vezi leu, ba cerb, ba măgar, ba una, ba alta, şi prin mii de şiretlicuri, îi ademeneşte pe nenorociţii care-i ies în cale într-o peşteră unde-i mănâncă de vii. Nu-ţi pune deci, fiule, viaţa în primejdie, că o să-ţi laşi oasele pe-acolo.

Canneloro, care lăsase frica în pântecele maică-si, nu luă în seamă poveţele socrului; şi nu bine izbuti Soarele să măture tu *târnul* razelor lui

funinginile Nopţii, că el porni la vânătoare şi curmei ajunse într-o pădure, unde, sub streaşină frunzelor, Umbrele ţineau sobor de taină împotriva Soarelui, urzind să-şi întindă stăpânirea. Atunci zmeul, văzându-l de departe, se preschimbă într-o ciută de toată frumuseţea. Canncloro porni în urmărirea ei, dar ciuta atâta se suci şi se învârti târându-l după ea, încât până la urmă îl atrase în inima codrului Ajuns aici, zmeul făcu să se prăvale pe pământ o rupere de nori de ploaie şi zăpadă, de se părea că se rupseseră zăgazurile cerului. Canneloro, aflându-se tocmai în faţa peşterei zmeului, intră să-şi caute adăpost şi cum îl răzbise frigul, adună nişte vreascuri pe care le găsi primprejur, scoase amnarul din tolbă şi aprinse un foc zdravăn.

Pe cinci se încălzea el aşa şi-şi usca hainele, iată că se arătă la gura peşterei ciuta şi se rugă:

— Viteazule cavaler, lasă-mă şi pe mine să mă dezmorţesc oleacă la para focului, că-s înţepenită de frig.

Canneloro, bun ta inimă cum era. Îi răspunse:

— Apropie-te şi fii binevenită.

— Aş veni eu, răspunse ciuta, dar mă tem că pe urmă ai să mă omori.

— Pe cinstea mea că nu. O linişti Canneloro.

— Dacă vrei într-adevăr să vin, şovăi totuşi ciuta, leagă crinii să nu-mi facă rău şi priponeşte calul, să nu mă lovească cu copitele.

Canneloro legă câinii şi puse calului piedica.

— Aşa-s pe jumătate liniştită, zise ciuta, dar dacă nu-ţi descingi sabia, pe sufletul lui moşu-meu că nu pun piciorul înăuntru.

Şi Canneloro, care ţinea să-şi câştige prietenia ciutei, îşi descinse sabia şi-o puse la o parte, aşa cum face ţăranul când se duce la târg, de teama zbirilor.

Văzându-l pe Canneloro lipsit de orice apărare, zmeul îşi reluă înfăţişarea lui obişnuită, îl azvârli într-o groapă ce se afla în fundul peşterii şi-l acoperi cu o lespede, ca să-l mănânce la vremea lui.

Atunci Fonzo, care nu uita pentru nimic în lume, dimineaţa şi seara, să dea o fugă până la fântână şi la copăcelul de dafin, ca să afle veşti despre starea lui Canneloro, văzând copăcelul ofilit şi fântâna tulbure, pe dată îşi dădu seama că prietenul inimii sale se află la mare nevoie. Hotărî! să-i sară într— ajutor, nu mai ceru învoire nici tatălui, nici mamei sale, ci încalecă înarmat până-n dinţi şi urmat de doi câini fermecaţi, gata să bată lumea-n lung şi-n lat. Merse el aşa ba încoace, ba încolo, până ajunse la Vignafiorita pe care o găsi toată îndoliată din pricina bănuitei morţi a lui Canneloro. Dar

cum se arătă el la faţă, aşa de mare era asemănarea lui cu Canneloro, că toţi îl luară drept ginerele regelui şi mulţi alergară să-i ceară Feniziei răsplată pentru vestea bună ce-i aduceau.

Fenizia coborî în goană treptele şi se aruncă în braţele lui Fonzo, plângând:

— Bărbăţelul meu, sufleţelul meu, unde ai stat atâta amar de vreme?

Drept care el intră îndată la bănuială că sărmanul Canneloro ajunsese pe aceste tărâmuri şi plănui s-o tragă de limbă cu dibăcie pe prinţesă ca să afle astfel unde ar mai putea da de prietenul său. Şi, auzind-o căinându-se că „din pricina afurisitei aceleia de vânători se aruncase în prea mare primejdie, mai ales dacă s-ar fi întâlnit cu zmeul, care era atât de crud cu oamenii", oblici că numai acolo putuse rămâne încurcat Canneloro, dar nu suflă nicio vorbă despre ce era în sufletul lui şi, de cum căzu noaptea, se duse la culcare; în pat, închipuindu-şi că se legase cu jurământ faţă de Diana să nu mângâie carne de femeie în noaptea aceea, puse la mijloc, între el şi Fenizia, o spadă scoasă din teacă, drept despărţitură, şi aşteptă cu nerăbdare ca Soarele să iasă şi să-i dea Cerului pilulele aurite90 care să-l cureţe de Umbre.

Dis-de-dimineaţă, sculându-se din pat, zadarnice fură şi rugăminţile Feniziei şi poruncile regelui, căci nu-l putură împiedica să plece la vânătoare. De-a-ncălare, urmat de cei doi câini fermecaţi, pătrunse în pădure, unde i se întâmplă întru totul ce i se întâmplase lui Canneloro. Ajuns în peşteră, îi săriră îndată în ochi armele lui Canneloro, precum şi câinii legaţi şi calul împiedicat şi-i fu limpede că aici căzuse în capcană prietenul lui. Dar când ciuta îl rugă şi pe el să-şi lepede armele, el, dimpotrivă, asmuţi împotriva ei câinii, care o făcură bucăţi-bucăţi. Cercetând apoi unde ar putea să se afle prietenul său, auzi ca un geamăt suind din groapă, ridică lespedea şi-l trase afară pe Canneloro împreună cu toţi cei pe care zmeul îi ţinea la îngrăşat, îngropaţi de vii. Se îmbrăţişară apoi cu mare bucurie şi se duseră acasă.

Fenizia, când se văzu faţă-n faţă cu doi voinici ce-şi semănau unul altuia ca două picături de apă, nu fu în stare să ghicească nicidecum care din ei era soţul ei. Dar când Canneloro îşi dădu smocul de păr de pe frunte şi ea văzu semnul de arsură, îl recunoscu şi se aruncă în braţele lui.

Fonzo rămase la curtea acelui rege vreme de o lună şi petrecu de minune; apoi însă îl apucă dorul după ţara lui şi vroi să se întoarcă la casa părintească. Prin mijlocirea lui, Canneloro îi trimise maică— si o scrisoare,

poftind-o să vină să se împărtăşească şi ea din norocul ce dăduse peste el, lucru pe care aceasta îl făcu fără a se lăsa rugată de două ori; de atunci înainte, Canneloro nu mai voi să audă nici de câini, nici de vânătoare, amintindu-şi zicala:

Ce-şi face omul cu mâna lui, nici dracul nu poate desface.»

BABA JUPUITĂ

Regele din Roccaforte se îndrăgosteşte cobză, la auzul glasului ei cristalin, de o babă căreia nu-i vede decât un deget plin de frăgezime. O primeşte în patul lui şi, descoperind apoi înşelăciunea, porunceşte să fie aruncată pe fereastră. Rămânând ea atârnată de un copac, este descântată de şapte zâne, se preschimbă într-o fată neasemuit de frumoasă şi regele o ia de nevastă. Sora babei, fierbând de ciudă la auzul veştii despre norocul ei, voind să ajungă şi ea frumoasă, pune să fie jupuită şi moare.

Nu se află de faţă nimeni căruia să nu-i fi plăcut povestea Ciommetellei şi toţi se arătară grozav de bucuroşi văzându-l pe Canneloro slobod şi pe zmeu pedepsit, căci tare multe necazuri le mai pricinuise bieţilor vânători. Şi se dădu poruncă Iacovei să pecetluiască îndată cu iscusinţa ei această epistolă a şezătoarei; şi Iacova începu aşa!

«Blestematul de năravîncrustat în adâncul fiinţei noastre, a femeilor, adică dorinţa nestăpânită de-a arăta frumoase, ne împinge până acolo, încât suntem în stare să ne stricăm podoaba capului numai şi numai ea să avem păr aurit, lăsăm să ni se strice dinţii numai şi numai ca pielea feţei să arate şi mai albă, iar ca să dăm strălucire braţelor, ne acoperim cu umbre înfăţişarea, pentru că, înainte de a suna ceasul când se cere să plătim cel din urmă tribut cuvenit timpului, ni se ivesc cearcănele la ochi, zbârciturile pe obraz şi lipsurile la măsele. Dar, dacă merită să fie dojenită o tinerică oarecare, mult iubitoare de deşertăciuni, care se dedă la asemenea toane, cu atât mai vrednică de pedeapsa este o bătrână doritoare să se ia la întrecere cu fetişcanele, atrăgând astfel asupră-şi bătaia de joc a oamenilor şi pocirea trupului. Aşa cum o să vă dovedească povestea mea, dacă o să plecaţi numai atâtica urechea la vorbele mele.

Într-o grădină, spre care dădea fereastra regelui din Roccaforte, se oploşiseră două babornițe care erau suma urâţeniilor, condica pocelilor şi catastiful sluţeniilor. Aveau stârpiturile părul încâlcit şi câlţos, fruntea zbârcită şi cucuiată, sprâncenele zbârlite şi ţepoase, pleoapele groase şi atârnând ca nişte pungi, ochii apoşi şi beliţi, faţa stafidită şi scofâlcită, gura strâmbă şi schimonosită, o barbă ca de capră, pieptul păros, spinarea gheboasă, braţele scălâmbăiate, picioarele şontorogite şi vlăguite, cu labele încârligate. Din pricina asta şi pentru ca nici soarele să nu ajungă să le vadă

mutra de sperietoare, se ascunseseră într-un bordei aşezat tocmai sub fereastra acelui rege.

Şi ajunsese regele de nu mai trăgea o băşină fără a stârni supărarea cotoroanţelor care mormăiau şi bombăneau pentru te miri ce, ba plângându-se că un fir de iasomie căzut de la fereastră le făcuse o vânătaie la cap, ba că o scrisoare ruptă bucăţele le pricinuise durere de şale, ba că nişte firişoare de praf le ologise un picior, încât regele, în faţa acestei risipe de drăgălăşenii, începu să creadă că acolo, sub el, îşi aveau sălaşul chintesenţa lucrurilor gingaşe, cele mai alese bucăţele de carne şi floarea formelor fragede. Şi-i ţâşni din coapsă pofta şi din măduvă hotărârea de a vedea cu ochii lui aceste minunăţii şi a limpezi lucrurile.

Purcese deci să arunce la suspine de sus în jos, să tuşească fără a fi răcit şi până la urmă chiar să vorbească limpede şi fără ocolişuri, întrebând:

— Unde, unde te ascunzi giuvaerule, mândrie, podoabă a lumii? Ieşi soare, ieşi soare, încălzeşte, împărate. Scoate-le la lumină pe aceste frumuseţi pline de graţie, arată-mi chipul acestor luminări din bazarul Amorului. Scoate-ţi la iveală căpşorul minunat! Tarabă ticsită cu toate darurile de preţ ale frumuseţii, nu fi atât de scumpă la vedere! Deschide, deschide porţile bietului şoim! Dă-mi darul, dacă vrei să mi-l dai! Lasă-mă să văd instrumentul din care iese acest glas minunat. Fă-mă să văd clopoţelul în care ia naştere clinchetul. Îngăduie-mi să arunc o privire asupra gingaşei ciripitoare! Nu mă lăsa ca. Oaie din Pont, să pasc pelinul, neîngăduindu-mi să privesc şi să contemplu făptura ta neasemuită!

Asemenea şi multe alte cuvinte rostea regele; dar degeaba le tot trăgea el clopotele, căci bătrânele parcă-şi astupaseră urechile şi cu asta nu făceau decât să azvârle vreascuri peste foc. Regele, care se simţea ca o bucată de fier încinsă în cuptorul dorinţei, apucat de cleştele şi lovit de barosul chinului dragostei, dorind să fie preschimbat într-o cheie în stare să deschidă lăcriţa în care erau zăvorite acele giuvaeruri ce-l făceau să moară de dor, nu dădu înapoi, ci se îndărătnici să trimită jalbă după jalbă si să înteţească fără răgaz asalturile.

Babornițele, care prinseseră curaj şi începuseră să se creadă în urma făgăduielilor şi ademenelilor regelui, se sfătuiră să nu lase să le scape prilejul de a apuca de coadă păsărică asta care singură dădea buzna în capcană. Aşa că, într-o zi, când regele se pornise iarăşi să-şi verse de la fereastră focul inimii, ele, prin gaura cheii, îi spuseră, cu un glăscior subţire,

că cea mai mare favoare pe care i-ar putea-o face ar fi să-i arate, peste vreo opt zile, un singur deget de la mină.

Regele, care ca un ostaş neîntrecut ce era, ştia că fortăreţele se cuceresc piatră cu piatră, nu se împotrivi câtuşi de puţin acestei hotărâri, nădăjduind să cucerească deget cu deget cetatea pe care o strângea în cleştele asediului, şi-şi amintea vechea zicală: „Cere şi ţi se va da”. Iar o dată ce el se învoi cu acest termen peremptoriu pentru a vedea cea de a opta minune a lumii, babornițele nu mai făcură nimic alta decât, asemenea spiţerului care a vărsat siropul, să-şi sugă degetele cu gândul că, venind ziua hotărâtă, aceea dintre ele care va avea degetul cel mai fraged şi trandafiriu să-l arate regelui; care rege, între timp, stătea ca pe jăratic, aşteptând ceasul fericit în care să-şi potolească fierbinţelile: socotea zilele, număra nopţile, cântărea orele, măsura minutele, aduna secundele şi urmărea din zbor clipele ce-i fuseseră hărăzite întru aşteptarea binelui la care poftea. Şi ba se ruga de Soare s-o ia pe vreo scurtătură, mai de-a curmezişul câmpiei cerului, pentru ca astfel, câştigând din drum, să ajungă înainte de ceasul obişnuit să deshame şi să înceapă să adape caii carului său de flăcări, istoviţi de atâta alergătură; ba. Dimpotrivă, se milogea de Noapte să-şi risipească beznele, îngăduindu-i să vadă acea lumină care, nezărită încă de el, îl silea să ardă în cuptorul flăcărilor Amorului; ba se lua la harţă cu Timpul, întrucât acesta, pornit să-i facă în ciudă, îşi luase toiag şi încălţări de plumb, numai şi numai ca să întârzie clipa prielnică pentru a-i cere iubitei lichidarea contractului şi satisfacerea obligaţiunilor stipulate între ei.

Iar când dădu Dumnezeu să bată ceasul mult aşteptat, regele coborî în grădină în carne şi oase, ciocăni la uşă şi strigă:

— „Arată-te, Arată-te!”

Atunci una dintre babornițe, cea mai încărcată de ani, văzând la piatra încercării că degetul ei era mai bine scontat decât al suratei ei, îl vârî prin gaura cheii şi-l arătă regelui. Dar numai deget nu fu acela! Fu o scăpărătoare aprinsă pentru iasca dorinţelor lui; un fitil sfârâind pentru pulberea poftelor lui! Dar ce zic eu ghimpe, măciucă, scăpărătoare şi fitil? Fu o înţepătură sub coada gândurilor lui, o curăţenie cu smochine dulci, care-l făcu să dea drumul vântului răului de dragoste cu un potop de suspine. Şi, strângând în mână şi sărutând acel deget, care din raşpă de cizmar se schimbase în pilă de aurar, prinse regele a grăi:

— O, arhivă a desfătărilor, o, repertoar al bucuriilor, o, registru al privilegiilor Amorului, din pricina căreia am ajuns dugheană de nelinişti,

prăvălie de dureri şi vamă de frământări, cum de mai este cu putinţă să te arăţi atât de neînduplecată şi de crudă, încât nu te înduioşează plângerile mele? Vai, sufleţelule, dacă ţi-ai arătat codiţa prin gaură, scoate-ţi la iveală şi botişorul şi-o să gătim o piftie de plăceri! Dacă mi-ai arătat cochilia, o, mare de frumuseţe, lasă-mă să văd şi muşchiul! Dezvăluie privirii mele ochii tăi de şoim năzdrăvan şi lasă-i să se adape din inima mea! Cine zăvorăşte într-o privată asemenea chip de înger? Cine ţine la carantină, într-un coteţ, această marfă de preţ? Cine ţine puterea dragostei ferecată într-o cocină? Smulge-te din gropniţa asta, sparge uşa grajdului, sări afară din hrubă şi plăteşte-mă cât fac! Ştii doar că sunt rege, nu un terchea-berchea şi că am puterea să leg şi să dezleg! Numai că orbul acela prefăcut91, fiul unui schilod şi al unei curviştine, cel care se bucură de putere deplină asupra sceptrelor, vrea ca eu să-ţi fiu supus şi să-ţi cer ca pe-un dar ceea ce aş putea să-ţi smulg după bunul meu plac. Şi mai ştiu, cum se zice, că nu cu sila, ci cu vorbe dulci se ademenesc Venerele.

Baba, cunoscând prea bine unde-şi ţine dracul coada, vulpe şireată, îmbătrânită în rele, isteaţă, vicleană şi mare *sforăreasă,* îşi zise în gând că rugămintea stăpânului e straşnică poruncă şi că îndărătnicia robului întărită viermii mâniei în trupul lui, făcându-l să *irumpă* în pântecăraie cu sânge de năpăstuiri, se arătă gata să fie supusă şi, cu un mieunat de mâţă opărită, răspunse:

— Prea bunul meu stăpân, o dată ce înclini a te supune aceleia care se află subt tine, binevoind a pogorî de la sceptru la furca de tors, de la cerdac la pivniţă şi de la cal la măgar, nu trebuie, nu pot şi nu vreau a mă împotrivi voinţei unui rege atât de mare. Iată-mă deci, dacă voieşti a înfăptui această legătură între un prinţ şi o slujnică, acest altoi între fildeş şi plop, această încrucişare între diamante şi nişte cioburi de sticlă, iată-mă, zic, gata şi pregătită a-ţi împlini dorinţa, rugându-te numai, drept cel dintâi semn al dragostei ce mi-o porţi, să mă primeşti în patul tău noaptea şi fără lumină, căci inima mea s-ar ruşina dacă m-ai vedea goală.

Regele, nemaiputând de bucurie, îi jură cu o mână pusă peste cealaltă că se va supune acestei dorinţe a ei şi, trimiţând o bezea de zahăr unei guri de clei puturos, se întoarse la palat, abia aşteptând ca Soarele să gătească de arat ogoarele cerului şi să le semene cu stele, pentru a purcede şi el, la rândul lui, la însămânţarea ogorului de pe care plănuia să culeagă desfătările cu baniţa şi plăcerile cu *doniţa.*

Iar când coborî Noaptea, care, văzând în preajmă-i atâția hoţi de prăvălii şi de mantale, îşi risipi, asemenea sepiei, cerneala, baba, întinzându-şi toate creţurile făpturii şi legându-le strâns la spate cu un capăt de sfoară, se lăsă dusă pe întuneric de un fecior de casă până în odaia de culcare a regelui. Ajunsă aici, îşi lepădă zdrenţele de pe ea şi se strecură în aşternut.

Regele se perpelea de nerăbdare, stând cu fitilul aprins la gura pivei; îşi presărase trupul cu mosc şi zibetă, apoi îşi scăldase toate cărnurile în apă plăcut mirositoare şi, abia ce auzi că baba s-a urcat în pat, că şi dădu năvala, asemenea unui câine corsican, în aşternut, Şi fu spre norocul babei că era tot numai parfum, căci nu mai putu simţi duhoarea ce se împânzea din gura ei, putoarea subsuorilor şi întreaga putreziciune a sluţeniei ei. Dar abia se strecură şi el în aşternut că, începând s-o pipăie, dădu peste nodul strâns la spate, peste pieile numai zgârci şi pungile fleşcăite care atârnau de pe dărăpănătura nefericitei baborniţe. Atunci rămase ca împietrit, însă nu suflă o vorbă, vrând să descopere cu orice preţ care era adevărul. Aşa că, opintindu-se din răsputeri nimeri într-o fundătură din Mandracchio92, tocmai când credea că se află pe minunata plajă de la Posilipo; şi naviga pe un hârb, tocmai când nădăjduia să plutească pe o galeră florentină. Abia căzu însă baba în braţele somnului dinţii că regele, scoţând dintr-un scrin de abanos şi argint o pungă din piele de căprioară în care se afla o scăpărătoare, aprinse o făclie. Şi, făcând percheziţie printre cearceafuri şi descoperind o harpie în locul unei nimfe, o Furie în locul unei Graţii, o Gorgonă93 în locul unei Cipriote, fu cuprins de atâta aprigă mânie, încât vru să reteze odgonul care pusese cap acestei corăbii. Aşa că, răbufnind de ciudă, îi chemă pe toţi slujitorii care, auzindu-l strigând „La arme!” se încămăşară94 la repezeală şi dădură buzna în odaia de culcare. Regele, zbătându-se ca o caracatiţă, strigă:

— Ia uitaţi-vă numai ce festă mi-a jucat scorpia asta a dracului! Eu, care credeam că am să stau bot în bot cu o viţică de lapte, m-am pomenit în dinţi cu un bărdăhan de bivoliţă; gândeam că prinsesem o gingaşă porumbiţă şi, când colo, m-am pomenit în mină cu cucuveaua asta; îmi închipuiam că am dat peste o bucăţică împărătească şi iată că m-am procopsit cu gunoiul ăsta care te face să scuipi de greaţă! Aşa merită să păţească, şi chiar mai rău, cel care cumpără pielea ursului din pădure! Dar pe cât şi-a bătut ea joc de mine, pe atât de mare îi va fi osânda. Hai, luaţi-o aşa cum e şi azvârl iţi-o pe fereastră!

Bătrâna, auzind ce soartă i se pregătea, începu să se apere din răsputeri, cu ghearele şi cu dinţii, strigând că-l va da în judecată, întrucât regele însuşi trăsese cu boii de ea să vină în patul lui; ameninţă apoi că va cita o sută de avocaţi întru apărarea ei şi mai ales aliniatul: „nu da vinul vechi pe cel nou”. Dar, cu toate acestea, fu ridicată din pat, şi azvârlită în grădină.

Şi tocmai în asta stătu norocul ei, căci, în loc să-şi frângă gâtul, se încurcă printre ramurile unui smochin şi rămase agăţată de o creangă. Se întâmplă apoi că dis-de-dimineaţă, încă mai înainte ca soarele să pună stăpânire pe ţinuturile părăsite de Noapte, trecură pe acolo şapte zâne care, din pricina unei mari supărări, nu mai vorbiseră şi nu mai râseseră de multă vreme. Şi iată că, zărind atârnată de copac sperietoarea aceea ce pusese pe fugă înainte de vreme până şi Umbrele, fură apucate de un hohot de râs atât de năprasnic, încât mai-mai să-şi dea sufletul; apoi prinseră deodată grai şi începură să sporovăiască, de nu le mai puteai opri, despre pătărania pe care o vedeau aievea în faţa ochilor. Drept care, ca s-o răsplătească pentru plăcerea şi veselia ce le-o făcuse, fiecare îi dărui baborniţei harul ei, urându-i pe rând să ajungă laolaltă tânără, frumoasă, nobilă, virtuoasă, iubitoare şi norocoasă.

Plecate fiind zânele, baborniţa se pomeni jos, lăfăindu-se într-un jilţ de catifea cu ciucuri de aur, chiar sub copacul ce se preschimbase şi el în baldachin de catifea verde cu chenar aurit. Chipul îi era acum acela al unei fetişcane de cincisprezece ani şi era atât de frumoasă, încât toate celelalte frumuseţi ar fi părut nişte cizme *scâlciate* pe lângă un condur măiestrit lucrat şi venind ca turnat pe picior; faţă de această graţie de tron, toate celelalte graţii s-ar fi socotit vrednice numai de Ferrivecchi şi de Lavinaro, căci acolo unde ea putea să joace de-a *triumful* farmecului şi al drăgălăşeniei, alteţe s-ar fi putut juca numai de-a *banca falită;* era apoi atât de gătită. Împodobită şi dichisită, de ţi se părea că te afli în faţa unei regine: aurul îţi lua ochii, giuvaerurile străluceau în mii de ape, florile îţi încântau privirea; în jurul ei forfoteau slujitori şi jupâniţe, de credeai că te afli în faţa unei *perdonanza95.*

În vremea asta regele, aruncându-şi un pled în spate şi trăgându-şi o pereche de papuci în picioare, se înfăţişă la fereastră să vadă ce se întâmplase eu baba. Şi iată că i se înfăţişă ochilor o privelişte la care nici cu gândul n-ar fi gândit, încât rămase cu gura căscată de-o palmă şi, ca vrăjit, măsură îndelung din cap până-n picioare acea minune de făptură, ba privindu-i părul, parte resfirat pe umeri, parte împletit într-o cosiţă de aur,

de făcea soarele să pălească de invidie; ba-şi pironea ochii asupra genelor ei — arbalete şi săgeţi ce străpungeau inima; ba îi sorbea ochii, — lanterne sclipitoare ale străjilor Amorului; ba-i contempla gura — teasc în care Graţiile storceau desfătări, făcând să ţâşnească din ele dulcele vin grecesc (şi îmbătătoarea mangiaguerra96) Pe de altă parte, uitând de orice chibzuinţă, se bălăbănea ca un fir cu plumb deasupra cerdacului, admirând podoabele şi zorzoanele ce-i înfrumuseţau gâtul şi bogatele veşminte ce-i îmbrăcau trapul. Şi, vorbind în sinea lui, se mira: «Oare sunt după întâiul somn şi abia mă trezesc? Sunt în toate minţile, ori aiurez? Sunt eu, ori nu sunt eu? Ce fel de *tac* a lovit bila asta frumoasă în stare să-l trântească pe rege la pământ? S-a zis cu mine, sunt un om sfârşit dacă nu-mi vin în fire! De unde a răsărit soarele ăsta? Cum s-a desfăcut această floare, de unde a venit ciripitoarea ce-mi trage spre ea, ca prinse de un cârlig, toate dorinţele? Ce corabie a adus-o în ţara mea? Din ce nor a căzut, asemenea unui strop de ploaie? Ce vârtej de frumuseţe mă suge într-o mare de nelinişte?

Vorbindu-şi astfel, regele se rostogoli pe scări, dădu fuga în grădină, se aruncă în genunchi în faţa babei reîntinerite şi, aproape târându-se la pământ, începu a grăi:

— O, cioculeţul meu de porumbel, o, dulce copilită a Graţiilor, o, gingaşă hulubiţă înhămată la caleaşca Venerel, o, car de triumf al Amorului, dacă nu ţi-ai zvârlit inima în temniţa râului Sarno97, dacă nu ţi-au nimerit în urechi seminţe de trestie, dară nu ţi-a căzut în ochi găinaţ de rândunică98, sunt sigur că vei vedea şi vei auzi durerile şi chinurile pe care din cea dinţii clipă le-a stârnit în sufletul meu vederea farmecelor tale; iar dacă nici cazanul chipului meu nu-ţi spune ce leşie îmi fierbe în piept, dacă pălălăi le suspinelor nu-ţi pot fi dovadă a cuptorului ce-mi arde în vine, atunci, înţelegătoare şi pătrunzătoare cum eşti, poli să-ţi întrebi părul de aur ce funie mă gâtuie, ochii negri ce cărbuni îmi pârjolesc fiinţa şi arcurile roşii ale buzelor ce săgeată mi s-a înfipt în inimă! Vai, nu zăvori porţile milei, nu ridica podul îndurării, nu astupa ţeava compătimirii! Şi dacă nu mă judeci vrednic să capăt dezlegarea de post pentru chipul tău minunat, dăruieşte-mi cel puţin permisul de liberă trecere al cuvintelor, *salv-conductul* unei făgăduinţe sau un răvaş aducător de nădejde, că altfel eu mă car cu cizmele pe lumea cealaltă şi tu pierzi calapodul.

Multe asemenea cuvinte îi ieşiră regelui din adâncul inimii, cuvinte ce o mişcară până în străfundurile fiinţei sale pe baba reîntinerită care, până la urmă, se învoi să-l ia de bărbat. Aşa că, ridicându-se în picioare şi luându-l

de mână, se duseră amândoi la palatul regesc. Aici, într-o clipită se şi încinse un ospăţ în lege, la care fură poftite toate doamnele de neam din ţară.

Bătrâna soţioară voi ca, printre altele, să fie poftită şi mata ei. Dar trebuiră să cotrobăiască şi să scotocească peşte tot ca să dea de urma ei şi s-o aducă la ospăţ întrucât, cuprinsă de înfricoşată spaimă, se pitise şi se ascunsese ca-n gaură de şarpe. Sosind în sfârşit şi ea, cum dădu Dumnezeu şi aşezându-se lângă surata pe care numai cu mare osteneală o recunoscu, se puseră cu toţii să facă *gaudeamus99.*

Dar pe nefericita de baborniţă o rodea cu totul altă foame, căci plesnea de ciudă văzând cât de strălucitoare era înfăţişarea suratei ei; în fiece clipă o tot trăgea de mânecă şi-o întreba:

— Cum ai făcut, soro, cum ai făcut? Fericita de tine! Fericita de tine!

Iar cealaltă îi răspundea:

— Isprăveşte de mâncat şi-om mai sta noi de vorbă Când regele însă o întrebă şi el pe nevastă-sa ce poftea bătrâna, ea îi răspunse că un pic de sos iute. Atunci regele porunci să se aducă mujdei, muştar, pipărături şi fel de fel de sosuleţe, bune a stârni pofta de mâncare. Dar baba, căreia sosul de muştar i se părea fiere de vacă, îi dădu înainte cu trasul de mânecă, bătând-o mereu la cap pe norocoasa-i surată: —Cum ai făcut, soro, cum ai făcut? Spune-mi, că vreau să-ţi descânt de deochi.

— Da’ mai tacă-ţi fleanca, soro, că doar avem mai mu li timp decât bani. Mănâncă acu’ nu mai sta ca pe jar, şi-om vorbi noi mai pe urmă.

Şi iarăşi întreba regele ce-i poftea suratei inima, iar nevastă-sa, care se simţea încurcată ca un pui de găină în cârlţi şi ar fi vrut să pună capăt acestei sâcâieli, îi zise că dorea ceva dulce. Şi pe dată curseră din belşug turtele dulci, năvăliră corăbioarele şi cozonacii, potopi laptele de pasăre şi plouară ca din cer acadelele cu miere. Dar baba, care avea un cârcel la stomac şi măruntaiele puse pe harţă, îi împuie mai departe urechile cu acelaşi cântec, încât, ieşindu-şi din răbdări şi voind să şi-o ia odată de pe cap, îi răspunse:

— M-am jupuit, surioară!

Cum auzi aceste cuvinte, invidioasa babă îşi zise:

— Apoi află de la mine că n-ai vorbit de-a surda. Vreau să-mi încerc şi eu norocul, căci ce poate Tanda, poate şi Manda. Iar daca lucrul îmi izbuteşte, n-o să tragi tu singură foloasele. Vreau şi eu partea mea, pină la ultima fărâmitură.

Şi cum între timp toată lumea se ridicase de la masă, prefăcându-se că iese afară ca omul, baba se repezi într-un suflet la o bărbierie.

Intră ea şi, dând cu ochii de jupân, îl trase în odăiţa din fund şi-i zise:

— Uite ici cincizeci de ducaţi, ia-i şi jupoaie-mă de piele din cap până-n picioare.

Bărbierul, crezând-o într-o doagă, o luă uşurel:

— Las-o moartă, măicuţă, cam vorbeşti în dodii şi pun rămăşag că n-ar trebui să fii lăsată să umbli singură100.

— Ba nebun eşti tu, se burzului baba, că nu-ţi cunoşti norocul! Apoi află de la mine că dacă treaba iese cu soţ, pe lângă cei cincizeci de ducaţi pe care ţi-i dau acum, am să te fac să ţii copaia la barba norocului. Aşa că pune mâna pe scule, nu mai pierde vremea şi nu lăsa să-ţi scape norocul din mână!

Bărbierul, după ce se ciondăni, se împotrivi şi se codi o bună bucată de vreme, în cele din urmă, dus de nas, se hotărî să facă aşa cum îl povăţuia zicala: „Leagă măgarul unde cere stăpânul”. Punând— o deci să se aşeze pe un taburet, începu să facă măcel prin scoarţa aceea neagră care burniţa şi pişorcăia numai sânge. Şi, din timp în timp, voioasă de parcă s-ar fi bărbierit, zicea baba:

— Chipul când frumos se cere, uită omul de durere. Numai că, dându-i bărbierul înainte cu măcelăritul şi ea cu acelaşi cântec, şi jupuiala, şi cântecul îşi ţinură isonul pe dibla acelui trup fraged până la paftaua buricului unde, o dată cu sângele vlăguindu-i-se şi puterile, trase baba din dos o salvă de rămas bun şi adeveri, spre paguba ei, versul lui Sannazaro:101

Invidia, fiule, se mistuie pre sine…»

Se isprăvi această poveste la vremea când Soarelui i se mai, dăduse răgaz de un ceas pentru ca să-şi ia catrafusele de prin mahalalele văzduhului asemenea unui student nesuferit102; atunci prinţul porunci să fie chemaţi Fabiello şi Iacovuccio, unul garderobier, iar celălalt econom al palatului, pentru a servi desertul acestei zile. Şi ei se înfăţişară sprinteni ca nişte zbiri, unul purlând ciorapi lungi de mătase neagră şi cazacă din piele de capră neagră, *încopciată* cu nasturi mari cât o minge; celălalt purtând o beretă ca o farfurie, cazacă cu plastron şi pantaloni din postav de Taranta; amândoi ieşiseră dindărătul unui boschet de mirt ca din culise şi aşa grăiră:

CREUZETUL

FAB: Încotro cu-atâta grabă Iacovuccio, fârtate?

IAC: Fug să car acasă asta…

FAB: Ai ceva grozav acolo?

IAC: Da, si chiar folositor.

FAB: Ce?

IAC: Un creuzet pe cinste!

FAB: Și la ce-i bun creuzetul?

IAC: Dac-ai şti!

FAB: Hai, fii cuminte, fă-te-ncoa mai lângă mine.

IAC: Dar de ce?

FAB: Păi, cine ştie?

Pleaşcă nu te vreau Satanei.

Mă-nţelegi? 103

IAC: Ba chiar prea bine, dar de ce crezi tu-s departe.

FAB: Știu eu?

IAC: Dacă nu ştii, gura!

FAB: Ştiu că aurar tu nu eşti, nu eşti nici distilator:

Deci, din asta, ce reiese?

IAC: Să ne tragem mai deoparte Fabiello, şi-ai să afli lucruri încremenitoare să te lase gură-cască!

FAB: Păi, să mergem unde-ţi place.

IAC: Hai sub streaşină de colo să te fac să-ţi ieşi din piele!

FAB: Nu mă fă să stau pe jar i

IAC: Ia-mă uşurel, băiete, ce-i cu graba asta mare?

Oare tot atât de iute te-a născut şi maică-ta?

Uite, vezi tu scula asta?

FAB: Văd şi ştiu că este vasul unde se alege-argintul.

IAC: Nimerit-ai drept în ţintă!

FAB: Păi, doseşte-l, să nu treacă vreun zbir şi să te bage, la pârnaie ca pe-un fur!

IAC: Da fricos mai eşti, amice!

Fii încredinţat că nu e vas de-amestecat plămada cu atâta talmeş-balmeş, încât cinci bănuţi sunt una pân’ la urmă, cu trei grinzi104.

FAB: Dar la ce ţi-e bună oala?

IAC: Eu aleg în ea băiete ale lumii lucruri toate şi despart pe îndelete usturoiul de smochină.

FAB: Lâna asta, frăţioare, tare-i greu de scărmănat!

Ai să-mbătrâneşti devreme, ai să faci peri albi curând.

IAC: Ba mai bine ia tu seama că sunt oameni care-ar da pentru ea un ochi şi-un dinte, căci ea scoate la iveală orişice cusur ascuns şi mai spune care-i preţul meseriei şi averii…

De te uiţi puţin în oală vezi de e ceva de-o tigvă sau de este numai goală, vezi de-i adevăr în lucruri sau de este aiureală!

FAB: Cum adică?

IAC: Stai şi-ascultă:

Tot ce pare lucru mare la vedere, şi de preţ, totul e înşelăciune şi-i a omului orbire căci aceasta-i doar spoiala.

Nu privi la suprafaţă.

nu te mulţumi cu scoarţa ci pătrunde înăuntru, căci acela ce nu-nvaţă ce e miezul pe de rost nu-i în lucrurile lumii decât ageamiu şi prost.

Dar ia pune tu la lucru creuzetul — şi-ai să vezi tot ce-i treabă de ispravă şi tot ce-i închipuire, tot ce-i chip firesc ori numai zugrăveală sau spoire.

FAB: Ce-mi spui tu mă lasă mască, jur pe sufletul măicuţii.

IAC: Mască stai, dar stai şi-ascultă, şi-ai s-auzi minuni, nu alta.

Iată: crapi, de pizmă, foarte şi te umfli de obidă, şi te ia cu cald şi rece când zăreşti un senior, tolănit într-o caleaşca şi slujit şi însoţit de-o linguşitoare gloată, ba spetită-n temenele, ba scoţându-şi pălăria, ba făcându-i veşnic semne, ba strigând „Sunt robul tău!”

Huzureşte-n pluş şi aur, când mănâncă, i se face vânt uşor cu evantaiul.

Până şi ţucalu-l are din argint şi aur craiul.

Dar de toată pompa asta capul nu-ţi lăsa sucit şi nu-ţi lase gura apă şi nu te topi-n oftaturi.

Creuzetul ia-l, să vezi plăgi şi răni nenumărate pe sub catifeaua şelei.

Şerpi prin flori şi ierbi zări-vei,

Deschizând apoi lădiţa, toată franjuri şi mătase cu beteală şi-ncrustări ai să vezi din ea ce iese, de-i mireasmă pentru nări. E ligheanul lui de aur dar tot scuipă-n el cu sânge;

i-i regească-mbucătura, da-i rămâne în gâtlej.

Iar dacă masori mai bine, dacă judeci mai cu cap, vezi că tot ce-admiri la dânsul e a Cerului pedeapsă.

Multor corbi le dă el pâine, ca să-i scoată corbii ochii;

şi prăseşte câini cu droaia, ca să-i latre primprejur;

câtor duşmani nu dă leafă, care-l sug şi-l rod de viu?

Unul trage-mi-l pe sfoară, cu bârfeli şi smârc de schime, altu-l umflă ca de foaie;

Unu-i fagure de miere, lup în piele de oiţă, blând la chip, amar la fiere, ce-l îndeamnă să ia-n braţe răul tot şi nedreptatea!

Unul îi întinde-o cursă, altu-l duce, altu-l fură, de-i fac terci din bietul creier, apoi altul îl trădează şi-l aduce la ruină, încât nu-i ca somnul somnu-i, nici mâncarea nu-i tihneşte şi nici râsul lui nu-i râs.

Orice sunet, când mănâncă, e furtună-asurzitoare;

Visele i se arată lung cortegiu de coşmaruri;

Chinuit e de orgoliu precum Tityus105 de vulturi, pe când pompa, luxul, fastul, sunt asemenea cu pomii şi cu râul din legendă care par atât de-aproape şi-nsetat, lihnit te lasă;

Judecata oare este chiar de judecată goală este-a lui Ixion106 roată care liniştea-ţi răpeşte;

Iar măreţele lui planuri sunt ca a lui Sisif stâncă ce, urcată sus pe munte, cade jos cu mare bufnet.

Stă el, stă pe tron de aur, încrustat cu fildeş alb şi cu lucitoare ţinte;

are sub picioare, are periniţe de brocarturi şi turceştile covoare;

dar o spadă-i stă deasupra ce-ntr-un fir de păr se ţine, de aceea totdeauna peste el stăpână-i frica;

clănţănescu-i veşnic dinţii şi-l apucă tremuriciul şi-l apucă cufureala şi trăieşte, ziua, noaptea, necurmat cu frica-n sân.

Iar la urmă luxul, testul şi măririle lumeşti schimbă-se-n scursori şi umbre;

căci ajunge-un pumn de ţărnă şi-un mormânt oricât de strimt, să acopere şi-un rege, şi-un nevolnic cu pământ.

FAB: Gura-ţi adevăr grăieşte, şi-ncă prea puţin ai spus.

Căci cu cât mai mari mai-marii-s cu atât mai crunt se-abate peste ei nenorocirea.

Bine-a zis, la urma urmei, nu ştiu care din Trecchina care nuci precupeţeşte:

„Nu e aur, frăţioare, rot ce-n lume străluceşte”.

IAC: Stai, şi încă mai ascultă, şi-i rămâne ca de stană:

Unul, proslăvind războiul îl înalţă pân-la stele, şi când bate ceasul groaznic, când se-nalţă steagul luptei şi se-aude-al tobei ropot, fuga dă să se

înscrie, îmboldit de burta goală şi de solda de doi bani risipiţi pe o tejghea.

El înhaţă gologanii, ca la Giudecca[107] se-mbracă, îşi încinge zdrăngăneaua şi ajunge ca măgarul, tot panaş şi zdrăngănele.

Un prieten de-l întreabă

„Încotro”? — răspunde vesel:

„La război! La bătălie!”

… Şi se pierde prin taverne, se suceşte pe la Gelsi şi prin tabere se duce, dreptul de cvartir şi-l vinde face zarvă, tărăboi şi în toate ţi se pare că e fruntea-ntre eroi! De-l topeşte creuzetul vai de laude, de fumuri!

Toate se preschimbă-n chinuri şi necazuri, şi năpaste;

frigul îl înţepeneşte şi-l ucide zăpuşeala, îl rod foamea, neodihna…

I-i primejdia alături iar răsplata, hăt, departe!

El dă răni peşin, dar plata pentru ele e pe credit;

chinu-i lung, plăcerea scurtă, este-n cumpănă viaţa-i însă sigură e moartea-i;

şi sleit de chin, la urmă şterge putina viteazul şi trei salturi îl învaţă cânepa fitil de este ori de-i bună şi de ştreang.

Sau rămâne mort în luptă, sau se-ntoarce ciung şi şchiop şi drept pensie se-alege ori cu-o cârje, ori cu-o boală:

iar când răul nu-i prea mare, cu-un post gol pe la spitale. FAB: Ai pus degetul pe rană, totu-i prea adevărat, căci sfârşitul ce-l aşteaptă pe oricare biet soldat este ori cerşetoria, ori un pântec spintecat.

IAC: Ce să spui apoi de omul ce se-admiră, se-mpăună că se trage chiar din stirpea lui Ahil sau Machedon?

Toată ziua desenează arbori[108] — şi din aşchii scoate ramul mândru de stejar;

Toată ziua stă şi-adună vraf de Ghinionolgii[109]

ale unor taţi ce umbră nu avură de copii;

astfel, dintr-un om ce vinde untdelemnul cu litruţa scoate el un nobil uns;

şi găteşte privilegii pe o piele de mioară grabnic învechită-n fum, ca s-o aibă drept păşune fumul marelui orgoliu; cumpără-nvechite cripte[110]

din biserici, şi le sapă epitafe cu pomelnic; spre a fi luat în seamă *zazzerele[111]* le plăteşte;

şi, campania să-i meargă, mai plăteşte campanile 112:

şi, să pună temelie ruinatelor castele, e risipitor cu piatra! 113

Dar ia bagă-l doar o clipă, fierbe-l ici în creuzet:

este cel care pretinde cel mai mult şi-i cel mai ţeapăn şi loveşte mai cu ură, arătând că are-n palmă, de la sapă, bătătură!

FAB: Degetul l-ai pus pe rană, l-ai atins pe unde-l doare.

Mi-amintesc, din întâmplare şi e bine s-o ţii minte, vorba unuia păţit:

„Dumnezeu să te ferească de săracu-navuţit!”

IAC: Iată-apoi şi îngâmfatul, fanfaron, plin de trufie, tot rahat cu fumuri mari, ce se umflă ca băşica, verzi îndrugă şi uscate, scuipă vorbe fără noimă, face mutre şi se umflă şi îşi suge când vorbeşte dinţii-n buze, buza-n dinţi; îşi măsoară omul paşii şi se umflă tare-n pene:

„Hei! Să vină iapa murgă!” sau „rotata să se-arate!”

„Ia chemaţi-mi de îndată o duzină dintr-ai mei!”

„Vezi, nu vine la primblare, contele, *nipotul* meu?”

„Când mi-aduce vătăşelul câştigul strâns de pe moşie?” „Până-n seară vreau nădragii cei împodobiţi cu aur!”

„Ia răspunde-i tu cocoanei ce-are of pentru neneacu!

Poate că şi io, odată, *îndrăjind-o*, i-oi fi leacu!"

Dar când creuzetu-l fierbe, nu-i nici laie, nici bălaie:

Totul este foc de paie, căci cu cât mai mult se leagă cu atâta se destramă;

nobil nat? Ba-i nătărău.

I-s umflaţi grozav obrajii, însă goală-i este gura;

colereta i-i umflată, dar în pungă-i suflă vântul;

mândru şi chiorâş se uită, însă n-are niciun chior;

şi din toate ce se-alege?

E amar tot ce e dulce, vinul e oţet de-*anţărţ,* mierea se preschimbă-n fiere şi năpastele-l sugrumă şi bombarda trage-un pârţ. FAB: Binecuvânteze-ţi Domnul limba tare pricepută:

l-ai pătruns până-n adâncuri, mi l-ai pus în faţă gol.

Este şi-o zicală veche care spune că, adică,

„Îngâmfatul e asemeni umflăturii de băşica”.

IAC: Altu-i fermecat de curte, vrăjitoarea ce nu iartă;

doar în vânt se-mplătoşează, se hrăneşte doar cu fumul nentrecutelor fripturi;

De nădejdi i-i plină traista, dar el nu ştie că-aşteaptă doar băşica de săpun ce-nainte de-a ajunge pân-la el, plesneşte-n drum; stă trăsnit şi cască gura la risipă şi huzururi şi, pentr-un castron de supă, pentru nişte zdrenţe roase, pentr-un muced dram de pâine el îşi vinde libertatea, bunul cel mai făr-de preţ.

Iar când dă şi el de gustul aurului fals de-acolo, spălând totul cu leşie, dă de-ascunse labirinturi, de hoţii şi-nşelăciune de trădări şi de prăpăstii unde zac prefăcătorii;

Va descoperi pe-acolo smârc de veninoase limbi;

ba va fi nălţat în slavă, ba va fi zvârlit în hăuri;

ba-ndrăgit de stăpânire, ba urât de toţi stăpânii, azi bogat şi mâine-n zdrenţe, astăzi gras, prăjină mâine;

toată vlaga-şi pierde-n slujbă şi asudă ca un câine şi nici mersu-i nu-i ca mersul, ci-i asemeni cu galopul.

Totul e ca apa-n ciur.

Timpul însă cântăreşte şi lucrarea-i, şi sămânţa;

totu-i azvârlit în vânturi, totu-i aruncat în mare;

faci ce viei, că-i tot nimica;

planuri fă-ţi şi-nchipuire de nădejdi, istov şi merit, căci un pic de vânt potrivnic culcă totul la pământ.

Şi ţi-o iau mereu ’nainte un bufon, un Ganimede114, un spion, un necinstit ce cu două uşi115 ajunge, pentru-o slujbă, să se-nveţe, sau un om cu două feţe!

FAB: Îmi redai viaţa, frate, că-ntr-un ceas, fără-ndoială, învăţai mai mult ea-n anii ce i-am petrecut la şcoală!

Este-un sfat de doctor mare:

„Cine-i slujitor la curte, pe un braţ de paie moare!”

IAC: Deci, ţi-am zugrăvit curteanul.

Să luăm acum şnapanul:

Iei un slujitor pe cinste, curăţel, îmbrăcatei, încât mori de bucurie că te-ai pricopsit cu *el.*

Se topeşte-n temenele, îţi deretică prin casă, scoate apă din fântână, îţi şi perie veşmântul, îţi găteşte şi mâncare, îţi ţesală şi măgarul şi chiar vasele le spală,

Îl trimiţi la târg şi până nu ţi s-a uscat scuipatul el s-a şi întors acasă;

nu sta omul pe tânjală, nici la soare cu burtica, şi paharul, şi cristalul ţi le spală; pe deasupra îţi goleşte şi ţucalul.

Dar de-l pui la încercare el pe faţă-şi dă arama, vezi că-şi dă mereu în petic şi că nu merge urciorul prea de multe ori la apă;

îl descoperi trădător, laş, şi cartofor, şi leneş, intrigant, mâncău, tâlhar.

Face speze spre folosu-i;

chiar şi la catâr te fură ca să pună-un ban deoparte;

slujitoarea ţi-o-nrăieşte, raită-ţi dă prin buzunare, iar când crede el că totul i-a ieşit întru câştig, casa-ţi curăţă de toate şi o şterge, unu-doi!

Căci aşa e când chemi lupul şi-l tocmeşti cioban la oi!

FAB: Vorba ţi-i cu tâlc şi noimă.

Tot ce spui e numai miez.

Şi-l deplâng, ca-n ceas de boală pe-un stăpân căzut pe mina unui slujitor ce-nşeală.

IAC: Iată-apoi lăudărosul:

El e, mări, împăratul spărgătorilor de zale, asasinilor cu spada, staroste şi rege peste huliganii din cetate, şi sindic peste aceia care spintecă gâtlejuri;

Cel mai brav dintre toţi bravii şi-ntre toţi vitejii-ntâiul.

Se înţeapă şi se crede că pe toţi îi înspăimântă când dă ochii peste cap.

Măsurat şi grav i-i pasul, mantia şi-o dă pe spate, pieptănat şi lins i-i părul, nasul sus, mustaţa-ntoarsă;

rătăciţi în hău i-s ochii, mâna-i e în şold proptită şi când calcă iscă bufnet.

Mi ţi-l sâcâie şi-o pleavă, s-ar lua de piept cu-o muscă.

Veşnic e-nsoţit de-o gaşcă şi-l auzi vorbind pe stradă doar de-mpunsături de spadă.

Pe-unu-l taie, pe-altu-l rade, îl retează, îl străpunge, găureşte sau usucă, pe-altu-l face şi piftie, şi-l culege de pe jos;

mută fălci şi pălmuieşte, spintecă, sfâşie, rupe, arde, sfârtecă şi toacă.

Pe-unul îl învineţeşte, pe-altu-l taie-n bucăţele!

Când loveşte el cu spada e cutremur de pământ!

Pe-unul, ca să-l ţină minte, îl crestează la răboj, pe-altul şterge de pe lume sau ulei dintr-însul stoarce.

Maţele din unul scoate, pe-altu-l face saramură şi din altul scoate untul.

Pe vreo sută îi răstoarnă, pe-alţi o sută îi turteşte şi, cu mare tămbălău, sparge capete şi scoate toată măduva din oase.

Însă spada-i lăudată este văduvă de sânge şi onoare totodată Ni-l arată creuzetul în lumină-adevărată:

Laudele gurii sale sunt doar ţipete de spaimă;

Ochii peste cap înseamnă că-napoi ca racul fuge!

Strigătele răsărite sunt doar teama de-asfinţire;

loviturile visate toate sunt de el primite:

iar sfruntările-i, cu droaia, nu-s şi n-au fost decât semnul că e spada lui poprită, ruşinată ca fecioara lumii să se-arate goală.

Vrea să bată, dar îi bate inima de-i rupe pieptul:

lei înghite — cacă iepuri.

Când sfruntează, e de alţii peste piele căptuşit;

când ameninţă, primeşte el cu vârf şi îndesat!

iar când zvârle plin de ifos al fanfaronadei zar, toate-i ies doar împotrivă.

Mare-n vorbă-i, mic în fapte;

strânge-n mână fierul spadei, dar ridică-n sine fierul ca s-o ia la sănătoasa;

mai mult vită-i ca viteaz!

Dar îşi află omul naşul după întâmplări si caz. Află cine să-l snopească să-i măsoare-n lung giubeaua, şi să-l ia frumos de guler să-i mai numere din coaste, să-l mai scarmene la lână, să-i mai tragă-o urechеală, să-i mai mute câte-o falcă, să-i îndrepte, băţ, spinarea, să-i mai semene cucuie, să-l mai scalde-un pic în sânge, să-i mai spargă felinarul, să-l mai radă sec o dată, să-l mai ia la o măciucă, să-l mai ardă cu ciomagul, în sfârsit, să-l aranjeze, cu o joardă, cu-o scatoalcă, cu un pumn, cu-un dos de palmă, cu-un scrântit, cu-o buşitură, cu o mamă de bătaie, cu-un picior în fund, cu bâta, cu resteul şi cu leuca.

Ba-i luat de beregată, ba i se suceşte gâtul.

Dar ajunge: omul merge la plăcinte înainte şi la război înapoi.

Bărbătesc şi crunt i-i glasul, însă-i fuga lui de cerb;

seamănă scuipat în juru-i şi culege vânătăi.

Iar când juri că e pe cale, cu o furie de ţap, să dea gata o armată şi să intre-n ea ca-n brânză…

Adio şi n-am cuvinte!

Dă-i cu dosul înainte!

Zboară, fuge, se topeşte, şi se schimbă-n vânt şi fum;

lunecă şi se strecoară, se suceşte, se-nvârteşte, trage focul de plecare, îşi înalţă tocul cizmei, şi o şterge uşurel;

îşi înhaţă-n mâini desaga şi… „ajută-mă, călcâie, că doar numai eu te-ncalţ!”

Şi să-l vezi mâncând pământul!…

I-i de iepure piciorul!

Mânuieşte săbioiul cu picioarele-amândouă şi, ca un fricos ce este, ori o ia la sănătoasa, ori ajunge la-nchisoare!

FAB: Phii! I-ai zugrăvit, amice, în doi timpi şi trei mişcări pe fricoşii fanfaroni!

Vai, dar mulţi mai sunt din ăştia!

Gura doar li-i mare, latã, dar nu fac, la o adicã, nicio ceapã degeratã!

IAC: Iatã şi linguşitorul:

îţi dă brânci pânã la stele, mi te perie şi linge, îţi dă vânt prielnic pânzei, pâs nu-ţi spune împotrivã.

Eşti Esop sau eşti un monstru?

El Narcis te face-ndatã!

Ai niscai buboi pe faţã?

Omul gala stã sã jure cã e neg de frumuseţe;

iar de eşti un laş, el jurã cã Samson eşti, sau Hercule!

De ţi-i stirpea din prostime, jurã cã eşti os de conte.

Orice-ai spune, orice-ai face, el te laudã şi linge.

Insã vai când dai crezare pofticioşilor lingãi şi c înd ei ţi-s stâlp şi reazãm! Nu le crede lor o iotã, tras nu te lãsa pe sfoarã!

la-i în creuzet la probã şi-ai sã-i vezi cu douã feţe:

una-n frunte, alta-n ceafã.

Nu-s ce-n guşã şi-n cãpuşã.

Vezi atunci cã te-mpresoarã într-un cerc de-nşelãciune, cã şi bat joc, te trag pe sfoarã, cã te câuc de nas, cu preşul, cã-ti trag plasa, cã te-ncurcã.

te momesc, te pãcãlesc.

Când ţi-s ei însoţitorii, tu sã ştii cã te vor paşte doar furtuni şi vitregie.

Când surâd, surâsul muşcã!

Laudã? — cu glod te-mproaşcã! Cu de toate-ţi umflã capul, însã punga ţi-o dezumflã.

Ţelurile lor sunt numai sã înşface, sã apuce, sã înhaţe, sã tapeze, slobozind, la vânãtoare, toţi copoii mãgulirii;

îţi împuie-atâta capul, pânã-ţi umflã gologanii.

Numai pentru trei parale, risipite la-ntâmplare pe la târfe şi prin cârciumi, papagal din cioarã fac,

FAB: Piardã-li-se-n veci sãmânţa, marţafoi cu douã feţe ce te furã cu dichis cãci ca Dracu sunt la suflet, iar la chipuri ca Narcis. IAC: Sã luãm acum femeia ce-are-n jur bãrbaţi cu droaia:

Vezi o fatã, o pãpuşã, giuvaer şi oglinjoarã, porumbiţã rãsfãţatã, scump odor, Fata Morgana, lunã plinã şi rotundã;

Parcã-i din penel ieşitã, şi-ai sorbi-o-ntr-un pahar!

Bucãţicã-mpãrãteascã-i.

Te înlãnţuie-n cosiţe, te strãpunge cu privirea, cu glãscioru-i te vrãjeşte!

Însã-n creuzet topitã,

Doamne, ce infern descoperi!

Câte iţe, câte trape!

Câte lanţuri şi capcane!

D'apoi intrigi şi urzeli!

Câte, Doamne, nu scorneşte amăgiri şi răutăţi, maşinaţii, stratageme, ambuscade şi atacuri, mine, şpiluri şi fitiluri!

Ca o undiţă te-agaţă, sânge-ţi lasă ca frizerul, ca ţiganca te înşală, şi de mii de ori în gându-ţi crezi că-i vin spumos şi bun, dar e carne împuţită!

Când vorbeşte, ţese intrigi şi urzeşte când se mişcă.

De surâde, te-amăgeşte, de te-atinge, te pătează.

Şi de nu poate să-ţi deie patul de spital în dar, nu te scoate nicio clipă din catâr şi din măgar, încât, spus mai cu perdea, ori te rade, ori te tunde, ori te lasă cu chelbea.

FAB: Dac-ai pune pe hârtie tot ce-mi spui, s-ar vinde, zău şi cu şase sfanţi povestea116, căci ar sta drept pildă mare şi i-ar învăţa pe oameni ca de foc să se păzească de asemenea pramatii care sunt ca banul rău ce te seacă şi de viaţă, şi de sufleţetul tău! IAC: Mai zăreşti la o fereastră una care-ţi pare-o zână.

Părul ei în blonde valuri se arată, la vedere, un calup de caşcaval, fruntea — sticlă străvezie.

Ochii — străji grăindu-ţi dulce, buzele — felii de şuncă!

E-un lăstar voinic şi zdravăn dreaptă, —naltă ca un steag.

Dar de-ntorci spre ea privirea plină de alean şi dor, leşinată de dorinţă, o, ţicnit şi ageamiu! —

pune-o-n creuzet degrabă, şi-ai s-o vezi ţucal vopsit, sau un zid cu tencuială, sau o mască din Ferrara117, o nevastă care-şi scoate la vedere, pentru oameni, draperii şi covoraşe.

Căci cosiţele i-s false, iar sprâncenele boite şi peste obrazu-i rumen e-o ocaua de argilă, var nestins, spoială groasă; căci se unge, se stropeşte, se boieşte, se mânjeşte;

toată-i alifii şi dresuri, şi pomezi, şi sulimanuri, cutiuţe, borcanele, încât ţi se pare, frate, că e doldora de leacuri pentru răni nevindecate.

O, şi câte mari cusururi zac sub fuste şi sub poale, fără a mai ţine seama că, de-şi scoate încălţarea, toată numai tălpi şi flecuri îţi închipui c-o să iasă niscai uriaş afară, nu făptura-i mofturoasă.

FAB: Mi-ai luat şi piuitul, am rămas pe loc mumie!

Altul ţi-ar plăti povestea cu şaizeci de scuzi cuvântul;

spre-un proverb străvechi se cere gândul nostru să se-ntoarne
„E muierea însuşi dracul, îi lipsesc doar două coarne” —
IAC: Iată-acum şi negustorul:
Face schimburi şi răschimburi;
ba asigură corăbii, ba vânează aventura, ţese intrigi şi încurcă, trece, şmecher, peste vamă, cumpără partizi şi scoate cote de participare;
face să răsară-n valuri o pădure de catarge şi palate pe pământ;
casa şi-o împodobeşte mai ceva ca o nevastă;
huzureşte ca un conte în banchete şi mătăsuri, are slugi şi ţiitoare şi-i de toţi invidiat.
Dar în creuzet e altfel:
Avuţia lui e-n aer, plămădită ca din fum şi plăpândă cum e sticla;
toate vânturile-o suflă, toate valurile-o darmă;
arătoasă-i la vedere, putredă pe dinlăuntru.
Şi eu cât mai mult norocul i-i o vreme bun ortac, cu atât mai mult îşi pierde tot avutul pentru-un fleac!
FAB: O, sunt mii şi mii din ăştia care-au dus de râpă case şi li s-a topit avutul tot la fel, într-o clipită, că-au făcut din toate cele
„uite popa, nu e popa!”
Au trăit viaţa-ntreagă doar pe seama altor semeni.
Pe moştenitor, la urmă, l-au lăsat mofluz, posac.
E bogat în ochii lumii, dar, prin testament, sărac.
IAC: Şi acum, îndrăgostitul:
fericită crede-o clipă când se dăruie cu totu-n dulcea dragostei risipă.
Dulce-i dorul, dulce-i lanţul, dulce, —n inimă, săgeata.
Zice că i-i dor de moarte, căci de viaţă n-are parte;
cheamă chinul bucurie şi durerea, mângâiere şi plăcerea, mohoreală.
Nu-i mâncarea lui mâncare şi nici somnul lui nu-i somn.
întrerupt îi este visul, hrana îi rămâne-n gât.
Face, fără plată, ronduri la ferestrele iubitei.
Face chiar pe arhitectul şi durează-n gând castele;
nu-i călău, dar viaţa, însuşi, şi-o supune greu la cazne;
dar cu cât mai rău străpunge-l a amorului săgeată, cu atât mai mult se-ngraşă şi în chinuri se complace;
şi cu cât el arde focul, cu atât mai dulce-i jocul, şi cu cât mai strânsă-i coarda, cu atât e mai ferice.
Creuzetul dovedeşte că i-i nebunie-amorul.

Seamănă cu o ftizie, căci nesiguranţă-nseamnă între frică şi nădejde, bănuieli si îndoieli.

Precum mâţa lui Basile118

ce-acu râde, acu plânge.

E o calc poticnită, o vorbire cu sughiţuri, creier care bate câmpii, inimă schimbată-n *loază,* chipul alb precum o rufă, pieptul-foc şi duhul — bocnă!

Dar când inima iubitei cea de gheaţă, se topeşte şi se sparge cea de piatră:

şi când ea, ce pare-aproape tocmai când e mai departe, îi alină suferinţa —

el abia de gustă fructul, că a şi-nceput căinţa!

FAB: Vai de cel ce se-ncâlceşte în această plasă deasă şi-n asemeni groapă cade!

Căci Amorul, orb, măsoară, înşelând pe om, sărmanul, bucurii cu degetarul şi-apoi chinuri cu toptanul!

IAC: Iar poetul, cu potopu-i de octave şi sonete, strică topuri de hârtie, seacă lacuri de cerneală, creierul mereu şi-l stoarce şi stă ros şi rupt în coate, numai ca să creadă unii că-i al lumii nou oracol.

Cu privirea rătăcită, buimăcit, flămând şi palid, fuge după noi imagini plămădite-n fantezie, mormăind de unul singur frazele ce-o să le scrie:

„Crunte priviri nepătrunse” 119.

„Birui în mine lichidul hulei de flori şi de frunze.”

„Valuri funebre şi crunte.”

„O rubine-nsufleţite, ale lubricei ispite!”

„O, trufie fără margini!”

Dar alege creuzetul truda lui de azi şi mâne şi nimica nu rămâne.

Cântecul e bun — se spune, madrigalu-i o minune, dar, poete, ce mănânci?

O, de-l iei la cercetare, vezi că ies din cruntu-i chin multe versuri — duh puţin!

Laudă pe cel ce-l scuipă şi călău-şi preamăreşte;

veşnic îl păstrează-n minte pe acel ce veşnic uită-l;

truda lui şi-o dăruieşte celui ce nu-i dă nimica.

Astfel viaţa grea-l înfrânge:

cântă pentru nemurire, şi de sărăcie plânge!

FAB: Sunt departe, sunt departe, zilele prea fericite când în puf trăiau poeţii!

O, în aste triste vremuri!

Şi la Neapole, de pildă,
(de durere mai că mor,)
laurul e-o buruiană azvârlită de popor!
IAC: Astrologul e, într-una, asaltat de întrebări:
care vrea să afle dacă va avea băiat sau fată, care vrea să-şi ştie soarta, ori procesul de-l câştigă, unul de i-i bună steaua, altul de-l iubeşte doamna, altul dacă-o fi eclipsă…
El dă tuturor răspunsuri priceput vrând să se-arate, şi ghiceşte-un sfert din ele şi încurcă jumătate!
Pus în creuzet şi dânsul, vezi de-i praf sau e făină:
căci, când gras venit prezice, el e slab şi jigărit;
case dacă desenează, n-are casă el, nici foc;
şi stârneşte el vedenii însă altele, aieve, ies prin haina-i ponosită;
sare pân-la stele, însă dă cu fundul de pământ zdrenţăros, jegos şi rupt;
numai petice şi oase, pantalonii-i cad în jos căci astrologia este soră bună cu himera, şi la el împreunează astrolabul lung, cu sfera!
FAB: Mă stârneşti la râs, fârtate, măcar că n-am niciun chef.
Râd de cei ce cred în dodii şi în omul ce îndrugă câte-n lună, câte-n stele, însă nu ghiceşte însuşi când slăbeşte şi se scapă şi, hlizindu-se la stele, cade-n şanţ sau într-o groapă!
IAC: Altu-i om cu greutate:
îşi dă aere şi scuipă cu prestanţă şi rotund şi se crede mare-n lume când îi dă pe toţi la fund.
Îi vorbeşti de poezie?
E mai geniu ca Petrarca!
Ori despre filosofie?
Pe-Aristot îl face marţ!
Se pricepe la abace mai dihai decât Cantone120
e mai priceput în lupte decât însuşi Cornazzano121;
în arhitectură-l lasă-n urmă şi pe Euclide, iar în muzică-i mai straşnic decât meşterul Venosa122
În avocatură-l face praf pe Farinaccio123, iar în limbă îl întrece chiar şi pe Boccaccio!
Toarnă maxime şi sfaturi, dar el nu-i bun nici de bilă124, şi-l descoperi pus la probă, că nu-i tobă de scripturi ci lădoi de vechituri.
FAB: Nătărău e omul care se ia singur drept ce nu e!

Un student spunea odată — vorba eu i-am prins din zbor: „Ignorant e cel ce crede că-i atoateştiutor!”

IAC: O, uitat-am alchimia!

Fericit e alchimistul căci peste vreo trei decenii doar minuni uluitoare i se-arată-n alambic şi e sigur că-o să scoată avuţie din nimic.

Dar când creuzetul, frate, mi ţi-l curăţă de zgură, vede că i-i meseria numai, numai vorbă goală.

Vede cât a fost de orb, cum, slinos şi afumat, colonadele speranţei şi le-a fost zidit pe sticlă;

planuri cum a strâns, şi gânduri, pe inelele de fum;

şi în timp ce stă şi-aţâţă flacăra cu niscai foaie şi-o descântă cu palavre, arde-n el dorinţa vană a celui ce totdeauna dacă nu ajunge — aşteaptă;

el vânează-ntr-una taine, însă trece drept smintit;

ca să afle ee-i plămada, a materiei primare, forma proprie şi-o pierde;

Aurul cică-l sporeşte, dar puţinul care-l are tot mereu se-mpuţinează.

Leacul crede că-o să-l afle al metalelor bolnave, dar ajunge în spital!

Şi-n loc să coaguleze bula de mercur, sărmanul,

Îşi destramă şi topeşte toată viaţa, tot elanul;

iar în vreme ce gândeşte să preschimbe-n aur plumbul şi s-ajungă bogătan se preschimbă el de nimeni n-ar mai da pe el un ban.

FAB: Limpede-i că-i nebunie să te-apuci de-astfel de lucruri, căci îţi duci de râpă casa.

Prin nimic nu străluceşte, dar, sperând şi disperat, el rămâne-ntotdeauna afumat şi-nfometat!

IAC: Ei, mai vrei poveşti de-un chior?

FAB: Sunt numai urechi, ortace!

IAC: Am să spun până-am să crap.

FAB: Spune, de te crezi în stare!

IAC: Aş mai spune, însă uite că abia-mi mai trag suflarea, căci s-a petrecut şi ceasul oalei doldora de ciorbă.

Hai s-o ştergem la iuţeală în dugheana mea, şi-acolo o să mă ajuţi la lucru să-ndemnăm măcinătorii, căci un codruleţ de pâine tot mai au şi cerşetorii!

Şi au fost cuvintele acestei egloge însoţite de gesturi atât de graţioase şi de schime atât de plăcute, încât toţi ascultătorii rămăseseră cu gura căscată, izbucnind adesea în râs. Şi întrucât greierii îi pofteau pe oameni a se trage spre casele lor, prinţul încuviinţă plecarea *băsmuitoarelor,* înţelegându-se că

se vor întâlni din nou a doua zi dimineaţa, ca să-şi deşerte mai departe sacul; iar el şi cu roaba urcară în odăile lor.

SFÂRŞITUL ZILEI ÎNTÂI

ZIUA A DOUA

Aurora tocmai ieşise să ungă roţile carului Soarelui şi, din pricina ostenelii încercate în timp ce-i curăţa osia de buruieni cu un băţ, se făcuse roşie ca un măr, când Taddeo se dădu jos din pat, îşi întinse braţele şi picioarele şi o chemă pe hărăpoaică. După care amândoi se îmbrăcară în doi timpi şi trei mişcări şi descinseră în grădină, unde se strânseseră de pe acum ciopor cele zece *băsnuitoare*; iar după ce ronţăiră smochinele proaspete, care împreună cu gherocul cerşetorului, gâtul spânzuratului şi lacrimile târfei125 te făceau să-ţi lase gura apă, începură nenumărate jocuri bune de omorât vremea şi care nu conteniră până bătu ceasul prânzului; şi se jucară şi ei şi de-a *Anca Nicola126,* şi de-a *bâza,* şi de-a *Păzeşte-ţi nevasta,* şi *de-a v-aţi ascunselea,* şi de-a *Tovarăşul meu, sunt rănit,* şi de-a *Hoţii şi vardiştii,* şi de-a *Bine-ai venit, jupâne,* şi de-a *Rândunică, rândunică127* şi de-a *Deşeartă butoiul128,* şi *De-a fripta,* şi *De-a piatra-n sân,* şi de-a *Uliul şi Cloşca* şi de-a *Împăratul şi Feciorii,* şi *de-a Baba-oarba,* nici de-a *La joc, la foc vă-ncălziţi129*, şi de-a *Cârligul,* şi de-a *Piţigaia-gaia,* şi de-a *Deschideţi porţile bietului şoim130* şi de-a *Capra* şi de-a *Găinuşele* şi de— a *Omul negru,* şi de-a *Sita la cumătră,* şi de-a *Scăunelul,* şi de-a *Cucu-bau,* şi de-a Titrezi şi *Creştinii,* şi de-a La popa Za *poartă e o miţă moartă,* şi de-a *Unde eşti, Chimiţă?*

— *Aici, aici!,* şi de-a *Ce-ai în sac?*

— *Un gânsac!* şi de-a *Pasăre, pasăre, mânecă de fier131* şi de-a *Ineluş-învârtecuş*.

Astfel ajunseră ei la ceasul prânzului, când îşi ghiftuiră bine pântecul: iar după ce se ospătară, prinţul îi ceru Zezei să se poarte voiniceşte, începându-şi povestirea. Drept care ea, cum mai că nu-i crăpa capul de atâtea poveşti ştiute, le strânse pe toate laolaltă şi alese dintre ele pe cea care i se păru mai bună şi care urmează:

PĂTRUNJIŢA

O femeie însărcinată mănâncă pătrunjel din grădina unei zmeoaice şi, prinsă asupra faptului, îi făgăduieşte acesteia copilul care e pe cale să se nască! Vine pe lume Pătrunjiţa. Zmeoaica o ia şi o închide într-un turn. Un prinţ o răpeşte şi, datorită unor ghinde fermecate, îndrăgostiţii scapă de ameninţarea zmeoaicei şi, dusă în casa iubitului ei, Pătrunjiţa ajunge prinţesă.

«Atât de mare este dorinţa mea de a stârni veselia prinţesei încât toată noaptea trecută, pe când nu se auzea un murmur nici de sus, nici de jos, n-am făcut altceva decât să scotocesc prin toate vechile cotloane ale creierului meu şi să cotrobăiesc prin toate ungherele memoriei, alegând printre poveştile pe care obişnuia să le depene madam132 Chiarella Vusciolo, bunica unchiului meu cea bună ca pâinea caldă (Dumnezeu s-o aibă în sfânta lui pază spre sănătatea domniilor-voastre!), acele poveşti care mi s-au părut mai vrednice a vă fi înfăţişate de-a fir-a-păr, câte una pe zi. Şi, într-adevăr, dacă n-am făcut treaba pe dos, cred că le-am găsit pe acelea care ar trebui să vă mulţumească. Iar dacă nu vor da năvală, asemenea unei escadre de luptă, să vă pună pe fugă urâtul din suflet, se vor arăta cel puţin a fi trâmbiţe care să le trezească pe aceste surate ale mele şi să le îndemne a porni în campanie cu mai multă nădejde decât mă ajută pe mine slabele mele puteri, întregind cu bogăţia harului lor neîndestularea cuvintelor mele.

Trăia odată o femeie însărcinată, pe nume Pascadozia, care, arătându-se la fereastra ce da spre grădina unei zmeoaice, văzu un strat de pătrunjel aşa de frumos, că-i veni o poftă de-i lăsa gura apă. Aşa că, nemaiputându-se stăpâni, pândi momentul când zmeoaica plecă de acasă, coborî şi smulse un pumn.

Întorcându-se zmeoaica acasă şi încingându-se cu şorţul ca să gătească un sos de pătrunjel, îşi dădu seama că-şi vârâse cineva râtul în grădina ei şi strigă:

— Să-mi rup eu gâtul dacă, descoperind pasărea asta de pradă, n-am s-o fac să se căiască amarnic, în aşa fel încât oricine să înveţe să mănânce din blidul lui şi să nu-şi mai bage nasul în oala altuia!

Biata însărcinată mai cobori totuşi din când în când în grădină, până când, într-o zi, dădu peste zmeoaica. Turbată şi înveninată, aceasta se răsti la ea:

— Te-am prins, hoaţo, pungăşoaico! Da ce? Ai plătit arendă pentru grădina asta de intri aşa, fără pic de ruşine, să-mi prazi zarzavaturile? Pe legea mea, n-am să te trimit la Roma să faci penitenţă!

Sărmana Pascadozia începu să-şi ceară iertare, încercând s-o lămurească în fel şi chip că nici din lăcomie şi nici pentru a fi râvnit la bunul altuia o îndemnase necuratul să săvârşească acea greşeală, ci numai şi numai pentru că era însărcinată şi se temea ca nu cumva copilul să i se nască având faţa toată semănată cu pătrunjel şi că ea, dimpotrivă, trebuie să-i fie recunoscătoare că nu se alesese cu un urcior la ochi133.

— Ia nu-mi umbla mie cu cioara vopsită! răspunse zmeoaica. Nu mă duci tu pe mine cu palavre! Poţi să-ţi iei rămas bun de la viaţă, dacă nu-mi făgăduieşti mie copilul pe care-l vei naşte, ce-o fi, băiat sau fetiţă.

Nenorocita, ca să scape de primejdia ce-i atârna deasupra capului, jură cu mâinile una peste alta şi numai aşa zmeoaica îi dădu voie să plece.

Veni şi ceasul naşterii şi femeia dădu viaţă unei fetiţe frumoase ca un giuvaer, căreia, pentru că avea încrustată pe piept o frumoasă frunzuliţă de pătrunjel, îi dădu numele de Pătrunjiţa.

Fetiţa creştea în fiecare zi cu o şchioapă şi la şapte ani începu să meargă la şcoală. Dar zi de zi, de câte ori trecea uliţa, se întâlnea cu zmeoaica şi aceasta-i zicea:

— Spune-i maică-ti să-şi aducă aminte ce mi-a făgăduit!

Şi de atâtea ori o tot bătu la cap zmeoaica pe fată, că până la urmă maică-sa, nemaiputând îndura atâta pisălogeală, îi zise fetiţei:

— Dacă te mai întâlneşti cu neobrăzata aia de babă şi te întreabă de afurisita de făgăduială, tu spune-i aşa:

— Vino de ţi-o ia!

Pătrunjiţa, cum habar n-avea de nimic, întâlnind-o iar pe zmeoaica, îi răspunse nevinovată aşa cum o învăţase maică-sa. Şi pe dată zmeoaica o şi înhaţă de păr şi o târî într-un codru în care nu pătrundeau niciodată *bidiviii* Soarelui, fiindcă nu plătiseră pripas pentru păşunile Umbrelor, şi o închise într-un turn pe care-l făcu să răsară ca din pământ, lipsit de porţi şi de scări şi având numai o ferestruică. Pe această ferestruică zmeoaica intra şi ieşea, căţărându-se şi coborând de-a lungul părului Pătrunjiţei care era lung, lung de tot, aşa cum se caţără şi coboară un ucenic marinar pe funiile catargului.

Se întâmplă însă că, într-o zi, pe când zmeoaica lipsea, iar Pătrunjiţa îşi resfirase în soare pletele134, trecu prin faţa turnului fiul unui prinţ. Şi acesta abia văzu cele două flamuri de aur care chemau sufletul să se înscrie

în oastea Amorului şi desluşi, în mijlocul valurilor fără preţ, un chip de sirenă care încânta inimile, că se şi îndrăgosti până peste cap de atâta frumuseţe. Şi-i trimise un memoriu de suspine, cerându-i să lase cetatea la cheremul lui. Şi atât de bine izbuti prinţul, că primi drept răspuns la bezelele lui, zâmbete pline de înţeles, la reverenţele lui, ocheade dulci, la oferte, mulţumiri, la făgăduieli, speranţe şi la măguliri, vorbe bune.

Lucrurile se desfăşurară astfel vreme de mai multe zile, până când cei doi ajunseră a se obişnui unul cu altul în asemenea măsură, încât luară hotărârea să se vadă mai îndeaproape, lucru care trebuia să se întâmple noaptea, la ceasul când Luna se joacă de-a pasărea mută cu stelele şi după ce Pătrunjiţa i-ar fi dat zmeoaicei opiu şi l-ar fi tras pe el sus cu frânghiile părului.

La ceasul hotărât, prinţul se arătă în faţa turnului şi, vestindu-şi sosirea printr-un fluierat aşa cum se înţelesese cu fata, cosiţele se scurseră peste zid, el le apucă zdravăn cu amândouă mâinile şi strigă: „sus!” iar Pătrunjiţa îl trase până când putu să sară pe ferestruică în odaie, unde şi luă o cină pe cinste cu pătrunjelul din sosul dragostei. Apoi, încă mai înainte ca Soarele să înceapă a-şi învăţa caii să sară prin cercul zodiacului, se făcu nevăzut pe aceeaşi scară de aur şi se duse să-şi vadă de treburile lui.

Cum aceste tainice întâlniri avură loc de mai multe ori, una dintre cumetrele zmeoaicei prinse de veste şi, ca Rosso135 în drum spre spânzurătoare, vrând să-şi vâre nasul unde nu-i fierbea oala, o îndemnă pe zmeoaică să stea de veghe, deoarece Pătrunjiţa era în dragoste cu un tinerel şi ea intrase la bănuială că lucrurile ajunseseră cam prea departe, după cum mirosea din bâzâitul muscoiului ăluia şi din felul în care el venea şi pleca; şi tare nu-i venea ei să creadă că, făcându-şi calabalâcul cu toate cele ce se aflau în casă, cei doi n-or să-şi ia tălpăşiţa încă înainte de luna mai136.

Zmeoaica îi mulţumi cumetrei că-i dăduse de veste şi-i spuse că o să aibă ea grijă să-i pună beţe-n roate Pătrunjiţei, dar că, la urma urmei, fetei îi era întru totul cu neputinţă să fugă, deoarece ea o legase printr-un descântec să nu poată părăsi casa, dacă n-are în mână trei ghindei ascunse deasupra unei grinzi din bucătărie.

Dar în vreme ce ele stăteau aşa la palavre, Pătrunjiţa, care intrase şi ea la bănuială în privinţa cumetrei, trasa cu urechea şi află toată tărăşenia. Iar când Noaptea îşi întinse veşmintele negre pe bolta cerului, ca să şi le revenească şi să le ferească de molii, prinţul veni ca de obicei şi ea îl puse de se sui pe grindă, unde şi dădu, fără multă osteneală, peste cele trei ghinde, de care ea, fermecată de zmeoaică, ştia cum să se folosească. Apoi,

împletind o scară de frânghie, coborâră amândoi la picioarele turnului şi o luară la picior spre oraş.

Îi văzu însă ieşind cumătră, care se şi apucă să zbiere ca din gură de şarpe, chemând-o pe zmeoaică; şi atâta de tare strigă, că zmeoaică se trezi din somn şi, auzind că Pătrunjiţa fugise, coborî pe aceeaşi scară de frânghie care rămăsese agăţată de ferestruică şi începu să alerge pe urmele îndrăgostiţilor.

Cei doi, care o simţiră la rândul lor venind în galop năprasnic, mai iute ca un cal nărăvaş, se crezură pierduţi. Dar Pătrunjiţa îşi aminti de cele trei ghinde şi aruncă una la pământ. Şi numai ce ieşi din ea un dulău corsican atât de înfiorător, că, valeu, mămucă! şi, lătrând, căscând o gură cât toate zilele, se avântă împotriva zmeoaicei, gata s-o înghită dintr-o îmbucătură. Dar zmeoaică, mai rea şi mai afurisită ca un diavol, scotoci prin buzunare, scoase o pâine, şi, aruncându-i-o dulăului, îl făcu să-şi bage coada-ntre picioare şi să-şi domolească furia, iar ea se ţinu iarăşi pe urmele celor doi fugari. Văzând că iar se apropie, Pătrunjiţa aruncă la pământ a doua ghindă; iar din aceasta ieşi un leu înfricoşător care, bătându-şi coada de pământ, zburlindu-şi coama şi deschizând două fălci de credeai că nu se mai isprăvesc, se şi pregătea s-o strivească între ele, cât ai clipi din ochi, pe zmeoaică. Dar ea fugi îndărăt, jupui un măgar care păştea pe un imaş, intră în pielea lui şi se avântă împotriva leului; leul, luând-o drept măgar, fu cuprins de asemenea spaimă, că încă mai fuge şi astăzi. Trecând în felul acesta şi peste cea de a doua oprelişte zmeoaică se afla din nou în spatele bieţilor tineri care, auzindu— i tropotul şi văzând norul da praf ce se înălţa până la cer, îşi dădură seama că iar se apropie. Atunci Pătrunjiţa aruncă cea de a treia ghindă şi ieşi din ea un lup care, văzând-o pe zmeoaică înfăşurată încă în pielea măgarului, pe care nu o azvârlise de pe ea de teamă ca leul să n-o ajungă din urmă, nu-i dădu vreme să pună la cale alt şiretlic şi, în piele de măgar, o înghiţi toată, cât era de mare.

Aşa ieşiră îndrăgostiţii din impas şi, fără grabă, se îndreptară spre hotarele prinţului, unde, după cuvenita încuviinţare părintească, el o luă pe Pătrunjiţa de nevastă şi dovedi, după atâtea strădanii că:

Un ceas de tihnă te face să uiţi un veac de furtună.»

PRINŢUL VERDEPRATO

Nella este iubită de un prinţ care, printr-un tunel de cristal, trece de multe ori să se desfete cu ea; dar surorile invidioase ale Nellei îi sparg drumul de trecere iar cioburile îl taie în asemenea hal că este pe cale să moară. Nella, printr-o întâmplare ciudată, află care este leacul pentru asemenea răni şi îl încearcă asupra bolnavului care se înzdrăveneşte şi o ia de nevastă,

O, cu câtă plăcere ascultară cu toţii, până la capăt, povestea Zezei! Dacă s-ar fi lungit povestea vreme de încă un ceas, lor tot li s-ar fi părut că a trecut doar o clipă. Dar Cecca, venind la rând, luă cuvântul:

«Într-adevăr, dacă stai şi te gândeşti, este destul de ciudat că din aceeaşi bucată de lemn se cioplesc statui de zei şi stâlpi de spânzurătoare, tronuri împărăteşti şi acoperitoare de oale de ruşine; precum ciudat este că din aceleaşi zdrenţe se plămădeşte hârtia care, dacă sunt scrise pe ea rânduri de dragoste, primeşte săruturile unei guri minunate sau, altfel întrebuinţată, foloseşte la curăţirea acelei urâte deschizături; lucruri care l-ar face să-şi iasă din minţi până şi pe cel mai cutezător astrolog din lume. Tot astfel, din aceeaşi mamă se naşte o fată cuminte şi una rea de muscă, una harnică şi alta leneşă, una frumoasă şi alta slută, una invidioasă şi una prietenoasă, o neprihănită Diana sau o Catarina Papara137 una nefericită şi alta norocoasă, în vreme ce, la drept vorbind, toate fiind din acelaşi trunchi, ar trebui să fie la fel plămădite; dar să lăsăm poliloghia asta în seama celor ce ştiu mai multe, căci eu, din parte-mi, am să vă aduc în faţă o singură pildă întru dovedirea celor pomenite, povestindu-vă cum pe trei fiice ale aceleiaşi mame, firile lor deosebite le-au împins, pe cele pline de răutate în prăpastie, iar pe cea bună la inimă deasupra roatei norocului.

A fost odată o mamă care avea trei fete, dintre care două erau atât de ghinioniste, încât nimic nu le izbutea aşa cum trebuie; tot ce plănuiau le ieşea pe dos, toate speranţele li se duceau de râpă. Mezina, Nella, dimpotrivă, ieşise din pântecele mamei cu norocul în braţe, deoarece, când se născu ea, toate ursitoarele se sfătuiră să-i dăruiască tot ce puteau mai bun: Venera — cea dintâi între cele dintâi tăieturi ale frumuseţii; Natura — floarea purtărilor alese; Amorul— clocotul cel mai năvalnic al puterii lui. Nu era lucru pe care punea ea mâna în casă, să nu iasă bine făcut; nu era treabă de care să se apuce şi să n-o scoată de minune la capăt; nu făcea un

pas la dans, fără să i se arate adâncă cinstire. Din această pricină, nu era pe atât de invidiată de către răpciugoasele ei de surori, pe cât era de iubită şi de bine-văzută de către oricare altul; n-ar fi vrut acestea atât de mult s-o vadă una cu pământul, pe cât de mult alţii ar fi vrut s-o poarte ca-n palmă.

Şi trăia în acea ţară un prinţ vrăjit care, plutind pe marea frumuseţii, de atâtea ori aruncă undiţa credinţei dragostei după această frumoasă doradă, că până la urmă o prinse de branhiile simţirii şi puse stăpânire pe ea. Şi pentru ca să poată, fără a fi bănuiţi de mama fetei, care era o femeie tare a dracului, să fie împreună, prinţul îi dădu fetei un soi de pulbere din care ea făuri un tunel de cristal, răspunzând din palatul regal drept sub patul Nellei, cu toate că între ele să fi fost opt mile de drum.

— Ori de câte ori, îi zise prinţul, o să vrei să mă hrăneşti, ca o pasăre, din nespusa ta graţie, aruncă in foc un pic din pulberea asta; iar eu pe dată, intrând în tunel, voi răspunde chemării tale, alergând pe un drum de cristal spre a mă desfăta cu un vis de argint.

În urma acestei învoieli, nu era noapte în care el să nu se ţină de intră-ieşi şi du-te-vino prin tunel.

Surorile, care stăteau şi pândeau să vadă cu ce se îndeletniceşte Nella, văzând norocul ce dăduse peste ea, se sfătuiră s-o împiedice să-şi ducă bucăţica la gură şi, ca să încurce iţele acelei iubiri, se duseră de sparseră în mai multe locuri tunelul. Şi se întâmplă că, presărând nefericita fată pulberea în foc ca să-i dea semn iubitului să vină la ea, acesta, care obişnuia să alerge ca apucat prin tunel, se scrijela printre bucăţile de sticlă sparte în asemenea hal, că-ţi era mai mare jalea să te uiţi la el. Apoi, nemaiputând merge drept înainte, se întoarse acasă tăiat tot de-a lungul şi de-a latul ca o manta nemţească138.

După ce intră astfel în palatul regal, căzu la pat şi trimise după toţi doctorii din cetate: dar, cum cristalul era fermecat, rănile erau aproape mortale şi leacurile omeneşti n-ar fi fost bune de nimic. Atunci regele, deznădăjduit de starea în care se afla feciorul lui, dădu olac prin toate ţinuturile, că oricine se va pricepe să-i scape fiul de primejdie, dacă este femeie, îl va căpăta pe prinţ de bărbat, iar dacă este bărbat, va căpăta jumătate din regat.

Auzind strigându-se această veste, Nella, care suferea pentru prinţul ei, îşi vopsi obrazul, se făcu de nerecunoscut şi, ascunzându-se de surorile ei, plecă de acasă să-l mai vadă o dată înainte de a— şi da sufletul. Dar, fiindcă era tocmai ceasul în care mingile aurite, cu care Soarele se joacă pe

câmpiile cerului, o luau pe drumul pieziş al asfinţitului, o prinse noaptea într-o pădure, în apropiere de casa unui zmeu. Temându-se atunci de vreo primejdie, fata se caţără în vârful unui copac şi rămase ghemuită acolo. Zmeul tocmai stătea la cină cu nevastă-sa şi ţinea ferestrele deschise ca să mănânce la aer proaspăt. Şi, după ce isprăviră de golit crătiţi şi urcioare, începură să pălăvrăgească verzi şi uscate; iar Nella, care nu se afla mai departe de ei decât de la mână până la gură, auzi tot ce-şi spuneau.

Îl întreba, printre altele, zmeoaica pe zmeu:

— *Împăroşatul* meu drag, ce se mai aude, ce mai spune lumea?

— Închipuie-ţi că nimic mai de seamă şi că toate lucrurile se petrec pe dos şi cu fundu-n sus, răspunse zmeul.

— Spune-mi totuşi şi mie, ce ştii, nu se lăsa zmeoaica.

— Prea multe ar fi de spus despre toate sucelile şi învârtelile care ies la iveală, căci se petrec lucruri de ţi se face părul măciucă; se umple lumea de bufoni sărbătoriţi cu mare fast, de nelegiuiţi înălţaţi la ranguri de cinste, de mişei onoraţi, de asasini ocrotiţi, de falsari scoşi basma curată, iar oamenii de omenie puţin preţuiţi şi niciodată stimaţi. Dar pentru că m-ar supăra prea mult să-mi amintesc de toate potlogăriile astea, am să-ţi spun numai ce i s-a întâmplat deunăzi fiului regelui. Află că acesta şi-a meşterit un tunel de cristal prin care alerga gol-puşcă să se desfete în taină cu o fată de toată frumuseţea; şi iată că, nu se ştie cum, s-a rupt ţevăria şi, intrând prinţul şi vrând să treacă prin tunel, s-a scrijelat aşa de tare, că înainte de a izbuti cineva să închidă atâtea deschizături, o să i se deschidă lui ţeava vieţii. Şi cu toate că regele a dat sfară-n tară cu mari făgăduieli pentru cine îl va pune pe picioare, totul s-a dovedit a fi osteneală de pomană, că mai bine ar fi lăsat-o baltă; cel mai bun lucru ce l-ar avea de făcut, ar fi să ţină la îndemână doliul şi să se pregătească de îngropăciune.

Nella, aflând pricina răului de care suferea prinţul, îşi zise, sughiţând pe înfundate de plâns:

— Cine-o fi fost sufletul acela blestemat care a spart canalul prin care trecea gingaşul meu porumbel şi împreună cu asta şi ţeava prin care treceau simţirile mele?

Dar zmeoaica se lungi la vorbă şi Nella fu iară numai urechi.

— E oare cu putinţă, zicea ea, ca lumea să fie pierdută pentru sărmanul prinţ? să nu se poată afla niciun leac pentru răul de care suferă? Of, duce-s-ar şi medicina asta pe apa sâmbetei! Doctorii ar trebui să-şi lege o funie de

gât! Galenius139 şi Mesoe140 să-i înapoieze stăpânului banii, o dată ce nu sunt în stare să afle leac pentru sănătatea prinţului.

— Ascultă babeţica mea, răspunse zmeul, doctorii nu pot fi siliţi să afle leacuri care trec dincolo de hotarele firii. Aici nu-i vorba nici de colici, de care te lecuieşti prin spălaturi cu ulei, nici de râgâială, pe care o alungi cu supozitoare de smochine şi murdărie de şoarece; nici de fierbinţeală, de care să scapi cu doctorii şi mâncare de post; nu-i vorba nici măcar de nişte răni obişnuite, care cer oblojeli cu câlţi sau ulei de pătlagină. Vraja ascunsă în sticla sfărâmată are tocmai înrâurirea pe care o are zeama de ceapă asupra fierului săgeţii, adică face rana de nevindecat. Un singur lucru ar putea să-l mai scape cu viaţă; dar nu mă face să-l spun, că-i lucru de mare însemnătate…

— Ba spune-mi-l, spune-mi-l, zdrăvenelul meu, se rugă zmeoaica de el, că mor dacă nu-mi spui! —Bine, am să-ţi spun, se dădu bătut zmeul, dar făgăduieşte-mi că n-ai să destăinui nimic nimănui, căci asta ar însemna nimicirea casei noastre şi pierzania vieţii.

— Nu te teme, bărbăţelul meu frumos şi scump. Îl linişti zmeoaica; mai degrabă s-or vedea porcii cu coarne-n frunte, urşii cu coadă lungă şi cârtiţele cu ochi, decât m-o auzi cineva pe mine suflând un singur cuvinţel despre asta.

Şi se jură zmeoaica, punându-şi mâinile una peste alta.

— Află atunci, se destăinui zmeul, că nu se află lucru sub cer şi pământ care să-l poată scăpa pe prinţ de coasa morţii, în afară de grăsimea noastră, cu care, dacă i s-ar unge rănile, s-ar pune zăvor sufletului care vrea s-o ia razna din casa trupului său.

Nella, care auzise tot ce-şi vorbiseră, le dădu timp destul să isprăvească de înghiţit, apoi coborî din copac, îşi făcu inimă şi bătu la poarta zmeului, strigând:

— Faceţi-vă milă, zmeimea-voastră, faceţi-vă milă şi pomană şi daţi un semn de filotimie unei sărmane nefericite şi năpăstuite care, părăsită de noroc, departe de ţara ei şi lipsită de orice ajutor omenesc, a fost prinsă de puterea nopţii prin codrii aceştia şi moare de foame!

Şi poc, poc la uşă. Zmeoaica, auzind-o cum se tânguie, vru să-i arunce un codru de pâine şi să-i spună să-şi vadă de drum. Dar zmeul, care tânjea după carne de creştin mai mult decât scatiul după nuci, ursul după miere, mâţa după peştişori, oile după sare şi măgarul după lături, îi zise nevestei:

— Las-o înăuntru, sărăcuţa de ea, că dacă doarme noaptea-n pădure s-ar putea s-o mănânce lupii.

Şi atâta se tot ţinu de capul ei, până ce ea deschise uşa, iar el, din împăroşată milostenie, plănui s-o dea gata din câteva înghiţituri.

Numai că una-i socoteala muşteriului şi alta a hangiului. Căci, după ce se îmbătară turtă şi se trântiră în aşternut, Nella scoţând un satâr dintr-un saltar, le tăie amândurora capetele, le luă grăsimea, o puse toată într-un borcan şi se îndreptă grăbită spre curtea regelui.

Acesta, de cum i se înfăţişă ea spunându-i că vrea să-l pună pe prinţ pe picioare, cu mare bucurie o făcu să intre în odaia bolnavului: iar prinţul, abia fu uns din belşug cu grăsimea de zmeu, zis şi făcut, ca şi cum s-ar fi aruncat apă peste foc, văzu că i se închid rănile şi se face sănătos tun.

Atunci regele îi spuse fiului:

— Această femeie merită răsplata făgăduită prin *olac*, iar tu să ţi-o iei de nevastă.

— Ba să-şi pună pofta-n cui, sări furios prinţul. Nu cred că am în trup un mănunchi de inimi, ca să mă pot împărţi la atâtea; inima mea e dată şi o altă femeie este stăpâna ei!

— N-ar trebui să te mai gândeşti la aceea care e pricina tuturor nenorocirilor tale, îi atrase luarea— aminte Nella.

— Răul mi l-au pricinuit surorile ei, răspunse prinţul, şi numai ele or să mi le plătească pe toate.

— O îndrăgeşti chiar aşa de mult? se miră Nella.

— Mai mult decât lumina ochilor! răspunse prinţul.

— Dacă e aşa, se bucură Nella, îmbrăţişează-mă şi strânge-mă tare la piept, căci eu sunt focul inimii tale.

Dar prinţul, văzând-o aşa neagră la faţă cum era, se feri:

— Vrei să spui mai degrabă cărbunele decât focul; dă-te la o parte că mă murdăreşti!

Nella, văzând că prinţul n-o recunoaşte, ceru să i se aducă un lighean cu apă rece, îşi spălă faţa şi, risipindu-se norul de funingine, se arătă Soarele; iar prinţul, recunoscând-o, se agăţă de ea ca o caracatiţă. Şi o luă fără întârziere de nevastă, iar pe surori le zidi de vii într-o sobă unde, asemenea lipitorilor, să se cureţe în cenuşă, de sângele stricat al invidiei, adeverind zicala:

Nicio faptă fără plată.»

VIOLA

Viola, pizmuită de surorile ei, după ce este de nenumărate ori luată în bătaie de joc de un prinţ, în ciuda surorilor, ajunge nevasta acestuia.

Această poveste le merse la inimă tuturor ascultătorilor care-i binecuvântară pe prinţ pentru că ştiuse să afle ac de cojocul surorilor şi ridicară în slăvi dragostea arzătoare a Nellei care, cu atâta osteneală şi înfruntând atâtea primejdii, ştiuse să merite dragostea prinţului! Dar la semnul pe care-l făcu Taddeo tuturor să tacă şi Menicăi să-şi aducă partea ei la şezătoare, aceasta îşi plăti datoria după cum urmează:

«Este invidia asta un vânt care suflă cu atâta putere, încât face să se prăbuşească stâlpii gloriei oamenilor cumsecade şi aduce prăpăd prin lanurile norocului. Dar destul de adesea, prin blestemul Cerului, când acest vânt crede că l-a doborât pe om cu faţa la pământ, îi dă, dimpotrivă, imbold să ajungă mai devreme la fericirea ce-l aşteaptă, precum veţi vedea din povestea pe care am de gând să v-o spun.

Trăia odată un om bun şi cinstit, pe nume Colaniello, care avea trei fete: pe Rosa, pe Garofalo şi pe Viola; şi cea mai mică dintre ele era aşa de frumoasă, că făcea din dorinţe siropuri de curăţenie ca să golească inimile de orice chinuri. Şi era copt şi ars de dragoste pentru ea Ciullone, fiul regelui, care de câte ori trecea prin faţa casei în care trebăluiau cele trei surori, îşi scotea bereta din cap şi-i zicea:

— Bună ziua, bună ziua, Viola.

Iar ea-i răspundea:

— Bună ziua, fiu de rege, şi pe-aicea n-ai mai trece! Auzind-o vorbind aşa, surorile mai că nu crăpau de ciudă şi o luau la rost:

— Eşti o prost-crescută, şi-ai să stârneşti mânia prinţului cu vorbele tale.

Dar cum Violei îi intrau pe-o ureche şi-i ieşeau pe alta dojenile surorilor, acestea îndrugară despre ea verzi şi uscate în faţa tatălui lor, învinovăţind-o că ar fi prea prost-crescută şi îngâmfată, că-i răspundea prinţului prea de la obraz, ca şi cum acesta ar fi fost de-o seamă cu ea şi că într-o zi avea s-o păţească şi n-o să scape cu una, cu două, de pedeapsa dreaptă pe care o merita.

Colaniello, care era om cu scaun la cap, ca s-o ferească pe Viola de necaz, o trimise la o mătuşă a ei, pe nume Cucivannella, care s-o înveţe să coasă. Dar prinţul, trecând iar pe acolo şi nemaivăzând în faţa casei ţinta

dorinţelor lui, făcu vreme de câteva zile ca privighetoarea care nu-şi mai află puii în cuib şi zboară din frunzar în frunzar, căutând şi tânguindu-se după ce a pierdut. Şi atât tot trase cu urechea, că până la urmă dădu de urma casei în care locuia acum fata.

Se duse atunci să-i facă o vizită mătuşii cu pricina şi-i zise:

— Madam, tu ştii cine sunt, ce pot şi cât îmi face pielea. Aşa că, între noi doi, mutu şi iapa! nu ştie stânga ce face dreapta. Fă-mi şi mie un bine şi-apoi cere-mi ce-ţi poftеşte inima.

— Pe cât îmi stă în putinţă mie, răspunse bătrâna, mă supun întru totul poruncii tale.

Iar prinţul:

— Nu vreau de la tine nimic altceva, decât să mă ajuţi s-o sărut pe Viola, iar apoi poţi să-mi iei şi sufletul!

Răspunse bătrâna:

— Eu, ca să-ţi fiu de folos, nu pot face alta decât să păzesc straiele celui care merge la scaldă. Dar nu vreau ca Viola să intre la bănuială că eu umblu cu cioara vopsită şi că mi-am băgat mâinile până-n cot în cine ştie ce treabă urâtă; nu mi-ar plăcea ca acu, tocmai când au dat bătrâneţile peste mine, să — mi iasă *hirul de sforăreasă*. Aşa că tot ce pot face pentru plăcerea domniei-tale, este să te las să te ascunzi în cămăruţa din grădină, unde găsesc eu vreo pricină s-o trimit pe Viola. Iar când vei avea în mână pâinea şi cuţitul, dacă nu vei şti să te foloseşti de ele, a ta să fie toată vina.

Prinţul îi mulţumi pentru bunăvoinţa ce i-o arăta şi se ascunse în cămăruţă.

Bătrâna, prefăcându-se că trebuie să taie nu ştiu ce pânză, îi zise nepoatei:

— Viola, du-te, fata mătuşichii, până-n cămăruţa de jos şi adu-mi cotul de măsurat.

Fata, intrând în încăpere cu gândul să facă ce-i ceruse mătuşă-sa, îşi dădu seama că stă cineva la pândă şi, după ce luă scula cerută, sări afară sprintenă ca o pisică, lăsându-l pe prinţ cu buzele umflate de ruşine şi plesnind de turbare.

Bătrâna, care o văzu întorcându-se în fugă, îşi dădu seama că fitilul prinţului nu luase foc, aşa că, peste puţină vreme, zise iar:

— Du-te fata mea până jos şi adă-mi un ghem de aţă de Brescia de pe dulapul de-acolo.

Viola luă în grabă ghemul şi-i scăpă prinţului printre degete, ca o anghilă.

Dar nu trecu mult, că bătrâna iar îi ceru:

— Du-te fata mea jos şi adă-mi foarfecele, că nu pot face nimic fără ele.

Viola se duse iar jos, prinţul sări pentru a treia oară să pună mina pe ea, dar smucindu-se ca un câine, ea se smulse din strânsoare.

Întorcându-se apoi sus, îi reteză mătuşii urechile cu foarfecele, zicându-i:

— Na, ăsta să-ţi fie bacşişul pentru codoşlâc! Orice osteneală se cere plătită; te-ai lepădat de cinste, leapădă-te şi de urechi! Iar dacă nu-ţi tai şi nasul, să ştii că ţi-l las întreg numai ca să poţi simţi duhoarea faimei ce ţi-ai făcut-o! codoaşo, ticăloaso, dezmăţate, ademenitoare de copii! Ţaţă de bordel!

Ocărând-o aşa, în doi timpi şi trei mişcări şi ajunse acasă la ea, lăsând-o pe mătuşă ciulă de urechi şi pe prinţ plesnind de supărare.

Prinţul începu iarăşi să treacă zi de zi prin faţa casei şi, văzând-o ca de obicei la locul ei, o luă cu acelaşi cântec:

— Bună ziua, bună ziua, Viola.

Iar ea, ca un dascăl de nădejde:

— Bună ziua, fiu de rege, şi pe-aicea n-ai mai trece! Surorile nu mai putură să rabde atâta îndrăzneală din partea ei şi se sfătuiră între ele s-o trimită la moarte. Una din ferestrele casei lor răspundea în grădina unui zmeu şi ele hotărâră să se descotorosească de sora lor pe această cale, care li se arăta de la sine; lăsară deci să le scape din mână, pe fereastră, un scul de aţă, cu care tocmai lucrau o perdea pentru regină şi strigară:

— Vai de noi şi de păcatele noastre! Am păţit-o rău de tot, că nu putem isprăvi la soroc lucrul pentru regină, dacă Viola, care e cea mai mică şi cea mai sprintenă dintre noi, nu se lasă să alunece în jos pe o frânghie ca să ne aducă sculul căzut în grădină.

Viola, ca să nu le mai vadă atât de amărâte, se arătă gata să coboare şi se lăsă legată de subsuori; dar îndată ce rămase atârnată dincolo de fereastră, surorile lăsară să le scape funia din mână.

Tocmai în clipa aceea zmeul intră să dea o aruncătură de ochi prin grădină şi, întrucât i se lăsase cu umezeală la pântece, dădu drumul unui vânt atât de prelung, atât de răsunător şi de pocnitor, că Viola, moartă de frică, strigă:

— Mamă, mamă, ajutor.

Zmeul se întoarse şi, văzând în spatele lui o fată atât de frumoasă, şi amintindu-şi că i-a auzit o dată pe nişte studenţi spunând că în Spania iepele prind sămânţa de la vânt, crezu că suflarea băşinii lui lăsase însărcinat vreun

copac care şi dăduse naştere acelei gingaşe făpturi. Aşa că o îmbrăţişa plin de dragoste, zicându-i:

— Fetiţa, fetiţa mea scumpă, carne din carnea mea şi zămislită din duhul meu; cine ar fi zis că eu, numai cu o pală de vânt, aş fi putut da naştere acestui chip de înger? Cine ar fi zis că urmarea unei răceli ar fi putut zămisli acest foc al dragostei?

Rostind zmeul aceste şi alte cuvinte duioase şi din rărunchi, o dete pe fată în custodia a trei zâne, care să-i poarte de grijă şi s-o crească fără să ducă lipsă de nimic.

Prinţul, care n-o mai vedea pe Viola la locul ei şi nu izbuti să afle nicio veste despre dânsa, fu atât de mâhnit, că i se umflară pungi sub pleoape, faţa i se făcu ca de mort, buzele ca leşia, mânca în silă şi somnul nu-i mai era somn. În sfârşit, înzecindu-şi străduniile şi făgăduind bacşişuri grase, atâta tot pândi şi ciuli urechile, că până la urmă prinse de veste unde se afla fata. Atunci porunci să fie chemat zmeul şi-i spuse că, stând rău cu sănătatea, după cum putea prea bine să-şi dea seama numai privindu-l, i-ar fi făcut mare plăcere să i se dea prilejul să petreacă numai o zi şi o noapte în grădina lui, căci i-ar fi de ajuns o singură odaie ca să-şi despovăreze un pic spiritul. Zmeul care, ca vasal al tatălui prinţului, nu putea să nu vină în întâmpinarea acestei dorinţe atât de însetate, vru să-l găzduiască, dacă nu i-ar fi fost de ajuns o singură odaie, în toate încăperile din casa lui, arătându-se gata să-şi jertfească pentru el şi viaţa. Prinţul îi mulţumi pentru bunăvoinţă şi porunci să i se pregătească o odaie care, spre norocul lui, era perete în perete cu încăperea in care zmeul dormea în acelaşi pat cu Viola.

De îndată ce Noaptea veni să se joace de-a „întinde-mi perdeaua” 141 cu stelele, prinţul, găsind deschisă uşa zmeului, care, fiind vară şi aflându-se la adăpost de orice primejdie, ieşise să ia aer, intră în vârful picioarelor şi, aflând pe pipăite în care parte a patului dormea Viola, o ciupi de două ori. Viola, trezindu-se din somn, începu să strige:

— Vai, tată, ce de purici!

Zmeul o mută atunci pe fată în alt pat, dar întorcându-se prinţul şi ciupind-o din nou şi iar venind zmeul să-i schimbe ba salteaua, ba cearceafurile, toată noaptea se scurse cu acest du-te-vino, până când, aducându-i-se Aurorei vestea că Soarele fusese găsit viu şi nevătămat, fură strânse pânzele de doliu întinse pe cer.

După ce se făcu ziuă, prinţul, plimbându-se prin casă şi văzând-o pe Viola în faţa uşii odăii sale, îi zise:

— Bună ziua, bună ziua, Viola! Iar când Viola îi răspunse:

— Bună ziua, fiu de rege şi pe aicea n-ai mai trece, el adăugă:

— Vai, tată, ce de purici!

Auzind vorbele astea din gura lui, fata intră pe dată la bănuială că sâcâiala din noaptea trecută fusese o hârjoană de-a prinţului; aşa că se duse repede la zâne, care-i voiau binele, şi le povesti cele întâmplate.

— Dacă aşa stau lucrurile, îi ziseră zânele, apoi o să i-o coacem şi noi ca de la pirat la pirat sau ca de la marinar la osândit la galere; dacă te-a muşcat un câine, apoi cată de-l jupoaie de piele. Spune-i numai zmeului să-ţi meşterească o pereche de *pianelle,* toate pline de zurgălăi, că-i dăm preţ bun pe ele.

Viola, setoasă de răzbunare, îl puse pe zmeu de-i făcu de îndată încălţările şi, aşteptând ca Soarele, asemenea unei doamne genoveze, să-şi pună vălul negru pe faţă, se îndreptară câteşi patru spre casa prinţului. Iar când prinţul începu să lase să-i cadă pleoapele peste ochi, zânele începură să facă o zarvă nemaipomenită, iar Viola să tropotească din picioare şi să-şi zdrăngăne zurgălăii, încât, asurzit de atâta hărmălaie, prinţul se trezi din somn cumplit da înspăimântat şi strigă:

— Mamă, măiculiţă, ajutor!

Iar după ce făcură ele aşa de vreo două trei ori, se duseră pe la casele lor.

Prinţul luă dimineaţa zeamă de lămâie şi siminichie împotriva spaimei încercate şi dădu iar o raită prin grădină, căci nu putea sta o clipă fără s-o vadă pe Viola, fără de care viaţa lui nu mai avea nicio noimă. Şi, zărind-o în prag, îi zise:

— Bună ziua, bună ziua, Viola!

Iar ea:

— Bună ziua, fiu de rege şi pe-aicea n-ai mai trece!

Iar prinţul:

— Vai, tată, ce de purici! Iar ea:

— Mamă, măiculiţă, ajutor! Auzind aceste cuvinte, prinţul recunoscu:

— Mi-ai făcut-o, şi m-ai dus. Ai învins şi mă supun. Şi, pentru că, într-adevăr, văd că nu vrei să ştii nimic de mine, te vreau fără vorbă multă de nevastă.

Aşa că porni în căutarea zmeului şi i-o ceru. Dar zmeul nu voia să pună mâna pe lucrul altuia. Tocmai în dimineaţa ceea îşi dăduse limpede seama că Viola era fiica lui Colaniello şi că îl înşelase ochiul din ceafă când crezuse că acea făptură plină de miresme s-ar fi putut naşte dintr-o răsuflare

puturoasă. Îl chemă deci pe tatăl ei cel adevărat şi, înştiinţându-l de norocul ce dăduse peste fiica lui, se încinse mare sărbătoare, adeverind că

Fata mare şi în piaţă se mărită.»

GAGLIUSO

Gagliuso, datorită năzdrăvăniilor unui motan lăsat moştenire de tatăl său, ajunge mare senior. Dar arătându-se nerecunoscător, motanul îl dojeneşte pentru purtarea lui urâtă.

Nu poate fi descrisă marea mulţumire a tuturor ascultătorilor când aflară despre norocul pe care Viola ştiuse să şi-l făurească singură, spre necazul surorilor, care, cu toate că aveau în vine acelaşi sânge, de atâtea ori încercaseră să-i puie beţe-n roate şi s-o facă să-şi rupă gâtul. Dar venise vremea ca Tolla să plătească censul cuvenit, slobozind din gură bănuţii de aur ai vorbelor frumoase; şi astfel se plăti ea de datorie:

«Nerecunoştinţa, domnii mei, e un cui ruginit care, bătut în copacul bunei-cuviinţe, îl face să se usuce; e o hazna spartă, care înmoaie şi roade temelia dragostei; este funingine care, căzută în oala prieteniei, îi fură mireasma şi saţul; aşa precum se vede şi se dovedeşte în fel şi chip, şi cum veţi vedea şi din povestirea ce va urma, în grabă alcătuită:

Trăia odată în scumpa mea cetate Neapole un bătrân sărac lipit pământului, atât de împovărat de griji, vlăguit de puteri şi deznădăjduit, atât de zdrobit, de despuiat şi fără umbra unui chior în umbra lui de pungă, încât trebuia să umble prin lume gol ca un păduche. Şi ajungând el la ceasul când trebuia să-şi ia rămas bun de la lumea asta, îi chemă la el pe Oraziello şi pe Gagliuso, cei doi fii ai lui, şi le vorbi aşa:

— Iată că am fost citat, potrivit prevederilor legii, pentru datoria pe care o am faţă de natură; şi credeţi-mă, dacă sunteţi creştini, că tare mi-ar plăcea să mă văd ieşit odată din acest Mandracchio al nenorocirilor, din această temniţă a chinurilor, dacă n-ar trebui să vă las pe voi pe vatra goală, fuduli ca pomanagiii de la biserica Santa Chiara şi fără o lescaie, curaţi ca ligheanul bărbierului, sprinteni ca zbirii, uscaţi ca sâmburele de prună, stăpânind cât poartă-n picioare o muscă, încât dacă alergaţi cale de o sută de mile, nu vă cade pe jos un sfanţ. Soarta a vrut să mă arunce acolo unde se cacă câinii; n— am altceva în afară de viaţă, şi de unde nu este, nici Dumnezeu nu cere, pentru că totdeauna, după cum bine ştiţi, m-am ţinut numai de căscaturi de foame, de făcut semnul crucii la gură şi mereu m-am dus la culcare fără luminare. Cu toate acestea, vreau totuşi ca la moartea, mea să vă las oarecare semn de dragoste. Astfel tu, Oraziello, care eşti primul meu născut, ia sita aceea atârnată în perete, cu care poţi să-ţi câştigi

o bucată de pâine; iar tu, Gagliuso, care eşti mai om de casă, ia-ţi motanul şi să vă aduceţi aminte de tatăl vostru.

Astfel vorbindu-ie, izbucni în plâns şi puţin după aceea zise:

— Rămas bun, că se face noapte!

Oraziello, după ce se îngriji să adune pomeni pentru îngropăciunea tatălui său, îşi luă sita şi porni prin lume, cernind când ici, când colo, ca să-şi câştige viaţa; şi pe cât de mult cernea, pe atât de mult câştiga. Dar Gagliuso, luându-şi motanul, începu a se jelui:

— Poftim ce soi de moştenire mi-a mai lăsat şi tata! N-am cu ce să-mi umplu eu stomacul şi acuma trebuie să am grijă de două guri! Pentru ce acest testament nenorocit? Mai bine nu mi-ar fi lăsat nimic!

Motanul, care-l auzi văitându-se aşa, îi zise:

— Prea de tot te plângi şi, când colo, ai mai mult noroc decât minte! Nu-ţi cunoşti soarta şi nu ştii că eu pot să te fac bogat, dac-o vreau cu tot dinadinsul.

Gagliuso, pus în faţa acestei nădejdi neaşteptate, îi mulţumi motăniei-sale şi, mângâindu-i de câteva ori spinarea, începu să-l roage cu lacrimi să facă ce ştie.

Motanul, înduioşat de lacrimile lui, în fiecare dimineaţă, la ceasul când Soarele, cu momeala razelor prinsă în undiţă de aur pescuieşte umbrele Nopţii, începu să se ducă fie pe ţărmul de la Chiaia, fie la Piatra Peştelui şi, ochind câte un chefal gras sau câte o doradă gustoasă, o înşfăca în gheare şi i-o ducea regelui, căruia, punându-i peştele în faţă, îi zicea:

— Seniorul Gagliuso, sclav credincios al măriei-tale, îţi trimite cu plecăciune acest peşte şi se roagă de iertare, căci darul e prea neînsemnat, din partea unui mare senior.

Regele, vesel la chip, aşa cum se obişnuieşte faţă de cei care aduc daruri, răspundea:

— Spune-i acestui senior, pe care nu-l cunosc, că-i prea mulţumesc.

Alteori, motanul dădea fuga la locurile unde avea loc vânătoarea, la Paludi sau la Astroni; iar când vânătorii scăpau pe jos câte un graur, câte un piţigoi mare sau câte-o pitulice, el le culegea şi le ducea regelui cu aceeaşi solie. Şi de atâtea ori se folosi de acest şiretlic, că până la urmă regele îi zise într-o zi:

— Mă simt tare îndatorat faţă de acest senior Gagliuso, pe care aş dori să-l cunosc şi să răspund cu toată cinstea cuvenită dragostei pe care mi-a dovedit-o.

Motanul răspunse:

— Dorinţa cea mai vie a seniorului Gagliuso este să-şi pună viaţa şi sângele la picioarele tronului tău; iar mâine dimineaţă, fără greş, la ceasul când Soarele va fi dat foc semănăturilor de pe câmpiile văzduhului, va veni să ţi se închine.

Dar a doua zi dimineaţa, motanul se înfăţişă singur la rege.

— Măria-ta, seniorul Gagliuso mă trimite să-ţi cer iertare că nu se poate înfăţişa, dar astă-noapte câţiva din feciorii lui de casă l-au jefuit şi au dat bir cu fugiţii, nelăsându-i nici măcar o cămaşă. Auzind acestea, regele porunci de îndată să fie scoase din garderoba lui veşminte şi albituri pe care le trimise lui Gagliuso, iar acesta, după două ceasuri, veni la palat, călăuzit de motan.

Regele îi făcu mii de complimente, ţinu să-l aşeze lângă el şi dădu în cinstea lui un ospăţ împărătesc. În timp ce mânca, Gagliuso tot întorcea capul spre motan şi-i spunea:

— Cotoşmanul meu, ai grijă de bulendrele alea, să nu mă pomenesc fără ele!

— Psst, taci, pune-ţi lacătul la gură, şi nu mai aduce vorba de zdrenţele alea, îl povăţui motanul.

Şi voind regele să ştie dacă nu cumva avea nevoie de ceva, motanul răspundea în locul lui, spunând că i se făcuse poftă de-o lămâie; drept care, regele şi trimise să fie adus din grădină un coşuleţ plin cu vârf.

Dar după puţină vreme Gagliuso iar o luă razna, întrebând de cârpele şi zdrenţele lui; şi iar sări motanul la el spunându-i să-şi ţină gura şi iar întrebă regele ce se întâmplase; iar motanul era gata cu alt răspuns ca să dreagă prostia lui Gagliuso. În sfârşit, după ce se mâncă şi se vorbi despre toate cele, Gagliuso îşi luă rămas bun şi plecă.

Motanul, rămas singur cu regele, începu să laude curajul, deşteptăciunea, judecata şi, mai ales, marea avere pe care Gagliuso ar fi stăpânit-o în câmpiile Romei şi ale Lombardiei, avere pentru care ar merita să se înrudească până şi cu un rege. Regele îl întrebă la cât putea să se ridice acea avere, iar motanul îi răspunse că nu se putea ţine socoteala bunurilor mişcătoare şi nemişcătoare precum şi a lucrurilor de mare preţ pe care le stăpânea, fiindcă nici el nu mai ştia cât este de bogat. Mai *adăugase* motanul că, dacă regele voia să ia cunoştinţă de mărimea acestei averi, ar putea trimite afară din regat oameni de-ai lui, pe care el era gata să-i

însoţească, pentru a-i aduce dovada grăitoare că asemenea bogăţie nu mai avea nimeni pe lume.

Regele porunci câtorva slujitori credincioşi să caute să afle amănunţit cum stăteau lucrurile şi aceştia o luară pe urmele motanului. Iar motanul, spunându-le că trebuie să le pregătească din poştă-n poştă de-ale gurii, de cum trecu graniţele regatului, le-o luă înainte şi oriunde întâlnea turme de oi, cirezi de vite şi herghelii de cai, îi chema la el pe păstori şi pe văcari şi le spunea:

— Păzea, fiţi cu ochii-n patru, că dă iama o bandă de hoţi cu gândul să prade tot ce se află prin ţinutul ăsta; aşa că, dacă vreţi să scăpaţi de furia lor şi să vă dea chiar dovezi de cinstire, spuneţi-le că toate astea sunt ale seniorului Gagliuso, şi n-o să se atingă nici de un fir de păr din capul vostru.

Acelaşi lucru îi spunea şi pe la moşiile pe la care trecea, aşa că, oriunde ajungeau oamenii regelui, dădeau de un cimpoi bine umflat şi gata să cânte că toate lucrurile pe care le vedeau cu ochii erau ale seniorului Gagliuso. Sătui să mai întrebe şi să audă mereu acelaşi răspuns, aceştia se întoarseră la rege, povestindu-i câte-n lună şi câte-n stele despre avuţia fără margini a seniorului Gagliuso.

Auzind că aşa stau lucrurile, regele îi făgădui o bună răsplată motanului, dacă-l va hotărî pe seniorul Gagliuso s-o ia de nevastă pe fiica lui. Motanul, alergând ca o suveică de la unul la altul, până la urmă înfăptui dorinţa regelui. Gagliuso se înfăţişă, iar regele i-o încredinţa pe fiica lui, împreună cu o zestre bogată; apoi după o lună întreagă de petreceri, Gagliuso spuse că a venit vremea să-şi ducă nevasta la moşia lui şi, însoţit de rege până la hotare, luă drumul spre Lombardia unde, povăţuit de motan, cumpără ţinuturi şi pământuri şi se făcu baron.

Ajuns putred de bogat, Gagliuso îi mulţumi motanului cât se poate de frumos, spunându-i că lui îi datorează viaţa şi măreţia lui şi că dibăcia unui motan îi fusese de mai mare folos decât deşteptaciunea tatălui. De aceea, motanul putea să lege, să dezlege şi să se folosească după bunul lui plac de punga şi de viaţa lui; şi-i mai dădu motanului cuvântul că, dacă va muri, *e-he*, colo peste vreo sută de ani! o să-l îmbălsămeze şi-o să-l ţină într-o cuşcă de aur în odaia lui.

Nu trecură nici trei zile de la această lăudăroşenie, că motanul, prefăcându-se mort, se lăsă găsit întins la pământ cât era de lung. Îl zări nevasta lui Gagliuso şi strigă:

— Vai, bărbate, vai, ce nenorocire! A murit motanul!

— Ducă-se cu el toate belelele, răspunse nepăsător Gagliuso. Mai bine de el decât de noi!

— Ce să facem cu el? întrebă nevasta.

— Înhaţă-l de-un picior şi aruncă-l pe fereastră! zise Gagliuso.

Motanul, care auzi ce frumoasă răsplată i se pregătea după moarte, cum nici nu şi-ar fi putut-o închipui, sări deodată în toate cele patru labe şi strigă:

— Vasăzică asta ţi-e mulţumirea pentru păduchii de care te-am scăpat! Astea-s miile de mulţumiri pentru zdrenţele pe care ţi le-am smuls din spate şi care nu erau bune decât să torc eu pe ele! Asta ţi-e recunoştinţa pentru că te-am făcut să trăieşti ca un paşă şi nu te-am lăsat să mori de foame, păduchiosule, zdrenţărosule! Şi cine-mi era până mai ieri tot peticit, zdrenţuit, sfâşiat, scâlciat şi păduchios?! Aşa-i trebuie celui care se apucă să spele măgarul pe cap! Fie blestemate toate cele ce-am făcut pentru tine, că nu meriţi nici să-ţi scuip în gură! Ia te uită ce frumoasă cuşcă de aur mi-ai mai pregătit! Şi ce frumos mormânt mi-ai mai hărăzit! Aşa! Slujeşte-l, osteneşte, aleargă, asudă, că uite ce frumoasă răsplată te mai aşteaptă! Vai de cel ce-şi sparge capul pentru alţii! Bine-a zis filosoful acela, că cine se culcă măgar, măgar se scoală! Pe scurt, cine face multe, să se aştepte la puţine! Dar vorbele bune şi faptele urâte îi înşală pe înţelepţi şi pe nebuni!

Vorbind aşa, motanul ridică sus capul şi se îndreptă spre ieşire; şi oricât se rugă Gagliuso plin de umilinţă, încercând să-l îmbuneze, nu mai fu chip să-l facă pe motan să-şi schimbe gândul. Dar alergând mereu, fără să întoarcă nicio clipă capul, motanul mârâia:

Ferească-te sfântul de bogatul sărăcit

Dar, mai cu seamă, de cerşetorul îmbogăţit.»

ŞARPELE

Regele din Starzalunga îşi mărită fata cu un şarpe şi, descoperind că în pielea acestuia se ascunde un tânăr chipeş, i-o arde. Soţul, vrând să spargă un geamlâc ca să fugă, îşi sparge capul şi, pentru că nu se află niciun leac care să-l poată vindeca, fiica regelui părăseşte casa tatălui ei. Învaţă de la o vulpe cum ar putea să-l însănătoşească pe îndrăgostit; fiica regelui omoară apoi vulpea printr-un şiretlic şi, ungându-l pe tânăr cu grăsime de vulpe şi de pasăre, acesta, care era fiul unui prinţ, se însănătoşeşte şi cei doi îşi sărbătoresc nunta.

Tare mai fu compătimit bietul motan pentru nerecunoştinţa cu care a fost răsplătit; oricum însă, cineva, atrase luarea-aminte că avea cu ce să se mângâie din plin, căci nu era singur pe lume, deoarece astăzi nerecunoştinţa a devenit un rău al casei, asemenea bolii franceze142 sau bolii de batal143; mulţi sunt aceia care au făcut şi au desfăcut, şi-au mâncat viaţa şi şi-au ros tălpile picioarelor ca să-i slujească pe nişte ingraţi şi, tocmai când credeau că l-au apucat pe Dumnezeu de picior, şi-au aflat moartea în vreun spital. Dar văzând cu toţii că Popa se pregătea să vorbească, se făcu tăcere şi ea începu:

«Totdeauna şi-a tăiat craca de sub picioare acela care, prea curios din fire, a încercat să cunoască faptele altuia, aşa cum poate sta mărturie regele din Starzalunga care, vârându-şi ciocul nasului unde nu-i fierbea oala, i-a pricinuit fiicei sale dureroase încurcături şi l-a adus în pragul morţii pe nefericitul său ginere care, de unde se repezise să spargă el ceva cu capul, s-a pomenit cu capul spart.

Se spune că a fost odată o ţărancă tare necăjită că nu avea niciun copil, căci tânjea după un prunc mai mult decât împricinatul după o judecată în folosul lui, bolnavul după apa proaspătă şi hangiul după trecerea poştalionului. Şi cu toate că bărbatul se străduia şi săpa din răsputeri ogorul făpturii ei, nu-i era dat să vadă rodul ce şi-l dorea.

Într-o zi, bietul om, aducând acasă o legătură de lemne pe care se dusese s-o taie la munte, dezlegând-o, găsi în mijlocul crengilor un şerpişor de toată frumuseţea. Văzându-l, Sapatella (aşa se numea ţăranca), oftă din adâncul rărunchilor şi zise:

— Uite că până şi şerpoaicele fac şerpişori; numai eu m-am născut nenorocită pe lumea asta, şi mi s-a hărăzit un neputincios de bărbat care, cu

toate că este grădinar, nu-i în stare de un altoi ca lumea!

Auzind-o vorbind aşa, şerpişorul sâsâi:

— Apoi dacă tot nu poţi avea copii, ia-mă pe mine, c-ai să faci treabă bună şi-am să ţin la tine mai mult decât la maică-mea.

Sapatella, neaşteptându-se să-l audă pe şarpe vorbind, se sperie la început, apoi prinse curaj şi-i răspunse:

— Dacă nu pentru altceva, dar pentru că mi-ai vorbit aşa de frumos, am să te iau şi-o să fiu mulţumită cu tine, ca şi cum eu te-aş fi zămislit. Şi aşa, arătându-i în perete o gaură care putea să-i folosească drept vizuină, îi dădea şi lui de mâncare din tot ce avea în casă cu cea mai mare dragoste din lume.

Şerpişorul crescu văzând cu ochii şi când ajunse destul de mare îi zise lui Cola Matteo, soţul, pe care îl socotea drept părinte:

— Tată, eu vreau să-mi iau nevastă.

— Să-ţi fie cu noroc! îi răspunse Cola Matteo, o să-ţi găsim noi o *şerpiţă* ca tine, şi-o să potrivim treaba negustoreşte.

— Ce şerpiţă? sări şarpele de colo; da ce, eu sunt de teapa viperelor şi a scorpionilor? Pesemne că eşti un fel de Sfânt Habacuc, şi iei calul drept măgar. Eu o vreau de nevastă pe fiica regelui, aşa că du-te în clipita asta şi peţeşte-o pentru mine tatălui ei şi spune-i că vrea să se însoare cu ea un şarpe.

Cola Matteo, care era om dintr-o bucată şi nu se prea pricepea s-o aducă din condei, se duse drept la rege, purtându-şi solia.

— Solu-i sol şi nu s-alege cu o ciomăgeală-n lege. Apoi să ştii că un şarpe îţi cere fata de nevastă; aşa că eu vin ca un grădinar care vrea să vadă dacă poate prinde altoiul unui şarpe cu o porumbiţă.

Regele, care mirosi că solul cu pricina era cam sărac cu duhul, vrând să se descotorosească de el, răspunse:

— Du-te de-i spune şarpelui ăstuia că, dacă-mi face toate fructele din parcul acesta să fie de aur, i-o dau pe fiică-mea de nevastă.

Şi, ţinându-se de burtă de râs, îi făcu semn că poate să plece.

Când Cola Matteo îi aduse şarpelui răspunsul regelui, acesta zise:

— Du-te mâine şi culege toţi sâmburii de poame ce-i vei găsi prin oraş, seamănă-i în parc, şi-ai să vezi crescând mărgăritare-n papură.

Cola Matteo, care era tare binevoitor din fire şi nu ştia nici să răspundă, nici să se împotrivească, de cum mătură Soarele cu târnurile lui de aur murdăriile umbrelor de pe câmpiile Cerului stropite de Aurora, luându-şi un

coş sub braţ, se şi porni să colinde din piaţă în piaţă, culegând de pe jos toţi sâmburii de piersici, caise, prune, vişine, precum şi toate boabele şi grăunţele ce le găsi pe stradă. Apoi se duse în parc şi le semăna, aşa cum îi spusese şarpele; şi deodată, din toate acestea se făcură tulpini, trunchiuri, frunze, flori şi fructe, toate de aur strălusitor. În faţa acestei privelişti, regele rămase mut de uimire şi nebun de bucurie.

Şarpele îl trimise pe Cola Matteo din nou la rege, să-i ceară să-şi ţină făgăduiala.

— S-o luăm mai cu binişorul, îi răspunse regele, că vreau să mai facă ceva înainte de a i-o da pe fiică-mea; vreau anume să facă zidurile şi pământul parcului toate din pietre preţioase.

După ce grădinarul îi spuse şarpelui ce lucru nou îi cerea regele, acesta zise:

— Du-te mâine şi culege toate hârburile ce le vei găsi pe jos, aruncă-le pe alei şi sparge-le de zidurile parcului; că o să-i venim noi de hac năzurosului ăstuia.

Iar când Noaptea, din pricină că le stătuse într-ajutor tâlharilor, fu osândită la surghiun şi începu să adune de pe cer bulendrele amurgului, Cola Matteo, cu o coşarcă sub braţ, începu să colinde peste tot şi să adune hârburi de urcioare, frânturi de capace şi capacele, funduri de oale şi de crătiţi, cioburi de străchini, minere de amfore, şi guri de căni, precum şi toate opaiţele sparte, oalele hârbuite, paharele ştirbuite şi frânturile de văsărie ce le găsi pe stradă. Şi de cum făcu aşa cum îl învăţase şarpele, şi văzu parcul tot pardosit cu smaralde şi safire, încrustat cu rubine şi diamante a căror strălucire închidea vederea în magaziile ochilor şi sădea uimirea pe moşiile inimii. Regele rămase împietrit ca o statuie şi nu pricepea ce se întâmplase cu el.

Şarpele îi ceru încă o dată să-şi ţină cuvântul dat, dar regele îl mai puse la o încercare, spunând:

— Tot ce-a făcut până acum nu face doi bani, dacă nu-mi face şi palatul ăsta cu totul de aur.

Făcându-i Cola Matteo cunoscută şarpelui noua toană a regelui, acesta îi zise:

— Du-te de adună o legătură de buruieni de toate soiurile şi unge cu ele temelia palatului; să-l vedem mulţumit odată pe plodul ăsta plângăcios.

Se duse ţăranul şi culese un mănunchi mare de lobodă, ridichi, usturoi, iarbă grasă, ştir şi hasmaţuchi, unse cu ele palatul, şi pe dată totul începu a

străluci asemenea unei pilule aurite, de ar fi putut face ca o sută de case constipate de nenorocire să se cureţe de sărăcie.

Când ţăranul se reîntoarse, în numele şarpelui, să-i ceară regelui să-ţi ţină făgăduiala, acesta, văzând că nu mai avea încotro, o chemă pe fată la el şi-i zise:

— Grannonia, fetiţa tatii, eu, ca să-mi bat joc de unul care te cerea de nevastă, l-am supus la atâtea încercări care păreau cu neputinţă de adus la îndeplinire. Dar acum, văzându-mă, nici eu nu-mi dau seama cum, ajuns la soroc şi strâns cu uşa să-mi ţin cuvântul, te rog, dacă eşti o fată cu dragoste de părinţi, să mă ajuţi să-mi ţin făgăduiala şi să te împaci cu ceea ce vrea Cerul iar eu mă văd silit să fac. —Fă cum crezi tu că-i mai bine, răspunse Grannonia, i că eu nu voi ieşi nici cu o iotă din cuvântul tău.

Şi regele îi spuse lui Cola Matteo că poate să-l cheme pe șarpe.

Acesta, de cum primi chemarea regelui, sări într-o caleaşcă de aur, trasă de patru elefanţi tot de aur şi se îndreptă spre curte. Dar pe unde trecea, oamenii se spulberau înlemniţi de spaimă, văzând un şarpe atât de mare şi de înfiorător trecând prin oraş. Iar când ajunse la palatul regal, toţi curtenii tremurară ca vergile şi o luară la fugă care încotro, de nu mai rămaseră nici măcar rândaşii la bucătărie. Până şi regele şi regina se ferecară tremurând de groază în una din odăile lor. Numai Grannonia se ţinu tare, iar când tatăl şi mama ei începură să strige:

— Fugi, şterge-o, salvează-te, Grannonia! ea nu voi să dea înapoi nici cu un pas, zicând liniştită:

— De ce să fug de acela pe care voi mi l-aţi dat de soţ? Şarpele intră în odaie, o apucă pe Grannonia mai mult moartă decât vie cu coada şi îi acoperi faţa cu atâtea sărutări încât regele, văzându-l, făcu un sfert de baniţă de limbrici, iar dacă în clipa aceea i s-ar fi lăsat sânge, n-ar fi curs nici măcar o picătură. Apoi şarpele o duse pe fată în altă odaie, închise bine uşa, îşi aruncă la pământ pielea de şarpe şi ieşi la iveală o mândreţe de flăcău cu capul numai cârlionţi de aur şi cu nişte ochi de te băgau în boală. După care, îmbrăţişându-şi nevasta, culese trufandalele dragostei.

Regele, care-l văzu pe şarpe luând-o pe fată şi zăvori rând uşa în urma lui, îi zise nevestei: —Cerul să aibă în pază sufletul fetei noastre, că s-a dus dintre noi; şarpele ăla blestemat o fi înghiţit-o ca pe-un gălbenuş de ou.

Şi puse ochiul la gaura cheii să vadă ce se întâmplase. Dar când văzu în loc de ce se aştepta, uluitoarea frumusețe a acelui flăcău şi pielea de şarpe

pe care o azvârlise pe jos, dădu un picior uşii, intră în odaie împreună cu regina şi, ducându-se glonţ la piele, o luară şi o aruncară în foc.

— Ah, câini blestemaţi, strigă atunci tânărul, mi-aţi făcut-o! Şi se preschimbă pe dată într-un porumbel, dar, întâlnind în drum geamurile ferestrei, atâta tot izbi cu capul în ele până le sparse şi ieşi afară atât de ciopârţit, de nu-i mai rămase nicio părticică din cap teafără.

Grannonia, care simţea că abia gustase din mulţumire şi tristeţe, din fericire şi nenoroc, din bogăţie şi lipsuri, sfâşiindu-şi obrazul cu unghiile, se plânse împotriva tatălui şi a mamei de această tulburare a plăcerii ei, de această înveninare a clipelor dulci, de această abatere de la drumul norocului ei. Îşi ceruru ei iertare, spunând că n-au vrut să facă niciun rău, dar Grannonia, gemând mereu, aşteptă ca Noaptea să se scoale şi să aprindă lumânările la năsălia Cerului pentru îngropăciunea Soarelui şi, văzând că adormiseră cu toţii, luă toate bijuteriile pe care le ţinea închise într-un scrin şi ieşi printr-o poartă tainică, hotărâtă să caute oricât şi peste tot, până va găsi binele pe care-l pierduse.

După ce trecu de porţile oraşului, călăuzită de o rază de lumină, întâlni o vulpe care o întrebă dacă nu voia un tovarăş de drum.

— Ba chiar mi-ar face mare plăcere, răspunse Grannonia, că eu nu sunt prea deprinsă să mă descurc la ţară.

Mergând ele aşa, ajunseră într-o pădure unde arborii, în jocul lor de-a v-aţi ascunselea, asemenea unor copii, meştereau căsuţe în care să ascundă Umbrele. Iar cum cele două se simţeau tare istovite de atâta umblet şi căutau să se odihnească, se pitiră sub o streaşină de frunze, unde un izvor se juca de-a carnavalul cu iarba proaspătă, vărsând peste ea apă cu găleata. Culcându-se ele pe o saltea de iarbă moale, plătiră astfel vama datorită naturii pentru marfa vieţii; şi nu se deşteptară până când Soarele, cu focul lui din totdeauna, nu dădu semn marinarilor şi surugiilor de poştalioane s-o pornească din nou la drum; iar când se deşteptară, mai întârziară cât să asculte cântecuî mulţimii de ciripitoare din pădure, care cântec o desfăta nespus pe Grannonia.

Atunci vulpea îi zise:

— Şi mai mare plăcere ţi-ar face dacă ai înţelege ce spun ele, aşa cum le înţeleg eu.

Grannonia, curioasă, căci pălăvrăgeala şi curiozitatea sunt darurile femeilor, o rugă pe vulpe să-i spună ce pricepuse din sporovăială păsărelelor. Iar vulpea, lăsându-se rugată îndelung, ca să-i aţâţe cât mai tare

curiozitatea pentru cele ce se pregătea să povestească, îi spuse că zburătoarele vorbeau despre nenorocul ce dăduse peste un fiu de rege care, frumos ca un fecior de zână, pentru că nu voise să se supună plăcerilor unei blestemate de zmeoaice, fusese preschimbat în şarpe pe vreme de şapte ani şi că tocmai ajunsese la soroc când, îndrăgostindu-se de fiica altui rege, pe când se afla cu nevasta în odaie, tatăl şi mama acesteia îi arseseră pielea; că el, fugind atunci în chip de porumbel, încercând să spargă un geam pentru a ieşi pe fereastră, se ciopârţise atât de înfiorător, încât doctorii credeau că nu mai avea scăpare.

Grannonia, care-şi dădu seama că era vorba tocmai de necazul ei, întrebă întâi de toate cărui rege îi era prinţul fiu şi dacă era nădejde să se găsească vreun leac care să-l tămăduiască. Vulpea îi destăinui că era vorba de fiul regelui din Vallonegrosso şi că nu era pe lume alt leac care să-i astupe găurile capului, oprind astfel sufletul să-i zboare afară, decât să-i fie unse rănile cu sângele păsărilor care povestiseră întâmplarea.

Auzind aceasta, Grannonia se aruncă în genunchi în faţa vulpii, rugând-o să-i facă binele de a-i prinde păsările cu pricina, căci aveau să împartă ca două bune tovarăşe câştigul.

— Uşurel! o îndemnă vulpea, să aşteptăm noaptea; după ce toate se vor fi aciuat care pe unde, las' pe mine, că mă caţăr eu în copaci şi mi ţi le arunc cu ghearele una câte una.

Petrecură aşa toată ziua, ba vorbind despre frumuseţea tânărului, ba despre greşeala săvârşită de părinţii fetei, ba despre nenorocirea ce se întâmplase; şi, din vorbă-n vorbă, ajunseră la ceasul când Pământul întinde: un uriaş carton negru ca să adune ceara prelinsă din torţele Nopţii144. Abia văzu vulpea că păsărelele se ghemuiseră sus pe ramuri, că se şi caţără tiptil, tiptil, şi, rând pe rând, înhaţă toţi graurii, sticleţii, sfredeluşii, cintezoii, sitarii, huhurezii, pupezele, sturzii, scatiii, *ciuvicile* şi alte mâncătoare de gângănii aţipite prin copaci; apoi le omorâră pe toate şi le scurseră sângele într-o ploscă pe care vulpea o purta cu ea ca să-şi astâmpere setea pe drum.

Grannonia ţopăia de bucurie, de nu mai atingea pământul cu picioarele, dar vulpea o opri:

— Ehei, te bucuri ca-n vis, fata mea, dar să ştii că n-ai făcut nimic dacă n-ai şi sângele meu ca să-l amesteci cu al păsărelelor.

Şi, zicând aşa, o luă la fugă.

Dar fata, care-şi vedea spulberate nădejdile, se folosi de meşteşugul femeilor care este şiretenia şi linguşeala.

— Cumătră vulpe, ai avea tot dreptul să-ţi păzeşti pielea, dacă eu nu ţi-aş fi atâta de îndatorată şi dacă n-ar mai fi alte vulpi pe lume; dar pentru că ştii cât îţi datorez şi că prin aceste locuri se află destule semene de-ale tale, poţi fi sigură de credinţa mea şi nu se cade să faci ca vaca, răsturnând cu copita şiştarul pe care abia l-ai umplut cu lapte. Ai făcut treaba şi fugi de răsplată. Opreşte-te, crede-mă, şi vino cu mine până la cetatea regelui cu pricina, că, făcând aşa, e ca şi cum m-ai cumpăra de sclavă pe mine.

Vulpea, căreia nici prin cap nu-i trecea că s-ar putea afla pe lume şi chintesenţă vulpească, se văzu *vulpizată* de o femeie; căci, învoindu-se să facă aşa cum cerea Grannonia şi luând-o iarăşi alături la drum, nu făcură bine cincizeci de paşi, că aceasta îi şi dădu o lovitură cu băţul pe care-l avea la ea, izbind-o cu atâta putere, de-şi întinse labele fără să mai zică nici pâs. Grannonia nu pierdu nicio clipă, ci-i şi reteză gâtul, lăsă să i se scurgă sângele şi-l adăugă celui ce se afla în ploscă. Apoi îşi luă picioarele la spinare şi ajunse în scurtă vreme la Vallonegrosso, căută de îndată palatul regal şi trimise să i se spună regelui că venise să-l pună pe picioare pe prinţ. Regele o chemă în faţa lui şi se minună auzind că o tânără făgăduia ceea ce nu putuseră înfăptui cei mai buni doctori din regatul lui. Totuşi, cum încercarea n-are moarte, îi spuse că aştepta cu mare nelinişte să vadă experienţa ei. Dar Grannonia îi zise:

— Dacă eu te fac să vezi efectul pe care atât de mult îl doreşti, făgăduieşte-mi-l pe prinţ de bărbat.

Regele, care-l socotea pe prinţ ca şi mort, răspunse:

— Dacă tu mi-l dai zdravăn şi teafăr, ţi-l dau şi eu zdravăn şi teafăr, căci nu e mare lucru să dai un bărbat celei ce-ţi dă un fiu.

Intrând astfel în odaia prinţului, abia-l unse Grannonia cu sângele acela că el se şi ridică din pat, ca şi cum n-ar fi suferit de nimic. Iar fata, văzându-l în putere şi voinic, îi ceru regelui să-şi ţină făgăduiala.

Regele îi grăi prinţului:

— Fiule, te-am văzut mort şi acuma te văd viu, de nici nu-mi vine încă să cred! Dar eu i-am făgăduit acestei fete că, dacă te tămăduieşte, i te dau de bărbat; Cerul s-a milostivit de tine, fă-mă şi tu acuma să-mi ţin făgăduiala, pentru dragostea ce-mi porţi, căci recunoştinţa ne cere să plătim această datorie.

Prinţul răspunse:

— Domnul şi stăpânul meu, aş vrea să fiu atât de stăpân pe vrerea mea, încât să-ţi pot împlini dorinţa şi porunca pe măsura dragostei ce ţi-o port;

dar cum eu sunt legat prin cuvânt cu o altă fată, nici tu nu cred că m-ai lăsa să-mi calc cuvântul, nici această fată nu cred că m-ar statui să-i fac asemenea rău celei pe care o iubesc, precum nii i eu nu pot să-mi schimb gândurile.

Auzind cele spuse de prinţ, Grannonia fu cuprinsă în adâncul sufletului de o neţărmurită bucurie, simţindu-se vie în amintirea lui. Şi boindu-şi iute faţa cu *cârmâz* îl întrebă:

— Dacă eu aş găsi o cale s-o înduplec pe această tânără pe care o iubeşti să-mi cedeze partida, nu te-ai supune dorinţelor mele?

— Niciodată, strigă prinţul, nu voi putea smulge din piept chipul frumos al iubitei mele; ori mă face ea dulce conservă a dragostei sale, ori mă înţărca de mustul cel dulce, totdeauna o să am o singură dorinţă şi un singur gând: şi chiar dacă m-ai vedea din nou pierzând jocul la masa vieţii, n-aş fi în stare nici de această înşelăciune, nici de acest schimb.

Atunci Grannonia, nemaiputându-se ţine legată în lanţurile prefăcătoriei, se arătă la lumină, căci fiind odaia bolnavului întunecoasă, cu toate ferestrele închise, şi mai fiind şi ea boită, el n-o putuse recunoaşte dintr-o dată. Iar prinţul o strânse în braţe, ameţit de bucurie, apoi îi spuse tatălui cine era fata şi ce făcuse şi pătimise el pentru ea. Astfel, după ce porunciră să fie poftiţi regele şi regina din Starzalunga, sărbătoriră în bună învoială cununia, veselindu-se de minune la gândul festei ce i se jucase vulpii şi hotărând că, până la urmă,

S-aibă saţ, dragostea cere
Totdeauna şi durere.»

URSOAICA

Regele din Roccaspra vrea să-şi ia de nevastă pe propria lui fiică; dar aceasta, mulţumită şireteniei unei babe, se schimbă în ursoaică şi fuge în pădure. Aici, în timpul unei vânători, ajunge în stăpânirea unui prinţ care o vede apoi în înfăţişarea ei firească într-o grădină, pe când stă să se pieptene, şi se îndrăgosteşte de ea; după mai multe întâmplări, descoperindu-se că este fată, ea ajunge nevasta prinţului.

De la cap la coadă, povestea Popei le făcu pe femei să râdă, însă când veni vorba despre propria lor şiretenie, în stare să tragă pe sfoară până şi o vulpe, mai că nu leşinară de atâta râs. Căci, într-adevăr, vicleniile femeilor sunt asemenea mărgelelor înşirate câte o sută pe fiece fir din părul lor; înşelăciunea le e mamă, minciuna doică, linguşeala învăţătoare, prefăcătoria sfat şi necredinţa tovarăşă, de mi ţi-l sucesc şi învârtesc pe om după bunul lor plac. Dar între timp Antonella se pregătea să vorbească şi, sprijinindu-şi capul în palme, ca şi cum ar fi vrut să-şi adune gândurile, începu:

«Bine a spus acel înţelept că la porunci de fiere nu se poate răspunde cu ascultare de miere. Omul trebuie să poruncească lucruri drepte ca măsură, ca să aibă parte de ascultare dreaptă ca greutate; căci din poruncile necuvenite se nasc împotrivirile, întocmai cum i s-a întâmplat regelui din Roccaspra, care, cerându-i fiicei lui un lucru împotriva firii, îi dădu pricina să fugă de acasă, cu primejdia de a— şi pierde cinstea şi viaţa.

Se zice că domnea odată în Roccaspra un rege, care avea de nevastă pe însăşi mama frumuseţii, dar că o pierdu curând, căci în floarea vârstei, căzu de pe calul sănătăţii şi-şi frânse firul vieţii. Înainte ca lumânarea vieţii să i se stingă la licitaţia anilor145, îl chemă pe soţ la căpătâiul ei şi-i vorbi aşa:

— Ştiu că m-ai iubit cu patimă. Arată-mi deci, acum că am ajuns la drojdia anilor mei, floarea dragostei tale, făgăduindu-mi că n-ai să te mai însori niciodată, decât dacă vei găsi o altă femeie la fel de frumoasă cum am fost eu. Altfel las să cadă asupra ta un blestem pornit din adâncul inimii mele şi-am să-ţi port ură până şi pe lumea cealaltă.

Regele, care o iubea mai mult decât lumina ochilor lui, ascultându-i această ultimă dorinţă, izbucni în plâns şi o vreme nu putu rosti o vorbă. În sfârşit, oprindu-şi sughiţurile, îi zise:

— Mai bine să mă lovească damblaua, mai bine să mă străpungă o lance catalană, mai bine să am soarta lui Starace146 decât să mai vreau să aud de

o altă femeie. Bucuria mea, nici prin gând să nu-ţi treacă, nici în vis să nu visezi că aş putea eu să mă îndrăgostesc de alta. Tu ai fost cea dintâi care te-ai înveşmântat în dragostea mea; tu vei fi cea din urmă care va purta zdrenţele dorinţelor mele.

În timp ce el îi înşira aceste cuvinte, biata femeie, care şi începuse să horcăie, îşi dădu ochii peste cap şi intră în lumea celor drepţi.

Regele, când se văzu rămas singur, ridică stăvilarele lacrimilor şi începu să răcnească şi să se zbată de adună toată curtea, strigându-şi în gura mare pe nume răposata nevastă, blestemând soarta care i— o răpise, smulgându-şi barba, învinovăţind stelele că trimiseseră asupra lui o asemenea năpastă. Dar şi el făcu până la urmă cum spune zicala: „Durerea-n cot şi după nevastă doare mult şi ţine puţin", sau cum zice cealaltă zicală: „două, una-n groapă şi alta alături"; aşa că nici nu ieşise bine Noaptea în piaţa de paradă a Cerului, să treacă în revistă liliecii, că el şi începu să-şi facă socotelile după alt tipic.

„Iat-o pe nevastă-mea pierdută pentru mine, iar eu rămân văduv şi necăjit, fără altă nădejde de moştenitor decât nefericita de fată pe care mi-a lăsat-o. Aşa că va trebui oricum să-mi caut o pereche, ca să am un copil da parte bărbătească. Dar de unde s-o iau? Unde voi găsi o femeie la fel de frumoasă ca nevastă-mea, dacă toate celelalte par nişte harpii pe lângă ea? Acum e acum! Unde ai să afli alta, căutând-o cu luminarea, sunând-o cu clopoţelul, dacă natura a plămădit-o pe Nardella (odihnească-se-n pace!) şi apoi a sfărâmat calapodul? Vai mie, în ce labirint şi la ce strâmtoare m-a adus făgăduiala ce i-am făcut. Dar ce? Nici n-am zărit lupul şi o şi iau la fugă? Să căutăm, să vedem, să ascultăm! E cu putinţă să nu se afle în staul altă asină în afară de Nardella? E cu putinţă ca lumea să fie pierdută pentru mine? A dat oare molima şi a nimicit neamul femeilor? Ori li s-a pierdut sămânţa?"

Astfel gândind, dădu olac şi poruncă din partea lui ca toate femeile frumoase din lume să vină la piatra de încercare a frumuseţii, deoarece el voia s-o ia de nevastă pe cea mai frumoasă dintre ele şi să-i dea drept zestre un regat. Răspândindu-se această strigare peste tot, nu se află femeie in orice parte a pământului să nu vină să-şi încerce norocul, nu rămase mahalagioaică oricât de pocită, care să nu se înfăţişeze, căci când se atinge această coardă a frumuseţii, nu e sluţenie să se dea învinsă, nu e mumă a pădurii care să dea înapoi; fiecare se încăpăţânează, fiecare se crede cea mai

frumoasă; iar dacă oglinda îi arată adevărul, dă vina pe sticla care nu răsfrânge chipul aşa cum este şi pe argintul viu care n-a fost bine întins.

Când tot târgul se umplu de femei, regele le puse să se aşeze în rând şi începu a se plimba prin faţa lor, aşa cum face sultanul când intră în serai să aleagă cea mai bună gresie cu care să-şi ascută pumnalul de Damasc. Şi tot mergând el şi venind în sus şi-n jos ca maimuţa care nu-şi află niciodată locul, măsurându-le cu privirea ba pe una, ba pe alta, una i se părea că are fruntea prea sucită, alta nasul prea lung, una gura prea mare, alta buzele prea groase, una prea fleşcăită, alta prea pipernicită şi rău croită, asta prea umflată, aia prea uscată; spanioloaica nu-i plăcea din pricina feţei prea palide; napolitana nu-i intra în voie din pricina picioroangelor pe care umbla; nemţoaica pentru că i se părea de gheaţă; franţuzoaica, minte prea uşuratică; veneţiana un caier de in cu părul prea alburiu.

În sfârşit, care pentru o pricină, care pentru alta, fură trimise toate să-şi vadă de treburile lor.

Şi cum atâtea chipuri frumoase nu-i fuseseră pe plac, iar el era oricum hotărât să-şi lege laţul de gât, sfârşi prin a întoarce ochii către propria lui fiică, chibzuind aşa:

— Ce să mai caut eu acul în carul cu fân, dacă Preziosa, fiica mea, e făcută după acelaşi calapod ca maică-sa? Am un chip frumos acasă şi rătăcesc căutându-l la capătul, pământului!

Şi încercă s-o facă pe fiică-sa a înţelege gândurile pe care le nutrea faţă de ea, dar aceasta îl făcu cu ou şi cu oţet, până ce el se înfurie de-a binelea:

— Ia mai tacă-ţi fleanca şi înghite-ţi limba! Hotărăşte-te chiar în seara asta să strângi nodul cununiei, că altfel îţi trag o urecheală cum n-ai mai pomenit.

Auzind această hotărâre a tatălui ei, Preziosa se zăvorî în odaia ei şi, plângându-şi soarta nefericită, îşi smulse părul de deznădejde. În vreme ce ea se jeluia aşa, pică o babă care obişnuia să-i facă rost de drestiri; care babă, văzând-o că se află mai mult pe lumea cealaltă decât pe asta şi auzind care era pricina necazurilor oi, o linişti:

— Nu te pierde cu firea, fata babei, şi nu deznădăjdui, că nu-i pe lume boală fără leac în afară de moarte. Ascultă-mă numai bine. Astă seară, când taică-tu, care a împrumutat prea multe de la măgar, o să vrea să facă pe armăsarul, tu ascunde-ţi aşchia asta în gură şi deodată te vei schimba într-o ursoaică; atunci fugi cât te ţin picioarele, căci el, din pricina spaimei de care va fi cuprins, te va lăsa să fugi; şi du-te de-a dreptul în pădure, unde Cerul

îţi pregăteşte norocul. Iar când vei voi să arăţi iar femeie, scoate-ţi aşchia din gură şi vei fi ca mai înainte.

Preziosa îi mulţumi din suflet bătrânei şi, luându-şi rămas bun de la ea, ceru un pumn de făină şi două felii de şuncă şi slănină. Iar la ceasul când Soarele, asemenea unei târfe la apusul farmecelor, începe să-şi schimbe mahalalele, regele dădu poruncă să vină muzicanţii şi încinse mare petrecere în cinstea tuturor seniorilor vasali. Iar după; cinci sau şase ceasuri de ţopăială, musafirii se aşezară la masă şi se îndopară; apoi regele se retrase pentru a se duce la culcare, dându-i poruncă fiicei sale să-i aducă registrul pentru încheierea socotelilor amoroase. Dar Preziosa, de cum ajunse în faţa lui, îşi vârî în gură aşchia, se preschimbă într-o ursoaică înfiorătoare şi se îndreptă ameninţător spre rege. Acesta, împietrit în faţa unei asemenea minuni, se ascunse printre saltele, dintre care nici măcar dimineaţa nu scoase afară dovleacul.

Între timp Preziosa ieşi din palat şi goni spre un codru în care Umbrele unelteau între ele cum ar putea, spre miezul nopţii, să prindă în capcană Soarele. Iar în pădure se desfată ca cu dulcea sporovăială a altor animale, pină când se nimeri la vânătoare prin acele locuri fiul regelui din Acquacorrente care, pomenindu-se în faţa ursoaicei, era cât pe ce să moară de spaimă; dar după aceea, văzând că jivina, gudurându-se şi dând din coadă ca o căţeluşă, se învârtea în jurul lui, prinse curaj. Începu să răspundă gudurăturilor cu mângâieri şi, chemând-o mereu cu „na, na, na, cuţu-cuţu, ţupa-ţupa, pichi-michi, ţuţu-muţu, hopa-ţopa”, o făcu să vină în urma lui până acasă; ajuns aici, dădu poruncă să fie îngrijită, ca şi cum ar fi fost vorba de el însuşi, şi o închise într-o grădină din apropierea palatului regal, ca s-o poată privi ori de câte ori i-o plăcea, de la fereastră.

O dată, pe când tot natul din casă era plecat după felurite treburi, el se înfăţişă la fereastră, să vadă ursoaica. Dar ce văzu, în loc de ursoaică, pe Preziosa care, ca să-şi descâlcească părul, îşi scosese din gură aşchia şi-şi pieptăna şuviţele de aur. La vederea acelei frumuseţi orbitoare, prinţul rămase uluit şi, sărind din patru-n patru trepte, dădu buzna în grădină. Numai că Preziosa, luând seama că fusese pândită, îşi vârî de îndată aşchia în gură şi se preschimbă iarăşi în ursoaică.

Prinţul, ajungând în grădină şi nemaivăzând ceea ce zărise de sus, rămase atât de îndurerat de dezamăgire, încât fu cuprins de o mare tristeţe, iar peste câteva zile căzu bolnav şi începu să aiureze, strigând: „Ursoaica mea! Ursoaica mea!” Maică-sa, care-l auzi jeluindu-se aşa, crezu că ursoaica îi

pricinuise vreun rău şi porunci să fie omorâtă. Dar slujitorii, îndrăgostiţi de blândeţea jivinei, care se făcea iubită până şi de pietrele drumului, nu se îndurară s-o ucidă, ci o duseră în pădure, minţind-o apoi pe regină că o spintecaseră.

Când vestea ajunse la urechile prinţului, acesta fu cuprins de o crâncenă mânie şi, sărind din pat aşa bolnav cum era, se repezi la slujitori vrând să-i facă pastrama. Dar când află cum se petrecuseră într— adevăr lucrurile, săltă pe jumătate mort în şa şi atâta se suci şi se-nvârti prin pădure până găsi iar ursoaica şi o aduse acasă. Ajuns la palat, o făcu să intre într-o odaie şi începu s-o roage plin de nelinişte:

— O, dulce bucăţică împărătească! De ce stai ascunsă în pielea asta? O, făclie a dragostei, de ce stai închisă în felinarul acesta păros? De ce te joci aşa cu sufletul meu? Vrei să mă vezi chinuindu-mă şi topindu-mă încetul cu încetul? Eu mor înfometat. Însetat şi *înfeştilat* de frumuseţea ta şi tu nu vrei să vezi dovezile limpezi, pe când eu am scăzut la a treia parte din ce eram, ca vinul fiert, că nu mai sunt decât piele şi os, o dată ce fierbinţeala s-a cusut cu fir îndoit de vinele mele. De aceea azvârlă de pe tine postavul acestei piei păroase şi lasă-mă să văd podoaba farmecelor tale! Ridică, ridică frunzele de pe acest paner şi lasă-mă să arunc o privire asupra frumoaselor fructe. Deschide această poartă şi lasă ochii să intre şi să contemple fastul minunăţiilor! Cine a pus într-o închisoare ţesută din piei un lucru atât de gingaş? Cine a zăvorit într-o teacă de toval comoara asta fără preţ? Lasă-mă să văd graţia ta fără seamăn şi ia drept plată toate dorinţele mele; căci numai grăsimea de ursoaică mă poate tămădui de cârceii care mă chinuie.

Dar după ce se tot rugă şi se rugă de ea aşa, văzând că vorbele-i erau aruncate în vânt, se trânti în pat şi se îmbolnăvi atât de rău, încât doctorii făcură cele mai negre pronosticuri asupra stării lui. Atunci maică-sa, care nu avea nimic mai scump pe lume, se aşeză pe marginea patului şi-i zise:

— Fiul meu, de unde ţi se trage această mâhnire fără leac? Ce tristeţe a pus stăpânire pe sufletul tău? Eşti tânăr, eşti iubit, eşti mare, eşti bogat; ce-ţi lipseşte, fiule? Spune-mi! Nu uita că cerşetorul ruşinos rămâne cu traista goală. Dacă vrei nevastă, tu alege şi eu dau arvuna. Tu iei şi eu plătesc. Nu vezi că durerea ta e şi durerea mea? Ţie ţi se zbate pulsul, iar mie inima. Tu eşti cu fierbinţeala în sânge, eu cu damblaua în cap, căci nu am alt stâlp al bătrâneţilor mele decât numai pe tine, fiule scump. Aşa că fii vesel, ca să aduci bucurie şi în inima mea şi pentru ca să nu ajungă nefericit acest regat,

spulberată stirpea noastră şi maică-ta fără podoaba capului. La cuvintele dulci ale mamei, prinţul răspunse:

— Nimic nu mă poate alina, mamă, decât vederea ursoaicei; aşa că, dacă vrei să mă vezi iar sănătos, las-o în odaia mea; nu vreau pe nimeni altcineva care să mă îngrijească, să-mi facă patul şi să-mi gătească, decât numai şi numai pe ea; dacă o să mi se facă această plăcere, în scurtă vreme mă voi înzdrăveni.

Mama, cu toate că i se părea ciudat ca o ursoaică să facă pe bucătarul şi pe camerista şi nu se îndoia că prinţul aiurează, ca să-l mulţumească totuşi, porunci ca ursoaica să fie adusă în odaie. De cum intră în încăpere, ursoaica se apropie de patul prinţului, ridică laba şi luă pulsul bolnavului, lucru care o înspăimântă pe regină, căci se temea să nu-i zdrelească nasul. Dar când prinţul zise:

— Martinică dragă, n-ai vrea să-mi găteşti, să-mi dai de mâncare şi să mă îngrijeşti? ursoaica dădu din cap în semn că se învoia cu cele cerute.

Mama trimise atunci după o pereche de găini, porunci să se aprindă focul într-o sobiţă chiar în odaia prinţului şi să se pună pe ea o oală cu apă la fiert. Ursoaica înhaţă o găină, o opări cu apă clocotită, o jumuli cu îndemânare şi, spintecând-o, puse parte din ea la frigare, iar din ce mai rămase găti o friptură, de să-ţi lase gura apă, încât prinţul, care mai înainte nu putea înghiţi nici măcar sirop, îşi linse degetele. Când isprăvi el de mâncat, ursoaica îi dădu să bea cu atâta graţie, de reginei îi venea s-o sărute pe frunte. Făcute fiind toate astea şi sculându-se prinţul din pat ca să plăsmuiască piatra de încercare a judecăţii doctorilor147, ursoaica schimbă aşternutul; apoi, dând o fugă până-n grădină, culese un minunat buchet de trandafiri şi de flori de portocal amar pe care le presără deasupra, de o făcu pe regină să spună că ursoaica preţuia cât o comoară şi că prinţul avea temeiuri s-o îndrăgească.

Prinţul, urmărind cu ochii graţia cu care ursoaica le făcea pe toate, se aprinse ca iasca pe foc şi de unde înainte se mistuia mocnit, acum începu să ardă cu vâlvătăi, aşa de tare că o rugă pe regină:

— Mamă şi doamna mea, dacă n-o sărut pe ursoaică, îmi zboară sufletul din piept.

Regina, care-l vedea că e cât pe ce să leşine, se întoarse spre ursoaică:

— Sărută-l, sărută-l, ursoaica mea dragă; doar n-o să-l faci pe bietul meu băiat să moară de dorul sărutului tău!

Ursoaica se apropie iar prinţul, apucând-o de grumaz, nu se mai sătura sărutând-o. Şi în timp ce stăteau ei bot în bot, nu ştiu cum se făcu, dar aşchia îi căzu Preziosei din gură, de rămase în braţele prinţului o prea frumoasă făptură omenească. Atunci prinţul, strângând-o în cleştele drăgăstoase ale braţelor, strigă:

— Ai păţit-o, porumbiţo. Acu nu-mi mai scapi fără pricină mărturisită!

Preziosa, risipind culoarea sfielii pe pânza frumuseţii ei fireşti, răspunse:

— Acum sunt în mâinile tale! Ţi-a fost dată în seamă cinstea mea, acum despică-mă, cântăreşte-mă şi suceşte-mă cum îţi place!

Atunci intră în vorbă regina şi o întrebă pe fată cine este şi ce anume o făcuse să ducă o viaţă de sălbăticiune. Preziosa îi povesti de-a fir-a-păr istoria nenorocirilor ei. Atunci regina îi aduse laude pentru că se dovedise fată bună şi cinstită şi-i spuse prinţului că ar fi fericită dacă el ar lua-o de nevastă. Prinţul, care nu dorea nimic mai mult pe lume, îi şi dădu credinţa. Iar mama, binecuvântând perechea, porunci ca această frumoasă îmbucătură să fie cinstită cu serbări şi luminaţii cum nu s-au mai văzut. Iar Preziosa se dovedi un sondaj în acel bilanţ al judecăţii oamenilor, care zice:

Bine faci, bine culegi.»

PORUMBIŢA

Un prinţ, în urma afuriseniilor unei babe, îndură multe încercări grele, la care se adaugă altele ca urmare a blestemului unei zmeoaice; dar la sfârşit, mulţumită dibăciei fiicei zmeoaicei, trece cu bine prin toate primejdiile şi se însoară cu aceasta.

Ajungând la sfârşit această poveste a Antonellei, care fu viu lăudată ca fiind frumoasă, plină de graţie şi pilduitoare pentru fetele care ţin la cinstea lor, Ciulla, căreia-i venea rândul la plăcerea de a depăna mai departe firul, grăi aşa:

«Cine se naşte prinţ nu trebuie să se ţină de blestemăţii. Omul de soi nu trebuie să dea pilde dăunătoare celor mai prejos de el; căci de la măgarul mare, învaţă să mănânce paie şi măgăruşul. Aşa că nu trebuie să ne fie de mirare dacă Cerul trimite asupra noastră suferinţe cu baniţa, aşa cum s-a întâmplat cu un prinţ oare, neputându-şi pune în frâu firea nărăvaşă, o jigni pe o biată babă şi ajunse la un fir de păr de a-şi pierde viaţa într-un chip cum nu se poate mai rău.

Creştea odată, la opt mile depărtare de Neapole, către Astroni, o pădure de smochini şi de plopi în care razele Soarelui izbeau fără a pătrunde. Acolo, într-o cocioabă care abia se mai ţinea să nu se prăbuşească, locuia o bătrână, pe cât de lipsită de dinţi pe atât de încărcată de ani, pe cât de gârbovită pe atât de lipită pământului. Avea o sută de zbârcituri pe faţă, dar era cu totul netedă la pungă; tot capul îi era numai argint, dar în mână nu avea niciunul, ca să-şi mai poată trage sufletul; aşa că umbla după pomană pe la bordeiele de prin împrejurimi, ca să-şi poată târî ca vai de lume viaţa.

Dar pentru că în vremile pe care le trăim se dă mai degrabă o pungă de *tornesi* unui spion pungaş decât un bănuţ de trei *calli* unui biet om spetit de nevoi, sărmana bătrână trebuia să trudească la vremea îmblăciului, ca să adune un castronaş de fasole, într-o vreme când atâta belşug se revărsase asupra acelor ţinuturi, încât în multe case nici nu i se mai putea ţine socoteala. Ducându-şi deci baba acasă boabele de fasole pe care le adunase, le alese şi le deşertă într-o oală; puse apoi oala pe prichiciul dinafară al ferestrei şi se duse în pădure să culeagă nişte vreascuri cu care s-o fiarbă. S-ar putea spune: „Căldării vechi îi trebuie o lovitură de ciocan sau o gaură”, sau: „Calului prăpădit îi trimite Dumnezeu muştele” sau: „Copacul prăbuşit, secure aşteaptă”. Aşa se întâmplă că, în vreme ce ea umbla după surcele,

trecu prin faţa cocioabei Nardaniollo, fiul regelui, care mergea la vânătoare; şi văzând el oala pe prichici, îi veni chef să se ia la întrecere cu cei ce-i alcătuiau alaiul, de-a care nimereşte mai bine la ţintă cu piatra; într-adevăr, luând oala la ochi, din trei sau patru aruncături, prinţul o nimeri drept la mijloc şi o făcu fărâme.

Tocmai în acea clipă ajunse acasă bătrâna care, la vederea acelui amar prăpăd, începu să se zbată scoasă din fire de mânie şi să strige:

— Ducă-se-nvârtindu-se, frecându-şi mâinile şi lăudându-se ţapul ăla de Foggia oare mi-a împuns oala cu coarnele! Fiu de vrăjitoare care-şi sapă singur groapa! Mitocan necioplit, care mi-a semănat înainte de vreme boabele de fasole! Că dacă n-a avut pic de respect pentru propriul lui interes şi să nu arunce la pământ armele stirpei lui, nici să bătucească în picioare lucrurile ce se ţin pe cap148! Dar las' că mă rog eu Cerului în genunchii goi şi din rărunchii inimii să-l facă să se îndrăgostească de fata unei zmeoaice care să-l fiarbă, dar să iasă prost gătit; facă-i soacră-sa atâtea, încât să se vadă viu şi să se plângă mort; şi, înlănţuit de frumuseţea fetei şi de vrăjile mamei, să nu mai poată spăla putina, ci să rămână, chiar de-ar fi să crape, supus chinurilor harpiei aceleia slute care să-i poruncească muncile cu nuiaua şi să-i dea pâinea cu arbaleta, aşa încât nu o dată să ofteze după fasolele mele pe care le-a risipit pe pământ!

Blestemele bătrânei căpătară aripi şi zburară fără întârziere la Cer; astfel, măcar că se spune: „Blestemele femeii să le dai la spate" şi: „Calului blestemat îi străluceşte părul", de data asta ele îl loviră fără greş pe prinţ, de era cât pe ce să-şi piardă pielea. Căci nu se scurseră două ceasuri până când, rătăcindu-se de tovarăşii lui în inima codrului, întâlni o fată de o nespusă frumuseţe, care culegea melci şi, ca să-şi omoare vremea, le descânta:

Melc, melc, codobelc,
Scoate coarne boureşti.

Prinţul, când se pomeni în faţa acelei lăcriţe pline cu lucrurile cele mai de preţ ale firii, în faţa acelei banei în care se aflau cele mai bogate depozite ale Cerului, în faţa acelui arsenal al celor mai straşnice arme ale Amorului, simţi că-l apucă toate ameţelile; şi pătrunzând razele ochilor din faţa ei rotundă de cristal până la iasca inimii lui, se aprinse tot în asemenea chip, că se preschimbă într-un cuptor în care se coceau cărămizile planurilor pentru ridicarea lăcaşului nădejdii.

Dar nici Filadoro (aşa se numea fata) nu-şi pierdu timpul de pomană, căci, fiind prinţul un flăcău chipeş, îi străpunse şi el mima dintr-o parte într-alta; ajunseră până la urmă ca fiecare să-i ceară celuilalt cu ochii să se îndure de chinurile lui. Iar în timp ce limbile le erau ca lovite de cobe, privirile le erau trâmbiţe de *olăcar,* care făceau cunoscute urnii tainele sufletului.

După ce statură o bună bucată de vreme şi unul, şi altul cu uscăciunea în gâtlej, de nu putea să le picure din gură o afurisită de vorbă, prinţul deschise în cele din urmă vrana glasului şi începu:

— Pe care câmpie a răsărit o asemenea floare a frumuseţii? Din care cer a căzut această rouă de gingăşie? Din care mină a fost scoasă la iveală această comoară de lucruri fără seamăn? O, codri fericiţi, o, păduri pline de noroc, locuite de această desfăşurare triumfătoare de daruri, străluminate de aceste focuri ale sărbătorilor Amorului, o, codri şi păduri în care nu se taie cozi pentru mături, stinghii pentru furci, nici capace pentru mai ştiu eu ce oale, ci numai porţi pentru templul frumuseţii, grinzi pentru casa Graţiilor şi nuiele pentru săgeţile Amorului!

— Mai încetişor, cavalere! îl potoli Filadoro. Te rog, nu chiar aşa, căci virtuţile domniei-tale şi nu meritele mele alcătuiesc epitaful laudelor pe care mi le-ai adus; eu sunt o femeie care-mi ştiu lungul nasului şi nu vreau ca alţii să-mi slujească drept măsură. Dar aşa cum sunt, frumoasă ori slută, neagră ori albă, slabă ori grasă, sprintenă ori greoaie, ială ori zână, copilă ori ţap, sunt cu totul supusă poruncilor tale, căci tăietura ta zveltă mi-a tăiat inima în felii, chipul tău nobil m-a străpuns dintr— o parte în cealaltă şi mă dau ţie ca sclavă înlănţuită de acum şi până-n vecii vecilor!

Aceste cuvinte fură pentru prinţ sunet de trâmbiţă şi strigătul de „toţi la masă” al plăcerilor dragostei, ba chiar strigătul de „toţi pe cai” la bătălia dragostei. Şi văzând prinţul că i se dăruie un deget de drăgălăşenie, el apucă toată mâna şi sărută cârligul de fildeş care-i agăţase inima. Faţă de această purtare a prinţului, Filadoro făcu o scliimă de paletă de pictor, în care se întrezări un amestec din miniul ruşinării, din cireaşă fricii, din verdele speranţei şi din cinabrul dorinţei.

Nardaniello ar fi dorit să prelungească acel dulce colocviu, când pe neaşteptate darul vorbirii îi fu nimicit, pentru că în această nefericită viaţă omenească nu e vin al împlinirii fără drojdia dezgustului, nu e ciorbă grasă a mulţumirii fără spuma neplăcerii. Când el se afla în culmea bucuriilor, iată că se arătă dintr-o dată mama Filadorei, care era o zmeoaică atât de hidoasă,

încât se părea că natura o zămislise ca tipar al pocitaniilor. Avea părul ca o mătură de spini, nu ca să cureţe cu el casele de funingine şi de păianjeni, ci ca să înnegrească şi să afume inimile; fruntea-i era de gresie, ca să ascută cu ea cuţitul fricii cu care să sfâşie piepturile; ochii-i erau comete prevestitoare de tremurici la picioare, limbricăraie, îngheţ al spiritului, tulburări ale sufletului şi destrămare a trupului; căci purta groaza pe faţă, spaima în priviri, bubuitul în paşi, cufureala în cuvinte; gura-i era ca un rit de porc, nare cât a unui rechin, strâmbă ca la cei ce pătimesc de boala copiilor, şi băloasă ca a unui catâr. În sfârşit, din cap până-n picioare, aveai în faţă o distilerie a hidoşeniei, un spital al sluţeniilor.

Fără îndoială că prinţul trebuie să fi avut cusută în haină vreo istorie despre Marco şi Fiorella, dacă nu se pierdu cu firea în faţa acestei arătări. Zmeoaica îl înhaţă de pieptar şi-i zise:

— Stai, în numele legii, pasăre, pasăre, mânecă de fier!

— Aştept martorii domniei-tale! răspunse prinţul, înapoi, ticăloaso!

Şi voi să pună mâna pe spadă, căci el era o lamă bună; dar rămase ca oaia care a dat ochii cu lupul, şi nu mai fu în stare nici să mişte, nici să răsufle. Aşa că fu târât la casa zmeoaicei ca un măgar tras de căpăstru.

Abia ajunseră acasă la ea, că zmeoaica îl şi luă la zor:

— Învaţă să trudeşti din greu, ca un câine, dacă nu vrei să mori ca un porc. Şi drept cea dintâi treabă pe care ţi-o dau în seamă, vezi ca astăzi chiar să fie săpată şi semănată falcea de pământ din faţa odăii ăsteia. Şi bagă-ţi bine-n cap că dacă mă întorc acasă diseară şi nu aflu totul isprăvit, te înghit de viu!

Spunându-i apoi fetei să vadă de casă, ea se duse să stea la taclale cu alte zmeoaice din pădure.

Nardaniello, când se văzu ajuns în starea asta jalnică, începu să-şi scalde pieptul cu şuvoaie de lacrimi, blestemându-şi soarta care-l îndemnase să facă pasul greşit. Filadoro, pe de altă parte, se străduia să-l liniştească, spunându-i să nu-şi piardă cumpătul, căci ea şi-ar fi vărsat şi sângele să-i vină într-ajutor, şi că nu trebuia să spună că i-a fost neprielnică soarta care-l adusese în casa ei, unde era iubit nebuneşte de ea, şi că dădea prea puţin în schimbul dragostei ei, arătându-se atât de deznădăjduit de cele ce i se întâmplaseră.

Prinţul îi răspunse:

— Nu-mi pare rău că am ajuns din cal măgar, nici că am schimbat palatul regal pe un bordei, ospeţele strălucite pe un codru de pâine, alaiul

slujitorilor cu slujba de argat, spaima ce-o băgăm în oaste cu spaima mea în faţa unei spurcăciuni; nu-mi pare rău, căci toate nenorocirile mele se spulberă în faţa norocului de a te avea pe tine alături şi de a te putea sorbi din ochi. Dar lucrul care mă scoate din sărite este că trebuie să sap şi să-mi scuip de o sută de ori în palmele pe care un singur strop de scuipat le poate băşica; şi, mai rău încă, trebuie să sap cât n-ar răzbi nicio pereche de boi; iar dacă nu isprăvesc până diseară cu treaba, am să fiu mâncat de maică-ta; şi nu m-ar durea atâta să mă descotorosesc de trupul ăsta nenorocit, cât gândul că m-aş despărţi de fermecătoarea ta făptură.

Astfel vorbind, scotea găleţi de suspine şi vărsa hârdaie de lacrimi.

Filadoro îi şterse ochii şi-i zise:

— Să nu crezi, viaţa mea, că ai de plugărit alt pământ în afară de grădina dragostei, şi nici să nu te temi că mama o să-ţi clintească un singur fir de păr din cap. O ai pe Filadoro alături de tine şi nu te îndoi de nimic, căci, dacă nu ştii, află că eu sunt fermecată şi am puterea să îngheţ apele şi să întunec soarele. Basta şi *sufficit! 149* Şi cu asta să fim veseli, căci *falcea* de pământ va fi astă seară săpată şi semănată, fără ca tu să fi mişcat un degeţel.

— Dar dacă tu, precum zici, eşti fermecată, o, frumuseţe a lumii, de ce nu ştergem putina? Căci eu te-aş ţine ca pe-o regină la casa tatălui meu!

— O încurcătură a stelelor împiedică pentru moment un astfel de joc, dar în curând înrâurirea lor se va spulbera şi vom fi fericiţi.

Printre astea şi alte mii de întrebări şi răspunsuri de toate felurile, se scurse ziua; şi se întoarse zmeoaica din pădure şi încă din uliţă o strigă pe fiică-sa:

— Filadoro, lasă-ţi părul!

(Casa n-avea scări şi zmeoaica intra şi ieşea totdeauna coborând sau urcând pe părul fetei.) Auzind vocea maică-si, Filadoro îşi desfăcu pieptănătura şi dădu drumul părului, alcătuind o scară de aur pentru o inimă de piatră. De cum intră, zmeoaica dădu fuga la grădină şi, găsind-o lucrată, rămase stană de piatră de uimire, părându-i-se cu neputinţă ca un tânăr trăit numai în puf şi huzur să poată duce la bun sfârşit truda aceea de câine.

În dimineaţa următoare, după ce Soarele ieşi să se urineze, ca să dea afară umezeala suptă în fluviul Indiei, bătrâna se pregăti iar să coboare şi să meargă în pădure, nu fără a-i fi poruncit mai întâi lui Nardaniello ca seara, când se va întoarce, să afle despicate în câte patru, şapte stânjeni de lemne îngrămădite într-un şopron, căci dacă nu, avea să-l bată măr şi să-l taie-n felii, ca să facă din el tocăniţă pentru cină.

Filadoro, care-l văzu pălind şi cu inima cât un purice la auzul acestei porunci, îl mustră:

— Fricos ce eşti! Săracu de tine! Tu te-ai speria şi de umbra ta!

— Păi ce? Ţi se pare lucru de nimic să despici şapte stânjeni de lemne, şi fiecare bucală în câte patru, de acum şi până diseară? Vai mie, că mai degrabă m-oi pomeni eu despicat în două, ca să-i umplu stomacul ticnitei de baba!

— Nu-ţi bate capul cu asta, îi răspunse Filadoro, căci fără să-ţi curgă un strop de sudoare, lemnele vor fi până diseară bune despicate. Dar până atunci stai cuminte şi nu-mi despica mie inima cu atâtea văicăreli!

Zmeoaica, întorcându-se acasă, la ceasul când Soarele închide prăvălia razelor, ca nu cumva să vândă lumină Umbrelor, găsi lemnele gala sparte şi intră la bănuială că fiică-sa îi dăduse şah-mat. Iar a treia zi, pentru ca întâmplarea să nu se mai repete, îi porunci lui Nardaniello să-i cureţe o cisternă plină cu o mie de butoaie de apă şi totul să fie gata până seara, că altfel avea să facă din el saramură ori ghiveci.

Nardaniello se porni iar pe văicăreli şi Filadoro, care vedea că muncile îl încolţeau pe bietul prinţ şi că bătrâna era atât de crudă, încât voia să-l încarce cu necazuri peste necazuri, unul mai mare decât celălalt, îi zise:

— Nu sufla o vorbă, căci am trecut de răspântia care-mi făcea neputincios harul; şi astăzi, încă înainte ca Soarele să zică: „Cu plecăciune”, noi o să-i spunem casei acesteia: „Rămâi cu bine”. Ajunge! Astă-seară mama o să afle colivia goală, iar eu o să fiu cu tine, vie sau moartă.

Auzind această noutate, prinţul, care era ca şi mort, răsuflă uşurat şi o îmbrăţişa.

— Tu eşti vântul de nord al bărcii mele greu încercate, inimioara mea! Tu eşti catargul nădejdilor mele.

Astfel, spre seară, printr-o gaură pe care Filadoro o săpase sub zidurile grădinii şi care dădea într-un tunel uriaş, cei doi fugiră şi o luară grăbiţi spre Neapole. Dar cum ajunseră la peştera de la Pozzuoli, Nardaniello îi zise Filadorei:

— Sufleţelul meu, n-ar fi frumos să te duc la palat pe jos şi aşa cum eşti îmbrăcată. De aceea, mai bine aşteaptă-mă la hanul ăsta şi eu am să mă-ntorc curând cu căleşti, oameni, veşminte şi alte cele.

Aşa că Filadoro rămase la han, iar el luă drumul oraşului.

Între timp, zmeoaica se întoarse acasă şi, văzând că Filadoro nu răspunde la obişnuita chemare, intră la bănuială şi alergă în pădure, tăie o prăjină

lungă, o sprijini de fereastra casei şi, căţărându-se ca o pisică, sări în odaie. Scotoci ea şi înăuntru, şi pe afară, şi sus, şi jos, dar negăsind pe nimeni, în cele din urmă descoperi gaura şi, dându-şi seama că dădea spre libertate, începu să-şi smulgă laţele, blestemându-şi fata şi pe prinţ, şi rugându-se Cerului ca, la primul sărut pe care îndrăgostitul îl va primi de la oricine altcineva, să uite de ea. Dar s-o lăsăm pe bătrână să-şi bolborosească aceşti *paternostri150* sălbatici şi să na întoarcem la prinţ.

Când acesta intră în palat, unde era socotit mort, se iscă mare forfotă şi gălăgie şi toată lumea îi alergă în întâmpinare, strigând:

— Să fie cu noroc! Fii binevenit. Iată-te scăpat! Cât de frumos te arăţi înapoi în ţară!

Şi câte alte vorbe pline de dragoste nu auzi el! Dar pe când urca treptele ca să ajungă în odăile regelui, la jumătatea drumului se întâlni cu maică-sa, care-i aruncă braţele de gât şi-l sărută:

— Fiul meu, giuvaerul meu, lumina ochilor mei, pe unde ai colindat? Cum de-ai întârziat atâta, ţinându-ne pe toţi ca pe jăratic?

Prinţul nu ştia ce să răspundă, cu toate că ar fi povestit nenorocirile pe care le îndurase, dar de cum maică-sa îl sărută cu buze de mac, aşa precum îl blestemase zmeoaică, i se şterse pe dată din amintire tot ce i se întâmplase. Ba chiar când regina îi spuse că, pentru a-l împiedica să se mai ducă la vânătoare şi să-şi petreacă viaţa în pădure, îi găsise o nevastă, el răspunse:

— Să fie cu noroc! Sunt gata şi pregătit să fac tot ce voieşte mama şi stăpâna mea!

— Aşa fac copiii ascultători! îşi zise, cu totul mulţumită, regina.

Se hotărî ca peste patru zile să fie adusă la palat mireasa, o domniţă de mare neam, care nimerise în oraş de prin părţile Flandrei. Se porunciră serbări şi ospeţe. Dar, când totul era în toi, Filadoro, care rămăsese la han, văzând că prea întârzia soţul şi bâzâindu-i nu ştiu cum la ureche zvonul despre o petrecere atât de neobişnuită, hotărî să se ducă să vadă ce anume se punea la cale. Şi, punând ochii pe veşmintele ucenicului hangiului, care jeara, când se dusese la culcare, le lăsase pe jos lingă salteaua de paie, le luă, le puse în loc pe ale sale şi, travestită in bărbat, se duse la curtea regelui.

Bucătarii curţii, care în zilele acelea aveau de lucru până peste cap şi aveau mare nevoie de ajutoare, când li se înfăţişă acel tinerel, îl luară ca rândaş la bucătărie. Iar în dimineaţa următoare, la ceasul când Soarele, pe

tejgheaua Cerului, îşi arată hrisoavele dăruite lui de fire şi întărite cu pecetea luminii, şi vinde taine pentru limpezirea vederii, ajunse mireasa prinţului la palat, primită fiind în tunete de fluiere şi trompete.

Mesele erau pregătite şi toţi se aşezară în jurul lor. Dar în timp ce ploua cu cele mai gustoase mâncăruri, iată că sufragiul tăie o cogeamite *piroşcă*, pe care Filadoro o făcuse cu mâinile ei. Şi din piroşcă ţâşni o porumbiţă. Era atât de gingaşă acea porumbiţă încât toţi musafirii rămaseră cu gura căscată, uitând de mâncare, minunându-se de frumuseţea zburătoarei. Dar porumbiţa, cu un glas plin de compătimire, îi vorbi de-a dreptul prinţului:

— Ai înghiţit creier de pisică151, o, prinţe, de ai uitat cât ai zice peşte de dragostea Filadorei? Aşa de repede ai dat uitării binele pe care ţi l-a făcut, o, nerecunoscătorule? Aşa răsplăteşti tu, ingratule, faptul că te-a smuls clin ghearele zmeoaicei şi că şi-ar fi dat viaţa pentru tine? Asta este marea mulţumire ce-o arăţi faţă de acea nefericită tânără pentru dragostea înfocată ce ţi-a purtat-o? Spune-i să se scoale şi s-o ia din loc! Spune-i să roadă osul până va da de friptură! Vai de femeia care prea se încrede în vorbele bărbaţilor, căci cuvintele lor poartă cu ele nerecunoştinţa, o dată cu foloasele, nepăsarea şi o dată cu îndatoririle uitarea. Aşa, nu-i purta de grijă, soi de rău platnic ce eşti şi lovească-te drept în piept blestemele din adâncul sufletului pe care ţi le trimite sărmănica de ea! O să vezi tu ce înseamnă să-ţi baţi joc de o copilă, s-o îmbrobodeşti cu minciuni pe o biată nevinovată, punând-o sub coadă în timp ce ea te punea pe cap; şi în vreme ce ea ţi-a purtat atâta de grijă, tu s-o ţii acolo unde se fac clistireie i Dar dacă Cerul nu s-a legat la ochi, dacă zeii nu şi-au pus dopuri în urechi, o să vadă răul pe care i l-ai făcut şi, când ai să te aştepţi mai puţin, o să te lovească semnele rele, fulgerul şi tunetul, frigurile şi cufureala. Gata! Acum îndoapă-te, petrece după cum ţi-e voia, tăvăleşte-te şi umflă-te-n pene cu noua ta mireasă; căci biata Filadoro, torcând subţire, o să-şi rupă firul vieţii şi-o să-ţi dea tot răgazul să te bucuri de noua nevastă

Spunând aceste cuvinte, porumbiţa se înălţă în zbor, ieşi pe fereastră şi se pierdu în văzduh.

Prinţul, auzind această cutezătoare porumbăreală, rămase o clipă ca trăsnit. În sfârşit, întrebă de unde fusese adusă piroşca şi, aflând de la sufragiu că o făcuse un rândaş de la bucătărie, tocmit cu prilejul nunţii, porunci ca acesta să fie adus în faţa sa.

Şi veni Filadoro care se aruncă la picioarele lui Nardaniello şi, vărsând un şuvoi de lacrimi, altceva nu mai zicea decât:

— Da cu ce ţi-am greşit eu, inimă de dine? Cu ce ţi-am greşit?

Prinţul, care, prin puterea frumuseţii Filadorei şi a termecului pe care aceasta îl stăpânea, îşi aduse aminte de obligaţia asumată la curia Amorului, o făcu îndată să se ridice şi să ia loc alături de el, povestindu-i apoi mamei cale cât de mult îi datora acestei tinere fete, cât de mult făcuse ea pentru el, cum îşi dăduse el cuvântul şi cum trebuia să şi-l ţină cu orice preţ.

Mama, care nu avea nimic mai scump pe lume decât acest fiu, îi zise:

— Fă ce-ţi place, numai să ai grijă de cinstea şi da voia doamnei pe care ai luat-o de nevastă.

— Nu vă bateţi capul cu asta, intră în vorbă soţia, căci De mine, ca să vă spun drept, nu prea mă trăgea inima să rămân în ţara asta; dar cum Cerul a hotărât să-mi facă voia, cu încuviinţarea domniei— voastre aş dori să mă întorc în Flandra mea.

Prinţul, destul de bucuros, îi făcu rost de o corabie şi însoţitori, apoi dădu de veste că prinţesa lui va fi Filadoro; după aceea se strânseră mesele, veniră muzicanţii şi Începu dansul care se întinse până seara târziu. Pământul se îndoliase pentru îngropăciunea Soarelui, aşa că în marea sală fură aprinse torţele.

Dar iată că se auzi pe scări un zgomotos clinchet de clopoţei, şi atunci prinţul îi zise mamei sale:

— Trebuie să fie vreo mascaradă frumoasă venită să ne cinstească sărbătoarea. Ehei, mai au purtări alese cavalerii napolitani! şi când se iveşte prilejul, nu se uită la pungă.

Dar în timp ce gândea el aşa, se arătă în mijlocul sălii o pocitanie, nu mai înaltă de trei palme, dar groasă cât un autoi; arătarea se proţăpi în faţa prinţului şi grăi:

— Află, Nardaniello, că mofturile şi proasta ta purtare ţi-au atras toate neajunsurile pe care le-ai îndurat. Eu sunt umbra bătrânei căreia i-ai spart oala cu fasole, făcând-o astfel să moară de foame. Te-am blestemat să fii chinuit de o zmeoaică şi rugăminţile mele au fost auzite. Dar datorită acestei frumoase zâne, ai scăpat din acel iad. Şi te-a mai lovit un blestem, de data aceasta al zmeoaicei: anume, ca la primul sărut pe care ţi l-ar da cineva, s-o uiţi pa Filadoro. Te-a sărutat maică-ta şi ai dat-o uitării pe Filaduro. Dar tot datorită aceluiaşi farmec, te afli acum alături de ea. Eu acum iar te blestem ca, drept amintire a pagubei ce mi-ai pricinuit, să ai mereu în faţa ochilor fasolele pe care mi le-ai risipit, şi să se adeverească proverbul care spune: „Celui care seamănă fasole îi cresc coarne!”

Acestea fiind spuse, arătarea se topi ca argintul viu, de nu i se văzu nici fumul.

Zâna, care-l văzu pe prinţ pălind, îi dădu curaj:

— Nu te teme, bărbăţele: „Un tăciune şi-un cărbune, dacă e făcătură, să nu se prindă, că eu te smulg din foc”. Şi, isprăvindu-se petrecerea, se duseră la culcare. Iar acolo, prinţul, pentru a confirma redactarea noii poliţe promise, vru ca aceasta să fie semnată de cele două fudule martore, iar chinurile trecute făcură şi mai dulci desfătările clipei de faţă, văzându-se în creuzetul izbânzilor în ce fel:

Cine se împiedică şi nu cade merge înainte.»

SCLAVA POCITĂ

Lisa se naşte dintr-o petală de trandafir şi, în urma blestemului unei zâne, moare, iar maică-sa îi păstrează trupul într-o odaie; când îl vine şi mamei sorocul să moară, îi cere fratelui ei să nu mai deschidă niciodată acea încăpere. Dar nevasta acestuia, geloasă, vrând să vadă ce se ascunde înăuntru, intră şi o găseşte pe Lisa vie; atunci, îmbrăcând-o în veşminte de sclavă, o supune la nenumărate chinuri. În sfârşit, unchiul o recunoaşte şi, alungându-şi nevasta, o mărită strălucit pe nepoată.

— Într-adevăr, îşi dădu cu părerea prinţul Taddeo, fiecare trebuie să se întindă atâta cât îi este plapuma: seniorul să fie senior, lacheul, lacheu şi zbirul, zbir: căci precum ştrengarul, făcând pe prinţul, se face de râs, tot aşa prinţul, apucându-se de ştrengării, îşi ciunteşte bunul renume.

Zicând acestea Taddeo se întoarse spre Paola şi-i făcu lemn să-i dea drumul; iar Paola, după ce— şi umezi buzele și se scarpină în cap, începu:

«Nu e lucru mai rău pe lume decât gelozia, fiind aceasta un vârtej ce face să ţi se învârtă capul, fierbinţeală ce-ţi încinge vinele, dambla ce-ţi îngheaţă mădularele, cufureală ce-ţi învolbură trupul; este, în sfârşit, o boală ce-ţi fură Somnul, îţi face amară mâncarea, îţi tulbură liniştea şi-ţi înjumătăţeşte viaţa, fiind un şarpe care muşcă, molie care roade, fiere ce înveninează, ger ce te amorţeşte, cui care Străpunge, nimicitoare a plăcerilor dragostei, spulberătoare a mulţumirilor iubirii şi potop peste marea desfătărilor Venerei; şi din asta nu se naşte nimic bun, aşa cum vă veţi da şi voi seama, ascultându-mi povestirea.

Trăia odată un anume baron din Selvascura, care avea o soră nemăritată; această soră se ducea mereu să zburde prin grădină cu alte fete de seama ei. Într-o zi, găsind ele un prea frumos trandafir *involt*, puseră rămăşag că aceea care va sări peste rug, fără să-i atingă nici măcar o frunză, va câştiga asta sau aia. Şi multe din fete săriră peste trandafir, dar toate îl loveau şi niciuna nu izbutea să sară peste el fără să-l atingă. Dar când veni rândul Lillei, sora baronului, aceasta, după ce se trase puţin îndărăt, îşi luă un asemenea avânt, că zbură cu mult dincolo de trandafir. Cu toate acestea, o petală se desprinse din rug, dar ea fu atât de sprintenă şi de îndemânatică, încât, culegând-o de pe jos, fără a se lăsa văzută, o înghiţi şi astfel câştigă prinsoarea.

Nu trecură bine trei zile şi Lilla se simţi însărcinată, lucru pentru care trebuia să moară de durere, bine ştiind că nu se încurcase cu nimeni şi nici nu fusese necinstită, neputând astfel înţelege cum de i se putuse umfla pântecele. Alergă deci la nişte zâne, prietene de-ale sale, şi acestea, auzind care era pricina, o povăţuiiă să nu se piardă cu firea, căci totul se datora petalei de trandafir ce-o înghiţise.

Lilla, aflând cum stăteau lucrurile, căută să-şi ascundă cum putu mai bine starea, iar când veni ceasul uşurării, născu în taină o fetiţă drăgălaşă, pe care o boteză Lisa şi le-o trimise zânelor. Toate zânele îi dăruiră atunci farmecele lor; dar ultima zână, dând fuga să vadă fetiţa, îşi scrânti atât de rău piciorul încât, din pricina durerii ascuţite, o blestemă ca la vârsta de şapte ani, maică-sa, pieptănând— o, să-i uite pieptenele înfipt în păr şi de aci să i se tragă fetei moartea.

Împlinindu-se cei şapte ani, se întâmplă nenorocirea, iar deznădăjduita mamă, după ce boci de-ar fi înduioşat şi pietrele, o aşeză în şapte racle de cristal, puse una într-alta, şi o închise în cea mai îndepărtată odaie a castelului, punându-şi cheia în buzunar. Numai că, după câtăva vreme, mistuită cumplit de durere, simţind că i se apropie ceasul din urmă, îl chemă la căpătâi pe fratele ei şi-i zise:

— Frăţioare, eu simt că undiţa morţii mă trage încetul cu încetul la fund. Îţi las toate bulendrele mele, să le fii domn şi stăpân. Îţi cer însă cu limbă de moarte să-ţi dai cuvântul că nu vei deschide niciodată ultima încăpere a palatului, şi că vei păstra cu grijă cheia în scrin.

Fratele, care o iubea din adâncul sufletului, îi făgădui că aşa va face; şi chiar în acea clipă ea îşi dădu sufletul:

— Adio, că mi-a sunat ceasul!

Peste câţiva ani, acest senior, care între timp îşi luase o nevastă, fu poftit la o vânătoare şi, lăsând în grija nevestei rosturile casei, o rugă mai cu osebire să nu cumva să deschidă acea încăpere a cărei cheie o păstra închisă în scrin. Dar abia ieşi el pe uşă că femeia, aţâţată de bănuială, îmboldită de gelozie şi roasă de curiozitate, care este cea dintâi zestre a femeii, luă cheia şi se duse să deschidă odaia. Şi văzând că prin raclele de cristal se întrezărea chipul unei tinere fete, ea le deschise una câte una şi i se păru că fata doarme. Fata se împlinise ca oricare altă femeie şi o dată cu ea crescuseră şi raclele, pe măsură ce creştea ea.

Văzând această minunată făptură, femeia geloasă se gândi pe dată: Halal să-i fie! N-am ce zice! „Cheia la centură şi coarne în natură”. Asta era

pricina pentru care nu mă lăsa să deschid odaia, ca nu cumva să dau cu ochii de Mahometul căruia i se închina în racle! 152

Și zicând aşa, o apucă pe fată de păr şi o trase afară. Dar timp ce femeia se căznea s-o scoată, pieptenele căzu și fata se trezi, ţipând:

— Mamă, mămico!

— Las' că-ţi arăt eu ţie mamă şi tată! strigă baroneasa.

Și toată numai fiere, ca o scorpie, turbată ca o căţea care abia a fătat, veninoasă ca o viperă, îi tăie îndată părul, îi dădu o bătaie de-i zburară fulgii, o înţoli în nişte zdrenţe şi zi de zi îi turna la cucuie— n cap, vânătăi la ochi și semne pe obraz, făcându-i gura numai sânge.

Când soţul se întoarse de la vânătoare şi o văzu pe copila aceea maltratată în asemenea hal, o întrebă pe nevastă-sa cine era. Aceasta îi răspunse că era o sclavă trimisă de o mătuşă de-a ei, un cal de bătaie pe care trebuia să-l altoiască fără încetare.

O dată însă, când seniorul se duse la târg, îi întrebă pe toţi ai casei, până şi pe pisici, ce lucru doreau să le cumpere. Iar după ce fiecare ceru ba una, ba alta, se întoarse şi spre mica sclavă, întrebând-o ce dorea. Dar nevasta începu să clocotească de mânie şi o luă razna:

— Aşa! Poartă-te cu sclava asta buzată, ca şi cum ar fi de-o seamă cu noi; hai să ne facem toţi o apă şi-un pământ şi să ne facem toţi nevoile la ţucal153! Ba mai las-o dracului şi nu-i mai purta atâta de grijă unei căţele pocite!

Dar seniorul, care avea purtări alese, dori, oricum, ca până şi sclava să-şi dea pe faţă dorinţa. Şi aceasta îi spuse!

— Eu nu vreau nimic altceva decât o păpuşică, un cuţit şi o gresie. Iar dacă vei uita de cele ce ţi-am cerut, facă-se să nu poţi trece peste cel dintâi râu ce-l vei întâlni în cale!

Baronul cumpără tot ce i se ceruse, dar uită de rugămintea nepoatei; iar când fu să treacă peste un râu care purta spre mare bolovani şi arbori dezrădăcinaţi, ca să ridice temelii de spaimă şi ziduri de groază, nu-i fu cu putinţă să-l treacă. Atunci îşi aduse aminte ele blestemul sclavei, se întoarse înapoi, cumpără cele trei lucruri şi, ajuns acasă, îi dădu fiecăruia darul cerut.

Ajunsă în stăpânirea lucruşoarelor, Lisa intră în bucătărie şi, aşezându-şi în faţă păpuşa, începu să plângă şi să se vaiete, povestind acelui ghem de zdrenţe toată istoria chinurilor ei, ca şi cum i-ar fi vorbit unei fiinţe vii. Dar cum păpuşa nu răspundea, ea luă cuţitul şi, ascuţindu-l cu gresia, zicea:

— Ia seama, că dacă nu-mi răspunzi, bag cuţitul în tine şi isprăvim povestea!

Iar păpuşa, umflându-se ca un cimpoi când sufli în el, în cele din urmă răspundea:

— Stai, că te-am auzit şi nu-s surdă!

Povestea asta ţinea aşa de vreo câteva zile, când baronul, care avea o odăiţă zid în zid cu bucătăria, auzi deodată repetiţia; puse atunci ochiul la gaura cheii şi o văzu pe Lisa povestindu-i păpuşii cum sărise mama ei peste rugul de trandafiri, cum înghiţise petala, cum o născuse pe ea, cum fusese blestemată de zână, cum îi rămăsese pieptenele în păr, cum murise, cum fusese pusă în cele şapte racle şi închisă în încăperea din fund, cum îi murise mama, cum îi fusese încredinţată fratelui cheia, cum plecase baronul la vânătoare, cum se stârnise gelozia nevestei, cum intrase aceasta în odaie împotriva poruncii bărbatului, cum i-a tăiat părul, cum s-a purtat cu ea mai rău decât cu o sclavă şi cum o făcuse să îndure chinuri peste chinuri. Şi tot plângând şi jeluindu-se aşa, zicea:

— Răspunde-mi, păpuşica mea, că altfel îmi *împlânt* cuţitul drept în inimă.

Şi ascuţind cuţitul cu gresia, voia tocmai să treacă de la vorbă la faptă când baronul, deschizând uşa cu o lovitură de picior îi smulse cuţitul din mână.

După ce o puse pe fată să-i povestească de-a fir-a-păr toate cele ce i se întâmplaseră, baronul îşi îmbrăţişa nepoata şi o duse de acasă, încredinţând-o unei rude de-a lui, să se mai întremeze, căci ajunsese slabă şi vlăguită în urma suferinţelor pe care trebuise să le îndure de la acel suflet de Medee. Iar după câteva luni, când ajunse frumoasă ca o zeiţă, baronul o aduse iar acasă, spunându-le tuturor că era una din nepoatele lui. Poruncind apoi să se întindă un ospăţ în lege, după ce fură strinse mesele, ceru ca Lisa să povestească istoria năpastelor îndurate şi despre cruzimea nevestei lui, lucruri care-i făcură pe musafiri să verse şiroaie de lacrimi. Atunci el o alungă pe nevastă, trimiţând-o acasă la părinţii ei, iar nepoatei îi dete de soţ un flăcău pe cinste, aşa cum merita inima ei bună. Şi Lisa simţi pe propria ei piele că:

Chiar când omul nu gândeşte,
Cel-de-sus îl fericeşte.»

LACĂTUL

Lucia se duce după apă la fântână şi dă peste un sclav care o călăuzeşte la un palat ca-n basme, unde este cinstită ca o regină. Povăţuită de surorile ei invidioase să caute să vadă cu cine doarme noaptea, descoperă un tânăr fără seamăn de frumos, dar cade în dizgraţia lui şi este alungată. Rătăcind însărcinată prin lume, pierdută şi dispreţuită, ajunge până la urmă la casa îndrăgostitului unde dă naştere unui băiat şi, după multe alte întâmplări, se împacă iar cu el şi-i ajunge soţie.

Fură cuprinse de mare compătimire inimile tuturor la auzul nenorocirilor pe care trebuise să le îndure sărmana Lisa şi multora li se înroşiră ochii de lacrimi; căci nu e lucru mai în stare să trezească mila, decât pătimirile celui nevinovat. Dar venindu-i Ciommetellei rândul să întoarcă vârtelniţa, ea prinse a vorbi după cum urmează:

«Poveţele invidiei au fost totdeauna izvodul nenorocirilor, pentru că, sub masca binelui, ascund chipul prăbuşirii; iar cel ce se vede în mână cu părul Fortunei trebuie să se gândească în fiecare clipă că i se întind în faţă sute de piedici care să-l facă să se dea de-a dura. Aşa cum i s-a întâmplat unei sărmane fete care, în urma unei poveţe rele a surorilor ei se prăbuşi din vârful scării fericirii, şi numai datorită milosteniei Cerului nu-şi frânse gâtul.

A fost odată o mamă care avea trei fete, dar cum mare sărăcie îşi priponise piciorul în casa lor, adevărată hazna în care se adunau toate puhoaiele nenorocirilor, le trimitea să umble cu cerşitul ca să-şi poată duce zilele.

Într-o dimineaţă, după ce adunaseră câteva foi de varză aruncate la gunoi de bucătarul unui palat, mama, voind să le gătească, o trimise pe una din fete să aducă apă de la o fântână. Dar fetele se lăsau una în nădejdea alteia şi se tot codeau, până când biata mamă hotărî:

— Porunceşte, dar mai bine fă singură treaba!

Şi, luând amfora, voi să se ducă ea la fântână, cu toate al, fiind tare, tare bătrână, abia-şi mai putea târî picioarele. Atunci Luciella, cea mai mică dintre fete, îi zise:

— Dă-mi-o mie, mamă. Măcar că n-am eu putere câtă mi-ar trebui, vreau să-ţi cruţ ţie osteneala.

Fata luă amfora, ieşi afară din oraş şi ajunse la locul unde ţâşnea un izvor care, văzând florile pălite de frica Nopţii, le stropea cu apă în obraz.

Lângă fântână, dădu de un sclav frumos la înfăţişare, care-i vorbi:

— Fată frumoasă, dacă vrei să vii cu mine până la o peşteră, nu prea departe de aici, am să-ţi dau o grămadă de lucruşoare frumoase.

Luciella, care dorea mereu, dar zadarnic, un pic de mulţumire, răspunse:

— Lasă-mă să duc apa asta acasă, că mă aşteaptă mama, şi mă întorc numaidecât.

Duse deci amfora acasă şi apoi, zicând că merge să caute nişte lemne, se înapoie la izvor, unde sclavul o aştepta mereu; şi, ţinându-se după el, străbătură o peşteră de tuf, împodobită cu iederă şi părul-maicii-domnului, la un minunat palat subpământean, strălucind de aur. Şi pe dată i se pregăti o masă mare şi îmbelşugată, iar între timp două jupânese voinice veniră de o despuiară de zdrenţele de pe ea şi o îmbrăcară cu tot dichisul; iar apoi seara o culcară într-un pat tot numai perle şi aurării.

După ce se stinseră luminările, cineva se apropie de pat şi se culcă alături de ea. Aşa se întâmplă seară de seară, vreme de câteva zile. Dar pe fată o apucă dorul s-o vadă pe maică-sa, lucru ce i-l spuse sclavului. Acesta intră într-o odaie, şuşoti cu cineva şi, ieşind afară, îi dete fetei o pungă cât toate zilele plină de scuzi, pe care să-i dea mamei; o sfătui apoi să nu-l dea uitării ci să se înapoieze cât mai curând, fără să spună nimănui ce văzuse şi pe unde umblase.

Fata se duse acasă şi surorile, văzând-o atât de gătită, fură cât pe ce să crape de invidie. Apoi mama şi surorile voiră s-o însoţească, dar ea se împotrivi şi, prin aceeaşi peşteră, se întoarse la palat, unde rămase liniştită alte câteva luni, până ce o apucă iarăşi aceeaşi toană şi, cu acelaşi dar şi cu aceleaşi poveţe, i se încuviinţă să-şi vadă mama.

Lucrurile se întâmplară la fel de vreo trei sau patru ori, umflând mereu cu noi răbufniri de invidie ciuda surorilor; acestea, ca nişte scorpii ce erau, atâta scotociră şi întrebară până când, prin mijlocirea unei zmeoaice, aflară totul, de-a fir-a-păr. Iar când Luciella dădu iar pe acasă, ca de obicei, îi ziseră:

— N-ai vrut tu să ne împărtăşeşti nimic despre desfătările tale, dar iată că noi am aflat totul şi ştim că în fiecare noapte ţi se dă opiu şi nu poli să-ţi dai seama că doarme cu tine un flăcău cum nu este altul mai frumos. Şi ai să rămâi mereu cu această bucurie fără niciun Dumnezeu, dacă nu te hotărăşti să urmezi poveţele celor care-ţi vor binele. La urma urmei, suntem de-un

sânge şi nu dorim decât binele şi fericirea ta. Aşa că, diseară, când te vei duce la culcare şi va veni sclavul să-ţi aducă băutura de după masă, tu, spunând că vrei un prosop cu care să-ţi ştergi buzele, varsă cu dibăcie vinul din pahar. Aşa vei rămâne trează în timpul nopţii. Iar când vei simţi că bărbatu-tău a adormit, deschide lacătul ăsta pe care ţi-l dăm şi, în ciuda lui. Farmecul se va spulbera, iar tu vei fi cea mai fericită femeie din lume.

Biata Luciella, care nu ştia că sub această şa de catifea se ascundea rosătura, printre flori, şarpele şi în pocalul de aur, veninul, crezu în cuvintele surorilor şi, întorcându-se la peşteră, puse în faptă, cuvânt cu cuvânt, ce o învăţaseră răutăcioasele. Iar când toate zgomotele din palat amuţiră, aprinse o luminare cu amnarul şi se văzu alături de o minune a frumuseţii, de un flăcău tot numai crini şi trandafiri.

La vederea unei atât de frumoase făpturi, ea îşi zise:

— Apoi stai, că nu-mi mai scapi tu din mâini!

Şi luând lăcăţelul, îl deschise. Şi iată că începu să i se perinde prin faţa ochilor un pâlc de femei, toate purtând pe cap câte un maldăr de fire toarse, şi uneia dintre ele îi căzu pe jos un scul; atunci Luciella, care era tare bună la inimă şi săritoare, uitând unde se afla, strigă:

— Madam, ridică-ţi sculul!

La acest strigăt, tânărul se trezi şi se mânie atât de tare că fusese descoperit de Luciella, încât în clipita aceea îl chemă pe sclav, o puse pe fată să se îmbrace iar în zdrenţele ei şi o goni încotro o vedea cu ochii. Şi rău mai fu primită sărmana de surori căci, întorcându-se acasă cu o înfăţişare de parcă ieşea din spital, ele o goniră la rândul lor, ocărând-o care mai de care.

Aşa că se văzu silită să rătăcească prin lume cerşind, până ce după nenumărate lipsuri, nenorocita, care mai era şi însărcinată, ajunse în oraşul Torrelunga. Aici, ducându-se la palatul regal, ceru un locşor şi un braţ de paie.

Unde să-şi dezmorţească puţin oasele. O jupâniţă de la curte, bună la inimă, o primi. Şi venind ceasul în care trebuia să se uşureze de povara pântecului, dădu naştere unui băieţel atât de frumos, că părea o rămurică de aur.

Întâia noapte după naştere, în timp ce toţi se legănau în braţele somnului, intră în acea odaie un flăcău frumos, zicând:

O, frumosul meu copil,

Dacă ar şti maică-mea!
Te-ar îmbăia într-o copăiţă de aur,
Te-ar înfăşa cu feşe de aur.
Dacă nu s-ar mai auzi cântecul cocoşilor
Aş rămâne pururi alături de tine.

Şi la întâiul cântat al cocoşilor se spulberă ca argintul viu.

Jupâniţă băgă de seamă întâmplarea şi, cum în fiecare noapte se arăta acelaşi flăcău şi îngâna acelaşi cântec, se duse de-i dădu de ştire reginei. Iar aceasta, îndată ce Soarele, în chip de doctor, dădu drumul din spitalul Cerului tuturor stelelor, porunci cu străşnicie să fie ucişi toţi cocoşii din oraş, făcându-le, dintr-un condei, văduve nemângâiate pe toate găinile. Iar seara, când flăcăii se arătă ca de obicei, regina, care stătea la pândă şi nu tăia frunze la câini, îl recunoscu drept fiul ei şi-l îmbrăţişa cu dragoste. Şi cum blestemul cu care-l legase o zmeoaică spunea că îi va fi sortit să rătăcească prin lume, departe de casa lui, până când maică-sa nu-l va îmbrăţişa şi cocoşii nu vor mai cânta, de îndată ce se află în braţele mamei, vraja se dezlegă şi înrâurirea ei se risipi.

Astfel regina se pomeni cu un nepot ca un giuvaer, Luciella cu un bărbat ca un fecior de zână; cât despre surori, aflară şi ele despre măreţia la care ajunsese Luciella şi se înfăţişară la palat s-o vadă, cu o mutră de curci plouate. Dar au cules ce-au semănat şi li se plăti cu aceeaşi monedă, trebuind, spre marea lor turbare, a recunoaşte că:

Rodul invidiei este gălbinarea.»

CUMĂTRUL

Cola Iacovo Aggracanto are un cumătru fără pic de obraz, care-i face zile fripte şi, neizbutind să scape de el prin şiretlicuri şi stratageme, până la urmă prinde curaj şi, împroşcându-l cu o ploaie de ocări, se descotoroseşte de el.

A fost într-adevăr frumoasă această poveste, spusă cu mult farmec şi ascultată cu multă luare— aminte, aşa că plăcu foarte mult. Dar fiindcă orice răgaz ce se întâmpla între o povestire şi alta o ţinea pe sclavă ca atârnată de frânghia estrapadei154, de parcă simţea cum e trasă în sus şi lăsată apoi să cadă deodată, i se ceru Iacovei să-şi aducă obolul. Iar aceasta, vrând să reîmprospăteze dorinţa de a auzi poveşti a celor de faţă, umblă la butea cu pălăvrăgeli şi începu aşa:

«Necumpătarea, domnii mei, face să cadă talerul din mâna neguţătorilor dreptăţii, să-şi greşească drumul compasul arhitectului buneicuviinţe, să i se piardă busola marinarului dreptei judecăţi. Necumpătarea, prinzând rădăcini în ţărâna prostiei, nu face să rodească alt fruct decât acela al ruşinii şi al înjosirii, aşa cum se vede întâmplându-se în fiecare zi şi mai cu seamă cum i s-a întâmplat unui cumătru neobrăzat, despre care poftesc a vă povesti.

Trăia odată un oarecare Cola Iacovo Aggracanto din Pomigliano, căsătorit cu Masella Gernecchia din Resina, om bogat ca marea, atât de bogat, încât putea să petreacă asemenea viermelui în gunoi până la sfârşitul zilelor sale. Cu toate acestea, măcar că nu avea nici copii şi nici necazuri, şi măsura bănetul cu baniţa, nu-i cădea din buzunar un sfanţ, chiar dacă i se scurgeau în el o sută de mii, ci, supunându-se la tot felul de lipsuri, ducea o viaţă chinuită, de dine, numai să ajungă să mai pună un ban deoparte şi să strângă la ciorap.

Dar aşa zgârcit cum era el, i se întâmpla că în fiecare zi, la ceasul când se aşeza la masă ca să-şi îndestuleze cu te miri ce trupul, spre nenorocul lui, o cutră de cumătru care se ţinea scai de el şi, ca şi cum ar fi avut un orologiu în stomac şi o clepsidră între dinţi, se ivea în prag chiar în clipa când începea să ducă lingura la gură, se adăuga la masa celor doi soţi cu o mutră de pisălog de neclintit şi li se vâra în suflet în aşa hal, de nu l-ai fi putut urni de acolo nici cu târnăcopul. Şi atâta le tot număra bucăţelele din gură, şi atâtea ocheade făcea şi atâtea *zâmbre* strecura, până i se spunea:

— Pofteşte, cumetre, dacă-ţi face plăcere.

Atunci, fără a se lăsa rugat de două ori, înfigându-se între soţ şi soţie, înfometat, hămesit, topit de poftă, aţâţat ca un câine de vânătoare, cu o foame de lup rozându-i pântecele, grăbindu-se ca un apucat, „de unde vii? — De la arat!", începea să-şi mişte degetele ca un cântăreţ din fluier, dădea ochii peste cap ca o mâţă sălbatică, îi mergeau dinţii ca o piatră de moară şi, înghiţind fură a mesteca, o îmbucătură neaşteptând-o pe cealaltă, după ce clămpănea zdravăn din măsele, după ce-şi încărca stomacul şi-şi umfla burta ca o tobă, după ce vedea fundul străchinii şi lingea farfuria, se ridica de la masă fără a rosti barem „să vă fie de bine", înhăţa un ulcior de vin şi, adulmecându-l, înghiţindu-l dintr-o sorbitură, dându-l pe gât, deşertându-l şi uscându-l dintr-un foc, se ducea să-şi vadă de treburile lui, lăsându-i pe Cola şi pe Masella cu mutra lungită de-un cot.

Aceştia, văzând lăcomia cumătrului, care, asemenea unui sac spart, înghiţea, înfuleca, ronţăia, clefăia, mozolea, dumica, mesteca, măcina, rodea, clăpăia, sugea, ghiorţăia, gâfâia, sughiţa, hăpăia şi lingea tot ce se afla pe masă, nu mai ştiau ce să se facă şi cum să scape de această lipitoare, această cataplasmă usturătoare, acest ghimpe-n ochi, acest cui în coaste, această muscă sâcâitoare, această căpuşă de cal, această ciumă, această veşnică dijmuire, acest bir de toate zilele, această caracatiţă, această făcătură, această povară, această bătaie de cap. Şi oftau gândindu-se la vremea când vor putea, măcar o singură dată, să mănânce în doi, fără asemenea ajutor de bătrâneţe, fără atâta untură în care se topea totul.

Într-o zi, aflând ei că neobrăzatul de cumătru plecase să-l însoţească pe un birar afară din oraş, Cola Iacovo îi zise nevestei:

— Fie Domnul lăudat, că măcar o dată într-o sută de ani, avem şi noi prilejul să ne punem măselele la lucru, să dăm frâu slobod fălcilor şi să ne băgăm nasul în oala noastră, fără să fim sâcâiţi de cumătru. Aşa că, dacă vrea curtea să mă ruineze, ruinat mă vreau. Din lumea asta nenorocită, atâta ai, cât rupi cu dinţii. Aţâţă iute focul, că o dată ce s-a ivit prilejul să găteşti ceva pe cinste, apoi am chef să mă desfăt cu o mâncărică gustoasă, cu o bucăţică e să-ţi lase gura apă.

Şi dădu fuga la piaţă să cumpere o anghilă cât toate zilele, o oca de făină şi o damigeana cu vin; iar la întoarcere, în timp ce nevasta nu-şi mai vedea capul de atâta treabă, pregătind o plăcintă grozavă, el începu să frigă *anghila.*

Când totul fu gata, se aşezară la masă. Dar nici nu-şi aflară bine locul pe scaune, că iată-l pe lipitoarea de cumătru ciocănind la uşă. Ducându-se Masella să deschidă şi dând cu ochii de cel care le strica mereu cheful, se întoarse spre bărbatu-su:

— Cola Iacovo, bărbăţelul meu, nu mai poate omul să guste o *oca* de carne de la măcelăria plăcerilor omeneşti fără adausul ciolanului neplăcerii; nu mai e chip să te culci în cearceafurile albe ale mulţumirii, fără să dai de o ploşniţă care să te sâcâie; nu mai e cu putinţă să aibă omul parte de o bucurie curată, fără să fie făcută ferfeniţă de grindina neruşinării! Iată-ne stricată desfătarea acestei mese fără noroc, iată că ne rămâne în gură un gust amar!

Cola Iacovo îi răspunse fără a sta pe gânduri:

— Ascunde toate cele de pe masă, fă-le să se topească, să piară, doseşte-le unde să nu se vadă;

deschide apoi uşa, căci cumătrul, când o să vadă satul prădat, poate că va avea destul obraz s-o ia din loc şi-o să ne lase să înghiţim în pace stropul acesta de venin!

Masella, în timp ce cumătrul suna ca un apucat şi făcea o zarvă ca-n zi de sărbătoare, dosi anghila în dulap, damigeana sub pat şi plăcinta între saltele. După aceea Cola lacovo se tupilă sub masă, privind printr-o gaură a feţei de masă, care atârna până-n pământ. Cumătrul văzuse prin gaura cheii toată tărăşenia şi, de îndată ce i se deschise uşa, intră, încropindu-şi pe loc o mutră cu totul uluită şi îngrozită. Iar când Masella îl întrebă ce i se întâmplase, el îi răspunse:

— În vreme ce m-ai făcut să îndur atâtea chinuri şi cazne în faţa uşii, aşteptând zadarnic să-mi deschizi, mi-a trecut printre picioare un şarpe. Măiculiţă-doamne, ce pocitanie slută şi înfricoşătoare! Închipuie-ţi că era câtă-mai anghila pe care ai ascuns-o în dulap. Eu, care mă vedeam ajuns la ananghie, cu măruntaiele întoarse pe dos de greaţă, tremurând ca varga, clănţănind de frică şi dârdâind de groază, luai de jos o piatră mare cât damigeana de sub pat şi paf! Îi dădui cu ea în cap, făcându-l plăcintă, cât aia dintre saltele. Iar în timp ce se zbătea în ghearele morţii, şarpele se holba la mine, aşa cum face cumătrul de sub masă. Mi s-a făcut inima cât un purice, atâta sunt de înspăimântat şi de îngrozit!

Auzind aceste vorbe, pe care nu le putea nicidecum înghiţi, Cola lacovo îşi ieşi din răbdări şi, ivindu-şi capul de sub faţa de masă, asemenea lui Trastullo155 când se înfăţişează pe scenă, răbufni: —Apoi dacă aşa stă

treaba, să ştii că-i încurcată rău! Acu' chiar că s-a revărsat paharul! Acu chiar că am câştigat la judecată! Apoi, dacă-ţi datorăm ceva, du-te de ne pârăşte la Bagliva156. Dacă ţi— am căşunat vreo neplăcere, dă-ne în judecată la Zecea157! Dacă te simţi jignit, pune-mi zgardă! Dacă nu eşti în toanele tale, lecuieşte-te cu *clistirul*! Dacă vrei să ne-o coci, leagă-ne tinicheaua de coadă ori dă-ne peste nas la Neapole! 158 Da ia mai isprăveşte odată! Da ce fel de purtare e asta? Ce? Eşti soldat încartiruit cu sila de te foloseşti de lucrurile noastre ca de ale tale? 159 Trebuia să te mulţumeşti cu degetul şi să nu apuci toată mâna. Ce mai! Am să te izgonesc din casa asta, că ne-am săturat până-n gât de samavolniciile taie! Pentru un neobrăzat, toată lumea e a lui! Dar celui care nu cunoaşte măsura, i se măsoară spinarea: iar dată ţie-ţi lipseşte arşinul, apoi află că avem noi răşchitoare şi făcăleţe. În sfârşit, ştii cum a zis cine-a zis: „Orice naş îşi are naşul". Aşa că fiecare pasăre pe limba ei piere şi lasă-ne pe noi cu necazurile noastre! Dacă-ţi închipui că ai s-o ţii înainte cu muzica asta, apoi află că ţi s-a înfundat şi s-a dus baba cu colacii! O să lingi tu la blide, de-o să-ţi sugi de sub unghii! Dacă visezi că ai să te tolăneşti cât ţi-o pofti inima numai pe pat moale, ei bine, ia-l de unde nu-i! Bătu-te-ar luna lui martie160 şi ajunge-ai să-ţi mesteci scobitorile! Dacă ţi se pare că aici este o crâşmă deschisă pentru gâtlejul tău nesăţios, află că te-nşeli. Bagă-l din fugă! 161 Uită-ne, scoate-ţi din cap că la noi umblă câinii cu covrigi în coadă, şi că aici e o casă fără stăpâni. Şi mai află că în casa mea a înţărcat şi *laia,* şi *bălaia*! Ţi-ai găsit prostuţii şi porumbeii de jumulit! Ţi-a plodit neobrăzarea şi-ai stârnit sfadă între măgari! Ai şi dat cu nasul de huzur. Apoi, cară-te pe unde-ai venit, că nu-ţi mai merge şi poţi să-ţi iei gândul de la casa asta, că nu mal pupi tu apă din găleata mea şi, dacă eşti un linge-blide, un mâncător de coji, un strângător de fărâmituri, un nehalit, un nesătul, un zgârie-brânză, un maţe-goale, o gură de hazna, dacă ai un balaur, un lup, un potop şi o spărtură în măruntaie, încât ai fi în stare să înghiţi un măgar pe nemestecate, ai înfuleca o corabie cu pânze cu tot şi ai face prăpăd într-o ciurdă de vaci, ai sorbi cupa cu sângele Domnului şi nu ţi-ar ajunge nici apa din Tevere şi nici cea din Arno, ci ai sorbi marea cu sare cu tot, cată de te aciuează pe altundeva, du-te şi trage la vâsle, du-te de adună zdrenţe printre gunoaie, du-te de caută cuie prin puhoaie162 du-te de adună ceară de la înmormântări, du-te de desfundă latrinele ca să-ţi ghiftuieşti *bârdăhanul*! Şi vatra casei mele să te ardă ca focul! Că tot omul are necazurile lui, fiecare ştie ce are în aşternut şi ce-l doare, şi n-avem trebuinţă de o procopseală

care să ne ducă la sapă de lemn, de muşterii cărora le suflă vântul prin buzunare, de ocrotitori de teapa ta. E vremea să te înţarci de la ţâţişoara asta. Pierde-vară ce eşti, netrebnicule, leneşule, la muncă, la muncă! Pune-te pe treabă şi află-ţi un stăpân!

Nefericitul cumătru, văzându-se luat la trei parale, făcut cu ou şi cu oţet şi bărbierit fără săpun, năuc şi buimăcit, ca hoţul prins asupra faptului, ca pelerinul care a rătăcit drumul, ca marinarul căruia i s-a stricat luntrea, ca târfa care şi-a pierdut muşteriii, ca un copil care şi-a umplut patul cu spurcă turi, cu buzele umflate, cu capul plecat, cu bărbia proptită-n piept, cu ochii plini de lacrimi, cu nasul pe jos, cu dinţii strepeziţi, cu mâinile goale, cu inima cât un purice, cu coada între picioare, târâş— grăpiş, cătinel-cătinel, şontâc-şontâc, mut şi ca o curcă plouată, se cărăbăni fără a mai întoarce capul, potrivindu-i-se de minune cinstitul proverb:

Ulciorul nu merge de multe ori la apă.»

Râseră cu atâta poftă ascultătorii de ruşinea cumătrului, încât nu-şi dădură seama că Soarele, din pricină că făcuse risipă de raze, dăduse faliment şi, vârând cheia de aur sub uşă, o luase la sănătoasa. Dar Colambruoso şi Marchionmo, ivindu-se îmbrăcaţi cu *pulpare* din piele de căprioară şi cazace de *saia* cu ciucuri ca să rostească cel de al doilea cuvânt de încheiere, îi făcură pe toţi să ciulească urechile, ascultând egloga ce urmează.

VOPSITORIA

COLAMBRUOSO ŞI MARCHIONNO

COL: Din câte meşteşuguri sunt, amice, se cere să-i lăsăm vopsitoriei (cum un rândaş a zis, sau bucătar) şi lauda, şi-ntâiul loc în dar.

MAR: Ba dimpotrivă, o, Colambruoso, e-un meşteşug ce spurcă; în aburi de-*alaun* şi vitriol vezi mâinile oricărui boiangiu mai negre ca harapul tuciuriu.

COL: Te-nşeli: e mai curată ca orice altă artă; e meseria celui prin furt înavuţit ce vrea curat să pară, cu toate că-i mânjit.

MAR: Au crezi că-i meserie de parfumar, de meşter ce ața-n broderie o-ndoaie și-o dezdoaie? Ia, du-te-ncolo, frate, că prea o faci de oaie!

COL: Ba vreau prin marea probă a focului să trec, să-ţi dovedesc anume că e vopsitoria precum senioria; că-i cea mai căutată în zilele de azi…

Prin ea cinstit e omul şi-mbelşugat i-i traiul.

Ai pieptul stup de vicii, trup ros? Jur împrejur îi dai cu bidineaua şi ştergi orice cusur!

MAR: Dar ce-au de-a face, frate, ale vieţii vicii cu lâna şi mătasea ce-au cunoscut boiala?

COL: M-ai înţeles, prietene, pe dos!

Au crezi că eu vorbesc de cum înghit ciorapii şi boarfe vechi vopseaua?

Vopseaua ce o laud nu-i indigo sau ocru, ci-i cea prin care negrul funinginii şi-al ţărnii e preschimbat şi-ajunge ca frăgezimea cărnii.

MAR: Buştean! Tămâie! Mintea-mi nu poate să-nţeleagă vorbirea ta ce-ncurcă, dar niciun gând nu leagă!

COL: De mă asculţi, băiete, atunci din două una:

Ori şi tu te vei face un vopsitor dibaci, ori desluşi-vei omul ce mânuie vopseaua.

Şi va să-ţi placă foarte să-nveţi o meserie ce azi e fudulia obrazelor subţiri;

şi, cât ai zice peşte, prin ne-ntrecutu-i har ţintarul ţi-l preschimbă de zici că-i armăsar.

Hai să luăm, de pildă, un hoţ şi jumătate ce curăţă, dibaci, tot ce ocheşte, şi nu îi lasă mâna ce vede-aiurea ochiul…

Or meşterul ce toate le vede prin vopsea nu-i zice hoţ sau lotru, pungaş, şperţar, tâlhar, ci spune doar că ştie să-şi pună la bătaie a minţii agerime, să facă rost de galbeni;

că dă în brânci, se zbate, şi-ar şti din piatră seacă să-şi scoată hrana, traiul, că ştie, dragă Doamne, să se descurce, că e iscusit, e ager, viteaz din cale-afară, că-i un pirat subţire ce nu se pierde nicidecum cu firea.

Şi astfel, cu vopseaua-i a schimbat cusuru-n har, şi „om isteţ" se cheamă un iscusit tâlhar.

MAR: Grozavă meserie!

Dar cu săracii, frate, nu face casă bună.

Şi-o însuşesc doar granzii, căci au îngăduinţa, cum de departe vin, 163

adesea piei şi oase, cu ochii stând la pândă, negoţ să cheme jafutl, precum şi furtul — fruct.

COL: Ci, să-l luăm, de pildă, pe un poltron, pe unul care mereu se schimbă aşa cum suflă vântul, ori pe-un evreu sărman, pe-un laş, pe-un cacă-frică, o inimă de purec înspăimântat, cu groaza în sânge, tremurând ca trestia în vânturi;

îl ia cu rău la boaşe, îl trec sudori şi umbra-i îl sperie cumplit!

De unul îl străpunge cu privirea,

I-apucă tremuriciul şi-i clănţăne toţi dinţii.

De-l ameninţă unul, îl vezi ca pitpalacul de pene jumulit:

Se face galben, palid, îi moare vorba-n gură şi iute cufureala se cere la scursură.

Când celălalt, deodată, i-arată palma lată, mai ia-l de unde nu e, căci s-a topit pe dată.

Dar arta cilibie ce e vopsitoria pentru ceilalţi îl scoate prudent, cu greutate, om serios şi grav ce-şi are-n toate cumpăna, măsura, şi fuge de scandaluri, şi nici pe banii gheaţă nu s-ar lua la harţă, să nu-l înşface zbirii. ci-şi vede de-a lui treabă şi astfel, şi pe dos, e socotit drept vulpe, un iepure fricos.

MAR: Eu cred că se-nţelege că-şi scapă astfel pielea;

căci am citit o dată în nu ştiu care carte de mână scrisă? de sub teascuri scoasă?

Că „Fuga-i ruşinoasă, dar este sănătoasă".

COL: Iar pe de altă parte vezi omul de onoare, plin de curaj, de vrere şi stup de-nflăcărare, ce nu-i rămâne-n urmă lui însuşi Rodomonte şi cu Orlando bravul stă frunte lingă frunte, şi-ar fi în toate cele asemenea lui Hector, şi n-ar lăsa nici musca să-i bâzâie la nas, şi fapta-ntotdeauna i-ar sta naintea vorbei;

căci el îndată-i pune la locul lor pe toţi, luându-i piuitul cum unui fanfaron la fel şi unui grangur ce-i şef peste-un partid.

I-i braţul dârz şi ager în luptă e ca leul, înfruntă spaima

Morţii, şi pasul lui o clipă nu ştie da-ndărăt ci, ca un ţap în furii, el nu cunoaşte-n luptă decât atât: asaltul.

Dar când asupra-i arta vopsitoriei fine încearcă-şi meşteşugul, el e numit de toţi obraznic, plin de ifos, înfumurat, zănatic, scrântit, nezdravăn, şui, un demon în turbare, un spărgător de case ce-n drum se poticneşte de orice bolovan şi umblă după ceartă în mâini cu lumânarea;

e socotit bezmetic, cu mintea pururi razna, om veşnic pus pe harţă ce-şi supără vecinii, care de piept lua-s-ar cu pietrele din drum.

O, cel ce-l zugrăvirăm, sau cel cărui vopseaua îi ţine şi de foame, vopsit astfel nu-i vrednic de rimă, ci de rame164!

MAR: Ba taci, căci au dreptate!

Se cade şi-nţeleptul obişnuitu-i nume cinstit de toţi să-l vadă chiar dacă-l poartă fără a-l dobândi prin spadă.

COL: Ci să vorbim acuma de un scârţan zgârcit, lihnit cumplit de foame, la pungă strâmt şi-ntr-una strângând de zor cureaua;

o menghină-ncleştată de căldărar ce-şi roade şi negrul de sub unghii, şi la o-ncuietoare întoarce nouă chei;

un demn zgârie-brânză, părinte-al caliciei, ce mai degrabă, unui cal nărăvaş asemeni, ţi-ar da două copite decât un fir din coadă;

cu pâinea-n traistă moare, şi punga lui la gură a şi făcut păianjen şi, ce mai tura-vura, nevoile nu-şi face, să nu-i mai ceară gura.

Dar iată că vopseaua îl schimbă întru totul, şi-apare-ndată dânsul om cumpătat ce-şi ştie chivernisi avutul, şi nu-şi lasă averea pe plută să se ducă;

se-arată om de casă ce nu îngăduieste risipă de un chior.

Şi la sfârşit, amice, afla-vei unul, doi ce-or zice că e cioara un papagal de soi.

MAR: De li s-ar stinge soiul acelor ce le bate în bani şi inima, şi care fac diete de doctori neprescrise, că-s un bazar de zdrenţe, şi mohorâţi sunt veşnic, şi-şi mâncă de sub talpă şi, înotând în cheag, miros a calicie de cum le calci în prag.

COL: Mai este şi reversul medaliei apoi:

e omul care şade mereu cu punga-n drum şi-n stare e să toace monetăria toată!

Sac spart şi mână spartă, puţin îi pasă lui că i se scurge-averea ca apa, în risipă, înconjurat e veşnic de paraziţi, escroci, lipsiţi de-orice virtute, pe oare el îi ţine pe socoteala lui, de-i toacă tot avutul.

Topeşte fără noimă şi fără judecată, împrăştie bănetul la câini, la porci; pe urmă se spulberă ca fumul.

Dar iată că vopseaua îl face să apară drept suflet larg, magnanim, politicos, milos, ce-ţi dă, când e nevoie, cămaşa de pe el, şi-i cel mai bun prieten, e-o inimă de rege ce nu se dă în lături de la orice îi ceri…

Vopsit astfel, nu pare că mina lui, mănoasa, caseta i-o goleşte, şi-i ruinează casa.

MAR: Ba minte cu sfruntare acela care-l cheamă un suflet larg pe ăsta.

E suflet larg acela ce dă când e nevoie şi unde se cuvine, şi n-azvârlă *biştarii* bufonilor şi celor ce nu au harul cinstei, ci îşi întoarce sufletul milos către sărmanul vrednic, cinstit şi virtuos.

COL: Mai dai de câte-un peşte, o oală plină ochi, o oaie mult lânoasă, codoşul lui Martino165

un cocoşel, un cerb, o casă cu intrare prin faţă şi prin dos;

codoş îndemânatic venit de prin Corneto şi stând azi în Forcella, un proxenet destoinic, un tăuraş de viţă;

icoana infamiei şi a ticăloşiei…

Dar când vopseaua fină îl schimbă, i se spune om bun şi cumsecade şi om la locul lui, politicos cu toţii şi săritor la toate, ce-şi ţine casa veşnic pentru amici deschisă;

nu umblă cu fasoane şi n-are niciun ifos, ci-i bun ca pâinea caldă şi dulce precum mierea, încât îl poţi întoarce aşa cum ţi-este vrerea…

Ce mai încolo-ncoace, când rumena lui faţă spre tine stă s-o-ntoarne, vezi că-şi salvează osul, făcând negoţ de carne.

MAR: Ce-mi huzuresc şi ăştia!

Când unul din ei, frate, se duce pe-ntuneric în nu ştiu ce tavernă, îi străluceşte faţa de zici că e lanternă!

COL: Ci iată-l şi pe omul ce vrea singurătate şi nu se însoţeşte cu niciun pierde-vară, nu vrea tovărăşie, nu vrea dureri de cap, nu vrea să deie seama *nicicui* şi de nimic, ci află bucurie în traiul liniştit.

Stăpân peste el însuşi, nu-i strică nimeni somnul şi nu-i numără nimeni cu jind îmbucătura.

Dar mi-l vopseşte unul, şi-i socotit pe dată închis în el, sălbatic, gunoi de şoim de munte ce nici miros nu are166;

un urs, un îndărătnic, un necioplit, un cuc, neştiutor şi veşnic de dragoste lipsit, nefericit în viaţă, sucit, şi, peste toate, neghiob ce nu pricepe ce-i sarea în bucate.

MAR: Ferice este omul care-n deşert trăieşte, căci nu vede nimica şi nu-l supără nimeni!

Ci, zică orişicine ce-o vrea, eu cred într-o zicală ce peste tot se ştie:

„Mai bine singur decât în rea tovărăşie”.

COL: Mai vezi din altă şleahtă

Un vorbăreţ de viţă ce-mparte-ntre prieteni şi azima, şi sarea, petrecăreţ tovarăş şi săritor la toate;

dar de-i boit, deodată să vezi şi să nu crezi, că şi răsare unul ce-l foarfecă şi-l taie, îl coace şi-l răscoace, şi ţi-l frământă până îl vede-ntors pe dos, şi mi ţi-l scuipă-n spate chemându-l ba obraznic, ba băgăreţ, ba scai care de toţi se ţine, ba muscă în smântână, ba cui, ba sulă-n coaste, nesuferit ce veşnic e pus să-i strice cheful oricui îi iese-n cale, şi vrea să-şi bage nasul în oala tuturora;

înfipt, încurcă-lume, ci cată de-nţelege, şi asta ce-i, anume!

MAR: Mai rău nici nu se poate şi iată, spaniolul a priceput-o-ntocmai, şi-ntr-o zicală dreaptă a strâns-o bunăoară:

„Prisosul totdeauna e lucru de ocară”.

COL: Iar când, din întâmplare dai peste-un om ce darul vorbirii-l are-n sânge, de unul ce-ţi răspunde la toate fără greş făcând din haru-i, poate, paradă şi ştiinţă, de-l arzi cu bidineaua, îl scazi în ochii lumii şi-i pui pe veci pecete de om limbut, vorbăreţ, de gură de hazna, de vorbitor în dodii, flecar şi gură-spartă, ce ţârâie într-una mai mult decât un greier;

care la cap te bate precum ciocănitoarea şi, pus pe sâcâială te scoate din sărite cu-n nesfârşit pomelnic, cu-atâta trăncăneală şi basme pentru prunci, cu murmure, cu şoapte, încât, dacă-n mişcare îşi pune omul limba din gura ce arată ca dosul de găină, îţi lasă căpăţâna de buimăceală plină!

MAR: În veacul măgăriei oricât de bine-ai face tot binele greşeală ţi-i socotit, ortace!

col: Iar dacă, dimpotrivă, ţi se arată altul tăcut şi mutălău, de nu-i mai scoţi din gură cu cleştele o vorbă, şi nu-l auzi vreodată zicând nici baremi pâs, ci gura şi-o păstrează pentru smochine, poate, îi schimbă bidineaua cât ai clipi culoarea, şi i se spune-ndată că e un Antuono, un gogoman, un trântor, cap sec şi mameluc, buştean de ars în iad, om îngheţat şi rece, nevastă nesătulă şi neîndestulată.

Eu, frate-n golful ăsta n-aş vrea să intru, zău;
e rău de intri-n vorbă, când taci e şi mai rău!

MAR: E drept, e drept că astăzi nu ştii ce drum s-apuci de vrei să mergi, n-ai cale bătută nicidecum.

E fericit acela ce-şi dibuie un drum!

COL: Dar cine-ar fi în stare să-nşire pân-la zet ce poate meseria vopsitoriei face?

Ţi-ar trebui milenii ca valul după val, şi limba ta să aibă tărie de metal!

Căci orişicum ai face-o şi orişicum ai drege-o, culoarea schimbă totul, şi e chemat bufon acel ce spune basme;
om iscusit-spionul trecut prin şcoala lumii;
tâlharul — om destoinic;
om liniştit — trândavul;
petrecăreţ — mâncăul;
curtean — linguşitorul căci ştie să ghicească ce vrea stăpânul său şi cum pe plac să-i fie şi cum să-i intre-n piele;
şi-i târfa — vorbă-dulce căci e dintr-o bucată;
tâmpitul e om simplu şi tare cumsecade;
poţi multe să înşirui dar de acum, *sufficit!*

Să fie de mirare atuncea că la curte cel bun se plânge-ntr-una şi ticălosul râde?

Sunt păcăliţi seniorii de arta care-şi schimbă neîncetat culoarea, şi-l iau ca-ntotdeauna în locul celui bun pe cel care îmbracă al relelor *zăbun*.

MAR*:* Vai celui ce slujeşte!

Mai bine biata-i mamă l-ar fi adus pe lumea înşelătoare mort, că-i joacă a furtunii, fără nădejdi de port!

COL: La curte-şi află locul doar oameni roşi de vicii care-ţi pândesc căderea, ca să se-nalţe ei!

Dar să uităm de astea căci ştiu: dacă începe să mă mănânce limba, n-aş isprăvi nici poimâine cu toate.

Să facem deci o haltă, căci Soarele se joacă de-a baba-oarba, iată…

La vorbă să ne-ntindem avem timp şi-altădată!

SFÂRŞITUL ZILEI A DOUA

Închiseră, astfel, în aceeaşi clipă, Colambruoso gura, şi Soarele ziua; aşa că, după ce se învoiră să se întoarcă a doua zi dimineaţa cu altă muniţie de poveşti, se duseră toţi pe la oasele lor, sătui de palavre şi lihniţi de foame.

ZIUA A TREIA

Îndată ce, în urma vizitei Soarelui, fură slobozite toate Umbrele osândite la temniţă de tribunalul Nopţii prinţul, împreună cu nevasta lui şi cu cele zece *băsnuitoare*, se întoarseră în acelaşi loc şi, pentru a-şi petrece cât mai vesel ceasurile strecurate între dimineaţă şi vremea prânzului, trimiseră după taraf şi purceseră cu mare plăcere să dănţuie şi *dansul lui Ruggiero,* şi *Villanella,* şi *Povestea zmeului,* şi *Sfessania,* şi *Ţopârlanul bătut,* şi *Toată ziua cu porumbiţa,* şi *Învârtita,* şi *Dansul nimfelor,* şi *Ţiganca,* şi *Steluţa mea luminoasă,* şi *Dulcele foc al dragostei mele,* şi *Fata pe care o caut,* şi *Mofturoasa,* şi *Glumeaţă şi glumeţica,* şi *Dă-mi mâna, domnule,* şi *Mărunţica şi prăjina,* şi *Bătuta,* şi *Ia te uită de cine m-am îndrăgostit,* şi *Deschide şi-o să-ţi placă,* şi *Norii prin văzduh,* şi *Dracul în cămaşă,* şi *Nu-ţi pierde nădejdea,* şi *Schimbă mâinile,* şi *Mica spaniolă,* şi încheiară cu *Lucia Canazza,* ca să-i facă plăcere sclavei.

Astfel timpul se scurse pe nesimţite, bătu ceasul prânzului şi li se puse în faţă tot ce se găsea mai bun sub Cer. Iar după ce se strânse masa, Zeza, care stătea ascuţită ca un brici, gata să-şi spună povestea, începu după cum urmează:

CANNETELLA

Cannetella nu-şi găseşte un soţ care să-i fie pe plac; dar păcatul acesta o face să cadă în mâinile unui zmeu care o osândeşte la o viaţă lipsită de bucurii, până când este liberată de un latrinar*, vasal al tatălui ei.*

Tare e rău, preacinstiţii mei seniori, să cauţi pâine mai bună decât cea de grâu, căci până la urmă ajungi să tânjeşti după ceea ce s-a aruncat la gunoi. E bine să se mulţumească omul cu ce are, căci nemulţumitului i se ia darul, iar cel ce umblă pe vârfurile arborilor are tot atâtea tărâţe în dovleac, câtă primejdie sub tălpile picioarelor, aşa cum se va vedea din peripeţiile unei fiice de rege, care vor alcătui plămada poveştii de faţă.

Trăia odată în Bellopoggio un rege, care se străduia să odrăslească mai mult decât cioclii să adune ceara la înmormântări167. Până acolo încât îi făgădui cu legământ zeiţei Siringa că, dacă-i va ajuta să aibă o fiică, îi va pune acesteia numele Cannetella168, drept amintire a faptului că se presei limbase in băţ de trestie. Şi atâta ce se rugă şi se răsrugă, că până la urmă rugămintea îi fu ascultată şi avu de la Renzolla, nevastă-sa, o minunăţie de fetiţă, căreia-i puse numele făgăduit.

Cannetella crescu şchioapă cu şchioapă şi ajunse lungă cât o prăjină. Atunci regele îi zise:

— Fata mea, te-ai făcut voinică, (Domnul fie lăudat), ca o zadă şi e vremea să te însoţeşti şi tu cu un bărbăţel, vrednic de chipul tău mândru, care să ducă mai departe stirpea casei noastre. De aceea, eu iubindu-te ca pe luminile ochilor şi râvnind numai ceea ce-ţi face ţie plăcere, voiesc să cunosc soiul de soţ pe care ţi l-ai dori tu. Ce fel de bărbat ţi-ar fi pe plac? Vrei un literat, sau un spadasin? tinerel sau mai bătrâior? Oacheş sau alb şi roşcovan? Mai lungan sau mai mărunţel? Cu *mijlocelul* ca tras prin inel sau rotund ca un bou? Tu alegi şi eu iscălesc!

Cannelella, la auzul acestor propuneri pline de mărinimie, îi mulţumi tatălui ci şi-i spuse de la bun început că ea-şi închinase fecioria Dianei şi nu voia cu niciun preţ să se piardă ele dragul unui bărbat. Până la urmă, la rugăminţile stăruitoare ale regelui, sfârşi prin a răspunde:

— Pentru a nu mă arăta nerecunoscătoare faţă de atâta dragoste, mă voi supune voinţei măriei-tale; trebuie să te prinzi însă că-mi vei alege un bărbat fără seamăn pe lume.

Bucuros de răspuns, regele se proţăpi de dimineaţa până seara la fereastră, scrutându-i, măsurându-i şi cercetându-i pe toţi cei care se perindau prin piaţa din faţa palatului regal. Trecu în sfârşit un om destul de bine făcut, şi regele îi strigă fetei:

— Fuga, fuga, Cannetella, uită-te şi vezi dacă ăsta nu e pe măsura dorinţelor tale!

Atunci ea îl chemă pe acel tânăr sus şi încinseră pentru el un ospăţ în lege, la care se servi tot ce-şi putea dori cineva. Numai că, în timp ce mânca, logodnicului îi căzu din gură o migdală; el se aplecă, o culese cu îndemânare fi o ascunse sub faţa de masă, iar după ce isprăvi cu mâncatul, îşi văzu de drum. Regele o întrebă pe Cannetella:

— Cum îţi place logodnicul, viaţa mea?

Iar ea:

— Ia-mi-l din faţa ochilor pe nepriceputul ăsta, că un munte de om ca el nu trebuie să lase să-i scape din gură o migdală.

Auzind asta, regele se proţăpi încă o dată în faţa ferestrei; iar când îi trecu prin faţă un alt tânăr cu vino-n-coace, o chemă pe fată să afle dacă era mulţumită de alegerea lui. Ca și întâia oară. Cannetella ceru ca alesul să urce şi se dădu un ospăţ în cinstea lui; iar după ce toţi isprăviră de mâncat şi flăcăul îşi luă rămas bun de la ei, regele o întrebă cum îi plăcuse.

— Ce să fac eu cu nenorocitul ăsta, răspunse fata, care trebuie să care după el cel puţin doi slujitori să-i ia mantia de pe umeri?

— Apoi dacă aşa stau lucrurile, zise regele, e aiureală mare; astea sunt mofturi de rău-platnic şi cauţi nod în papură numai ca să nu-mi faci mie hatârul. Hotărăşte-te, căci eu vreau cu orice preţ să te mărit şi să găsesc o rădăcină în stare să dea naştere la vlăstare care să asigure succesiunea casei mele.

Auzind aceste cuvinte pline de mânie, Cannetella îi spuse răspicat:

— Apoi dacă vrei să-ţi spun limpede ce cred eu, tată şi stăpâno, află că tu sapi cu hârleţul în mare şi faci rău socoteala pe degete, căci eu nu mă voi supune nici unei fiinţe omeneşti, dacă nu va avea capul şi dinţii de aur!

Nefericitul de rege, văzând cât de încăpăţânată era fata, dădu sfară-n ţară aducând la cunoştinţă că oricine din cuprinsul ţinuturilor lui s-ar dovedi aidoma dorinţei fiicei sale, să se înfăţişeze de îndată, căci i-o va da de nevastă pe fată şi drept zestre regatul.

Şi avea acest rege un duşman de moarte, pe nume Fioravante, care-l lira atât de mult încât nu-l putea vedea nici măcar zugrăvit pe un perete; acesta,

de cum auzi înştiinţarea, fiind şi un necromant fără pereche, chemă o liotă de fiinţe cărora nu li se rosteşte numele şi le porunci să-i facă fără întârziere capul şi dinţii de aur. Aceştia îi spuseră că numai cu mare silă i-ar face asemenea bine cu totul şi cu totul neobişnuit pe lume, întrucât mai degrabă i-ar fi putut face rost de nişte coarne de aur169, acestea fiind cele mai căutate în ziua de astăzi. Dar el îi sili prin descântece şi farmece şi până la sfârşit îi îndeplini dorinţa; iar când se văzu cu cap şi cu dinţi de douăzeci şi patru de carate, se duse să umble lela pe sub ferestrele palatului.

Regele, căruia-i sări în ochi tocmai ceea ce căuta, o chemă pe fată care, după ce privi, zise îndată: —Ăsta e! N-ar putea fi mai cura îl vreau eu, nici dacă l-aş fi plămădit cu propriile mele mâini.

Iar când Fioravante se pregăti s-o ia din loc, regele-i zise:

— Aşteaptă olecuţă, frăţioare; prea eşti de tot nărăvaş; s-ar părea că-l simţi pe aproape pe jidan cu gajul, că ai avea argint viu în dos şi scaiul sub coadă! Ia-o mai încet, că uite acu-ţi dau eu lucruri şi oameni să te însoţească, şi pe fiica mea, care vreau să-ţi fie nevastă!

— Mulţumesc, răspunse Fioravante, nu-mi face trebuinţă. Mi-ajunge un cal, s-o salt în crupă şi s-o duc acasă la mine, unde am slujitori şi acareturi cât nisip în mare.

Se ciorovuiră ei cât se ciorovăiră, dar până la urmă Fioravante ieşi învingător şi, săltând-o pe fată în şa, plecă.

Seara, când de la moara Cerului sunt deshămaţi caii roşii şi înjugaţi boii cei albi, ajunseră la un grajd unde se aflau câţiva cai legaţi la iesle. Soţul îi ceru Cannetellei l intre spunându-i:

— Ţine minte ce-ţi grăiesc: trebuie să dau o fugi până acasă la mine şi-mi trebuie şapte ani să ajung acolo. Aşteaptă-mă în grajdul ăsta, nu ieşi afară şi nu te lăsa văzută de nimeni, că de nu, te fac să mă pomeneşti cât trăi:

Cannetella îi răspunse:

— Îţi sunt supusă şi-ţi voi îndeplini întocmai porunca; numai că vreau să ştiu cu ce o să-mi duc viaţa până la întoarcerea ta.

— Ce rămâne din nutreţul cailor o să-ţi fie de ajuns, răspunse Fioravante.

Închipuiţi-vă numai cum i se strânse inima bietei Cannetella, cum îşi blestema ceasul şi clipa care-i *zălogise* voinţa! Rămase rece şi îngheţată şi pe atât de multe lacrimi vărsă, pe cât de puţină îi era hrana, blestemând soarta şi stelele care o făcuseră să ajungă de la palat la grajd, de la parfumuri la putoarea bălegarului, de la saltelele de lână de Barbaria la paie şi de la îmbucăturile sățioase la resturile rămase de la cai. Petrecu totuşi

câteva luni de asemenea viaţă amărâtă şi zi de zi li se vărsa cailor nutreţ în iesle dar nu se vedea cine făcea asta, iar ea-şi târa zilele cu ce rămânea de la ei.

O dată, apropiindu-se de o crăpătură din zid, dădu cu ochii de o grădină frumoasă cum nu mai era alta, plină de atâtea şiruri de portocali amari, lămâi şi alţi pomi plini de roade şi atâtea pergole de viţă de-ţi încântau privirea. Şi i se făcu o poftă nestăpânită de un ciorchine de muscat pe care-şi pironise ochii, şi zise întru sine:

— Ar trebui să ies încet-încet şi să-l rup, întâmple-se ce s-o întâmpla, chiar dacă s-ar prăbuşi cerul peste mine. Ce mi s-ar mai putea întâmpla de acu până-ntr-o sută de ani? Cine ar putea să mă pârască soţului meu? Şi chiar dacă, spre nenorocul meu, ar ajunge să afle, ce-ar putea să-mi mai facă, la urma urmei? Doar sunt ciorchini de muscat, nu de coarnă!

Astfel gândind, ieşi din grajd şi îşi împrospăta puterile slăbite de foame.

Puţină vreme după aceea, înainte de timpul hotărât, soţul se întoarse acasă şi unul dintre caii din grajd o pârî pe Cannetella că furase ciorchinele. Fioravante, turbat de mânie, scoase un cuţit şi voi s-o omoare. Dar ea se aruncă în genunchi la picioarele lui, rugându-l să-şi stăpânească mânia, că doar ştia că foamea scoate şi lupul din pădure. Şi atâta se tot rugă de el, că până la urmă Fioravante se înduplecă.

— De data asta, îi zise, te iert şi îţi dau pomană viaţa; dar dacă te mai ispiteşte o dată dracul şi aflu că ţi-ai scos nasul afară, te tai bucăţele. Bagă-ţi bine în cap că plec iar şi de data asta mă voi întoarce cu adevărat abia peste şapte ani; şi vezi să mergi pe drumul cel drept, că dacă te prind c-ai dat pe de lături, te fac să pomeneşti şi ţâţa ce-ai supt!

Fioravante plecă şi Cannetella vărsă o fântână de lacrimi, frângându-şi mâinile, sfâşiindu-şi pieptul, smulgându-şi părul şi bocindu-se:

— Of, măicuţă, mai bine nu m-ai fi născut pe lume decât să ajung să îndur o soartă atât de vitregă! Of, tătucă, tătucă, da rău m-ai mai măritat! Dar de ce mă plâng eu de tata, când eu cu mâinile mele mi— am făcut-o, când singură mi-am pregătit nenorocirea? Mi-am dorit un cap de aur ca să cad eu ca plumbul şi să mor prin tăişul fierului. Of, da bine mi-am mai brodit-o, căci voind dinţi de aur, am ajuns acu să-mi ţin inima cu dinţii! Asta e pedeapsa Cerului! Trebuia să mă supun voinţei tatălui meu şi să nu mai fac atâtea nazuri şi mofturi. Cel ce nu ascultă de tatăl său şi de mama sa, rătăceşte totdeauna pe drum strâmb.

Nu trecea zi de la Dumnezeu să nu-şi înşiruie toate aceste bocete, astfel că ochii i se schimbară în două fântâni, obrajii i se scofâlciră şi i se făcură galbeni ca de ceară, încât îţi venea să-i plângi de milă. Unde erau acum privirile ei săgetătoare. Unde merele din obraji? Unde zâmbetul şăgalnic al gurii ei? Nici tatăl ei n-ar mai fi recunoscut-o.

Ca la vreun an după aceea, trecu din întâmplare prin faţa grajdului curăţitorul de latrine al curţii. Cannetella îl recunoscu și îl chemă, ieşind afară din grajd. Acesta, auzindu-se strigat pe nume, nerecunoscând-o pe biata copilă de schimbată ce era, rămase înmărmurit. Dar când îşi dădu seama cine era şi cum ajunsese în halul acela, pe de o parte din milă, pe de altă parte dornic să-şi atragă mulţumirile regelui, o băgă în hârdăul gol din spinarea măgarului şi porni spre Bellopoggio.

Ajunseră la palatul regelui pe la ceasurile patru dimineaţa, bătu la poartă şi slujitorii veniră să-i deschidă, dar când îşi dădură seama că era curăţitorul de *latrine*, descărnară asupra lui o îndoită sarcină de sudălmi, botezându-l animal fără ruşine care venea la ceasul acela să tulbure somnul tuturor şi spunându-i că scăpa ieftin dacă nu-i spărgeau dovleacul cu un pietroi sau cu un bolovan. Dar regele, trezit de zarva de afară, aflând de la un odăiaş cine bătea la poartă, dădu îndată poruncă să fie adus acesta în faţa sa, judecind că, dacă omul cuteza să se înfăţişeze la palat la o asemenea oră din noapte, lucru de mare însemnătate trebuie că se întâmplase.

Ajuns în faţa regelui, curăţitorul de *latrine* dădu jos sarcina din spinare şi deschise hârdăul din care ieşi Cannetella, ale cărei vorbe nu se dovediră a fi de ajuns pentru a se face recunoscută de tatăl ei; şi dacă, din întâmplare, n-ar fi avut o aluniţă pe braţul drept, putea să se întoarcă de unde venise. Dar cum aluniţa îi dovedi regelui că era chiar fata lui, o îmbrăţişa şi o sărută de mii de ori; porunci apoi să i se pregătească apă caldă şi, după ce fu curăţită şi dichisită, îi dădu să mănânce, căci era mai să leşine de foame.

— Cine ar fi putut să-mi spună, fata mea, se minună regele, că am să te văd aşa de schimbată!? Ce înfăţişare e asta? Cine te-a adus într-un asemenea hal fără hal?

Fata îi răspunse:

— Uite, aşa stau lucrurile, bunul meu părinte! Turcul ăla din Barbaria m-a făcut să îndur chinuri de câine, de-am ajuns cu sufletul la gură. Nu mai are rost să-ţi povestesc câte am mai pătimit, căci este lucru ştiut că omul poate indura cât nici lui nu-i vine să creadă. Destul, tăicuţă, acum iată-mă aici; şi nu mai vreau să mă dezlipesc de la picioarele tale; mai degrabă vreau să fiu

slujnică în casa ta decât regină în casa altora, mai bine cârpă de şters alături de tine decât mantie de aur departe de tine; mai bine să întorc frigarea în bucătăria ta decât să ţin sceptrul sub baldachinul altuia!

În vremea asta, Fioravante se întoarse din călătoria lui şi caii îi făcură cunoscut că latrinarul o răpise pe Cannetella într-un hârdău. Iar el, pe dată, mort de ruşine, fierbând de mânie, alergă într-un suflet la Bellopoggio şi, dând peste o babă care locuia în faţa palatului regal. Îi spuse:

— Cere-mi cât vrei, madam, şi lasă-mă s-o văd pe fiica regelui!

Baba îi ceru o sută de ducaţi. Fioravante băgă mâna în chimir şi numără ban cu ban suta cerută.

Baba îl scoase afară pe prispa casei ei, de unde o putu vedea pe Cannetella uscându-şi părul la soare pe o terasă.

Fata, ca şi cum i-ar fi spus inima ce se înlâmpla, întoarse capul, văzu de cine era pândită şi zbură pe scări la tatăl ei, strigând:

— Tăicuţă, dacă nu pui să mi se facă în clipa asta o odaie cu şapte porţi ferecate, s-a zis cu mine!

— Pentru atâta lucru să mi te pierd, fata mea? zise regele. Să nu ne uităm la cheltuieli şi să i se împlinească voia frumoasei mele fiice!

Şi cât ai zice peşte — în doi timp şi trei mişcări — fură făurite porţile.

Când află despre asta, Fioravante se întoarse la babă şi-i zise:

— Ce mai ceri de la mine? îţi dau tot ce vrei, numai du-te la palatul regelui, prefăcându-te că vrei să vinzi cine ştie ce cutiuţă cu roşu de buze; şi, ajungând în camera fiicei regelui, presară-i praful ăsta printre saltele, rostind:

— Toţi să doarmă, toţi să doarmă, numai Cannetella să rămână trează!

Baba, în schimbul unei alte sute de ducaţi, se făcu luntre şi punic să-i fie pe plac. O, vai de omul care lasă ca să-i intre in casă asemenea vrăjitoare ticăloase care, prefăcându-se că aduc dresuri, dreg dricul cinstei şi vieţii lui!

Îndată ce baba împlini ceea ce i se ceruse, toţi ai casei căzură într-un somn atât de greu, de parcă ar fi fost morţi; numai Cannetella rămase cu ochii deschişi. Auzind cum erau sparte cele şapte porţi, se porni să urle ca arsă cu fierul roşu, dar nu se găsi nimeni să-i sară într-ajutor, astfel că Fioravante izbuti să dărâme toate cele şapte porţi şi, sărind în odaie, o înhaţă pe Cannetella învelită în aşternut, ca s-o ia cu el. Dar soarta voi ca praful presărat de bătrână între saltele să se scuture şi toată casa se trezi. Auzind ţipetele Cannetellei, deteră fuga cu toţii, până şi câinii, şi pisicile din casă, şi se năpustiră asupra necromantului, făcânddu-l ferfeniţă. Astfel

acesta rămase îmbucătăţit aşa cum se gândise să facă el cu Cannetella, dovedind spre paguba lui că totdeauna

Cine sapă groapa altuia, cad e cel în ea.»

FRUMOASA CU MÂINILE RETEZATE

Penta se împotriveşte cu scârbă căsătoriei la care o îndeamnă fratele ei şi, retezându-şi mâinile, i le trimite în dar. Acesta porunceşte să fie aruncată în mare, închisă într-o ladă, care nimereşte pe o plajă, unde o găseşte un marinar şi o duce pe Penta acasă la el; dar nevasta marinarului, geloasă, face ca Penta să fie din nou aruncată în mare în aceeaşi ladă. Descoperită de un rege, ajunge nevasta acestuia, dar, printr-o înşelăciune a aceleiaşi femei pline de răutate, este alungată din regat şi, după multe pătimiri, îşi regăseşte soţul şi fratele, rămânând cu toţii mulţumiţi şi împăcaţi.

Auzind povestirea Zezei, cu toţii se învoiră că ar fi meritat Cannetella să păţească şi mai rău, o dată ce umbla să caute nod în papură; cu toate acestea, fură cuprinşi de un simţământ de uşurare când o văzură scăpată din atâtea nenorocite încurcături. Povestea le dezlegă apoi tuturor limba, să-şi dea cu părerea asupra fetei care, după ce arătase dispreţ pentru toţi bărbaţii, fusese nevoită să-i ceară unui curăţitor de latrine s-o scape de necazuri. Dar între timp prinţul îi făcu semn Ceccăi să-şi sloboade povestea, iar aceasta nu întârzie să-i dea ascultare, începând astfel:

«Suferinţa pune virtutea la încercare; luminarea bunătăţii străluceşte mai tare unde întunericul este mai adânc; iar ostenelile dau naştere meritului, precum meritul se naşte purtând legată de cordonul buricului onoarea. Nu izbândeşte cel ce stă cu mâinile în sân, ci acela care le pune la treabă, aşa cum a făcut fiica regelui din Pietrasecca, frumoasa care, cu sudoare de sânge şi răzbind prin primejdii de moarte şi-a făurit fericirea; istoria păţaniilor ei mi-am pus în gând să v-o povestesc astăzi.

Regele din Pietrasecca, rămas văduv, fără trup de femeie alături de el, fu aţâţat de Scaraoţchi s-o ia de nevastă pe propria lui soră, pe nume Penta; aşa că, într-o zi, chemând-o să stea de vorbă între pairu ochi, îi zise:

— Nu stă, scumpă surioară, în firea unui om cu judecată să lase să se ducă de râpă bunul agonisit în propria-i casă, mai ales că nu poţi şti ce-ţi aduci pe cap, lăsând un străin să-ţi pună piciorul în prag. Am stat şi am cugetat îndelung la toate acestea şi astfel am ajuns la hotărârea de a te lua pe tine de nevastă. Tu eşti făcută după placul meu şi-ţi cunosc firea; fii deci mulţumită de această împreunare, de această tocmeală, de acest *uniontur acta170,* de acest *misce et fiat potum171* pentru că pe amândoi ne aşteaptă o

viaţă senină şi lipsită de griji. Penta, auzind de această scrânteală, îşi ieşi din fire şi făcu feţe-feţe; căci nu şi-ar fi putut închipui nici moartă că fratele ei ar fi fost în stare să încerce să-i dea o pereche de ouă clocite, de vreme ce lui însuşi îi trebuiau, pentru propriile nevoi, o sută de ouă proaspete172. Rămase pentru o clipă fără grai, gândindu-se ce răspuns ar putea să dea unei cereri atât de neobrăzate şi de lipsite de noimă. Dar până la urmă, scuturându-şi povara răbdării, zise:

— Dacă tu ţi-ai pierdut minţile, eu nu vreau să-mi mănânce porcii ruşinea; mă miră că laşi să-ţi scape din gură asemenea propuneri căci, dacă sunt o glumă, sunt o măgărie, iar dacă sunt serioase, sunt căcărează de capră; şi mă doare să văd că, dacă tu ai avut limbă să rosteşti aceste vorbe de ruşine, eu am avut urechi să le aud! Eu, nevasta ta! Unde ţi-au zburat minţile? Da de când se face asemenea amestec de vinuri, asemenea ghiveci, asemenea talmeş-balmeş? Da unde crezi că ne aflăm? La *Ioio*? Da ce-ţi sunt eu: soră sau ţiitoare? Bagă-ţi minţile-n cap, si nu mai lăsa să-ţi scape din gură vorbe ca astea; că de nu, fac urât de tot, iar dacă tu nu mă cinsteşti ca pe o soră, nici eu n-am să mă port cu tine precum cu domnul şi stăpânul meu!

Acestea fiind zise, fierbând de mânie, dădu fuga şi se închise într-o odaie, proptind u. Şa pe dinăuntru şi nu mai dădu ochii cu fratele ei vreme de mai bine de o lună, lăsându-l pe netrebnicul de rege, care plecase cu buzele umflate, beştelit ca un copil care a spart urciorul, şi năuc ca o bucătăreasă căreia motanul i-a şterpelit bucata de carne.

După ce, precum spuneam, se scurse ca o lună de zile, Penta fu din nou chemată să plătească bir dorinţelor desfrânate ale regelui; şi atunci ea, voind cu tot dinadinsul să afle de-a fir-a-păr de ce se încăpăţâna regele s-o dorească tocmai pe ea, de îndată ce ieşi din odaie, se duse la el şi-i spuse:

— Frăţioare dragă, am tot stat şi m-am uitat în oglindă şi n-am izbutit să descopăr în toată înfăţişarea mea ceva care să merite dragostea ta; căci, la drept vorbind, nu sunt o bucăţică după care să-ţi lase gura apă şi care să-l scoală pe cineva din minţi.

— Scumpa mea Penta, îi răspunse regele, tu eşti frumoasă şi desăvârşită din cap până-n picioare, dar lucrul care mă farmecă cel mai mult în făptura ta sunt mâinile tale. Mâinile! — furculiţoaie care scot lăuntrurile din oala pieptului! Mâinile— cârlige care scot la lumină, din puţul vieţii, găleata sufletului! Mâinile— menghine care strâng sufletul în vreme ce Amorul îl lucrează cu pila. O, mâinilor, frumoasele mele mâini, sunteţi ca un linguroi

de mestecat dulceaţa, sunteţi asemenea unor cleşte ce smulg dorinţele, asemenea unor vătraie ce zgândăre cărbunii ca să facă să-mi fiarbă inima!

Ar fi vrut el să-i dea înainte tot aşa, dar Penta îi zise:

— Stai aşa. Te-am priceput pe deplin. Aşteaptă puţin, nu te mişca de aici, că mă-ntorc într-o clipită.

Şi, ajunsă înapoi în odaia ei, Penta ceru să fie chemat un sclav pe jumătate într-o doagă, ii dădu un satâr şi un pumn de galbeni, zicându-i:

— Drag la mine Aii, taie mâini la mine, vreau face mai frumoasă în taină şi mai albă.

Sclavul, crezând că-i face un bine, îi reteză din două lovituri mâinile; Penta ceru să i le pună într— un lighean de faianţă şi le trimise, acoperite cu un ştergar de mătase, fratelui ei, cu încunoştinţarea că putea să se bucure în tihnă de ceea ce-i plăcea mai mult, zdravăn şi bun de prăsilă.

Regele, văzându-se tras pe sfoară, fu cât pe ce să plesnească de mânie şi pe dală dădu poruncă să fie meşterită o ladă smolită pe de-a-ntregul, în care o închise pe soră-sa şi o aruncă în mare. După câteva zile lada, împinsă de valuri, fu azvârlită pe o plajă. Câţiva marinari, care tocmai trăgeau plasa, prinseră lada, o deschiseră şi o găsiră pe Penta, mai frumoasă decât Luna. Iar Masiello, căpitanul marinarilor, căruia toţi îi dădeau ascultare, o duse acasă la el şi o dădu în seama neveste-si, pe nume Nuccia, cerându-i să se poarte frumos cu ea.

Dar cum Nuccia era mama bănuielii şi a geloziei, de îndată ce văzu că bărbatul a trecut pragul casei să-şi vadă de treburile lui, o închise pe Penta la loc în ladă şi o aruncă iarăşi în mare. Lada pluti astfel purtată şi azvârlită din val în val, până ieşi în calea unei corăbioare cu care călătorea regele de Terraverde. Văzând că pe valuri plutea ceva neobişnuit, acesta porunci să se strângă velele, opri corabia şi, după ce lada fu ridicată pe punte, o deschiseră şi descoperiră pe nefericita tânără — frumuseţe vie închisă în acel cosciug. Regele simţi că a descoperit o comoară nepreţuită, cu toate că inima îi plângea de jale că un scrin plin de bucuriile Amorului, nu avea minere. Şi o duse în regatul lui, încredinţând-o reginei. Penta începu să vadă de treburile gospodăriei, izbutind până şi să bage aţa-n ac, să coasă, să scrobească gulerele şi să-i facă părul, totul cu picioarele, ajungând astfel îndrăgită ca o fiică de către toţi ai casei.

La câteva luni după aceste întâmplări, fiind regina chemată să se prezinte la banca Parcei173 pentru a— şi plăti datoria faţă de natură, îl chemă pe rege la căpătâiul ei şi-i zise:

— Simt că mi-a mai rămas puţin până când sufletul meu va rupe legătura ce l-a nuntit cu trupul. Aşa că, rămâi cu bine, scumpul meu soţ, şi să ne mai scriem din când în când. Dar dacă ţii la mine şi dacă vrei ca sufletul meu să zboare împăcat în altă lume, împlineşte-mi, te rog, o dorinţă.

— Porunceşte, botişorul meu drag, se arătă gata regele, căci dacă nu pot să-ţi dovedesc în viaţă dragostea inimii mele, chiar moartă fiind, o să-ţi arăt cât de mult te-am iubit.

— Sus capul, scumpul meu, murmură regina, şi fiindcă mi-ai făgăduit-o, după ce, din pricina scurgerii nisipului în clepsidră voi fi închis ochii, te rog s-o iei de nevastă pe Penta care, cu toate că nu ştim nici cine este şi nici de unde vine, trebuie să fie de mare neam, căci după bunele deprinderi se cunoaşte calul de soi.

— Eu îţi urez să-mi trăieşti încă o sută de ani, răspunse regele, dar oricum, atunci când îmi vei da noapte bună ca să intru în ziua durerii, îţi jur că am s-o iau de nevastă, căci cu toate că e puţină la trup şi fără mâini, eu ştiu că din aceste afurisite fiinţe care sunt femeile, trebuie să luăm totdeauna puţinul ce se poate lua.

Dar aceste din urmă cuvinte regele le bâlbâi abia, ca nu cumva nevastă-sa să se supere.

Îndată ce regina îşi mistui luminarea zilelor, regele se însura cu Penta şi din prima noapte o lăsă grea cu un fiu de parte bărbătească. Apoi, fiind nevoit să întreprindă o călătorie în ţinutul Altoscoglio, îşi luă rămas bun de la ea şi ridică ancora. Peste nouă luni, Penta dădu viaţă unui băieţel de toată frumuseţea, în cinstea căruia se făcură luminaţii în tot oraşul, iar Sfatul trimise fără întârziere o *felucă,* să-i ducă veste regelui.

Feluca fu întâmpinată de o furtună atât de puternică, încât ba se vedea prinsă în încleştarea valurilor şi azvârlită până la stele, ba prăvălită în fundul mării; în cele din urmă, cu voia Cerului, *feluca* dădu de pământ, tocmai în locul în care Penta fusese adăpostită din mila unui bărbat şi alungată din pricina cruzimii câineşti a unei femei. Din nefericire, tocmai atunci acea Nuccia se afla pe ţărm, spălând fesele şi scutecele plodului ei; şi, curioasă cum sunt toate femeile să-şi bage nasul în treburile altora, îl întrebă pe stăpânul felucii de unde venea, încotro se îndrepta şi cine îl trimisese. Acesta îi răspunse:

— Vin din Terraverde şi mă duc la Altoscoglio să-l caut pe rege, căci se află acolo şi trebuie să-i înmânez fără întârziere o scrisoare. Cred că-i scrie nevasta, dar n-aş putea să-ţi spun ce anume.

— Şi cine-i nevastă-sa? ţinu morţiş să afle Nuccia.

— După câte am auzit, răspunse stăpânul felucii, se spune că este o fată de o rară frumuseţe, zisă Penta cea cu mâinile retezate, fiindcă-i lipsesc amândouă mâinile. Am mai auzit că ar fi fost găsită într-o ladă aruncată în mare şi, spre norocul ei, a ajuns nevastă de rege; nu-mi dau seama despre ce anume îi scrie atât de grabnic. Ştiu doar că trebuie să navighez cu toate pânzele întinse ca să ajung cât mai repede.

Auzindu-l vorbind aşa, făţarnica de Nuccia îl pofti! a ea, îl cinsti cu băutură şi, după ce-l văzu beat turtă, îi luă scrisoarea din taşcă şi o duse unui student, unul dintre muşteriii ei, să i-o citească. Ascultă cele scrise cu atât a pizmă, de-i venea să plesnească, încât nu auzea o silabă fără să scoată un oftat; apoi, tot cu ajutorul acelui student, falsificară scrisul şi alcătuiră o altă scrisoare, în care se spunea că regina dăduse naştere unui câine nemaipomenit de slut şi că se aşteptau poruncile regelui pentru a şti ce rămâne de făcut. O dată scrisoarea aşternută pe hârtie şi pecetluită, Nuccia o puse în taşea marinarului, iar acesta, trezindu-se din somn şi văzând că vremea era prielnică, porni împotriva vântului, să-l prindă pe cel prielnic în pupă.

Când ajunse la rege, după ce acesta citi scrisoarea, dădu răspuns că aveau cu toţii datoria s-o liniştească pe regină şi s-o sfătuiască să nu-şi facă sânge rău, căci era vorba de lucruri pe care numai Cerul le hotăra, iar omul de bună-credinţă nu trebuie să se răzvrătească împotriva stelelor. În drum spre Terraverde, stăpânul felucii ajunse, după două zile, iarăşi la casa Nucciei; aceasta, copleşindu-l cu laude, îl îndopă cu mâncare şi-l umflă de vin până când căzu iar sub masă şi, în sfârşit, greoi şi năucit, se trânti in aşternut să doarmă. Atunci Nuccia îl scotoci în taşca de la şold, găsi răspunsul regelui şi dădu fuga la student să i-l citească; apoi înlocui scrisoarea cu alta, falsă, prin care se poruncea Sfatului din Terraverde să-i ardă fără întârziere pe rug atât pe mamă, cât şi pe copil. Iar stăpânul felucii, după ce mistui vinul băut, îşi văzu de drum.

Ajungând el la Terraverde, şi înmânând scrisoarea, Sfatul o citi şi se iscă grozavă rumoare printre acei bătrânei înţelepţi, care, întorcând pricina şi pe faţă şi pe dos, hotărâră că regele ori îşi ieşise din minţi, ori era descântat, căci, având o perlă de nevastă şi un giuvaer de moştenitor, voia să-i preschimbe pe amândoi în pulbere pentru dinţii Morţii. Din această pricină, ajunseră la părerea că lucrul cel mai bun ar fi să aleagă calea de mijloc, trimiţând-o pe frumoasa fată să rătăcească prin lume cu copilul ei, în aşa fel

încât să nu mai afle nimeni nimic de soarta lor; aşa că, dându-i un pumn de gologani care să o ajute să-şi ţină zilele, văduviră vistieria de o comoară, oraşul de o torţă strălucitoare, iar pe rege de cei doi stâlpi ai nădejdilor sale.

Sărmana Penta, văzând că i se dă cu piciorul, cu toate că nu fusese nici femeie necinstită, nici rudă de mazilit, nici student scandalagiu, îşi luă în braţe castraveciorul pe care-l hrănea cu lapte şi lacrimi, şi o apucă spre Lagotorbido. Şi era stăpân al acelui ţinut un mag care, vrăjit de această frumuseţe ciungă, dar care ciuntea inimile, şi făcea mai mult prăpăd cu cioatele ei decât Briareu cu cele o sută de braţe ale lui, dori să afle toată povestea pătimirilor ei, din clipa în care fratele, după ce ea se împotrivise să-i fie hrană a cărnii lui, voise să facă din ea hrană pentru peşti, până în ziua în care pusese piciorul în regatul lui.

Auzindu-i povestea amară, magul vărsă o mare de lacrimi şi mila, intrându-i prin găurile urechilor, se evapora în suspine prin deschizătura gurii. În cele din urmă, se strădui s-o aline cu vorbe bune:

— Nu te pierde cu firea, fata moşului, căci oricât de dărăpănată ar fi casa sufletului, tot se mai poate drege, dacă o sprijină speranţa. Aşa că nu-ţi pierde cumpătul, căci uneori Cerul împinge suferinţele omului până dincolo de cât poate el să îndure, pentru ca apoi să facă şi mai minunată lucrarea sa. Şi fii încredinţată că ai găsit în mine un tată şi o mamă, şi că-mi voi vărsa până şi sângele, picătură cu picătură, pentru tine.

Sărmana Penta îi mulţumi, zicând:

— Nu-mi mai pasă că tăria Cerului abate asupra mea nenorocirea şi mă potopeşte cu grindină de năpaste, o dată ce mă aflu sub oblăduirea bunătăţii domniei-tale, căruia atâtea-i sunt cu putinţă şi care de multă cinstire e vrednic de pe acum încă, frumosul chip al domniei-tale măi farmecă.

Şi astfel, după nenumărate vorbe plăcute dintr-o parte şi mulţumiri din cealaltă, magul îi dărui câteva odăi frumoase chiar în palatul său şi ceru tuturor s-o asculte ca pe o fiică a sa. Iar în dimineaţa următoare dădu pitac că oricine va veni la curte şi va spune povestea celei mai mari nenorociri, va primi din partea lui o coroană şi un sceptru de aur, două lucruri minunate, preţuind mai mult decât un regat.

Răspândindu-se zvonul acesta prin toată Europa, se îmbulziră în ţara magului oameni câtă frunză şi iarbă, dornici să pună mâna pe răsplata făgăduită. Povestea unul că, după ce slujise ani îndelungaţi la curte, după ce-şi pierduse viaţa, truda şi vremea de pomană, după ce-şi irosise tinereţea şi sănătatea, fusese răsplătit cu un calup de caşcaval. Altul spunea că

suferise o nedreptate din partea mai-marelui său, şi că nu-i era îngăduit să se plângă de nimic, aşa că era nevoit să înghită hapul fără să-şi deşerte mânia. Unul se plângea că-şi pusese toate nădejdile într-o corabie dar că o răbufnire de vânt potrivnic îi smulsese din mână pâinea şi cuţitul. Altul se văicărea că toată viaţa lui şi-o închinase vârfului condeiului, fără ca să ajungă câtuşi de puţin un vârf printre oameni; şi, mai ales, era deznădăjduit că ostenelile condeiului său se bucuraseră de atât de puţin noroc, pe când materialul din care se făceau călimările (coarnele adică) nu mai puteau de bine pe lumea asta.

În vremea asta, regele din Terraverdo se întoarse în regatul său şi, găsind acasă plăcerea amară la care atât de puţin se aştepta, fu cât pe ce să facă prăpăd, asemenea unui leu dezlănţuit, şi i-ar fi jupuit de vii pe toţi sfetnicii, dacă aceştia nu i-ar fi vânt în ochi fără multă vorbă scrisoarea primită de la el. Dar când dădu cu ochii de scris şi-şi dădu seama că era plăsmuit, îl chemă pe trimis şi-i porunci să-i povestească tot ce i se întâmplase în timpul călătoriei. În felul acesta, încetul cu încetul, ajunse să-şi dea seama că nevasta lui Masiello îi urzise nenorocirea; şi atunci, pregătind pe loc o galeră, se duse el însuşi la faţa locului. Acolo, o trase pe Nuccia frumos de limbă, până află de-a fir-a-păr toată tărăşenia şi, dându-şi seama că pricina faptei fusese gelozia, hotărî s-o schimbe în tăbliţă de ceară; aşa că, ceruind-o şi ungând-o bine cu seu, porunci să fie aşezată deasupra unui morman de lemne uscate, căruia i se dădu foc,

După ce stătu de faţă la arderea pe rug şi văzu cu ochii lui că focul, răsucind o limbă de pară roşie— roşie, o mistuise pe netrebnica femeie, ridică ancora. In largul mării întâlni o corabie pe care se afla regele din Pietrasecca. După ce schimbară între ei multe vorbe plăcute, regele din Pietrasecca îi spuse celui din Terrâverde că plutea spre Lagotorbido din pricina pitacului dat de seniorul acelui ţinut, cu gândul să-şi încerce şi el norocul, căci nu credea să se afle pe pământ om care să fi îndurat nenorocire mai mare decât el.

— Dacă aşa stau lucrurile, zise regele din Terraverde, eu pot să sar pe deasupra ta cu picioarele lipite şi să-l las să mi-o ia înainte cu cincisprezece palme şi un deget pe cel mai nenorocit om din lume; căci acolo unde unii măsoară durerile cu degetarul, eu pot să mi le măsor cu baniţa. Aşa că vreau acum să te însoţesc, şi hai să ne purtăm ca nişte gentilomi: oricare din noi va ieşi învingător să împartă cu celălalt jumătate din câştig.

— Aşa să fie! zise regele din Pietrasecca. Şi îşi dădură unul altuia credinţa.

Astfel merseră ei împreună spre Lagotorbido unde, după ce debarcară, se înfăţişară magului care-i întâmpină cu mari dovezi de cinstire, aşa cum li se cuvenea unor capete încoronate şi-i pofti sub baldachinul lui, urându-le bun venit. Auzind apoi că şi ei veniseră să ia parte la întrecerea oamenilor năpăstuiţi, voi să afle ce povară de dureri i-a făcut să se supună vânturilor suspinelor.

Regele din Pietrasecca purcese atunci să povestească ce dragoste nutrise pentru sora lui, ce faptă de femeie vrednică de toată cinstea săvârşise aceasta şi ce inimă haină avusese el închizând-o în lada smolită şi aruncând-o în mare, lucruri pentru care, pe de o parte, îl mustra conştiinţa propriei greşeli, iar pe de alta, îl mistuia durerea după surioara pierdută; pe de o parte îl chinuia simţământul ruşinii, pe de alta, pierderea suferită, aşa că toate caznele celor mai chinuite suflete ale iadului, adunate într-un alambic, n-ar putea picura, fierbând, chintesenţa de nenorcciri îndurate de inima lui.

Iar când acest rege îşi isprăvi povestea, începu celălalt:

— Vai, mie, suferinţele tale nu sunt decât colaci cu zahăr, turte dulci şi acadele pe lângă durerea care—

mi sfâşie mie sufletul, căci pe acea Penta cu mâinile retezate, pe care am găsit-o în ladă ca pe o luminare din ceară de Veneţia, ca s-o am la căpătâi în ceasul morţii, eu am luat-o de nevastă şi ea mi-a născut un făt domnesc de toată frumuseţea; dar, datorită răutăţii unei harpii netrebnice, puţin a lipsit ca amândoi să fie arşi pe rug. Cu toate astea, ce cui îmi sfâşie inima! Ce cumplită durere mă mistuie fără încetare, căci sfetnicii i-au alungat pe amândoi afară din regatul meu, aşa că, văzându— mă uşurat de orice plăcere, nu ştiu cum de măgarul vieţii mele nu se prăbuşeşte şfârşit la pământ sub povara atâtor chinuri!

După ce magul ascultă şi povestea acestui rege, îşi dădu îndată seama că unul era fratele, iar altul soţul Pentei; atunci ceru să fie chemat Nufriello, copilul frumoasei şi-i zise:

— Du-te şi sărută picioarele tatălui şi stăpânului tău! Copilul împlini porunca magului, iar tatăl văzând cât era de drăgălaş şi de binecrescut acel năpârstoc de copil, îi petrecu în jurul gâtului un lănţişor de aur. După care, magul vorbi din nou:

— Şi acum sărută mâna unchiului tău, băiatul meu. Blândul copilaş făcu întocmai, şi atunci celălalt rege minunându-se de vioiciunea acelui vlăstar,

îi dărui un giuvaer de preţ şi-l întrebă pe mag dacă era fiul lui. Magul îi răspunse că despre asta poate s-o întrebe pe mama băiatului.

Penta, care ascultase tot ce se vorbise ascunsă în dosul unei draperii, se arătă atunci la faţă şi, asemenea unei căţeluşe pierdute care, regăsindu-şi după amar de zile stăpânul, îl linge, se gudură în jurul lui şi dă tot felul de semne de bucurie, începu să alerge de la soţ la frate, ba atrasă de dragostea unuia, ba de glasul sângelui celuilalt, îmbrăţişându-i cu o bucurie de neînchipuit. Şi dădură astfel în trei un concert de cuvinte ciuntite şi de suspine gâtuite.

Iar după ce această muzică luă sfârşit, începură să mângâie copilul, şi când tatăl, când unchiul, care mai de care îl strângeau în braţe şi-l sărutau, bucurându-se peste măsură. Iar după ce toate fură spuse şi făcute şi dintr-o parte şi dintr-alta, magul vorbi astfel:

— Numai Cerul ştie cât de mult se bucură inima mea văzând-o pe doamna Penta mângâiată, căci prin frumoasele ei însuşiri merită să fie ţinută ca-n palme; căci pentru ca am căutat cu atâta dibăcie să-i aduc în regatul meu pe soţul şi pe fratele ei, a căror preaplecată slugă mă socotesc. Dar cum omul este legat de cuvinte ca boul de coarne, şi cum făgăduiala unui om cinstit este un legământ, judecind că regele din Terraverde a trecut prin toate chinurile morţii, vreau să-mi ţin cuvântul şi să-i dărui nu numai coroana şi sceptrul făgăduite, ci pe deasupra şi regatul meu, căci eu n-am nici copii şi nici griji de familie; de aceea, cu îngăduinţa voastră, doresc drept copii de suflet această minunată pereche, care-mi va fi dragă ca luminile ochilor. Şi pentru ca să nu mai fie nimic de dorit pentru fericirea tuturor, Penta să-şi vâre cioatele sub şorţ şi îşi va scoate mâinile afară mai frumoase decât erau înainte.

Penta făcu întocmai şi spusele magului se adeveriră pe loc. Bucuria tuturor nu mai cunoscu margini; şi se veseliră cu toţii, mai cu seamă soţul, care preţui acest noroc mai mult decât regatul primit în dar. După câteva zile de serbări nemaivăzute, regele din Pietrasecca se întoarse în regatul său, iar regele din Terraverde, trimiţându-şi cumnatul pe la fratele său mai mic ca să-l însărcineze din partea lui cu treburile cârmuirii, rămase cu magul, schimbând în uger de desfătare degetele suferinţelor îndurate şi dovedind întregii lumi că

Până n-ai gustat şi fierea,
N-ai habar ce e plăcerea.»

„CHIP ALB”

Renza, fiind încinsă de tatăl ei într-un turn, deoarece astrologii îi preziseseră că va muri din pricina unui os, se îndrăgosteşte de un prinţ şi, cu ajutorul unui os pe care i-l aduce un câine, străpunge zidul şi fuge. Dar văzându-l pe iubitul ei, care era însurat, sărutându-şi nevasta, moare de inimă rea, iar prinţul, de durere, se omoară.

În vreme ce, cu multă patimă, Cecca îşi depăna povestirea, pe chipurile tuturor se oglindi o *olla podrida174* de plăcere şi de silă, de mângâiere şi de îngrijorare, de râs şi de plâns. Plânsul era stârnit de nenorocirile îndurate de Penta, râsul de sfârşitul fericit al suferinţelor ei; tuturor ba li se strângea inima de teamă când o vedeau trecând prin atâtea primejdii, ba li se umplea sufletul de bucurie când vedeau că a fost, cu atâta cinste, salvată; stârniră greaţă trădările în mreaja cărora fusese prinsă şi nespusă plăcere răzbunarea care urmă. Între timp, Meneca stătea înarmată până-n dinţi, gata să-şi dea drumul gurii, şi puse îndată mâna pe sabia vorbelor, zicând:

«De multe ori se întâmplă că, tocmai când omul se crede scăpat de o năpastă, abia că aceasta dă buzna peste el. Tocmai de aceea omul înţelept trebuie să-şi lase în grija Cerului toate treburile şi să nu umble după cercuri magice şi tuburi de astrologi căci altfel, încercând, ca omul prudent, să prevadă primejdiile, cade în prăpăstii fără fund.

Că acest lucru este adevărat, vă veţi încredinţa numaidecât.

Trăia odată în Fossostretto un rege care avea o fată tare frumoasă, şi, dorind să afle soarta ce-i era scrisă în cartea stelelor, chemă la el pe toţi necromanţii, astrologii şi ţiganii din ţară. Odată sosiţi aceştia la curte, care scrută liniile palmelor, care trăsăturile feţei, care negii de pe trupul Renzei (aşa o chema pe fata regelui), şi fiecare îşi dădu cu părerea. Cei mai mulţi dintre ei susţinură că pe fată o păştea o mare primejdie, ca un ciolan să-i spargă stăvilarul canalului celui mai de seamă al vieţii.

Aflând acest horoscop, regele voi să se arunce la pământ ca nu cumva să cadă, şi dădu poruncă să se zidească un turn înalt şi frumos, în care o închise pe Renza împreună cu douăsprezece jupâniţe şi o îngrijitoare care să-i slujească. Mai porunci ca, pentru a ocoli planeta neprielnică, sa i se dea la masă, sub pedeapsă cu moartea, numai carne fără os.

Renza crescu frumoasă ca luna şi, într-o zi, privind de la fereastra turnului printre gratiile de fier, îl zări pe Cecio, fiul reginei din Vignalarga

care, zărind un lucru atât de ispititor, se simţi tulburat până în adâncurile fiinţei sale. Şi cum fata îi răspunse la plecăciune, şi cum guriţa ei îi mai trimise şi un surâs, tânărul prinse curaj, se apropie mai mult de fereastră şi-i zise:

— Adio, protocol al tuturor privilegiilor naturii! Adio, arhivă a tuturor concesiunilor Cerului! Adio, tablă universală a tuturor titlurilor frumuseţii!

Auzind că i se înalţă asemenea laude, Renza se făcu încă şi mai frumoasă de ruşinată ce se simţea şi, aruncând noi vreascuri peste focul lui Cecio, îi vărsă, cum a zis cine-a zis, apă clocotită peste opăreală. Şi, neputând să fie învinsă de el în ale curteniei, îi răspunse:

— Fii binevenit, o, dispensă a hranei graţiilor, magazin al mărfurilor Virtuţii, vamă a pieţei Amorului!

Cecio nu se lăsă nici el mai prejos:

— Vai, cum de poate sta închisă într-un turn fortăreaţa puterilor lui Cupidon? Cum poate sta astfel întemniţată aceea care este temniţa inimilor? Cum poate sta îndărătul gratiilor de fier un măr de aur?

Renza îi povesti atunci cum se întâmplaseră lucrurile, iar Cecio îi spuse că el era fiu de regină, dar vasal al frumuseţii ei, şi că dacă ea s-ar învoi să şteargă putina in regatul lui, i-ar pune pe cap coroana. Şi ea, care simţea că începuse să prindă miros de mucegai între acei patru pereţi şi abia aştepta să se aerisească pe afară, se grăbi să facă aşa cum îi cerea el. Îi dădu deci întâlnire, a doua zi dimineaţă, la ceasul când Zorile cheamă păsărelele să stea mărturie la *macriata175* pe care le-a făcut—

o Aurora, ca să fugă împreună. Astfel, trimiţându-i un sărut de la înălţimea ferestrei, ea se duse în odaia ei, iar prinţul se îndreptă spre locuinţa lui.

Renza stătea pe gânduri, căznindu-se să descopere în ce chip ar putea să scape şi cum le-ar putea păcăli pe jupâniţe, când un câine corsican, ţinut de rege pentru paza turnului, intră în odaia ei ţinând. În gură un ciolan cit toate zilele; în timp ce câinele îl rodea sub pat, Renza, aplecându-se, văzu osul. Şi deodată îi veni în minte că aceasta trebuie să fie unealta pe care Fortuna i-o trimitea la nevoie; goni atunci câinele şi-i smulse osul. Le făcu apoi pe jupâniţe să creadă că o durea capul şi că trebuiau s-o lase să se odihnească fără a o tulbura, şi se închise în odaie.

Rămasă singură, începu să lucreze cu osul ca un zidar de meserie şi săpând în jurul unei pietre din zid, o zgâlţâi până se desprinse şi lărgi gaura în aşa fel, încât să poată trece prin ea fără osteneală. Sfâşie apoi nişte

cearceafuri şi le împleti în chip de funie, iar când fu ridicată cortina umbrelor de pe scena Cerului, pentru că Aurora ieşea să prezinte prologul Tragediei Nopţii, auzind fluieratul lui Cecio, legă capătul cearceafurilor de un piron şi se lăsă să alunece în jos. Cecio o îmbrăţişa cu duioşie, o urcă pe un măgar pe spatele căruia pusese un covor şi se îndreptară îndată spre Vignalarga.

Spre seară ajunseră într-un loc chemat Viso şi petrecură noaptea într-un palat minunat, unde Cecio înfipse stâlpi de hotar în frumoasa moşie dobândită, drept semne ale înstăpânirii amoroase. Dar Fortuna are viciul de a încâlci lucrurile, de a strica cheful şi de a da peste nas tuturor planurilor făurite de îndrăgostiţi; de astă dată, chiar în toiul desfătărilor lor, potrivi ca să sosească un trimis cu 0 scrisoare din partea mamei lui Cecio, prin care aceasta îi cerea să vină fără întârziere s-o vadă, căci altfel n-ar mai găsi-o pe lumea asta, fiindcă, măcar că ea trăgea de viaţă cât putea, era pe cale să ajungă la *rum* şi *bus*-ul alfabetului anilor ei.

Aflând această veste neplăcută. Cecio îi spuse Renzei:

— Inimioara mea, sunt chemat pentru o treabă de mare însemnătate şi trebuie să alerg mâncând pământul ca să ajung la timp. Tu rămâi cinci-şase zile în palatul ăsta, căci eu mă întorc repede sau trimit oameni să te ia.

La auzul vorbelor lui, Renza izbucni în plâns şi răspunse:

— Vai mie, că nefericită soartă mi-am mai ales! Cât de repede am dat de drojdie în butoiul plăcerilor mele! Cât de repede am dat de fundul oalei desfătărilor! Cât de repede am rămas numai cu rămăşiţele în coşul mulţumirilor! Nenorocita de mine, iată cum mi se duc pe gârlă toate nădejdile! Abia am început să gust din acest sos regesc, că bucăţica mi-a şi rămas în gât! Abia mi-am muiat buzele în această fântână de dulceaţă, că mi s-a şi tulburat plăcerea. Abia am văzut răsăritul Soarelui, că şi pot să spun: „Noapte bună, mătuşă saltea!” ’ Praful se alege din toate planurile mele şi fumul din toate împlinirile!

Acestea şi alte asemenea cuvinte ieşiră de sub arcuirea turcească a buzelor Renzei, gata să străpungă inima lui Cecio, încât acesta îi zise:

— Nu mai vorbi aşa, minunat, arac al vieţii mele, torţă a ochilor mei. Hiacint uşurător al inimii mele, căci mă voi întoarce cât se poate de repede. Milele de depărtare nu vor putea face să mă despart nici cu o palmă de chipul tău; nici puterea timpului nu va izbuti să smulgă imaginea ta din capul meu. Linişteşte-te, odihnește-ţi creierul, şterge-ţi ochii şi păstrează-mă în inima ta!

Cu aceste cuvinte, încalecă şi o luă la galop spre regatul lui.

Văzându-se părăsită ca un bostan căzut din căruţă, Renza se ţinu pe urmele lui şi, despiedecând un cal ce păştea pe o pajişte, o luă şi ea la galop pe drumul pe care apucase el. Curând se întâlni cu sluga unui pustnic şi, descălecând, schimbă veşmintele ei împodobite cu aur pe sacul şi funia pe care le purta el. Îşi trase pe ea sacul, se încinse cu funia, ea care încingea inimile cu laţul Amorului, săltă iar în şa îmboldindu-şi calul cu călcâiele şi, nu peste mult timp îl ajunse pe Cecio din urmă şi-i zise:

— Bine te-am găsit, tinere gentilom!

— Bine-ai venit, părintele, răspunse Cecio. De unde vii şi încotro ţi-e drumul?

Iar Renza îi răspunse:

Vin de pe unde cu plâns sub pleoape
Stă o fecioară-ntrebând: Chip de nea!
Cum te-am pierdut când mi-ai fost prea aproape?

Cecio, care nu o recunoscuse şi credea că e un băiat, strigă:

— Frumosul meu flăcău, tare mă bucură tovărăşia ta. Aşa că, fă-mi, te rog, o plăcere; nu te mai dezlipi de lângă mine şi, din când în când, mai spune-mi stihurile astea, că zău dacă nu mă gâdilă la inimă!

Astfel, răcorindu-se cu *vânturarul* pălăvrăgelii de arşiţa drumului, ajunseră împreună la Vignalarga. Acolo aflară că regina îi alesese lui Cecio nevastă şi că scrisoarea fusese doar un şiretlic; iar mireasa era gata dichisită şi-l aştepta. Cecio o rugă pe regină să-l primească în casă ca pe un frate al lui pe tânărul care-l însoţise; şi cum regina încuviinţă, îl ţinu mereu pe lângă el şi-l puse să stea la masă alături de soţia lui.

Închipuiţi-vă ce era în inima bietei Renza şi dacă înghiţea *nuca vomica176.* Totuşi, spunea din când în când stihurile care atât de mult îi plăceau lui Cecio. Dar când se strânse masa şi nevasta se retrase într-o odăiţă să vorbească între patru ochi cu Cecio, Renza, ca să aibă unde să-şi verse focul inimii, intră într-o grădină din apropierea casei şi, stând sub un dud, începu să se vaiete:

— Vai, Cecio, crudule, astea sunt „miile de mulţumiri” pentru dragostea ce-ţi port? Asta e *„gran mersi”* —ul pentru cât ţin la tine! Asta mi-e răsplata pentru iubirea ce ţi-am arătat-o? Iată că l— am părăsit pe tata, mi-am lăsat casa, mi-am călcat în picioare cinstea şi m-am dat în puterea unui

câine nemilos ca să-mi văd tăiat drumul, trântită în faţă poarta şi ridicat podul, tocmai când credeam că pun stăpânire pe această frumoasă fortăreaţă; ca să mă văd scrisă pe lista birului nerecunoştinţei tocmai când credeam că mă aflu în Duchesca177 favorurilor tale; ca să mă văd atrasă în jocul de copii: „înştiinţare şi poruncă din partea lui jupân Chiomento”, in timp ce-mi închipuiam că mă joc cu tine de-a „Anca Nicola”! Am semănat nădejdi şi acum mare brânză mai culeg! Am aruncat plasa dorinţelor şi pescuiesc nisipul nerecunoştinţei; am clădit castele în văzduh şi buf! am căzut la pământ! Iată ce am primit in schimb! Iată cu ce monedă mi s-a plătit! Iată de ce răsplată am avut parte! Am scufundat găleata în puţul poftelor dragostei şi mi-a rămas toarta în mână! Mi-am întins la uscat rufele planurilor mele şi a plouat asupra lor cu găleata! Am pus la fiert oala gândurilor la focul dorinţelor şi a căzut înăuntru funinginea nenorocirilor. Dar cine ar fi crezut, o, schimbătorule la chip, că verigheta ta o să dea la iveală pete de cocleală? Că butoiul făgăduielilor o să sece până la drojdie? Că pâinea bunătăţii o să prindă mucegai? Frumoase purtări de om cumsecade! Grozavă pildă de om cinstit! Vrednică purtare de fiu de rege! Să mă înşele, să mu îmbrobodească, să mă încurce, să mă facă să umblu cu nasul pe sus ca să mă poată duce de nas, să-mi tăgăduiască marea cu sarea pentru ca la urmă să mă azvârle într-un şanţ, şi să plângă-n mine râsul de-astă-vară! O, făgăduieli in vânt, vorbe de nimic, jurăminte mincinoase! Uite că ai zis hop până n-ai sărit! Uite că te afli la o sută de mile depărtare, tocmai când credeai că ai ajuns într-o casă de mare senior. Bine-a zis cine-a zis că vorbele rostite seara sunt vorbe de clacă. Vai mie! Tocmai când credeam că voi ajunge un trup şi un suflet cu hainul ăsta, să fiu cu el ca mâţa cu câinele; de unde-mi închipuiam că am să mănânc din acelaşi blid cu câinele ăsta turbat, o să fiu cu el ca şarpele şi broasca, fiindcă nu voi putea îndura ca o alta, cu noroc la şaizeci şi şase178 să-mi smulgă din mâini atu-ul speranţelor. N-am să pot să îndur să mi se dea şah-mat! O, Renza, tu, care ţi-ai ales greşit drumul, mai încrede-te în pălăvrăgelile bărbaţilor şi mai umflă-te-n pene; oameni fără lege şi fără Dumnezeu, vai de cea care se amestecă printre voi, vai de zilele celei care se apropie de sufletul vostru şi nefericită este aceea care se tolăneşte în patul larg aşternut de voi! Dar nu-ţi bate capul cu asta! Tu ştii că omul care-şi bate joc de copii face prăpăd printre greieri; şi mai ştii că la banca Cerului nu sunt scribi ticăloşi să măsluiască toate cărţile: şi când te vei aştepta mai puţin, vei ajunge la ziua socotelilor, tii care i-ai făcut o asemenea scamatorie celei ce ţi s-a dat

singură pe credit, pentru a i se plăti peşin printr-o ticăloşie! Dar eu nu-mi dau seama că spun vorbe în vânt şi că sughit în gol; suspin a pagubă şi mă jeluiesc, dar singură. Astă-seară el îşi încheie socotelile cu nevasta şi rupe chitanţa. Iar eu am să-mi închei socotelile cu Moartea, plătindu-mi datoria faţă de natură. El va sta într-un pat alb şi îmbălsămat, ca de spumă, iar eu într-o groapă întunecoasă, mirosind a mort. El se va juca de-a „Deşartă butoiul" cu fericita lui, iar eu voi striga „Tovarăşul meu, sunt rănit" împlântându-mi în coastă un jungher, ca să dau de fundul vieţii.

Renza îşi revărsă multă vreme amarul în vorbe pline de mânie şi de turbare, dar când veni ceasul la care trebuia să-şi pună dinţii pe măcinat, fu chemată la masă, unde fripturile şi tocăniţele i se părură arsenic şi laptele-cucului, având destule altele cu care să-şi bată capul, decât gândul la mâncare, şi destulă fiere Ia stomac ca să-i piară pofta să-l mai umple. Cecio, văzând-o alât de îngândurată şi abătută, o întrebă:

— Ce s-a întâmplat de nu te îndeamnă inima să faci cinste atâtor bunătăţi? Ce ai? Ce te doare? Ce gânduri te împovărează?

— Nu mă simt de loc bine, îi răspunse Renza, şi nu ştiu dacă mâncarea nu mi-a priit ori am ameţeli.

— Atunci mai bine uită de prinz, o sfătui Cecio, căci dieta este cel mai bun tutun179 pentru orice boală; dar dacă ai nevoie de un doctor, o să trimitem să fie chemat un asemenea maestru în urină, care numai după faţă, fără a pipăi pulsul, cunoaşte bolile oamenilor.

— Nu e un rău pentru care să se dea reţete, răspunse Renza, şi nimeni în afară de polonic nu cunoaşte necazurile oalei.

— Ieşi puţin la aer, adăugă Cecio.

— Cu cât îmi rotesc mai mult ochii în jur cu atât mai tare mi se rupe inima, răspunse Renza.

Vorbind ei astfel, isprăviră cu prânzul şi veni vremea odihnei de după-amiază. Cecio, ca să audă mereu cântecul îndrăgit, voi ca Renza să se întindă pe o sofa chiar în odaia în care trebuia să se culce el cu nevasta. Şi din când în când îi cerca să mai spună acele stihuri care erau lovituri de pumnal în inima Renzei şi un uruit în capul nevestei. Aceasta rabdă cât rabdă, dar până la urmă izbucni:

— Mi-aţi împuiat urechile cu acest „chip alb". Ce cântec mai e şi ăsta? E mai degrabă o adevărată pântecăraie, de nu se mai isprăveşte!? Ajunge, pentru numele lui Dumnezeu! Da ce! Aveţi gărgăuni in cap, de bâzâiţi mereu în acelaşi fel? Eu îmi închipuiam că, o dată într-un pat cu tine, o să

mă desfete muzică de felurite instrumente, nu exerciţiu de cânt! Şi vezi cum ai luat-o de grijuliu, că ciupeşti mereu aceeaşi strună! Fie-ţi milă, opreşte-l, scumpul meu soţ! Iar tu, taci odată, că miroşi a usturoi, și lasă-ne puţin în pace!

— Nu-ţi ieşi din fire, nevestico, încercă s-o îmbuneze Cecio, că acu rupem firul vorbei!

Şi spunând asta, îi dete un sărut atât de răsunător, că ţocăitul se auzi la o milă depărtare. Acest ţocăit al buzelor lui Cecio fu ca un trăsnet prăvălit peste inima Renzei, care se simţi săgetată de o durere aşa de puternică, încât, cum toată răsuflarea ei dădu buzna să vie inimii într-ajutor, se întâmplă, cum spune proverbul, că prisosul stricând folosul, sângele năvăli năprasnic şi dezlănţuit, înăbuşind-o şi făcând-o să-şi dea sufletul.

Cecio, după ce-şi mângâie puţin nevasta, îi ceru în şoaptă Renzei să-i mai spună acele cuvinte care-i plăceau atât de mult; dar neauzind răspunsul aşteptat, începu s-o roage să nu-l lipsească de acea mică plăcere: văzând însă că ea tot nu rostea niciun cuvânt, alunecă încetişor jos din pat şi o trase de braţ; şi cum nici atunci nu răspunse, îi puse mâna pe faţă şi, atingându-i nasul şi simţindu-l rece ca gheaţa, îşi dădu seama că în trupul ei se stinsese focul căldurii fireşti. Năucit, zguduit, strigă după luminări şi, dezbrăcând acel trup, o recunoscu pe Renza după o aluniţă frumoasă pe care o avea între sâni. Şi atunci se porni pe bocete.

— Ce-ţi văd ochii, nefericitule Cecio? Ce ţi s-a întâmplat, nenorocitule? Ce privelişte se înfăţişează privirii tale? Ce năpastă ţi-a frânt încheieturile? O, floarea mea, cine te-a cules, o, lumina mea, cine te-a stins? O, oală a desfătărilor dragostei, cum de te-ai vărsat? Cine te-a dărâmat, minunată casă a împlinirilor mele? Cine mi te-a sfâşiat, o, zapis al plăcerilor? Cine mi te-a scufundat, nepreţuită corabie a răsfăţurilor inimii? Vai, comoara mea, o dată închişi ochii, a dat faliment prăvălia frumuseţii, s-au spulberat plăsmuirile Graţiilor, iar Amorul s-a dus să arunce oasele de pe pod180! Plecând, sufletul tău neasemuit, s-a pierdut sămânţa frumoaselor, s-a sfărâmat tiparul alinturilor şi s-a stricat busola pe marea drăgăstoaselor frumuseţi. O, nenorocire fără leac. O, chin fără pereche, o, năpastă fără margini! Du-te acum şi te laudă, măicuţă, că iată ce bine mi-ai făcut însurându-mă cu sila; mi-ai smuls din mâini o comoară fără preţ! Ce-o să mă fac, sărmanul de mine, văduvit de orice plăcere, lipsit de mângâiere, gol de desfătare, jefuit de mulţumire? Să nu crezi, viața mea, că mai vreau să rămân pe lumea asta netrebnică fără tine, ci vreau să te urmăresc şi să te

asediez oriunde te vei duce, şi, făcându-i în ciulă morţii, tot vom fi împreună; şi dacă te-am luat părtaşă la palul meu, îţi voi fi părtaş la mormânt şi un singur epitaf va povesti nenorocirea amândurora!

Biciuindu-se aşa, puse mâna pe un cui şi îşi făcu o lăsare de sânge sub ţâta stângă, prin care lăsă să i se scurgă viața. Nevastă-sa rămase înmărmurită şi năucită; iar când îi fu cu putinţă să-şi dezlege limba şi să dea frâu slobod cuvintelor, o strigă pe regină, cate, auzind gălăgie, veni în grabă, urmată de toată curtea. Văzându-i morţi pe fiul său si pe Renza, şi aflând pricina nenorocirii, începu să-şi smulgă părul şi, zbătându-se ca peştele pe uscat, învinovăţi cruzimea stelelor care-i potopiseră casa cu atâtea năpăstuiţi şi blestemă haina bătrâneții care-i adusese pe cap atâta pacoste. Iar după ce, frângându-şi mumie, smulgându-şi părul şi văicărindu-se, rămase fără vlagă, porunci ca amândoi să fie puşi alături în acelaşi mormânt şi să se scrie deasupra povestea pătimirilor lor.

Tocmai atunci sosi şi regele, tatăl Renzei, care, rătăcind prin lume in căutarea fiicei pierdute, se întâlnise cu sluga pustnicului, care scosese la vânzare veşmintele fetei şi-i povesti cele întâmpiate. Şi astfel, ţinându-se pe urmele prinţului moştenitor din Vignalarga, ajunse tocmai la ceasul când, secerate fiind spicele anilor săi, se pregătea să coboare în groapă. Aici, văzând-o şi recunoscând-o pe Renza lui, blestemă ciolanul care dăduse măduva pentru ciorba nenorocirii.

Acel os îl găsise el pe jos în odaia fiicei lui, şi recunoştea acum în el unealta soartei nemiloase, adeverindu-se astfel, îndeobşte şi în speţă, trista prevestire a acelor vraci care preziseseră că Renza va muri clin pricina unui ciolan şi dovedindu-se limpede că,

O năpastă scrisă-n cartea sorţii intră şi prin crăpătura porţii.»

SAPIA LICCARDA

În vreme ce tată! ei se afla într-o călătorie, Sapia se păstrează fără pată în casa părintească, datorită dibăciei ei, în ciuda pildei rele pe i are i-o dau surorile; îşi bate joc de îndrăgostit şi apoi, prevăzând primejdia ce-i atârnă deasupra capului, îndreaptă lucrurile; în cele din urmă fiul regelui o ia de nevastă.

Toată plăcerea pe care ascultătorii o încercaseră în timpul celorlalte povestiri fu spulberată la auzirea năpastei nemiloase ce se abătuse asupra celor doi îndrăgostiţi; şi rămaseră cu toţii întristaţi o bună bucată de vreme, ca atunci când se află că lăuza a născut o fală. Văzând asta, regele îi ceru Tollei să povestească ceva vesel, ca să risipească apăsarea pricinuită de moartea lui Cecio şi a Renzei; Tolla, odată porunca primită, îi dădu drumul după cum urmează:

«Dreapta judecată a omului este o torţă nepreţuită prin noaptea suferinţelor lumii, cu ajutorul căreia poţi sări peste hârtoape fără primejdie şi trece fără frică prin grele încercări. De aceea este mult mai bine să ai minte decât bani, căci banii vin şi se duc, pe când mintea este gata să-ţi sară în ajutor oricând la nevoie. O grăitoare pildă a acestui adevăr veţi vedea în întâmplările Sapiei Liccarda181 care, scăpând cu ajutorul unei singure *tramontana182* de dreaptă judecată din golful unor grele încercări, ajunse cu bine în portul salvator.

Trăia odată un negustor foarte, foarte bogat, pe nume Marcone, care avea trei fete neasemuit de frumoase: Sabella, Cenza şi Sapia Liccarda. Şi trebuind el să plece într-o călătorie pentru unele treburi de-ale lui şi bine ştiind că două dintre fete, cele mai mari, nu-şi dezlipeau toată ziulica nasul de la geam, înainte de a pleca bătu în cuie toate ferestrele casei şi-i dădu. Fiecăreia din fete câte un inel cu nişte pietre ce se pătau dacă purtătorul lui săvârşea fapte necinstite.

Dar abia se îndepărtă tatăl de Villaperta (aşa se chema acel ţinut), că surorile mai mari şi începură să urce mai sus de ferestre şi să privească prin ochiurile de la pod, cu toate că Sapia Liccarda, mezina, făcea un tărăboi nemaipomenit, strigând că locuinţa lor nu era nici Gelsi, nici Duchesca, nici hanul de la Cedrangolo, nici Hanul Pişătorului, unde să se poată deda la asemenea şiretlicuri şi purtări uşuratice.

Tocmai în faţa casei lor se înălţa palatul regelui, şi cei trei fii ai acestuia, Ceccariello, Grăzullo şi Tore, ochindu-le pe cele trei fetişcane care erau frumoase la chip, începuseră să le facă semne cu ochiul, de la semne trecură la bezele, de la bezele la vorbe, de la vorbe la făgăduieli, şi de la făgăduieli la fapte. Şi într-o seară, la ceasul când Soarele, pentru a nu se lua la harţă cu Noaptea, se retrage cu toată pompa, se suiră toţi trei cu ajutorul unor scări în casa celor trei surori; şi pe când cei doi fraţi mai mari se împăcară îndată şi de minune cu cele două surori mai în vârstă, când mezinul, Tore, încercă să pună mina pe Sapia Liccarda, aceasta îi alunecă din mâini ca o anghilă, se închise într-o odaie şi propti atât de straşnic uşa, încât tânărului nu-i fu cu putinţă s-o deschidă şi stătu să numere bucăţelele gustoase ale fraţilor săi, păzindu-le măgarul, în timp ce ei cărau sacii de la moară.

Dimineaţa, la ceasul când păsărelele, trâmbiţaşi ai Zorilor strigă: „Toţi pe cai!", pentru ca orele zilei să sară în şa, cei doi părăsiră casa doldora de mulţumire, pe când mezinul rămase cu buzele umflate şi cu o noapte pierdută de pomană. Cele două surori mai mari rămaseră pe dată însărcinate; dar sarcina lor se arătă a fi greu de purtat, căci Sapia Liccarda le ocăra mereu cum îi venea la gură; aşa că, în vreme ce ele se umflau pe zi ce trecea, mezina se dezumfla din ceas în ceas, încheind mereu cu vorba că burta la gură avea să le aducă ceartă şi năpastă, şi că atunci când tatăl lor se va întoarce, o să le vadă jucând vesele tontoroiul.

Între timp, dragostea pe care Tore începuse s-o simtă pentru Sapia Liccarda se înteţea, pe de o parte datorită frumuseţii ei, pe de alta, împotrivirii şi nepăsării cu care ea îl întâmpinase; atunci tânărul se sfătui cu surorile mai mari cum s-o facă să cadă în cursă când s-o aştepta mai puţin, iar ele se prinseră că o vor sili să-l caute singură acasă la el. Aşa că, într-o zi, chemând-o pe Sapia, îi ziseră: —Surioară, ce-i făcut e bun făcut: dacă sfaturile s-ar plăti cu bani, ori ai1 costa mai scump, ori li s-ar da mai multă cinstire; dacă noi am fi ascultat de tine, e limpede că n-am fi întinat cinstea casei şi nu ne-am fi întins aşa cum vezi pântecele. Dar oare boala asta mai are leac? Cuţitul a pătruns până la plasele, lucrurile au ajuns prea departe şi bobocul a făcut cioc. De aceea nu ne este cu putinţă să credem că dispreţul tău ar fi în stare să calce totul în picioare şi că o să vrei mai bine să ne vezi duse de pe lumea asta: şi suntem încredinţate că. Dacă nu pentru noi, cel puţin de hatârul sărmanelor fiinţe pe care le purtăm in pântece, are să-ţi fie milă de starea noastră.

— Numai Cerul ştie, răspunse Sapia Liccarda, cât îmi plânge inima din pricina greşelii pe care aţi săvârşit-o, când mă gândesc la ruşinea ceasului de faţă şi la pedeapsa care vă aşteaptă când tatăl nostru se va întoarce şi va afla despre ruşinea ce s-a abătut asupra casei sale: şi mi-aş da un deget de la mână numai ca această treabă urâtă să nu se fi întâmplat. Dar o dată ce dracul v-a luat lumina ochilor, spuneţi-mi ce pot să fac pentru voi, dar fără să-mi fie cinstea în joc; căci sângele apă nu se face şi, la urma urmelor, trebuie să ascult de glasul sângelui, iar mila pentru năpasta ce s-a abătut asupra voastră mă îmboldeşte să vă vin în ajutor, încât aş fi gata să-mi dau şi viaţa numai să pot drege tot răul săvârşit.

Surorile o lăsară să isprăvească de vorbit, apoi îi ziseră:

— Noi nu vrem alt semn de dragoste din partea ta decât să ne faci rost de o bucăţică de pâine din aceea pe care o mănâncă regele, căci ne-a venit o asemenea poftă încât, dară nu ni se împlineşte această dorinţă, e primejdie ca odraslele noastre să se nască fiecare cu câte o pâine în vârful nasului. De aceea, dacă ai suflet de creştină, fă-ne mâine dimineaţă această plăcere; o să te coborâm pe fereastra pe care au intrat fiii regelui şi o să te îmbrăcăm ca o cerşetoare, aşa că nu vei fi recunoscută.

Sapia Liccarda, rupându-i-se sufletul de mila bieţilor copii ce trebuiau să vină pe lume, se înfăşură într-o mantie toată numai zdrenţe, agăţându-şi la gât un greabăn de in, la ceasul când Soarele înalţă trofee de lumină în cinstea izbânzii pe care a câştigat-o împotriva Nopţii, şi se duse la palat să cerşească un codru de pâine. Dar pe când, după ce căpătase de pomană ceea ce căuta, se pregătea s-o ia spre casă, Tore, care cunoştea de-a fir-a-păr toată tărăşenia, se aruncă deodată asupra ei. Dar când s-o apuce cu mina, Sapia se întoarse cu spatele şi el nimeri în dinţii greabănului, aşa că se zdreli destul de rău şi rămase câteva zile cu mâna toată numai o rană.

Surorile primiră astfel pâine, dar bietului Tore foamea îi crescu; atunci, după alte două zile, purceseră iar să pună ţara la cale şi iar o chemară pe Sapia, minţind că le-a venit o poftă nestăpânită după nişte pere din grădina regelui: si Sapia îşi aruncă în spate altă haină şi se duse în grădină. Acolo dădu peste Tore, care o recunoscu îndată şi, auzind că voia pere, ţinu să se caţere el însuşi în pom, rupse două şi i le aruncă Sapiei în poală. Dar când să coboare şi să pună mâna pe ea, Sapia îi luă iute scara şi-l lăsă sus, în frunzar, să ţină loc de sperietoare de ciori. Aşa că „dacă un grădinar nu trecea din întâmplare pe acolo să culeagă nişte lăptuci, şi nu l-ar fi ajutat să coboare, ar fi rămas cocoţat în pom toată noaptea. Din pricina acestei

întâmplări, Tore îşi muşcă degetele de ciudă şi ameninţă că o s-o facă el pe Sapia să i-o plătească scump.

Veni şi vremea ca surorile, cu voia Cerului, să aducă pe lume doi prunci frumoşi. Atunci îi spuseră Sapiei:

— Scumpa noastră surioară, noi suntem de-a binelea pierdute dacă tu nu te hotărăşti să ne ajuţi, deoarece nu mai poate să treacă multă vreme până ia întoarcerea tatii care, găsindu-şi casa într-o asemenea stare de plâns, o să ne scarmene de-o să ne zboare fulgii. Aşa că, rugă-mu-te, coboară jos, iar noi ţi-i vom lăsa într-un paneraş pe cei doi mititei, pe care tu să-i duci la taţii lor, să le poarte de grijă.

Sapia Liccarda, care era toată numai dragoste pentru surorile ei, cu toate că i se părea nedrept să îndure ea atâtea chinuri din pricina măgăriei lor, se lăsă înduplecată să coboare în stradă şi, după ce prinse paneraşul cu cei doi copii, îi duse în odăile odrăslitorilor lor, care nu erau acasă, şi-i culcă pe fiecare în patul tatălui său, după ce iscodi şi află întocmai care în care pat dormea. Intrând apoi în odaia lui Tore, puse sub învelitorile patului acestuia un pietroi şi se întoarse acasă. Iar când prinţii intrară în odăile lor şi dădură de cei doi feţi drăgălaşi, care aveau fiecare scris pe un cartonaş cusut de cămăşuţă numele tatălui, nu mai putură de bucurie; dar Tore, necăjit şi amărât pentru că numai el nu se dovedise vrednic să zămislească, se aruncă în pat şi se lovi atât de taie cu capul de pietroi, încât făcu un cucui cât toate zilele.

În vremea asta se întoarse şi negustorul din călătorie şi, fără zăbavă, ceru ca fiecare fată să-i arate inelul; iar când văzu că inelele fetelor mai mari erau numai pete, făcu un tărăboi nemaipomenit; tocmai voia să pună mâna pe fiare şi să le supună la chinuri, când cei trei fii ai regelui i se înfăţişară cerându-i fetele de neveste. Vrednicul negustor rămase uluit şi la început crezu că-şi băteau joc de el. Dar aflând despre cele petrecute între ei şi despre copiii care erau roadele dragostei lor, se socoti norocos şi nunţile fură hotărâte chiar pentru seara aceea.

Sapia se ţinea de burtă să nu râdă, şi-şi perinda prin minte toate necazurile îndurate de Tore din pricina ei, şi, măcar că-l auzi cerând-o cu atâta stăruinţă de nevastă, se gândi că nu tot ce zboară se mănâncă şi că nu se află pădure fără uscături.

Se apucă deci fără întârziere să făurească o statui? din aluat şi zahăr, pe care o puse într-un coş mare, după ce o îmbrăcase în nişte ţoale. Seara, în toiul serbării şi al dansurilor, se plânse că o apucase un junghi la inimă şi se

retrase cea dintâi în odaia miresei, unde ce: u să i se aducă şi coşul, spunând că vrea să se schimbe. Rămasă singură, scoase statuia din coş şi o culcă în aşternut. Apoi ea se ascunse în dosul perdelelor, aşteptând deznodământul comediei.

Venind vremea ca soţii să se ducă la culcare, Tore, după ce se vârî în aşternut, creând că Sapia se culcase şi ea acolo, izbucni:

— Ei, acum ai să-mi plăteşti cu vârf şi-ndesat pentru toată bătaia de joc pe care a trebuit s-o îndur de la tine, căţea crudă ce eşti; o să simţi pe pielea ta ce înseamnă ca un greier să se ia în piept cu un elefant! O să le plăteşti acuma pe toate! O să te fac eu să pomeneşti şi greabănul, şi scara luată, şi toate celelalte pocinoage pe care mi le-ai făcut!

Vorbind aşa, înhaţă un pumnal, o străpunse şi, nemulţumit cu asta, adăugă:

— Şi acuma să-ţi sug şi sângele!

Smulse atunci pumnalul din pieptul statuii şi, începând să-l lingă, simţi dulceaţa şi parfumul de mosc cu care fusese stropită. Şi chiar în acea clipă se căi că înjunghiase şi omorâse o fată atât de dulce şi de plăcut mirositoare: şi se porni pe vaiete de-ar fi înduioşat şi pietrele, zicând că-i fusese inima plină de fiere şi pumnalul otrăvit, de putuseră lovi un trup atât de dulce şi de gingaş. Şi după ce se zbătu şi gemu de durere, tras de căpăstrul deznădejdii, ridică mâna cu acelaşi pumnal, să şi-l implânte în inimă. Dar. Sapia era pregătită să sară la nevoie din ascunziş şi-i apucă mâna, strigând:

— Stai, Tore! Lasă jos mâna! Iată că ai în faţă o bucăţică din cea după care plângi; iată-mă vie şi sănătoasă, ca să te văd viu şi zdravăn! Să nu crezi că sunt o încăpăţânată, un cap de catâr, dacă te-am chinuit şi te-am făcut să te perpeleşti niţel; asta a fost numai o încercare la care te-am supus pentru a mă încredinţa de adevărul dragostei tale; iar această ultimă glumă am făcut-o numai pentru ca inima ta, care clocotea de furie, să-şi poată vărsa amarul.

Şi astfel îi cerea iertare pentru toate necazurile pricinuite.

Soţul o îmbrăţişa atunci cu nespusă dragoste, o culcă alături de el şi se împăcară; iar el, după atâta amărăciune, simţi că e şi mai dulce plăcerea din care se înfrupta, şi preţui mai mult îndărătnicia nevestei decât uşurinţa cumnatelor, deoarece, cum spune poetul

Nici goală Citereea183, nici Cinzia184 cea veşnic înţolită ci calea de mijloc e cea mai preţuită.»

CĂRĂBUŞUL, ŞOARECELE ŞI GREIERELE

Nardiello este trimis de trei ori de către tatăl său să facă târguieli de câte o sută de ducaţi şi cumpără prima dată un cărăbuş, a doua oară un şoarece şi a treia oară un greiere. Gonit de tatăl său, ajunge într-o ţară unde, vindecând-o cu ajutorul celor trei animale pe fiica regelui, o dobândeşte pe aceasta de nevastă.

Tare mult mai lăudară prinţul şi sclava deşteptăciunea Sapiei Liccarda, dar şi mai mult pe Tolla, care se pricepuse să povestească atât de măiestrit această întâmplare, încât fiecăruia i se păruse că vede cu ochii lui toate peripeţiile; apoi, cum, după listă, Popei îi venea rândul să vorbească, ea se purtă asemenea lui Orlando, începând aşa: *«Fortuna* este o femeie încăpăţânată, care o ia la fugă în faţa oamenilor învăţaţi, pentru că acestora li se pare mult mai însemnată întoarcerea unei foi decât a unei roţi; tocmai de aceea îi face plăcere să aibă a face cu trândavii şi cu cei slabi la minte, şi nu şovăie spre a-şi câştiga cinstirea mulţimii, să împartă binele cu ticniţii, după cum veţi afla din povestirea ce urmează:

Trăia odată pe Vomero un vechil destul de bogat, Miccone pe nume, care avea un fiu, pe Nardiello, cel mai nefericit bou aflat pe *polmonara185* nătărăilor; din pricina lui nenorocitul de tată era veşnic trist şi amărât, nemaiştiind în ce fel şi în ce chip să-l îndemne să facă un lucru care să-i reuşească aşa cum scrie la carte. Dacă se ducea la han să facă porcării împreună cu ticăloşii lui de tovarăşi, era luai în râs: dacă umbla cu muieri deocheate, punea mâna pe cea mai rebegită dintre ele şi o plătea mai mult decât preţul intrat în obicei; dacă intra în tripouri, era ademenit în capcană, era aşezat în mijlocul jucătorilor şi era lăsat fără o leţcaie; aşa că, prin această frumoasă purtare, risipise de pe acum jumătate din averea tatălui său.

Miccone clocotea de mânie şi, ameninţându-l şi strigând la el, îi zicea:

— Unde ai de gând să ajungi, risipitorule? Nu vezi că toată agoniseala mea se duce pe apa sâmbetei?

Dar mai lasă-te de cârciumile astea blestemate! Nu vezi că încep cu cârpăceala şi sfârşesc cu ciuma? Lasă-te de ele, că sunt durere de cap, dropică a gurii şi pântecăraie a pungii; lasă-te, da lasă-te odată de jocurile alea afurisite, că-ţi pun în joc viaţa şi-ţi joacă pe degete averea, îţi betegesc măruntaiele şi-ţi înghit mărunţişul; acolo zarurile te aduc la zero, iar pileala

te subţiază ca o pilă. Opreşte-te odată şi nu mai umbla cu ştoarfa aia, fiică a păcatului, care te încântă şi de bani te zvântă;

te laşi stors de o ştoarfă! Pentru o ciozvârtă de carne de stârpitură laşi să ţi se şterpelească tot ce ai, ca să ajungi până la urmă să jinduieşti un os de ros. Că dezmăţata asta nu-i mare drac, ci mare *tracă*186 unde cazi în robie turcească. Fugi de întâlniri, că numai aşa te poţi smulge din ghearele viciului: „Dacă este îndepărtată cauza, a spus cineva, se îndepărtează şi efectul”. Uite ici o sută de ducaţi, du-te la târgul din Salerno şi cumpără atâtea şi atâtea juninci care peste patru ani vor face atâţia şi atâţia boi; după ce boii vor creşte, o să-i punem la arat şi la semănat; după ce vom semăna, vom putea vinde grâul; şi dacă mai dă Dumnezeu şi olecuţă de foamete, o să măsurăm scuzii cu baniţa şi, urmând pilda altora, îţi cumperi şi tu un titlu de proprietate de la vreun prieten, cum atâţia alţii au făcut. Aşa că urmează-mi povaţa, fiule, căci fiecare lucru îşi are începutul lui, iar cine nu începe nimic, nu are ce duce la bun sfârşit.

— Las’ pe mine, răspunse Nardiello, că într-o clipă-mi fac eu socotelile şi toate or să meargă ca pe roate!

— Asa te vreau! se bucură Miccone, şi-i numără galbenii în palmă.

Nardiello se duse la târg; dar nici nu ajunse la apele râului Sarno când, într-o pădurice de ulmi, la picioarele unui bolovan care, datorită unui pârâiaş cu apă veşnic proaspătă, se înveşmântase în iederă, văzu o zână care se răsfăţa jucându-se cu un cărăbuş; gângania cânta atât de frumos dintr-o ghitară, încât, dacă l-ar fi auzit un spaniol, ar fi spus *„que cosa soberbiosa y grandiosa” 187*. Nardiello se opri fermecat să asculte, spunând că ar fi gata să se lipsească de una din luminile ochilor lui, mimai şi numai să ajungă în stăpânirea unei gâze atât de meştere la cântat;, zâna îi răspunse că i-ar da cărăbuşul pentru o sută de ducaţi.

— Nici n-ai fi putut să mi-i ceri mai la tanc, îi răspunse Nardiello, că-i eram gata pregătiţi!

Şi, ai aruncându-i în poală banii, luă cărăbuşul într-o cutiuţă.

Strângând cutiuţa subsuoară, alergă într-un suflet acasă şi strigă, înecându-se de bucurie:

— O să vezi tu acuma, tată. Dacă sunt priceput şi dacă ştiu să mă descurc; că uite, fără să mă mai ostenesc mergând la târg, mi-a ieşit norocul în drum şi, pentru o sută de ducaţi, am pus mâna pe un asemenea giuvaer!

Tatăl, auzindu-l vorbind aşa şi văzând cutiuţa, era gata să creadă că pusese mâna pe cine ştie ce podoabă bătută în pietre scumpe: dar,

deschizând cutioara şi dând cu ochii de cărăbuş, ruşinea pentru prostia fiului şi durerea pentru bănetul risipit de pomană se dovediră a fi două foaie care-l umflară cit un broscoi. Nardiello voia să-i povestească despre însuşirile cărăbuşului, dar nu izbuti să scoată un cuvânt, căci bătrânul se răsti la el:

— Tacă-ţi fleanca, înghiţi-ţi-ai limba, nepricopsitule! Neam ele catâr, minte de cal, cap de măgar, piei din ochii mei şi du cărăbuşul cui ţi l-a vândut. Iacă încă o sută de ducaţi: cumpără atâtea şi atâtea juninci şi întoarce-te repede cu ele; şi bagă de seamă să nu te ispitească iar diavolul, că te fac să-ţi muşti degetele!

Nardiello luă banii, se îndreptă spre turnul de pe malul râului Sarno şi, ajuns iarăşi în pădurice, dădu pesta o altă zână care se juca de mai mare dragul cu un şoricel, punându-l să facă cele mai frumoase figuri de dans ce se văzuseră vreodată. Rămase o bucată de vreme cu gura căscată, minunându-se de rotirile, poziţiile, săriturile şi opririle lui; până la urmă îi veni graiul la loc şi o întrebă pe zână dacă nu voia să i-l vândă, căci i-ar fi dat pe el o sută de ducaţi. Zâna se învoi cu târgul şi, luând gologanii, îi încredinţa şoricelul, închis într-o cutie. Nardiello, întors acasă, îi arătă nepreţuita târguială bietului Miccone, care începu să facă un tărăboi ca la talpa iadului, zbătându-se ca o caracatiţă rănită şi sforăind ca un armăsar nărăvaş; şi dacă, din întâmplare, un cumătru n-ar fi fost de faţă la întâlnirea dintre tată şi fiu, l-ar fi snopit pe Nardiello în bătăi. În cele din urmă tatăl, care de data asta era cu adevărat turbat de mânie, îi mai dădu o sută de ducaţi, spunându-i:

— Spre binele tău, bagă de seamă să nu mai faci iar vreo boacănă, că a treia oară o să-ţi iasă pe nas. Du-te la Sarno şi cumpără junincile că, pe sufletul strămoşilor mei, dacă te mai laşi tras pe sfoară, o să fie vai de mama care te-a adus pe lume!

Nardiello, cu capul în pământ, se îndreptă iarăşi spre Salerno şi, ajuns la locul obişnuit, dădu cu ochii de o a treia zână care petrecea de minune jucându-se cu un greiere ce cânta atât de frumos, încât îi făcea pe oameni să se lase în braţele somnului. Auzind noul soi de privighetoare, îi veni deodată chef să facă târgul şi, învoindu-se pentru o sută de ducaţi, îl puse într-o colivie făcută dintr-un dovleac lung, golit de miez şi acoperit cu nişte aşchii şi, fuga-fuga, se întoarse acasă. Când tatăl său văzu noul pocinog săvârşit de Nardiello, îşi ieşi cu adevărat din fire, puse mâna pe o joardă şi-l altoi mai abitir decât ar fi făcut-o însuşi Rodomonte.

Îndată ce izbuti să-i scape din gheare, Nardiello luă cele trei jivine şi părăsi în grabă ţara, îndreptându-se spre Lombardia. Şi domnea acolo un rege mare, pe nume Cenzone, şi avea acest rege o singură fiică, numită Milla, care, din pricina unui beteşug, căzuse într-o stare de sfârşeală atât de grea, încât de mai bine de şapte ani nimeni n-o mai auzise râzând. Deznădăjduit, după ce încercase mii şi mii de leacuri ca s-o vindece şi cheltuise până la ultimul ban, dădu sfară-n ţară că i-o va da de nevastă aceluia care o să izbutească s-o facă să râdă. Auzind de făgăduiala regelui, lui Nardiello îi trăsni prin minte să-şi încerce norocul, aşa că, înfăţişându-se la palat, se prinse că o va face să râdă. Regele îi zise:

— Bagă-ţi bine-n cap, prietene, că dacă treaba nu-ţi reuşeşte, unde-ţi stau picioarele îţi va sta şi capul!

— Fie ce-o fi, răspunse Nardiello, eu vreau să încerc leacul meu!

Regele o chemă pe fiică-sa şi, după ce se aşezară amândoi sub un baldachin, Nardiello scoase clin cutie cele trei jivine, care trâmbiţară, jucară şi cântară cu atâta graţie şi făcură atâtea giumbuşlucuri, încât ea nu se mai putu stăpâni şi izbucni în râs. Numai că inima regelui se strânse de durere la gândul că va fi silit să-şi ţină făgăduiala dându-i-o de nevastă pe nestemata fecioarelor unui om fără căpătâi. Totuşi, neputând să-şi calce cuvântul, zise:

— Bine, ţi-o dau pe fiică-mea de nevastă şi-ţi dau regatul drept zestre, dar dacă vreme de trei zile nu izbuteşti să-ţi faci datoria de bărbat, te arunc pradă leilor!

— Nu mă tem eu de asta, răspunse Nardiello, că doar sunt bărbat şi în trei zile pot să-mi fac datoria faţă de fiică-ta şi faţă de tot palatul tău. Cătinel-cătinel, c-o să ajungem la ţel, cum a zis Carcariello; numai după probă se cunosc pepenii.

După ce se isprăvi sărbătoarea nunţii şi veni seara, la ceasul când Soarele este dus ca un răufăcător cu mantia trasă peste cap spre temniţele Apusului, cei doi soţi se duseră la culcare. Dar răutăciosul de rege poruncise să i se dea lui Nardiello opiu, aşa că sforăi dus cât fu noaptea de lungă. Drept care fu azvâiiit în cuşca leilor.

Ajuns acolo şi văzând că nu mai are nicio scăpare, Nardiello deschise cutia cu cele trei animale şi zise:

— Pentru că soarta m-a târât în carul tristeţii până la această dureroasă răspântie, nefiindu-mi cu putinţă să nu mă despart de voi, dragile mele animale, vă las să mergeţi unde vi-i voia şi unde vă place.

Cum se văzură slobode, animalele făcură atâtea ghiduşii şi măscări, de leii rămaseră încremeniţi ca nişte statui. Iar şoricelul îi vorbi astfel lui Nardiello, care se şi vedea dus pe lumea cealaltă:

— Bucură-te, bunul nostru stăpân, căci cu toate că ne-ai pus în libertate, noi vrem să-ţi fim robi mai mult decât înainte, drept mulţumire că ne-ai hrănit cu atâta dragoste, ne-ai îngrijit cu uitare de sine şi, în cele din; urmă, ai dat dovadă de atâta mărinimie, slobozindu-ne. Nu te îndoi deci că dacă faci bine, culegi numai bine, căci binele făcut nu se uită. Dar să ştii că noi suntem fiinţe fermecate şi, ca să-ţi dovedim ce putem şi câte parale facem, vino după noi, că o să scapi de primejdie.

Nardiello îl urmă pe şoricel, iar acesta roase cât ai zice peşte în perete o gaură largă cât să treacă un om, prin care, după ce suiră nişte trepte, îl scoaseră afară. De acolo, îl duseră la o gireadă de paie şi-l rugară să le poruncească tot ce-i dorea inima, căci ei nu s-ar fi dat în lături de la nimic pentru a-i face pe plac.

— Aş vrea, le răspunse Nardiello, ca, dacă regele i-a dat un alt soţ Millei, să-l împiedicaţi să-şi facă datoria de soţ, căci asta ar însemna să mă facă pe mine datornicul „morţii.

— E un fleac pentru noi, răspunseră animalele. Stai binişor în coliba asta şi aşteaptă-ne, că acu tăiem noi buboiul.

Se duseră deci la curte şi acolo aflară că regele îşi măritase fata cu un mare senior neamţ şi că în chiar noaptea aceea urma să se dea cep butoiului. Animalele pătrunseră cu dibăcie în odaia soţilor şi aşteptară până când Luna ieşi să ducă la păscut de rouă Cloşca cu pui; atunci soţii veniră să se culce; dar cum neamţul îşi cam ghiftuise bărdăhanul şi dăduse de duşcă mai multe păhărele decât de obicei, abia se vârî în aşternut, că adormi; zăcând ca înjunghiat. Cărăbuşul, auzindu-i sforăitul, urcă încet— încet pe faldurile baldachinului patului şi se vârî uşurel în fund, slujindu-i aşa de bine de supozitor şi deschizându-i atât de larg stăvilarele trupului, încât ar fi putut spune împreună cu Petrarca:

de dragoste el trase o zeamă subţiată.

Nevasta, auzind asemenea învolburată pântecărie şi simțind *mireasma, adierea şi umbra, uşurarea188…*

îşi trezi soţul care, văzând cu ce fel de parfum îşi tămâiase idolul, fu cât pe ce să moară de ruşine şi să plesnească de mânie. Sculându-se el din pat şi trăgându-şi o spălătură zdravănă pe tot trupul, trimise după doctori, care-şi

dădură cu părerea că pricina nenorocirii stătea în întrecerea măsurii la banchetul din ajun.

Seara următoare se sfătui cu odăiașii lui, care se arătară toţi de părere că, pentru a preîntâmpina noi neplăceri, ar trebui să se înfăşoare în rufărie cât mai trainică; acestea fiind hotărî te, se duse la culcare şi iar adormi buştean. Cărăbuşul se puse iar pe lucru ca să-i căşuneze în acelaşi fel, dar de data asta găsi toate drumurile închise; nemulţumit, se întoarse atunci înapoi la tovarăşii lui şi-i înştiinţa că neamţul îşi făurise paveze de pânzătură, stăvilare de postav şi şanţuri de apărare din zdrenţe. Auzind asta, şoricelul îi zise:

— Hai cu mine şi-am să-ţi arăt că sunt destul de stricător ca să-ţi netezesc drumul.

Ajuns la faţa locului, unde nu mi se puse şoricelul să roadă, găuri că peste găurică, prin care cărăbuşul intră şi-l doftorici pe neamţ încă o dată, făcându-l să sloboadă o baltă de zeamă ca topazul galben-roşiatic, încât toate paifumurtle Arabiei împuţiră patul. Îmbolnăvită de duhoare, soţia se trezi şi, văzând în lumina lămpii potopul zemos de culoarea cedrului, care schimbase cearceafurile de Olanda în moar galben de Veneţia, fugi astupându-şi nasul în odaia jupâniţelor. Iar bietul însurăţel, chemându-şi iar odăiaşii, se plânse deznădăjduit de năpasta ce se abătuse asupră-i, făcându-l să înceapă a-şi zidi casă pe o temelie atât de alunecoasă. Apropiaţii lui căutată să-l liniştească, sfătuindu-l să fie cu mare băgare de seamă în timpul celei de a treia nopţi, şi-i povestiră anecdota cu bolnavul băşinos şi doctorul hâtru care, când bolnavul scăpă un vânt, îi zise, vorbind cărturăreşte: *Sanilatibus.* Iar când dădu drumul altui vânt: *Ventisitatibus!* Dar când bolnavul dădu drumul şi celui de al treilea vânt, doctorul deschise o gură cât o şură şi-i strigă: *Asinitatibus!* De aceea, dacă cel dintâi mozaic în patul nunţii fusese pus în seama îndopării cu toate felurile de mâncare, cel de al doilea în seama stomacului, lucru din pricina căruia i se răscoliseră toate măruntaiele, cel de al treilea urma să fie pus fără îndoială pe seama firii lui căcăcioase şi-o să fie alungat împuturoşit şi acoperit de ruşine.

— Nu vă fie teamă, răspunse soţul, că noaptea asta am să rămân treaz tot timpul, chiar dac-o fi să crap, şi n-am să mă las doborât de somn; şi, în afară de asta, o să ne gândim la leacul ce s-ar putea folosi pentru a închide canalul cel mare, ca să nu se poată spune despre mine:

De trei ori căzu şi a treia oară zăcu. 189

În urma acestei înţelegeri, de cum se făcu pentru a treia oară noapte, după ce fură schimbate şi odaia, şi patul, neamţul se sfătui cu odăiaşii în ce chip i s-ar putea făuri o încuietoare care să nu-i mai facă şi a treia oară bucata, căci de treaz se va ţine el treaz şi nu vor izbuti să-l adoarmă toate fierturile de mac din lume. Şi se află printre odăiaşii lui unul, tunar de meserie; şi cum fiecare află leacul cel mai bun în meseria lui, îl sfătui să se folosească de un dop de lemn asemenea acelora care se întrebuinţează la bombarde. Cum neamţul se învoi, meşteriră cât mai repede dopul întocmai pe măsura găurii ce trebuia astupată şi bărbatul se culcă, necutezând să se atingă de nevastă, de teamă că, printr— o asemenea sforţare, ar fi putut ieşi în pagubă cu născocirea şi nu închise ochii, ca să fie pregătit să întâmpine orice răzvrătire a stomacului.

Cărăbuşul, văzând că neamţul nu mai adoarme cu niciun chip, le spuse tovarăşilor lui:

— Vai mie, de data asta am păţit-o, o să ne facem de ruşine şi n-o să iasă nimic din tot meşteşugul nostru; neamţul nu vrea să doarmă şi nu mi-e cu putinţă să iau treaba de la capăt!

— Aşteaptă numai, îl linişti greierele, că ţi-l adorm eu cât ai clipi.

Şi unde nu se puse pe cântat, şi încă atât de dulce, că neamţul închise numaidecât ochii. Cărăbuşul dădu atuno fuga să-i vâre iar siringa, dar găsi uşa zăvorită şi drumul închis, aşa că se întoarse deznădăjduit şi năuc la prietenii lui, povestindu-le ce i se întâmplase. Şoricelul, care nu avea altă dorinţă decât aceea de a-l ajuta şi de a-l mulţumi pe Nardiello, alergă îndată la cămară şi, mirosind din oală-n oală, dădu de un borcănel cu muştar, îşi vârî în el codiţa şi, întorcându-se fără zăbavă, unse cu el nările nefericitului neamţ. Acesta începu îndată să strănute atât de tare, că dopul zbură din tun cât colo; şi, cum era întors cu spatele la nevastă, o lovi cu atâta furie în coşul pieptului, încât era cât pe ce s-o omoare.

Auzind ţipetele fiică-si, regele dădu buzna, întrebând-o ce s-a întâmplat; ea îi răspunse că i se trăsese o petardă în piept. Se minună regele de asemenea prostie cât toate zilele, că doar fata n-ar fi putut vorbi cu o petardă în piept; ridicând atunci pledurile şi cearceafurile, dădu cu ochii de împroşcătura de tărâţe şi dopul de bombardă care-i făcuse nevestei o vânătaie pe cinste; cu toate acestea nu se putea şti care din două îi făcuse cel mai mare rău: duhoarea pulberii sau lovitura ghiulelei.

Văzând asta şi aflând că era a treia scurgere de acelaşi fel a sculei neamţului, regele îl alungă din ţară; şi, crezând că toate se întâmplaseră

numai datorită purtării lui crude faţă de bietul Nardiello, începu a se izbi cu pumnii în cap de necaz. Dar în vreme ce el se căia şi plângea cu lacrimi amare, i se arătă în faţă cărăbuşul, şi-i zise:

— Nu-ţi pierde nădejdea, măria-ta, că Nardiello e viu şi sănătos şi, prin însuşirile lui alese, merită să-ţi fie ginere; dacă vederea lui ţi-ar face plăcere, o să trimitem după el.

— O, mulţumesc pentru vestea cea bună, scumpul meu cărăbuş! zise regele. Mi-ai redat viaţa! M— ai scăpat din marea nenorocirilor, căci inima îmi era sfâşiată de remuşcări din pricina răului pe care i l-am făcut bietului tânăr. Cheamă-l să mi se înfăţişeze, căci vreau să-l îmbrăţişez ca pe un fiu şi să i-o dau pe fiică-mea de nevastă.

Auzind asta, greierele se duse ţopa-ţopa până la coliba în care-şi petrecea vremea Nardiello şi, povestindu-i cele întâmplate, îl duse la palat, unde fu întâmpinat şi îmbrăţişat de rege şi o căpătă pe Milla de nevastă. În clipa aceea, datorită farmecului pe care-l revărsară asupra lui cele trei gângănii, Nardiello se preschimbă într-un flăcău chipeş; iar după ce-l aduseră la palat pe taică-său, din Vomero, trăiră cu toţii împreună, fericiţi şi mulţumiţi, dovedind, după atâtea nenorociri şi grele încercări, că:

Nu aduce anul ce aduce ceasul.»

BELLUCCIA

Belluccia, fiica lui Ambruoso din Barra, fiind ascultătoare şi străduindu-se totdeauna ca tatăl ei să fie mulţumit de ea, cinstindu-i toate poruncile, se mărită strălucit cu Narduccio, întâiul născut al lui Biasillo Guallecchia, întâmplare în urma căreia şi celelalte surori sărăcuţe ale ei sunt căpătuite de acesta din urmă şi date după ceilalţi fii ai lui.

Nu se murdări atâta nefericitul de soţ, slobozind un asemenea potop din pântece, pe cât se udară pe ei de atâta râs toţi ascultătorii, auzind de renghiul ce i-l jucase şoricelul; şi ar fi ţinut râsul până-n zori, dacă prinţul nu l-ar fi oprit, cerându-le să plece urechea la povestea Antonellei, care, gata să-şi dea drumul gurii, începu cu această judecată:

«Ascultarea este o marfă de nădejde care duce la câştig fără primejdii, şi are asemenea însuşiri, încât dă roade în orice anotimp. Acest lucru o să vi-l dovedească fiica unui biet ţăran care, arătându-se ascultătoare faţă de părintele ei, deschise drumul norocului nu numai pentru ea, ci şi pentru celelalte surioare, ajutându-le să se mărite strălucit.

Trăia odată în satul Barra un ţăran pe nume Ambruoso, tată a şapte fete şi fără altă avere decât un strat de usturoi. Dar era acest ţăran cumsecade tare bun prieten cu un bogătaş din Resina, pe nume Biasillo Guallecchia, tată a şapte flăcăi, dintre care întâiul-născut, Narduccio, socotit mâna lui dreaptă, căzu greu bolnav şi nu izbuti să-i vină de hac bolii cu niciun leac, măcar că punga îi era pururea deschisă.

Într-o zi, când Ambruoso veni să vadă cum o mai duce, Biasillo îl întrebă câţi fii avea. Ambruoso. Fiindu-i ruşine a recunoaşte că altoiul lui dăduse naştere la şapte odrasle de parte femeiască, răspunse: —Am patru băieţi şi trei fete.

— Dacă aşa stau lucrurile, îl rugă Biasillo, trimite-mi pe unul din băieţii tăi, să mai stea Ia taclale cu Narduccio al meu, că mi-ai face mare plăcere.

Văzându-se prins cu cioara vopsită, Ambruoso nu mai știu ce să-i răspundă şi se mărgini să dea din cap în semn că se învoieşte. Dar, ajuns acasă, îl apucă o tristeţe fără margini, neputând dibui în ce fel să-şi ţină cuvântul faţă de prietenul său. În cele din urmă îşi chemă pe rând toate fetele, de la cea mai mare până la cea mai mică, întrebând-o pe fiecare dacă s-ar învoi fără supărare să-şi taie părul, să se îmbrace băieţeşte şi să facă pe băiatul, ca să stea la taclale cu fiul lui Biasillo, care căzuse bolnav la pat.

Fără a sta pe gânduri, fata cea mare, Annuccia, se împotrivi, zicând:

— Da ce? Mi-a murit tatăl, de trebuie să-mi tai cozile?

Iar Nora, cea de a doua:

— Încă nici nu m-am măritat şi, gata, vrei să mă vezi văduvă rasă-n cap?

După ea, cea de a treia, Sapalina:

— Totdeauna mi s-a spus că femeile nu se cade să poarte pantaloni!

Iar Rosa, cea de a patra:

— Ba pune-ţi pofta-n cui, că nu mă duci tu pe mine! Ştiu eu unde ţinteşti tu: umbli după ce spiţerii n-au în prăvălie ca să lecuiască un bolnav!

Şi după ea Cianna, cea de a cincea:

— Ba spune-i mătăluţă bolnavului ăstuia să ia un leac de curăţenie, că eu nu mi-aş da niciun fir de păr din cap pentru o sută de fire ale vieţii unui om, oricare ar fi acela!

Apoi Lella, cea de a şasea:

— Eu sunt fată, trăiesc ca o fată şi n-am chef ca, schimbându-mă într-un băiat fals, să-mi pierd faima de fată cumsecade.

Dar cea din urmă şi cea mai zburdalnică dintre fete, Belluccia, văzând că la fiecare împotrivire a celorlalte tatăl ei scotea câte un oftat dureros, zise:

— Ea eu sunt gata să mă schimb nu numai în băiat, ci şi în animal şi să mă strecor printre degetele tale ca o mâncărime, numai să-ţi fac pe plac.

— Fii binecuvântată, fetiţa tatii, îi răspunse uşurat Ambruoso, căci în schimbul sângelui pe care ţi l-am dăruit îmi redai viaţa! Dar să nu pierdem timpul: că numai la strung se făuresc sfârlezele!

Aşa că, după ce fata îşi tăie cozile — frânghioare aurite ale zbirilor Amorului — şi-i fură aruncate în spate nişte ţoale băieţeşti toate ferfeniţă, Ambruoso o duse la Resina, unde fu primită cu nespusă bucurie de Biasillo şi de Narduccio.

După ce Ambruoso plecă, Belluccia rămase să-i slujească bolnavului care, văzând lucind printre zdrenţe o frumuseţe ameţitoare, după ce o privi şi o mâncă din ochi, îşi zise:

— Apoi dacă n-am orbul găinilor, asta-i fată: gingăşia chipului o învinuieşte, graiul dulce o dovedeşte, mersul o arată, inima mi-o spune şi Amorul mi-o destăinuie. E fată, ce mai încolo— ncoace! şi o fi venit să maimuţărească pe băiatul numai ca să-i poată întinde o cursă inimii mele!

Cufundindu-se în asemenea gânduri, starea de sfârşeală i se înteţi, îl apucară fierbinţelile, iar doctorii găsiră că boala s-a înrăutăţit. Atunci maică-sa, care se mistuia de dragoste pentru el, îl întrebă:

— Băiatul mamei drag, lumina ochilor mei, toiagul şi vătraiul bătrâneţilor mele, de ce oare, în loc să te înzdrăve-neşti, te topeşti văzând cu ochii? E oare cu putinţă să mă laşi nemângâiată, fără să-mi destăinui pricina tristeţii tale de moarte, ca să pot să-i caut un leac? Spune-mi, giuvaerul meu, vorbeşte, deschide-ţi sufletul, uşurează-te, răcoreşte-te, spune-mi limpede ce-ţi lipseşte şi după ce-ţi tânjeşte inima; bizuie-te pe Cola, că n-o să precupeţesc nimic şi-o să-ţi fac toate gusturile.

Narduccio, încurajat de vorbele ei bune, îşi revărsă focul inimii, spunându-i că-l credea pe fiul lui Ambruoso fată şi că, dacă n-o să fie nevasta lui, era hotărât să-şi ciume firul vieţii.

— Ia-o cu binişorul, îl povăţui maică-sa; ca să-ţi liniştim sufletul, o s-o supunem la niscaiva încercări, să ne dăm seama clacă e băiat sau fată, şes neted sau crâng. Să-i cerem să coboare la grajd să încalece un tretin dintre cei mai nărăvaşi şi, dacă este fată, cum fetele n-au curaj nici cât un purice, o s-o prindem dând din colţ în colţ de frică şi-o să vedem noi dacă umblă sau nu cu cioara vopsită.

Lui Narduccio îi plăcu gândul maică-si şi o îndemnă pe Belluccia să se ducă la grajd unde-i dădură un tretin care tremura tot de sălbatic şi nărăvaş ce era. Dar fata, punându-i şaua şi săltându— i-se în spinare, începu, cu un curaj de leu, s-o ia la galop, de te minunai, să meargă la trap, de rămâneai cu gura căscată, în zigzag, de rămâneai uluit, să se rotească în loc, de-ţi lua piuitul, să facă salturi, de să te sperie, să se cabreze, de te aducea cu sufletul la gură şi s-o ia la galop, de înnebuneai. Atunci mama îi spuse fiului:

— Scoate-ţi aiureala asta din cap, băiatul mamei. Iată că flăcăul se ţine în şa mai abitir decât cel mai bătrân mâncător de şei din Porta Reale190.

Dar Narduccio o ţinu morţiş pe a lui, spunând că e fată şi gata, şi că asta n-ar putea să i-o scoată din cap nici însuşi Skanderbeg. Maică-sa, ca să-i potolească tulburarea, ii făgădui:

— Să nu zicem hop, până n-am sărit! O vom supune, ca să te lămureşti, la altă încercare.

Ceru atunci să fie adusă o flintă, o chemară pe Belluccia şi o îndemnară s-o încarce şi să tragă. Fata luă puşca în mână, îi umplu ţeava cu iarbă de puşcă, umplând în acelaşi timp trupul lui Narduccio cu praf de aţâţat, apropie fitilul de capătul ţevii şi focul de inima bolnavului şi apoi, descărcând puşca, încarcă pieptul nefericitului flăcău cu dor nestins de dragoste.

Maică-sa, văzând îndemânarea, dibăcia şi siguranţa cu care flăcăul descărcase puşca, zise:

— Apoi, fiule, nu te mai perpeli de pomană, că doar o fată nu poate săvârşi asemenea faptă.

Dar Narduccio, împotrivindu-se din răsputeri unui astfel de gând, nu se potoli şi s-ar fi prins pe viaţa lui că trandafirul ăsta n-avea pistil, aşa că-i spunea mereu maică-si:

— Crede-mă, măicuţă, că dacă acest minunat pom al mulţumirii dragostei mi-ar dărui un singur fruct, doctorul nu s-ar mai înfrupta pe seama bolii mele. Aşa că trebuie să aflăm cu orice preţ adevărul, că altfel eu mă prăpădesc şi, neaflând drum spre gropiţele obrajilor ei, ara să cobor în groapă.

Sărmana maică-sa, care-l vedea că este din ce în ce mai încăpăţânat, mai plin de stăruinţă şi turuind din gură fără încetare, îi zise:

— Vrei o dovadă şi mai bună? Ia-o cu tine la scaldă şi acolo se va vedea dacă este Arco Felice sau talmeş-balmeş de Baia, Piazza Larga sau Forcella, Circul cel mare sau Columna lui Traian.

— Bravo! se bucură Narduccio. Ai nimerit drept la ţintă. Astăzi se va vedea dacă e frigare sau tigaie, făcăleţ sau sită, castravete sau borcan.

Belluccia, mirosind ce se pune la cale, chemă un argat al tatălui lui Narduccio, un flăcău şiret şi isteţ, pe care-l rugă ca, îndată ce-o s-o vadă pe malul apei gata să-şi lepede veşmintele, să dea fuga cu sufletul la gură şi să-i aducă vestea că tatăl ei se află pe patul morţii, îmbolnăvit pe neaşteptate şi că dorea s-o vadă înainte ca titirezul vieţii să i se oprească. Băiatul făcu întocmai: abia ajunseră Narduccio şi Belluccia pe plajă şi se pregătiră să se dezbrace, că argatul şi veni în goană mare să-i aducă vestea, minţind de credea şi el ce spunea. Belluccia, auzind ştirea, îi ceru voie lui Narduccio şi se îndreptă spre Barra.

Bolnavul se întoarse la maică-sa cu capul în pământ, cu ochii rătăciţi, cu chipul palid, cu buzele învineţite şi-i spuse că treaba se făcuse împotriva curentului şi că, din pricina nenorocirii ce se abătuse asupra lui Ambruoso, ultima încercare dăduse greş.

— Nu te pierde cu firea, îl linişti iarăşi maică-sa, că aici ni se cere să prindem iepurele cu boii. Du— te glonţ acasă la Ambruoso şi cheamă-l pe fiu-su; după felul cum acesta va coborî, fie îndată, fie mai târziu, o să vezi dacă bănuiala ta e cu temei sau nu, şi-o să descoperi urzeala.

Auzind sfatul maică-si, obrajii lui Narduccio, din albi ca varul, se făcură roşii ca macul; iar în dimineaţa următoare, la ceasul când Soarele pune mâna pe raze să gonească plin de trufie stelele, se duse întins acasă la Ambruoso şi, strigându-l, îi spuse că avea de vorbit despre treburi ce nu sufereau amânare cu fiu-su. Ambruoso se văzu prins cu musca pe căciulă. Cu toate acestea îl rugă să aştepte o clipă, că o să-l cheme îndată jos. Între timp Belluccia, ca să nu fie prinsă cu mâţa-n sac, îşi lepădă în grabă rochia şi bluza, îşi aruncă în spate veşmintele băieţeşti şi coborî în fugă scările; dar, de grăbită ce era, uitase să-şi scoată cerceii din urechi.

Ochii lui Narduccio dădură fuga la cercei şi, precum după urechile măgarului se cunoaşte vremea rea, tot astfel urechile Bellucciei fură pentru el semnul bucuriei după care jinduia atâta. Aşa că o înhaţă în braţe ca un câine corsican şi-i zise:

— Vreau să fii nevasta mea, în ciuda faptului că altele o să-ţi poarte pică, în ciuda vaierelor noastre şi chiar în ciuda morţii!

Ambruoso, auzindu-l vorbind cu atâta patimă, îi răspunse:

— Ca tatăl tău să fie mulţumit, dau un ban şi iau însutit.

Învoindu-se astfel cu toţii, se duseră acasă la Biasillo, unde atât tatăl, cât şi mama lui Narduccio, văzându-şi băiatul zdravăn şi fericit, o primiră pe noră cu braţele deschise şi nu mai ştiau ce să facă, numai şi numai să-i fie pe plac. Dorind apoi să afle de la Ambruoso de ce le-a tras păcăleala asta, îmbrăcându-şi fata în băiat, aflară că-i fusese ruşine să mărturisească cinstit că adusese pe lume şapte fete. Aflând cum stau lucrurile, Biasillo zise:

— Apoi dacă Cerul ţi-a dat ţie şapte fete şi mie tot atâţia feciori, hai să facem un drum şi să împlinim şapte treburi. Adu-ţi toate fetele aici să le înzestrez, că doar am destulă sare pentru atâta gingirică.

Auzindu-l, Ambruoso îşi prinse aripi la picioare şi zbură să-şi aducă fetele; şi se încinse un ospăţ cum nu s-a mai văzut, cu şapte perechi de însurăţei, iar zvonul cântecelor şi jocurilor ajunse până la al şaptelea cer. Şi, fiind cu toţii veseli şi plini de mulţumire, se dovedi limpede că

Mila cerului nu s-a lăsat aşteptată.»

CORVETTO

Corvetto, pizmuit de curteni pentru cinstea şi frumoasele sale însuşiri, este trimis să înfrunte felurite primejdii din care iese învingător, spre marea ciudă a duşmanilor săi, şi, în sfârşit, o capătă de nevastă pe fiica regelui.

Se arătară ascultătorii atât de răpiţi de chipul şi deşteptăciunea Bellucciei, încât, când o văzură măritată, se simţiră uşuraţi şi cu inimile pline de sărbătoare, ca şi cum fata s-ar fi fost născut din măruntaiele lor. Dar dorinţa de a o asculta pe Ciulla puse capăt aplauzelor şi urechile rămaseră atârnate de mişcarea buzelor noii povestitoare, care aşa glăsuiră:

«Am auzit povestindu-se că Iunona, ca să ajungă la Bugia, s-a dus la Candia. Dar dacă cineva m-ar întreba unde sunt de găsit cu adevărat prefăcătoria şi înşelătoria, n-aş şti să le îndrept pasul decât spre curte, unde cu toţii se joacă tot timpul de-a măştile, unde nemulţumirea face pe Trastullo, bârfeala pe Graziano, trădarea pe Zanni şi ticăloşia pe Policinello191; unde în acelaşi timp se împung» şi se unge, se sparge şi se lipeşte la loc. Din toate acestea, în povestea care urmează, am să vă arăt numai o bucăţică.

Lucra odată în slujba regelui din Fiumelargo un flăcău tare cumsecade, pe nume Corvetto, care, datorită purtării iui fără pată, era pe cât de îndrăgit de stăpânul lui pe atât de urât şi de greu de înghiţit de către toţi curtenii. Proşti ca noaptea, aceştia nu puteau îndura să vadă în faţă strălucirea virtuţii lui Corvetto, care cumpăra bunăvoinţa stăpânului cu banii gheaţă ai faptelor bune. Aura favorurilor cu care-l copleşea regele nu era decât o vântoasă menită să reverse şi mai multă fiere în inimile lor, şi aşa roase de invidie. Aşa că toată ziua nu mai făceau altceva, prin toate ungherele palatului, decât să murmure, să bombăne, să şuşotească, să mârâie, să suduie şi să-l bârfească pe la spate pe bietul om, zicând:

— Cu ce l-o fi fermecat pe rege dobitocul ăsta de i s-a vârât aşa de tare sub piele? Auzi ce noroc pe el, să nu treacă zi fără să i se dea noi dovezi de preţuire! Iar noi suntem osândiţi să rămânem mereu în urmă, asemenea acelora care se spetesc muncind, şi starea ni se înrăutăţeşte mereu. Cu toate astea ne ostenim câineşte pentru rege, asudăm ca nişte pălmaşi şi alergăm ca cerbii să-i dibuim fără greş slăbiciunile. E într-adevăr nevoie să te naşti norocos pe lumea asta, şi cine n-are noroc aruncă— se-n mare, că tot ce-i est© hărăzit e să vadă şi să crape de ciudă.

Numai asemenea vorbe de ocară ţâsneau din arcurile gurilor lor şi toate erau săgeţi veninoase ţintind să prăvale năpasta asupra lui Corvetto. Vai celui ce este osândit să îndure infernul curţii, unde minciunile se vând cu toptanul, răutăţile se măsoară cu baniţa şi trădările atârnă greu la cântar! Dar cine ar fi în stare să înşire toate cojile de pepene care îi fură azvârlite sub picioare ca să-l facă să alunece? Cine ar putea descrie săpunul făţărniciei cu care mânjiră urechile regelui, numai ca bietul tânăr să vină de-a berbeleacul şi să-şi rupă gâtul? Cine ar putea povesti despre gropile înşelătoriilor săpate în mintea stăpânului, gropi acoperite cu crengile zelului, ca să-l facă să se dea la fund?

Dar Corvetto era fermecat, aşa că vedea cursele, descoperea capcanele, cunoştea intrigile, dibuia piedicile, urzelile, uneltirile, sforăriile, mâncătoriile şi ticăloşiile duşmanilor; şi stătea mereu cu urechile ciulite şi cu ochii în patru ca să nu le piardă firul, bine ştiind că norocul curtenilor e de sticlă! Dar cu cit mai sus urca tânărul treptele măririi cu atât mai mult creştea şi valul de sânge rău în inimile curtenilor, încât, nemaiştiind în ce chip să se descotorosească de el, deoarece toate bârfelile lor nu aflaseră ascultare, se gândiră să-l ducă pe drumul laudelor spre o prăpastie în care să-i dea brânci (meşteşug născocit în casa încinsă192 şi adus la desăvârşire la curte); şi iată cum se apucară ei de treabă:

La vreo zece mile de Scozia, unde se afla scaunul de p domnie al regelui, trăia un zmeu, unul dintre cei mai cruzi şi mai sălbatici ce se născuse în stirpea zmeilor. Alungat fără milă de rege, acesta se întărise într-o pădure cocoţată pe creştetul unui munte atât de înalt, încât nici păsările nu se încumetau să zboare până la el; şi era atât de deasă pădurea, încât niciodată nu primise Soarele în ospeţie. Şi avea acest zmeu un cal cum nu se mai pomenise, făcut parcă din pensulă, căruia, printre alte frumoase însuşiri, nu-i lipsea nici darul vorbirii, întrucât, fiind vrăjii, vorbea ca noi, oamenii.

Curtenii, ştiind prea bine cât de înspăimântător era zmeul, cât de nepătrunsă pădurea, cât de înalt muntele şi cât de greu de prins calul, începură să se învârtă toată ziua bună ziua în jurul regelui, povestindu-i amănunţit despre toate rarele însuşiri ale animalului, spunându-i că era un lucru vrednic de un rege şi că s-ar cuveni pe orice cale şi prin orice mijloace să-l smulgă din ghearele zmeului; mai adăugau că nu se afla pe lume om mai nimerit să se apuce de o asemenea treabă şi să iasă basma curată din toate încurcăturile decât Corvetto. Regele, care nu ştia că florile cuvintelor ascundeau un şarpe, îl chemă pe Corvetto şi-i zise:

— Dacă-l iubeşti pe regele tău, caută să pui mâna prin orice mijloace pe roibul zmeului, duşmanul meu, şi ai să fii mulţumit şi mândru de a fi săvârşit pentru mine asemenea faptă.

Corvetto, cu toate că ştia că toba asta era bătută de cei ce-i doreau răul, spre a da ascultare poruncii regelui, luă drumul muntelui şi, pătrunzând tiptil în grajdul zmeului, puse şaua pe cal, se înfipse bine în scări şi se îndreptă spre ieşire. Dar calul, văzând că i se dau pinteni să iasă din palatul zmeului, strigă:

— Săi, stăpâne, că mă fură Corvetto! Auzind strigarea calului, zmeul dădu buzna însoţit de toate sălbăticiunile care-i slujeau. Se pregăteau să sară la Corvetto şi să-l facă bucăţi, de colo un căpcăun, de dincolo un urs, dintr-o parte un leu, dintr-alta un lup şi din cealaltă un vârcolac. Dar tânărul, ţinând bine de frâu, coborî muntele şi, galopând spre oraş, ajunse la curte unde, văzând că a intrat în stăpânirea animalului, regele îl îmbrăţişa cu dragoste, ca pe un fiu şi, luând o pungă, îi umplu căuşele palmelor de bănet, lucru care însemnă un zdravăn adaos de turbare la mantia de invidie în care se înăbuşeau curtenii; şi, de unde cu câteva clipe mai înainte se umflau în pene gândindu-se la isprava lor, acum se dezumflau şuierind ca nişte foaie, văzând că târnăcoapele cu care aveau de gând să desfunde drumul norocului lui Corvetto, dimpotrivă, i-l neteziseră şi mai mult, spre marele său folos.

Totuşi, ştiind că niciun zid nu se prăbuşeşte la cea dintâi lovitură de balistă, se hotărâră să-şi mai încerce o dată norocul şi-i ziseră regelui:

— Să fie-ntr-un ceas bun, să călăreşti sănătos calul, măria-ta, căci va fi într-adevăr fala grajdului regal! Dar dacă ai stăpâni şi straiele zmeului, faima măriei-tale ar face ocolul lumii! Şi nimeni altul n-ar fi în stare să îmbogăţească tezaurul coroanei cu această comoară, în afară de Corvetto, care a fost parcă anume făcut să aducă la îndeplinire asemenea fapte.

Regele, care juca după cum i se cânta, şi din toate fructele, fie ele şi amare, numai să fie presărate cu zahăr, nu mânca decât coaja, îl chemă pe Corvetto şi-l rugă să-i facă rost de straiele zmeului. Voinicul nu rosti o vorbă, dar în doi timpi şi trei mişcări şi ajunse pe creştetul muntelui, pătrunse fără să fie văzut în odaia de culcare a zmeului, se ascunse sub pat şi aşteptă ghemuit acolo până la ceasul

Iar după ce zmeul şi nevastă-sa se culcară, el scoase încet-încet veşmintele din odaie: venindu-i însă chef să ia şi pledurile, începu să tragă uşurel de ele. Zmeul se trezi şi strigă la nevastă-sa să nu tragă atâta de pleduri c-o să-l descopere cu totul şi-o să răcească la şale.

— Ba tu mă descoperi pe mine! îl învinui zmeoaica. Uite c-am rămas dezvelită de tot!

— Da unde e pledul? se miră zmeul.

Şi, căutând cu mâna pe lângă pat, dădu de obrazul lui Corvetto şi începu să strige cât îl ţinea gura:

— Săriţi, faceţi lumină! Călugărelul! Călugărelul! La strigătele lui, toată casa se întoarse cu susul în jos. Dar Corvetto, care azvârlise toate boarfele pe fereastră, se lăsă să cadă peste ele şi, strângându-le într-o legătură zdravănă, o luă la picior spre oraş. Nici nu poate fi descrisă bucuria regelui şi ura turbată din privirile curtenilor, care mai că nu plesniră de necaz.

Cu toate acestea, hotărâră să-i vină de hac voinicului cu cea din urmă nelegiuire a lor. Regele nu mai putea de bucurie văzându-se în stăpânirea acelor veşminte, care pe lângă că erau brodate cu fir de aur, mai erau şi împodobite cu un mare număr de răvaşe pe care erau scrise mulţime de cugetări şi zugrăvite fel de fel de păţanii. (Dacă-mi aduc bine aminte, era zugrăvit pe ele şi un cocoş pregătindu-se să vestească venirea Zorilor şi din gura căruia izvorau cuvintele: „Soare, lasă-mă să te privesc!" în graiul toscan; şi mai era zugrăvită acolo o floare de heliotrop ofilită, cu un înscris, tot în toscană: „La apusul Soarelui" şi multe, multe altele pentru care s-ar cere prea multă ţinere de minte şi prea mult timp să fie povestite.) Găsindu-l deci curtenii pe rege vesel şi plin de voie bună, ii ziseră:

— Corvetto a săvârşit atâtea isprăvi minunate încât n-ar fi mare lucru pentru el, ca să-i facă măriei— tale o plăcere şi mai mare, să-ţi aducă în dar palatul zmeului, o zidire vrednică de un împărat si care, pe deasupra, are un număr atât de mare de încăperi şi înăuntru, şi prin curte, încât ar putea adăposti o armată; şi nici nu-şi închipuie măria-ta câte curţi între ziduri, colonade, porticuri, *cerdacuri*, scări răsucite, căminuri zidite din stuf şi totul făurit şi făţuit cu atâta meşteşug al arhitecturii încât arta rămâne de ruşine; natura învinsă şi uluirea îţi ia piuitul.

Regele, care avea capul cât se poate de puios şi ajungea să zămislească odraslele gândurilor cât ai clipi, îşi arătă faţă de Corvetto dorinţa născută din gândul la palatul zmeului, rugându-l ca, la atâtea plăceri, s-o mai adauge şi pe aceasta, pe care o va zugrăvi cu cărbunele194 îndatoririlor in hanul amintirii lui. Corvetto, care era iute ca piperul şi străbătea o mie de mile într-un ceas, îşi luă îndată picioarele la spinare şi ajunse la palatul zmeului.

Zmeoaica tocmai adusese pe lume un zmeuleţ de toată frumuseţea; de aceea, zmeul era plecat să— şi poftească rubedeniile la ospăţ, aşa că, în

vreme ce lăuza, sculându-se din pat, se străduia să gătească de prânz, Corvetto, intrând în casă cu o mutră îngrijorată, îi zise:

— Bine te-am găsit, vrednică femeie! Dar se poate, harnica mea gospodină, să-ţi iroseşti sănătatea în felul acesta? Abia ieri ai născut, şi gata, ai şi început să te omori cu treaba? Nu ţi-e milă de sănătatea ta?

— Ce să fac, se plânse zmeoaica, dacă n-am pe nimeni să-mi ajute?

— Dar sunt gata eu să te ajut, cu ghearele şi cu dinţii, îi răspunse Corvetto.

— Fii atunci binevenit, se bucură zmeoaica: şi pentru că vrei să-mi dai o mină ele ajutor cu atâta bunăvoinţă, ajută-mi să sparg patru butuci.

— Cu toată plăcerea! nu se lăsă rugat de două ori Corvetto. Iar dacă nu-ţi ajung patru, sparg şi cinci.

Vorbind aşa, înhaţă o secure de curând ascuţită şi, în loc s-o prăvălească asupra butucului, o prăvăli în ceafa zmeoaicei, făcând-o să cadă la pământ ca o pară. Alergă apoi în faţa porţii, săpă o groapă adâncă, o acoperi cu crengi şi pământ şi se tupilă la pândă.

Iar când văzu că se apropie zmeul cu tot alaiul de rubedenii, strigă din curticică:

— Opreşte-te, întunecimea-ta, şi trăiască regele din Fiumelargo!

Auzind această sfruntare, zmeul se repezi cu iuţeala fulgerului asupra lui, să-l facă terci. Dar dând buzna, orbiţi de mânie şi el, şi rubedeniile, pe sub arcadă, trecură peste groapă şi se prăvăliră la fund, unde Corvetto îi zdrobi aruncând peste ei pietroaie şi făcându-i plăcintă. Închise apoi poarta şi-i duse regelui cheia.

Regele, recunoscând vitejia şi dibăcia voinicului, în pofida soartei, în ciuda invidiei şi spre marele necaz al curtenilor, i-o dădu pe fiică-sa de nevastă; aşa că, pentru el, ţăruşii invidiei se dovediră a fi nişte *falănci195* bune să-i lase barca vieţii să alunece pe marea măreţiilor, iar potrivnicii lui, cu buzele umflate şi cu coada între picioare, trebuiră să se ducă la closet fără luminare, căci

Întârzie răsplata meritată dar răul tot e pedepsit odată!»

MOSCIONE CEL PROST

Moscione este trimis de către tatăl său să facă negoţ la Cairo, ca să-l îndepărteze de casa părintească, unde se purta ca un nătărău fără pereche. Pe drum, se întâlneşte cu oameni tare cumsecade, îi ia cu sine şi cu ajutorul lor se întoarce acasă putred de bogat.

Nici palatul prinţului Taddeo nu ducea lipsă de curteni care s-ar fi îngălbenit de mânie auzind adevărul spus verde în faţă, dacă ei n-ar fi fost meşteri tocmai în arta de a-şi ascunde simţămintele. Dar nici aceştia n-ar fi fost în stare să spună dacă îi ustura mai tare mustrările ce se aduceau prefăcătoriei lor sau invidia de care se simţeau cuprinşi la auzul norocului ce-i fusese hărăzit lui Corvetto. Dar Paola, începând să vorbească, le scoase sufletul din fântâna patimilor cu găleata cuvintelor ce urmează:

«Totdeauna a fost mult mai lăudat prostul care se învârte printre deştepţi decât înţeleptul care-şi face de lucru cu oameni săraci cu duhul; căci pe cât de mult, prin strădaniile celor dintâi, se poate câştiga bunăstarea şi măreţia, pe atât de mult, din vina celorlalţi, se poate irosi averea şi pierde cinstea. Calul bun se cunoaşte după dinţi şi o să vă daţi seama, din cele ce-o să vă povestesc, dacă spusele mele sunt adevărate sau nu.

Trăia odată un tată bogat ca marea; dar pentru că, pe lumea asta, nu este cu putinţă ca omul să se bucure de o fericire desăvârşită, avea şi el un fiu atât de blestemat şi de sărac cu duhul, de nu putea deosebi dovlecii de castraveţi. Nemaiputând îndura atâta nerozie, într-o bună zi tatăl îi dădu un pumn bun de scuzi şi-l trimise să facă negoţ prin părţile Levantului, deoarece ştia el prea bine că, văzând ţări felurite şi întâlnindu-te cu oameni de tot soiul, îndemânarea îţi creşte, mintea ţi se ascute şi ajungi descurcăreţ în viaţă.

Moscione (căci aşa se chema fiul), încalecă şi se îndreptă spre Veneţia, acest arsenal al tuturor minunăţiilor lumii, cu gândul să ia vreo corăbioară ce ridica pânzele pentru Cairo. După o zi de drum, dădu peste un om ce stătea ţeapăn la picioarele unui plop.

— Cum te cheamă, tinere? De unde eşti şi care ţi-e meseria? îl întrebă Moscione.

— Mă cheamă Folgore, răspunse cel întrebat, sunt din Saetta şi alerg ca fulgerul.

— Tare aş vrea s-o mai văd şi pe asta! se minună Moscione.

— Aşteaptă numai, nu se dădu celălalt în lături, şi o să vezi dacă îndrug verzi şi uscate sau nu.

Statură ei ce statură uitându-se în toate părţile şi numai ce văzură un cerb trecând în goană mare peste câmpie. Atunci Folgore, după ce-l lăsă s-o ia cu mult înainte, îl urmări nemaipomenit de iute şi atât de uşor, de-ar fi putut călca pe făină fără să-şi lase nicăieri urmele tălpilor, aşa că în doi timpi şi trei mişcări ajunse animalul din urmă. Uluit, Moscione îl întrebă clacă n-ar vrea să rămână cu el, căci l-ar fi plătit cu dărnicie, la care Folgore se arătă cât se poate de mulţumit şi merseră împreună mai departe.

Nu făcură bine patru mile, când dădură peste alt tânăr, pe care Moscione îl întrebă:

— Cum te cheamă, ortace? Din ce ţară eşti? Care i-e meseria?

— Mă cheamă Ureche-de-iepure, îi răspunse acesta, sunt din Vallecuriosa şi, dacă lipesc urechea de pământ, pot, fără să mă mişc din loc, să aud tot ce se întâmplă pe lume: aud cârdăşiile şi urzelile ţesute de mai-marii breslelor ca să strice preţurile lucrurilor, precum şi intrigile curtenilor, sfatul întunecat al răufăcătorilor, întâlnirile îndrăgostiţilor, planurile borfaşilor, plânsetele slujitorilor, dările de seamă ale spionilor, bombănelile bătrânilor, blestemele marinarilor, încât nici cocoşul lui Lucian196, nici lampa lui Franco197 nu văd câte-mi aud mie urechile.

— Dacă-i drept ce spui, îl puse la încercare Moscione, spune-mi ce se vorbeşte acum pe-acasă pe la mine?

Ureche-de-iepure lipi îndată urechea de pământ şi răspunse:

— Un bătrân vorbeşte cu nevastă-sa şi zice: „Slavă Domnului că am scăpat de Moscione ăla, mutra aia de zdreanţă bună de aruncat la gunoi, cuiul ce-l aveam în inimă. Barem, dac-o umbla niţel prin lume, poate se face şi el om ca toţi oamenii şi n-o mai fi aşa de măgar, dobitoc, neghiob şi pierde— vară.

— Ajunge, îi tăie vorba Moscione. Tot ce spui e adevărat şi te cred. Aşa că hai cu mine, că ai dat de noroc!

— Vin! răspunse tânărul, şi o luară tustrei la drum. După încă zece mile, întâlniră un alt tânăr, pe care Moscione îl întrebă:

— Care ţi-e numele, om bun? Unde te-ai născut? Şi ce ştii să faci pe lumea asta?

Cel întrebat răspunse:

— Mă cheamă Ochilă, sunt din Cetatea Trage-bine şi ştiu să trag atât de bine la ţintă cu arbaleta, încât nimeresc un măr drept la mijloc.

— Poţi să ne-o dovedeşti? întrebă Moscione. Celălalt nu răspunse nimic, îşi încarcă arbaleta, luă la ochi şi lovi un bob de năut aşezat pe o piatră. Din care pricină Moscione îl luă şi pe el tovarăş.

Mai merseră ei cale de vreo jumătate de zi, până dădură de nişte oameni ce ridicau un stăvilar, sub bătaia nemiloasă a razelor soarelui, încât ar fi putut striga pe bună dreptate: „Mă, ţâcă, mă, mai toarnă nişte apă în vin, că mă frige la inimă!”

Lui Moscione i se făcu milă de bieţii truditori, şi-i întrebă:

— Dar bine, meşteri dragi, cum de aveţi putere să staţi în cuptorul ăsta, în tare s-ar coace până şi un *bărdăhan* de bivol.

Unul din ei răspunse:

— Ba noi suntem proaspeţi ca trandafirul, căci avem cu noi un tânăr care ne suflă la spate, de parcă ar adia vântul de seară.

— Ia să vedem şi noi minunea asta, îl rugă Moscione, şi Dumnezeu să vă aibă în pază.

Zidarii îi făcură semn. Tânărului şi Moscione îl întrebă:

— Cum îţi zice pe nume, ţie-ţi Dumnezeu babacul? Din ce parte a lumii eşti? Şi care ţi-e meseria?

— Mă cheamă Suflarello, sunt din Ţaravântoasa şi pot făuri cu gura toate vânturile din lume. Dacă vrei adierea! Zefirului, ţi-o fac, de te minunezi. Dacă vrei vântoase năprasnice, dărâm casele.

— Nu cred până nu văd, se încăpăţână Moscione.

Atunci Suflarello suflă mai întâi dulce, de părea vântul ce adie spre seară dinspre Posilipo şi apoi, dintr-o lată, întorcându-se spre un pilc de arbori, făcu să ţâşnească din el o răbufnire de vânt atât de puternică, încât dezrădăcina un şir de stejari. Văzând asta, Moscione îl luă şi pe el tovarăş de drum.

Mai merseră ei ce merseră şi întâlniră un alt voinic căruia Moscione îi grăi!

— Cum te cheamă, nu ţi-ar fi asta poruncă? De unde: eşti, dacă se poate şti? Şi la ce te pricepi, dacă mi-e îngăduită întrebarea?

Voinicul răspunse:

— Mă cheamă Tare-n-spinare, sunt din Valentino şi am darul de a putea aburca un munte în spate şi să mi se pară că-i un fulg.

— Dacă într-adevăr aşa stau lucrurile, îl lăudă Moscione, ai merita să fii rege peste vameşi şi împodobit de Unu mai cu postav cu fir. Dar vreau să te văd la probă.

Atunci Tare-n-spinare îşi aburcă în spate lespezi de stânci, trunchiuri de copaci şi mulţime de alte lucruri grele, de-ar fi trebuit o mie de care cu câte opt perechi de boi să le ducă. Văzând asta, Moscione îl rugă să-i fie însoţitor.

În cele din urmă ajunseră ei în ţara Belfiore, unde domnea un rege care avea o fată în stare să fugă iute ca vântul şi să treacă peste căpăţânile de varză înflorite fără să le înfioare nici cât o adiere frunzele. Regele dăduse sfară-n ţară că se prinde să i-o dea de nevastă cui poate s-o întreacă la fugă, dar că, rămas în urmă, i-ar tăia gâtul. Moscione se înfăţişă regelui şi se prinse că se ia la întrecere cu fata; iscăliră pe loc şi hrisovul în care se întărea că ori o să iasă izbânditor la întrecerea bătăilor din călcâie, ori va plăti cu capul. Dar în dimineaţa următoare îi dădu de veste regelui că se îmbolnăvise pe neaşteptate şi că, neputând alerga el însuşi, alt tânăr îi va lua locul.

— Fie cine-o fi, răspunse Ciannetella, fiica regelui, că tot îi vin eu de hac!

Astfel, când piaţa se umplu de lume dornică a fi de faţă la întrecere, când oamenii începură să roiască pe la ferestre ca furnicile, şi cerdacurile se umplură ca un ou, se arătă Folgore care se proţăpi la capătul pieţei aşteptând semnul de pornire. Şi iat-o venind şi pe Ciannetella, cu rochia sumeasă până pe la jumătatea fluierului piciorului, purtând nişte *scarpette* cu o talpă atât de subţire, de nu atirna cât un fulg; aşezându-se atunci cei doi potrivnici umăr la umăr, îndată ce se auziră ta-ra-ra-ra-ra-ul şi tu-tu-tu-ul trâmbiţei, începură să alerge iute, de călcâiele le atingeau umerele. Închipuiţi-vă că erau ca nişte iepuri fugăriţi de câini de vânătoare, ca nişte cai scăpaţi dintr-un grajd în flăcări, ca nişte câini cu băşici sub coadă, ca nişte măgari împunşi cu ţeapă pe la spate. Dar Folgore, care era şi în faptă aşa cum îl arăta numele, o lăsă pe fată în urmă cu mai bine de o palmă; şi ajungând el la ţintă, unde nu se porniră strigătele, huiduielile, uralele, ţipetele, fluierăturile, bătăile din palme şi din picioare ale oamenilor care urlau:

— Trăiască, trăiască străinul!

Moartă de ruşinea şi jignirea înfrângerii, Ciannetella făcu o mutră ca şezutul unui şcolar proaspăt bătut la fund. Dar cum întrecerea trebuia să aibă loc de două ori înainte de a se hotărî învingătorul, se gândi să se răzbune pentru sfruntarea ce i se făcuse şi, ducându-se acasă, descântă un

inel care avea puterea de a muia genunchii celui ce-l purta în deget, împiedicându-l nu numai la fugă, dar şi să umble.

Trimise apoi inelul în dar lui Folgore, cerându-i să-l poarte drept semn de preţuire pentru ea. Ureche-de-iepure, care auzise tot ce puseseră la cale regele şi fiica lui, rămase totuşi cu lacătul la gură, aşteptând să vadă cum se vor desfăşura lucrurile.

Iar când, la trâmbiţatul cocoşilor, Soarele biciui Noaptea călare pe măgarul Umbrelor198, cei doi se reîntâlniră pe timpul de întrecere şi, la semnul obişnuit, le sfârâiră călcâiele. Dar, de astă dată, nu păru Ciannetella pe atât o altă Atalanta pe cât se arătă Folgore un măgar deşelat, un cal frânt de istov ce nu se putea urni din loc. Atunci Ochilă, văzând primejdia în care se afla ortacul său şi aflând de la Ureche— de-iepure despre urzeala ce se ţesuse, înhaţă arbaleta şi trase o săgeată cu ţepuşe care lovi piatra inelului, făcând-o să zboare cât colo; şi cum tocmai în piatră stăteau puterile farmecelor fetei, lui Folgore i se dezmorţiră îndată picioarele şi, din câteva sărituri de căprior, i-o luă înainte şi câştigă întrecerea.

Regele, în faţa izbânzii unui nătărău, a victoriei unui neghiob, a triumfului unui dobitoc, rămase atât de uluit, încât nici nu ştia dacă trebuia să-i dea sau nu fata de nevastă. Adunând atunci la sobor sfatul ţării şi pe toţi înţelepţii de la curte, aceştia îşi dădură cu părerea că Ciannetella nu era o bucăţică de nasul unui linge-blide şi a unui coate-goale-pierde-vară şi că, fără primejdie de a-şi călca legământul, putea schimba făgăduiala într-un dar de scuzi, care i-ar fi adus mai multă mulţumire acelui zdrenţăros netrebnic, decât toate femeile din lume luate la un loc.

Regelui îi plăcu sfatul şi ceru să fie întrebat Moscione ce răsplată şi-ar dori în schimbul nevestei făgăduite. Moscione se sfătui cu ortacii lui şi răspunse:

— Să mi se dea aur şi argint cât va putea purta în spate unul din ortacii mei!

Regele se arătă mulţumit. Se înfăţişă deci Tare-n-spinare şi începură să-i încarce în spate bănci de ducaţi, saci de gologani, pungoaie de scuzi, baniţe de bănuţi de aramă, cufere de lănţişoare şi inele. Dar oricât de mult îi puneau în spinare, acesta rămânea drept ca un turn şi atunci, nemaiajungând toată visteria ţării, toate băncile, toate falimentele bancherilor, toţi zarafii oraşului, se hotărî să ceară cu împrumut de la toţi cavalerii lighenașe, cupe, tăviţe, farfurii, platouri, paneraşe şi, în cele din urmă, până şi ţucalele de argint; clar nici toate acestea împreună nu izbutiră să-i încovoaie câtuşi de

puţin spinarea voinicului, în cele din urmă, urându-li-se şi săturându-se să tot aştepte, o luară din loc cu cât se strânsese.

Sfetnicii, văzând avuţia nemăsurată cu care se cărau nişte coate-goale, îi spuseră regelui că ar fi mare măgărie să lase să se scurgă din ţară toată vlaga regatului şi că se cere să trimită pe urma lor oameni care să-l uşureze de povară pe acel Atlante care purta pe umeri un cer întreg de comori. Regele dădu ascultare sfatului şi trimise o mână de oameni înarmaţi până-n dinţi, călări şi pedeştri, să-i prindă. Dar Ureche-de-iepure, care auzise sfatul, îşi înştiinţa fără zăbavă tovarăşii; aşa că, în timp ce nouri de praf se înălţau spre cer din sfârâiala călcâielor celor ce le alergau pe urme, Suflare! Io începu să sufle cu atâta putere, încât duşmanii nu numai că se prăbuşiră cu faţa la pământ, dar fură azvârliţi la depărtare de mai bine de o milă, aşa cum fac vânturile de nord cu cei pe care-i prind în câmp deschis.

Astfel, fără a mai întâmpina alte piedici, Moscione ajunse acasă, unde le împărţi ortacilor partea lor din câştig, urmând întocmai zicala: „Dă-i o fărâmă şi celui care te face să dobândeşti colacul", şi-i trimise să-şi vadă de treburile lor, îndestulaţi şi mulţumiţi. Iar el rămase cu taică-su, putred de bogat, fiind tot un măgar fără pereche, dar încărcat cu aur şi nefăcând de ruşine zicala:

Cerul trimite posmagi celor fără dinţi.»

ROSELLA

Sultanul, dorind să se îmbăieze în sângele unui mare senior, trimite în largul mării să fie prins un prinţ; fala sultanului se îndrăgosteşte de acesta şi fuge cu el, dar mama ei îi ajunge din urmă şi prinţul îi taie mâinile cu sabia. Sultanul moare de inimă rea, dar cum fata fusese blestemată de către maică— sa, prinţul o uită cu desăvârşire şi numai în urma mai multor şiretlicuri puse la cale de ea, îşi redobândeşte aducerea-aminte şi ajung să trăiască fericiţi împreună.

Cu multă mulţumire fu ascultată povestea Paolei şi cu toţi spuseră că avea dreptate tatăl să-şi vrea fiul plin de însuşiri folositoare, dar că flăcăului îi cântase cucul şi că, dacă părinţii lui muiaseră şi frământaseră aluatul, lui îi fusese dat să înhaţe şi să se înfrupte clin macaroane. Îi venea acum rândul Ciommetellei să spună ce avea de spus și ea vorbi după cum urmează:

«Nu-şi poate da cu bine duhul cel ce trăieşte prost, iar dacă cineva nu este supus acestei rânduieii, înseamnă că feste o cioară albă; căci cine seamănă neghină nu poate culege grâu, precum cel ce seamănă laptele-cucului nu poate aduna căpăţâni de varză. Nimeni n-o să mă facă să cred că este minciună povestea la care vreau să ajung. Fiţi buni, rogu-vă, şi răsplătiţi cu ciulirea urechilor mişcările buzelor mele, căci eu mă voi strădui a vă fi pe plac.

Trăia odată un sultan, care, lovit de lepră, nu izbutea să-şi mai afle leacul, încât doctorii, nemaiştiind în ce chip să scape de bolnavul care-i bătea la cap fără încetare, se gândiră să-i propună un lucru cu neputinţă de înfăptuit, şi-i spuseră că ar fi bine să se îmbăieze în sângele unui prinţ. Sultanul, abia i se prescrise această reţetă plină de cruzime că, nerăbdător să se vadă însănătoşit, trimise o flotă puternică în largul mării, cu porunca să scotocească peste tot şi, prin mijlocirea spionilor şi a unor grase făgăduieli, să pună mâna pe un prinţ.

Flota, plutind de-a lungul coastei ţinutului Fontechiaro, întâlni o barcă în care făcea o călătorie de plăcere Paoluccio, fiul regelui acelei ţări. Fără zăbavă, turcii puseră stăpânire pe ea şi duseră prada la Constantinopole unde doctorii, nu atât din milă pentru bietul prinţ, cât de teamă să nu li se înfunde în caz că baia de sânge nu-i va aduce sultanului nicio uşurare, hotărâră să tragă de timp şi să tărăgăneze cât mai mult lucrurile; de aceea îl făcură pe sultan să creadă că prizonierul era prea înfuriat că i se jucase

libertatea la douăzeci şi unu199 şi că sângele lui, acum tulburat, i-ar fi făcut mai mult rău decât bine, aşa că trebuia să lase baltă gândul la leacul făgăduit, până când o să-i treacă acestuia starea de tristeţe, iar până atunci ar fi bine să caute să-l înveselească şi să-i dea hrană săţioasă, care să-i facă sânge bun.

Urmându-le sfatul, sultanul îl închise într-o grădină minunată, luată de Primăvară în veşnică stăpânire şi în care fântânile susurau, luându-se la întrecere cu păsărelele şi cu adierea vântului de-a cine poate să gângurească şi să murmure mai frumos; şi o mai duse în grădină şi pe fiică-sa, Rosella, făcându-l să creadă că avea de gând să i-o dea de nevastă. Dar Rosella, îndată ce văzu cât de chipeş era prinţul, se simţi înnodată de el cu funia dragostei şi, amestecându-şi dorinţele, se încrustară amândoi pe inelul unui singur dor.

Iar când pisicile intrară în călduri şi Soarelui îi veni chef să se ia la trântă cu berbecele ceresc, Rosella află că doctorii hotărâseră, cum primăvara sângele este mai curat şi mai plin de vlagă, să-i facă felul lui Paoluccio şi să pregătească baia sultanului. Este adevărat că sultanul îi ascunsese fetei planurile lui, dar cum ea avea de la maică-sa darul de a face farmece, ştia despre trădarea ce se urzea împotriva iubitului ei. Aşa că, fără să întârzie o clipă, luă o hotărâre şi-i dărui iubitului o spadă năzdrăvană, zicându-i:

— Botişorul meu drag, dacă vrei să-ţi aperi libertatea, care e atât de scumpă, şi viaţa, care e atât de dulce, nu mai sta pe gânduri: aibi picioare de iepure şi du-te fuga pe ţărmul mării, unde vei găsi o barcă; sări în ea şi aşteaptă-mă, căci, datorită săbiei vrăjite, vei fi întâmpinat de către marinari cu toată cinstea ce ţi se cuvine, ca un împărat.

Paoluccio, văzând că i se deschide un drum atât de sigur spre libertate, se îndreptă spre ţărm, găsi barca şi fu primit cu temeneli de vâslaşi. Între timp, Rosella descântă într-un fel numai de ea ştiut o carte, o vârî, fără a fi nici văzută, nici auzită, în buzunarul maică-si, care căzu cât ai clipi într-un somn de plumb din care nimic n-ar fi putut-o trezi; luă apoi o grămadă de giuvaeruri, coborî şi ea în barcă şi porunci să fie desfăşurate pânzele.

În vremea asta sultanul îşi făcu de lucru prin grădină şi, negăsindu-i nici pe prinţ, nici pe fiică-sa, puse toată lumea pe jar şi alergă ca apucat la nevastă-sa, dar nu izbuti s-o trezească nici cu ţipete, nici trăgând-o de nas, aşa că îl bătu gândul că numai o lovitură neaşteptată o putuse face să-şi piardă cunoştinţa; chemă atunci cadânele şi le porunci să o dezbrace. Dar pe

când acestea se munceau să-i scoată veşmântul, descântecul îşi pierdu puterea şi ea se deşteptă, strigând:

— Vai mie, trădătoarea aia de fiică-ta mi-a făcut-o; a fugit cu prinţul! Dar lasă numai, că am să-i vin eu de hac de-o să-i piară piuitul, şi-am să-i înfund eu drumul!

Strigând ea aşa, dădu fuga clocotind de mânie la ţărm, aruncă în valuri o frunză şi, numai ce răsări din ea o felucă sprintenă cu care porni în urmărirea fugarilor. Rosella, cu toate că maică-sa se făcuse nevăzută, vedea cu ochii artei magiei pieirea ce-i ameninţa din spate şi-i zise lui Paoluccio:

— Repede, repede, inimioara mea, scoate sabia, aşează-te la pupă şi, îndată ce auzi zornăit de lanţuri şi de cârlige, ca şi cum cineva ar vrea să ne arcănească barca, loveşte orbeşte, că ne cine-i păli, pălit o să rămână iar cine pierde rămâne cu ponoasele. Dacă nu, suntem pierduţi, şi s-a zis cu fuga noastră.

Prinţul, văzându-şi viaţa în primejdie, dădu fără zăbavă urmare sfatului fetei şi, îndată ce barca se apropie, azvârli cângile, lovi năprasnic cu sabia şi, spre norocul lui, reteză dintr-o lovitură mâinile sultanei care, scoţând nişte urlete de suflet osândit, o blestemă pe Rosella ca prinţul, îndată ce va pune piciorul pe pământul lui de baştină, să uite cu totul de ea.

Se întoarse apoi în Turcia cu cioatele mâinilor gâlgâind de sânge, se înfăţişă sultanului arătându-i această dureroasă privelişte şi-i zise:

— Iată, bărbate, că la masa norocului am pierdut amândoi, tu sănătatea şi eu viaţa.

O dată cu aceste cuvinte i se tăie răsuflarea şi-şi dădu sufletul, ducându-se să-i plătească simbria dascălului care o învăţase meşteşugul vrăjitoriei. Sultanul, aruncându-se după ea, ca un ţap, în marea deznădejdii, îi ţinu urma şi se duse şi el, rece ca zăpada, în flăcările iadului.

Paoluccio, ajungând între timp la Fontechiaro, îi spuse Rosellei să aştepte în barcă până se întoarce însoţit de oameni şi căleşti, s-o poarte în triumf până la el acasă. Dar nici nu atinse bine pământul cu piciorul, că Rosella îi şi ieşi din minte; ajuns la palatul regal, fu întâmpinat cu multă dragoste de părinţii lui şi i se cinsti întoarcerea prin serbări şi luminaţii cum nu se mai văzuseră. Peste vreo trei zile, dându-şi Rosella seama că aşteaptă în zadar întoarcerea prinţului şi amintindu-şi de blestemul maică-si, îşi muşcă buzele de ciudă că nu se gândise din timp la asta, pentru a drege lucrurile. De aceea, deznădăjduită, coborî şi ea pe uscat şi închirie o casă în faţa palatului

regelui ca să încerce, într-un chip oarecare, să-i amintească prinţului datoria faţă de ea.

Seniorii de la curte, care umblă să-şi vâre nasul peste tot, punând ochii pe noua păsărică ce-şi căutase cuib în acea casă, şi căzându-le privirea asupra unei frumuseţi ce întrecea orice măsură, asupra unei frumuseţi fără margini, asupra unei frumuseţi de a noua minune, asupra unei frumuseţi ce te uluia dincolo de puterile închipuirii şi care mai mult decât te înmărmurea, începură să se învârtă în juru-i, ca ţânţarii la lumina lămpii, ţopăind şi plimblându-se fără încetare prin faţa casei ei. Sonetele năvăleau asupra ei ca turbate, răvaşele se scurgeau în torente dezlănţuite, cântecele răsunau, de o făceau să-i plesnească adeseori capul, bezelele se înşiruiau una după ni ta, de nu le mai putea îndura;

şi, neştiind nimic unul despre celălalt, cu toţii trăgeau în aceeaşi ţintă şi cu toţii se omorau, îmbătaţi de dragoste, să răpească minunata lăcriţă.

Rosella, care se pricepea de minune să lege odgoanele unor astfel de bărci, le zâmbea tuturor, schimba cu fiecare in parte câte o vorbuliţă şi avea grijă să ţină nădejdea trează în inima tuturor; dar hotărându-se în sfârşit să lege sacii la gură, se înţelese în taină cu un cavaler de ning mare să-i aducă o mie de ducaţi şi s-o îmbrace din tălpi până-n creştet, legându-se în schimb să-i deschidă cămara dragostei ei. Bietul gură-cască pe la ferestre, legat la ochi cu feşile patimii, luă bani cu camătă şi-i ceru unui negustor să-i dea pe credit o rochie de brocart, toată volănaşe peste volănaşe, cum şi alte dichisuri; şi, ca să culeagă fructul dorinţelor sale, nu aşteptă ceasul la care Soarele face schimb şi contraschimb cu Luna, ci, de cum se lăsă noaptea, se strecură în taină în casa Rosellei, pe care o găsi tolănită într-un pat atât de frumos, de părea o Venera în mijlocul unei pajişti înflorite; atunci, cu o voce plină de duioşie, fata îi ceru să nu se vâre în aşternut înainte de a închide uşa. Cavalerul, crezând că i se cerea prea puţin în schimbul bucuriei ce-l aştepta, se repezi îndată s-o închidă; numai că uşa, de câte ori o închidea el, tot de atâtea ori se deschidea până la perete: el o împingea şi ea se deschidea, aşa că se văzu nevoit ba să împingă, ba să tragă, ca la joagăr, ba să se joace de-a „mâinile întinse, mâinile la piept", cât fu noaptea de lungă. Iar când Soarele purcese a semăna cu raze de aur câmpiile arate de Aurora, el era tot acolo, războindu-se din răsputeri cu blestemata de uşă, fără a izbuti să vâre cheia; dar pe lângă trudă, se alese şi cu o muştruluială în lege din partea Rosellei, care-l făcu neputincios, bun nici măcar să închidă o uşă, cu toate că se lăudase că ştia deschide scrinul plăcerilor dragostei. În cele

din urmă, nefericitul cavaler, necăjit, năucit şi batjocorit, se duse. Cu fruntea înfierbântată şi coada-ntre picioare, să-şi vadă de treburile lui.

Pentru cea de-a doua noapte îşi dădu întâlnire cu un alt baron, căruia-i ceru să-i aducă altă mie de ducaţi şi alte veşminte scumpe. Acesta alergă să-şi lase în gaj la evrei tot aurul şi argintăria, numai să-şi potolească pofta ce poartă în cârca plăcerii căinţa; şi îndată ce Noaptea, ca o sărmană fată ruşinată, îşi trase peste cap mantia, cerând pomană liniştii, se şi înfăţişă la Rosella. Tolănită în pat, fata îi ceru să stingă luminarea înainte de a veni lângă ea. Cavalerul, scoţându-şi mantaua şi *descingându— şi* sabia, începu să sufle în luminare. Dar pe cât sufla el de tare pe atât flacăra luminării creştea, căci vânturile făurite de gura lui lucrau ca foalele asupra jarului fierarului; aşa că îşi petrecu toată noaptea suflând din răsputeri şi, căznindu-se să stingă o luminare, se topi ca o luminare. Iar când Noaptea, nevoind să vadă nebuniile oamenilor, se ascunse, bietul om, luat în derâdere, slobozind pe gură un dulce şir de sudălmi, se lăsă păgubaş, asemenea celui dintâi.

În cursul celei de a treia nopţi se înfăţişă alt îndrăgostit, cu alţi o mie de ducaţi luaţi pe camătă şi cu alte veşminte luate cu chirie; iar când se strecură, tiptil-tiptil, în odaia Rosellei, aceasta îi zise:

— Nu vreau să mă culc, înainte de a-mi pieptăna părul.

— Lasă-mă să te pieptăn eu, sări cavalerul.

Şi, punându-i capul pe pieptul lui, începu să-i descâlcească părul cu un pieptene de fildeş; dar cu cât se căznea el să pieptene claia aceea încurcată cu atât mai mult încurca lucrurile, aşa că-şi pierdu toată noaptea fără a face nicio treabă mai de Doamne-ajută şi, ca să rânduiască un cap, stârni în capul lui atâta neorânduială, încât era cât pe ce să dea cu el de toţi pereţii. Iar când Soarele ieşi să audă cum îşi spun păsărelele lecţiile şi şfichiui cu biciul razelor greierii care împuţiseră şcoala câmpiilor, ieşi din casă şi noul cavaler, zdravăn muştruluit şi cu botul pe labe.

În zilele ce urmară, cavalerul cu pricina se întâmplă să fie la curte, unde se taie şi se găteşte, şi unde vai de mama care are o fiică slujnică, unde se trag foalele linguşirii şi se ţese urzeala înşelăciunilor, unde se deprinde gustul pentru bârfeli şi se dă *cep* pepenilor pentru întrecerea întru neghiobie. Acolo, printre alte pălăvrăgeli, cel de al treilea cavaler povesti ce i se întâmplase şi festa rce i se jucase. Cel de al doilea cavaler, amestecat în aceeaşi ciorbă, îi zise:

— Nu-ţi face inimă rea, căci dacă Africa a plâns, nici Italia n-a râs200. Am trecut şi eu prin urechile aceluiaşi ac şi dacă aşa stau lucrurile, nefiind

numai eu păgubit, mă bucură să ne împărţim nenorocul pe din două.

— Uite că toţi suntem mânjiţi cu aceeaşi smoală, adăugă cel de al treilea, aşa că putem să ne dăm mâna fără supărare, căci netrebnica aia ne-a jucat pe toţi pe degete. Dar nu se cade să înghiţim hapul şi să stăm cu mâinile-n sân, că doar nu suntem oameni de care să-şi poată bate joc cine, cum vrea, şi pe care oricine poate să-i ducă de nas. Aşa că, hai s-o învăţăm minte pe borfaşa asta ademenitoare de copii!

Şi se înfăţişară tustrei la rege, povestindu-i tot ce păţiseră.

Regele porunci să fie chemată Rosella şi o luă la rost:

— Ia spune, unde ai învăţat şiretlicurile cu care-mi tragi pe sfoară curtenii? Nu-ţi dai seama că pot să te silesc să plăteşti bir? Stricato! Târfo! Dezmăţato!

La toate astea Rosella răspunse fără a clipi:

— Tot ce-am făcut, am făcut numai din răzbunare împotriva cuiva de la curtea măriei-tale, care mi-a pricinuit un rău atât de mare, încât pentru nimic în lume nu l-aş putea uita.

Regele îi porunci să dea în vileag ce anume jignire i se adusese. Ea povesti atunci, ca despre altcineva, tot ce făcuse spre folosul prinţului, cum îl scăpase din robie, cum îl smulsese din ghearele morţii, cum îl scosese cu bine din primejdiile ce-l ameninţau din partea unei vrăjitoare şi-l adusese zdravăn şi sănătos în ţara lui, pentru ca, drept mulţumită, să i se întoarcă spatele şi să i se dea cu piciorul, ceea ce era o sfruntare pentru o femeie de mare neam ca ea şi fiică a unui domnitor care stăpânea mai multe regate.

Auzindu-i povestea, regele o pofti să şadă la loc de cinste şi o rugă să-i destăinuie cine fusese netrebnicul care cutezase să-şi bată joc de ea în asemenea hal. Atunci fata scoase un inel din deget şi zise:

— Acest inel îl va arăta pe trădătorul şi necredinciosul care m-a părăsit!

Zicând aşa, aruncă inelul şi acesta se vârî singur în degetul prinţului, care stătea nemişcat ca un butuc; îndată însuşirile fermecate ale inelului începură să-i limpezească gândurile, îşi redobândi aducerea-aminte şi i se deschiseră ochii, i se treziră amintirile şi alergă s-o îmbrăţişeze pe Rosella, nemaisăturându-se s-o strângă cu lanţul inimii sale şi nemaiostenind să-şi sărute oala bucuriilor, cerându-i iertare pentru durerea pricinuită.

— Nu se cade să ne cerem iertare, îi răspunse fata, pentru greşelile noastre cele fără de voie. Eu ştiu de ce ai uitat-o pe Rosella ta, căci nu mi-a ieşit din minte blestemul cu care m-a afurisit sufletul blestemat al mamei. Aşa că te iert şi-mi pare rău de cele întâmplate.

Astfel îl linişti ea spunându-i vorbe pline de dragoste, iar când regele află din ce mare stirpe era *scoborâtoare* Rosella, şi cât de îndatorat îi era pentru ajutorul dat fiului său, dori din tot sufletul ca ei să se unească. O hotărî atunci pe fată să se creştineze, i-o dete prinţului de nevastă şi amândoi trăiră mai fericiţi şi mai mulţumiţi decât mulţi din cei ce poartă jugul căsniciei, dându-şi seama la sfârşit că:

Încetul cu încetul se face oţetul.»

CELE TREI ZÂNE

Cicella, chinuită de mama ei vitregă, primeşte felurite daruri de la trei zâne; atunci, maştera invidioasă o trimite la zâne pe fiica ei care nu-i aduce, dimpotrivă, decât ruşine. De ciudă, o pune pe Cicella să păzească porcii; un mare senior se îndrăgosteşte de ea şi vrea s-o ia de nevastă, dar, din pricina urzelilor mamei vitrege, se alege cu pocitania de fiică-sa. Cicella este băgată într-un butoi unde urma să fie opărită cu apă clocotită. Seniorul descoperă însă înşelătoria şi o bagă în butoi pe cealaltă; se înfăţişează apoi mama vitregă care-şi opăreşte fata, iar când descoperă greşeala, se omoară.

Povestirea Ciommetellei fu socotită printre cele mai frumoase din câte se depanaseră până acum, aşa că Iacova, văzându-i pe toţi muţi de uluire, începu:

«Dacă nu m-ar îndemna porunca prinţului şi a prinţesei, care este un scripete ce mă trage şi un car ce mă târăşte, aş pune capăt pentru totdeauna pălăvrăgelilor mele, căci m-aş dovedi mult prea înfumurată, punând dibla spartă a gurii mele alături de violoncelul cuvintelor Ciommetellei. Totuşi, fiindcă aceasta este voia seniorului nostru, îmi voi da silinţa să-mi pişe oleacă dibla, înfăţişându-vă în ce chip şi-a primit pedeapsa o femeie invidioasă care, voind să-şi dea la fund fiica vitregă, a înălţat-o, dimpotrivă, până la stele.

Trăia odată în satul Marcianise o văduvă, pe nume Caradonia, care era mama invidiei şi nu putea îndura să vadă cum unei vecine îi ieşeau bine treburile, fără să i se urce un nod în gâtlej: nu putea auzi de norocul unui cunoscut, fără să i se pună îndată de-a curmezişul: nu putea vedea un bărbat sau o femeie mulţumiţi, fără să-i plesnească fierea de ciudă.

Şi avea această Caradonia, o fiică, pe nume Grannizia, întruchipare a sluţeniei, frunte a monştrilor mărilor, desăvârşire a pocitaniei, cu capul păduchios, cu părul numai laţe încâlcite, cu tâmplele jumulite, cu fruntea ca un mai, cu ochii bulbucaţi, cu nasul plin de umflături, cu dinţii gălbejiţi, cu gura cât o şură, cu bărbia ca o copită de cal, glas de ciocănitoare, cu ţâţele ca nişte desagi, cu umerii răsuciţi, cu mâinile răşchitoare şi cu picioarele încârligate: într-un cuvânt, din cap până-n picioare era o scorpie fără cusur, o ciumă desăvârşită, o damblagioaică în toată puterea cuvântului şi, pe

deasupra, răzgâiată, mofturoasă şi puturoasă; dar pe cât era de slută pe atât i se părea maică-si de frumoasă.

Şi se întâmplă că această vrednică văduvă se mărită a doua oară cu un oarecare Micco Antuono, un bogat arendaş din Panicocoli, fost de două ori primar şi sindic al acelui sat, om cinstit de toţi panicocolezii, care se mândreau cât puteau cu el. Din partea lui, avea şi Micco Antuono o fată de o rară frumuseţe, pe nume Cicella. Avea o privire şăgalnică şi cuceritoare, o guriţă ce te îmbia s-o săruţi şi s-o iubeşti o veşnicie, un grumaz ca spuma laptelui, de te lua cu leşin: era, într-un cuvânt, atât de mustoasă, vioaie, săţioasă şi zburdalnică, şi avea atâta gingăşie, duioşie, farmec şi era atât de lipicioasă, de-ţi smulgea inima din piept. Dar la ce bun atâta vorbă? E destul să spun că era ca zugrăvită cu penelul şi că, cercetând-o din cap până-n picioare, nu-i puteai descoperi un singur cusur, fie el cât de mic.

Caradonia, văzând că Cicella, spre deosebire de fiica ei, arăta ca o periniţă de catifea ţesută în patru iţe pe lângă o cârpă de şters vasele, ca o oglindă de Veneţia pe lingă un fund de oală plin de funingine, ca o Fata Morgana pe lângă o Harpie, începu să n-o vadă-n ochi şi să-i poarte sâmbetele. Dar lucrurile nu se mărginiră numai la asta, ci, spărgându-se buboiul ce i se copsese în inimă, şi nemaiputând să-şi ţină în frâu pornirile, începu s-o chinuie pe fată. Pe fata ei o îmbrăca în rochii de sala, împodobite cu dantele, şi corset de mătase, iar pe fiica vitregă în cele mai murdare zdrenţe şi petice; fetei ei îi dădea să mănânce pâine albă de griş, iar fiicei vitrege numai coji de pâine uscată şi mucedă. Pe fiică-sa o ţinea ca pe *agheasmatarul* Mântuitorului, iar pe cea vitregă o alerga de colo— colo toată ziua, punând-o să măture casa, să spele vasele, să facă patul, să spele rufele murdare, să dea lături porcului, să ducă măgarul de frâu şi să strige noroc bun! Şi tuturor acestor treburi inimoasa fată, săritoare şi harnică, le făcea faţă cu desăvârşită grijă, neprecupeţind nicio osteneală, numai şi numai să n-o supere pe maşteră.

Şi vru norocul ca o dată, pe când sărăcuţa de ea se ducea să arunce gunoiul într-o râpă mare, îi căzu jos coşul, iar în vreme ce ea tot scormonea cu ochiul, gândindu-se cum să-l scoată afară — fu aievea, sau i se năzări? — văzu un lucru atât de hidos, de părea întruchiparea lui Esop sau perechea lui *Ducă*-se pe pustii. Era un zmeu cu părul aspru, ca de porc, şi negru, negru, căzându-i până la călcâie: avea fruntea atât de încreţită, de se părea că fiecare zbârcitură fusese trasă cu brăzdarul plugului, sprân-cenele stufoase şi încâlcite, iar ochii atât de adânciţi în orbite şi plini de nu ştiu ce

altă aia, de parcă erau două dugheni murdare sub streşinile uriaşe ale pleoapelor: gura îi era răsucită şi băloasă, lăsând la vedere doi colţi ca de mistreţ; pieptul îi era un smârc de cucuie într-o pădure de laţe atât de deasă, de-ai fi putut umple cu ea o saltea; şi, peste toate acestea, era cocoşat, cu *bărdăhanul* cât un butoi, cu pulpele subţiri şi tălpile răsucite, încât ţi se făcea părul măciucă uitându-te la el.

Cicella, cu toate că se afla în faţa unei arătări de s-o bage în sperieţi, îşi făcu curaj şi-l rugă:

— Ajută-mi, te rog, om bun, dă-mi coşuleţul ăla şi să-ţi dea dumnezeu nevastă bogată.

Zmeul îi răspunse:

— Hai şi ia-ţi-l!

Inimoasa fată, agăţându-se cu mâinile de rădăcini şi sprijinindu-se de bolovani, atâta se munci, până izbuti să coboare. Dar, ajunsă în fundul prăpastiei, ce-i fu dat să vadă? Trei zâne, una mai frumoasă decât cealaltă! Aveau părul de aur mătăsos, faţa ca de lună plină, ochii răpitori.

nişte guriţe ce întocmeau citaţii pentru încheierea unui contract prin care să fie îndestulate cu sărături ca mierea. Ce mai aveau? Un grumaz gingaş, un piept ademenitor, o mină moale, un picioruş zglobiu şi luate în întregime, o graţie alcătuind o ramă de cinste pentru atâta frumuseţe.

Zânele o întâmpinară pe Cicella cu atâta dragoste şi duioşie câtă nu vă puteţi închipui: o luară de mână şi o duseră în casa lor, o peşteră în care ar fi putut locui şi un rege, o rugară să se aşeze pe covoare turceşti şi pe perne de catifea moale, cu ciucuri de cânepă. Apoi îşi puseră una după alta căpşoarele în poala ei, cerându-i să le rânduiască buclele: iar în timp ce ea le îndeplinea dorinţa, trecându-le prin păr un pieptene strălucitor din corn de bivol, o întrebară:

— Fată frumoasă, ce afli în căpşorul ăsta?

— Aflu lindini şi păduchi, perle şi safire.

Tare mult le plăcu zânelor purtarea frumoasă a Cicellei şi, mărinimoase, după ce-şi împletiră părul răvăşit, o luară să-i arate cu de-amănuntul minunăţiile ce se aflau în acel palat vrăjit: scrinuri cu meşteşugite încrustături de castan şi de carpen, cu capace din piele de cal suflată în cositor; mese din lemn de nuc, atit de lustruite, încât puteai să te oglindeşti în ele; tăvi cu mormane de *tartarii,* de-ţi luau ochii; perdele de postav verde, înflorat; scaune de piele cu spătare şi atâtea şi atâtea alte lucruri de huzur că altul, văzându-le, ar fi rămas fermecat. Dar Cicella, cum nu erau

lucruri făcute de ea, se uita la comori fără să scoată *ah*-uri şi *uh*-uri de uimire, ca un om de rând.

În cele din urmă o duseră într-o odaie ticsită de veşminte scumpe şi-i arătară mantii spanioleşti, pleduri de postav garnisite cu bumbişori de smalţ, mantile de tafta cu tăietură piezişă, podoabe pentru frunte din floricele adevărate, nimicuri în formă de frunze de stejar, de scoică, de semilună, de limbă de şarpe, colerete împodobite cu bobite de sticlă albastră şi albă, spice de grâu, crini şi panaşe de purtat în cap, lucruşoare smălţuite cu încrustaturi de argint şi sumedenie de alte flecuşteţe şi zorzoane de purtat ia gât, spunându-i să-şi aleagă tot ce-i dorea inima.

Dar Cicella, care era întruchiparea sfielii, lăsând la o parte lucrurile de mare preţ, alese doar o rochie destrămată ce nu făcea ca mai mult de trei parale. Văzând aceasta, zânele o întrebară:

— Prin care poartă vrei să ieşi, copiliță scumpă?

Iar ea, plecându-se până la pământ şi tare tulburată, răspunse:

— M-aş mulţumi să ies prin grajd.

Atunci zânele, îmbrăţişând-o şi sărutând-o de mii de ori, o îmbrăcară într-un veşmânt negrăit de frumos, tot numai podoabe de aur, îi făcură o pieptănătură scoţiană, în formă de paneraş şi cu atâtea funduliţe şi panglicuţe, de ţi se părea că ai în faţă o pajişte înflorită, apoi îi făcură un moţ de papagal cu codiţe şi bucle atârnânde; astfel dichisită, o însoţiră până la o poartă din aur greu, cu canaturile încrustate cu rubine. Ajunse acolo, îi ziseră:

— Du-te cu bine, scumpă Cicella şi să te vedem măritată cu noroc; iar când vei ajunge sub poarta cea mare de aur, ridică-ţi ochii să vezi ce se află deasupra.

Copila, după ce le făcu zânelor o frumoasă plecăciune, se duse, iar când ajunse sub arcul porţii ridică ochii şi-i căzu pe frunte o minunată steluţă de aur. Cu stea în frunte deci? ca un roib, dichisită şi curăţică, se înfăţişă mamei vitrege, povestindu-i de-a fir-a-păr ce i se întâmplase.

Numai că povestirea ei fu ca o lovitură de trăsnet pentru acea femeie invidioasă, care, nemaiaflându-şi linişte, fără zăbavă, îndată ce fata îi spuse unde se aflau zânele, o trimise acolo pe pocitania de fiică-sa. Aceasta, de cum ajunse la palatul vrăjit şi le găsi pe cele trei nestemate de zâne, când ele îi cerură să le pieptene şi să le spună ce-a găsit în părul lor, ea răspunse:

— Păduchi cât bobul de năut şi lindini, cât linguroiul.

Se mâniară şi se înfuriară zânele în faţa purtării necioplite a prost-crescutei fete şi, bine ştiind că ziua bună se cunoaşte de dimineaţă, ascunzându-şi totuşi supărarea, o duseră în odaia lucrurilor de preţ, îndemnând-o să-şi aleagă ce i-o pofti inima. Grannizia, văzând că i se dă degetul, apucă toată mina şi înhaţă cel mai frumos veşmânt din dulap. Zânele rămaseră ca împietrite în faţa atâtor neobrăzări săvârşite una după alta. Totuşi, vrând să vadă cât de departe merge lăcomia fetei, o întrebară:

— Prin care poartă ţi-ar place să ieşi, frumoasă fată?

La care ea, la mutră ca sula, răspunse:

— Prin cea mai frumoasă!

Văzându-i înfumurarea fără margini, zânele n-o mai preţuiră nici cât negru sub unghie şi o trimiseră acasă, sfătuind-o:

— Când ajungi sub uşa grajdului, ridică-ţi ochii spre cer, să vezi cu ce te procopseşti.

Astfel, fata ieşi din palat călcând peste bălegar, iar când, ajunsă sub uşă, îşi ridică faţa în sus, îi căzu pe frunte o fudulie de măgar care i se lipi de piele, de părea urmarea unei dorinţe neîmplinite a maică-si, pe când era grea cu ea.

Cu această frumoasă procopseală, bătută de Dumnezeu, se întoarse fata la Caradonia, care, văzând— o în asemenea hal şi auzindu-i povestea, făcu spume la gură şi, turbată ca o căţea cu pui de o zi, o despuie îndată de veşminte pe Cicella, o înveli în nişte zdrenţe murdare şi o trimise să păzească porcii, în timp ce, cu veşmintele ei scumpe, îşi împopoţona fata. Cicella îndură cu multă linişte şi cu o răbdare de Orlando trista soartă ce-i fusese hărăzită. O, cruzime în stare să înmoaie şi pietrele drumului, cum se poate ca guriţa ei, vrednică să rostească dulci cugetări despre dragoste, să ajungă silită a suna din corn şi să strige: „Ciucu-ciucu şi ţugu-ţugu!”; cum se poate ca o asemenea frumuseţe, vrednică să stea printre nuntaşi chiuitori, să ajungă printre guiţători? Cum se poate ca mânuţa ei, vrednică să ducă de căpăstru o sută de suflete, să trebuiască să alerge cu băţul după o sută de scroafe? Blestemate fie năravurile celeia care a osândit-o să-şi piardă vremea prin pădurile unde, la adăpostul Umbrelor, Frica şi Liniştea caută să scape de Soare!

Dar Cerul, care-i prăvăleşte pe înfumuraţi şi-i înalţă pe cei umili, făcu să nimerească pe acolo un senior de neam mare, pe nume Cuosemo; acesta, văzând un giuvaer in mocirlă, o pasăre rară printre porci şi un Soare strălucitor printre nourii zdrenţelor rupte, se simţi atât de atras de ea, încât

cercetă cine era şi unde locuia. Îndată ce ajunse în stăpânirea îndrumărilor cerute, seniorul se înfăţişă mamei vitrege şi i-o ceru pe Cicella de nevastă, făgăduindu-i acesteia o despăgubire de un miar de ducaţi.

Caradonia puse îndată ochii pe pleaşca ce i se dăruia, gândindu-se la fiică-sa, de aceea îi răspunse lui Cuosemo că-l aşteaptă la căderea nopţii, deoarece, între timp, dorea să-şi poftească şi rudele. Cuosemo plecă fremătând de bucurie şi fiecare clipă, până la ceasul când Soarele se duse la culcare în patul de argint pregătit de fluviul Indiei, i se păru nesfârşită, atât de mult tânjea să se culce şi el cu soarele ce-i pârjolea inima. În vremea asta, mama vitregă o închise pe Cicella într-un butoi, cu gândul să toarne peste ea apă clocotită şi, cu toate că ea nu mai păzea acum porcii, s-o opărească, aşa cum se face cu porcul după ce e pârjolit.

Se întunecase de-a binelea şi cerul arăta ca o gură de lup când Cuosemo, ale cărui fierbinţeli şi dorinţe ajunseseră la culme şi care aştepta cu nerăbdare să ajungă ca, printr-o strânsoare zdravănă a nurilor mult iubiţi, să-i dea timp slobod inimii lui împătimite, îndreptându-se plin de neastâmpăr spre casa ei, îşi zicea:

„Iată ceasul când se cere să fac o tăietură în copacul pe care Amorul mi l-a sădit în inimă, ca să ţâşnească din el ana dulceţurilor dragostei! Iată ceasul când trebuie să dezgrop comoara pe care Fortuna mi-a făgăduit-o! Aşa că nu pierde timpul, o, Cuosemo! Când ţi se dăruie purceluşul, dă fuga cu frânghiuţa! O, Noapte, fericită Noapte, prietena îndrăgostiţilor, sufletul şi trupul, oala şi mestecăm Amorului, vino, dă buzna, pentru ca, sub perdeaua umbrelor tale, să mă răcoresc de fierbinţeala care mă mistuie!”

Cugetând el aşa, ajunse acasă la Caradonia, unde, în loc de Cicella, dădu cu ochii de Grannizia, de o cucuvea în locul unui sticlete, de o iarbă porcească în locul unui trandafir îmbobocit; căci Grannizia, cu toate că-şi pusese pe ea veşmintele Cicellei şi cu toate că se spune că haina face pe om („Îmbracă-l pe Ion şi zici că-i baron”), cu toate acestea, zic, părea un păianjen pe o pânză de aur. Nici podoabele, nici aluniţele, nici sulemenelile, nici dichiselile maică-si nu putuseră să-i ia pucioasa din cap, urdorile de la ochi, pistruii de pe obraz, molozul de pe dinţi, negii de pe gât, buboaiele de pe piept şi rapănul de pe picioare; şi duhoarea santinei201 se simţea de la depărtare de o milă.

În faţa acestei arătări, Cuosemo nu-şi putu da seama ce se întâmplase şi, trăgându-se înapoi, ca şi cum ar fi dat ochii cu diavolul, îşi zise:

„Sunt treaz, sau mi-am întors ochii pe dos? Sunt eu, sau nu sunt eu? Ce văd în faţa ochilor? Nefericitule Cuosemo, ţi s-a stricat barca! Asta nu-i chipul care m-a strâns de gât azi-dimineaţă; nu-i înfăţişarea ce mi-a rămas zugrăvită în inimă. Ce vrea să spună asta, o, Fortuna? Unde, unde este frumuseţea, unde este cârligul ce m-a agăţat, arcanul ce m-a înhăţat, săgeata care m-a străpuns? Ştiam eu bine că femeia şi postavul nu se aleg la lumina luminării, dar pe asta am ochit-o la lumina Soarelui. Vai mie, căci aurul de azi-dimineaţă s-a preschimbat în aramă, iar diamantul în sticlă!”

Aşa tot murmura şi bâlbâia printre dinţi Cuosemo; dar, în cele din urmă, împins de nevoie, îi dădu Granniziei un sărut, dar o sărută ca pe o amforă veche, apropiindu-şi şi depărtându-şi de mai bine de trei ori buzele înainte de a-i atinge botul; iar când, totuşi, i-l atinse, i se păru că se află pe ţărmul mării, la Chiaia, la ceasul când vrednice femei aduc mării alt tribut decât parfumurile Arabi ei. Şi deoarece între timp Cerul, ca să arate mai tânăr, îşi vărsase cerneală neagră peste barba albă, şi cum moşia seniorului se afla tare departe, se văzu silit să-şi ducă soţia într-o casă aproape de Panicocoli, unde, azvârlind un sac cât toate zilele peste două lăzi, se culcă cu ea.

Dar cine poate să spună ce noapte groaznică petrecură şi unul, şi altul? Căci, cu toate că era în miezul verii şi noaptea nu ţinea mai mult de opt ceasuri, lor li se păru cea mai lungă dintre nopţile iernii. Din partea ei, nevasta, neliniştită, tuşea, îşi uşura pântecele, îl izbea cu călcâiul, ofta şi, prin cuvinte nerostite, cerea plata pentru casa închiriată; dar Cuosemo se făcea că sforăie şi atâta se tot trase spre marginea patului, ca nu cumva să se atingă de Grannizia, încât până la urmă, alunecând de pe sac, căzu jos peste o oală de noapte şi toate se sfârşiră cu duhoare şi ruşine. O, de câte ori nu-i blestemă soţul pe strămoşii Soarelui care zăbovea atâta, numai şi numai ca să-l ţină cât mai multă vreme sub un asemenea teasc! Cât de mult se rugă ca Noaptea să-şi strângă în grabă catrafusele şi s-o ia la goană, rupându-şi gâtul, şi stelele să se spulbere, ca să-şi poată scutura din spinare, o dată cu venirea zorilor, ziua aceea nefericită!

Aşa că nici nu se arătă bine la faţă Aurora, alungând găinuşele şi trezind cocoşii, că el şi sări din pat, îşi trase cu sufletul la gură pantalonii şi alergă întins spre casa Caradoniei să-i spună că se lasă păgubaş de fiică a şi să-l plătească încercarea cu o coadă de mătură. N-o găsi însă acasă, deoarece se dusese în pădure să aducă o legătură de lemne, cu gândul să pună la fiert apa cu care s-o opărească pe fiica vitregă, închisă în mormântul lui Bachus, cu toate că merita să fie arătată în leagănul Amorului.

Cuosemo, căutând-o în zadar prin toată casa şi dându-şi seama că se făcuse nevăzută, începu să strige:

— Ei, oameni buni, unde sunteţi?

Şi iată că o pisică de Siria, care stătea la gura sobei, grăi pe neaşteptate:

— Miau, miau, nevastă-ta e-n butoi, bătută în cuie şi cetluită, miau, miau!

Cuosemo se apropie de butoi şi auzi un fel de plâns, stins şi înăbuşit; înhaţă atunci o secure ce se afla sprijinită de cămin, sfărâmă butoiul, iar când doagele căzură, se păru că este de faţă la căderea cortinei unei scene pe care o zeiţă iese să recite prologul.

N-aş putea să spun cum s-a făcut că bietul Cuosemo, la vederea unei asemenea frumuseţi nu căzu mort ca trăsnit, dar rămase o vreme ca speriat de spiriduş, iar când îşi veni în fire, alergă s-o îmbrăţişeze pe Cicella, întrebând-o tulburat:

— Cine te-a încuiat în butoiul ăsta nenorocit, comoara inimii mele? Cine mi te-a ascuns privirii, speranţă a vieţii mele? Ce înseamnă asta? O porumbiţă jucăuşă într-o colivie cu cercuri? Şi în locul ei să doarmă alături de mine un grifon?! Cum de s-a putut întâmpla aşa ceva? Vorbeşte, guriţa mea scumpă! Alină-mi sufletul şi uşurează-mi inima!

Cicella îi povesti cele întâmplate, fără a uita o iotă, îi destăinui câte avusese de suferit în casă din clipa când mama vitregă pusese piciorul în prag până când, încercând să-i ia viaţa, aceasta o înmormântase într-un butoi Cuosemo o ascultă, apoi o ascunse în dosul uşii, meşteri butoiul la loc, se duse s-o cheme pe Grannizia şi o azvârli înăuntru, zicându-i:

— Stai olecuţă colea, să-ţi fac un descântec de deochi.

O luă apoi pe Cicella în braţe, o săltă în şa lângă el şi o duse la moşia lui din Pascarola.

Caradonia se întoarse din pădure cu o legătură zdravănă de vreascuri, încinse un foc în lege şi puse deasupra o căldare mare cu apă. Când apa începu să dea în clocot, o vărsă prin gaura butoiului, opărindu-şi fata din cap până-n picioare; Grannizia scrâşni din dinţi, ca şi cum ar fi mâncat iarba — râsului şi i se desprinse pielea de pe trup ca şarpelui când năpârleşte. Când Caradonia crezu că Cicella dăduse ortul popii, descheie butoiul. Dar când, în locul Cicellei (vai, ce privelişte! vai, ce nenorocire!) o zări pe propria ei fiică, opărită din pricina cruzimii ei, îşi smulse părul, îşi sfâşie faţa, îşi sfârtecă pieptul, îşi frânse mâinile, se izbi cu capul de pereţi, bătu din picior şi atâta boci şi se jelui, de adună în jurul ei tot satul. Iar după ce

săvârşi şi slobozi pe gură fel de fel de grozăvenii, neaflându-se mângâieri s-o aline şi nici sfaturi s-o liniştească, alergă valvârtej la un puţ şi acolo— zdup! — cu capul în jos, îşi rupse gâtul, dovedind cât de adevărată este zicala:

Cine seamănă vânt, culege furtună.»

Nici nu se isprăvise bine această povestire că, potrivit poruncii prinţului, se şi înfăţişară Giallaise şi Colaiacovo, unul chelar şi celălalt bucătar al curţii care, îmbrăcaţi în straie de vechi napolitani, recitară egloga care urmează:

TERMA

GIALLAISE ŞI COLAIACOVO

GIAL: Bine te-am găsit, măi Cola!

COLA: Bine ai venit, Giallaise:

GIAL: Tu, de unde?

COLA: De la *termă.*

GIAL: Termă, pe căldura asta?

COLA: Da, e cu atât mai bine!

GIAL: Şi nu crapi de zăpuşeală?

COLA: Aş crăpa de nu m-aş duce.

GIAL: Ce plăcere-ţi face asta?

COLA: Vreau să răcoresc oleacă răul lumii şi turbarea-i peste poate, peste fire, dincolo de-nchipuire.

GIAL: Spune: vrei să-ţi râzi de mine?!

Crezi că am în cap tărâţe?

Că nu ştiu ce-i alb, ce-i negru?

Ce-are *terma* de a face cu-astă lume fără pace?

COLA: Păi, te-ai dumirit buştean!

Crezi că îţi vorbesc de *terma* unde intri-n cămăruţă cât de lung eşti la statură şi te-năbuşi de căldură?

Nu! Eu îţi vorbesc de alta, mai grozavă, încât gândul doar la ea te răcoreşte şi durerile-ţi alină, ale vieţii de restrişte, şi-ţi dezumflă surpătura, dacă-o ai, la codirişte.

COLA: Îmi spui lucruri de mă sperii!

Poate ai un pic de har!

Nu eşti chiar aşa măgar…

GIAL: Toată lumea e o *termă*!

Binele în ea se scurge cu tot răul dimpreună.

Ai plăceri şi ai răsfăţuri, cu toptanul, cu căruţa, cinste şi măriri cu carul?

Pân-la urmă şi de astea eşti sătul şi te înăbuşi.

Dacă ăsta-i adevărul stai şi-ascultă-mă pe mine.

Fie-ţi mângâiere gândul că ajung aici cu toţii, mulţumiţii şi netoţii!

COLA: Zi-i! Îţi fac un dar pe cinste şi casc gura să te-ascult!

GIAL: Iată că zăreşti de pildă, o fecioară preafrumoasă.

Tot la ea îţi fuge gândul, îi trimiţi şi peţitorii şi vă pregătiţi de nuntă…

Vă-nţelegeţi despre zestre şi chemaţi apoi notarul să vă spună buchea legii…

Ieşi şi îţi săruţi nevasta, toată văluri şi dantele;

tu ai straie noi, asemeni prinţilor de mare neam;

vin apoi şi lăutarii, se mănâncă, se dansează şi se-aşteaptă noaptea nunţii.

O aştepţi cu jind, mai tare decât marinarul vântul, decât scriitorul faima, decât hoţu-nvălmăşeaâa şi decât un doctor boala…

Iată că se lasă noaptea, noaptea cea de rău augur, ce pe drept întotdeauna negru doliul şi-l poartă, fiindcă libertatea plânge, că-i în noaptea asta moartă.

Soaţa te cuprinde-n braţe dar nici ea măcar nu ştie că sunt lanţuri de galeră…

Şi se-ntind ca la trei zile mângâierile, sărutul, duioşia şi răsfăţul, iar în ziua cea de-a patra totul a ajuns la termen:

zilele-şi blestemă omul şi-l înjură pe acela care-a pus la cale totul!

De-i vorbeşte biata soaţă îi răspunde în doi peri;

dacă face pe-mbufnata o străpunge cu privirea, iar în pat e ca vulturul cel cu capetele două;

când nevasta îl sărută, dânsul spatele-i întoarce şi din casa asta deci binele s-a dus pe veci.

COLA: Grădinar nefericit e omul care se însoară:

seamănă plăceri o noapte şi un veac apoi culege chinuri şi dureri răscoapte!

GIAL: Unui tată i se naşte

Un copil, o frumuseţe!

Ce plăceri! Ce bucurie!

Mi ţi-l înveleşte-n scutec şi cu feşe-l înfăşoară;

ca pe un cântar l-încarcă şi-i atârnă-n spate-atâtea:

Dinţi de lup, corali, smochine, figurine, tinichele, încât pare, la vedere, vânzător de boarfe vechi.

Îi tocmeşte şi o doică, nu-l mai vede-n ochi de drag, îi vorbeşte chiar peltic:

„*Ţe faţi, odolasul* tatii, *dundunelu* lu’ tăticu, *dodolaşu* lu’ mămica?”

Şi în timp ce se tot miră auzind de „cacă”, „papă”, peste pieptu-i copilaşul cel nevinovat se scapă.

Creşte ca o buruiană, mândru ca o conopidă;

e trimis apoi la şcoală cu dichis şi cheltuială şi când socotesc părinţii c-o să iasă mare doctor, iată că din mâini le scapă şi pe drumul rău apucă;

umblă lela cu stricate, se-nfrăţeşte cu tâlharii, e ortac cu bătăuşii, fură, joacă, risipeşte şi se ceartă şi cu scribii şi cu bărbierii toţi.

Când i-ajunge sula-n coaste tatăl ori mi ţi-l alungă ori blestemul i-l aruncă, ori, să-l facă să-şi adune minţile cumva la loc, într-un vechi castel închide-l pe îndelungat soroc!

COLA: Ce-a făcut cu închisoarea?

Este treabă fără rost!

Cei ce-n cap au gărgăuni numai pentru ştreang sau numai pentru vâslă mai sunt buni! GIAL: Vrei cumva o altă pildă?

Iată, până şi mâncarea, cât e de trebuincioasă, dup-un timp te plictiseşte.

Ia stomacul şi-l îndoapă, muşcă, mestecă, înghite, râgâie, strănută, cască, suge-ţi degetele, dinţii, dă într-una din măsele, amiroase, umple-ţi gura cu de toate, dulci şi acre, slabe, grase pipărate!

Fălcilor le dă doar ghes, umblă prin dugheni şi târguri, căci la urmă tot un drac e:

E ceva ce te apasă, tragi la vânturi, ieşi afară şi, încetul cu încetul, piere pofta de mâncare şi de toate-aşa te saturi, că îţi face greaţă carnea, peştele să-l scuipi îţi vine, dulcele se schimbă-n fiere, vinul îl priveşti cu ură şi de foame-ajungi să-ţi ţină, pe o zi, o sorbitură!

COLA: E un adevăr şi ăsta:

de te-ndopi fără măsură, sănătatea ţi se duce, fiindcă tot ce-i rău îţi intră, cum se ştie, doar pe gură!

GIAL: Joci norocu-n cărţi şi-n zaruri, biliard, barbut, ruletă, şah, şi bacara, şi table, îţi ucizi cu astea timpul, sufletul ţi-l pierzi cu totul, cinstea-ţi pierzi, prietenia, banii ţi se duc pe gârlă, somnul ţi-i coşmar, mâncarea nu-ţi tihneşte nicio clipă;

Eşti cu gândul doar la trista patimă fără de leac.

Ştii, vreo doi s-au înţeles să te-nşele şi să-mpartă tot câştigul între ei.

Când, la urmă, îţi dai seama pe ce drum ai apucat-o, când te-apucă deznădejdea, sufocat de-atâtea pierderi, când dai ochi din nou cu jocul, parcă vezi în faţă ciuma, moartea, cancerul sau focul!

COLA: Fericit e cel ce fuge de asemeni rele patimi!

Ducă-se-n pustii, la dracu, căci, chiar dacă nu-ţi pierzi banul, îţi pierzi viaţa şi elanul!

GIAL: Chiar zăbavele plăcute care nu înseamnă riscuri şi-s prilej de desfătare, tot te plictisesc odată:

Farse, saltimbanci, comedii, dansatoarele pe coardă, ori muierile cu barbă, ori femeia ce gătitul mi ţi-l face cu piciorul, măscărici cu flecuşteţe, caprele ce merg pe roate, tot lehamite îţi fac, şi bufonii şi nebunii, tot ce costă un pitac.

COLA: Bine mai ştia şi Biondo să ne spună în cântare

„Nu e niciun lucru-n lume să-aibă pururi căutare”

GIAL: Muzica e o dulceaţă ce-n tot trupul se prelinge cu atâtea fugi şi triluri, contrapuncte şi acorduri, modulaţii, *passacalii,* voce plină, săltăreaţă, caldă, veselă sau tristă, solo, acompaniată de falseturi şi de basuri, de tenori şi baritoni, instrumente de suflare ori cu clape, ori cu coarde ba de maţ, ba de metal, tot te plictisesc şi ele, şi când nu ai chef de cântec atunci fără multă vorbă spargi vioara, rupi ghitara şi sfărâmi orice *teorbă*!

COLA: Când n-ai chef de niciun cântec poţi s-asculţi şi voci-minune, cânte Stella, Giammatteo, şi-alte voci ca ei, o mie, mai amară-i decât plânsul cea mai dulce simfonie!

GIAL: Cam la fel e şi cu dansul:

Vezi rotiri şi sărituri, paşi săltaţi, bătăi din palme, complimente, piruete…

Toate-ţi plac pentru o clipă, dar curând îţi vor displace;

te vor sâcâi doi paşi, vei privi cu ochii răi dansul evantaiului şi la fel şi dansul torţei şi-ai să pleci de la serbare printre fericite rânduri, cu picioare-nţepenite şi cu capul gol de gânduri.

COLA: Timp pierdut e şi acesta în scălâmbăieli de danţ, nu câştigi nimic din ele, însă pierzi o zi şi-un sfanţ.

GIAL: Vizite, taclale, glume, câte-o farsă cu amicii, nopţile de prin taverne, eu pileală şi risipă, şi apoi destrăbălarea-n fundăturile din Gelsi, şi răscolul din piaţă cu capace de latrină şi cu şpăngi sucite-aiurea;

Nu mai ştii ce e odihna, capu-ţi vâjâie într-una, inima îţi sparge pieptul;

dar când trece floarea vârstei şi când sângele fierbinte nu mai dă nicicum în clocot şi când săbioiul vajnic îţi atârnă mort pe veci, te gândeşti la scurta-ţi viaţă de-anii-aceia sufocată, care falsă-ţi dau plăcere, dar năpastă-adevărată.

COLA: Ce e omului plăcut tocmai ca un foc de paie, tot se mistuie, dispare, şi se pierde-ntr-o văpaie. GIAL: Toate simţurile, cinci, ale omului, au toane:

Toate se tocesc odată, ochiul nu mai vrea să vadă lucruri multe şi frumoase, zvăpăiate, uşurele, *fasturi,* graţii şi *huzururi,* statui, flori, tablouri, dansuri;

nasul nu vrea să miroasă, roze, crini şi violete, ambră, mosc, parfum, *zibetă,* supă, vinuri, şi friptură;

mâna nu vrea să atingă lucruri moi şi drăgălaşe;

gura nu mai vrea să guste bucăţele pe alese;

nici urechea să asculte ştiri şi zvonuri din gazete.

Mai pe scurt, de socoteala stai pe degete s-o faci, tot ce faci, şi vezi, şi simţi tot te plictisesc odată şi plăceri, şi *suferinţi.*

COLA: Prea ar fi unit cu ţărna omul pentru Cer făcut de s-ar bucura pe lume

De deplină mulţumire!

Împăcat atunci se cere să rămână fiecare cu nenorociri mai dese şi cu mulţumiri mai rare.

GIAL: Doar un lucru pe-astă lume nu te plictiseşte veşnic, ci mereu te face vesel, mângâiat şi mulţumit:

e cunoaşterea, unită pe vecie cu bănetul.

Un poet elin, de-aceea înălţa cu glas fierbinte ruga asta către Joe:

„Dă-mi virtute şi avere, fie-ţi asta sfânta voie!”

COLA: Înţelept grăi poetul:

Nici de ban, nici de ştiinţă nu te saturi niciodată.

Căci pe cel ce are-n mână pâinea şi cuţitul, cutea, mare aurul îl face şi nemuritor virtutea!

Atât de desfătătoare se dovedi această eglogă, încât ascultătorii, pironiţi locului de plăcere, cu greu îşi dădură seama că Soarele, ostenit să joace toată ziua dansul lui Canario prin câmpiile Cerului, după ce trimise stelele la dansul Torţei, se retrăsese să-şi schimbe cămaşa. Între timp, prin văzduh se împânziseră umbrele înserării; şi astfel, dându-şi obişnuita întâlnire pentru ziua următoare, cu toţii se duseră pe la casele lor.

SFÂRŞITUL ZILEI A TREIA

ZIUA A PATRA

Cu puţin înainte de a ieşi Aurora să ceară plata pentru *dijmaşi,* căci Soarele nu putea întârzia să răsară, prinţul alb şi prinţesa tuciurie se îndreptară spre locul de întâlnire, unde se şi adunaseră cele zece băsnuitoare care, întrucât se ghiftuiseră cu dude negre, aveau boturile ca mâinile unui *boiangiu*. Se aşezară cu toţii în jurul unei fântâni ce slujea de oglindă unor portocali care-şi întreţeseau frunzarele ca să astupe ochiul Soarelui. Şi, plănuind să-şi omoare cumva vremea până la ceasul când trebuiau puse la lucru fălcile, ca să-i facă plăcere lui Taddeo şi Luciei, se sfătuiră dacă n-ar fi bine să se joace de-a *Ferestrăul,* de-a *Capul sau coroana,* de-a *Ce-am în pumn,* de-a *Ţurca,* de-a *Sfârla,* de-a *Cu soţ sau fără soţ,* de-a *Şotronul,* de-a *Popa-prostul,* de-a *Castanele,* de-a *Borbonacii,* de-a *Picatul* sau de-a *Părechile.*

Dar prinţul, sătul până-n gât de jocuri, porunci să vină un taraf să cânte ceva. Îndată se şi arătă un pâlc de slujitori iubitori de cântece, aducând cu ei lăute, tobe, ţitere, harpe, tamburine, dible, drâmbe, cobze şi, făcând o hărmălaie asurzitoare, după ce înstrunară *Tenorul Abatelui, Zefirul, Cuccara Gianmartino* şi *Bal la Florenţa,* rupseră corzile cu nişte cântece din vremurile bune, pe care mai bine să le deplângi decât să le auzi din nou cântate; şi, printre altele, ziseră lăutarii:

Margareto, fugi de-aice,
Că te ţii mereu de sfadă.
Bine nu poate să-ţi şadă
Pentru fleacuri de caţi price,
Margareto, fugi de-aice!

Și apoi alta:

Tare eşti, iubito, crudă!
Sub papuc m-ai vrea mereu.
Nu-mi ştii dragostea zăludă
Că m-ai chinui mai greu!
Îi dădură apoi înainte cu:
Fugi ploaie călătoare
Că te-ajunge Sfântul Soare,

Cu un pai, cu un mai,
Cu căciula lui Mihai

Şi n-o uitară nici pe asta:

Să *nu plouă, să nu plouă,*
Că m-aş duce-n ţară nouă
Să-i fac grâul dolofan
Lui jupânul Iulian.
Dă-mi, jupâne, lancia,
Să mă duc în Francia
Şi-apoi în Lombardia
La madama Lucia…

Cântecele erau în toi când se aduse pomana bucatelor şi, după ce se îndopară până nu mai putură, Taddeo o îndemnă pe Zeza să dea semnul de pornire, începând ziua cu povestea ei. Iar ea, ascultându— i porunca, aşa grăi:

PIATRA COCOŞULUI

Mineco Aniello, datorită unei pietre găsite în capul unui cocoş, se face tânăr şi bogat; doi şarlatani pun însă mâna pe piatră şi ajunge iar bătrân şi zdrenţăros. Hoinărind prin lume în căutarea binelui pierdut, ajunge in regatul şoarecilor, unde află veşti despre inel şi, ajutat de doi şoareci, îl regăseşte, îşi redobândeşte tinereţea şi bogăţia, şi se răzbună pe cei doi nelegiuiţi.

«Nevasta hoţului nu râde mereu; cine seamănă vânt culege furtună; nu e înşelăciune să nu se descopere şi nici trădare să nu iasă la iveală: zidurile sânl spionii răufăcătorilor, iar hoţia şi curvăsăria fac să crape pământul care, din cele din urmă, le destăinuie fărădelegile după cum veţi auzi, dacă vă veţi ciuli urechile.

Trăia odată, în oraşul Grottanera, un anume Mineco Aniello, atât de uitat de noroc, încât toată averea lui mişcătoare şi nemişcătoare era alcătuită dintr-un cocoşel pitic, pe care-l crescuse ţinându-l ca în palmă. Dar într-o dimineaţă, din pricina foamei, care scoate şi lupul din pădure, auzind cum îi ghiorăie maţele, se hotărî să-şi facă rost de ceva mărunţiş şi duse cocoşul la piaţă unde începu să se târguie cu două poame de necromanţi; până la urmă se învoi să-l lase cu o jumătate de gologan, iar cei doi îi cerură să-l ducă până acasă la ei, unde să-i numere bănuţii în palmă.

Cum mergeau ei aşa, cei doi magi înainte şi Mineco Aniello în urma lor, acesta îi auzi vorbind între ei pe limba hoţilor. Unul tocmai zicea:

— Cine ar fi spus că o să ne întâlnim cu norocul în drum, o Iennarone! Cocoşul ăsta va fi norocul nostru, datorită acelei pietre pe care bine ştii că o are în cap; o s-o încrustăm fără întârziere într-un inel, ca să dobândim tot ce vom şti să cerem.

Iennarone îi răspundea:

— Taci, Iacovuccio, că iată-mă bogat şi nu-mi vine să-mi cred ochilor; abia aştept să scurtăm de cap cocoşul ca să-i dau cu piciorul cerşetoriei şi să mă umflu-n pene; căci în lumea asta, virtuţile fără bani sunt făcute preşuri pentru picioare şi după cum te îmbraci, aşa eşti cinstit.

Mineco Aniello, care rupsese multe *pingele* şi mâncase pâine din multe cuptoare, pricepând unde băteau, când ajunse pe o ulicioară strâmtă, întoarse carena şi o luă pe prăfoasa202, gonind spre casă, unde, îndată ce

ajunse, tăie cocoşul, îi deschise capul, găsi piatra şi o încrusta fără a sta pe gânduri la un inel de alamă. Apoi, ca să-i pună la încercare însuşirile, zise:

— Aş vrea să fiu un tinerel de optsprezece ani. Abia rosti aceste cuvinte, că sângele şi începu să-i alerge mai repede în vine, nervii i se întăriră, picioarele se înfipseră mai bine în pământ, carnea i se făcu mai fragedă, ochii mai plini de viaţă, pletele de argint i se făcură de aur. Gura, care era ca un sat prădat, se umplu de dinţi; barba — *olat* oprit de vânătoare, se făcu pământ bun de însămânţat; într-un cuvânt, se preschimbă pe dată într-o mândreţe de flăcău. Atunci zise iarăşi:

— Mi-aş dori un palat măreţ şi să mă înrudesc cu regele!

Şi unde nu răsări ca din pământ un palat de o frumuseţe de necrezut, cu statui minunate, cu colonade, de te lăsau cu gura căscată, cu picturi înmărmuritoare; argintăriile sclipeau peste tot, aurul era atât de mult, de-l căleai în picioare, giuvaerurile se găseau din belşug, slujitorii mişunau peste tot, caii şi caleştile umpleau grajdurile şi curtea. Atât de mare se arătă a fi, pe scurt, strălucirea avuţiilor sale în ochii lumii, că regele începu să-l ia în seamă şi dori din tot sufletul să i-o dea de nevastă pe fiica lui, Natalizia.

Necromanţii, văzând această mare avuţie ale cărei obârşii le cunoşteau, plănuiră să i-o smulgă lui Mineco Aniello din mână. Meşteriră deci o păpuşă năzdrăvană, din acelea care cântă şi dănţuie mişcate cu ajutorul unor contragreutăţi şi, în straie de neguţători, se duseră la Pantella, fiica lui Mineco Aniello, prefăcându-se că vor să i-o vândă. Fetiţa, văzând un lucru atât de minunat, îi întrebă:

— Cât cereţi pe ea?

Necromanţii răspunseră că nu era pe lume preţ cu care s-o poată plăti, dar că ar putea ajunge în stăpânirea ei, dacă le-ar face şi lor o singură plăcere, şi anume, să-i lase să vadă lucrătura inelului tatălui ei, ca să-i ia tiparul şi să facă şi ei unul asemănător; dacă-i ajuta la treaba asta, ei erau gata să-i dea păpuşa fără să-i ceară un ban. Pantella, care nu cunoştea proverbul: „Gândeşte-te de o sută de ori înainte de a încheia un târg”, se învoi şi le spuse să vină a doua zi dimineaţa, deoarece până atunci o să-l facă pe taică-su să-i dea inelul.

După ce magii plecară şi tatăl se întoarse acasă, Panella îi spuse lui Mineco Aniello atâtea vorbe dulci şi atât de mult îl răsfaţă, încât până la urmă îl înduplecă să-i dea inelul, plângându-se că era copleşită de urât şi că voia să-şi uşureze puţin sufletul. Ziua următoare, la ceasul când măturătorii Soarelui strâng necurăţeniile Umbrelor de pe pieţele cerului, cei doi magi se

înfăţişară şi, îndată ce avură inelul în mână, se topiră ca dracu, de nu se mai văzu de ei nici fumul. Nefericita Pantella simţi cum i se strânge inima, de era cât pe ce să-i bată pentru cea din urmă oară.

Magii o luară la goană şi nu se opriră până nu ajunseră într-o pădure în care crengile copacilor ba dansau *imperticata203,* ba se jucau de-a pâinea la cuptor. De cum se crezură la adăpost de orice primejdie, îi spuseră inelului să destrame toată născocirea bătrânului întinerit. Acesta, tocmai în clipa aceea se afla în faţa regelui şi, pe neaşteptate, cu toţii văzură că i se înălbeşte şi *câlţoşează* părul, i se încreţeşte fruntea, sprâncenele i se fac aspre ca peria, ochii i se injectează, faţa i se zbârceşte, gura-i rămâne fără dinţi, barba i se schimbă într-o pădure încâlcită, spinarea i se gârboveşte picioarele încep să-i tremure şi, colac peste pupăză, veşmintele strălucitoare i se prefac în petice şi zdrenţe.

Regele, dându-şi seama că stătea de vorbă cu un nenorocit de cerşetor, porunci să fie gonit cu lovituri de ciomege şi ocări. Mineco Aniello, văzându-se iar sărac lipit pământului, se duse plângând la fiică-sa şi-i ceru inelul, să dreagă răul ce se abătuse asupra lui. Dar de la fiică-sa îi fu dat să afle doar de festa ce i-o jucaseră cei doi neguţători, şi puţin lipsi să nu se arunce pe fereastră, blestemând neştiinţa fetei care, pentru o nenorocită de păpuşă, îl adusese într-o stare de plâns şi care, pentru un lucru făcut din bucăţi, lăsase pe alţii să-i facă lui bucata. Se hotărî totuşi să umble hoinărind şi vagabondând prin lumea largă, ca banul cel rău, până va avea veşti despre neguţătorii cu pricina.

Aşadar, aruncându-şi în spate o giubea, trăgându-şi în picioare nişte încălţări legate cu sfoară, cu o traistă-n spinare şi cu un băţ în mână, lăsând-o pe fiică-sa ţeapănă şi ca moartă, începu să bată drumurile ca un apucat. Şi atâta îşi osteni picioarele, până ajunse în regatul Pertugiofondo, care era locuit de şoareci; dar abia ajunse el acolo, că şi fu luat drept un spion al pisicilor şi dus în faţa lui Roscone, regele, care-l întrebă cine este şi cu ce gând trecuse hotarele ţării sale.

Mineco Aniello, după ce-i dărui regelui o bucăţică de slănină drept tribut, îi povesti de-a fir— a-păr năpastele ce se abătuseră asupra lui şi sfârşi spunând că avea de gând să-şi mistuie trupul până va afla vreo veste despre blestemaţii care-l jefuiseră de un giuvaer atât de scump, luându-i împreună cu el floarea tinereţii, izvorul avuţiei şi propteaua cinstei.

La aceste cuvinte, Rosicone se simţi ros de milă şi, doritor să-l aline cât de puţin pe bietul om, îi chemă la sfat pe şoarecii cei mai bătrâni, cerându-

le să-şi dea cu părerea asupra nenorocirii lui Mineco Aniello, şi poruncindule să se facă luntre şi punte ca să afle vreo veste despre falşii neguţători. Din întâmplare se aflau printre sfetnici Rudolo şi Saltarello, doi şoareci trecuţi prin ciur şi prin *dârmon* şi care locuiseră vreme de vreo şase ani la un han de drumul mare. Aceştia ziseră:

— Nu te pierde cu firea, *ortace*, că lucrurile or să meargă mai bine decât îţi închipui. Află că, într-o zi, pe când ne aflam într-o odaie la Hanul Cornului, unde poposesc şi se desfată cei mai cinstiţi oameni din lume, cerură acolo găzduire doi drumeţi din Castel Rampino care, după ce-şi îndestulară pântecele şi dădură de fundul ulciorului. Începură să vorbească despre festa ce i-o jucaseră unui moşneag din Grottanera, căruia-i şterpeliseră o piatră cu însuşiri fermecate pe care ei (zicea unul, Iennarone) nu și-ar mai scoate-o din deget, de teamă să n-o piardă, dar pe care fiica moşneagului cu pricina o făcuse pierdută.

Auzind aşa, Mineco Aniello le spuse că, dacă aveau bunăvoinţa să-l însoţească în ţara acelor răufăcători şi să-l ajute să pună iar mâna pe inel, le-ar da o grămadă de caşcaval şi carne sărată, încât să se poată ospeţii în lege împreună cu domnul lor. Cei doi, simţind că era vorba de un câştig pe cinste, făgăduiră să se dea peste cap, să-l ajute și până-n pânzele albe şi, cerând învoirea Şoricimii-sale, plecară împreună cu el.

După o lungă călătorie, ajunseră ei la Castel Rampino, şi-i cerură lui Mineco Aniello să se oprească la umbra unor copaci, pe malul unui râu care, asemenea unei lipitori, sugea sângele lucrătorilor şi-l azvârlea în mare. Cei doi şoareci găsiră casa magilor şi văzură că Iennarone nu-şi mai scotea de loc inelul din deget, aşa că se hotărâră să dobândească victoria printr-un şiretlic.

Iar pe când Noaptea ungea cu cerneală obrazul cerului, ars de Soare, şi Iennarone dormea dus, Rudolo începu să-i roadă degetul în care purta inelul. Necromantul, simţind că-l doare, scoase inelul şi-l puse pe măsuţa de lângă pat. Fără a sta pe gânduri, Saltarello îl luă în gură şi alergară amândoi îndată să-l caute pe Mineco Aniello. Acesta, mai bucuros decât osânditul căruia tocmai când i se pune laţul de gât i se aduce la cunoştinţă iertarea, îi schimbă pe dată pe necromanţi în măgari şi, potrivind pe spinarea unuia din ei mantaua în loc de şa, săltă călare ca un ditamai conte, iar pe celălalt îl încarcă până-l *speti* cu slănină şi caşcaval. Îi struni apoi din frâu spre Pertugiofondo unde, dăruind totul regelui şi sfetnicilor, le mulţumi pentru binele redobândit datorită lor, şi se rugă Cerului ca nicio capcană să nu-i

mai poată prinde, nicio pisică să nu le mai poată face răii şi niciun fel de arsenic să nu le mai poată aduce neplăceri.

După ce plecă din ţara şoarecilor şi ajunse la Grottanera, se preschimbă într-un flăcău încă şi mai arătos şi fu primit de rege şi de prinţesă cu cea mai mare dragoste ce se poate închipui; iar după ce dădu poruncă să fie aruncaţi cei doi măgari de pe creasta unui munte, se bucură de viaţă împreună cu nevastă-sa şi nu mai scoase inelul din deget, de teamă să nu atragă asupră-şi altă nenorocire, întrucât:

Cine se arde cu supa, suflă şi-n iaurt»

CEI DOI FRAŢI

Doi fraţi, Marcuccio şi Parmiero, unul bogat şi plin de păcate, celălalt cinstit şi sărac, după multe întâmplări ajung, dimpotrivă, cel sărac şi dat uitării de cel bogat, baron, iar cel bogat, căzut în neagră sărăcie şi în pragul spânzurătorii; recunoscut însă nevinovat, fratele sărac îşi împarte averea cu el.

Tare se arătă mulţumit prinţul de soarta lui Mineco Aniello şi cu toţii binecuvântară de o mie de ori şoriceii care-l ajutaseră pe bietul om să intre iar în stăpânirea pietrei vrăjite, făcându-i pe necromanţi să plătească cercul de pe un deget cu un laţ de gât. Dar cum Cecca îşi ridicase capul să-şi dea drumul gurii, îşi proptiră toţi odaia cuvintelor cu poarta tăcerii, iar ea vorbi după cum urmează:

«Nu este parapet mai sigur împotriva asalturilor sorţii decât virtutea, leac împotriva otrăvii nenorocirilor, stâlp de sprijin în calea năpastelor şi port salvator în faţa chinurilor; virtutea este aceea care te scoate din mocirlă, te scapă din gheara furtunilor, îţi stă pavăză în faţa nefericirilor, te ajută la nevoie, îţi alină durerile şi te apără de moarte: precum veţi vedea din povestea care mă mănâncă la limbă să v-o spun.

Era odată un tată, care avea doi fii, pe Marcuccio şi pe Parmiero; iar când ajunse în pragul încheierii socotelilor cu natura, şi pe cale să sfâşie registrul vieţii, îi chemă pe cei doi la căpătâiul patului său de suferinţă şi le zise:

„Fiţi binecuvântaţi, fiii mei; iată că nu vor mai întârzia multă vreme zbirii timpului să spargă poarta anilor mei spre a face, împotriva legilor Regatului, o poprire asupra zestrei vieţii, pentru ceea ce-i datorez pământului; de aceea, iubindu-vă ca pe luminile ochilor mei, n-aş vrea să mă despart de voi fără a vă lăsa o amintire plăcută, pentru ca să puteţi naviga, împinşi de *tramontana* sfaturilor bune, prin golful strădaniilor şi să ajungeţi în port sigur. Deschideţi-vă deci bine urechile, deoarece, cu toate că s-ar părea că nu face doi bani ce vă las, să ştiţi că darul meu este o bogăţie care nu poate fi jefuită de răufăcători, o casă pe care nu vor fi în stare s-o dărâme cutremurele, un ogor pe care nu-l va secătui seceta.

Aşadar, *in primo et ante omnia204*, temeţi-vă de puterea Cerului, căci toate cele bune şi cele rele de acolo ne vin; cine se abate de la drumul Cerului, îşi frige degetele.

Nu vă lăsaţi copleşiţi de trândăvie, stând ca porcii în cocină; cel ce-şi biciuieşte calul nu se poate chema argat de grajd; să vă ajutaţi unul pe altul cu ghearele şi cu dinţii; cine lucrează pentru alţii, mănâncă pentru sine.

Chivernisiţi-vă cu socoteală avutul; cine strânge, câştigă; cine are de unde, mănâncă ciorbă bună; păstrează ce dobândeşti şi nu face lucruri de ruşine; buni sunt prietenii şi rudele şi vai de casa în care nu se află nimic; iar corabia împinsă de vânt, pluteşte; cine n-are bani e un bădăran şi un măgar ce are veşnic suferinţa-n dar; de aceea, prietene, nu te întinde mai mult decât ţi-e plapuma; nu uita că nemulţumitului i se ia darul şi că bucătăria mică face casa mare.

Nu fi prea din cale afară de vorbăreţ, că limba n-are os şi se răzbună pe dos; deşteptul aude, vede şi tace, dacă vrea să trăiască în. Pace; tot ce vezi şi auzi, păstrează pentru tine; cine are puţin de mâncare să vorbească puţin, căci vorba multă — sărăcia omului şi vorbele nu potolesc foamea.

Mulţumiţi-vă cu puţin; mai bine colivă pe săturate decât colaci pe terminate; mai bine să te bucuri cu puţin, decât să te chinui cu mult; cine n-are carne, să se mulţumească cu supa; cine n-are nimic, să se culce eu nevasta; *quotquot autem205*, descurcă-te cum poţi. Cine n-are pulpa, mulţumească— se cu ciolanul.

Însoţiţi-vă totdeauna cu cei mai buni decât voi şi plătiţi voi spezele; spune-mi cu cine te însoţeşti, ca să-ţi spun cine eşti; mărul putred le strică şi pe cele bune; cine doarme cu câinii, nu se trezeşte fără purici; celui viclean dă-i haina de pe tine şi lasă-l să se ducă departe, căci tovărăşia rea te duce la spânzurătoare.

Gândeşte-te bine înainte de a te apuca de ceva, căci numai prostul închide grajdul după ce au ieşit boii; gura plină merge ca moara, iar goală, nu mai are ce măcina; mestecă şi pe urmă înghite: graba strică treaba; cine se scoală de dimineaţă, ajunge departe.

Feriţi-vă de certuri şi de uneltiri şi nu puneţi piciorul pe orice piatră; cel ce sare peste prea mulţi pari se trezeşte cu unul înfipt în spate. De unde nu este, nici Dumnezeu nu cere; ulciorul nu merge de multe ori la apă; spânzurătoarea e făcută pentru nenorociţi. Cine se fereşte de cârlig, piere de cuţit.

Nu lăsaţi să vi se urce la cap fumurile trufiei; la masă se cere altceva decât şerveţele albe; capul ce se pleacă, sabia nu-l taie; copil cuminte şi babă frumoasă nimeni n-a văzut.

Nu tot ce zboară se mănâncă. Alchimistul meşter trece, eprubeta prin cenuşă, să nu prindă fum, iar omul cumsecade să-şi treacă prin cenuşă gândurile pline de îngâmfare ca să nu-l afume înfumurarea. Nu vă însuşiţi gândurile lui Rosso: dacă te amesteci în tărâţe, te mănâncă porcii; e o nerozie să pui bir pe castraveți și jug de cai.

Nu vă încâlciţi printre seniori şi duceţi-vă mai degrabă să aruncaţi năvodul decât să slujiţi la curte;

dragostea seniorului e ca vinul de damigeana: seara e bun, iar dimineaţa oţetit; de la seniori nu te poţi aştepta decât la vorbe frumoase şi mere putrede; la curte facerile de bine sunt fără rost, planurile fără noimă şi nădejdile spulberate; asuzi fără milă de tine însuţi, alergi fără odihnă, dormi fără linişte, îţi faci nevoile fără luminare şi mănânci fără poftă.

Păziţi-vă de bogatul sărăcit, de săracul îmbogăţit, de cerşetorul deznădăjduit, de slujitorul înrăit, de prinţul neştiutor de carte, de judecătorul pomanagiu, de femeia geloasă, de omul care lasă lucrurile de azi pe mâine, de destrăbălaţi, de oameni spâni şi de femeile cu barbă, de râurile liniştite, de drumurile nelimpezi, de vecinii răi, de pruncii smiorcăitori şi de omul pizmaş.

Străduiţi-vă, în sfârşit, să înţelegeţi că dacă ai carte, ai parte, că numai cine are ceva în dovleac, i— a ieşit măseaua de minte şi a făcut ochi, poate să-şi caute popas în mijlocul pădurii; nu uitaţi că roibului de soi nu-i lipseşte şaua.

Aş vrea eu să vă spun multe altele, dar simt că se apropie caznele morţii şi mi se gâtuie răsuflarea."

Vorbind el aşa, abia avu putere să ridice mâna să le dea binecuvântarea din urmă, căci, coborâte fiindu-i pânzele vieţii, intră în portul jelaniilor lumii.

Lui Marcuccio cuvintele tatălui îi merseră la inimă, se puse cu burta pe carte, apoi trecu prin felurite academii luându-se la întrecere cu studenţii asupra lucrurilor virtuoase, aşa că, încetul cu încetul, ajunse cel dintâi cărturar al acelei ţări. Dar cum sărăcia este moneda cea mai lipicioasă a virtuţii, şi cum de pe omul uns cu uleiul Minervei se scurge cu totul apa norocului, bietul om rămase mereu zdrenţăros şi jegărit, dârz şi cu sufletul curat, sătul să întoarcă pe faţă şi pe dos textele şi flămând să lingă o tigaie, ostenit să studieze avocăţia şi cu totul lipsit de ajutor, lucrând fără încetare asupra *Indigestului206* şi totdeauna nevoit să postească.

Parmiero, în schimb, începu să-şi ducă traiul cum se nimerea, lăsând totul la voia întâmplării, pierzându-şi vremea cu jocul de cărţi şi prin taverne, crescând mare, mare, dar fără să se aleagă nimic de capul lui. Cu toate acestea, de voie, de nevoie, strânse destui bani şi se descurcă de minune.

Văzând această stare de lucruri, Marcuccio se căi că, urmând sfaturile tatălui său, ajunsese pe drumuri; căci Donato207 nu-i donase nimic, *Cornucopia208* nu făcuse alta decât să-l aducă la sapă de lemn, iar Bartolo209 nu-i pusese nimic în *bărdacă*, pe când Parmiero, desfătându-se cu zarurile, ajunsese ca un zaraf şi, trecându-şi prin mâini mărunţişul, îşi umpluse bine măruntaiele.

În cele din urmă, nemaiputând ţine piept imboldului nevoilor, Marcuccio se duse la fratele său şi-l rugă, dat fiind că norocul îl făcuse fiu al găinii albe210, să-şi aducă aminte că aveau acelaşi sânge şi că amândoi ieşiseră din acelaşi pântece. Parmiero care, de la înălţimea trufiei averii agonisite se dovedea a fi ajuns cât se poate de zgârcit, îi răspunse:

— Tu, care ai vrut să treci prin şcoli, urmând sfaturile tatălui tău şi mi-ai aruncat mereu în faţă că-mi pierd vremea cu prieteni deocheaţi şi cu jocurile de noroc, du-te acum de-ţi roade cărţile şi lasă— mă pe mine de capul meu, că destul m-am muncit să agonisesc bruma de gologani pe care-i am. Eşti bărbat în toată puterea cuvântului şi om cu judecată, aşa că trebuie să înţelegi că dacă nu ştii să te descurci în viaţă, o faci pe socoteala ta. Fiecare pentru sine, şi Dumnezeu pentru toţi. Dacă n-ai bani, cere-i damelor de cupă. Ţi-e foame? Înghite-ţi limba! Ţi-e sete? Suge-ţi degetele!

Şi, vorbindu-i aşa, îi întoarse spatele. Marcuccio, văzându-se întâmpinat cu atâta cruzime de fratele lui bun, fu cuprins de amarnică deznădejde şi, hotărât să spele aurul sufletului din pământul trupului cu apa năvălită pe jgheabul disperării, se îndreptă spre un munte înalt, înalt, care, ca spion al pământului, cerceta înălţimile văzduhului şi, asemenea unui sultan al munţilor, cu turban de nouri în jurul creştetului, se ridica în slăvi să-şi ţintuiască pe frunte luna. Ajuns acolo şi căţărându-se, pe cât îl ajutau puterile, pe o potecă îngustă cât muchia de cuţit, printre surpături şi prăvălişuri, îndată ce se văzu pe piscul în faţa căruia se căsca o prăpastie înspăimântătoare, suci cheia izvoarelor ochilor şi, după ce se jelui îndelung, tocmai se pregătea să se arunce cu capul în jos, când, pe neaşteptate, o femeie negrăit de frumoasă, îmbrăcată în verde, cu o ghirlandă de foi de laur în părul mătăsos, de aur, îl apucă de braţ şi-l dojeni:

— Ce vrei să faci, nefericitule? Unde te laşi târât de nebunie? Tu eşti virtuosul care a prăpădit atâta ulei şi s-a lipsit de atâta somn numai să înveţe? Tu eşti acela care, pentru a face să-ţi zboare faima asemenea unei *spalmata211* cu pânzele întinse, ţi-ai întins de atâtea ori palma s-o lovească varga învăţătorului? Iar acum te pierzi cu firea la capăt de drum şi nu te foloseşti de armele pe care le-ai călit în covălia învăţăturii, împotriva mizeriei şi a nenorocului? Au nu ştii că virtutea este un leac vrăjit împotriva veninului sărăciei, un tun împotriva catarului invidiei, o reţetă împotriva bolii timpului? Nu ştii că virtutea este busola ce te scoate la liman printre vânturile năpăstuirilor? Nu ştii că e o torţă ce-ţi luminează drumul prin ceaţa strădaniilor şi o cheie de boltă de neclintit împotriva cutremurelor? Reîntoarce-te, sărmane om, reîntoarce-te la tine însuţi şi nu da uitării lucrul ce-ţi poate sări în ajutor la caz de primejdie, să-ţi dea putere când te copleşeşte nenorocirea, şi linişte când te apucă deznădejdea! Află că însuşi Cerul ţi-a îndreptat paşii spre muntele acesta, atât de greu de înfruntat şi care este însuşi sălaşul Virtuţii, pentru ca tocmai Virtutea, cea pe nedrept învinuită de tine, să te smulgă din ghearele gândurilor de pierzanie care, dacă te laşi învins de ele, te împing spre prăpastie. Aşa că trezeşte-te, redobândeşte-ţi liniştea şi schimbă-ţi gândurile! Şi pentru că Virtutea e totdeauna binevoitoare, totdeauna gata să-ţi sară într-ajutor, poftim, ia hârtia asta în care se găseşte un praf tămăduitor şi du-te în regatul Campolargo. Acolo o s-o afli pe fiica regelui acelei ţări, care se află la *confitemini212* şi nu află leac împotriva răului de care suferă; iar tu pune-o să bea praful ăsta într-un ou crud şi îndată o să dai *pitac* de *descartiruire* bolii ei, care asemenea unui soldat din trupă, o vlăguieşte de viaţă. Pentru asta o să fii răsplătit cu atâta dărnicie, încât o să trăieşti pe picioare tale, fără să mai ai nevoie de ajutorul nimănui.

Marcuccio, care o recunoscu pe femeie din cap până-n călcâie, i se aruncă la picioare, îi ceru iertare pentru greșeala pe care era cât pe ce s-o săvârşească, şi-i zise:

— Iată-mă că-mi smulg zeghea de pe ochi şi cunosc, după chipul tău, că tu eşti însăşi virtutea, cea de toţi lăudată şi de atât de puţini urmată; tu eşti Virtutea care face să iasă la lumină harul înnăscut, care ascute mintea şi trezeşte dreapta judecată, care te face să îmbrăţişezi cinstitele strădanii şi să-ţi pui aripi pentru a zbura spre sferele cereşti. Te cunosc şi mă căiesc amarnic că n-am ştiut să mă slujesc aşa cum se cuvine de armele pe care tu mi le-ai dat; dar îţi făgăduiesc că de azi înainte mă voi înarma atât de bine

cu contraveninul tău, încât n-o să-mi poată veni de hac nici măcar durerile din martie.

Marcuccio tocmai se pregătea să-i sărute tălpile picioarelor, dar ea se făcu nevăzută, lăsându-l alinat ca pe un biet bolnav, căruia, o dată scăpat de primejdie, i se dă rădăcină213 cu apă proaspătă.

Coborând de pe munte, Marcuccio se îndreptă spre Campolargo şi, ajuns la palatul regal, trimise să fie înştiinţat regele că voia să vină cu leacul pentru vindecarea bolii fiicei lui. Cu multă pompă, slujitorii regelui îl urcară în iatac, unde o găsi pe nefericita fată culcată pe un aşternut curat, atât de vânătă la faţă şi de mistuită de boală, de nu mai era decât piele şi os. Ochii îi erau atât de adânciţi în orbite, încât pentru a le vedea luminile, ţi-ar fi trebuit luneta lui Galileu; nasul îi era atât de ascuţit, încât ar fi putut uzurpa întrebuinţarea supozitorului; obrajii îi erau atât de scofâlciţi, încât părea Moartea din Sorrento214: buza de jos îi cădea peste bărbie; pieptul îi era ca o *scoabă*; braţele ca nişte picioare de miel descărnate; era, într-un cuvânt, atât de pierită, încât cu paharul milei puteai să închini în cinstea compătimirii.

Lui Marcuccio îi ţâşniră lacrimile din ochi văzând în ce hal de slăbiciune se afla, gândindu-se cât de neajutorată este firea omenească supusă loviturilor timpului, schimbărilor sufleteşti şi greutăţilor vieţii. Ceru însă un ou moale de puică, îl ţinu abia cât ai clipi din ochi deasupra focului şi puse înăuntru praful, o făcu pe prinţesă să-l bea cu de-a sila şi o acoperi cu patru pleduri. Îndată după aceea, când Noaptea nici nu izbutise să pună stăpânire pe lume şi să-şi întindă cortul, prinţesa îşi chemă jupâniţele, cerându-le să-i schimbe patul leoarcă de sudoare; iar după ce se zvântă şi fu îmbrăcată în rufărie curată, ceru de mâncare, lucru ce nu se mai întâmplase niciodată în cei şapte ani cât zăcuse la pat. Prinzând cu toţii nădejde, îi dădură o supă; apoi, cum pe zi ce trecea se înzdrăvenea, prindea puteri şi-i creştea pofta de mâncare, nu trecu nicio săptămână şi se pomeni cu totul pusă pe picioare. Regele îl cinsti pe Marcuccio ca pe un rege al medicinei şi nu numai că-i dădu în stăpânire o moşie întinsă, făcându-l baron, dar îl numi şi mare sfetnic al curţii sale, însurându-l cu cea mai bogată doamnă din ţară.

În vremea asta Parmiero ajunse la sapă de lemn, căci banii câştigaţi la jocul de cărţi cum vin, aşa se duc, iar norocul jucătorului cu cât creşte, cu atâta se prăbuşeşte mai tare; aşa că, pomenindu-se din nou sărac şi nenorocit, se hotărî să umble prin lume până când, o dată cu schimbarea locului, o să i se întoarcă iar roata norocului, sau o să i se şteargă postul de

pe rolul vieţii215. După şase luni de călătorie, ajunse astfel în Campolargo, atât de rebegit şi de zdrenţuit, încât abia de se mai putea ţine pe picioare. Văzând că nu avea pe ce să se trântească, mort de oboseală cum era şi simţind că foamea îi roade din ce în ce mai rău stomacul, iar veşmintele curgeau de pe el în zdrenţe, fu apucat de atâta deznădejde, încât intră într-o casă veche, dincolo de zidurile cetăţii, îşi scoase legăturile încălţărilor care erau făcute din cânepă şi bumbac, le legă una de alta şi făcu un laţ zdravăn, îl legă cu un capăt de o grindă, apoi se urcă pe un morman de bolovani pe care el însuşi îi adunase şi în curând se legănă în aer.

Soarta vru însă ca grinda, toată putredă şi roasă de cari, să se rupă în două din pricina greutăţii lui; şi iată-l pe spânzurat viu, căzând şi lovindu-se cu şoldul atât de tare de bolovani, încât mai simţi durerea şi câteva zile după aceea! Dar frângându-se grinda, unde nu începu să plouă din ea cu lănţişoare, colane şi inele de aur care fuseseră ascunse în găurile săpate de cari; printre alte lucruri, Wai căzu jos şi o pungă de marochin doldora de scuzi.

Parmiero, văzând că printr-un salt de spânzurat sărise peste groapa sărăciei, de unde înainte se legăna în văzduh de deznădejde, acum simţea că plutește prin văzduh de bucurie, încât picioarele nici nu-i mai atingeau pământul. Puse deci mâna pe bogatul dar cu care-l procopsea norocul şi alergă într-un suflet la un han, să mai prindă puteri, deoarece era cu totul secătuit de vlagă. Dar se întâmplă că lucrurile acelea fuseseră furate de nişte hoţi tocmai de la hangiul la care Parmiero se duse să mănânce, şi ascunse în grinda numai de ei ştiută, ca să le ia apoi de acolo şi să le cheltuiască bucată cu bucată! Aşa că, îndată ce Parmiero, după ce-şi umpluse bine stomacul, scoase punga să plătească, hangiul o recunoscu, chemă fără zăbavă câţiva zbiri, muşterii obişnuiţi ai hanului, şi-l umflară pe sus.

Cărat cu ceremonia cuvenită în faţa judecătorului, după ce fu scotocit în grabă prin buzunare şi se descoperi asupra lui dovada limpede a hoţiei, iar apoi fu pus faţă-n faţă cu cel păgubit, osânda nu întârzie să-i fie rostită ca pentru un vinovat fără putinţă de tăgadă şi i se hărăzi să joace în trei216, joc în cursul căruia urma să facă morişca cu picioarele. Nenorocitul, văzând că ajunsese la mare strâmtoare şi că pentru el ajunul unor şireturi trebuia să ducă la o sărbătoare a ştreangului, iar faptul că pusese la încercare o grindă putredă, la stâlpul unei spânzurători nou-nouţe, începu să se zbată şi să. Strige că era nevinovat şi cerea recurs împotriva acestei sentinţe. În timp ce el ţipa şi urla pe stradă că asta nu era dreptate şi că oamenilor sărmani nu li

se dă ascultare, că osândele se dădeau cu picioarele, după cum se nimerea, şi că el, dacă nu-l unsese pe judecător, nu-i dăduse bacşiş grefierului, saftea aprodului şi aldămaş procurorului, era acum trimis să facă cruciuliţe prin văzduh pentru desfătarea meşterei văduve217, se întâlni din întâmplare cu fratele său.

Acesta, fiind acum mare sfetnic şi *caporuota218*, opri din drum cortegiul justiţiei să asculte plângerile osânditului. Iar după ce acesta îşi înfăţişă toate nemulţumirile, îi zise:

— Nu te pierde cu firea, că nici nu ştii ce noroc te aşteaptă: află că, fără îndoială, tu, care la prima încercare ai găsit un lănţişor de trei palme, de data asta ai să dai peste unul de trei coţi. Aşa că fii vesel, deoarece spânzurătorile sunt surorile tale dulci, şi acolo unde alţii îşi deşartă viaţa, tu ştii să-ţi umpli punga.

Parmiero, auzind că era luat în bătaie de joc, îi răspunse:

— Eu cer dreptate şi nu să fiu luat în derâdere; află că n-am de-a face nici în clin, nici în mânecă cu învinuirea ce mi s-a aruncat în spate, deoarece sunt om cinstit, cu toate că mă vezi prăpădit şi zdrenţăros; se ştie doar că nu haina-l face pe om. Dar fiindcă nu i-am dat ascultare lui Marchionne, tatăl meu şi fratelui meu Marcuccio, iată-mă trecut prin ciurul legii şi pe cale să cânt un madrigal în trei la picioarele călăului.

Marcuccio, auzindu-l pe osândit pomenind numele tatălui său şi pe al lui, simţi cum i se răscoală sângele şi, uitându-se ţintă la Parmiero, i se păru că l-ar cunoaşte; în cele din urmă, recunoscându-l se simţi copleşit de ruşine, de dragoste frăţească, de milă, de dorinţa de a se face dreptate şi de gândul că i se călca în picioare cinstea, îi era ruşine că-i fusese dat să-şi descopere fratele sub chipul unui osândit şi tremura văzându-l ajuns la ananghie. Sângele trăgea de el ca un cârlig, îndemnându-l să dreagă nenorocirea, dar, pe de altă parte, onoarea îl trăgea îndărăt, de teamă să nu se facă de ruşine în faţa regelui, dezvăluindu-i-se ca fiind fratele unui osândit *de menatione uncini219*; legea cerea să vină în ajutorul părţii păgubite, dar mila îi poruncea să-şi scape fratele de la moarte.

În timp ce Marcuccio îşi cumpănea astfel gândurile şi stătea cu capul plecat, iată că se arătă un uşier al judecătorului, alergând de abia-şi mai trăgea sufletul, cu limba scoasă şi strigând:

— Opriţi-vă!… Staţi… Mai încet!… O clipă numai!…

— Ce s-a întâmplat? îl întrebă sfetnicul.

— S-a întâmplat un lucru nemaipomenit, spre marea șansă a flăcăului ăstuia; doi răufăcători, ducându-se să mai ia niscai aur dintr-o tainiţă a lor, aflată în grinda unei case dărăpănate, nemaigăsind nimic în ascunzătoare, fiecare începu să-l bănuiască pe celălalt că ar fi pus mâna pe comoară; aşa că s-au încăierat şi s-au rănit de moarte unul pe altul. Ajunşi în faţa judecătorului, au mărturisit totul; astfel, recunoscută fiind nevinovăţia bietului osândit, am fost trimis să vin în fugă să împiedic împlinirea osândei şi să-l pun în libertate pe nevinovat.

Auzindu-l, Parmiero se făcu mai înalt cu o palmă, de unde înainte se temuse că i se va lungi limba de un cot. Marcuccio, văzând că cinstea fratelui era fără pată, îşi smulse masca de pe faţă şi i se descoperi, spunându-i:

— Iată, frăţioare, în sfârşit te-ai încredinţat că patimile şi jocul de cărţi au însemnat nenorocirea ta şi că numai virtutea poate să-ţi facă plăcere şi să-ţi aducă binele. Aşa că vino la mine şi simte-te ca acasă, că doar fraţi suntem; acolo ne vom bucura împreună de roadele virtuţii care atât de mult te plictisea, iar eu, uitând de jignirea ce mi-ai adus-o, voi ţine la tine ca la luminile ochilor mei.

Astfel, după ce-l îmbrăţişa cu drag, îl duse acasă la el, îl îmbrăcă din cap până-n picioare şi-i dovedi cu prisosinţă că toate sunt deşertăciuni şi că:

Numai virtutea îl face pe om fericit.»

ŞOIMUL, CERBUL ŞI DELFINUL

Tittone, fiul regelui din Verdecolle, pleacă în căutarea celor trei surori ale lui, măritate una cu un şoim, una cu un cerb, una cu un delfin şi, după o lungă călătorie, dă de urma lor. La întoarcere, vede o fată de rege care se afla în puterea unui balaur, închisă într-un turn şi, făcând un semn, cei trei cumnaţi îi sar în ajutor; cu sprijinul lor îl ucide pe balaur, o scapă pe prinţesă, o ia apoi de nevastă şi se înapoiază în ţara lui împreună cu surorile şi cu cumnaţii.

Mulţi dintre ascultători se dovediră a fi mişcaţi de bunătatea lui Marcuccio pentru Parmiero şi cu toţii glăsuiră că virtutea este o avuţie sigură, pe care nici timpul n-o mistuie, nici furtunile n-o sug în viitoare, nici carii n-o rod, pe când toate celelalte bunuri ale vieţii vin şi se spulberă, iar de cele în chip îndoielnic adunate nu se bucură un al treilea moştenitor! În cele din urmă însă Meneca, vrând să adauge şi mai multă sare celor povestite, se înfăţişă la ospăţul vorbăriei cu întâmplarea ce urmează:

«Trăia odată în Verdecolle un rege, care avea trei fete ca trei nestemate; iar pentru aceste trei fete se mistuiau de dragoste cei trei fii ai regelui din Belprato. Dar cum toţi trei, în urma blestemului unei zâne, fuseseră preschimbaţi în animale, regele din Verdecolle nu se învoi nici mort să le dea fetele.

Atunci, întâiul născut al regelui din Belprato, preschimbat în şoim, chemă la sfat tot neamul păsăresc, la care sfat se înfăţişară cintezoi, pitulici, granguri, scatii, piţigoi, papagali, pupeze, ciocârlii, cuci, ciori şi *alia genera pennatorum 220,* şi le trimise pe toate să facă prăpăd prin livezile din Verdecolle, de nu mai rămase în arbori nici urmă de frunze şi flori.

Cel de al doilea, preschimbat în cerb, chemă toate caprele, iepurii, aricii şi multe alte dobitoace din ţară, punându-le să pustiască semănăturile, încât nu mai rămase în picioare un fir de iarbă.

Cel de al treilea, preschimbat în delfin, după ce se sfătui cu nenumăraţi monştri ai mărilor, făcu să se năpustească asupra ţărmurilor regatului Verdecolle atâtea furtuni, încât nicio luntre nu mai rămase întreagă.

Din pricina aceasta regele, văzând că lucrurile mergeau din ce în ce mai rău şi că nu poate pune stavilă pagubelor pricinuite de cei trei îndrăgostiţi neînduplecaţi, se hotărî să iasă din impas şi se învoi să le dea fetele de neveste. Iar cei trei, nevrând să audă nimic nici de petreceri, nici de nuntaşi,

le luară frumuşel şi le scoaseră din regat. Dar în clipa despărţirii regina, Grazzola, îi dărui fiecărei fete câte un inel, spunându-le că, dacă întâmplarea le va ajuta să se regăsească după o vreme, sau vor da ochi cu o rudă de sânge, se vor recunoaşte datorită inelelor.

Şoimul o duse pe Fabiella, fiica mai mare, pe un munte; atât de nemăsurat de înalt, încât, trecând de hotarele norilor, ajungea cu creştetul acolo unde nu se ştie ce este ploaia, ţinând-o ca pe-o regină, într-un palat ca-n basme. Cerbul o duse pe Vasta, cea mijlocie, într-un codru atât de des, încât Umbrele, chemate de Noapte, nu ştiau pe unde să iasă din el ca să-i alcătuiască suita; acolo o duse să locuiască într-o casă neasemuită, vrednică de o fiică de rege, clădită în mijlocul unei grădini de o frumuseţe fără seamăn. Delfinul înotă purtând-o în spate pe Rita, mezina, în largul mării, unde avea pregătită, deasupra unei stânci ce ţâşnea din valuri, o casă în care ar fi putut locui trei regi de seamă.

Între timp regina, Grazzola, dădu naştere unui fiu căruia-i puse numele Tittone; acesta, ajuns la vârsta de cincisprezece ani, auzind-o pe maică-sa bocindu-le mereu pe cele trei fete măritate cu trei animale, despre care nu mai avea nicio veste, se hotărî să-şi ia picioarele la spinare şi să cutreiere lumea până când va afla ceva de soarta lor. Aşa că, după ce se rugă îndelungă vreme de tatăl şi de maică-sa, căpătă încuviinţarea dorită şi fu înzestrat cu toate mijloacele, precum şi cu suita de trebuinţă la caz de nevoie sau numai ca falâ unui prinţ ca el; pe deasupra, regina îi dărui şi lui un inel aidoma cu celelalte.

Tittone nu lăsă necercetat ungher din Italia, colţ din Franţa şi bucăţică din Spania; trecând prin Englitera, scotocind prin Flandra, scormonind prin Polonia şi, într-un cuvânt, călătorind peste tot din Răsărit până-n Apus, lăsându-şi slujitorii ba prin taverne, ba prin spitale şi rămânând fără un ban în pungă, ajunse în cele din urmă pe muntele unde locuia Fabiella; şi cum stătea el şi se minuna de frumuseţea palatului ei, care avea colţurile de porfir, zidurile de alabastru, ferestrele de aur şi olanele de argint, fu zărit de soră-sa care-l chemă sus şi-l întrebă de unde venea şi ce soartă îi purtase paşii spre acele meleaguri. Când fata auzi numele ţării din care venea şi numele părinţilor lui, cunoscu îndată că el era fratele ei, iar după ce puse alături inelul lui cu al ei, dovada i se arătă a fi de netăgăduit. Atunci îl îmbrăţişa cu nespusă dragoste şi bucurie şi, fiindcă se temea că soţului ei nu i-ar fi făcut plăcere venirea lui, îi ceru să se ascundă.

Când şoimul se întoarse acasă, Fabiella se plânse că i se făcuse dor nespus de părinţi. El îi răspunse: —Lasă-te de gândul ăsta, nevestico, deoarece asta nu s-ar putea întâmpla decât atunci când mi-ar fi mie pe plac.

— Dar cel puţin, nu se lăsă Fabiella, să trimitem după una din rudele mele, să mă mai aline!

— Dar cine crezi tu, se îndoi şoimul, că s-ar încumeta să vină până atât de departe?

— Şi dacă totuşi ar veni, îl întrebă Fabiella, ţi-ar fi atât de neplăcut să-l vezi la faţă?

— Da de ce crezi că nu mi-ar face plăcere să-l văd? se miră şoimul. Îmi ajunge să ştiu că este sânge din sângele tău, ca să-mi fie drag ca lumina ochilor,

Auzindu-l vorbind aşa, Fabiella prinse curaj, îl scoase pe fratele ei din ascunzătoare şi-l aduse înaintea soţului, care-i zise:

— Cinci şi cu cinci fac zece. Dragostea şi prietenia trec şi prin foc, aşa cum apa pătrunde şi prin cizme. Fii bine venit. Fii stăpân aici şi porunceşte ca la tine acasă.

Vorbind aşa, porunci îndată ca Tittone să fie slujit şi cinstit ca el însuşi.

După ce Tittone petrecu cincisprezece zile pe munte, se gândi că a venit vremea să pornească în căutarea celorlalte surori aşa că-şi luă rămas bun de la soră şi de la cumnat. Înainte de a o lua iar la drum, şoimul îi dărui însă una din penele lui, zicându-i:

— Ia pana asta cu tine, dragul meu Tittone, şi păzeşte-o ca ochii din cap, căci s-ar putea să ajungi la atât de mare ananghie, încât s-o preţuieşti ca pe-o comoară. Păstreaz-o şi, dacă ajungi la mare nevoie, arunc-o la pământ şi strigă: „Vino, vino!” şi-ai să-mi mulţumeşti.

Tittone înveli pana într-o bucăţică de hârtie, o puse în pungă şi, după nenumărate sărutări şi îmbrăţişări, cum cerea datina, plecă mai departe. Şi merse, şi merse, cale lungă să ne ajungă, până ce ajunse în codrul în care cerbul locuia împreună cu Vasta; îmboldit de foame, pătrunse în grădină şi tocmai se pregătea să culeagă nişte fructe, când fu zărit de soră-sa, care-l recunoscu datorită inelului, aşa cum se întâmplase şi cu Fabiella. Vasta îl înfăţişă soţului ei, care-l întâmpină sărbătoreşte şi-l cinsti cu adevărat ca pe un prinţ; iar când, după alte cincisprezece zile, se hotărî să plece în căutarea celei de a treia surori, cerbul îi dărui un fir de păr de-al lui, cu aceleaşi cuvinte ca şi şoimul când îi dăruise pana.

Strângându-şi în pungă cei câţiva scuzi dăruiţi de cerb şi tot atâţia din partea şoimului, atâta se aşternu drumului, până ajunse la capătul pământului. Acolo, neputând să se descurce altfel din pricina mării, luă o corabie, plănuind să cerceteze toate insulele, ca să afle vreo veste despre soră-sa şi, slobozind vântul în vele, atâta se suci şi se învârti, până nimeri pe insula unde locuia delfinul cu Rita. Aici abia puse piciorul pe pământ, că fu văzut de soră-sa, întâmpinat şi recunoscut în acelaşi chip; iar când vru să plece să-şi revadă părinţii, delfinul îi dărui un solz, sfătuindu-l să facă întocmai cum îi spuseseră şi ceilalţi.

Întors pe uscat, sări în şaua unui cal, dar abia se îndepărtase cu o jumătate de milă de ţărmul mării, că şi pătrunse într-un codru ce dădea drum slobod spaimei şi Umbrelor, şi unde se ţinea mereu târg de întunecime şi groază. În codrul acela, Tittone se pomeni deodată în faţa unui turn înalt, ridicându-se în mijlocul unui lac care săruta picioarele copacilor, încercând astfel să-şi ascundă urâţenia; iar la una din ferestrele turnului zări o fată nemaipomenit de frumoasă, alături de un balaur înspăimântător, care dormea dus. Deodată, văzându-l pe Tittone, fata îi vorbi supus şi cu glas plin de rugă fierbinte:

— Frumosul meu tânăr, trimis poate de tăria Cerului să-mi aducă un pic de alinare în mijlocul suferinţelor în care mă zbat în acest loc unde nu dă Domnul să mai vezi o faţă de creştin, scapă-mă din puterea balaurului ăstuia plin de cruzime, care m-a răpit de la tatăl meu, regele din Chiaravalle, şi m-a ferecat în turnul ăsta pustiu, unde tânjesc şi lâncezesc şi mai c-am prins mucegai.

— Vai mie, se tângui Tittone, cum aş putea oare să-ţi fiu de folos? Cine s-ar încumeta să răzbată prin lacul ăsta? Cine ar putea izbuti să se caţere pe turn? Cine-ar putea să-l înfrunte pe balaurul înfiorător care te îngheaţă de spaimă numai când te uiţi la el, seamănă groaza pe unde trece şi face să te apuce tremuriciul? Dar stai numai puţin, poate că vom izbuti să-l gonim cu mâna altuia. Pas cu pas, spunea Gradasso, o să vedem noi îndată dacă e drac sau pitpalac!

Şi aruncă pana, firul de păr şi solzul dăruit de cumnaţi, strigând: „Vino, vino!”

Şi deodată, ca şi cum cele trei lucruri ar fi fost nişte picături de ploaie de vară care fac să crească broscoii, se arătară şoimul, cerbul şi delfinul, strigând într-un glas:

— Iată-ne! Care ţi-e porunca?

Văzându-i pe toţi trei în faţa ochilor, Tittone nu mai putu de bucurie şi le zise:

— Nu vreau nimic altceva decât s-o smulg pe sărmana fată din ghearele balaurului, s-o scot din turn, să fac totul aici una cu pământul şi să-mi duc acasă o nevastă de toată frumuseţea.

— Stai numai liniştit, îi răspunse cerbul, că tocmai când te aştepţi mai puţin, dă norocul peste tine. Acu ţi-l facem noi să se învârtă pe un bănuţ221 şi să cam ducă lipsă de loc unde să-şi pună picioarele!

— Să nu pierdem timpul, îi zori corbul. Trebuie să batem fierul cât e cald.

Fără a mai sta pe gânduri, şoimul făcu atunci să se arate un cârd de vulturi, care, zburând până la ferestrele turnului, o răpiră pe fată şi o aduseră lângă Tittone şi cumnaţii lui. Şi dacă de departe fata i se păruse lui Tittone frumoasă ca Luna, de aproape îşi dădu seama că era asemenea Soarelui de frumoasă. Dar în timp ce el o îmbrăţişa şi-i murmura la ureche vorbe dulci, balaurul se trezi şi, ţâşnind pe fereastră, dădu buzna, gata să-l înghită. Atunci cerbul făcu să se arate mulţime de lei, tigri, pantere, urşi şi scorpii care se aruncară asupra balaurului şi-l sfâşiară cu ghearele, făcându-l bucăţele.

Văzând balaurul mort, Tittone tocmai se pregătea să-şi vadă de drum, când delfinul îl opri:

— Stai niţel, că şi eu vreau să-ţi fiu de folos cu ceva.

Şi pentru ca să nu mai rămână vie nici amintirea acelui loc trist şi blestemat, făcu să crească marea care, revărsându-se peste hotarele ei, îmbulzi asupra turnului valuri atât de furioase, încât îl smulseră din temelii.

Tittone le mulţumi cumnaţilor cum ştiu şi cum putu mai bine, cerându-i neveste-si să facă la fel, deoarece numai datorită lor izbutise să scape cu bine dintr-o atât de mare primejdie. Dar ei răspunseră:

— Ba dimpotrivă, tocmai noi se cade să-i mulţumim acestei frumoase, deoarece numai datorită ei ne vom putea întoarce la starea noastră firească de oameni; căci noi, din pricina unei neplăceri pe care mama noastră a primuit-o unei zâne, ne-am născut blestemaţi să purtăm chip de animale, până vom ajunge să scăpăm o fiică de rege de la o mare suferinţă; şi iată că am ajuns şi clipa asta! Iată că şi pe uliţa noastră e sărbătoare! De pe acum simţim în piept duh de viaţă nouă şi sânge proaspăt ne aleargă în vine.

Şi într-o clipită, şoimul, cerbul şi delfinul se preschimbară în trei tineri cum nu se poate mai frumoşi, care unul după altul îl îmbrăţişară pe

cumnatul lor şi-i sărutară mâna noii lor rude, toată copleşită de bucurie.

În faţa unei asemenea privelişti, Tittone scoase un oftat din adâncul pieptului, zicând:

— Of, Doamne, de ce nu au parte de această bucurie şi măiculiţa şi tăicuţul meu? Că amândoi s-ar topi şi s-ar face ciorbă văzându-se procopsiţi eu trei gineri traşi ca prin inel ca ăştia.

— Stai, că nu s-a dus încă baba cu colacii, îl liniştiră cumnaţii. Ruşinea de a ne vedea preschimbaţi în necuvântătoare ne-a silit să fugim din faţa oamenilor, dar acum, odată ce, prin mila Cerului, ne putem arăta şi noi printre semenii noştri, vrem să ne adunăm cu toţii sub acelaşi acoperiş, împreună cu soţioarele, şi să ne ducem cât mai veseli traiul. Aşa că hai s-o luăm sprinteni la drum, căci înainte ca Soarele să-şi despacheteze mâine dimineaţă razele în faţa vămilor Răsăritului, nevestele noastre vor fi alături de noi.

Şi ca să nu bată drumurile pe jos, cum nu aveau cu ei decât iapa numai pielea şi osul a lui Tittone, făcură să răsară ca din pământ o caleaşca minunată trasă de şase lei, în care luară loc câteşicinci. După o zi întreagă de drum, poposiră la un han, unde, în timp ce se pregăteau cele de-ale gurii, îşi omorâră timpul citind mărturiile prostiei oamenilor care se iscăliseră pe pereţi.

Când veni vremea să se ducă Ia culcare, cei trei cumnaţi, prefăcându-se că adorm, se făcură nevăzuţi toată noaptea, astfel că în zori, când stelele, ruşinoase ca nişte fete rămase nemăritate, se ascund de ochii Soarelui, se arătară la han însoţiţi de nevestele lor. Nenumărate fură îmbrăţişările şi negrăită bucuria pe care o încercară; până la urmă însă urcară toţi opt în aceeaşi caleaşca şi, după o călătorie îndelungată, ajunseră la Verdecolle, unde regele şi regina îi întâmpinară cu dovezi de negrăită dragoste, văzându-se în câştig cu capitalul a patru copii pe care-i crezuseră pierduţi si cu dobânda a trei gineri şi a unei nurori, care erau ca patru coloane ale Templului frumuseţii. Cât despre regii din Belprato şi din Chiaravalle, trimiseră să li se vestească ce se întâmplase cu odraslele lor şi amândoi se înfăţişară la ospeţele ce se porniră şi la care untura bucuriei se adăugă la ciorba mulţumirii, despăgubindu-i cu vârf şi îndesat pentru toate nenorocirile îndurate în trecut, căci:

Pentru un singur ceas de mulţumire uiţi veacul crâncen de nenorocire.»

CELE ŞAPTE BUCĂŢI DE ŞORICI

O bătrână cerşetoare îşi ciomăgeşte fiica prea lacomă, care mâncase şapte bucăţi de şorici, şi-l lasă pe un negustor să înţeleagă că o bătea pentru că lucrase prea mult ca să umple şapte fuse, drept care acesta se grăbeşte s-o ia de nevastă. Dar fata, care fugea de lucru ca de ciumă, izbuteşte totuşi, cu ajutorul unei zâne, să-i arate soţului, la întoarcerea acestuia din călătorie, cele şapte fuse toarse şi gata ţesute; în sfârşit, printr-o nouă înşelăciune, îl face pe soţ să n-o mai lase să lucreze, de teamă să nu cadă bolnavă.

Binecuvântară cu toţii gura Menecăi, care povestise atât de plăcut, aducând în faţa ochilor ascultătorilor lucruri petrecute în ţinuturi grozav de îndepărtate. Lucrul acesta o făcu geloasă pe Tolla, trezind în ea dorinţa de a o întrece prin aceleaşi mijloace pe Meneca; aşa că, după ce-şi drese glasul, începu:

«Nu se rosteşte pe lumea asta nicio zicală care să nu strângă în ea sau jumătate sau totul dintr-o întâmplare. De aceea, cel care a zis: „Să stăm strâmb şi să judecăm drept” era om trecut prin ciur şi prin *dârmon* şi poate că a citit poveştile despre Antuono şi Parmiero; succes să ai, Antuono, şi nu clipi, că prinzi pitulicile fără vâsc; se vede din experienţă că lumea asta e un tablou curat şi fără cusur al belşugului şi că în ea cel ce munceşte mai mult, câştigă mai puţin; unde cel care ştie să se folosească de întorsăturile vremurilor şi nu aşteaptă să-i pice mură-n gură pune mâna pe tot ce-i mai bun; că se poate pipăi cu mâna adevărul, că cele prădate şi jefuite de noroc se câştigă cu bărci desfundate şi nu cu galere date cu catran, după cum o să vă fac să auziţi.

Trăia odată o bătrână cerşetoare care, cu o furcă de tors în mână şi scuipându-i pe oameni în drum, mergea din poartă-n poartă cerând de pomană. Şi cum cu iscusinţa şi cu înşelăciunea se trăieşte jumătate de an, într-o zi le dădu să înţeleagă unor fetişcane slabe de înger şi gata să creadă orice, că trebuia să facă nu ştiu ce ciorbă grasă pentru o fiică a ei care era foarte slabă; în felul acesta îşi făcu rost de şapte bucăţi de şorici. Ducându-le acasă împreună cu o legătură zdravănă de aşchii de lemn culese de pe drum, le dădu în primire fiicei sale, Saporita, zicându-i să le pună la foc, în timp ce ea se va duce să mai ceară de pomană niscai verdeţuri pe la grădinari, ca să poată face o supiţă.

Saporita luă şoricii şi, după ce-i răzui de păr, îi puse într-o oliţă şi începu să-i fiarbă. Dar nu fierbeau pe atâta şoricii pe cât simţea ea că-i fierbe gâtlejul, căci mirosul ce ieşea din oală era o sfruntare de moarte pe câmpul de bătălie al poftei de mâncare şi o *citatio ad informandum222* la banca înghiţitoarei; aşa că se stăpâni ea cât se stăpâni, dar până la urmă, aţâţată de adierea fierturii, împinsă din spate de lăcomia ei firească şi prinsă în fălcile foamei care-i rodea stomacul, se lăsă îndemnată să guste o bucăţică. Ogăsi atât de gustoasă, că-şi zise în sinea ei: „Cine moare de frică se face zbir! Asta e! Hai să mâncăm şi întâmple-se ce s-o întâmpla! Că doar nu e vorba decât de nişte nenorociţi de şorici! Ce-aş putea păţi? Doar am piele destulă să plătesc pentru ei!”

Tot îndemnându-se ea aşa, înghiţi cât ai zice peşte unul din şorici. Simţind însă că stomacul îi dădea ghes şi mai tare, întinse mâna după altă bucată; apoi o ciuguli pe a treia şi, bucăţică cu bucăţică, le înfulecă la repezeală pe toate şapte.

După ce săvârşi fapta asta rea, căzu pe gânduri şi, cugetând la greşeala ei, temându-se ca şoricii să nu-i rămână-n gât, găsi de cuviinţă s-o înşele pe maică-sa; aşa că luă o gheată veche, îi tăie talpa în şapte fâşii şi le aruncă în oală. Între timp se întoarse şi maică-sa cu o legătură de verze pe care le mărunţi cu grijă, ca nu cumva să se piardă o frunzuliţă şi, îndată ce apa dădu în clocot, le aruncă pe toate în oală; apoi adăugă un pic de grăsime, căpătată de pomană de la un cărăuş, căruia-i prisosise la ungerea roţilor unei căruţe. Îi ceru apoi fetei să întindă o cârpă peste două lădiţe vechi din lemn de plop, scoase din traistă două felii de pâine mucedă şi, luând din rastel o strachină lată de lemn, făcu pâinea fărâme, vărsă deasupra varza cu fâşiile de talpă şi începu să înfulece.

Îndată însă îşi dădu seama că dinţii ei nu erau de cizmar şi că şoricii de porc, suferind o nouă metamorfoză ovidiană, se schimbaseră în burtă de bivol. Atunci se întoarse turbată de mânie spre fiică-sa:

— Mi-ai făcut-o, scroafă blestemată! Ce porcărie mi-ai pus în ciorbă? Da ce ţi-ai închipuit? Că burta mea e o gheată veche, de i-ai făcut rost de pingele? Hai, mărturiseşte repede cum ai făcut, că dacă nu, mai bine nu te năşteai pe lume, că n-am să-ţi las un mădular întreg!

Saporita începu să tăgăduiască; încolţită fiind însă de mânia bătrânei, dădu vina pe aburii oalei, care-o orbiseră şi-o ademeniseră să săvârşească asemenea faptă urâtă. Bătrâna, care-şi văzu stricată bunătatea de supă, înhaţă o coadă de mătură şi începu s-o croiască atât de zdravăn încât, de

şapte ori ostenind, tot de atâtea ori o înhaţă iar în mină, de o făcu pe fată numai vânătăi.

Un negustor care se întâmpla să treacă prin faţa casei, auzind ţipetele fetei, intră înăuntru şi, văzând turbarea de care era cuprinsă bătrâna, îi smulse băţul din mână, strigându-i:

— Da ce ţi-a făcut biata fală, de vrei s-o omori cu zile? Da ce! Aşa se pedepseşte şi aşa se omoară? Ce! Ai prins-o încercând să rupă o lance sau spărgând puşculiţa? Nu ţi-e ruşine să te porţi aşa cu o biată fetişcană?

— Da tu nici nu ştii ce pocinog mi-a făcut, se apără bătrâna. Neruşinata mă vede că sunt cerşetoare, da nici nu-i pasă şi vrea să mă bage de vie-n mormânt, făcându-mă să cheltuiesc cu doftorii şi cu spiţerii; i-am poruncit, cum au venit căldurile, să nu se omoare prea din cale afară cu treaba, ca nu cumva să cadă la pat, că eu n-am cum să-i port de grijă şi înfumurata, ca să-mi facă în ciudă, a vrut să umple astă-dimineaţă şapte fuse, cu primejdia să capete cine știe ce aprindere de inimă şi să— mi bolească două luni!

Negustorul, auzind despre asemenea faptă, se gândi că hărnicia fetei ar putea să însemne norocul casei sale şi-i spuse bătrânei:

— Domoleşte-ţi mânia, c-am să te scap eu de primejdie, luându-ţi fata de nevastă şi ducând-o acasă la mine, unde am s-o ţin ca pe-o prinţesă, căci, slavă Domnului, eu cresc găinile, îngraş porcul, hrănesc porumbeii şi nici n-am loc să mă învârt prin casă, atâta e de plină cu de toate. Doamne-ajută şi să nu-mi fie de deochi, că am butoaie de grine, lăzi cu făină, urcioare pline ochi cu ulei, băşici şi oale cu untură, hălci de slănină, rafturi întregi cu văsărie, *stânjeni* de lemne, mormane de cărbuni, un lădoi de albituri, un pat de burlac şi, pe deasupra, trăiesc ca un senior din chirii şi alte venituri: unde mai pui că am băgat ceva *părăluţe* în negoţ şi, dacă-mi iese bine treaba, ajung bogat în lege.

Bătrâna, văzând că ploua asupra ei o asemenea avuţie tocmai când se aştepta mai puţin, o luă pe Saporita de mână si i-o încredinţa negustorului după datina napolitană, zicând:

— Ia-o şi a ta să fie pe veci, să vă dea Dumnezeu viaţă lungă, să trăiţi în înţelegere şi să aveţi copii sănătoşi.

Negustorul o cuprinse atunci pe fată de mijloc şi o duse acasă la el, unde nu mai aşteptă să fie ceas şi zi de târg ca să facă pentru ea spezele ce le cerea bărbăţia.

Lunea următoare, se sculă dis-de-dimineaţă şi se duse la piaţă, acolo unde tărăncile îşi strigau mărfurile; cumpără douăzeci de caiere de in pe care le

încredinţa Saporitei, zicându-i:

— Acu poţi să torci cât ţi-o pofti inima, fără teamă că ai să mai dai peste vreo bezmetică turbată ca maică-ta, care-ţi rupea oasele pentru că umpleai fusele. Eu, pentru fiecare zece fuse toarse îţi voi da zece sărutări şi pentru fiecare jurubiţă de in, inima mea. Apucă-te deci cu voie bună de lucru şi când mă voi întoarce de la târg, adică peste vreo douăzeci de zile, arată-mi cele douăzeci de *caiere* toarse şi-ţi voi dărui o pereche de mănuşi roşii, *făţuite* cu catifea verde.

„Ba o să-ţi iasă pe nas! murmură în sinea ei Saporita. S-a şi umplut paharul! Bagă-l din fugă! Dacă aştepţi tu să ai cămaşă făcută de mâinile mele, poţi să-ţi faci rost de pe acum de hârtie de împachetat! Ţi-ai şi găsit! Ei, drace! Da ce-s eu, lapte de capră neagră223, ca să torc în douăzeci de zile douăzeci de caiere de in? Blestemată fie barca ce m-a adus aici! Du-te-nvârtindu-te şi ai să vezi tu inul tors când o face plopul pere şi răchita micşunele!”

De cum plecă soţul, Saporita, care era pe cât de lacomă pe atât de leneşă, nu-şi mai pierdu vremea cu altceva decât să ia saci de făină şi urcioare cu ulei ca să facă umpluturi şi plăcinte prăjite în ulei; într-un cuvânt, de dimineaţă pină seara nu făcea alta decât să ronţăie ca un şoarece şi să înfulece ca o scroafă. Apropiindu-se însă ziua întoarcerii bărbatului, începu să se neliniştească şi să o ia cu răcori la ghidul tămbălăului şi zarvei ce s-ar stârni dacă acesta ar găsi inul neatins, iar lăzile şi amforele golite pină la fund.

Ce-i rămânea de făcut? Luă o prăjină lungă, lungă şi prinse de ea un caier de in plin de puzderii şi de câlţi, înfipse un dovleac de India într-o furcă, legă prăjina de o ieşitură a cerdacului şi lăsă în jos acest strămoş al fusului, ţinând la îndemână un căldăroi de zeamă de macaroane drept taler de apă; şi, în timp ce torcea fire subţiri cât odgoanele de corabie, după fiecare muiere în apă a degetelor se juca de-a carnavalul cu cei ce treceau prin dreptul casei.

Şi se întâmplă să treacă pe lângă casă trei zâne, cărora atât de mult le plăcu această privelişte, încât erau cât pe ce să moară de râs. Zânele o fermecară atunci, dorindu-i ca tot inul din casă să fie pe dată nu numai tors, ci şi ţesut în pânză şi albit, lucru care se şi întâmplă cât ai clipi, aşa că Saporita ajunse să înoate în grăsimea bucuriei văzând ce mare noroc îi plouase din Cer.

Totuşi, pentru ca nu cumva să mai ajungă să fie sâcâită de soţul ei cu asemenea treburi, făcu pe bolnava la pat, după ce pusese sub aşternut o măsură de alune. Îndată ce se arătă soţul, ea se porni pe gemete de mai mare mila și, întorcându-se când pe o parte, când pe alta, făcea să trosnească alunele de se părea că i se rup oasele din încheieturi. Soţul o întrebă cum se simţea şi ea-i răspunse cu un glăscior aproape stins:

— Am ajuns cum nu se poate mai rău, de nu mi-a mai rămas un os întreg. Da ce? Ţi se pare lucru de nimic să torc douăzeci de caiere de in în douăzeci de zile şi să le mai şi ţes pe deasupra? Haide, bărbăţele, că n-ai avut nicio cheltuială cu moaşa, iar ruşinea au mâncat-o porcii. Când oi fi moartă să nu te-apuci să oftezi! „Uf, măiculiță”! Mai bine nu mă supune la asemenea trudă de câine, că n— am chef să-mi *dezdeapăn* eu fusul vieţii numai ca să-ţi umplu ţie fusele.

Soţul, mângâind-o plin de duioşie, o linişti:

— Să-mi fii sănătoasă, nevestico, că mie mi-e mult mai scump războiul de ţesut al dragostei tale decât toate pânzeturile lumii; acu-mi dau bine seama că avea dreptate maică-ta să te pedepsească când prea din cale afară te speteai cu treaba, că, uite, te prăpădeşti văzând cu ochii. Dar nu te pierde cu firea, că eu aş fi în stare să-mi dau şi un ochi numai să te faci iar sănătoasă; aşteaptă niţeluş, că— ntr-o clipă sunt înapoi cu doctorul.

Şi plecă în goană să-l aducă pe meşterul Catruopolo.

Între timp, Saporita ronţăi alunele şi aruncă pe fe reastră toate cojile; iar când veni doctorul, acesta, după ce-i luă pulsul, îi cercetă faţa, îi văzu urina şi mirosul țucalul, cu ajutorul lui Hippocrate şi al lui Galenius hotărî că tot răul i se trage din prea mult sânge şi din prea puţină oboseală. Negustorul, căruia i se păru că aude o prostie gogonată, îi strecură în mână un gologan şi-l trimise acasă plin de mulţumire şi de putoare. Tocmai se pregătea să se ducă în căutarea altui doctor, dar Saporita îi spuse că nu mai era nevoie, deoarece vederea lui o înzdrăvenise cu totul.

Atunci el o îmbrăţişa şi o dojeni, rugând-o ca de atunci înainte să facă în aşa fel, încât să nu obosească, deoarece nu se putea să aibă deodată şi porcu-n coteţ şi slănina-n pod şi nici *butoiul plin şi sclava beată.»*

BALAURUL

Miuccio este trimis de o regină să înfrunte sumedenie de primejdii dar, cu ajutorul unei păsări vrăjite, scăpă cu bine şi spre cinstea lui din toate. În cele din urmă regina moare, iar Miuccio, descoperit că este fiu de rege, o scapă din temniţă pe maică-sa, care ajunge întâia doamnă a regatului.

Povestea celor şapte bucăţi de şorici vărsă atâta grăsime în ciorba plăcerii prinţului, încât era să plesnească de râs, auzind de răutatea prostească şi prostia răutăcioasă a Saporitei, turnată cu atâta saţ de Tolla. Dar Popa, nevoind să rămână nici cu cât e negru sub unghie mai prejos, se îmbarcă pe marea pălăvrăgelilor cu povestea ce urmează:

«Cine sapă groapa altuia, cade el în ea, iar cel care caută să-l tragă pe sfoară pe un al treilea şi un al patrulea, de cele mai multe ori cade în capcana pe care el însuşi a pregătit-o; după cum vă veţi da seama din cele ce veţi auzi despre o regină, care cu mâinile ei şi-a meşterit cursa în care i-a rămas prins piciorul.

Trăia odată în Altamarina un rege, căruia, din pricina cruzimii şi tiraniei sale, în timp ce se afla împreună cu nevastă-sa într-o călătorie de plăcere la un castel, departe de cetate, scaunul de domnie îi fu pângărit de o vrăjitoare. Atunci el puse pe toată lumea să se roage unei statui de lemn, care dădea oracole prin enigme, şi primi răspuns că-şi va recâştiga tronul numai când vrăjitoarea îşi va pierde vederea. Dar vrăjitoarea nu numai că se înconjurase de o gardă straşnică, dar îi recunoştea după miros pe cei trimişi să uneltească împotriva ei, şi-i osândea fără milă.

Văzând că toate încercările lui dădeau greş, regele fu apucat de deznădejde şi, ca să-i facă vrăjitoarei în ciudă, începu să le ia cinstea si o dată cu cinstea viaţa tuturor femeilor din cetate care-i cădeau în mâini. Iar printre sutele şi sutele de femei pe care soarta nemiloasă le făcu să rămână deşertate de bunul renume şi dezlegate de zilele vieţii, nimeri şi o fată pe nume Porziella, cea mai gingaşă făptură născută vreodată pe pământ. Pletele ei erau adevărate cătuşe ale zbirilor dragostei; fruntea — tablă pe care erau scrise preţurile la prăvălia graţiilor plăcerilor amoroase; ochii — două faruri ce făceau luntrişoarele dorinţelor să întoarcă prora spre portul mulţumirilor; gura — un stup de miere între două ruguri de trandafiri.

Căzută în puterea regelui, acesta, după ce o trecuse n revistă ca şi pe celelalte, voi să-i facă de petrecanie; dar când să ridice pumnalul să

lovească, o pasăre lăsă să-i cadă pe braţ nu ştiu ce rădăcină, care-l făcu să tremure şi să scape arma din mină. Pasărea era o zână care, cu puţine zile mai înainte, pe când dormea în pădure, unde sub cortina Umbrelor zăduful era osândit la orna spaimei, era cât pe ce să fie necinstită de un satir, când fu trezită de Porziella. Drept recunoştinţă pentru binele ce i— l făcuse, zâna se ţinea mereu pe urmele fetei, gata să-i stea şi ea într-ajutor la caz de nevoie. Regele, văzându-se pe neaşteptate împiedicat să-i ia fetei zilele, crezu că frumuseţea chipului ei pusese sechestru pe braţul lui şi emisese un mandat pumnalului, oprindu-l s-o străpungă ca je toate celelalte. Hotărî deci că ajungea o singură nebunie săvârşită şi că nu se cădea să mânjească de sânge unealta morţii, cum o mânjise pe cea a vieţii, aşa că porunci ca Porziella să fie zidită de vie într-o mansardă a palatului şi lăsată acolo, îndurerată şi deznădăjduită, fără să i se dea nici de mâncat, nici de băut, până ce s-ar fi stins de post negru.

Pasărea, văzând-o la mare ananghie, o mângâie cu grai omenesc, spunându-i să nu se piardă cu firea, deoarece, drept răsplată pentru binele ce i-l făcuse, era gata să-i sară oricând într-ajutor şi să-şi verse sângele pentru ea.

Cu toate acestea, oricât de mult o rugă Porziella, nu voi să-i destăinuie cine era; îi spuse doar de mai multe ori că-i era îndatorată şi că n-ar fi precupeţit nimic, numai să-i poată fi de folos. Şi, cum biata fată era galbenă de foame, zbură afară şi se întoarse purtând în cioc un cuţit ascuţit, luat dintre armele regelui şi-i ceru să facă încetul cu încetul, într-unui din colţurile mansardei, o gaură care să răspundă în bucătărie; prin gaura asta putea să-i aducă mereu câte ceva ca s-o ţină în viaţă. Porziella o ascultă şi, după ce osteni din greu, izbuti să-i sape loc de trecere păsării care, folosindu — se de clipa când bucătarul era plecat la fântână după o găleată de apă, coborî prin deschizătură şi-i aduse un cocoşel gata rumenit. Neştiind apoi cum să-i astâmpere şi setea, se duse în cămară, unde erau strânşi mulţi struguri şi-i aduse un ciorchine. În felul acesta îi purtă de grijă vreme îndelungată.

Mai târziu, Porziella, fiind însărcinată, aduse pe lume un băieţel frumos pe care-l alăpta şi-l crescu mare cu ajutorul neobosit al pasării. Când copilul ajunse măricel, pasărea o sfătui să lărgească deschizătura, desfăcând atâtea scândurele cât să-i facă loc de trecere lui Miuccio (acesta era numele pe care-l dăduse Porziella fiului ei) şi să-l coboare în jos, cu ajutorul unei frânghioare de care ea însăşi făcuse rost, iar apoi să pună scândurelele la

loc, ca să nu se cunoască pe unde ieşise. Aşa făcu Porziella şi-i porunci fiului să nu spună nimănui de unde venea şi nici al cui era.

Când bucătarul, dus după niscai treburi, se întoarse şi se pomeni în mijlocul bucătăriei cu un băieţel atât de drăgălaş, îl întrebă cine era, de unde venea şi ce căuta în bucătărie. Miuccio, aducându-şi aminte porunca mamei lui, răspunse că se rătăcise şi că voia să intre la stăpân. În vreme ce stătea el de vorbă cu bucătarul, trecu pe acolo sufragiul care, văzând un puştan plin de duh, se gândi că ar fi fost tocmai bun pentru slujba de paj şi-l duse în odăile regelui. Acestuia îi plăcu numaidecât băieţelul, văzându-l atât de drăgălaş şi de plin de graţie, şi-l ţinu în slujbă ca paj şi în inimă ca fiu, poruncind să fie învăţat toate meşteşugurile ce se cade să le cunoască un cavaler, şi curând ajunse cel mai vrednic de la curte.

Regele îl iubea mai mult decât pe fiul său vitreg, aşa că regina începu a-l privi cu ochi răi şi a-i purta râcă. Invidia şi răutatea se înteţeau pe măsură ce favorurile şi dărnicia regelui le netezeau drumul, lucru care o făcu pe regină să ungă cu atâta săpun scara norocului tânărului, încât, până la urmă, să-l vadă rostogolindu-se la pământ.

Într-o seară, după ce-şi întinseseră din plin strunele glasului şi făceau muzică tăifăsuind între ei, regina îi spusa regelui că Miuccio se lăudase a fi în stare să clădească trei castele în văzduh. Regele, fie pentru că era curios, fie pentru a-i face plăcere nevestei, în zori, când Luna, învăţătoare a Umbrelor, le dă vacanţă ucenicelor să se ducă la sărbătoarea Soarelui, îl chemă pe Miuccio şi-i porunci să clădească îndată, cum o şti, cele trei castele în văzduh cu care se lăudase, că de nu, o să-l silească să facă trei salturi, tot în văzduh.

Auzind această poruncă, Miuccio se duse în odaia lui şi începu să se gândească, plângând cu amărăciune, la graţia prinţilor, plăpândă ca sticla, şi la lipsa de trăinicie a favorurilor lor. Dar în timp ce el vărsa lacrimi fierbinţi, iată că se arătă pasărea şi-i zise:

— Curaj, o, Miuccio, nu te teme de nimic, că doar ai alături de tine o făptură cum sunt eu, în stare să te scape şi din foc!

Şi-i porunci să facă rost de multă hârtie şi de mult carton, din care făuriră trei castele mari; pasărea chemă apoi trei vulturi, îi legă fiecăruia câte un castel de picior şi le dădu drumul să se înalţe în văzduh. Miuccio îl chemă pe rege, care dădu fuga împreună cu toată curtea să fie de faţă la minune şi rămase uimit de harul neîntrecut al tânărului pe care-l îndrăgi şi mai mult decât înainte, şi-i dădu nemaiauzite dovezi de preţuire.

Astfel se turnă zăpadă peste invidie şi foc peste mânia reginei, care, văzând că planul nu-i izbutise, nu mai cunoscu veghe în timpul căreia să nu caute mijloc, şi somn în timpul căruia să nu viseze chip în care să izbutească să-şi scoată spinul acesta din ochi. Iar după alte câteva zile, îi spuse regelui:

— Bărbăţele, iată că a venit vremea să te întorci la măreţia ta din trecut şi la plăcerile anilor de demult, căci

Miuccio s-a lăudat că poate s-o orbească pe vrăjitoare şi, cu preţul ochilor, să-ţi răscumpere regatul pierdut.

Regele, simţindu-se atins unde-l durea mai tare, îl chemă pe Miuccio fără întârziere şi-i vorbi aşa:

— Fără seamăn este mirarea mea, o, Miuccio, aflând că, după ce ţi-am făcut atâta bine, tu, care ai fi putut să mă reaşezi în scaunul de domnie pe care l-am pierdut, nu-ţi baţi de loc capul să afli o cale să mă smulgi din ghearele nenorocirii ce s-a abătut asupră-mi, făcându-mă din stăpân peste un regat, stăpân peste un codru, din stăpân peste o cetate, stăpân peste un castel mititel, şi din om care poruncea tuturor, om înconjurat de câţiva slujitori înfometaţi care nu ştiu decât să taie pâine şi să toarne ciorbă. Aşa că, dacă nu vrei să-ţi atragi mânia mea, dă fuga şi scoate-i ochii vrăjitoarei care a pus stăpânire pe avuţia mea; iar tu, închizând prăvăliile ochilor ei, vei deschide cămara măreţiei mele; stingând luminiţele ei, vei aprinde făcliile cinstei mele, care stau acum înăbuşite şi fumegoase.

Pus în faţa acestei noi încercări, Miuccio se pregătea să răspundă că regele fusese greşit încunoştinţat şi că-l lua drept altcineva, deoarece el nu era corb care să scoată ochii şi nici paznic de closete, ca să destupe găuri. Regele însă i-o tăie scurt:

— Ajunge cu vorbăria! Aşa vreau eu, aşa să faci! Bagă de seamă că în monetăria capului meu am pus în cumpănă balanţa: te aşteaptă răsplata — dacă faci ceea ce trebuie; te aşteaptă cumplită pedeapsă — dacă te împotriveşti cererii mele.

Miuccio, care nu-i putea face rău nici unei muşte, şi avea de-a face cu un orii în mâna căruia era vai de cine nimerea, se. Trase într-un colţ şi se puse iar pe bocit. Dar pasărea se arătă şi-l dojeni:

— Bine, Miuccio, te pierzi cu firea pentru atâta lucru? Oare dacă aş fi omorâtă eu, te-ai jelui în halul ăsta? Nu ştii că eu am mai multă grijă de viaţa ta decât de a mea? Ia nu te mai smiorcăi şi hai cu mine să vezi ce-mi poate pielea!

Şi, zburând cu Miuccio în urma ei, se opri într-o pădure unde prinse a ciripi până se văzu înconjurată de un nor de zburătoare.

Îndată ce le văzu adunate pe toate, le întrebă care din ele s-ar încumeta s-o orbească pe vrăjitoare, făgăduindu-i aceleia ce va izbuti s-o facă un hrisov de ocrotire împotriva ghearelor şoimilor şi ereţilor, precum şi o hârtie împotriva puştilor de vânătoare, arbaletelor, arcurilor şi capcanelor vânătorilor.

Şi se afla printre acele păsări o rândunică. Îşi zidise cuibul sub una din grinzile palatului regal şi-o ura pe vrăjitoare din pricina blestematelor ei de farmece, în cursul cărora de multe ori o alungase din casă cu fel de fel de fumuri. Rândunică, ba din răzbunare, ba momită de răsplata făgăduită, se prinse să-i aducă la îndeplinire dorinţa.

Aşa că zbură ca un fulger spre cetate, intră în palat şi o găsi pe vrăjitoare tolănită pe un pătuc, în timp ce două jupâniţe o răcoreau cu vânturarele. Pe neaşteptate, rândunică zbură spre ea şi se puse cu dosul pe ochii ei, umplându-i de găinaţ şi luându-i astfel vederea. Vrăjitoarea, văzând că se face noapte ziua-n amiaza mare şi bine ştiind că o dată cu această închidere a vămii se sfârşea şi cu negustoria domniei ei, începu să urle de parcă s-ar fi pârjolit în flăcările iadului, lăsă sceptrul baltă şi alergă să se ascundă din nou într-o peşteră, unde atâta se izbi cu capul de stânci, până-şi puse capăt zilelor.

Îndată ce vrăjitoarea dădu bir cu fugiţii, sfetnicii trimiseră soli să-i dea de veste regelui că se putea întoarce acasă la el, deoarece orbirea vrăjitoarei însemna pentru el lumina fericită a zilei. O dată cu solii ajunse la rege şi Miuccio, care, după cum îl povăţuise pasărea, grăi:

— Măria-ta, eu te-am slujit cu credinţă; vrăjitoarea e oarbă, regatul a intrat în stăpânirea ta. Dar dacă merit şi eu o răsplată pentru binele ce ţi-am făcut, află că nu-mi doresc nimic mai mult decât să mă laşi pe mine în pace cu necazurile mele şi să nu mă mai trimiţi să înfrunt alte primejdii.

Regele, după ce-l îmbrăţişa cu nespusă dragoste, porunci să fie înveşmântat şi aşezat alături de el, la loc de mare cinste; iar cum de regina nu crăpă cu adevărat de ciudă, să v-o spună Cerul, dar după cum i se schimbă chipul în, toate culorile curcubeului, se putea ghici furtuna de nenorociri ce le cocea în inimă împotriva bietului Miuccio.

Nu departe de castel trăia un balaur cum nu se poate mai înfricoşător, frate geamăn cu regina; astrologii care fuseseră chemaţi să-şi dea cu părerea asupra acestui fapt preziseră că fiica nefericitului tată va trăi numai cât va

trăi şi balaurul şi că, o dată cu moartea acestuia, fără putinţă de scăpare i se vor sfârşi şi ei zilele; mai adăugaseră că numai un lucru ar fi putut-o readuce apoi la viaţă: dacă i s-ar fi uns tâmplele, pieptul, nările şi încheieturile cu sângele lui. Regina, cunoscând puterea şi furia fiarei, se gândi să i-l arunce în gheare pe Miuccio, sigură fiind că l-ar fi înghiţit dintr-o îmbucătură, că nu i-ar fi ajuns nici pe-o măsea şi că l-ar fi zdrobit aşa cum zdrobeşte ursul o fragă în gură. Începu deci să-l aţâţe pe rege:

— Zău dacă Miuccio ăsta nu-i cu adevărat o comoară la casa ta şi ar însemna să fii nerecunoscător dacă nu l-ai îndrăgi, cu atât mai mult cu cât tocmai a dat să se înţeleagă că ar vrea să-i facă de petrecanie balaurului care, cu toate că este fratele meu, te duşmăneşte atât de mult pe tine, încât vreau să dovedesc că mai de preţ îmi este un fir de păr din capul soţului meu decât o sută de fraţi.

Regele, care-l ura de moarte pe balaur şi nu ştia cum să scape de el, îl chemă fără întârziere pe Miuccio şi-i zise:

— Ştiu prea bine că unde pui tu mâna, pune şi Dumnezeu mila; aşa că, după ce ai făcut atâtea şi atâtea pentru mine, se cere să-mi mai faci o ultimă plăcere, după care poţi să faci ce vrei cu mine. Du-te fără a mai sta pe gânduri şi omoară balaurul, că o să-mi faci prin asta cel mai mare bine, iar eu te voi copleşi cu mărinimia mea.

Miuccio fu cât pe ce să-şi iasă din pepeni şi abia de mai putu îngăima:

— Altă durere de cap acu! Iar ai început să mă chinui! Da ce-i viaţa mea pentru tine, lapte de capră neagră, de mi-o scoţi la mezat când îţi vine ţie bine? Doar nu-i vorba de o pară gata cojită pe care mi-o vâri în gură! E vorba de ditamai balaurul care sfâşie cu ghearele, izbeşte cu capul, zdrobeşte cu coada, sfărâmă cu dinţii, otrăveşte cu ochii şi ucide cu răsuflarea! Asta-i răsplata pentru regatul pe care ţi l-am dăruit? Ce suflet blestemat a aruncat pe masă zarul ăsta? Cine-i fiul de căţea care te— a îmbrâncit spre asemenea gânduri şi te-a umflat cu astfel de cuvinte?

Regele, care era uşor ca o minge când era vorba să joace după cum îi cânta altul, dar mai încăpăţânat ca un catâr când îşi punea odată ceva în cap, bătu din picior şi strigă:

— Ai făcut atâtea şi atâtea şi acuma te laşi păgubaş când ţi-e mai bine. Dar, gata cu vorbăria! Ia-mi pacostea asta de pe cap, că de nu, ţi-e capul în joc!

Nefericitul de Miuccio, care era ba copleşit cu favoruri, ba potolit cu ameninţări, ba mângâiat pe obraz, ba izbit cu piciorul în fund, ba primea

una caldă, ba una rece, cugetă cât de schimbător era norocul la curte şi ar fi vrut să fie cât se poate de lipsit de cunoştinţa regelui. Ştiind însă bine că a te împotrivi celor mari însemna să te pui singur cu capul pe butuc, sau să încerci să-i smulgi barba unui leu, se retrase iarăşi într-un ungher, blestemându-şi soarta care-l adusese la curte ca să-i scurteze cât mai mult clipele ce-i rămâneau de trăit. Şi în timp ce stătea el aşa pe treptele din faţa unei porţi, cu capul între genunchi, scăldându-şi încălţările în lacrimi şi sculele într-o mare de suspine, iată că se arătă pasărea, purtând în cioc o buruiană pe care i-o aruncă în poală, zicându-i:

— Scoală, Miuccio, şi fii încredinţat că n-ai să joci de-a descărcatul măgarul vieţii tale, ci de-a marţul viaţa balaurului. Ia buruiana asta şi, ajuns la peştera fiarei, arunc-o înăuntru; pe dată balaurul va cădea într-un somn de plumb; atunci tu, înfigându-i zdravăn cuţitul în coaste, fă-i repede de petrecanie şi fugi de lângă el, că treaba o să-ţi izbutească mai bine decât te poţi aştepta. Gata, haide, ştiu eu ce spun şi avem mai mult timp decât bani, iar cine are timp, are viaţă lungă.

Miuccio se ridică, îşi ascunse un cuţitoi printre veşminte, luă buruiana şi se îndreptă spre peştera care se deschidea sub un munte atât de înalt, încât cei trei munţi, din care titanii îşi făcuseră scară, abia i-ar fi venit până la mijloc! Ajuns apoi la intrarea în peşteră, aruncă buruiana înăuntru, iar când balaurul începu să picotească, începu şi el să măcelărească.

Dar în vreme ce el căsăpea din răsputeri cărnurile fiarei, regina începu să simtă că o lasă inima şi, văzându-se ajunsă la mare ananghie, îşi dădu seama de greşeala pe care o săvârşise, cumpărându-şi singură moartea cu bani gheaţă. Îl chemă atunci pe rege şi-i spuse ce-i preziseseră astrologii, că anume de viaţa balaurului atârna viaţa ei şi că bănuia că Miuccio îl omorâse pe balaur, deoarece simţea cum o părăsesc încetul cu încetul puterile.

— Apoi, se miră regele, dacă ştiai că viaţa balaurului era propteaua vieţii şi rădăcina zilelor tale, de ce m-ai făcut să-l trimit pe Miuccio? Cine ţi-e de vină? Tu ţi-ai făcut rău cu mâinile tale, şi acum tot tu plângi; tu ai spart oalele, tu trebuie să le plăteşti.

— Dar nu puteam să cred, se jelui regina, că într-un ţânc poate să zacă atâta putere şi dibăcie, încât să poată pune la pământ o fiară care-şi bătea joc de o armată întreagă, şi gândeam că acolo o să-şi lase oasele. Dar pentru că am vândut pielea ursului din pădure şi căruţa planurilor mele a dat cu oiştea-n gard, dacă ţii la mine, fă-mi, te rog, o plăcere: îndată ce mă vei

vedea moartă, ia un burete, înmoaie-l în sângele balaurului şi unge-mi cu el toate mădularele, înainte de a mă îngropa.

— Asta e puţin lucru faţă de dragostea ce-ţi port, îi răspunse regele, iar dacă n-o să ajungă sângele balaurului, sunt gata să-ţi dau din sângele meu, numai ca să-ţi fac ţie plăcere.

Regina se pregătea să-i mulţumească, dar sufletul o părăsi o dată cu cuvintele pe care le rostea, deoarece tocmai în clipa aceea Miuccio îi dăduse balaurului lovitura de moarte.

Când Miuccio ajunse în faţa regelui şi-i dădu de veste că i-a adus la îndeplinire porunca, acesta îl trimise înapoi să adune sângele balaurului şi, curios să vadă de aproape ce putuseră înfăptui mâinile lui, i se ţinu nevăzut pe urme. La ieşirea din palat pasărea i se arătă însă lui Miuccio şi-l întrebă:

— Încotro?

— Încotro mă trimite regele, care mă face să alerg de colo-colo ca o suveică şi nu-mi dă o clipă de răgaz! răspunse înciudat Miuccio.

— Dar ce-ai de făcut acolo? mai întrebă pasărea.

— Trebuie să adun sângele balaurului, se plânse el.

— Dar bine, nenorocitule, îl luă la rost pasărea: sângele ăsta o să fie pentru tine sânge de taur224, care o să-ţi crape măruntaiele. Sângele ăsta va face să renască sămânţa tuturor suferinţelor tale; căci sămânţa asta te-a trimis să înfrunţi mereu noi primejdii, cu gândul de a-ţi pierde viaţa; iar regele, care lasă ca o scorpie de vrăjitoare să pună şaua pe el, te trimite, ca pe un copil părăsit, să dai piept cu moartea, cu toate ca tu eşti sânge din sângele lui şi mugur al aceluiaşi lăstar. Îl iert, pentru că nu te cunoaşte; totuşi, graiul inimii ar fi trebuit să fie spionul rudeniei, iar foloasele pe care le-a tras de pe urma ta, precum şi faptul că ar avea parte de un vrednic moştenitor, ar trebui să-l îndemne să aibă, în sfârşit, milă de nenorocita de Porziella, maică-ta, care de mai bine de patrusprezece ani îşi târăşte zilele îngropată într-o mansardă, unde seamănă cu un templu al frumuseţii zidit într-o latrină.

Regele, care auzise totul, se trase aproape să asculte mai cu de-amănuntul cum se întâmplaseră lucrurile si, aflând că Miuccio era fiul Porziellei, care rămăsese însărcinată cu el, şi Porziella trăia încă în mansarda aceea, dădu îndată poruncă să fie deszidită şi adusă în faţa lui.

Iar când o văzu şi mai strălucitoare de frumuseţe decât înainte, datorită grijii ce i-o purtase pasărea, o sărută cu mare dragoste şi nu se mai sătura îmbrăţişându-i, când pe mamă, când pe fiu, cerându-i Porziellei iertare

pentru cruzimea de care dăduse dovadă faţă de ea, şi lui Miuccio pentru primejdiile în viitoarea cărora îl azvârlise. Porunci apoi îndată ca Porziella să fie îmbrăcată în cele mai bogate veşminte ale reginei moarte şi o luă de nevastă.

Voi apoi să dăruiască regatul şi toată averea lui pasării, care o ţinuse în viaţă pe sărmana fată făcându-i rost de hrană şi-l ajutase cu poveţele pe Miuccio, scăpându-l de toate primejdiile. Dar pasărea îi răspunse că nu dorea altă răsplată decât pe Miuccio de bărbat şi, rostind aceste cuvinte, se preschimbă pe dată într-o fată de toată frumuseţea.

Cererea aceasta fu întâmpinată cu mare bucurie de rege şi de Porziella, iar în vreme ce trupul reginei moarte fu aruncat într-un mormânt, perechile de îndrăgostiţi culeseră plăceri cu mormanul. Apoi, pentru a. Sărbători cu şi mai mult alai nunţile, se îndreptară spre regatul lor, unde erau aşteptaţi cu nerăbdare şi cu toţii recunoscură că norocul li se trăgea din binele pe care Porziella îl făcuse cândva zânei, căci, la urma urmelor,

Binele făcut nu se uită.»

CELE TREI COROANE

Marchetta este răpită de vânt şi dusă] a casa unei zmeoaice, de unde, după multe peripeţii, fiindcă i se dăduse o palmă, fuge îmbrăcată în bărbat. Nimereşte apoi în casa unui rege, unde, îndrăgostindu— se de ea regina şi mâniindu-se regina foarte din pricină că nu răspundea dragostei ei, o învinuieşte în faţa regelui de a fi încercat s-o ademenească şi este osândită la spânzurătoare. Datorită însă unui inel pe care i-l dăruise zmeoaica, scapă cu bine şi, făcând ca defăimătoarea să moară, ajunge regină în locul acesteia.

Povestea Popei plăcu nespus de mult şi nu se află printre ascultători unul pe care soarta Porziellei să nu-l bucure; şi nu se află unul care să-i pizmuiască norocul, dobândit cu preţul atâtor suferinţe, deoarece ajunsese regină după ce aproape se pierduse ca fiinţă. Dar Antonella, văzând că păţaniile Porziellei întunecaseră inimile perechii domnitoare, dorind să reînsufleţească spiritele, vorbi astfel:

«Adevărul, seniorii mei, iese la suprafaţă ca untdelemnul, iar minciuna este un foc ce nu poate rămâne ascuns, fiind o puşcă225 din acelea care-l ucide pe trădător. Şi nu fără noimă se cheamă „mincinos" acela care nu-şi este credincios cuvintelor de el rostite, deoarece „minează" şi „necinsteşte" nu numai virtuţile şi gândurile bune pe care le poartă în suflet, dar face acelaşi lucru cu minciuna însăşi, aşa cum vă voi dovedi, povestindu-vă istorioara ce urmează:

Trăia odată în Vailatescosse un rege, care, neizbutind cu niciun chip să aibă copii, clipă de clipă şi oriunde se afla, se ruga:

„Cerule sfânt, îndură-te şi trimite-mi un moştenitor al ţării, să nu-mi rămână casa de izbelişte!"

Într-o zi, pe când se preumbla prin grădină, spunând mereu cu voce tare aceeaşi rugăminte plină de jale, auzi printre boschete un glas:

Ce-ţi doreşti, măria-ta:
Fată — să te necinstească?
Băiat — să te nimicească?

Pus în încurcătură de aceste cuvinte, regele, neştiind cum să-şi orânduiască singur treburile, hotărî a se sfătui cu înţelepţii de la curte, aşa

că, ajuns în odaia lui, îi chemă pe sfetnici şi le porunci să întoarcă pe faţă şi pe dos întâmplarea. Şi unii spuneau că trebuie să ţină seamă mai mult de onoare, decât de viaţă, alţii că trebuie să preţuiască mai mult viaţa, aceasta fiind un bun intrinsec, pe când onoarea este extrinsecă şi, deci, preţuieşte mai puţin; unul spunea că, viaţa fiind ca o apă care trece, puţin trebuie să-ţi pese dacă o pierzi sau nu, cum puţin înseamnă să-ţi pierzi avuţiile, care nu sunt decât stâlpi de sprijin al vieţii, puşi pe roatele de sticlă ale norocului, pe când onoarea, fiind ceva trainic, lasă urme de faimă şi semne ale gloriei şi, ca atare, se cere s-o păstrezi cu grijă. Altul se străduia să aducă dovezi că viaţa prin care dăinuie stirpea şi avuţia — prin care se menţine măreţia casei, trebuiesc preţuite mai presus de onoare, onoarea atârnând de virtute — şi că a pierde o fiică din vina soartei şi nu din pricina unui cusur, nu înseamnă să fie pătată virtutea tatălui şi pângărită onoarea casei! Mai mult, se găsiră unii care să susţină cu hotărâre că onoarea se află în fustele unei muieri; aşa că până la urmă regele, ca un prinţ drept ce era, trebuia să ţină seama mai presus de toate de binele comun, decât de folosul unuia singur, şi că o fată zvăpăiată aducea ruşine numai asupra casei părinţilor, pe când un fiu mohorât putea să dea foc nu numai casei părinteşti, ci întregului regat; şi că deci, dacă nu mai putea de dragul copiilor, o dată ce i se cerea să aleagă între două rele, era bine să lase să cadă alegerea asupra fetei, care nu punea în primejdie viaţa regelui şi siguranţa statului.

Această din urmă părere îi fu pe plac regelui care coborî iar în grădină, unde, după ce strigă ca de obicei şi auzi răspunzându-i aceeaşi voce, zise:

— Fată, fată!

Iar scara, când Soarele pofteşte ceasurile zilei să arunce o privire asupra mititelelor pocitanii226 ale Antipozilor, se culcă iar cu nevasta şi, după nouă luni, aceasta născu o fetiţă de toată frumuseţea.

Regele porunci de îndată ca fetiţa să fie închisă într-un palat întărit, păzit de străjeri vajnici, ca să nu lase deoparte nimic din ce i-ar fi dat putinţa să înfrunte nefasta înrâurire căruia urma să-i fie supusă fata şi o crescu întru cinstirea tuturor virtuţilor ce-i stau bine unei odrasle regale. Când fata ajunse la vârsta măritişului, intră în vorbă şi hotărî căsătoria ei cu regele din Perdisenno şi atunci o scoase din palatul pe care nu-l părăsise niciodată, ca s-o ducă la palatul soţului. Dar când să iasă pe poartă, se stârni o răbufnire năprasnică de vânt şi, smulsă de vârtej, fata nu mai fu văzută nicăieri.

Vântul o purtă vreme îndelungată prin văzduh şi o lăsă apoi în faţa casei unei zmeoaice, în mijlocul unui codru care izgonise Soarele ca pe un

ciumat, deoarece-l ucisese pe scârbavnicul Piton227. Ajunsă acolo, fata dădu peste o bătrânică în grija căreia zmeoaica îşi lăsase gospodăria şi care o căina:

— Vai de vieţişoara ta, prin ce locuri ai pus piciorul! Sărăcuţa şi amărâta de tine, că dacă se întoarce zmeoaica, stăpâna casei, nu mai dau un chior pe pielea ta, căci ea nu se hrăneşte decât cu carne de om! Şi eu am scăpat cu viaţă numai pentru că are nevoie de mine să-i slujesc şi pentru că vechitura mea de trup, plin de vătămături de vânt, de junghiuri, de scursori şi de pietre la rinichi e scuipat cu scârbă de dinţii ei. Da ştii ce-ar trebui să faci? Uite colea cheile casei, intră înăuntru, deretică prin toate odăile şi fă să sclipească fiecare lucruşor, iar când vine zmeoaica, ascunde-te să nu dea cu ochii de tine, iar eu am să te ajut pe cât mi-o sta în putere. Până la urmă — cine ştie? Cerul e plin de milostivire, iar timpul aduce multor rele leacul. Şi acu gata, fii cuminte şi ai răbdare, căci cu răbdarea treci marea şi răzbaţi prin toate furtunile.

Marchetta (căci aşa se chema fata) făcând din nevoie virtute, luă cheile, intră în odaia zmeoaicei, puse mâna pe mătură şi făcu o curăţenie de puteai mânca macaroanele pe duşumea; apoi, cu o bucăţică de slănină frecă atât de bine scrinurile de nuc şi le lustrui, de puteai să te vezi în ele ca-n oglindă şi după ce făcu patul, când auzi că vine zmeoaica, se ascunse într-un butoi plin până atunci cu grâu.

Zmeoaica, dând peste această curăţenie neobişnuită, se simţi atât de bine şi-i plăcu atât de mult, încât o chemă pe bătrânică şi o întrebă:

— Cine a deretecat aşa de frumos?

Iar când bătrânică îi răspunse că ea singură făcuse totul, zmeoaica îi zise:

— Cine începe să-ţi caute în coarne pe neaşteptate, ori te-a lovit ori te va lovi pe la spate. Într—

adevăr, poţi să-ţi iei o piatră-n gură că ai făcut un lucru neobişnuit şi meriţi porţie îndoită de supă!

După ce rosti aceste cuvinte zmeoaica mâncă şi plecă iar.

Când se întoarse acasă, găsi toate grinzile curăţate de mucegai, frecate şi lustruite toate vasele de aramă şi agăţate în bună orânduială pe pereţi, precum şi toate rufele murdare puse la muiat în apă caldă, lucru care o bucură nespus de mult şi o făcu s-o binecuvânteze de mii de ori pe bătrânică:

— Facă cerul să-ţi meargă numai bine, scumpa mea madam Pentarosa, să-ţi meargă toate din plin şi din ce în ce mai cu spor, că tare mi-ai mai

bucurat sufletul cu deretecatul ăsta fără cusur, făcându— mă să regăsesc o casă de păpuşă şi un pat de nevastă.

Bătrâna, o dată câştigată această bună părere din partea zmeoaicei, îi purta fetei de grijă şi-i dădea bucăţile cele mai bune, îndopând-o ca pe un clapon pus la îngrăşat. Iar când zmeoaica ieşi din nou, baba îi spuse Marchettei:

— Stai tu numai cuminte, fetica babei, că am de gând să-ntorc macazul şi să-ţi încerc norocul: fă tu numai ceva tare frumos cu mânuşiţele tale, un lucru care să-i meargă zmeoaicei la inimă; dar chiar dacă ea va jura pe toate cele şapte ceruri, tu să n-o crezi; dacă însă o auzi că se jură pe cele trei coroane ale ei, atunci arată-te, că toate or să iasă de minune şi-o să vezi că te-am sfătuit ca o mamă.

Marchetta tăie atunci un boboc grăsuţ de gâscă, făcu din aripi şi din picioare o tocăniţă, iar restul îl umplu cu maghiran şi usturoi şi-l puse la frigare; plămădi apoi nişte găluşti deasupra unui coş răsturnat şi pregăti o masă împodobită cu trandafiri şi frunze de portocal. Zmeoaica dând cu cehii de un tacâm atât de desăvârşit, nu-şi mai încăpu în piele de bucurie şi, chemând-o pe bătrânică, o întrebă:

— Cine ţi-a făcut pomana asta?

— Mănâncă numai, o îndemnă bătrâna, şi nu-ţi mai bate capul cu altele; ajungă-ţi că ai cine să te slujească şi să te mulţumească.

Tot înghiţind şi simţind cum i se prelingea dulceaţa îmbucăturilor gustoase până-n tălpile picioarelor, zmeoaica începu să murmure:

— Jur pe cele trei cuvinte sfinte ale Neapolelui228 că, dacă aş afla cine e bucătarul, i-aş da şi luminile ochilor mei!

Apoi adăugă:

— Jur pe cele trei arcuri şi pe cele trei săgeţi că, dacă ajung să-l cunosc, am să-l ţin veşnic aproape de inima mea. Jur pe cele trei luminări care se aprind când se roagă cineva în puterea nopţii, pe cei trei martori care-l trimit pe nelegiuit la spânzurătoare, pe cei trei coţi de funie care-i vin de hac spânzuratului; pe cele trei lucruri care-l alungă pe om din casă: duhoarea, fumul şi femeia ticăloasă; pe cele trei lucruri care dau gata o casă: ţoalele, pâinea proaspătă şi macaroanele; pe cele trei muieri şi o gâscă care fac cât o piaţă întreagă; pe cei trei *F.* Ai peştelui: peşte fript, fileu şi la frigare; pe cei trei cântăreţi mai de seamă ai Neapolelui: Giovanni della Carriola, cumătrul Biondo şi Regele muzicii; pe cei trei S. De care are nevoie un îndrăgostit: singurătate, stăruinţă şi secret desăvârşit; pe cei trei *C.* De care are nevoie

negustorul: credit, cutezanţă şi câştig norocos; pe cele trei soiuri de oameni pe care şi-i doreşte curtezana: fercheşii, fanfaronii şi filotimii; pe cele trei lucruri trebuincioase hoţului: ochii să ochească, mâinile să înhaţe şi picioarele s-o şteargă; pe cele trei cususuri care irosesc tinereţea,: jocurile, femeile şi tavernele; pe cele trei virtuţi mai de seamă ale zbirului: descoperirea, urmărirea şi arestarea; pe cele trei lucruri ce-i sunt de folos: curtezanului: prefăcătoria, propteaua şi providenţa; pe cele trei lucruri de care nu se poate lipsi codoşul: curaj cu ghiotura, pălăvrăgeală cu toptanul şi ruşinea mâncată de porci; pe cele trei lucruri de care doctorul ţine seama: pulsul, culoarea feţei şi ţucalul…

Dar putea ea să tot jure de astăzi până mâine, căci Marchetta, urmând sfatul băbuţei, nu scotea nici pis. Abia când, în cele din urmă, o auzi pe zmeoaica zicând:

— Pe cele trei coroane ale mele, jur că, dacă aflu cine este această gospodină desăvârşită, am s-o giugiulesc şi arn s-o alint cum nici nu-şi poate cineva închipui, fata se arătă şi zise:

— Iată-mă!

Văzând-o la faţă, zmeoaica o lăudă:

— Oho, fetiţo, m-ai dus frumuşel cu zăhărelul! Straşnic ai potrivit-o şi-n trupul tău eu am pierdut, iar tu ai păstrat o friptură la cuptor, de-mi lasă gura apă! Dar acum, că ai lucrat atât de bine şi mi-ai făcut mare plăcere, am să te îndrăgesc mai mult decât ca pe o fiică a mea. Uite cheile casei: ia-le şi fii în ea doamnă şi stăpână; un lucru numai îl păstrez pentru mine: dreptul de a te opri cu otice preţ să deschizi odaia la care se potriveşte cheia asta, că dacă se întâmplă aşa ceva, mă faci să-mi sară muştarul. Slujeşte cu tragere de inimă şi destoinicie şi fii fericită, că-ţi făgăduiesc pe cele trei coroane că te mărit putredă da bogată.

Marchetta îi sărutî mâna cu multă supunere şi se prinse să-i slujească mai cu sârguinţă decât o sclavă.

Cu toate acestea, când zmeoaica plecă iar de acasă, fata se simţi tare gâdilată de curiozitate să ştie ce anume se află în odaia oprită. Şi nu se putu stăpâni să n-o deschidă, iar când dădu uşa în lături, văzu înăuntru trei fete îmbrăcate în aur din cap până-n picioare, tolănite pe trei scaune împărăteşti şi care păreau că dorm. Erau cele trei fiice ale vrăjitoarei, fermecate de mama lor, care ştia că le păştea o mare primejdie, dacă nu venea să le trezească o fiică de rege; zmeoaica le închisese acolo ca să le scape de ameninţările stelelor.

La zgomotul ce-l făcu Marchetta cu picioarele când intră, acestea o simţiră, se treziră şi-i cerură de mâncare. Fata luă câte trei ouă pentru fiecare din ele, le coapse în cenuşă şi le dădu să mănânce; îndată ce prinseră puteri, fetele însă voiră să iasă să mai tragă în piept puţin aer proaspăt. Dar tocmai în acea clipă se întoarse acasă mama lor care, mâniată de cele ce i se înfăţişau ochilor, îi trase Marchettei o scatoalcă zdravănă, încât fata simţi că moare de ruşine şi-i ceru îndată s-o lase să rătăcească singură prin lume, în căutarea norocului ei. Zmeoaica încercă s-o îmbuneze vorbindu-i frumos, îi spuse că glumise numai şi că n-avea să mai facă niciodată o astfel de glumă, dar nu mai fu cu putinţă s-o clintească din hotărârea ei. În ce le din urmă îi dădu drumul să plece şi-i dărui un inel, sfătuind-o să-l poarte cu piatra spre podul palmei şi să nu se mai uite la el decât atunci când, aflându-se în mare primejdie, îi va auzi numele răsfrânt de ecou229. Îi mai dărui şi nişte straie bărbăteşti, pe care fata i le ceruse şi pe care le îmbrăcă, aşternându-se apoi drumului.

Curând ajunse într-o pădure în care Noaptea să căznea să adune vreascuri ca să se mai dezmorţească puţin în urma îngheţului ce-o înţepenise. Acolo, fata dădu peste un rege, care-şi petrecea vremea vânând; regele, când îl văzu pe chipeşul tânăr (căci Marchetta semăna a flăcău), îl întrebă de unde venea şi cu ce treburi umbla. Marchetta îi răspunse că era fiul unui negustor şi că fugise de acasă din pricina chinurilor la care-l supunea mama lui vitregă. Regelui îi plăcu isteţimea şi bună-creşterea tânărului şi-l luă la palatul său.

Dar abia îl zări regina, că şi simţi cum îi bate inima mai tare şi i se aprind toate dorinţele în faţa unui flăcău atât de zvelt şi de chipeş; şi, cu toate că, vreme de câteva zile, fie datorită firii ei, fie datorită trufiei, care este întotdeauna însoţitoarea frumuseţii, încercă să ascundă înţepăturile pe care amorul le făcea sub coada dorinţei, în cele din urmă, având picioarele scurte, nu mai putu să se ţină în şa sub asaltul acelor patimi dezlănţuite. Aşa că, într-o zi, chemând-o pe Marchetta deoparte, începu să-i destăinuie focul inimii ei, spunându-i la ce nemiloase chinuri îi fusese supusă inima de când îi răsăriseră în faţă farmecele ei; mai adăugă, că dacă ea nu se hotăra să stropească ogorul dorinţelor ei, acesta ar secătui, pierzându-şi, o dată cu speranţa, şi viaţa. Ii mai lăudă trăsăturile pline de farmec ale chipului, spunându-i că ar însemna să fie un prost învăţăcel al şcolii amorului, dacă ar strecura fie şi numai greşeala unei cruzimi în cartea atâtor farmece, lucru pentru care ar merita să stea călare pe calul bălan; laudelor le adăugă

rugăminţile, implorând-o în numele celor şapte ceruri să nu lase într-un cuptor de suspine şi într-o baltă de lacrimi o femeie care avea drept firmă la prăvălia gândurilor fermecătorul ei chip. Urmară apoi ofertele, făgăduindu-i pentru fiecare deget de plăcere palme de profit, şi depozitul recunoştinţei deschis pentru orice marfă ar cere un client atât de bun. Îi mai aduse aminte, în sfârşit, că ea era regină, şi întrucât se şi îmbarcase, nu se cădea s-o lase fără niciun ajutor în mijlocul golfului, deoarece era primejdie să se lovească de o stâncă, spre paguba lui.

Marchetta, în faţa acestor giugiuleli şi înţepături, făgăduinţe şi ameninţări, în faţa acestor spălaturi de cap şi descheieturi de capot, ar fi dorit să-i spună că, pentru a-i deschide poarta împlinirilor amoroase, îi lipsea tocmai cheia, ar fi dorit să-i dovedească fără ascunzişuri că, pentru a-i aduce pacea după care tânjea, ea nu era Mercur şi n-avea *caduceu.* Dar nu voia să-şi descopere adevărata ei faţă şi, deci îi spuse că nu putea crede că regina vrea să-i pună coarne unui rege atât de vrednic, cum era soţul ei şi că, chiar dacă dânsa era gata să dea cu piciorul bunului renume al casei sale, ea, din parte-i, nu putea să-l jignească pe un stăpân pe care-l iubea atât de mult. Regina, auzind acest răspuns la poruncile dorinţelor ei, zise:

— Haide, haide, stai oleacă strâmb şi judecă drept, că doar ştii că femeile de rangul meu, când roagă pe cineva, dau porunci, iar când ajung să cadă în genunchi, tocmai atunci îţi vâră sula-n coaste. Fă-ţi bine socotelile şi vezi cum am putea cădea la învoială! Basta şi *sufficit!* Îţi mai spun una — şi apoi îmi văd de drum. Află că o doamnă de rangul meu, când este luată în bătaie de joc, obişnuieşte să spele cu sângele celui ce-a jignit-o smoala cu care i-a fost stropită faţa.

Şi, încruntându-se ameninţător, îi întoarse spatele, lăsând-o pe biata fată îngheţată de spaimă şi cât se poate de tulburată.

Vreme de mai multe zile regina atacă fără răgaz această fortăreaţă de necucerit şi, în sfârşit, dându— şi seama că se străduia, se ostenea şi asuda de pomană, aruncând vorbe-n vânt si suspine în gol, întoarse foaia, schimbându-şi dragostea în ură şi dorinţa de a se bucura de lucrul iubit, în dor de răzbunare. Prefăcându-se, deci, că-i şiroiesc lacrimile la coada ochilor, se duse la rege şi i se plânse: —Cine-ar fi spus, bărbăţelul meu, că încălzim o viperă la sân? Cine ar fi crezut că un băieţel sărmanei şi nefericit ar putea avea atâta îndrăzneală? Vina e numai a ta, că prea i-ai căutat în coarne; neobrăzatul, dacă-i dai degetul, apucă toată mâna. Dar dacă tu nu-l

pedepseşti după cum merită, să ştii că mă întorc înapoi acasă la tata şi nu mai vreau să te văd, nici să-ţi aud de nume!

— Dar ce ţi-a făcut? se miră regele.

— Voia nelegiuitul nici mai mult, nici mai puţin decât să ajungă perceptorul datoriei mele faţă de tine şi, fără pic de teamă, cinstire şi ruşine a avut neobrăzarea să se arate în faţa ochilor mei, şi limbă să— mi ceară slobodă trecere prin moşia în care se află semnătura onoarei tale!

Faţă de această învinuire, regele, fără a mai cerceta şi alte mărturii, pentru a nu ştirbi credinţa şi puterea nevestei sale, porunci zbirilor s-o înhaţe pe Marchetta şi repede-repede, fără să-i mai dea timp să se apere, o osândi să vadă ce greutate putea răbda cântarul călăului. Dusă la locul osândei, Marchetta, care nu ştia să fi făcut nimic rău, începu să strige:

— Pentru numele cerului, dar ce-am făcut ca să merit prohodul nefericitului meu grumaz înaintea înmormântării sărmanului meu trup? Cine mi-ar fi spus că, fără să mă înrolez sub steagul răufăcătorilor şi al jefuitorilor, o să intru de gardă la acest palat al morţii, cu trei coţi de cânepă la ţevăria gâtului?! Vai mie! Cine să mă aline la acest ceas de restrişte? Cine poate să-mi sară într— ajutor când mă aflu în asemenea primejdie? Cine poate să-mi mai ia de la gât frânghioaica?!

— Oaica! Oaica! răspunse ecoul.

Atunci Marchetta îşi aduse aminte de zmeoaica, de inelul ce-l purta în deget şi de cuvintele pe care aceasta i le spusese la despărţire, aşa că întoarse ochii spre piatra la care nu se mai uitase de atunci şi deodată se auzi o voce străbătând de trei ori prin văzduh:

— Lăsaţi-o, că-i fată!

Şi vocea aceasta fu atât de înspăimântătoare, încât într-o clipă nu mai rămaseră nici zbiri, nici jefuitori de cadavre în jurul bucătarului justiţiei.

Regele, auzind tunetul cuvintelor ce zguduiră din temelii palatul regal, porunci ca Marchetta să fie adusă în faţa lui, iar când porunca îi fu îndeplinită, o îndemnă să-i spună adevărul, să-i destăinuie cine era şi cum nimerise în ţinuturile lui. Împinsă de nevoie, fata povesti tot ce i se întâmplase de-a lungul vieţii, cum adică fusese închisă într-o fortăreaţă, apoi luată de un vârtej de vânt şi purtată până la casa zmeoaicei, cum a vrut să plece de acolo, ce i-a spus şi ce i-a dăruit aceasta, apoi ce s-a întâmplat între ea şi regină şi cum, neştiind care îi era vina, se văzuse în primejdie de a vâsli cu picioarele pe galera alcătuită din trei grinzi.

Auzindu-i povestea şi punând-o faţă în faţă cu ceea ce se întâmplase să afle mai înainte, când stătuse de vorbă cu regele din Vallatescosse, care-i era prieten, o recunoscu pe Marchetta sub adevăratul ei chip. În acelaşi timp îşi dădu seama de răutatea nevestei, care-i adusese o învinuire atât de nedreaptă şi porunci să fie aruncată în mare cu o greutate de gât. Apoi, poftindu-i la el pe regele şi pe regina din Vallatescosse, o luă de nevastă pe Marchetta, care dovedise limpede că

Dumnezeu călăuzeşte spre port corabia deznădăjduită.»

CELE DOUĂ AZIME

Marziella este fermecată de o bătrânică faţă de care se purtase bine, dar mătuşa ei, invidioasă de norocul ce dăduse peste ea, o aruncă în mare unde o sirenă o ţine multă vreme ferecată în lanţuri; mai târziu, fratele ei o scapă din puterea sirenei, ajunge regină şi mătuşa plăteşte pentru fapta ei cea rea.

Cu siguranţă că prinţul şi sclava ar fi spus că povestea Antonellei le întrecea pe toate cele auzite mai înainte, dacă nu s-ar fi temut să nu-şi piardă curajul Ciulla; aceasta, după ce-şi vârâse în sprijinitoare lancea limbii, lovi inelul plăcerii lui Taddeo şi a nevestei lui după cum urmează:

«Am auzit mereu spunându-se că oricine face bine se alege cu binele: clopotul din Manfredonia zice: „Dă-mi şi dau-ţi”, iar cel care nu pune momeala bunătăţii la undiţa dragostei, nu momeşte niciun peşte şi nu se alege cu niciun câştig; dacă vreţi să trageţi învăţătură din asta, ascultaţi-mi numai povestea şi-o să vedeţi dacă cel zgârcit nu iese totdeauna mai în pierdere decât cel darnic.

Trăiau odată două surori, pe nume Lucida şi Troccola, şi fiecare avea câte o fiică, dintre care pe una o chema Marziella, iar pe cealaltă Puccia. Marziella era pe cât de frumoasă la chip, pe atât de bună la suflet, pe când, dimpotrivă, chipul şi sufletul Pucciei adunaseră în ele cancerul şi ciuma, fata semănând întru totul cu părinţii ei, căci şi Troccola era o scorpie şi pe dinlăuntru şi pe dinafară.

Şi se întâmplă într-o zi că Lucida, trebuind să gătească nişte păstârnaci cu sos de verdeţuri, îi spuse fetei ei:

— Marziella mea, odorul meu, du-te la fântână şi adu-mi o amforă cu apă.

— Acuşica, măicuţă, îi răspunse fata, dar dacă mă iubeşti dă-mi o azimă, să am după ce bea apă proaspătă.

— Cum să nu-ţi dau, fetiţa mamei, se grăbi mama să-i facă pe plac.

Lucida luă deci dintr-un coş ce atârna pe un cârlig o i azimă mare (căci în ziua aceea tocmai copsese un cuptor de pâine) şi i-o dădu Marziellei. Aceasta îşi aburcă amfora pe cap, peste o perniţă rotundă şi se duse la fântână, care, asemenea unui şarlatan, pe o tarabă de marmură, în sunetele muzicii apei ce cădea în cascade, vindea secrete pentru potolirea setei.

În timp ce fata îşi umplea amfora, ajunse la fântână şi o băbuţă care, pe estrada unei cocoaşe uriaşe, reprezenta tragedia Timpului. Băbuţa, văzând

bunătatea de azimă pe care Marziella o ţinea în mână şi din care tocmai se pregătea să muşte, se rugă:

— Fată frumoasă, Cerul să te aibă în pază şi să-ţi dea Dumnezeu noroc, fă-ţi pomană şi dă-mi şi mie o bucăţică de azimă.

Marziella, care mirosea a regină, răspunse fără a sta pe gânduri:

— Ia-o toată, măicuţă preacuvioasă şi să-ţi fie de bine; mie-mi pare rău numai că nu este cu migdale şi zahăr, că şi aşa ţi-aş da-o din toată inima.

Băbuţa, după ce pusese la încercare bunătatea sufletească a Marziellei, o binecuvântă:

— Fie-ţi Cerul pururea ocrotitor şi să-ţi dea Dumnezeu noroc pentru bunătatea de care ai dat dovadă faţă de mine; mă rog stelelor să facă în aşa fel, încât să fii mereu fericită şi mulţumită; răsuflarea ta să fie numai miresme de trandafiri şi de iasomie; când îţi piepteni părul, să-ţi cadă din cap tot perle şi granate, iar când calci pământul cu piciorul, să răsară crini şi violete.

După ce-i mulţumi babei, fata se întoarse acasă unde, cum mama gătise de mâncare, îşi făcură amândouă datoria firească faţă de trup. În dimineaţa următoare, la ceasul când pe întinsul câmpiilor cereşti Soarele scoate la vedere mărfurile de raze aduse din Răsărit, Marziella se pomeni deodată, pieptănându-se, că-i cade în poală o ploaie de perle şi de granate. Plină de bucurie, o chemă pe maică-sa şi le adunară pe toate într-un paneraş, după care Lucida se duse la un prieten de al ei giuvaergiu ca să schimbe o bună parte din ele pe bani.

În vremea asta se nimeri ca Troccola să vină în ospeţie la soră-sa şi, găsind-o pe Marziella făcându-şi de lucru cu mulţimea aceea de perle, o întrebă când, cum şi de unde pusese mâna pe ele. Fata, care nu se pricepea să umble cu cioara vopsită şi poate că nici nu învăţase zicala: „Nu face nicicând cit poţi face, nu mânca niciodată cât îţi pofteşte inima, nu cheltui tot ce ai şi nu spune tot ce ştii”, îi povesti mă tuşii de-a fir-a-păr toată întâmplarea.

Nici nu isprăvise Marziella bine de povestit, că mătuşa, fără s-o mai aştepte pe soră-sa, părându-i-se orice clipită pierdută lungă cât o mie de ani, alergă într-un suflet acasă, îi dădu fiicei ei o azimă şi o trimise la fântină. Puccia dădu şi ea peste aceeaşi băbuţă, dar când aceasta îi ceru un pic de azimă, o repezi:

— Ia te uită, să ştii că nici nu mă gândeam la altceva decit cum să-ţi dau ţie bucăţica. Da ce? Mi-ai făcut a făta măgăriţa de-mi cerşeşti ce-i al meu?

Ia-ţi binişor valea, că doar cămaşa-i mai aproape decât haina!

Ocărând-o astfel pe babă, frânse azima în bucăţi şi începu să înfulece cu lăcomie, făcându-i poftă băbuţei care, când văzu topindu-se ultima bucăţică şi o dată cu ea înmormântându-i-se orice nădejde, strigă plină de mânie:

— Facă-se ca atunci când respiri să-ţi iasă pe gură spumă ca măgarului doctorului; când te piepteni să-ţi cadă din cap ca mucii păduchii; şi fie ca oriunde ţi-ai pune piciorul să răsară în urmă-ţi numai ferigi şi laptele-cucului!

Când Troccola o văzu pe fiică-sa întorcându-se cu apa, nu zăbovi să înceapă s-o pieptene şi, aşezându-şi în poală un ştergar mare, îi aplecă fetei capul; dar cind dădu să treacă dinţii pieptenului prin părul ei, numai ce văzu căzând din el un puhoi de gângănii alchimiste, din acelea care opresc argintul viu. Nu mai e nevoie să spunem ce mutră a făcut Troccola şi cum la gheaţa invidiei se adăugă focul mâniei, făcând-o să scoată flăcări şi fum pe nas şi pe gură.

Trecu câtăva vreme şi Ciommo, fratele Marziellei, aflându-se la curtea regelui din Chiunzo şi fiind de faţă la nişte taclale unde se vorbea despre frumuseţea unor femei, intră şi el în vorbă, ca musca-n smântână, şi spuse: că toate frumuseţile regatului ar fi putut merge să-şi deşerte oasele de pe pod, dacă ar fi văzut-o pe sora sa care, în afară de frumuseţea trupului în armonie desăvârşită cu un suflet minunat, mai avea în păr, în gură şi-n picioare virtuţile dăruite de zână. Auzind laudele acestea, regele îi porunci lui Ciommo s-o aducă pe soră-sa la palat, făgăduindu-i că dacă fata era întru totul aşa cum o zugrăvea el, era gata s-o ia de nevastă.

Ciommo socoti că prilejul nu era de pierdut şi o vesti pe maică-sa printr-un trimis anume de cele întâmplate, cerându-i să se înfăţişeze degrabă la palat cu Marziella ca să nu scape din mână asemenea noroc. Lucida, care stătea rău cu sănătatea, fără a-şi da seama că încredinţează oaia în paza lupului, o rugă pe Troccola să o însoţească pe Marziella până la curtea regelui Chiunzo, pentru cutare şi cutare socoteală. Aceasta, văzând că lucrurile se desfăşurau întocmai după dorinţa ei, făgădui s-o ducă pe fată vie şi sănătoasă la fratele ei.

Se îmbarcă, deci pe o corabie, luându-le cu ea pe Marziella şi pe Puccia; când ajunse însă în larg, prinzând clipa când marinarii dormeau, îi dădu Marziellei brânci în valuri. Biata fată era cit pe ce să se înece, când o sirenă de o negrăită frumuseţe o luă în braţe şi o duse cu ea.

Când Troccola ajunse la Chiunzo, i-o încredinţa pe Puccia lui Ciommo, dând-o drept Marziella, căci flăcăul, din pricina îndelungatei despărţiri, nu mai putea face deosebire între ele. Cum o văzu,

Ciommo se şi înfăţişă cu ea regelui, care puse îndată să fie pieptănată şi se pomeni cu ploaia aceea de gângănii *fuduliale*, care totdeauna jignesc, şi, privindu-i chipul, văzu cum fata, gâfâind din pricina ostenelii drumului, făcea la gură o spumă ca de săpun, de părea că este o albie de rufe; iar când îşi aplecă spre pământ capul, deşertă pe gură un smârc de buruieni urât mirositoare, încât tuturor li se întoarse stomacul pe dos. Miniat peste măsură, regele le alungă îndată pe Puccia şi pe maică-sa şi-l pedepsi pe Ciommo, trimiţându-l să păzească gâştele de la curte.

Ciommo, deznădăjduit din pricina acestei întâmplări şi neştiind cum să-şi lămurească faptele, ducea gâştele la câmp şi, lăsându-le să hoinărească în dragă voie de-a lungul ţărmului mării, se retrăgea într-o colibă unde, până se lăsau umbrele serii, când se trântea pe nişte paie să doarmă, îşi plângea soarta amară. Dar gâştelor care rătăceau pe ţărm li se arăta Marziella, ieşind din ape, şi le hrănea cu găluşte şi le dădea să bea apă de trandafiri, încât nu se scurse multă vreme şi toate se făcură mari cât un batal, de nu mai puteau nici deschide ochii de grase ce erau. Seara, gâştele se adunau într— o grădiniţă ce se afla tocmai sub fereastra regelui şi începeau să cânte:

Ga, ga, ga, ga, ga, ga,
Frumos e soarele, frumoasă e luna,
Dar şi mai frumoasă e stăpâna noastră.

Regele, auzind seară de seară acest cor de gâşte, trimise după Ciommo, voind să afle de la el cum şi ce le dădea gâştelor să pască. Ciommo răspunse:

— Nu le dau nimic altceva decât iarba proaspătă de pe câmp.

Dar regele, nemulţumit de răspunsul primit, îi trimise pe urme un slujitor credincios ca să afle încotro mâna el gâştele. Slujitorul urmărindu-l, văzu că intră în colibă şi lasă gâştele de capul lor; gâştele se îndreptară spre mare, ajunseră pe ţărm, şi iată că din valuri răsări Marziella, atât de frumoasă, încât nu cred că s-a putut naşte mai frumoasă din spuma mării nici mama acelui orb230 care, după cum spune poetul, nu cere altă pomană decât plânsul.

Slujitorul regelui, înmărmurit de uimire şi încântat, dădu fuga la stăpânu-său şi-i descrise spectacolul ce-i fusese dat să-l vadă desfăşurându-se pe scena mării, împins de curiozitate, regele hotărî să-l urmărească şi el pe Ciommo.

A doua zi, dis-de-dimineaţă, la ceasul când cocoşul, căpetenia mulţimilor de zburătoare, le trezeşte pe toate cele rămase în viaţă, ca să înceapă lupta împotriva Nopţii, Ciommo îşi mână gâştele la locul obişnuit, iar regele se ţinu pe urmele lui, fără să-l piardă o clipă din ochi. Ciommo rămase iar în colibă şi gâştele o luară spre ţărm; atunci regele o zări ieşind din valuri pe Marziella, care, după ce le dădu gâştelor de mâncare un coş plin de găluşte dulci, şi de băut o găleată de apă de trandafiri, se aşeză pe o stâncă şi începu să-şi pieptene părul din care se porniră să cadă cu găleata perle şi granate, în timp ce din gură îi răsăreau mulţime de flori iar la picioare i se aşternea un covor sirian de crini şi violete.

Regele îl chemă pe Ciommo şi-l întrebă dacă o cunoştea pe fata aceea frumoasă. Atunci el o recunoscu, alergă s-o îmbrăţişeze şi, de faţă cu regele, îi fu dat să audă toată povestea trădării de care se făcuse vinovată Troccola și cum invidia scorpiei aceleia slute îi dăduse brânci acestei minunate flăcări a dragostei să-şi caute sălaş în apa mării.

Nu se poate descrie plăcerea ce o încercă regele când se văzu în stăpânirea unui asemenea giuvaer şi, întorcându-se spre fratele ei, îi spuse că într-adevăr fata meritase din plin laudele lui, ba că o găsea chiar cu două treimi şi un pic mai frumoasă decât o zugrăvise el şi o socotea mai mult decât vrednică să-i fie soţie, dacă ea ar binevoi să primească sceptrul regatului său.

— O, dacă s-ar îndura Dumnezeu, se tângui Marziella, aş veni să te slujesc ca o roabă a coroanei tale. Dar nu vezi lanţul de aur ce-l am legat de picioare şi cu care vrăjitoarea mă ţine întemniţată, astfel încât, când crede că am luat prea mult aer, sau că am stat prea mult la ţărm, mă trage îndărăt spre bogata robie, încătuşată în aur?

— Dar cum am putea face să te scăpăm din ghearele sirenei ăşteia, întrebă regele.

— Asta ar fi cu putinţă, răspunse Marziella, numai dacă mi s-ar tăia lanţul, cu o pilă surdă, să pot şterge putina.

— Aşteaptă-mă numai mâine dimineaţă, o linişti regele, şi-am să vin eu cu scula trebuincioasă şi am să te duc acasă la mine, unde vei fi ochiul meu drept, pupila inimii mele şi măruntaiele sufletului meu.

Şi, dându-şi drept arvună a dragostei câte o strângere de mână, ea se scufundă în viitoarea apei, iar el în viitoarea focului, şi încă în viitoarea unui asemenea foc încât nu mai avu astâmpăr cât fu ziulica de mare. Iar când sclava neagră a Nopţii ieşi să danseze cu stelele, nu putu închide ochii câtuşi de puţin, ci rămase treaz, rumegând cu măselele minţii nurii Marziellei, stând de vorbă cu gândul despre farmecul părului ei, despre minunile gurii şi uluitoarele ei picioare; şi punându-i aurul graţiilor la piatra de încercare a judecăţii, îl găsea de douăzeci şi patru de carate. Şi afurisea Noaptea care întârzia atât de mult, brodind stele, şi blestema Soarele care întârzia să-şi descarce povara de lumină spre a-i îmbogăţi casa cu binele atât de mult dorit, adică intrarea în odaia lui a minei de aur din care ţâşneau perle şi a scoicii făcătoare de perle ce azvârlea pe gură flori.

Dar în timp ce gândul lui rătăcea pe valuri, cugetând la cea din adâncul mării, iată că se arătară cercetaşii Soarelui, iscodind drumul pe care acesta trebuia să-l străbată cu armata lui de raze; atunci se îmbrăcă şi, însoţit de Ciommo, se îndreptă spre ţărm. Ajunşi aici, după ce Marziella ieşi din valuri, regele se apucă să taie cu pila lanţul legat de piciorul fiinţei iubite, cu toate că, tocmai prin asta, îşi făurea un alt lanţ, care urma să-i încătuşeze inima. O luă apoi pe crupa calului său pe aceea care-i călărea inima şi porni în galop spre palatul regal, unde Marziella le găsi adunate, aşa cum poruncise regele, pe toate femeile mai de seamă din regat, care o primiră şi o cinstiră ca pe stăpâna lor.

Iar când regele o luă ele nevastă, în timpul marilor serbări ce urmară, printre atâtea butoaie de pulbere care fură aprinse pentru luminaţii fu adăugată ca butoiaş şi Troccola, ca să plătească pentru înşelăciunea prin care era cât pe ce s-o piardă pe Marziella. Trimiseră apoi după Lucida, care trăi la palat împreună cu Ciommo, ca o mare doamnă; Puccia însă, izgonită din regat, rătăci prin lume cerşind şi, dacă nu voise să semene o fărâmă de azimă, duse veşnic lipsă de pâine, întrucât:

Ce ţie nu-ţi place altuia nu face!»

CEI ŞAPTE PORUMBEI

Şapte fraţi părăsesc casa părintească din pricină că mama lor nu le dăruieşte o surioară; dar când, în sfârşit, surioara vede lumina zilei şi ei aşteaptă un semn despre naşterea ei, moaşa încurcă lucrurile şi le face semn că mama lor a născut iarăşi un băiat, aşa că rătăcesc mereu prin lume. Surioara lor se face mare, îi caută, îi găseşte şi, după felurite peripeţii, se întorc cu toţii, bogaţi, la casa lor.

Povestea azimei fu într-adevăr o plăcintă umplută care le plăcu atât de mult tuturor, încât până şi astăzi îşi ling degetele. Dar cum Paola se pregătea să-şi spună povestea ei, porunca prinţului fu o privire ca de lup, de le luă tuturor piuitul, aşa că ea începu:

«Cine face bine se alege cu bine; binele este cârligul prieteniei şi harponul dragostei; cine nu seamănă, nu culege, şi în privinţa asta v-a dat o gustărică Ciulla, iar eu am să vă dau o dulceaţă, căci Caton spunea: „Vorbeşte puţin când te afli printre musafiri” ’. Aşa că faceţi-mi şi, mie plăcerea şi aplecați-vă puţintel urechea la spusele mele şi fie ca Dumnezeu să vă crească mereu urechile, să aveţi cu ce asculta lucruri plăcute şi folositoare.

Trăia odată, în ţinutul Arzano, o femeie tare cumsecade, care în fiecare an descărca din pântece câte un făt de parte bărbătească, încât puteai să vezi un nai al zeului Pan, alcătuit din şapte ţevi, una mai lungă decât alta. Cei şapte copii, după ce-şi lepădară dinţii de lapte, îi spuseră Iannetellei, mama lor, care era iarăşi însărcinată:

— Să ştii, măicuţă scumpă, că dacă tu, după atâţia băieţi, nu faci o fată, suntem hotărâţi să plecăm de acasă încotro om vedea cu ochii, risipindu-ne în lume ca puii de mierlă.

Mama, auzind ce aveau de gând, se rugă Cerului să le scoată această dorinţă din cap şi s-o scape de primejdia de a pierde şapte giuvaeruri.

Când se apropie ceasul naşterii, copiii îi ziseră:

— Uite, mămucă, noi ne ducem să aşteptăm pe coasta din faţa casei. Dacă naşti un băiat, pune un toc şi o călimară la fereastră; dacă naşti o fată, pune o lingură şi o furcă de tors. Dacă ne vei da acest din urmă semn, ne vom întoarce acasă, să ne petrecem restul vieţii sub aripile tale; dacă însă ne vei da de semn că ai născut un băiat, uită-ne: îţi poţi lua rămas bun de la noi.

Voi Cerul ca Iannetella să dea viaţă unei fetiţe de toată frumuseţea şi îndată îi ceru moaşei să le facă semn copiilor, după cum se înţeleseseră cu ei, dar aceasta fu atât de zăpăcită şi cu gândul aiurea, că scoase la vedere tocul şi călimara. Drept care, cei şapte frăţiori, fără a mai sta pe gânduri, îşi luară picioarele la spinare şi plecară din ţară.

După ce bătură fără odihnă drumurile vreme de trei ani, nimeriră o dată într-o pădure, în care copacii, la muzica unui pâriiaş ce cânta contrapunctul pe pietre, jucau *imperticata*; şi în acea pădure se afla casa unui zmeu, căruia, în timp ce dormea, o femeie îi scosese ochii, din care pricină ajunsese atât de crud cu neamul femeiesc, încât le înghiţea pe toate cele care-i cădeau în gheare. Vlăguiţi de drum şi lihniţi de foame, copilandrii îl întrebară dacă nu vrea, din milă, să le dea şi lor o bucăţică de pâine. Zmeul le spuse că le-ar da cât să poată trăi, dacă ar vrea să intre în slujba lui, neavând nimic altceva de făcut decât să-l ia, câte unul în fiecare zi şi să-l ducă de mână ca pe un căţeluş.

Copilandrilor li se păru că şi-au găsi o mamă şi un tată şi, căzând la învoială, intrară în slujba zmeului care, după ce învăţă cum le zice, îl chema când pe Giangrazio, când pe Cecchetiello, când pe Pascale, când pe Nuccio, când pe Pone, când pe Pezillo şi când pe Carcavecchia pe nume. Locuiau cu toţii într-o odaie de la catul de jos al casei și zmeul le dădea cât să poată trăi.

Între timp surioara lor se făcu mare şi, aflând că din pricina unei zăpăceli, în care era amestecată moaşa, cei şapte frăţiori ai ei luaseră drumul pribegiei, de nu li se mai știa de veste, se gândi să pornească în căutarea lor. Şi atâta se tot suci şi se învârti pe lângă maică-sa, cerându-i s-o lase să plece, că până la urmă aceasta, năucită de atâtea rugăminţi şi stăruinţe, o îmbrăcă de drum şi o lăsă în voia ei. Şi merse ea, si merse vreme îndelungată, întrebând din ţinut în ţinut cine văzuse şapte fraţi; şi prin atâtea ţinuturi trecu micuţa Cianna, că până la urmă, într-o tavernă, află ceva despre ei. Atunci ceru să i se descrie de-a fir-a-păr drumul spre acea pădure şi, într-o bună dimineaţă, la ceasul când Soarele răzuieşte cu briceagul razelor greşelile de scriere făcute de Noapte în cărţile cerului, ajunse la locul cu pricina şi mare fu bucuria frăţiorilor când o recunoscură; atunci blestemară cu toţii tocul şi călimara care, înşelându-i, îi sortise să îndure atâtea strădanii. Printre altele, după ce-i dădură nenumărate dovezi de dragoste, îi cerură să stea ascunsă în odaia lor, ca nu cumva zmeul s-o simtă şi, pe deasupra, o sfătuiră ca, din orice lucru bun de mâncare să-i dea puţin

şi unei pisici ce se afla în odaie, că de nu, pisica era în stare să-i facă cine ştie ce pocinog.

Cianna scrise toate aceste sfaturi în caietul inimii şi din tot ce mânca îi făcea parte frăţească pisicii, zicând:

— Una mie, una ţie, una fetei regelui, împărţind cu ea totul, până la ultima fărâmitură.

Dar într-o zi, pe când se aflau la vânătoare din porunca zmeului, frăţiorii îi lăsară un paneraş de năut să-l prăjească; alegând boabele de năut, dădu din întâmplare de o alună rătăcită printre ele; şi această alună se arătă a fi mărul discordiei dintre ea şi pisică şi sfârsitul păcii care domnise între ele până atunci, căci vârând-o în gură şi nedându-i jumătate pisicii, aceasta, de ciudă, sări peste vatră, se pişă peste foc şi-l stinse.

Cianna, neştiind cum să dreagă răul, ieşi din odaie şi, intrând în odăile zmeului, îi ceru un pic de foc. Auzind glas de femeie, zmeul mormăi:

— Bine-ai venit, jupâne231. Aşteaptă numai niţeluş, c-ai găsit ce-ai căutat!

Zicând aceasta, luă o gresie, o unse cu ulei şi început să-şi ascută dinţii.

Cianna, văzând că-i intrase carul cu oiştea-n gard, după ce luă un tăciune, dădu fuga în odaia ei şi propti uşa, îngrămădind în spatele ei răngi, scaune, taburete, lădiţe, pietre şi tot ce găsi. Zmeul, după ce-şi lustrui bine dinţii, alergă într-un suflet la odaia de jos şi, găsind-o ferecată, începu să izbească furios cu piciorul în uşă, cu gândul s-o spargă.

În toiul acelui tămbălău se întoarseră acasă frăţiorii care, auzind zarva şi văzându-l pe zmeu mustrându-i cu asprime pentru că îl trădaseră, făcând din odaia lui azilul duşmanilor săi, nu mai steteră pe gânduri; Giangrazio, cel mai mare şi cel mai chibzuit dintre ei, îşi dădu seama că lucrurile stăteau prost şi-i zise:

— Să ştii că noi n-avem habar de toată tărăşenia asta şi se prea poate ca blestemata asta de muiere să fi intrat din nenorocire în odaia noastră, pe când ne aflam la vânătoare; dar cum ea s-a zăvorit înăuntru, hai cu mine, că ştiu eu un loc de unde o putem încolţi pe la spate, fără să-i mai dăm putinţa să se apere.

Zicând aşa, îl luă pe zmeu de mână şi-l duse într-un loc unde se căsca o groapă adâncă; ajunşi aici, fraţii îi dădură brânci în ea şi, găsind o lopată la îndemână, îl acoperiră cu pământ. Apoi deschiseră odaia în care se afla surioara lor, dojenind-o cu asprime pentru greşeala săvârşită şi primejdia în care se vârâse.

— De-acum înainte, o sfăluiră ei, fii mai cu băgare de seamă şi mai ales fere. Şte-te să culegi iarbă din jurul locului unde este îngropat zmeul, că dacă faci asta, ne schimbăm toţi şapte în porumbei.

— Ferească-mă Dumnezeu să vă aduc eu asemenea pacoste! răspunse Cianna.

În felul acesta începură să domnească în casa zmeului şi, ca nişte stăpâni ai casei, îşi petreceau în chip vesel zilele, asteptând să treacă iarna, hotărâţi fiind ca, la vremea când Soarele îi va dărui pământului mantia verde împodobită cu flori, în stăpânirea căreia intrase în casa Taurului232, să se aştearnă drumului pentru a se întoarce acasă la ei.

Dar se întâmplă că într-o zi cei şapte fraţi se duseră la munte după lemne, ca să aibă ce arde pentru a se apăra împotriva frigului care se înteţea pe zi ce trecea; în vremea asta trecu prin pădure un biet pelerin, care, din pricina că-şi bătuse joc de un strigoi căţărat în vârful unui brad, fusese lovit de acesta cu un ciocan în cap atât de zdravăn, încât se alesese cu un cucui cât toate zilele şi acum nefericitul urla ca din gură de şarpe.

Cianna, atrasă de ţipetele lui, ieşi din casă şi, făcându-i-se milă de el, culese la repezeală nişte vârfuri de rozmarin dintr-o tufă ce răsărise deasupra gropii zmeului şi, prăjind-o cu pâine mestecată şi sare îi obloji rana, iar după aceea îi dădu ceva să îmbuce şi începu să pregătească masa, aşteptându-şi fraţii.

Dar iată că în locul lor se arătară şapte porumbei, care o mustrară:

— Mai bine ţi s-ar fi ciuntit mâinile înainte de a culege rozmarinul acela blestemat, tu, pricină a tuturor nenorocirilor noastre, căci iată, acum suntem sortiţi să pribegim prin văzduh. Da ce! Ai mâncat creier de pisică, surioară, de-ai uitat de povaţa noastră? Din pricina ta ne-am schimbat în zburătoare veşnic ameninţate de ghearele şorliţelor, şoimilor şi ereţilor; din vina ta am ajuns tovarăşi cu piţigoii, cu pitulicele, cu sticleţii, cu bufniţele, cu *ciuvicile*, cu ciocănitoarele, cu coţofenele, cu lişiţele, cu câneparii, cu bâtlanii, cu sfranciocii, cu ciocârliile, cu cristeii de baltă, cu *becaţele*, cu prigoriile, cu scatiii, cu cintezoii, cu *codobaturile*, cu ţărcile, cu pupezele, cu sitarii, cu cufundării, cu pitpalacii, cu lopătarii, cu egretele, cu prepeliţele şi cu potârnichile! Da ştii că ne-ai făcut-o! Acu tocmai bine putem să ne întoarcem acasă, să dăm peste plase gata întinse, şi hap! Ca să scapi capul unui pelerin, ai spart capetele a şapte fraţi! Şi nu mai e rost de niciun leac, decât numai dacă tu o găseşti pe mama Timpului, care poate să te înveţe cum să ne scapi de nenorocirea asta.

Cianna, care se simţea ca o prepeliţă jumulită din pricina greşelii săvârşite, le ceru iertare şi se prinse să dea ocol prin lume până va găsi casa bătrânei; şi rugându-i să nu se mişte nicio clipă de acasă, pentru ca nu cumva să li se întâmple cine ştie ce nenorocire, o luă la drum. Şi merse, şi merse fără a— şi mai da o clipă de răgaz, căci oricât şi-ar fi purtat prin lume picioarele, dorinţa de a-şi; ajuta fraţii îi era imbold atât de puternic, încât ajungea să străbată trei mile pe ceas.

Ajungând pe un ţărm, într-un loc unde marea bătea cu vergelele valurilor stâncile care nu răspundeau la lecţia de latină ce le-o dăduse s-o înveţe, dădu peste o balenă mare, mare, care o întrebă:

— Ce te aduce pe meleagurile astea, fată frumoasă?

— O caut pe mama Timpului, îi răspunse Cianna.

— Ştii ce trebuie să faci? o întrebă iarăşi balena. Ia-o drept de-a lungul ţărmului şi mergi până dai de un râu; acolo o iei în sus şi ai să întâlneşti pe cineva care să-ţi arate drumul mai departe. Dar fă— mi, te rog, şi mie un bine: când te întâlneşti cu bătrânica aceea bună, roag-o să i se facă milă de mine şi să-mi dea un leac care să mă ajute să străbat în siguranţă valurile, fără să mă mai izbesc de atâtea ori de stânci şi fără să intru de atâtea ori cu botul în nisip.

— Las' pe mine, zise Cianna, şi, mulţumindu-i pentru bunăvoinţa de care dăduse dovadă faţă de ea arătându-i drumul, o luă la goană pe plajă.

După o lungă călătorie, ajungând la râul amintit de balenă, care — asemenea unui slujbaş la fisc, vărsa monede de argint la banca mării; o luă în susul apei şi, pe o câmpie minunată, unde pajiştile maimuţăreau cerul, arătându-i mantia lor înstelată cu flori, dădu peste un şoarece care o întrebă:

— Încotro aşa, singură-singurică, fată frumoasă?

— O caut pe mama Timpului, răspunse Cianna.

— Apoi ai cam multişor de mers, adăugă şoarecele; dar nu te pierde cu firea, că toate cele au un sfârşit;

aşa că îndreaptă-te spre munţii aceia care, asemenea unor seniori liberi ai acestor câmpii, cer să li se spună înălţimea-voastră, căci cu cât te vei apropia de ei cu atât vei afla mai multe veşti despre casa pe care o cauţi. Dar fă-mi şi mie un bine; dacă ajungi să dai ochii cu bătrânica cea bună, fă-o să-ţi spună ce leac am putea găsi împotriva tiraniei pisicilor; dacă faci asta pentru mine, poţi să-mi porunceşti ce vrei, căci voi fi robul tău.

Cianna îi tăgădui să facă întocmai şi se îndreptă spre munţii care, cu toate că păreau aproape, parcă se îndepărtau din ce în ce mai mult. Până la urmă

totuşi ajunse la ei şi, istovită, se aşeză pe o piatră; atunci văzu o numeroasă armată de furnici cărând mari saci cu merinde; una din ele, întorcându-se, o întrebă:

— Cine eşti tu şi încotro ai apucat-o?

Cianna, care vorbea foarte frumos cu toată lumea, îi răspunse:

— Sunt o biată fată nenorocită şi, pentru un lucru care mă priveşte numai pe mine, am pornit în căutarea mamei Timpului.

— Mai ai de mers până acolo, îi zise furnica. Du-te numai înainte, că dincolo de munţii aceia, într-o poiană întinsă, ai să afli iar încotro s-o apuci. Dar dacă poţi, fă-mi şi mie un mare bine: vezi de află de la bătrânica aia cum am putea face noi, furnicile, să trăim mai mult, că mi se pare o aiureală să adunăm şi să îngrămădim atâta merinde pentru o viaţă atât de scurtă care, ca o lumânare vrăjită, se stinge tocmai când arde mai luminos.

— Fii liniştită, îi răspunse Cianna, că vreau să te răsplătesc pentru îndrumările ce mi le-ai dat.

Trecu ea munţii şi ajunse într-adevăr într-o poiană frumoasă în care, după ce o străbătu, dădu de un stejar uriaş, mărturie a antichităţii, plin de dulciurile acelei soţii veşnic mulţumite şi bucătură din trufandalele pierdute pe care Timpul nu le mai dăruie în acest veac plin de amărăciune. Stejarul, făcându-şi buze din scoarţă şi limbă din măduvă, o întrebă:

— Încotro atât de istovită, mititico? Vino mai bine la umbra mea şi odihneşte-te!

Cianna, mulţumindu-i din toată inima, îşi ceru iertare că nu putea să-şi dea o clipă de răgaz, deoarece era tare grăbită să dea ochii cu mama Timpului. Auzind ce treburi o aduceau pe acolo, stejarul zise:

— Nu mai ai mult de mers; o să te întinzi la drum vreme de încă o zi, şi ai să vezi, în creştetul unui munte, o casă în care vei găsi ceea ce cauţi. Dar dacă eşti tot atât de bună pe cât eşti de frumoasă, încearcă de află cum aş putea face eu să-mi recâştig cinstirea pierdută, că uite, din hrana oamenilor de seamă am ajuns lături pentru porci.

— Lasă-te numai în seama mea, ş-am să văd eu cum pot să-ţi fiu de folos, îi răspunse Cianna.

Vorbind aşa, o luă iar la drum şi merse fără a se mai odihni, până ajunse la poalele unui munte cârcotaş, care-şi vâra capul printre nori ca să le strice petrecerea. Aici dădu peste un moşneag, care din pricina drumului istovitor, se culcase într-o fâneaţă. Când Cianna trecu pe lângă el, moşneagul recunoscu în ea pe aceea care-i oblojise cucuiul. Iar când auzi ce anume o

aducea prin părţile locului, îi spuse că el tocmai îi ducea Timpului veniturile de pe urma arendei pământurilor semănate, şi că Timpul era un tiran care uzurpase toate pravilele şi cerea tribut de la toată lumea, mai cu seamă de la oamenii de vârsta lui. Dar pentru că Cianna se purtase atât de frumos cu el, voia să-i întoarcă însutit binele ce i-l făcuse, dându-i poveţe preţioase in legătură cu venirea ei pe muntele acesta, pe care îi părea rău că nu putea s-o însoţească, deoarece vârsta lui, osândită mai degrabă să coboare decât să urce, îl silea să rămână la poale, ca să-şi isprăvească socotelile cu conţopiştii Timpului, care sunt suferinţele, neplăcerile şi bolile vieţii, şi să-şi plătească datoria faţă de natură. De aceea îi zise:

— Ascultă-mă cu luare-aminte, frumoasa şi neprihănita mea copilă; află că în creştetul muntelui ai să găseşti o ruină de casă, de nimeni nu mai ţine minte când a fost clădită: zidurile îi sunt dărăpănate, temelia putredă, porţile roase de cari, mobilele mucegăite, într-un cuvânt toate lucrurile mistuite de vreme şi distruse; *ici* poţi să vezi nişte coloane frânte, colo statui sfărâmate, nefiind nimic întreg, în afară de o armă, deasupra unei porţi, pe o stemă pe care ai să zăreşti un şarpe muşcându-şi coada, un cerb şi o pasăre fenix.233 Îndată ce vei intra pe poarta aceea, ai să vezi pe jos pile, fierăstraie, coase, *cosoare* şi sute şi sute de urne pline cu cenuşă, pe care sunt scrise cu litere de-o şchioapă nume ca: *Troia, Corint, Sagunt, 234 Cartagina,* precum şi numele a mii şi mii de alte cetăţi pierdute de veacuri, pe care Timpul le păstrează drept amintire a războirilor sale. Iar când vei ajunge aproape de casă, trage— te deoparte şi stai ascunsă, până vei vedea că Timpul iese afară, iar atunci strecoară-te înăuntru şi-ai să dai acolo de o bătrână care cu bărbia atinge pământul, iar cu ghebul ajunge până la cer; părul ca o coadă de cal sur îi atârnă până în călcâie; faţa-i este ca o coleretă în formă de foaie de lăptucă şi cu încreţiturile întărite de *scrobeala* anilor; şi o vei vedea stând pe un orologiu atârnat în perete, şi cum pleoapele îi sunt groase şi-i acoperă ochii, n-o să te poată vedea. Tu, îndată ce te vezi înăuntru, ia fără a sta pe gânduri greutăţile orologiului şi roag-o să-ţi dea lucrul de care ai nevoie. Ea îl va striga îndată pe fiu-su, să vină să te mănânce; dar cum orologiul nu va mai avea greutăţile, Timpul nu va mai putea face nici măcar un pas şi ea va fi silită să-ţi dea ce-i ceri. Şi nu cumva să crezi în jurămintele ei, decât doar dacă o auzi jurând pe aripile fiului ei; atunci fii încrezătoare şi fă ce-ţi spune ea, că ai să fii mulţumită.

Abia isprăvi de vorbit, că sărmanul bătrân se şi preschimbă în pulbere, ca un cadavru care a stat multă vreme închis într-o criptă, când este scos la aer.

Cianna adună cenuşa asta şi, amestecând-o cu o bună măsură de lacrimi, săpă o groapă şi o înmormântă, rugându-se Cerului să-i dea linişte şi pace.

Apoi, după ce urcă muntele, lucru care o vlăgui de puteri, aşteptă până ieşi din casă Timpul, un moşneag cu o barbă lungă, lungă; purta o mantie veche, veche, plină de bileţele cusute cu numele unuia şi altuia, şi avea aripi mari, şi alerga atât de repede, încât curând îl pierdu din vedere. Iar când intră în casa mamei Timpului, Cianna rămase uluită în faţa ruinei ce i se arătă ochilor; dar nu stătu mult pe gânduri, ci luă greutăţile, le duse afară şi apoi îi înfăţişă bătrânei dorinţele ei. Aceasta slobozi un ţipăt ascuţit, chemându-şi fiul, dar Cianna îi zise:

— Poţi să te dai cu capul de toţi pereţii, că tot n-ai să-ţi mai vezi acum fiul, pentru că amândouă greutăţile sunt în mâinile mele. Atunci bătrâna, văzând că n-are încotro, începu s-o linguşească:

— Lasă-l să meargă, drăguţo, nu împiedica mersul fiului meu, nu fă un lucru pe care nu l-a făcut până acuma niciun muritor de pe faţa pământului. Lasă-l să meargă şi Dumnezeu să te aibă în pază, iar eu îţi făgăduiesc, pe apa tare a fiului meu, cu care el roade toate lucrurile, că n-am să-ţi fac niciun rău.

— Îţi pierzi timpul de pomană, îi răspunse Cianna. Dacă vrei să-i las, altceva trebuie să-mi spui.

— Jur pe dinţii cu care fiul meu roade toate lucrurile pieritoare, că am să-ţi fac cunoscut tot ce doreşti. —N-ai nimerit-o nici de astă dată, nu se lăsă Cianna, că eu ştiu că vrei să mă păcăleşti.

— Ei, fie, jur pe aripile lui, care zboară pretutindeni, că am să-ţi fac un bine mai mare decât poţi tu să-ţi închipui.

Cianna dădu atunci drumul greutăţilor şi-i sărută bătrânei mâna care mirosea a stătut şi a mucegai. Văzând bunăcuviinţa fetei, aceasta îi zise:

— Ascunde-te în spatele porţii ăsteia, căci eu, când Timpul se va întoarce acasă, am să-l fac să-mi spună tot ce doreşti să ştii. Iar când se va îndrepta iar spre ieşire, căci nu stă o clipă locului, tu poţi să— ţi vezi de drum; dar bagă de seamă să nu cumva să te simtă, căci e atât de mâncăcios, încât nu-i iartă nici pe copiii lui, iar când n-are chiar nimic de înghiţit, se mănâncă pe el însuşi şi apoi se întoarce acasă pentru a se rezămisli.

Cianna făcu întocmai cum o povăţuise bătrâna şi abia izbuti să se ascundă, că şi sosi Timpul, repede, repede, subţirel şi uşurel, rozând tot ce-i cădea în mână, până şi văruiala de pe pereţi; iar când se pregătea să plece, maică-sa îl întrebă despre toate cele pe care vroia să le afle Cianna,

rugându-l, pe laptele ce i-l dăduse să sugă, să-i dea răspuns. După mii şi mii de rugăminţi, fiul îi răspunse i

— Copacului trebuie să i se spună că oamenii n-o să-l îndrăgească niciodată, atât timp cât are îngropate sub rădăcini comori; şoarecelui — că nu va scăpa în vecii vecilor de pisică, dacă nu-i va atârna de labe un clopoţel, ca s-o audă când se apropie, furnicii — că ar putea trăi o sută de ani, dacă s-ar stăpâni să nu zboare, deoarece, când trage să moară, furnicii îi cresc aripi; balenei, că ar duce-o bine dacă s-ar împrieteni cu şoarecele de mare235 care i-ar sluji de călăuză şi n-ar mai merge anapoda; iar porumbeilor — că atunci când îşi vor face cuibul pe coloana bogăţiei236 îşi vor redobândi înfăţişarea omenească.

Acestea fiind spuse, Timpul începu să alerge iar pe drumul lui din totdeauna.

Cianna, luându-şi rămas bun de la bătrână, coborî muntele şi ajunse la poalele lui o dată cu cei şapte porumbei care, ţinându-se de urmele surioarei lor, istoviţi de atâta zbor, se lăsaseră pe coarnele unui bou mort; dar abia atinseră coarnele cu picioarele, că se şi schimbară în şapte flăcăi zdraveni, aşa cum fuseseră înainte. Minunându-se de această întâmplare, auziră răspunsul timpului şi înţeleseră că totdeauna cornul, ca simbol al abundenţei, era coloana bogăţiei despre care vorbise el.

După ce sărbătoriră întâlnirea cu sora lor, o luară împreună înapoi pe drumul pe care Cianna îl străbătuse la venire şi, ajungând aproape de stejar, îi făcură cunoscută povaţa Timpului; atunci copacul îi rugă să-i scoată comoara de dedesubt, deoarece ea era pricina pentru care ghinda lui îşi pierduse trecerea de care se bucurase mai înainte. Cei şapte fraţi luară o sapă pe care o găsiră într-o grădină şi săpară până când descoperiră un vas uriaş, plin cu monede de aur, pe care le împărţiră în opt părţi, între ei şi sora lor, ca să le fie mai uşor la purtat.

Numai că drumul lung şi greutatea bănetului îi făcură să se lase furaţi de somn, aşa că se tolăniră să doarmă lângă un gard viu. Dar o bandă de hoţi, care nimeriseră prin acele locuri, văzându-i cufundaţi în somn, cu capul pe sacii cu galbeni, le legară mâinile şi picioarele de arborii din apropiere, puseră mina pe parale şi-i lăsară să plângă nu numai după binele în stăpânirea căruia abia intraseră, dar şi după vieţile lor, deoarece, lipsiţi de orice nădejde de ajutor, erau în primejdie să moară mistuiţi de foame sau căzuţi pradă fiarelor sălbatice. Dar în vreme ce se jeluiau de soarta lor nemiloasă, ajunse până la ei şoarecele care, auzind răspunsul Timpului, ca

s-o răsplătească pe Cianna pentru binele pe care i-l făcuse, le roase frânghiile şi-i puse în libertate.

Mai merseră ei o bună bucată de drum şi se întâlniră cu furnica; aceasta, auzind ce sfat îi dăduse Timpul, o întrebă pe Cianna ce i se întâmplase, de ce era atât de abătută şi palidă la faţă şi atunci fata îi povesti despre năpasta ce se abătuse asupra lor şi despre festa ce le-o jucaseră hoţii.

— Pssst! zise furnica. Iată că mi se dă prilejul să vă răsplătesc pentru poveţele ce le-am auzit de la voi. Aflaţi că, pe când duceam spre muşuroi o încărcătură de grâne, am văzut locul în care câinii ăştia ucigaşi îşi ascund prada, adică nişte hrube sub o clădire neisprăvită, în care îngrămădesc lucrurile furate; şi cum tocmai au plecat să pună la cale cine ştie ce alt furtişag, vreau să vă călăuzesc şi să vă arăt locul, ca să vă luaţi înapoi ce este al vostru.

Vorbind aşa, furnica se şi îndreptă spre nişte case în ruină şi le arătă celor şapte fraţi o deschizătură prin care se putea intra într-o hrubă subpământeană; se strecură înăuntru Giangrazio, cel mai cutezător dintre ei, şi găsi tot bănetul de care fuseseră prădaţi.

După ce-şi aruncară iarăşi în spinare sacii cu galbeni, se îndreptară spre ţărmul mării, unde-i spuseră balenei ce pavată dăduse pentru ea Timpul, care este părintele tuturor sfaturilor; dar în timp ce ei stăteau de vorbă despre călătoria făcută şi peripeţiile întâmpinate, iată că-i văzură, dând năvală, înarmaţi până-n dinţi, pe nelegiuiţii care-i prădaseră şi care se ţinuseră pe urmele lor.

— Vai nouă! strigară cei şapte fraţi, de data asta nu mai scapă niciunul dintre noi, nenorociţii, căci iată, ne sar în spate hoţii, gata să ne ia viaţa.

— Nu vă pierdeţi cu firea, îi linişti balena, căci eu sunt numai bună să vă scot teferi la liman, şi abia aştept să vă răsplătesc după puterile mele pentru bunătatea ce mi-aţi arătat-o. Urcaţi numai în spinarea mea, şi am să vă duc la loc adăpostit de orice primejdie.

Nenorociţii, care se vedeau cu hoţii în spate şi cu apa în faţă, se urcară în spatele balenei, iar aceasta, îndepărtându-se de stânci, îi duse spre portul Neapolelui unde, necutezând să-i debarce, deoarece apa nu era destul de adâncă, le zise:

— În ce loc de pe coasta Amalfi vreţi să vă las? Giangrazio îi răspunse:

— Vezi dacă n-am putea afla un loc mai bun, căci spre niciunul din aceste meleaguri nu m-aş îndrepta cu plăcere. La Massa, se spune: *„Salut şi*

vezi-ţi de drum.’” 237 la Sorrento: *„Strânge dinţii”!";* la Vico: *„Adu-ţi singur* de *mâncare*.’"; la Castellamare: *„Nici prieten, nici cumătru"*.

Balena, ca să le facă pe plac, întoarse carena spre stânca de la Sale, unde-i lăsă, iar de acolo, cu cea dintâi barcă de pescari pe care o văzură, ajunseră să pună piciorul pe ţărm.

În felul acesta se înapoiară sănătoşi, frumoşi şi bogaţi în ţara lor, le aduseră mângâiere la bătrâneţe părinţilor şi duseră, datorită bunătăţii Ciannei, o viaţă fericită, care adăugă şi mai multă putere de adevăr străvechii zicale:

Fă binele ori de câte ori îţi stă în putinţă şi uită că l-ai făcut!»

CORBUL

Ca să-l mulţumească pe Milluccio, fratele său şi rege în Frattombrosa, Gennariello întreprinde o lungă călătorie şi îi aduce ceea ce dorea. Când însă ajunge să-l scape de la o moarte de neînlăturat, este osândit el la moarte şi, ca să-şi dovedească nevinovăţia, se preschimbă în statuie de marmură. In cele din urmă, printr-o ciudată întâmplare, îşi recâştigă înfăţişarea omenească.

Nici dacă aş avea o sută238 de gâtleje, un piept de bronz şi mii de limbi de oţel, n-aş fi în stare să spun cât de mult a plăcut povestea Paolei, când ascultătorii văzură că niciuna din faptele bune n-a rămas nerăsplătită; şi iată că fură nevoiţi a spori porţia de rugăminţi către Ciommetella, ca s-o facă să-şi spună basmul ei, deoarece era descurajată şi se temea că nu va izbuti să tragă carul poruncii prinţului, pe măsura celorlalte. Totuşi, neputând da înapoi, pentru a nu strica jocul şi a nu se spăla pe mâini de ascultarea cu care era datoare, începu!

«Mare este într-adevăr, proverbul care sună: Să stăm strâmb şi să judecăm drept; este însă atât de greu să ne slujim de învăţătura lui pentru că foarte puţine dintre judecăţile oamenilor, nu dau în gropi; ba chiar se poate spune că în marea îndeletnicirilor omeneşti tocmai pescarii de apă dulce prind cei mai mulţi raci; şi tocmai cel ce crede că poate cântări cu măsura cea mai dreaptă tot ce cugetă mintea lui se înşală cel mai uşor. De aceea se întâmplă că toţi aleargă, de-şi frâng gâtul, se zbat orbeşte, gândesc sucit, lucrează la nimereală şi judecă de-a-ndoaselea şi de cele mai multe ori, rostogolindu-se ca vai de el din lac în puţ, îşi fac rost de remuşcări fără leac, aşa rum s-a întâmplat cu regele din Frattombrosa, despre a cărui păţanie veţi afla acum, dacă mă veţi chema cu clopoţelul bunei-cuviinţe la roata modestiei şi mă veţi cinsti cu un pic de ascultare.

Trăia odată în Frattombrosa un rege, pe numele lui Milluccio, atât de împătimat după vânătoare, încât lăsa baltă lucrurile cele mai de trebuinţă statului şi casei sale, ca na poată alerga pe urmele unui iepure sau să urmărească zborul unui sturz; şi atâta vreme merse el pe drumul acesta, până când soarta îl făcu să nimerească într-o pădure ce alcătuise un escadron strâns şi în rânduri dese de copaci şi de pământ, care să nu-i poată fi sparte de cavaleria Soarelui. Aici, pe o frumoasă lespede de marmură,

găsi un corb, ucis de curând. În faţa acelui sânge încă viu, risipit pe lespede, regele oftă din rărunchi şi zise:

— O, Cerule! De-aş avea o nevastă albă şi rumenă ca lespedea asta, cu părul şi sprâncenele negre ca penele corbului!

Milluccio se adânci atât de mult în aceste gânduri încât, pentru o clipită, păru una cu lespedea — asemenea unei statui de marmură care s-ar fi drăgostit cu alta. Iar după ce-şi vârî în cap toana asta dureroasă, începu să umble după ea cu vâscul patimei, şi curând ajunse să facă din aşchie trunchi, din pepene dovleac, din săpuniera bărbierului cuptor de sticlar şi din ţânţar armăsar; într-un cuvânt, nu se mai gândea la nimic decât la chipul ce i se încrustase în inimă ca piatra în piatră. Oriîncotro întorcea ochii, nu vedea decât închipuirea ce-o purta întipărită în suflet şi, uitând de toate, nu-i era capul decât la acea lespede; şi se subţiase în asemenea hal din pricina ei, că se topea văzând cu ochii. Lespedea era pentru el o moară care-i macină viaţa; piatra de măcinat culorile a zilelor lui; amnarul care-i aprindea iasca inimii; magnet care-l atrăgea şi, în sfârşit, piatră, ce nu-i dădea o clipă de linişte, la

Iennariello, fratele lui, văzându-l atât de palid şi de tras la faţă, îi zise:

— Spune-mi, frăţioare, ce ţi s-a întâmplat de porţi durerea sălăşluită în ochi şi deznădejdea *oştită* sub drapelul palid al chipului? Vorbeşte, varsă-ţi focul inimii! Nu uita că mirosul de cărbune într-o odaie închisă te îneacă: pulberea aflătoare în inima unui munte face să zboare bolovanii în văzduh; râia, intrată in vine, putrezeşte sângele: vânturile, dacă nu le dai drumul să iasă din pântece, se preschimbă în ghiorăituri şi colici, de-ţi întorc maţele pe dos. Aşa că mai bine deschicle-ţi gura şi spune-mi ce-i cu tine. Şi mai pot să te încredinţez că, pe cit îmi stă în putinţă, sini gata să-mi dau de o mie de ori viaţa pentru tine, numai să-ţi fiu de folos.

Milluccio, amestecând claie peste grămadă cuvinte şi suspine, îi mulţumi pentru bunăvoinţa ce i-o arăta, spunându-i că nu se îndoia de dragostea lui, dar că răul de care suferea el n-avea leac, deoarece se zămislise dintr-o lespede în care semănase dorinţe, fără nădejde ca acestea să dea roade; dintr-o lespede de la care nu se putea aştepta nici la o ciupercă de plăcere; dintr-o piatră a lui Sisif care, cărată pe muntele plănuirilor, cum ajungea în creştet, se rostogolea la poale. Totuşi, în cele din urmă, după mii de rugăminţi, îi povesti totul despre ciudata lui dragoste.

Aflând cum stăteau lucrurile, Iennariello îl mângâie cum ştiu mai bine şi-i dădu curaj, spunându-i să nu se lase pradă mohorelii, deoarece el, ca să-i

aducă un strop de mulţumire, era hotărât să străbată lumea cruciş şi curmeziş, pină va găsi o femeie care să semene întru totul cu acea lespede.

Aşa că pregăti fără întârziere o corabie mare, plină de mărfuri şi, îmbrăcându-se în negustor, întoarse prora spre Veneţia, oglindă a Italiei, sălaşul virtuoşilor, catastiful tuturor minunilor artei şi ale naturii, unde, după ce-şi făcu rost de un permis de liberă trecere pentru Levant, se îndreptă spre Cairo. Intrând în oraş, dădu peste un om care ducea cu el un şoim cum nu se poate mai frumos şi-l cumpără fără să stea la tocmeală, cu gândul să i-l dăruiască fratelui său, pentru vânătoare; puţin mai departe, se întâlni cu altul care avea un cal fără pereche, pe care de asemenea îl cumpără, apoi se închise într-o tavernă, să mai prindă puteri după greutăţile călătoriei pe mare.

În dimineaţa următoare, la ceasul când oastea stelelor, urmând poruncii generalului luminii, ridică corturile de pe câmpiile cerului şi părăsesc postul, Iennariello începu să se învârtă prin oraş, rotindu-şi ochii peste tot ca un linx, *scrutând* când o femeie, când alta, căutând într-un chip de carne ceva asemănător cu o marmură. Dar cum umbla el brambura, de colo-colo, uitându-se mereu în toate părţile ca un hoţ ce se teme de zbiri, iată că dădu nas în nas cu un cerşetor care purta în spate un spital întreg de fâşii de pânză si un talcioc de zdrenţe. Acesta îl întrebă:

— Dar ce ţi s-a întâmplat, bunul meu domn, de umbli aşa, cu frica-n sân?

— Da ce? Trebuie să mă spovedesc faţă de tine? se *zborşi* Iennariello. Aşteaptă până dau ortul popii, şi-am să mărturisesc totul despre faptele mele în faţa zbirilor!

— Ia-o mai uşurel, flăcăul moşului, că doar carnea de om nu se vinde la cântar! îl potoli cerşetorul. Nu ştii că dacă Darie împărat nu-şi povestea necazurile unui rândaş, n-ar fi ajuns împăratul Persidei? Aşa că nu ţi se pară lucru ciudat să-ţi uşurezi sufletul în faţa unui cerşetor, că doar nu este pe lume aşchie atât de subţire, încât să nu-ţi poţi curăţa dinţii cu ea.

Iennariello, auzind cu câtă înţelepciune şi judecată vorbea sărmanul, îi spuse ce pricină îl adusese prin acele meleaguri şi ce lucru căuta cu atâta osârdie. După ce-l ascultă, cerşetorul zise:

— Ei, vezi, fiule, că nu se cade să te ţii fălos faţă de nimeni? Oi fi eu gunoi, dar tot sunt bun să îngraş grădina nădejdilor tale. Ascultă-mă numai cu luare-aminte: eu, prefăcându-mă că vin să cer de pomană, am să bat la uşa unei fete tare frumoase, care este fiica unui necromant. Deschide bine

ochii, vezi-o, scruteaz-o, preţuieşte-o, cântăreşte-o şi-o să descoperi în chipul ei ceea ce-şi doreşte fratele tău.

Şi bătu la poartă, şi fata, care se chema Luciella, se înfăţişă să-i arunce un codru de pâine; atunci Iennariello, de cum o văzu, îşi dădu seama că făptura ei era aidoma celei descrise de Milluccio, aşa că, dându-i cerşetorului o pomană pe cinste, se întoarse la tavernă, se travesti în vânzător de lănţuguri şi spelci, apoi, după ce adună în două *lăcriţe* toate podoabele lumii, se duse iar în faţa casei Luciellei şi se plimbă de colo-colo, strigându-şi marfa, până ce fata îl chemă.

Luciella trecu în revistă toate acele fileuri, văluri pentru cap, panglici, cruciuliţe, dantele, broderii, pânzeturi de in, agrafe, spelci, borcanele cu roşu de buze şi brocarturi vrednice de o regină, pe care negustorul le purta cu el; iar după ce le cercetă şi le răscercetă pe toate, îi ceru să-i mai arate şi alte lucruri frumoase. Iennariello îi răspunse:

— Scumpă *signora,* în *lăcriţa* astălaltă am numai lucruri grosolane şi de preţ puţin; dar dacă binevoieşti să vii pe corabia mea, pot să-ţi arăt găteli cum nu s-au mai văzut pe lume, căci am adevărate comori de lucruri frumoase şi vrednice de o mare doamnă.

Fata, care, pentru a nu păgubi prin ceva firea femeiască, era plină de curiozitate, răspunse:

— Vai, dacă tata n-ar fi plecat, tare aş mai vrea să arunc o privire…

— Păi tocmai de aceea poţi veni, o îndemnă Iennariello. Poate că tatăl domniei-tale nu ţi-ar face plăcerea asta, iar eu făgăduiesc să-ţi arăt nişte găteli, de să-ţi lase gura apă. Ce mai colane! Ce mai cercei! Ce mai cingători! Ce mai corsete! Ce mai dantelării! Într-un cuvânt, lucruri, de rămâi înmărmurit.

Luciella nu se mai putu stăpâni în faţa descrierii acelui fast de lucruri frumoase şi, luându-şi-o de tovarăşă pe una din prietenele ei, se îndreptă spre corabie. Ajunsă acolo, în vreme ce Iennariello o incinta arătându-i sumedenii de lucruri de preţ, marinarii ridicară cu dibăcie ancora şi întinseră pânzele, aşa că, încă mai înainte ca Luciella să-şi fi dezlipit ochii de la podoabe şi să vadă că se îndepărtează de uscat, corabia şi făcuse câteva mile bune.

Când, prea târziu, îşi dădu seama de înşelătorie, începu să facă pe Olimpia239 de-a-ndoaselea, pentru că, dacă cea adevărată se apucase ele bocit, fiindcă fusese părăsită pe o stâncă, Luciella, dimpotrivă, tocmai pentru că părăsea stâncile. Dar Iennariello îi povesti cine era el, încotro o

ducea și ce noroc o aştepta, îi descrise frumuseţea lui Milluccio, cutezanţa, virtutea lui şi dragostea cu care avea s-o întâmpine; şi atâta îi cântă şi-i descântă că până la urmă se linişti, ba chiar începu să roage vântul s-o poarte mai repede, să ajungă să vadă în culori desenul pe care Iennariello i-l schiţase.

Călătoria lor se desfăşura plină de voie bună, când, deodată, auziră valurile bolborosind sub corabie şi, cu toate că vorbeau abia şoptit, fură înţelese de stăpânul vasului, care strigă:

— Alarmă! Toţi la posturi, că vine o furtună, de numai; Dumnezeu ne mai poate scăpa!

Un şuier de vânt se adăugă, drept mărturie, la vorbele lui; cerul se acoperi de nori, iar marea de talazuri. Şi pentru că valurile, curioase să cunoască faptele altora, se săltau peste punte fără a fi poftite la nuntă, care aduna apa cu lopăţica şi o vărsa într-un hârdău, care o azvârlea peste bord cu ajutorul pompei, iar în timp ce fiecare marinar, fiindu-i pielea în joc, se străduia, care la cârmă, care la vele, care la scote, Iennariello se caţără pe *gabie* cu un ochean ce vedea foarte departe, cu gând să caute o limbă de pământ unde să poată azvârli ancora.

Şi iată că, în timp ce el parcurgea o depărtare de o sută de mile cu o ţeava de două palme, văzu trecându-i prin faţa ochilor un porumbel şi o porumbiţă. Amândouă zburătoarele se lăsară în zbor pe catarg şi porumbelul zise:

— Gurlu-gurlu!

— Ce-i cu tine, bărbăţele? îl întrebă porumbiţa, de te tângui?

Și porumbelul:

— Prinţul ăsta nenorocit a cumpărat un şoim pentru fratele lui şi şoimul, o dată în mâinile acestuia, o să-i scoată ochii; iar cel ce nu i-l va da sau primejdia i-o va arăta, în lespede de marmură se va preschimba.

Cum isprăvi de spus aceste cuvinte, porumbelul începu iarăși:

— Gurlu-gurlu!

— Iar te tângui? Dar ce s-a mai întâmplat? se miră porumbiţa.

Şi porumbelul:

— Acu altă poveste: a mai cumpărat şi un cal, iar fratele, de cum l-o încăleca, cu gât rupt va rămânea;

iar cine nu i-l va da sau primejdia i-o va arăta, în lespede de marmură se va preschimba!

Şi iar:

— Gurlu-gurlu!

— Vai mie! Iar o iei de la început cu gurlu-gurlu? se plânse porumbiţa. Ce se mai aude?

Şi porumbelul:

— Asta îi mai duce fratelui lui şi o frumoasă soţioară; dar întâia noapte cinci se vor culca împreună vor fi mâncaţi, şi el şi ea, de un balaur înspăimântător; dar cine nu i-o va da sau primejdia i-o va arăta, în lespede de marmură se va preschimba!

Abia isprăviră porumbeii de sporovăit, că se opri şi furtuna, mării îi trecu mânia şi vântului turbarea.

În schimb, o furtună mult mai puternică se stârni în pieptul lui Iennariello din pricina celor auzite, şi de mai multe ori fu cit pe ce să arunce totul în mare, ca să-l scape pe fratele lui de năpastă. Dar, pe de altă parte, se gândea la el însuşi — şi întâi de toate de el însuşi se cădea să aibă grijă, deoarece se temea că, dacă nu-i va duce fratelui lucrurile cu pricina, ori îi va da de ştire despre primejdie, avea să fie preschimbat în lespede de marmură; aşa că se hotărî să ţină seama mai mult de numele de botez decât de cel de familie, căci cămaşa îl strângea mai tare decât haina.

Când intră în portul din Frattombrosa, îl găsi pe ţărm pe fratele lui, care, văzând că se apropie corabia, îl aştepta plin de bucurie. Iar când află că Iennariello se întorcea cu ceea ce el purta de atâta vreme în inimă, după ce puse faţă-n faţă chipul din inimă şi cel aievea şi văzu că intre ele nu era nici cea mai mică deosebire, atât de mult i se umplu inima de bucurie, încât încărcătura nemăsurată de mulţumire fu cit pe ce să-l strivească sub greutatea ei. Îşi îmbrăţişa apoi cu multă plăcere fratele şi— l întrebă:

— Dar ce şoim porţi în pumn?

— L-am cumpărat ca să ţi-l dăruiesc, răspunse Iennariello.

— Se vede bine că ţii la mine, căci te străduieşti să-mi faci o mare plăcere, se bucură Milluccio. Află că nici dacă mi-ai fi adus o comoară, n-ai fi putut să-mi faci o bucurie mai mare decât aducându— mi şoimul ăsla.

Milluccio tocmai întindea mâna să-l apuce, când Iennariello, scoţând cu iuţeala fulgerului un pumnal, îi retezai i şoimului gâtul. Această faptă îl făcu pe rege să creadă că fratele lui îşi ieşise din minţi, căci altfel n-ar fi putut săvârşi o asemenea ciudăţenie; dar, ca să nu strice bucuria revederii, nu scoase un cuvânt.

Văzu apoi calul, îl întrebă al cui era şi, auzind că era al său, dori să-l încalece numaidecât; dar, în timp ce se făcea că-i ţine scările, Iennariello îi

tăie calului vinele de la picioare cu un cuţit. Această a doua faptă îl scoase pe rege din sărite, deoarece i se păru că fratele lui i-o făcuse în ciudă şi, în adâncul inimii, începu să fiarbă de mânie, dar, chibzui că nu era un ceas potrivit pentru răfuială, căci nu se cădea să-şi întristeze nevasta de cum pusese piciorul în regatul lui.

Şi Miiluccio nu se mai sătura privind-o pe Luciella şi strângându-i mâna; o dată ajunşi la palat, îi pofti pe toţi seniorii din cetate la o mare serbare, în cursul căreia se văzu o adevărată şcoală de călărie, cu salturi, îngenuncheri şi un stol de cârlane în chip de femei. Sfârşindu-se dansul şi făcând cinste ospăţului, cei doi soţi se retraseră în odaia lor.

Iennariello, care nu avea în cap alt gând decât acela de a-i scăpa fratelui său viaţa, se ascunse în spatele patului, pândind sosirea balaurului; şi iată că, pe la miezul nopţii, se arătă un monstru înfiorător ce azvârlea pe ochi flăcări şi pe gură fum, încât ar fi putut fi un misit grozav, în stare să facă să se vândă toate hapurile spiţerilor prin groaza ce ţi-o băga în suflet. Iennariello, strângând zdravăn în pumn lama din oţel de Damasc pe care o luase cu el, începu să-i care la lovituri cu ghiotura, fără alegere, izbind când în dreapta, când în stânga; printre altele, trase o lovitură atât de puternică, încât reteză una din coloanele patului regelui, care, din pricina zgomotului, se trezi, iar balaurul se făcu nevăzut.

Văzându-l pe Iennariello cu cuţitoiul în mână, regele începu să strige:

— Străjerii! La mine! Ajutor! Ajutor, că trădătorul de frate-miu a venit să mă omoare!

La strigătele regelui, aceştia, care dormeau la intrare, dădură buzna şi, la porunca stăpânului lor, îl legară pe Iennariello, fără vorbă lungă, şi-l azvârliră în temniţă.

În zori, îndată ce Soarele deschise banca, pregătindu-se să dea drumul în depozitul luminii creditorilor zilei, regele adună Sfatul şi, după ce povesti cele întâmplate, amintind şi de răutatea de care dăduse dovadă fratele lui, omorând, ca să-i facă în ciudă, şoimul şi calul, Iennariello fu osândit la moarte. Nici lacrimile Luciellei nu fură în stare să înmoaie inima regelui, care-i zicea:

— Nu mă iubeşti, nevastă, de vreme ce pui mai mare preţ pe cumnatul tău decât pe viaţa mea. L-ai văzut doar cu ochii tăi pe dinele ăsta ucigaş, cu pumnalul atât de ascuţit, de tăia şi firul de păr în aer, venit să mă facă tocană; căci, dacă nu mă scăpa coloana patului (o, coloana vieţii mele!) în clipa asta ai fi văduvă.

Şi porunci ca legea să-şi urmeze cursul.

Iennariello, când auzi osânda, văzând că, drept răsplată pentru binele ce-l făcuse, avea parte de atâta nenorocire, nu mai ştia pe unde să scoată cămaşa, pentru că, dacă nu vorbea, era rău de el, iar dacă vorbea, şi mai rău; rea e râia, dar chelbea e şi mai rea; vedea că, oricum ar fi sucit-o, ar fi căzut din lac în puţ. Dacă tăcea chitic, se alegea cu gâtul retezat de fierul săbiei; dacă vorbea, îşi sfârşea viaţa într-o lespede; până la urmă, după ce nenumărate furtuni de gânduri îi răvăşiră sufletul, se hotărî să— i mărturisească fratelui său totul; şi, pentru că oricum trebuia să moară, socotea că e mai bine să-şi lămurească fratele asupra adevărului şi să-şi sfârşească zilele, ştiut nevinovat de toată lumea, decât să ţină adevărul închis în sufletul lui şi să fie izgonit din lumea asta însemnat cu fierul roşu, ca trădător.

Îl făcu deci pe rege să creadă că voia să-i vorbească de lucruri însemnate pentru binele statului şi adus în faţa acestuia, îi înfăţişă, înainte de toate, într-o lungă precuvântare, dragostea pe care totdeauna o nutrise faţă de el; vorbi despre felul cum urzise răpirea Luciellei, numai şi numai ca să-l vadă pe el mulţumit, împlinindu-i dorinţa: apoi despre taina aflată de la cei doi porumbei în legătură cu şoimul şi povesti cum el, ca să nu ajungă lespede de marmură, i-l dăruise, dar chiar în clipa aceea, ca să nu destăinuie secretul îl ucisese nevrând să-și vadă fratele fără ochi. În timp ce vorbea el aşa, simţi cum i se înţepenesc picioarele şi i se fac de marmură. Iar când începu să vorbească şi despre cal, împietri, văzând cu ochii, până la brâu, lucru care altădată l-ar fi plătit cu bani peşin, dar din pricina căruia acum îi plângea inima. La sfârşit, venind vorba despre balaur, rămase în întregime de piatră, ca o statuie, în mijlocul sălii celei mari.

Regele, năucit, auzind povestea şi văzând cu ochii schimbarea aceea neaşteptată, îşi dădu seama ce mare greşeală săvârşise, osândindu-l atât de cumplit pe un frate care-l iubea atât de mult; ţinu pentru el doliu mai bine de un an şi, de câte ori îşi aducea aminte de cele petrecute, un râu de lacrimi îi ţâşnea din ochi.

În vremea asta Luciella aduse pe lume doi feţi de parte bărbătească, cei mai frumoşi din câţi putuseră fi văzuţi până atunci pe lume. Dar într-o zi, pe când regina se afla într-o călătorie de plăcere la ţară, iar regele stătea împreună cu copiii, pironindu-şi ochii plini de lacrimi asupra statuii, amintire a nesocotinţei lui din pricina căreia se prăpădise floarea voinicilor,

iată că intră înăuntru pe neaşteptate un moşneag tare bătrân, căruia pletele îi ascundeau spinarea, iar barba îi acoperea pieptul. I se închină şi-l întrebă:

— Cât ai da măria-ta, dacă mândreţea de flăcău, care a fost fratele înălţimii-tale, şi-ar recâştiga înfăţişarea omenească?

— Regatul tot mi l-aş da! răspunse regele.

— Nu e socoteală dreaptă să făgăduieşti bogăţii pentru asta, se împotrivi moşneagul, căci este vorba de viaţă, şi preţul unei vieţi este numai o altă viaţă.

Atunci regele, pe de o parte datorită dragostei ce i-o purta lui Iennariello, pe de alta remuşcărilor ce-l rodeau din pricina răului pe care i-l făcuse, răspunse:

— Crede-mă, meştere, că aş fi gata să-mi dau viaţa pentru el; şi, pentru ca el să iasă din lespedea asta, aş fi mulţumit dacă as fi băgat eu în ea.

— Nu se cade să fie pusă în primejdie viaţa ta în această încercare, se împotrivi iar moşneagul, căci prea multă trudă se cere ca să faci un om; ar fi de ajuns sângele copiilor tăi, căci, îmbăiată în el, statuia ar învia pe loc.

Regele răspunse la rândul lui:

— Drept este că, oricum, copiii se pot face; tiparul copilaşilor ăstora nu s-a stricat încă; o să facem alţii; vreau numai să mi se redea fratele, căci alt frate nu mai pot avea!

Şi, fără a mai sta pe gânduri, jertfi în faţa acelui biet idol de piatră doi mieluşei nevinovaţi; şi abia mânji statuia cu sângele lor, că aceasta şi învie, iar regele Milluccio putu să-l îmbrăţişeze clin nou pe fratele său Iennariello, bucurându-se amândoi cât nu se poate spune.

Cele două trupuşoare fură puse într-un sicriu, ca să fie înmormântate cu toată cinstea ce li se cuvenea. Între timp regina se întoarse de la ţară şi atunci regele îşi ascunse fratele şi o întrebă:

— Ce-ai da, inimioara mea, dacă fratele meu ar învia?

— Aş da tot regatul pentru asta! răspunse Luciella.

— Ai fi în stare să jertfeşti până şi sângele copiilor tăi? — întrebă iar regele.

— Nu, asta nu! răspunse regina. Doar nu sunt atât de crudă, încât să-mi scot cu mâinile mele luminile ochilor!

— Vai mie! îşi frânse mâinile regele. Află că, pentru a-l vedea pe fratele meu iarăşi viu şi sănătos, mi-am ucis copiii. Iată care este preţul vieţii lui Iennariello!

Şi-i arătă copiii, aşezaţi unul lângă altul în sicriu. Luciella, în faţa acelei privelişti înspăimântătoare, începu să urle ca ieşită din minţi:

— Copilaşii mei, copilaşii mei, stâlpii vieţii mele, luminile inimii mele, izvoarele sângelui meu! Cine a săvârşit această mânjeală cu roşu la ferestrele Soarelui? Cine s-a apucat să facă, fără învoirea doctorului, această lăsare de sânge din vâna cea mai de preţ a vieţii mele? Vai de zilele mele, copilaşii mei, nădejdea mea spulberată, lumina mea tulburată, dulceaţa mea înveninată, toiagul bătrâneţilor mele pierdut! Voi sunteţi înjunghiaţi cu fierul, iar eu străpunsă de durere! voi v-aţi înăbuşit în sânge, iar eu mă înec în lacrimi. Of, ooof!!! Iată că, pentru a-i da viaţă unui unchi, aţi ucis o mamă; căci fără voi nu-mi mai pot ţese pânza zilelor mele, nepreţuite *vătale* ale războiului acestei vieţi nenorocite: mai bine amuţească orga vorbelor mele, acum că i s-au luat foalele! Oof, copilaşii mei, copilaşii mei, de ce nu răspundeţi; când vă strigă măicuţa voastră care v-a dat sângele ei şi acum vă plânge cu lacrimi de sânge? Dar, pentru că m-a lovit năpasta de a-mi vedea secătuit izvorul bucuriilor, nu mai vreau să rămân veşnic necaz pe capul lumii acesteia. Mă duc pe urmele voastre, copilaşii mei, să vă regăsesc!

Şi fugi să se arunce pe fereastră, dar chiar atunci pe fereastra aceea intră tatăl ei, învăluit într-un nor, şi-i strigă:

— Opreşte-te, Luciella! Eu, printr-o călătorie şi trei primejdii, m-am răzbunat pe Iennariello care a venit să-mi răpească fata din casă şi l-am făcut să stea vreme de atâtea luni, ca un dactil de mare, zăvorit într-o lespede; te-am pedepsit şi pe tine pentru purtarea ta necuviincioasă când te-ai lăsat momită pe acea corabie, făcându-te să-ţi vezi copiii, cele două bucurii ale ochilor tăi, înjunghiaţi de tatăl lor; şi l-am pedepsit apoi pe rege pentru toana lui de muiere borţoasă, toană care a făcut din el întâi judecător ucigaş al fratelui, apoi călău al copiilor lui. Dar, pentru că am vrut numai să vă rad şi nu să vă jupoi, vreau ca tot veninul de care aţi avut parte clin pricina mea să vi se preschimbe în îmbucătură împărătească; aşa că tu, Luciella, du-te de-ţi ia copilaşii, că ai să-i regăseşti încă mai frumoşi de cum erau înainte; iar tu, Milluccio, îmbrăţişează-mă, căci te primesc să-mi fii ginere; totodată, îl iert pe Iennariello pentru jignirile ce mi le-a adus, căci tot ce a făcut a făcut numai ca să—

l slujească pe un frate atât de vrednic.

Abia isprăvi vrăjitorul de vorbit, că se şi înfăţişară cei doi copilaşi, pe care bunicul nu se mai sătura să-i sărute şi să-i îmbrăţişeze; iar în toiul bucuriei lor se arătă la faţă şi Iennariello, care, după ce trecuse prin

tocătoare, trebuia să cadă acum în supa de tăiţei, cu toate că, în ciuda bucuriilor de care mai avu parte de-a lungul vieţii, nu-i mai ieşiră clin minte primejdiile întâmpinate, gândindu-se ce greşeală săvârşise fratele lui şi cât de bine este ca omul să fie cu băgare de seamă, pentru ca nu cumva să se rostogolească într-o groapă, deoarece:

Judecata omului e totdeauna greşită şi strâmbă.»

TRUFIA PEDEPSITĂ

Regele din Belpaese, dispreţuit de Cinziella, fiica regelui din Solcolungo, după ce se răzbună pe ea aducând-o într-o stare de plâns, o ia de nevastă.

Dacă Ciommetella nu făcea ca magul să se arate la timp ca să arunce apă peste foc, sufletele ascultătorilor, subţiate de pe acum de mila pentru Luciella, erau cât pe ce să-şi părăsească sălaşele. Dar o dată cu mângâierea adusă bietei fete, se mângâiară şi ei şi, cu inimile uşurate, aşteptară ca Iacova să intre în arenă în livreaua povestirii ei; Iacova nici nu-i lăsă prea mult să aştepte, ci se repezi cu lancea la cărăuşul dorinţelor lor, grăind:

«Cine aleargă după doi iepuri nu prinde niciunul, iar cel ce umblă după necazuri, de necazuri şi de supărări are parte; dacă umbli pe vârfurile munţilor şi cazi, vina e numai a ta. Aşa s-a întâmplat cu o femeie care, dispreţuind coroanele şi sceptrele, s-a pomenit înghesuită în strâmtoarea unui grajd; cu toate acestea, capetele sparte prin voia Cerului tot de înalta slavă sunt lecuite, căci tăria nu dă nici pedepse fără mângâiere şi nici ciomăgeli fără pâine.

Trăia odată în Solcolungo un rege, care avea o fiică, pe nume Cinziella, frumoasă ca Luna, dar care, în cântarul vieţii, pentru fiecare dram de frumuseţe pusă pe un taler avea o oca de trufie pusă pe celălalt; aşa că, o dată ce ea nu arăta pic de cinstire faţă de nimeni, nu era cu putinţă ca bietul tată, voind s-o vadă aşezată la casa ei, să-i afle un soţ pe placul ei, oricât ar fi fost acesta de bun şi de mare senior.

Printre atâţia şi atâţia prinţi care se încumetaseră s-o ceară de nevastă, se afla şi regele din Belpaese, care nu se dădu la o parte de la nimic pentru a-şi atrage dragostea Cinziellei. Dar cu cit arunca el mai multe dovezi de supunere în talerul balanţei dragostei cu atât ea îl răsplătea cu o şi mai falsă măsură; cu *cât* îi deschidea el o mai bună piaţă a duioşiilor, cu atât se arăta ea mai nemulţumită şi se tocmea mai abitir; pe cât era el de larg la suflet, pe atât era ea de strâmtă la inimă. Şi nu trecea zi ca bietul om să n-o roage:

— Când oare, fiinţă crudă ce eşti, printre atâtea lubeniţe de nădejdi care, la cules, mi-au ieşit cât ditamai dovlecii, voi da peste una roşie? Când oare, căţeluşă nemiloasă, se vor potoli furtunile cruzimii tale şi voi putea, sub vânt prielnic, îndrepta cârma planurilor mele spre frumosul tău port? Când oare, după ce am urcat scările atâtor rugi fierbinţi şi implorări, voi putea înfige steagul dorinţelor mele pe zidurile acestei straşnice redute?

Dar toate astea nu erau decât vorbe aruncate în vânt, căci fata, dacă avea ochi în stare să sfredelească pietrele, n-avea urechi să audă plângerile aceluia care, rănit fiind, gemea: ba, dimpotrivă, îi făcea o mutră de înmormântare, de parcă el i-ar fi înecat boii. Aşa că, în cele din urmă, sărmanul senior, după ce încercă pe spinarea lui toată cruzimea Cinziellei, care nu-l băga în seamă mai mult decât pe un terchea-berchea, întoarse foaia şi, cu o izbucnire de dispreţ, strigă:

— Mă strig să ies din joc, din al dragostei foc! 240

În sinea lui însă jură să se răzbune pe sarazina aceea maură, şi încă atât de crunt, încât ea să se căiască amarnic pentru suferinţele ce i le căşunase.

Plecă el din ţară, îşi lăsă barbă, îşi vopsi faţa şi, peste câteva luni se întoarse travestit în ţăran în Solcolungo unde, împărţind bacşişuri în dreapta şi-n stânga, se băgă grădinar la rege. Şi lucrând el cum putea mai bine în grădină, într-o zi numai ce întinde sub fereastra Cinziellei nişte straie împărăteşti, toate numai lucrătură în aur şi diamante. Jupâniţele, când dădură cu ochii de ele, i le arătară îndată cu degetul stăpânei, care trimise să-l întrebe pe grădinar dacă nu voia să le vândă; acesta răspunse că el nu era nici negustor, nici vânzător de vechituri, dar că era gata să le dea totul pe degeaba, dacă-l lăsau să doarmă numai pentru o noapte în odaia de primire a prinţesei. Atunci jupâniţele îi ziseră Cinziellei:

— Ce-ai de pierdut, stăpână, făcându-i hatârul grădinarului, dacă ciuguleşti în schimb straiele astea, vrednice de o regină?

Cinziella, lăsându-se agăţată de cârligul undiţei care prinde peşti şi mai grozavi, se învoi cu tocmeala şi-i făcu grădinarului pe plac.

A doua zi dimineaţă, fu văzută întinsă în acelaşi loc o rochie la fel lucrată şi tot atât de scumpă, şi iarăşi Cinziel'. A ceru să-i fie vândută şi primi un răspuns asemănător, numai că de data asta grădinarul ţinu morţiş să fie lăsat să doarmă în odaia de lingă iatacul prinţesei. Şi de data asia Cinziella se lăsă dusă de nas şi, ca să pună mâna pe lucrul acela ele preţ, se învoi cu ce-i cerea grădinarul.

A treia zi dimineaţa, încă înainte ca Soarele să-şi frece amnarul de iasca uscată a câmpiilor, grădinarul întinse la vedere, în acelaşi loc, un pieptăraş de toată frumuseţea, care se potrivea de minune cu celelalte straie. Văzându-l, Cinziella îşi zise:

— N-am să fiu mulţumită până nu pun mâna şi pe pieptăraş.

Îl chemă deci pe grădinar şi-i vorbi aşa:

— E neapărată nevoie, vrednicul meu grădinar, să-mi vinzi pieptăraşul ăla din grădină şi poţi fi încredinţat de preţuirea mea.

— Nu-i de vânzare, răspunse el, dar dacă-ţi place, pot să ţi-l dăruiesc; aş da pe deasupra şi un colier de diamante, dacă mă laşi să dorm o noapte în iatacul domniei-tale.

— Ia te uită ţărănoiul! strigă Cinziella. Nu-ţi ajunge că ai dormit în odaia de primire, apoi lângă iatacul meu! Acum pofteşti chiar la odaia mea de dormit! Ca mâine o să pofteşti la patul meu!

— Doamna mea, nu se lăsă grădinarul, eu rămân cu pieptăraşul şi domnia-ta cu iatacul; dacă vrei să facem târgul, ştii pe unde e drumul. Eu mă mulţumesc să dorm şi afară, pe jos, lucru care şi unui turc i se îngăduie; dacă însă ai vedea colierul de care vorbeam, ai judeca mai drept.

Cinziella, pe de o parte momită de lăcomia după pieptăraş, pe de alta împinsă de la spate de jupâniţe, care trăgeau apa la moara grădinarului, se învoi în cele din urmă să-i facă iarăşi hatârul. Aşa că, în fapt de seară, la ceasul când noaptea, asemenea unui pirat aruncă argăseală pe pielea Cerului, făcând-o neagră, grădinarul, luând cu el pieptăraşul şi colierul, intră în odăile prinţesei, unde, după ce-i încredinţa acesteia gătelile, fu lăsat în odaia ei de culcare.

Prinţesa îl împinse într-un colţ şi-i zise:

— Acuşica stai colea cuminte şi nu te mişca, dacă preţuieşti bunătatea mea.

Mai trase cu cărbune o linie pe duşumea şi adăugă i

— Cine de linie trece, îl pupă maică-sa rece! Prinţesa trase apoi perdeaua patului ei şi se culcă, îndată ce grădinarul-rege o simţi că doarme, părându-i-se că a venit ceasul să are ogoarele amorului, se culcă alături de ea şi, înainte ca stăpâna locului să se trezească, se grăbi să culeagă roadele dragostei. Când se trezi şi văzu ce i se întâmplase, prinţesa nu socoti cuminte ca, pentru a drege un rău, să facă două lucruri rele, adică, nenorocindu-l pe grădinar, să aducă nenorocirea şi în grădina însăşi; aşa că, făcând din nevoie năravi, se mulţumi cu încurcătura şi descoperi plăcere în păcat; şi iată că tocmai ea, care dispreţuise capetele încoronate, nu se putu împotrivi unui ţărănoi, căci un ţărănoi părea regele şi ea asta credea că este.

Lucrurile se desfăşurară mai departe la fel şi Cinziella rămase însărcinată; atunci, văzând fata că trupul i se îngroaşă pe zi ce trece, îi spuse grădinarului că-şi pierde cinstea dacă află tatăl ei şi că ar fi bine să chibzuiască împreună cum să ocolească primejdia. Grădinarul îi răspunse că

nu ştia mijloc mai bun decât să fugă împreună, el putând-o adăposti în casa unei foste stăpâne de-a lui, care ar putea să-i fie de ajutor în timpul apropiatei naşteri. Cinziella, nemaiavând altă scăpare, târâtă de păcatul trufiei care o azvârlea din stâncă în stâncă, urmă îndemnul lui şi, părăsindu-şi casa părintească, se lăsă în voia norocului.

După o lungă călătorie, acesta o duse acasă la el şi-i povesti maică-si totul de-a fir-a-păr, rugând-o să se prefacă mereu că nu ştie nimic, deoarece voia s-o facă pe Cinziella să-i plătească pentru înfumurarea ei din trecut. Astfel îi dădură adăpost într-un grajd mai mic al palatului lăsând-o să ducă o viaţă plină de lipsuri, dându-i în silă câte un codru de pâine. Iar într-o zi, când slujitoarele palatului se pregăteau să coacă pâine, regele porunci s-o cheme şi pe Cinziella să le ajute, îndemnând-o în acelaşi timp pe Cinziella să şterpelească un covrig, doi, ca să aibă şi ei cu ce-şi astâmpăra foamea.

Când pâinea fu scoasă din cuptor, nefericita fată, folosindu-se de o clipă când n-o vedea nimeni, privi cu coada ochiului în toate părţile, puse mâna pe un covrig şi-l ascunse în buzunar. Dar tocmai atunci intră regele, îmbrăcat în straiele lui adevărate şi le mustră pe fete:

— Cine v-a dat voie s-o aduceţi în casă pe fetişcana asta murdară? Nu vă daţi seama, după mutră, că e o hoaţă? Scotociţi-o prin buzunare şi-o să daţi de dovada furtului.

Scotocind-o prin buzunare, fetele dădură peste covrig şi o scărmănară în lege, încât bătaia de joc şi zeflemeaua se revărsară asupra ei cât fu ziulica de mare.

După aceea regele se îmbrăcă iar în grădinar, se duse la ea şi o găsi ruşinată şi amărâtă din pricina umilinţei îndurate. El însă îi spuse să nu dea prea multă însemnătate faptului, întrucât nevoia este tirana oamenilor şi, aşa cum a zis acel poet toscan:241

... postul negru cade
Când eşti ghiftuit de hrană
Şi ai gata, pentru altul, o dojană.

Şi, dacă foamea scoate până şi lupul din pădure, ea trebuia să se ţină iertată, dacă făcea un lucru care altora nu le-ar fi stat bine. O mai îndemnă să se strecoare acolo unde stăpâna casei croia nişte pânzătură şi, prefăcându-se că vrea să-i dea ajutor, să dosească o bucată, deoarece, apropiindu-se sorocul naşterii, avea nevoie de toate cele.

Cinziella, care nu ştia să se împotrivească soţului (căci îl socotea pe grădinar ca atare), urcă în odăile reginei si, amestecându-se printre jupâniţele care croiau scutece, fese, căciulite şi hamuri pentru copii, înhaţă o bucată de pinzâ şi o vârî sub veşmintele ei. Dar regele se arătă iarăşi, le mustră pe fete, aşa cum făcuse când cu pâinea, şi din nou Cinziella, prinsă cu lucrul de furat asupra ei, trebui să îndure altă grindină de ocări, de parcă s-ar fi descoperit asupra ci un întreg balot de pânză; roşie de ruşine, fata cobori înapoi la grajd.

Regele se duse îndată la ea îmbrăcat în grădinar şi, Văzând-o atât de tristă şi deznădăjduită, o mângâie, spunânda-i să nu se lase doborâtă de tristeţe, căci toate lucrurile lumii acesteia nu sunt decât o părere şi, de aceea, ar fi mai bine să caute să-şi facă rost de un lucruşor oarecare, naşterea nemaiputând întârzia.

— Tocmai ne pică o pleaşcă pe cinste, adăugă el: Stăpâna şi-a logodit fiul cu o doamnă străină, căreia vor să-i trimită un dar de veştminte de brocart şi ţesături de fir frumoase şi bine croite, iar logodnica e tocmai de statura ta. Aşa că o să-ţi fie uşor să pui mâna pe un mărunţiş oarecare, pe care tu vârâ-l în pantahuză, c-o să-l vindem şi-o să ne ducem traiul.

Cinziella, urmând întocmai porunca soţului, ascunse în sân o bucată bună de brocart dantelat, când nimeri acolo regele şi făcu un tămbălău de pomină, cerând ca fata să fie scotocită iar peste tot; furtul fu astfel descoperit şi Cinziella alungată cu mare ruşine. Apoi însă, îmbrăcându-se iar în grădinar, regele dete fuga să-i aducă un pic de mângâiere, căci dacă o rănea cu o mână, cu cealaltă îi plăcea s-o ungă la rană, ca să nu-i dea cu totul brânci în ghearele deznădejdii.

Nefericita Cinziella, din pricina necazului ce-o lovise şi care nu era decât pedeapsa Cerului pentru înfumurarea şi trufia ei din trecut, căci se purtase cu atâţia regi şi prinţi precum cu nişte zdrenţe vrednice de călcat în picioare, era acum socotită o fetişcană de cel mai prost soi; ea, care avusese totdeauna o inimă de piatră în faţa poveţelor părintelui ei, trebuia acum să roşească de ruşine în faţa batjocurii slujitoarelor; din pricina supărării, zic, pricinuite de ruşinea îndurată, se simţi apucată de durerile facerii.

Regina, căreia fiul îi dăduse de ştire fără întârzâere despre ce se întâmpla cu fata, dădu poruncă să fie adusă în odăile ei şi, arătându-se plină de milă pentru starea în care se afla, o puse într-un pat încrustat tot cu aur şi perle, într-o odaie tapisată cu pânzătură de fir, lucru ce o înmărmuri de uimire pe Cinziella, căci se văzu adusă din grajd într-o odaie împărătească, de la patul

într-un pat atât de frumos, încât nici nu-şi mai dădea seama de ce se întâmpla cu ea. Şi forfotiră în jurul ei oameni grijulii şi-i dădură supe şi biscuiţi ca să fie în puteri la ceasul naşterii. Dar Cerul voi ca fără prea multe strădanii ea să aducă pe lume doi băieţi negrăit de frumoşi, lucrul cel mai neasemuit ce se văzuse vreodată. Dar abia născuse Cinziella, că se arătă regele, care strigă:

— Unde vi s-au cărat minţile, de-aţi pus *valtrapul* pe măgar? Da ce? Asta-i pat de nasul unei muieruşti de rând? Ia goniți-o de-aici cu lovituri de ciomege şi răspândiţi fumuri de rozmarin prin odaie, să piară putoarea!

Atunci regina îi zise:

— Gata, fiule! Ajunge! Ajunge, că destul ai făcut-o să sufere pe biata fată. Ar trebui să fii mulţumit că, după ce ai chinuit-o atâta, ai făcut din ea scufă de noapte; şi dacă nici acum nu te socoteşti răzbunat pentru dispreţul ce ţi l-a arătat la curtea ei, aceste două bucurii pe care ţi le dăruieşte ajung şi prea ajung ca să-şi plătească toate datoriile faţă de tine!

Şi regina porunci să-i fie arătaţi copilaşii, care erau lucrul cel mai frumos pe lume.

Văzând cele două făpturi durdulii, regele simţi că întinereşte, o îmbrăţişa pe Cinziella, îi destăinui cine era el cu adevărat şi-i spuse că tot ce făcuse era numai din pricina mâniei de care fusese cuprins, văzând că un rege de seama lui este jignit atât de greu, dar că de acum înainte avea s-o ţină ca-n palme. Pe de altă parte regina, îmbrăţişând-o ca noră şi fiică, îi dărui, împreună cu regele, o zestre atât de mare pentru cei doi copilaşi, încât această clipă de mângâiere i se păru mai dulce decât toate suferinţele prin care trecuse, cu toate că, de atunci înainte, îşi băgă bine în cap să-şi cunoască lungul nasului, amintindu-şi că:

Fiica trufiei e nenorocirea.»

Isprăvindu-se poveştile hărăzite acelei zile, prinţul, pentru a risipi din inimi cea mai slabă umbră de tristeţe pricinuită de suferinţele la care fusese supusă Cinziella, îi chemă pe Ciccantuono şi pe Narduccio, să-şi aducă şi ei obolul lor; iar aceştia, cu berete turtite în cap, cu pulpare întărite de genunchere şi giubele împodobite cu dantele, ieşiră dintr-unul din boschetele grădinii şi recitară egloga ce urmează:

MÂŢA

NARDUCCIO ŞI CICCANTUONO

NARD: Dă-mi un sfanţ, Ciccantuono şi ia-n gaj drăcia asta.

CICC: Ţi-aş da chiorul cu plăcere, dacă astă-dimineaţă n-aş fi cumpărat ceva, de să-ţi baţi pe rând copiii.

NARD: Ei, am nimerit-o prost…

Dar pe ce ţi-ai dat *biştarii*?

CICC: Pe o mâţă nou-nouţă;

ce noroc, că aş fi dat galbeni, pentru ea, şi-o mie!

NARD: Prea ar fi nechibzuită cheltuiala ta, amice, căci o miţă cea mai scumpă, face tocmai doi *carlini.*

CICC: Nu ai priceput o iotă, hai să ne vedem de drum…

Nu ştii azi că-i tare scumpă miţa asta, blestemata?

Ieri scoteai cu ea găleata, astăzi aur cu găleata!

NARD: Aur?! Cum adică aur?!

CICC: Eşti măgar, să am iertare!

Ce? de azi trăieşti pe lume?

Nu ştii că nu-i om să n-aibă cel puţin o mâţă-n în mână?

Doar cu ea câştigă banii, şi cu ea şi-i risipeşte, tot cu ea-şi adună luxul, se îngraşă, huzureşte, umple cocina cu porci, străluceşte toată viaţa, izbuteşte să adune, stăpâneşte peste lume.

NARD: Tu mă laşi năuc, buimac.

Mi-arăţi luna în fântână dându-mi să înghit drept *lapis philoshophorum* o mâţă? Totuşi, vorba ta m-aţâţă!

CICC: Drept e! *Lapis* e acesta, dar ieşit din alambicul unui creier genial.

NARD: Am mâncat şi eu mai multe, nu doar un cuptor de pâine, dar de-asemenea minune, zău, n-am auzit de loc…

Ori sunt tont, ori tu, amice, vrei să-ţi baţi de mine joc!

CICC: Păi, urechile deschide-ţi şi-ai să vezi ce tolomac eşti.

Prea puţini îi spun chiar „mâţă”, fiindcă vorba asta goală ar stârni o bănuială.

Oameni ageri îi aflară nume multe ca nisipul, căci în cruntă vremea noastră arăţi masca, n-arăţi chipul!

„Dar”, „cadou’”, îi spune prinţul;

„ungere” sau „înmuiere”

sau „atenţie’”, un jude;

„dreptul meu”, îi spune scribul şi doar numai Cerul ştie care e mai necinstit;

„*câştiu*”, îi spune negustorul, iar meseriaşu-i zice o „afacere” mănoasă;

„dibăcie” — dughengiul, hoţul — „lovitură”, „pont”,

„mezelic”, „ciubuc” — jandarmul,

„şustă” — apoi contrabandistul;

un soldat — „răscumpărare”, iar spionul, „chestia-aia”;

Târfa-i spune „dar filotim”, şi „colea, de-un şpriţ” — misitul;

„parte” şi „saftea” — codoşul,

„şperţ” şi „mită” — comisarul, iar piratul mare — „pradă”, căpitanul — „trai tihnit”, care trai de nu e tihnă e prăpăd cumplit adesea, dacă el se războieşte nu cu spada, ci cu mâţa —

Ei! se cere şi răbdare!…

În sfârşit, poetul însuşi, care fură cu *toptanul* rime şi idei, imagini de prin cărţi ce-i cad în mână, de Vergiliu, de Horaţiu, ce mai! — de la toţi confraţii, o botează „imitaţii”.

NARD: Te-nţeleg şi-mi placi acuma, om răutăcios, subţire:

Vrei să spui că şi *safteaua*, şi cadoul şi câştigul fiecare şi le trage pe-a lui spuză cu cârligul. CICC: Dacă doar cârlig e mâţa…

Unul şi-alta sunt totuna, şi nu-i om pe lumea asta ca la brâu să nu le poarte, ba de aur, ba de-aramă, ba de lemn, de fier, de-argint, după neamul, după starea fiecăruia în parte.

Ia-l de pildă pe-acel mare242

care lumea cucerit-a:

El avea de aur una şi bătută-n pietre scumpe…

Pescuia cu ea regate…

Cel căruia Cicerone i-a-mproşcat în cap *Verrine243*

avea una de argint…

Astfel toţi, cu mic, cu mare, după ranguri şi putere, toţi o au şi toţi o poartă.

Pescuieşte fiecare, doar că pescuitul ăsta are nume felurite:

Curăţare, uşurare, ridicare, înhăţare, jumulire, despuiere, lovitură şi şparlire, înşfăcare şi prădare, jefuire, jecmănire, a-i cânta cuiva prohodul, a fugi cu mâţa-n sac, a lua din tot caimacul, a umfla cuiva câştigul şi a mânui cârligul!

NARD: Poţi să spui, într-un cuvânt, cum că sunt acestea toate, jocul mare de-a „atu” —ul, jaful, furtul şi omorul!

CICC: Nu, n-ai ţinere de minte…

Doar ţi-am spus că-n ziua de-astăzi lumea s-ar cădea să-i spună răului, pe nume, bine;

ţi-i mai mare dibăcia dacă pui la lucru mâţa, fiindcă nu o vezi — şi trage, nu o simţi — şi te loveşte, nu te-atinge — şi te-nhaţă, şi, necontenit, în viaţă, prinde, trage şi agaţă.

NARD: Fără pică, frăţioare, căci se duce pe-apă totul, şi cu greu se mai întâmplă ca de răul dobândit şi al treilea s-aibă parte!

Căci cei putrezi de bogaţi putrezesc fără-ndoială, şi le vezi ruină casa şi familia pe drumuri rătăcind nenorocită…

Bine-a zis un mare dascăl, lăudată fie-i gura

„La tocilă e luată de pe toate ştirbitura!”

CICC: Azi *grumazele* plecate sunt de spânzuraţi de foame;

dacă nu goleşti vreo pungă, umbli azi lihnit şi gol;

dacă nu te-aşterni pe furturi, n-ai nici aşternut de paie;

dacă nu faci *codoşlâcuri*, stai cu coada-ntre picioare;

dacă nu eşti astăzi peşte nu te bucuri nici de Paşte!

NARD: Dar dacă te-nchini nevoii, la sfârşit te-aşteaptă chinuri;

dus eşti la spânzurătoarea de trei coţi — şi mai înaltă, ca nebunul, pe-un măgar;

curtea-ţi pune-n cap tichie244, la Mercato, eşti marcat;

de n-ai vrut să mori de foame, de ruşine mori atunci;

pentru-un ceas de-ndestulare, ceasul cel din urmă-ţi bate, şi pentru-un bănuţ de-aramă, stai şi tragi vârtos la rame;

săritura spre mai bine s-a schimbat din sărătură;

furi de lumea înlemneşte?

Lumea-ţi dă în schimb trei lemne;

penele împăunării se preschimbă în penon!

Şi mă-ntreb care-i folosul să ai galbeni şi piţule, chiori şi sfanţi, pitaci, lovele, când atâtea şi atâtea pilde astfel au grăit:

„Cel ce are o mulţime, e cel mai nemulţumit?”

CICC: De pui mâţa la-ncercare, nu te saturi niciodată, căci e-asemenea cu râia ce, eu cât mai mult te scarpini, mai mult creşte-n mâncărime.

Ia roteşte-ţi tu privirea peste treburile lumii:

meserii, negoţuri, ranguri, toate umblă-n mâini cu mâţa şi se bizuie pe gheara-i.

Să începem cu acela ce-i stăpân peste vasali…

Iată-l: se chiorăşte lacom la ţăranul mai cu cheag…

La-nceput îi cere, doară, cu-mprumut, un car de scuzi, ce-o să-i dea-napoi odată cel ce a plouat cu grindini de smochine și stafide:

îi mai cere-apoi şi orzul numai până la recoltă, boii-i cere şi măgarul pentru nu ştiu ce corvoadă şi atâta o să-l bată pe ţăran la cap, şi-atâta o să-l încolţească-ntr-una, până când o să-l aducă hăt, la capătul răbdării, încât ori o să-l înjure, ori— mai ştii? — o să-l lovească!

Ar fi fost mai bine, poate, maică-sa să nu-l mai nască.

E zvârlit în niscai groapă, e legat şi la butuci, gâtu-i este prins în lanţuri, îi strâng mâinile-n cătuşe şi-i agaţă de zăbrele, scris cu litere de-o şchioapă:

„Se-aduce la cunoştinţă:

Cine va vorbi cu ăsta e-amendat cu trei ducaţi.”

Ş-apoi poate el să urle, şi să-i scrie şi lui vodă —

s-a sfârşit cu libertatea dacă, după mii de cazne, suferinţi şi chinuri crunte, nu e gata să dea totul…

Iar atunci când lupul lacom, în sfârşit, s-a săturat, zice că l-a „graţiat”!

NARD: Blestemată-i miţa asta!

Dărâma-s-ar covălia unde-a fost încârligată şi care i-a dat tăria!

CICC: Şi, fiindcă bou-nvaţă viţeluşul cum se ară, vezi cum judele cel mare mituieşte zeci de martori, face falsuri prin hrisoave, mai doseşte câte unul şi trimite la-nchisoare fără — musai — o pricină…

dar şi scoate, dacă… iese245

Unul cum e el, cât şapte întrebuinţează mâţa.

Iar când s-ar cădea să-i vină vremea tragerii ps roată, capătă un bun renume:

om de bază, fără pată şi cu dreaptă judecată!

NARD: Da, aşa-i… Când omul are deopotrivă de curate conştiinţa cum şi punga —

cum mi s-a-ntâmplat şi mie în douăsprezece rânduri —

lumea zice că-i mai bine să se lase de-alde astea, că nu ştie meserie şi că o păcat să-i dai slujbe la împărăţie, căci, ne-având în furturi şcoala, nici nu-şi scoate cheltuiala!

CICC: Doctorul, când vrea parale, trage şi lungeşte boala-n cârdăşie cu spiţerul.

Dacă-i doctor bun, arată că din sute de reţete şi pe cea secretă-o ştie:

Pe din dos să-ntindă nuna, să ia cu mărinimie!

NARD: Mâţa asta-i mai cinstită, n-o vorbi prea mult de rău:

Poţi să-i spui „fatalul premiu”, că-l plăteşti din dos pe cel care-n viaţă te ajută să faci caca uşurel!

CICC: Nu-şi pierde neguţătorul în învălmăşeală capul:

Marfa el ţi-o dă stricată şi-o mai bate şi cu scafa să atârne la cântar;

jură, ţipă şi se zbate că e proaspăt ce e putred, şi că-i nou ce s-a-nvechit, şi te duce-aşa cu vorba şi te-ncurcă, şi te face să vezi alb in loc; de negru, măcar că găseşti într-una orice marfă cu-un cusur;

iară după ce-ţi măsoară, tare îndatoritor, el îţi perie veşmântul, să uiţi lipsa mai uşor!

NARD: De aceea, frate, Cerul de la ei întoarce-şi faţa şi pentru un fleac de vină, cinstea-şi pierd pe toată viaţa!

CICC: Iată-ţi vinde măcelarul capră tare precum piatra şi bătrână şi stricată, şi se jură că-i batal, bivolul, viţel îl face, şi-l presară tot cu flori şi cu albă poleială ca să-ţi lase gura apă;

osul vinde-ţi-l drept pulpă, şi-ţi mai stoarce-un ban la plată şi mai mult decât ocaua face, la cântar, daraua!

Iar când repede măsoară, nici nu vezi cum mişcă mâna şi cum talerul coboară!

NARD: Când mă mai gândesc la ăştia le-aş dori numai dihonii, însă la serbări arată mai ceva decât baronii!

CICC: Tot de la obraz te-*nşală* vânzătorul de ulei:

să-ţi arate că îţi umple necurmat cu vârf măsura şi că trece chiar de semn, în butoi de tot o bagă de se varsă — peste margini

Drojdia-n ulei o toarnă s-aibă faţă şi culoare, şi tu vezi o spumă de-aur şi-un urcior întreg îi — cumperi însă dai apoi de drojdii, vezi că-i înmulţit cu apă, încât, pus într-un opaiţ, sfârâie, pocneşte, joacă și afumă, încât nimeni nu mai ştie ce să-i facă!

NARD: Nu-i pe lume pic de cinste, tot ce-i bun s-a dus pe plută…

Lumea toată e stricată… Cum s-o faci să nu mai pută?

CICC: Cârciumarul se fereşte să-ţi mai umple ochi carafa;

toată noaptea are treabă şi, de-i oţelit butoiul, cu albuş de ou, îndată, vinului îi drege soiul, însă, mai presus de toate, el amestecă-mpreună vinul bun cu vinul acru, face din oţet, aspriu şi din apă, rubiniu şi-i acoperă carafei cu trei degete gâtlejul, ca să nu vezi cât ţi-aduce şi să nu ştii cum te duce!

NARD: Vai de cine nimereşte la crâşmarul pişicher:

ţi se cere-un sac de aur, cum şi un stomac de fier!

CICC: Croitorul, de asemeni, te mai fură la postav, căci la orice tăietură el şi pentru dânsul taie;

pune aţă, nu mătase, iar de-l duci la târguieli, el în piept şi-agaţă acul, face să plăteşti bani grei şi se-ntoarce înapoi, ca să-i deie negustorul „aia „ştim numai noi doi!"

Dar acesta nu e răul cel mai rău, căci te mai arde uşurel la socoteală, de blestemi şi ceasu-n care te-ai gândit să-ţi faci o ţoală!

NARD: Fericite sunt pe lume animalele, amice!

Ele pot să umble goale prin păduri, prin văi, pe munte unde croitorii şmecheri nu se cere să-i înfrunte!

CICC: Vezi la Giudecca, pe urmă, negustori de vechituri!

Dacă-ţi vine chef odată să mai vinzi şi tu o boarfă, dai de-o numeroasă gaşcă şi eşti înhăţat de gât.

Dar de-o haină vrei să cumperi, cum ţi-ai aruncat-o-n spate vezi că toate se destramă, de la Anul Nou te ţine tocmai pân-la Sân Vasile;

Şi-ntr-o zi te vezi deodată mare prinţ şi cerşetor!…

Dar de ce mai storc eu, oare, toate bubele acestea?

Teancuri de hârtii s-ar cere ca să-nşir pe îndelete meseriile mănoase care ţin la cinste mâţa!

Fost-au meserii umile, dar de mâţă ajutate, azi sunt socotite grase şi sunt foarte căutate…

NARD: Ah, unealtă blestemată!

Duşmana, otrava cinstei!

Vezi în ea cu prisosinţă cum păleşte adevărul şi e neagră-orice credinţă!

CICC: Zi-i ce vrei, dar fiecare nu mai poate fără mâţă!

Mulţumirea mea-i destulă că am pus şi eu odată mâna pe astfel de scula!

NARD: Ba, eu cred c-ar fi fost bine să te fi lovit damblaua!

Căci de vrei să scoţi cu mâţa avuţie din afund, tragi de ea şi ea de tine, dar te trage ea la fund!

Nu se poate spune dacă din gustoasa piftie a acestei zile a plăcut mai mult capul sau coada; căci dacă cel dintâi a fost cât se poate de săţios, cea de-a doua i-a înfiorat pe ascultători până-n măduva oaselor de plăcere; şi aşa de mare se dovedi a fi fost desfătarea pe care o încercase prinţul, încât, pentru a se arăta mărinimos şi darnic într-un chip cu adevărat princiar, îl chemă pe garderobier şi porunci să li se dăruiască recitatorilor o căptuşeală de pălărie veche, pe care o purtase bunicul lui. Şi cum Soarele fusese chemat în mare grabă de la celălalt pol să alerge în ajutorul moşiilor sale

cotropite de Umbre, cu toţii se ridicară şi luară drumul hogeagurilor lor, învoindu-se a se întâlni a doua zi dimineaţa în acelaşi loc şi pentru acelaşi lucru.

SFÂRŞITUL ZILEI A PATRA

ZIUA A CINCEA

Păsărelele începuseră să-i aducă la cunoştinţă solului Soarelui despre toate urzelile şi capcanele Nopţii, când prinţul Taddeo şi prinţesa Lucia se duseră iarăşi la locul obişnuit, unde însă, dintre cele zece *băsnuitoare* chemate, nu mai găsiră decât nouă. Prinţul întrebă atunci de ce printre cele venite nu se afla şi Iacova şi i se răspunse că avea o aprindere de creier (să-i fie de bine!); drept care porunci să fie căutată alta, să-i ţină locul. Aşa că, pentru a nu se duce prea departe, o chemară pe Zoza, care locuia în faţa palatului regal, şi pe care Taddeo o întâmpină cu multe laude, atât pentru faptul că-i era îndatorat cât şi pentru înclinaţia şi dragostea lui faţă de ea.

Zoza începu să-şi petreacă timpul împreună cu celelalte, culegând care cătuşnică înflorită, care levănţică, care *vârnaţ* cu cinci foi, care una, care alta: şi din florile astea care-şi alcătui o ghirlandă, de parcă ar fi trebuit să recite o farsă, care un bucheţel; una îşi prinse un trandafir înfoiat la sân iar alta o garoafă pestriţă între buze.

Cum însă mai erau câteva ceasuri bune până când ziua să fie despicată drept pe la mijloc şi să vină vremea prânzului, prinţul porunci să înceapă niscai jocuri care să-i înveselească nevasta.

Sarcina asta căzu în seama lui Cola Iacovo, sufragiul, om, acesta, tare ager la minte, totdeauna cu buzunarul plin de născociri clin care şi acum scoase una la repezeală, zicând:

«Totdeauna au fost socotite fără haz desfătările care nu cuprind în ele şi un sâmbure de ceva folositor, iar clăcile şi şezătorile n-au fost născocite numai ca o plăcere fără rost, ci tocmai pentru ca omul să se aleagă de pe urma lor cu un câştig plăcut; căci cu asemenea plăcută zăbavă, omul nu numai că izbuteşte să-şi omoare timpul, dar are prilejul să-şi pună în valoare harurile cu care este înzestrat şi mai învaţă, de asemenea, cum să răspundă hotărât la felurite întrebări. Tocmai aşa se întâmplă şi în cazul jocului jocurilor, pe care m-am gândit să-l începem şi care se va desfăşura după cum urmează: eu voi rosti în faţa uneia dintre doamne numele unui joc, iar dânsa va trebui să răspundă repede şi fără a sta pe gânduri că nu-i place şi din ce pricină anume. Cea care va întârzia cu răspunsul, sau va da un răspuns nepotrivit, va trebui să se supună unei pedepse pe care o va hotărî domnia-sa prinţesa. Pentru început, iată, vreau să pun la bătaie ou *signora* Zeza o jumătate de gologan, jucând *atu*-ul*246.* Zeza răspunse numaidecât:

— Nu joc, că doar nu sunt hoaţă!

— Bravo! strigă Taddeo, adevărat este că totdeauna cei care jefuiesc şi ucid au *atu*-ul de partea lor,

— Dacă aşa stau lucrurile, începu iar Cola Iacovo, am un sfert de gologan şi jumătate şi vreau să-l joc de-a banca falită cu *signora* Cecca.

— Nu mă pupi tu pe mine, că nu sunt negustorească, se împotrivi Cecca.

— Are dreptate, încuviinţă Taddeo, căci jocul acesta pentru negustori a fost născocit.

— Cel puţin, nu se lăsă Cola Iacovo, să petrecem câteva ceasuri jucând nemulţumitul cu *signora* Meneca.

— Ba să-mi fie cu iertare, că ăsta-i joc de curteni! îl repezi Meneca.

— A nimerit-o drept în ţintă! se bucură Taddeo, căci într-adevăr, soiul ăsta de oameni acri au fost şi acri rămân.

— Dar eu sunt încredinţat, reluă Cola Iacovo, că *signora* Tolla ar pune la bătaie şase scuzi la jocul de— a patru berbeci.

— Ba ferească-mă Dumnezeu!, se cruci Tolla, că ăsta-i jocul bărbaţilor cu neveste afurisite!

— Nici că se putea un răspuns mai bun, o lăudă Taddeo, căci jocul acesta pentru ei e făcut, o dată ce atât de des se iau în coarne ca berbecii.

— Cel puţin dumneatale, *signora* Popa, o momi Cola Iacovo, ai să joci cu mine douăzeci de seniori — şi gata, batem palma!

— Ba mai bine uită ce-ai spus, se *zborşi* Popa, că ăsta e joc de linguşitori.

— A vorbit ca un Orlando, se minună Taddeo, că numai de-astea se ţin douăzeci sau treizeci de seniori adunaţi laolaltă, schimbându-se mereu Ia faţă când vor să-l bage la apă pe un biet prinţ!

— *Signora* Antonella, reîncepu Cola Iacovo, pe viaţa domniei-tale, hai să nu pierdem timpul de pomană: hai să ne jucăm până ne saturăm de-a birul.

— Na-ți-o frântă, că ţi-am dres-o! îl luă în râs Antonella. Tocmai pe mine ţi-ai găsit să mă iei drept femeie stricată?

— Nu-i rău răspunsul, zise Taddeo, căci soiul ăsta de femei cer totdeauna plata la intrare!

— Ei, drăcie! se jelui Cola Iacovo. Încep să cred că o să treacă un ceas fără să ne putem râde de nimeni, dacă *signora* Ciulla nu joacă îndată cu mine, măcar cât e negru sub unghie, jocul de-a chematul!

— Da ce-s eu? zbir? se umflă Ciulla.

— A dat un răspuns cum nu se poate mai grozav, o lăudă şi pe ea Taddeo, că-i meseria zbirilor şi primarilor să cheme la curte!

— Ia vino-ncoace, *signora* Paola, o îndemnă Cola Iacovo pe aceasta să jucăm pichet pe trei băncuţe.

— Ai nimerit-o prost, se apără Paola, că eu nu umblu cu murmuratul pe la curte!

— Asta e tobă de carte, îşi dădu cu părerea prinţul, căci nu e pe lume alt loc în care onoarea oamenilor să fie pusă în joc aşa ca în casele noastre.

— Totuşi, stărui Cola Iacovo, *signora* Ciommetelia va fi mulţumită să joace cu mine căruţaşul.

— Nu mai spune! îl zeflemisi Ciommetella. Bun joc de învăţător mi-ai mai găsit!

— Dânsa zău că trebuie să-şi primească pedeapsa, zise Cola Iacovo, căci răspunsul ei n-are nici în clin, nici în mânecă cu întrebarea.

— Ba du-te şi scoate-ţi paguba de la învăţător, sună judecata prinţului. Răspunsul se potriveşte de minune, căci pedanţii joacă atât de grozav *carrettuso,* încât, chiar dacă pierd cinci, câştigă partida.

Atunci Cola Iacovo, întorcindu-se spre ultima *băsnuitoare*, zise:

— Nu-mi vine să cred că *signora* Zoza e în stare să nu primească, aşa cum au făcut celelalte, să se joace cu mine, un ducat pariul, de-a dezbrăcatul!

— Ia vezi-ţi de treabă, îl repezi Zoza, că ăsta-i joc de copii!

— Dânsa, da, trebuie să fie pedepsită, hotărî Taddeo, deoarece şi cei mai vârstnici se dau în vânt după acest joc; aşa că, *signora* Lucia, ai dreptul să alegi pedeapsa.

Zoza se ridică şi se duse să îngenuncheze în faţa prinţesei, care-i porunci, drept pedeapsă pentru răspunsul ei nemulţumitor, să cânte o *villanella* napolitană. Atunci Zoza, cerând o tobă mică, începu să cânte, în timp ce vizitiul prinţului îi, ţinea isonul la ghitară:

De-ţi închipui că şi azi mă bagi în boală
Şi că inima mi se răscoală,
Strâmbă tu din nas şi fă ca dracii,
Că se duse baba cu colacii!
A-nţărcat, măi fată, laia şi bălaia!
Musca n-ară ca pe vremea aia!
Nu mă-ngheaţă dragostea şi nici mă arde.
Domnul chiar, de unde nu-i, nu-şi cere parte!
Ochi făcut-au de atuncea şi pisoii,

Şi mi-au mai venit acasă boii!
Nu mă-ndupleci nici cu plânset,
Nici cu rugă şi de-acum
Nu mi-l mai bagi din fugă247.
Mi-a ieşit măseaua cea de minte, fată!
Nu mai joc cum cânţi, ca altădată.
Nu iau calul drept măgar — şi în tot felul
N-ai să mă mai duci nicicând cu zăhărelul!

Cântecul şi desfătarea tuturor luară sfârşit când se întinseră mesele, unde se mâncă zdravăn şi se bău şi mai zdravăn. Dar de îndată ce stomacul fu pecetluit şi mesele strânse, i se porunci Zezei să scoată la iveală floarea poveştilor; aceasta, măcar că stătu un pic ca ameţită, deoarece i se cam încleiase limba şi i se înfundaseră urechile, îşi făcu totuşi datoria, povestind cele ce urmează:

GÂSCA

Lilla şi Lolla cumpără de la piaţă o gâscă ce deşartă galbeni; gâsca le este cerută cu împrumut de o cumătră care, punând-o la încercare, descoperă că deşartă cu totul altceva; atunci îi taie gâtul şi o aruncă pe fereastră. Dar gâsca se agaţă de fundul unui prinţ în timp ce acesta îşi făcea nevoile şi nimeni n-o mai poate dezlipi de acolo până nu se arată Lolla pe care prinţul o ia apoi de nevastă.

Mare om trebuie să fi fost acela care a scornit zicala atât de adevărată că meseriaşul îl pizmuieşte pe meseriaş, latrinarul pe latrinar, — muzicianul pe muzician, vecinul pe vecin şi săracul pe cerşetor, pentru că nu se află colţ în clădirea lumii, în care să nu-şi ţească pânza blestematul de păianjen al invidiei, care nu se hrăneşte din altceva decât din nenorocirile aproapelui, aşa cum veţi trage învăţătură din povestea ce urmează.

«Au fost odată două surori, atât de lipite pământului, încât, ca să-şi ducă traiul ca vai de lume, nu izbuteau să facă nimic altceva decât să-şi scuipe în degete de dimineaţă până seara, ţesând niscai pânză pe care s-o vândă. Cu toate acestea, în ciuda vieţii grele pe care o duceau, nu ajunseseră încă până acolo unde bila nevoii248, lovind-o pe cea a cinstei, o scoate afară. De aceea Cerul, care ştie să fie pe atât de larg în răsplătirea binelui, pe cât de subţire ştie să-i ia pe oameni când vrea să pedepsească râul, le băgă in cap bietelor fete să se ducă la târg cu câteva suluri de pânză şi, din puţinul ce aveau să scoată pe ea, să-şi cumpere o gâscă.

După ce duseră gâsca acasă, o îngrijiră, de parcă ar fi fost surioara lor dulce, lăsând-o până şi să doarmă într-un pat cu ele.

Dar nu este faptă bună fără răsplată: într-o bună zi, gâsca începu să facă scuzi zimţaţi, încât, încetul cu încetul, fetele umplură o ladă cu bani. Şi atât de mănoasă fu deşertarea pântecului gâştii încât, după puţină vreme, fetele începură să ridice capul şi prinse să le strălucească pielea.

Atunci nişte cumetre, cărora faptul acesta le sărise în ochi, stând într-o zi la bârfeli, aduseră vorba despre cele două surori:

— Le văzuşi, cumătră, pe Lilla şi pe Lolla, care mai ieri, alaltăieri, n-aveau nici după ce bea apă, cât sunt acum de dichisite, de parcă ar fi ditamai doamnele? De-o vreme-ncoace ferestrele lor sunt mereu împodobite cu găini şi hălci de carne, de-ţi lasă gura apă. Cum or fi învârtit-o? Să ştii, surato, că ori au dat cep butoiului cinstei, ori au descoperit o comoară.

— Eu, când am văzut, am rămas mumie, răspunse Perna, căci de unde mai înainte erau lihnite de foame, acum le vezi dolofane şi cu cheag, de-mi pare că visez.

Îndrugară ele multe despre cele două surori, dar până ia urmă, îmboldite de invidie, făcură o gaură care, din casa lor, dădea în casa fetelor, ca să stea la pândă şi să vadă dacă nu pot aduce puţină apă la moara curiozităţii lor; şi atâta tot pândiră, până ce, într-o seară, la ceasul când Soarele prinde să alunge cu vergile razelor bărcile mării Indiei, ca să poată da vacanţă orelor zilei, le văzură pe Lilla şi pe Lolla întinzând pe jos un ştergar şi punând gâsca deasupra să împroaşte o pântecăraie de scuzi.

În faţa neaşteptatei privelişti, cumetrelor li se făcură ochii cât cepele şi li se sui nodul în gâtlej; iar în zori, la ceasul când Apollo, cu bagheta de aur, descântă Umbrele, făcându-le să dea înapoi, una din ele, Pasca, se duse la fete şi, după multe ocolişuri, după ce îndrugă verzi şi uscate, merse drept la ţintă, rugându-le să-i împrumute gâsca pentru două ceasuri, ca să aibă cu cine se drăgosti alte gâsculiţe pe care le cumpărase ea şi le avea acasă. Şi atâta se tot rugă şi stărui, încât prostuţele de surori, bune din fire, şi neştiind să spună nu, nevoind să-i stârnească bănuiala, i-o dădură, sub făgăduiala că le-o va aduce înapoi cât mai repede.

Cumătră le adună iute pe celelalte surate ale ei şi toate împreună aşternură pe jos un ştergar, apoi aduseră înăuntru gâsca; dar aceasta, în loc de a dovedi că are la fundaţie o monetărie care să bată bani zimţaţi, desfundă o gură de hazna, împodobind albiturile vrednicelor doamne cu scuzi argiloşi, încât duhoarea se răspândi prin toată mahalaua, ca duminica mirosul de ciorbă. Atunci se gândiră că, îndopând-o bine, gâsca va plămădi un *lapis philosophorum249*; numai să le facă lor pe voie; şi o îndopară până începu sădea înapoi pe gură tot ce înghiţea. Dar după ce o puseră iar pe un ştergar curat, dacă întâia oară gâsca se arătase doar alunecoasă la deschizătură, acum îşi dădu drumul ca apucată de cufureală, lucru în care ceea ce mistuise îşi avea partea din plin. Clocotind de mânie, cumetrele îi suciră gâtul şi o azvârliră pe fereastră într-o *hudiţă* înfundată unde se îngrămădeau gunoaiele.

Dar soarta care, atunci când omul se aşteaptă mai puţin, face să dea norocul peste el, voi ca pe acolo să treacă un fiu de rege, în drum spre vânătoare. Şi tocmai în apropierea hudiţei, răsculându-i-se stomacul, îşi lăsă el calul şi spada în grija unui slujitor şi intră să-şi deşerte prisosul pântecului; iar după ce-şi isprăvi treaba, neavând în buzunar hârtie să se

şteargă, văzând gâsca aceea proaspăt ucisă, se folosi, împins de nevoie, de ea.

Dar gâsca, nici pe departe moartă, îşi înfipse atât de zdravăn ciocul în buca bietului prinţ, de-l făcu să urle: la strigătele lui dădură fuga toţi slujitorii şi se opintiră să i-o smulgă din cărnuri, dar le fu cu neputinţă, deoarece se lipise de el ca o Salmace250 de pene de un Hermafrodit păros. Prinţul, nemaiputând îndura durerile şi văzând că toate sforţările slujitorilor lui erau zadarnice, porunci să fie dus la palatul regal. Şi acolo fură chemaţi toţi doctorii din cetate care, după ce ţinură sfat la faţa locului, se folosiră de tot meşteşugul lor ca să-i vină de hac ciudatei lighioane, întrebuinţând alifii, apucând-o cu cleştele, împrăştiind prafuri. Dar gâsca asta era o căpuşă ce nu se putea desprinde cu argint viu, şi o lipitoare ce nu-şi dezlipea gura dacă i-o ungeai cu oţet.

Prinţul porunci atunci să se dea sfoară-n ţară că oricui va izbuti să-i ia sâcâiala aia din dos, dacă era bărbat, îi va da jumătate din regat, iar dacă era femeie, o va lua de nevastă. Şi dădu fuga mulţime de oameni să-şi bage nasul în încurcătura aia, dar cu cât se străduiau ei să afle un mijloc să-i descleşteze fălcile cu atât gâsca şi le strângea şi încleşta mai tare de buca sărmanului prinţ; se părea, într-adevăr, că-şi dăduseră mâna toate reţetele lui Galenius, aforismele lui Hippocrate şi leacurile lui *Mesoé* împotriva *Posterioarelor251* lui Aristotel numai ca să-l chinuiască pe nenorocitul fiu de rege.

Printre atâţia şi atâţia veniţi să-şi încerce priceperea, ajunse acolo, din întâmplare, şi Lolla, cea mai tânără dintre cele două surori, care abia dădu cu ochii de gâsca lor, că o şi recunoscu şi începu s-o strige:

— Băgăreaţa mamii, băgăreaţă, *lululu*! Auzind glasul atât de cunoscut, gâsca îşi descleştă îndată ciocul şi sări în poala Lollei, gudurându-se şi sărutând-o, trecând fără şovăială de la fundul unui prinţ la gura unei fete de rând.

Prinţul se minună de ciudăţenia întâmplării şi voi să ştie care-i era izvorul; iar după ce află înşelătoria cumetrei, porunci să fie biciuită până la sânge şi trimisă în surghiun, iar el o luă de nevastă pe Lolla, care-i aduse drept zestre gâsca deşertătoare de aur, dându-i în acelaşi timp Lillei un soţ putred de bogat.

Aşa ajunseră ei oamenii cei mai fericiţi din lume, în ciuda cumetrelor care. Încercând să-i închidă

Lollei calea arătată de Cer spre bogăţie, îi deschiseră poarta spre tron, făcând-o să ajungă regină, drept care învăţară pe pielea lor că:

Tot răul e spre bine.»

CELE DOUĂSPREZECE LUNI ALE ANULUI

Datorită sărăciei şi din pricină că nu este de loc ajutat de fratele său Cianne, care este bogat, Lise pleacă în pribegie şi dă peste un asemenea noroc, încât ajunge putred de bogat; pe când celălalt, îmboldit de invidie, încercând acelaşi luciii ajunge, dimpotrivă, să nu poată scăpa dintr-o mare nenorocire decât cu ajutorul fratelui său.

Râsul care puse stăpânire pe ascultătorii poveştii despre păţania prinţului îi zdruncină pe toţi atât de tare, încât era cât pe ce să facă surpătură, şi ar fi râs cu hohote până ar fi crăpat, dacă Cecca nu le făcea semn că e gata să dea drumul poveştii ei; numai atunci gurile tuturor se zăvoriră şi ea începu:

«Merită să fie scrisă cu litere de-o şchioapă zicala care spune că tăcerea e de aur şi nu face rău nimănui. Dar unii, obişnuiţi cu bârfelile şi ale căror limbi nu mai pot rosti o vorbă bună ci mereu caută să taie, să foarfece, să spintece şi să înţepe, este sigur că-şi vor avea răsplata lor, deoarece, când se purică totul până-n pânzele albe, s-a văzut şi se vede totdeauna că vorba bună aduce dragoste şi folos, pe când vorba rea, numai năpaste şi duşmănie. Ascultaţi numai cum se întâmplă asta, şi-mi veţi da dreptate cu carul.

Trăiau odată doi fraţi de sânge, dintre care unul, pe nume Cianne, era înstărit ca un conte, iar celălalt, pe nume Lise, nu avea nici după ce bea apă; dar pe cât era unul de lipsit de avere, pe atât era celălalt de lipsit de suflet, de nu s-ar fi sculat de pe oala de noapte ca să-i dea ajutor. Deznădăjduit, sărmanul Lise îşi părăsi ţara şi plecă în pribegie prin lume; şi atâta tot merse şi merse, până ce într-o seară, pe vreme rea, de n-ai fi lăsat niciun cline afară, ajunse într-o tavernă, unde dădu peste doisprezece tineri care stăteau în jurul focului.

Aceştia, de îndată ce-l văzură pe Lise aşa de înţepenit, căci era amorţit de frig, îl poftiră lângă cămin. În timp ce se încălzea el aşa, unul din tineri, care stătea mohorât la locul lui şi făcea o mutră, de să te bage în sperieţi, îl întrebă:

— Ce zici, neamule, de vremea asta?

— Ia, ce să zic? răspunse Lise. Eu cred că toate lunile anului îşi fac datoria lor. Dar noi, care nu ştim ce să cerem, am sili Cerul să urmeze legea noastră şi, vrând ca toate lucrurile să ne fie pe plac, nu ne batem capul dacă e bine sau rău, în folos sau în pagubă trăsnaia din capul nostru. Aşa că iarna, când plouă, vrem luna lui cuptor, iar în august, descărcări de nori; şi nu ne

gândim de loc că, dacă aşa s-ar întâmpla, anotimpurile ar veni de-a-ndoaselea, seminţele s-ar pierde, recoltele s-ar risipi, trupurile ni s-ar vlăgui şi natura ar fi cu picioarele-n sus. Aşa că să lăsăm Cerul să facă totul cum ştie el mai bine, căci, de altfel, Cerul a făcut copacii ca să dea leac de foc împotriva vitregiei iernii, şi de frunze împotriva arşiţei verii.

— Vorbeşti ca Solomon, îl lăudă tânărul; dar tot nu poţi tăgădui că luna asta, adică martie, e prea de tot neobrăzată cu atâtea îngheţuri şi ploi, şi zăpezi, şi grindine, şi neguri, şi vijelii, şi furtuni şi alte neplăceri, de ţi se urăşte cu viaţa.

— Vorbeşti de rău luna lui martie — se împotrivi Lise, dar nu spui nimic de foloasele ce le aduce, pentru că ea face să iasă la lumină, o dată cu venirea primăverii, seminţia trandafirilor şi, dacă nu alta, asta trebuie să fie pricina că Soarele pune la încercare fericirea timpului de faţă, făcându-l să intre în casa Berbecului252.

Tânărului îi plăcură tare mult vorbele lui Lise, pentru că el era tocmai luna lui martie în carne şi oase, şi nimerise împreună cu cei unsprezece fraţi ai lui în taverna aceea. Şi atunci, ca să-l răsplătească pentru bunătatea lui pe Lise, care nu găsise să spună o vorbă rea despre o lună, atât de mohorâtă pe care nici măcar păstorii nu voiau ş-o pomenească, îi dărui o lăcriţă frumoasă şi-i zise:

— Ia *lăcriţa* asta, şi de câte ori vei avea nevoie de ceva, deschide-o şi vei vedea aievea ce ţi-ai dorit.

În cuvinte pline de umilinţă lise îi mulţumi tânărului şi, punându-şi lăcriţa sub cap drept pernă, se lăsă în braţele somnului; iar în zorii zilei următoare, la ceasul când Soarele vine să vopsească în culori luminoase, cu bidineaua razelor, umbrele Nopţii, luându-şi rămas bun de la cei doisprezece tineri, o luă iar la drum. Dar abia se îndepărtă cu vreo cincizeci de paşi de tavernă, că şi deschise *lăcriţa* şi zise: —O, comoara mea! N-aş putea avea şi eu o *lectică* toată căptuşită cu postavuri şi cu un pic de căldură înăuntru, să mă simt şi eu mai la căldurică printre nămeţii ăştia?

Nici nu sfârşi bine de rostit aceste cuvinte, că se şi arătă o lectică împreună cu purtătorii ei; aceştia îl luară pe sus cât era de greu, îl băgară înăuntru, iar el le porunci s-o ia spre casa lui. Iar când fălcile cerură să fie puse în mişcare, deschise din nou *lăcriţa* şi porunci:

— Să vină de-ale mâncării!

Şi numai ce puteai să vezi că începe să plouă cu bunătăţi din Cer, şi atât de îndestulată fu masa, de s-ar fi putut sătura zece capete încoronate.

Spre seară, ajuns într-o pădure care nu voia să-i dea Soarelui permisul de intrare, deoarece venea din ţări care dădeau de bănuit253, deschise lăcriţa şi zise:

— În acest loc minunat, unde râul bate contrapunctul de pietre ca să ţină isonul cântecului plin de vlagă al vânturilor proaspete, vreau să mă odihnesc noaptea asta.

Şi numai ce răsări ca din pământ un cort de culoare roşie-aprinsă, sub o foaie de pânză cerată, cu saltele de fulgi, pleduri de Spania şi cearceafuri moi; iar când ceru să i se aducă cina, se orânduiră tacâmuri de argint vrednice de un prinţ, apoi fu întinsă, sub altă foaie de cort, o masă încărcată cu tot felul de bunătăţi de le simţeai mireasma la depărtare de o sută de mile.

După ce mincă şi dormi pe săturate, în zori, la ceasul când cocoşul, spionul Soarelui, îi dădu de ştire stăpânului său că Umbrele sunt istovite şi destrămate, şi că a venit clipa cea mai prielnică să dea iama— n ele ca să le facă harcea-parcea, ca un soldat priceput ce era, Lise deschise *lăcriţa* şi zise:

— Mi-aş dori nişte straie pe cinste, căci astăzi trebuie să dau ochii cu fratele meu şi am chef să-i iau piuitul.

Zis şi făcut, îndată i se aduseră nişte straie de mare senior, din postav țesut în patruzeci de iţe, negru, cu panglici de pânză roşie, cu frumoase broderii pe căptuşeala de lânişoară galbenă, de ţi se părea că ai în faţă priveliştea unei pajişti înflorite. Astfel înveşmântat, se urcă Lise în *lectică* şi ajunse acasă.

— Cianne, văzându-l gătit atât de strălucitor şi în stăpânirea atâtor dichisuri, voi morţiş să afle ce noroc dăduse peste el; Lise îi vorbi atunci despre tinerii întâlniţi în tavernă şi despre darul cu care aceştia îl cinstiseră, dar nu suflă o vorbă despre ce vorbise el cu unul din ei. Celălalt stătu ca pe ghimpi până veni clipa să-şi ia rămas bun de la fratele lui, sfătuindu-l să meargă să se odihnească, deoarece trebuia să fie tare obosit. Atunci, fără a mai sta pe gânduri, se aşternu la drum şi nimeri la aceeaşi tavernă, îi găsi pe aceiaşi doisprezece tineri şi intră în vorbă cu ei.

Dar când acelaşi tânăr îi puse aceeaşi întrebare, adică ce părere avea despre luna în curs, a lui martie, Cianne îşi dădu drumul:

— Bat-o Dumnezeu de lună blestemată, duşmana celor betegi de *sfrenţie*, urâtă de ciobani, lună ce-ţi tulbură sângele şi te vlăguieşte de puteri, lună atât de nenorocită, încât, atunci când vrei să-i spui unui om că-l ameninţă o

mare năpastă, se spune: „Te-a bătut luna lui martie!”, lună atât de blestemată, încât, atunci când vrei să-l faci pe cineva înfumuratul înfumuraţilor, îl botezi „purgativ de martie”; — într-un cuvânt, lună atât de rea, încât ar însemna norocul lumii, fericirea pământului şi înavuţirea oamenilor dacă i s-ar lua postul pe care-l are în escadronul surorilor ei.

Luna lui martie, auzindu-se făcută cu ou şi cu oţet de către Cianne, îşi ascunse până a doua zi dimineaţă hotărârea de a-i vârî înapoi pe gât frumoasa cuvântare; dar când acesta fu gaia de plecare, tânărul îi dărui o *biciuşcă* de toată frumuseţea, învăţându-l:

— Ori de câte ori îţi vei dori un lucru, zi numai: „*Biciuşcă*, dă-mi o sută!” şi-o să descoperi mărgăritare în gunoi.

Cianne îi mulţumi tânărului şi dădu pinteni calului, căci nu voia să pună la încercare biciuşca înainte de a ajunge acasă. Dar de cum ajunse, se ferecă într-o încăpere: tainică unde voia să păstreze bănetul ce nădăjduia să-l scoată cu ajutorul biciuştii şi strigă:

— Biciuşca, dă-mi o sută!

Şi *biciuşca* se puse de-i arse o sută zdravene, după cum merita, făcându-i contrapuncte de compozitor de muzică peşte picioare şi peste faţă, încât, auzindu-i urletele, dădu fuga Lise care, văzând că nu era chip să oprească biciuşca ce se rotea în toate părţile ca un cal speriat, deschise *lăcriţa* şi o potoli.

Îl întrebă apoi pe Cianne ce anume i se întâmplase, iar după ce-i ascultă povestea, îi spuse că n— avea de ce să dea vina pe altul decât pe el însuşi, căci îşi făcuse răul cu mâna lui, purtându-se necuviincios, şi că făcuse întocmai ca *toanta* de cămilă care, dorind să aibă coarne, se alesese cu urechile lipsă: aşa că altă dată era bine să-şi ţină limba-n frâu, căci numai ea fusese cheia ce-i deschisese prăvălia unei asemenea nenorociri; căci dacă-l vorbea de bine pe tânărul cu pricina, poate că ar fi avut parte de acelaşi noroc ca şi el, şi asta cu atât mai mult, cu cât vorba bună e o marfă care nu costă nimic, dar îţi aduce un câştig, de nici nu-ţi vine să crezi. Până la urmă îl mângâie, sfătuindu-l să nu caute să-şi facă rost de o stare mai bună decât îi dăruise Cerul, căci lăcriţa lui era de ajuns să sature cu vârf şi-ndesat treizeci de case de zgârciţi, şi el putea rămâne stăpân pe toată avuţia lui, deoarece omul darnic nu are alt vistier decât Cerul şi, măcar că alt frate i-ar purta pică din pricina cruzimii cu care se purtase câtă vreme era sărac lipit pământului, el credea totuşi că tocmai micimea sufletească fusese vântul

prielnic ce-l adusese în acest port şi, de aceea, se cădea să-i mulţumească şi avea de gând să-şi arate recunoştinţa pentru binele ce i-l făcuse.

Auzindu-l vorbind aşa, Cianne îl rugă să-l ierte pentru neplăcerile pricinuite în trecut şi, punându-şi laolaltă averile, se bucurară împreună de norocul ce le ieşise în cale; şi de atunci încolo Cianne vorbi numai de bine despre orice şi oricine, oricât i-ar fi fost lui de neplăcut, căci:

Limba n-are os dar se răzbună pe dos.»

SMALŢ VĂPSIT

Betta se împotriveşte când tatăl ei vrea s-o mărite, dar îşi plămădeşte un soţ cu mâinile ei; i-l răpeşte însă o regină, îl regăseşte după mii de suferinţe, pune mâna pe el cu multă dibăcie şi-l aduce înapoi acasă.

Îndată ce-şi isprăvi Cecca povestirea, care plăcu foarte mult tuturor, Meneca se şi sprijini în furcă254 gata să şi-o ragă pe a ei şi, de îndată ce-i văzu pe toţi cu urechile ciulite, începu:

«Totdeauna i-a fost mai greu omului să păstreze ceea ce a dobândit decât să dobândească iarăşi ceva nou, pentru că în cel dintâi caz norocul îşi aduce partea lui, cu toate că foarte adesea este săvârşitor de nedreptăţi, pe când în celălalt se cere multă chibzuială; lucrul acesta se vede din ce se întâmplă cu cei mai mulţi dintre oamenii care n-au destulă minte să iasă la liman acolo unde pot întâlni binele, şi care apoi, lipsiţi de dibăcia trebuincioasă, se rostogolesc în prăpastie; precum veţi vedea limpede din povestirea ce urmează, dacă sunteţi oameni în stare să priceapă.

Trăia odată un negustor care avea o fată, numai una si singură, pe care tare mult dorea s-o vadă măritată; dar oricât pişcă el coardele acestei lăute, melodia îi ieşea tare departe de ce căuta el. Căpşorul ei uşuratic, ca o maimuţă printre femei, nu putea suferi coada; asemenea unui *olat* le vânătoare oprit pentru alţii, ea se împotrivea legăturilor cu orice bărbat; şi voia ca la tribunalul ei să fie veşnic zi le sărbătoare, la şcolile ei veşnic vacanţă şi la banca ei mereu ospeţe împărăteşti, încât bietul tată ajunsese omul cel mai amărât şi mai deznădăjduit din lume.

Într-o zi, pregătindu-se să meargă la tirg, o întrebă pe Betta (căci aşa se chema fata) ce anume să-i aducă la înapoiere. Ea îi răspunse:

— Dacă mă iubeşti, tăticule, adu-mi o jumătate de chintal de zahăr de Palermo şi altă jumătate de migdale ambrosine255 împreună cu patru sau şase sticle de apă mirositoare, un pic de mosc şi de ambră, precum şi vreo patruzeci de perle, două safire, o grămăjoară de granate şi rubine, şi nişte fire de aur; şi mai ales, nu uita să-mi aduci o albie şi o răzuitoare de argint.

Tatăl se miră foarte de dorinţele astea năstruşnice dar, ca să n-o amărască pe fată, se duse la târg şi, la înapoiere, îi aduse tot ce-i ceruse. Când se văzu în stăpânirea lucrurilor, fata se încuie într-o odaie şi făcu o plămadă din toate migdalele şi tot zahărul, amestecate cu apă de trandafiri şi parfumuri, apoi meşteri din ea un tânăr de o rară frumuseţe, căruia-i făcu părul din fire

do aur, ochii de safire, dinţii de perle, buzele de rubine, înzestrându-l cu atâta fermec şi vino-ncoace, încât nu-i mai lipsea decât: graiul.

După ce isprăvi ea cu lucrul, auzind că o altă statuie, în urma rugăminţilor nu ştiu cărui rege din Cipru, căpătase suflare de viaţă256, atâta se rugă zeiţei Amorului, încât în cele din urmă statuia ei începu să deschidă ochii şi, după ce i se porni răsuflarea, purcese a vorbi, i se dezlegară mădularele şi începu să umble.

Betta, mai bucuroasă decât dacă i-ar fi picat din cer un regat, începu să-l îmbrăţişeze şi să-l sărute, apoi, luându-l de mână, îl înfăţişă tatălui ei, zicând:

Tatăl şi stăpânul meu, întotdeauna mi-ai spus că arzi de dorinţa de a mă vedea măritată; iar cu, ca să-ţi fac pe voie, mi-am ales un mire după placul inimii mele.

Tatăl, când îl văzu ieşind din odaia fetei lui pe tânărul acela neasemuit de frumos pe care nu-l văzuse intrând, rămase ca de stană; uitându-se apoi la frumuseţea aceea atât de uluitoare de ar fi meritat să plătească un galben de căciulă257 numai să ţi se dea voie să te zgâieşti la ea, fu cât se poate de mulţumit să se treacă de îndată la sărbătorirea căsătoriei.

Dar în timpul marii serbări care avu loc cu prilejul nunţii, printre atâţia şi atâţia musafiri, nimeri şi o mare regină necunoscută care, uimită şi ea de frumuseţea lui Smalţ Văpsit (acesta era numele ce i-l dăduse Betta), fu apucată de o toană care o făcu să se întreacă prea mult cu gluma. Smalţ Văpsit, care abia de trei ceasuri deschisese ochii spre lume, habar n-avea de răutăţile acesteia şi deci, dând urmare sfatului soţiei sale, îi însoţea până la ieşire pe străinii care-şi luau rămas bun şi plecau; când însă îi veni rândul să facă la fel şi cu regina, aceasta, luându-l de mână, îl duse uşurel în curte la caleaşca ei cu şase cai şi-l trase înăuntru. Apoi porunci surugiului s-o ia la galop întins spre moşia ei, unde prostuţul de Smalţ Văpsit, neînţelegând ce se întâmplase cu el, ajunse soţul ei.

Betta, după ce-l aşteptă câteva clipe, văzându-l că nu se mai arată, trimise să-l caute în curticică să vadă dacă nu cumva stătea la taclale cu cineva; trimise apoi să se cerceteze în jurul casei ca să vadă dacă nu cumva ieşise să ia o gură de aer; se duse până şi la privată să vadă dacă nu fusese silit să meargă să plătească cel dintâi tribut nevoilor vieţii. Dar, negăsindu-l nicăieri, îi veni deodată în minte că, fiind atât de frumos, îi fusese, poate, răpit. După ce dădu sfoară-n ţară aşa cum se obişnuieşte şi nimeni nu se

înfăţişă să-i aducă vreo veste despre el, se hotărî sa pornească prin lume în căutarea lui, travestită în cerşetoare.

Luând-o ea în felul acesta la drum, ajunse după mai multe luni la casa unei bătrâne tare cumsecade, care o ospăta cu mare dragoste, iar când auzi ce nenorocire i se întâmplase şi mai văzu, pe deasupra, că era şi însărcinată, i se făcu atâta milă de ea, încât o învăţă trei strigături: Cea dintâi fu: „Paparudă— rudă, vină de ne udă!”; cea de a doua: „Mămăruţă-ruţă, suie-mă-n căruţă!”; iar cea de a treia: „Piţigaie-gaie, ce ai în tigaie?”. Şi mai adăugă bătrâna că, la ceas de mare primejdie, era de ajuns să le rostească pentru a trage folos de pe urma lor.

Betta, cu toate că rămase uimită de acest ospăţ de tărâţe, îşi zise în sinea ei:

— Cine-ţi scuipă-n gură nu vrea să te vadă mort, iar cine primeşte nu se veştejeşte: din orice fleac poţi trage foloase. Cine ştie ce noroc se ascunde în vorbele astea!

Aşa că-i mulţumi bătrânei şi o luă iar la drum.

După o foarte lungă călătorie ajunse ea într-un oraş ce se chema Montorotondo şi se duse întins la palatul regal, cerând, în numele Cerului, oleacă de adăpost în grajd, deoarece îi venise vremea să nască. Jupâniţele de la curte, cuprinse de milă, o duseră într-o cămăruţă în care se intra de-a dreptul de pe scări; şi tot stând aşa în cămăruţa aceea, nefericita îl văzu trecând pe Smalţ Văpsit şi inima începu să-i bată atât de tare de bucurie, că fu cât pe ce să alunece jos de pe arborele vieţii.

Simţi atunci că se află într-adevăr la ceas de grea cumpănă şi hotărî să pună la încercare întâia strigătură ce-o învăţase bătrâna, aşa că rosti:

— „Paparudă-rudă, vină de ne udă!”

Şi numai ce văzu răsărind ca din pământ o caleaşca mititică de aur, bătută în pietre scumpe şi care mergea singură prin odaie, de te minunai privind-o.

Jupâniţele, zărind-o şi ele, îi vorbiră despre ea reginei care, fără să mai piardă timpul, dădu fuga la cămăruţa Bettei, se minună şi ea în faţa năzdrăvanului giuvaer şi întrebă dacă nu era de vânzare. Betta îi răspunse că, aşa cerşetoare cum era, preţuia mai mult plăcerea ei decât tot aurul din lume şi că, dacă voia neapărat caleaşca, o putea avea dacă o lăsa o noapte împreună cu soţul reginei.

Regina mirându-se de nebunia ce-i venise cerşetoarei acesteia îmbrăcată în zdrenţe şi care, pentru o toană, era în stare să dea cu piciorul unei asemenea bogăţii, plănui să pună mâna pe bucăţica asta de preţ şi hotărî să-i

dea lui Smalţ Văpsit opiu, s-o facă pe sărăcuţa de fată mulţumită şi prost plătită totodată. Iar când veni noaptea, la ceasul când ies să se fălească stelele pe cer şi licuricii pe pământ, regina, după ee-i dădu lui Smalţ Văpsit hapul, îl trimise la culcare, supus cum era, alături de Betta; tânărul abia simţi sub el salteaua, că şi adormi buştean.

Nefericita de Betta, care nădăjduia ca în noaptea aceea să-şi scoată pârleala pentru toate chinurile îndurate, văzând că n-avea cine s-o asculte, se porni pe nişte bocete de ţi se sfişia inima, spunându— i tot ce făcuse ea pentru el; şi, îndurerată, nu mai închise ea gura, dar nici el nu deschise ochii până nu veni Soarele cu terebentina lui să despartă Umbrele de lumină. Atunci regina coborî în cămăruţa Bettei, îl luă pe Smalţ Văpsit de mână şi-i spuse acesteia:

— Ei, iată-te mulţumită!

„Fi-re-ai tu mulţumită ca mine câte zile-i mai avea, o blestemă în gând Betta, că am petrecut o noapte atât da rea de n-am s-o uit cât oi trăi!”

Şi, nemaiputând ţine în frâu imboldul neîncetat al nevoii, puse la încercare şi cea de a doua strigătură, rostind:

— „Mămăruţă-ruţă, suie-mă-n căruţă!”

Şi se arătă o colivie de aur cu o păsărică grozav de frumoasă, plămădită toată numai din aur şi pietre preţioasa şi care cânta ca o privighetoare.

Totul se întâmplă ca şi întâia dată: jupâniţele văzură minunea şi îi dădură de ştire reginei care, la rândul ei, dădu fuga s-o vadă, îi puse fetei aceeaşi întrebare şi se alese cu acelaşi răspuns; şi pentru că ochise şi ghicise că fata era prostuţă şi uşor de dus de nas, îi făgădui s-o lase să doarmă cu soţul ei şi luă colivia cu pasărea. Iar când veni noaptea, îi dete lui Smalţ Văpsit opiu şi-l trimise să doarmă cu Betta în aceeaşi odaie în care pregătise un pat împărătesc. Biata fată, văzându-l dormind ca mort, se porni iar pe bocit, spunând vorbe ce-ar fi înduioşat şi o piatră; smulgându-şi părul, gemând şi plângând, fata petrecu astfel o altă noapte plină de chinuri, iar când se crăpă de ziuă regina veni să-şi ia soţul, lăsând-o cu buzele umflate şi muşcându-şi mâinile din pricina festei ce pentru a doua oară i se jucase.

Numai că în dimineaţa aceea Smalţ Văpsit se duse să culeagă nişte smochine dintr-o grădină ce se afla în afara porţilor oraşului; acolo se apropie de el un cârpaci care locuia lângă cămăruţa Bettei şi care, prin perete, nu pierduse o vorbă din tot ce spusese aceasta: grădinarul îi povesti tânărului despre plânsetele, bocetele şi vaietele nefericitei cerşetoare. Regele, care începuse să mai făcu ochi, se gândi cum ar putea să pună mâna

pe bucăţică asta şi hotărî să nu se atingă de băutura pe care i-o pregătea regina dacă l-ar mai fi trimis să doarmă cu biata fată.

Betta se hotărî să încerce pentru ultima dată şi rosti cuvintele:

— „Piţigaie-gaie, ce ai în tigaie?!”

Şi numai ce se desfăşură în faţa ei o grămadă de ţesături de mătase şi de fir, feţe împodobite cu legănase de aur, de nici regina însăşi n-ar fi, putut aduna laolaltă atâtea lucruri de preţ! Jupâniţele o văzură iar şi-i dădură de ştire reginei, care încercă să intre în stăpânirea lor în acelaşi chip, iar când primi acelaşi răspuns, îşi zise:

— Ce-am de pierdut făcându-i hatârul mitocancei ăsteia, dacă pun mâna pe atâtea lucruri frumoase?

Şi puse mâna pe bogăţiile Bettei, iar când se arătă Noaptea care venea să-şi plătească rata datoriei

— Contractată cu somnul şi cu odihna, îi dădu lui Smalţ Văpsit să bea opiul. Dar de data aceasta tânărul ţinu băutura în gură şi, prefăcându-se că se duce să-şi golească băşica, o vărsă afară. Iar după ce se strecură în aşternut, Betta, care se afla alături de el, începu să-i dea drumul aceluiaşi cântec, spunând cum îl plămădise cu mâinile ei din migdale şi zahăr, cum îi făurise părul de aur, iar ochii şi gura din perle şi pietre scumpe şi cum el îi era îndatorat pentru viaţa pe care Zeii i-o dăduseră în urma rugăminţilor ei, şi cum i-a fost răpit şi cum ea, cu burta la gură, pornise în pribegie prin lume în căutarea lui, îndurând atâtea lipsuri, de să-l ferească Dumnezeu de ele pe orice creştin; şi-i mai spuse cum dormise încă două nopţi alături do el, plătind pentru asta drept preţ două comori şi cum mi putuse scoate de la el un cuvânt; aşa că asta era cea din urmă noapte a nădejdilor si limanul vieţii ei.

Smalţ Văpsit, care era treaz, când auzi aceste cuvinte îşi aminti ca prin vis de cele întâmplate şi o îmbrăţişa şi o mângâie pe Betta cum ştiu el mai bine. Şi cum Noaptea, cu o mască neagră pe faţă, cârmuia dansul stelelor, se sculă uşurel, intră în vârful picioarelor în odaia reginei care era cufundată în somn şi luă toate lucrurile pe care aceasta i le smulsese Bettei, precum şi toate giuvaerurile şi galbenii ce-i găsi în scrin, ca să-şi scoată paguba. Se întoarse apoi la nevasta lui şi se aşternură fără zăbavă drumului, mergând până ce se văzură ieşiţi din hotarele acelui regat. Atunci poposiră la un han bun şi rămaseră acolo până când Betta aduse pe lume un făt ca un înger; iar când ea fu în stare să se scoale din pat, se îndreptară spre casa tatălui ei, pe care-l găsiră viu şi sănătos şi care, de bucurie că-şi vede fata acasă, întineri,

făcându-se ca de cincisprezece ani. Regina, nemaigăsindu-şi soţul şi giuvaerurile, şi văzând că nici cerşetoarea nu-i de găsit, îşi smulse părul de ciudă şi deznădejde; dar se întâmplă că nu lipsi unul care să-i spună şi ei că:

Cine sapă groapa altuia, cade el în ea.»

TRUNCHIUL DE AUR

Parmetella, fiica unui ţăran sărac, dă pesta un mare noroc, dar din pricina prea marii ei curiozităţi îşi pierde soţul şi, după ce îndură nenumărate strădanii, îl regăseşte în casa mamei lui, care era o zmeoaică, şi numai după ce trec prin mari primejdii izbutesc să trăiască fericiţi împreună.

Mulţi dintre ascultători şi-ar fi jertfit un deget de la mină dacă ar fi putut dobândi însuşirea de a— şi plămădi un soţ sau o nevastă după pofta inimii; şi mai cu seamă şi-ar fi jertfit degetul prinţul, care cu multă plăcere ar fi stat mai degrabă alături de o plămădeală din zahăr decât alături de îngrămădeala aceea de venin de care avusese parte. Dar venindu-i rândul Tollei să intre în joc, ea nu aşteptă să vină portăreii ca să-şi plătească datoria, ci începu:

«Prea marea curiozitate, precum şi dorinţa de a şti mai mult decât este îngăduit sunt un fitil gata să arunce în aer pulberăria norocului; şi adesea, foarte adesea, cel care-şi bagă nasul în oala altuia, îşi încurcă treburile lui, iar cel care sapă după comori dă peste guri de hazna ce-i pătează obrazul, aşa cum veţi auzi că i s-a întâmplat fiicei unui grădinar:

Trăia odată un grădinar sărac, tare sărac şi care, oricât se străduia, numai cu mare trudă izbutea să— şi agonisească lucrurile trebuincioase traiului. O dată, cumpără el trei scroafe pentru cele trei fiice ale lui, cu gândul că, prin creşterea lor, o să strângă un pic de zestre.

Pascuzza şi Cice, cele mai răsărite dintre fete, îşi duseră scroafele la păscut pe o pajişte plină de iarbă grasă, dar nu voiră nici în ruptul capului ca şi mezina, Parmetella, să meargă împreună cu ele, ci o alungară, spunându-i să-şi caute alt loc de păscut. Atunci Parmetella îşi duse scroafa într-o pădure în care Umbrele îşi ridicau întărituri împotriva atacurilor Soarelui; şi hoinărind ea aşa prin pădure, ajunse într-o poiană unde curgea un izvor care, gazdă de apă proaspătă, poftea cu limbă de argint trecătorul să vină şi să-şi astâmpere setea, bând un urcior de apă. Şi în acea poiană fata descoperi un copac cu frunze de aur. Parmetella rupse o frunză şi i-o duse tatălui ei, iar acesta, plin de bucurie, se duse de o vându, căpătând pe ea mai mult de douăzeci de ducaţi, cu care izbuti să mai astupe nişte găuri în punga familiei. Dar când o întrebă pe fată undo găsise frunza, ea îi răspunse:

— Primeşte ce ţi se dă, tată şi stăpânul meu, şi nu-ţi bate capul de unde vine, dacă nu vrei să-ţi strici norocul.

A doua zi se duse în acelaşi loc şi făcu la fel; şi atâta tot rupse în fiecare zi câte o frunză, că până la urmă copacul rămase golaş, ca şi cum toate vmturile toamnei târzii s-ar fi năpustit asupra lui. Parmetella văzu că nu mai rămânea din el decât un trunchi zdravăn de aur pe care nu-l putea smulge cu mâinile goale, aşa că se întoarse cu o bardă şi începu să scoată aşchie cu aşchie în jurul rădăcinilor şi, după ce mişcă trunchiul din loc cum putu, i se arătară nişte trepte de porfir.

Curioasă peste măsură cum era, coborî treptele şi, după ce merse printr-o hrubă subpământeană mare şi adâncă, dădu într-o câmpie în mijlocul căreia se ridica un palat măreţ, de căleai numai pe aur şi argint, şi nu vedeai altceva decât perle şi pietre scumpe. Parmetella privea năucită această desfăşurare de bogăţii şi, nevăzând nicio făptură mişcătoare în împrejurimile acelea nemişcătoare, intră într-o sală în care se vedeau zugrăvite sumedenie de lucruri frumoase, mai cu seamă prostia unui om ce era crezut înţelept, nedreptatea altuia ce ţinea în mână cântarul judecăţii, nedreptăţile răzbunate de tăria Cerului, lucruri ce te năuceau, atât păreau de vii şi de adevărate. Iar în sala aceea aştepta gata pregătită o masă încărcată cu toate bunătăţile.

Parmetella, care simţea că leşină de foame, nevăzând pe nimeni primprejur, se aşeză la masă şi începu să se ospăteze ca un conte. Dar pe când măcina ea mai cu osârdie, iată că se înfăţişă un sclav chipeş la înfăţişare care-i zise:

— Opreşte-te, nu pleca de aici, că vreau să te iau de nevastă şi să te fac cea mai fericită femeie din lume.

La început Parmetella se înfiora de spaimă, dar în faţa făgăduielilor ademenitoare ale sclavului, prinse curaj şi se mulţumi să facă ce-i cerea el; şi iată că-i fu dată în stăpânire o caleaşcă bătută în diamante, trasă de patru roibi cu aripi de smaralde şi rubine, care o purtau în zbor prin văzduh ca să-i facă plăcere; şi i se mai dădură, să-i fie slujitoare, un cârd de maimuţe înveşmântate toate în pânzătură de fir, care o gătiră din cap până-n picioare în chip de păianjen, de părea o regină adevărată.

Iar când veni Noaptea, la ceasul când Soarele, dornic să se ducă la culcare pe ţărmurile fără ţânţari ale râului Indiei, stinge luminile, sclavul îi zise:

— Dragostea mea, dacă vrei să faci nani, culcă-te în pătucul ăsta; dar îndată ce te vei fi strecurat în aşternut, stinge lumânarea şi bagă-ţi bine în cap că trebuie să faci tot ce-ţi spun eu, dacă nu vrei să încurci iţele.

Parmetella făcu întocmai, dar abia închise pleoapele, că maurul, preschimbându-se într-un tânăr de o negrăită frumuseţe, se culcă alături de ea; trezindu-se şi simţindu-şi lina pieptănată fără grebene, fata fu cât pe ce să moară de spaimă, dar, văzând că nu era vorba decât de un război civil, ţinu piept zdravăn împunsăturilor. Şi încă înainte ca Zorile să iasă în căutare de ouă proaspete ca să-i mai dea puteri bătrâiorului lor ibovnic, soţul sări jos din pat şi îşi reluă înfăţişarea de maur, lăsând-o pe Parmetella destul de doritoare să ştie cine era mâncăciosul care înfulecase cel dintâi ou al unei puiculiţe cu atâta vino-ncoace

A doua noapte, după ce intră în aşternut şi stinse luminarea, aşa cum făcuse şi noaptea trecută, chipeşul tânăr veni şi se strecură în pat alături de ea; iar când osteni şi el să se tot hârjonească în pat cu fata, se lăsă în braţele somnului. Atunci ea puse mâna pe un amnar pregătit dinainte, aprinse luminarea, ridică învelitoarea şi văzu că abanosul se preschimbase în fildeş, caviarul în spumă de lapte şi cărbunele în var nestins. Dar pe când sta ea şi se uita cu gura căscată la cea mai măiastră trăsătură de penel a naturii pe pânza minunilor, chipeşul tânăr se trezi şi începu s-o blesteme, strigându-i:

— Vai de pielea mea! Iată că din pricina ta trebuie să mai sufăr vreme de încă şapte ani pedeapsa aceasta blestemată! din vina ta, şi numai pentru că nu te-ai putut stăpâni să nu-ţi vâri nasul în tainele mele! Acu du-te-nvârtindu-te, rupe-ţi gâtul, să nu te mai văd în faţa ochilor! Întoarce-te înapoi la zdrenţele tale, că n-ai ştiut să-ţi păstrezi norocul!

Vorbind el aşa, pieri ca argintul viu. Mai mult moartă decât vie şi cu capul plecat, Parmetella ieşi din palat, iar când ajunse la gura peşterii întâlni o zână care-i zise:

— Fata mea, mi se rupe inima când mă gândesc la nenorocirea ce te-a lovit; e ca şi cum te-ai duce la tăiere şi va trebui să treci peste podul firului de păr258; dar, ca să-ţi fie de ajutor la caz de primejdie, ia aceste şapte fuse, aceste şapte smochine, borcănelul ăsta cu miere, aceste şapte perechi de încălţări de fier şi umblă şi umblă şi nu te mai opri din mers până nu vezi că toate cele şapte perechi de încălţări s-au ros şi nu zăreşti şapte femei torcând de sus în jos pe cerdacul unei case, înfăşurându-şi firele în jurul unor oase de mort. Iar atunci, ştii ce trebuie să faci? Tupilează-te bine prin apropiere şi uşurel-uşurel, când firul va coborî în jos, tu ia osul şi pune în locul lui unul din fusele ce ţi le-am dat eu, iar în locul capului, o smochină. Femeile, trăgându-l sus şi mirosindu-le a dulce, or să spună:

— Cine mi-a-ndulcit *căpăţelul*, să-i fie îndulcit norocelul.

Iar după ce una va rosti aceste cuvinte, se vor porni, pe rând, vina după alta, să spună:

— Tu, care mi-ai adus dulciurile astea, arată-te la faţă.

Atunci tu să-i răspunzi:

— Nu vreau, că mă mănânci!

Iar ele or să zică:

— Nu te mănânc, să-mi ţină Dumnezeu linguriţa. Dar tu fă-te că nici n-auzi şi atunci ele vor stărui: —Nu te mănânc, să-mi ţină Dumnezeu frigarea! Dar tu ţine-te bine şi fă pe surda, căci ele se vor jura iar:

— Nu te mănânc, să-mi ţină Dumnezeu măturoiul! Dar tu nu le da crezare, şi ele o s-o ia de la început:

— Nu te mănânc, ţie-mi Dumnezeu ţucalul!

Dar tu nici pis, că-ţi şi fac de petrecanie. În cele din urmă or să-ţi spună:

— Nu te mănânc, ţie-mi-l Dumnezeu pe Tună-şi-Fulgeră.

Atunci tu urcă sus la ele şi fii încredinţată că nu-ţi vor face niciun rău.

Cu aceste poveţe în minte, Parmetella se aşternu drumului şi cutreieră peste munţi şi peste văi atât de mult, încât la capătul a şapte ani toate cele şapte perechi de încălţări de fier se roaseră. Atunci ajunse în faţa unui căsoi cât toate zilele, cu un cerdac ieşit în afară, şi acolo le văzu pe cele şapte femei torcând şi, după ce făcu întocmai cum o povăţuise zâna, după multe ascunzişuri şi ocolişuri, le făcu să jure pe Tună-şi-Fulgeră şi atunci se arătă la faţă şi urcă la ele. Dar abia o văzură cele şapte femei la chip că şi strigară, toate deodată:

— A! Căţea trădătoare! Tu eşti de vină că fratele nostru a stat vreme de şapte ani într-o peşteră, departe de noi, preschimbat în sclav! Apoi n-avea grijă că, dacă ai izbutit să ne smulgi jurământul care ne-a pus lacăt la gură, cu întâiul prilej ai să plăteşti cu vârf şi-ndesat pentru cele vechi şi pentru cele noi! Acu însă ascunde-te după lădoiul ăla şi când ai să vezi că vine mama noastră, care te-ar înghiţi cât ai zice peşte, strecoară-te în spatele ei şi apucă-i ţâţele pe care le poartă ca pe nişte desagi în spinare, trage de ele cât poţi şi n-o mai lăsa din încleştare până nu-ţi jură pe Tună-şi-Fulgeră că n-o să-ţi facă niciun rău.

Parmetella făcu întocmai, iar zmeoaica, după ce jură pe vătrai, pe umbrar, pe scaunul de lăut rufele, pe vârtelniţă, pe rasterul de farfurii, jură în sfârşit pe Tună-şi-Fulgeră. Atunci ea lăsă ţâţele din mână şi se arătă zmeoaicei, care-i zise:

— Mi-ai făcut-o! Dar păzea, că la cea dintâi furtună fac eu să te ia apele!

Şi, căutându-i cu luminarea nod în papură, luă într-o zi doisprezece saci de boabe amestecate şi de toate felurile, adică năut, măzăriche, mazăre, linte, fasole, bob, orez şi chimen zicându-i:

— Na, trădătoareo, ţine! Ia boabele astea şi vezi de le alege fiecare soi deoparte, că dacă până diseară n-ai isprăvit cu treaba, te înghit ca pe-o smochină de doi bani.

Biata Parmetella se aşeză lângă saci şi se porni pe plâns:

— Măiculiţă, măiculiţa mea, prea-mi este trunchiat sufletul din pricina unui trunchi de aur. De data asta chiar că s-a zis cu mine! Ca să văd un chip tuciuriu făcându-se alb, sufletul meu necăjit s-a făcut cârpă de şters! Vai de vieţişoara mea! M-am prăpădit, m-am ars şi nu mai am scăpare! Din clipă în clipă mi se pare că am să cad în hornul de gâtlej al zmeoaicei ăsteia împuţite! Şi n-am pe nimeni să-mi ajute, pe nimeni să mă povăţuiască, pe nimeni să mă mângâie!

În vreme ce se văicărea ea aşa, iată că se arătă Tună-şi-Fulgeră, care tocmai îşi isprăvise cei şapte ani de surghiun datoraţi blestemului ce se abătuse asupra lui şi, cu toate că-i purta pică Parmetellei, simţea că sângele apă nu se face. Aşa că, văzând-o cântându-şi prohodul, o agrăi:

— Ce-i cu tine, trădătoareo? De ce plângi?

Atunci ea-i povesti cât de crud se purta maică-sa cu ea şi cum făcea în chip şi fel numai să poată ajunge s-o spintece şi s-o mănânce. Auzind-o, Tună-şi-Fulgeră o linişti:

— Hai, scoală-te şi aibi curaj, că n-o să te mănânce nimeni.

Şi, zicânci aşa, împrăştie boabele pe jos şi chemă un potop de furnici care se apucară să aleagă şi să îngrămădească toate boabele de acelaşi soi la o parte, aşa că Parmetella n-avu decât să strângă fiecare soi şi să umple sacii.

Când se întoarse zmeoaica şi văzu treaba făcută întocmai cum poruncise ea. Fu cât pe ce să-şi piardă capul de deznădejde.

— Numai câinele ăia de Tună-şi-Fulgeră mi-a jucat festa asta! strigă ea. Da las-că te fac eu să— mi plăteşti paguba! Ia tocurile astea de aba care ajung pentru douăsprezece saltele şi fă ca până diseară să fie umplute cu fulgi, că altfel te jupoi!

Nefericita fată luă tocurile şi se trânti la pământ, pornindu-se iar pe văicăreli, chinuindu-se şi făcându-şi din ochi două izvoare. Şi iarăşi se arătă Tună-şi-Fulgeră, care-i zise:

— Nu mai plânge, trădătoareo! Las-pe mine, că te scot eu la liman. Despleteşte-ţi părul, întinde tocurile saltelelor pe jos şi porneşte-te pe bocit

şi pe ţipat că a murit regele păsărilor, şi-ai să vezi ce se întâmplă.

Parmetella făcu întocmai şi iată că se arătă un nor de păsărele de întunecaţi văzduhul şi care, bătând din aripi, făceau să le cadă puf cu puf fulgii, aşa că, în mai puţin de un ceas, toate saltelele fură umplute. Iar când zmeoaica se întoarse acasă şi se pomeni în faţa saltelelor pline fu cuprinsă de o mânie atât de turbată, de era să-i crape fierea.

— Tot Tună-şi-Fulgeră mi-a făcut-o şi pe asta! strigă ea. Dar să fiu eu târâtă de coada ursului dacă nu-i coc una din care nu mai iese el basma curată!

Şi-i porunci Parmetellei:

— Repede, dă fuga până acasă la soru-mea şi spune-i să-mi trimită toate instrumentele muzicale, că l-am însurat pe Tună-şi-Fulgeră şi vrem să încingem un ospăţ împărătesc.

Pe de altă parte însă, zmeoaica trimise pe altcineva să-i dea de ştire surorii ei că voia, când trădătoarea va veni să ceară instrumentele, să-i facă îndată de petrecanie şi s-o gătească, deoarece o să vină s-o mănânce împreună.

Parmetella se bucură tare mult când văzu că i se dau porunci mai uşor de adus la îndeplinire, crezând că veniseră vremuri mai bune pentru ea. Dar vai! Cât sunt de strâmbe judecăţile omului! Din fericire însă îl întâlni in drum pe Tună-şi-Fulgeră care, văzând-o cât de sprintenă şi de voioasă mergea, o opri:

— Încotro alergi aşa, nenorocito? Nu vezi că te duci la tăiere şi-ţi pregăteşti singură butucul, ascuţi singură cuţitul şi-ţi torni singură veninul? Că zmeoaica te-a trimis la soră-sa ca să te mănânce! Dar ascultă-mă fără şovăială: ia pâinea asta, şomoiogul ăsta de fân şi piatra po care-o vezi; când ajungi la casa mătuşii mele ai să dai peste un câine corsican care o să se repeadă lătrând la tine, gata să te sfâşie; atunci aruncă-i pâinea, să-i închizi gura; după câine, va da buzna un cal nărăvaş gata a te lovi cu copitele şi a te face una cu pământul; atunci tu dă-i şomoiogul de fân, că o să-i pui piedică la picioare; în cele din urmă ai să dai de o poartă care se zbate mereu; tu propteşte-o cu piatra asta, că o să-şi potolească mânia. Urcă apoi sus, unde ai să dai de zmeoaică; ai s-o vezi ţinând în braţe o fetiţă, dar să ştii că focul sortit să te frigă pe tine l-a şi încins în cuptor. De cum vei intra, zmeoaica o să-ţi spună:

— Ia-mi plodul din braţe, că mă duc să-ţi aduc sculele alea.

Tu să nu-i dai însă crezare, căci să ştii că se va duca să-şi ascută colţii ca să te sfâşie în bucăţi.

Aşa că aruncă fără milă fetiţa în cuptor, că tot carne de zmeoaică e, ia instrumentele muzicale care se află după uşă şi tunde-o, înainte ca scorpia să coboare. Dar bagă de seamă că sculele se află într-o cutie pe care nu trebuie cu niciun chip s-o deschizi, dacă nu vrei să ai necazuri peste necazuri.

Parmetella făcu întocmai cum o învăţase îndrăgostitul, dar la întoarcere deschise cutia şi deodată văzu că ţâşnesc din ea de ici un flaut, de dincolo un fluier, dintr-o parte un cimpoi, dintr-alta un nai, umplând văzduhul cu sunetele lor; iar Parmetella le alerga pe urme, smulgându-şi părul. Tocmai atunci coborî şi zmeoaica şi, nemaizărind-o în odaie, îi strigă porţii:

— Turteşte-o pe trădătoare!

— Ba eu nu vreau să-i fac niciun rău nenorocitei care m-a proptit, se împotrivi poarta,

Atunci zmeoaica îi strigă calului:

— Striveşte-o-n picioare pe hoaţă!

— Nici gând! răspunse calul, că mi-a dat fia de mestecat.

În cele din urmă chemă câinele:

— Muşcă-o pe fricoasa aia!

— Ba las-o, sărăcuţa, să-şi vadă de drum, că mi-a dat pâine, se împotrivi şi câinele.

Şi Parmetella alerga ţipând în urma instrumentelor, când dădu peste Tună-şi-Fulgeră care o scărmănă, de-i zburară fulgii:

— Cum, trădătoareo? N-ai învăţat nici acum pe pielea ta că numai din pricina blestematei tale de curiozităţi ai ajuns în halul în care te vezi?

Apoi, printr-un fluierat, chemă instrumentele Ia el şi le închise la loc în cutie, spunându-i fetei să i le ducă maică-si.

Iar când zmeoaica o văzu vie şi sănătoasă, începu să strige în gura mare:

— O, soartă crudă! Până şi soră-mea mi-e împotrivă, căci n-a vrut să-mi facă hatârul!

În vremea asta sosi şi noua nevastă a lui Tună-şi-Fulgeră, caro era o ciumă, un cancer, o scorpie, o stafie, strâmbă, botoasă, urduroasă, deşirată şi înţepată, sulemenită şi înzorzonată, de părea o tavernă abia târnosită. Soacra întinse în cinstea ei un mare ospăţ şi, cum era toată numai fiere, pregăti masa în apropierea unui puţ adânc, rânduindu-le în jurul ei pe cele şapte fete ale sale cu câte o luminare groasă în mână, iar pe Parmetella chiar la

marginea puţului, cu câte o lumânare în fiecare mână, nădăjduind că are s-o biruie somnul şi-o să cadă de-a berbeleacul în adâncurile apei.

Dar cum tacâmurile se schimbau unul după altul şi sângele începuse a se înfierbânta, Tună-şi— Fulgeră, care stătea la masă ca o nevastă neîndestulată, îi grăi Parmetellei:

— Mă iubeşti, trădătoareo?

— Până la moarte! răspunse fata.

— Dacă mă iubeşti, zise el, dă-mi o sărutare.

— Ba ferească-mă Dumnezeu şi pune-ţi pofta-n cui! Uită-te numai ce scumpete ai alături! Să ţi-o ţină Dumnezeu o sută de ani sănătoasă şi puioasă!

Atunci nevasta se băgă şi ea pe fir:

— De-ai trăi tu încă o sută de ani şi tot s-ar vedea că eşti o necioplită; auzi, să mai facă mofturi când un flăcău chipeş ca ăsta îi cere să-l sărute! Ba eu, pentru două castane, m-aş lăsa ţocăită şi ciupită de fălci şi de un cioban.

Soţul, pus în faţa acestei grozave dovezi de iubire, se umflă de mânie ca o broască râioasă şi mâncarea-i rămase-n gâtlej; totodată făcu din inimă burtă şi înghiţi hapul cu gândul că o să vină apa şi la moara lui şi o să-şi încheia socotelile cu ea.

După ce se strânseră mesele, le trimise acasă pe mama şi pe surorile lui, iar el rămase împreună cu nevastă-sa şi cu Parmetella ca să se ducă la culcare. Dar în timp ce o punea pe Parmetella să-i scoată încălţările, îi aminti nevestei:

— Văzuşi, nevestico, cum îndărătnica asta s-a împotrivit să-mi dea o sărutare?

— Rău a făcut, dându-se în lături, răspunse nevastă-sa, când tu eşti un flăcău atât de chipeş şi când eu pentru două castane m-aş lăsa sărutată şi de un cioban.

Tună-şi-Fulgeră nu se mai putu stăpâni şi, cu fulgere de mânie şi tunete de fapte, sărindu-i muştarul, puse mâna pe un cuţit şi-i tăie neveste-si gâtul, apoi săpă o groapă în pivniţă şi o înmormântă acolo. După care o îmbrăţişa pa Parmetella şi-i spuse:

— Tu eşti bucuria mea, tu eşti cea dintâi între toate femeile, tu eşti oglinda cinstei; aşa că întoarce-ţi ochii spre mine, dă-mi mâna, apasă-ţi gura pe buzele mele şi strânge-te lângă inima mea, că al tău vreau să fiu cât o fi lumea lume.

Aşa se duseră ei la culcare şi se bucurară de desfătările dragostei până când Soarele îşi scoase armăsarii de foc din grajdul de apă, şi-i alungă la păscut pe câmpiile semănate de Auroră; atunci se întoarse zmeoaica, aducând ouă proaspete ca să-i mai întremeze pe cei doi soţi şi să le spună:

— Ferice de cel ce se însoară şi are soacră!

Dar când o văzu pe Parmetella îmbrăţişată cu fiul ei, pricepu cum stăteau lucrurile şi alergă într-un suflet la soră-sa, ca să se sfătuiască împreună cum să-şi scoată ghimpele ăla de fată din ochi, fără ea fiul ei să se împotrivească; dar ajunsă acolo văzu că, nebună de durere din pricina fetiţei care se făcuse friptură, se aruncase şi ea în cuptor, încât mirosul de carne arsă molipsise împrejurimile. Deznădejdea ei fu atât de mare, încât din zmeoaică se făcu berbec şi se izbi cu capul de pereţi până şi-l sparse. Iar Tună-şi-Fulgeră, după ce făcu să domnească pacea şi prietenia între Parmetella şi cumnatele ei, trăi fericit şi plin de voie bună cu nevastă-sa, adeverind zicala:

Cu răbdarea, treci marea.»

SOARELE, LUNA ŞI TALIA

Talia moare înecându-se cu o puzderie de in şi este aşezată într-un palat unde face doi copii cu un rege care se nimereşte pe acolo. Ajung însă cu toţii în mâinile reginei geloase care porunceşte ca amândoi copiii să fie fripţi şi daţi de mâncare tatălui lor, iar Talia arsă. Dar bucătarul îi scapă pe copii, iar Talia este liberată de către rege care o aruncă pe regină în focul încins pentru Talia.

Cele păţite de zmeoaice ar fi putut stârni în sufletele ascultătorilor un fior de milă; dar, dimpotrivă, se dovediră a fi pricină de mare plăcere, căci pe toţi îi cuprinse bucuria aflând că treburile Parmetellei ieşiseră mult mai bine decât s-ar fi aşteptat. Îi venea acum Popei rândul să-şi golească sacul cu poveşti şi ea, care stătea de pe acum cu piciorul în scări, vorbi precum urmează:

«E dovedit lucru că de cele mai multe ori cruzimea este călăul celui care se foloseşte de ea şi că cine scuipă împotriva vântului se scuipă pe sine. În acelaşi timp, cealaltă faţă a medaliei, adică nevinovăţia în treburile lumii, este un scut de smochin de care se sfărâmă sau care opreşte împunsăturile oricărei spade a răutăţii, în aşa fel că, tocmai când un biet om se crede mort şi îngropat, se vede reînviind în carne şi oase, precum veţi auzi din povestea pe care, cu sfredelul limbii, am s-o scot din butoiul ţinerii de minte.

A fost odată un mare senior care, născându-i-se o fată, ii dădu numele Talia, şi chemă pe toţi înţelepţii şi prezicătorii din regat să-i spună ursita. Aceştia, după ce se sfătuiră multă vreme între ei, hotărâră că pe fată o păştea mare primejdie din pricina unei puzderii de in. Atunci regele opri cu străşnicie ca în casa lui să mai fie aduse in, cânepă sau orice alte lucruri asemănătoare, ca s-o ferească de ceasul rău.

Dar într-o zi, după ce Talia crescuse măricică, se întâmplă că stătea la fereastră şi văzu trecând o bătrână care torcea; şi fiindcă în viaţa ei nu mai văzuse nici caier, nici fus, plăcându-i tare mult dănţuirea fusului, împinsă de curiozitate, porunci ca bătrâna să fie adusă sus la ea şi, luând furca în mână, începu să toarcă firul. Dar, din nefericire, o puzderie îi intră sub unghie şi pe dată căzu jos, moartă. Bătrâna, văzând atâta nenorocire, o luă la fugă, de până astăzi mai sare treptele din patru-n patru; iar nefericitul părinte, după ce plăti cu o baniţă de lacrimi un hambar de straşnică asprime, o puse pe moartă pe un scaun de catifea, sub un baldachin de brocart, chiar în palatul

acela, care se afla într-o pădure, apoi ferecă toate porţile şi părăsi pentru vecie acel lăcaş, pricină a unei năpaste atât de mari, nădăjduind să uite cu totul şi pentru totdeauna jalea ce se abătuse asupra casei lui.

După câtăva vreme, unui rege venit Ia vânătoare prin acele meleaguri îi fugi un şoim care se lăsă din zbor la una din ferestrele palatului; cum şoimul nu se întoarse când îl strigă, regele porunci să se bată la poartă, crezând că palatul era locuit. Dar după ce ciocăni el zadarnic vreme îndelungată, se hotărî să pătrundă înăuntru, ca să vadă ce era pe acolo. După ce urcă scările şi intră, rămase uimit neîntâlnind ţipenie de om. În cele din urmă ajunse însă in încăperea unde se afla Talia, ca sub puterea unui farmec.

Regele, crezând că fata era adormită, o strigă. Dar cum fata, oricât strigă şi orice făcu el, nu se trezi, şi cum inima i se încinsese în faţa farmecelor ei, o luă în braţe cât era de grea, o aşeză pe un pat şi culese fără zăbavă roadele dragostei, apoi, lăsând-o culcată, se întoarse în regatul său şi nu-şi mai aminti vreme îndelungată de întâmplarea aceea.

După nouă luni Talia aduse pe lume doi gemeni, un băiat şi o fetiţă — două colane strălucitoare şi, îngrijiţi de două zâne care se arătaseră la palat, fură puşi să sugă la sânul mamei lor. Şi se întâmplă ca o dată copiii, vrând să sugă, nu izbutiră să găsească sfâreul şi puseră gura tocmai pe degetul Ia care fata se împunsese cu puzderia şi atâta îl supseră şi-l mozoliră, până ce aşchia ieşi afară. Talia parcă se trezi dintr-un somn lung şi, văzând lângă ea acele două comori de copii, le dădu sânul şi-i îndrăgi ieste măsură. Numai că nu izbuti să-şi dea seama ce se întâmplase cu ea şi de ce se afla singur-singurică în palat, cu doi copilaşi alături, şi mai ales cum se făcea că mâncarea venea de la sine, fără să vadă un chip de om primare jur.

Într-o zi, regele îşi aduse aminte de desfătarea avută cu frumoasa adormită şi, ivindu-se prilejul să întreprindă o nouă vânătoare prin acele locuri, se duse s-o vadă. Iar când o văzu trează şi cu două minuni de frumuseţe la sân, să moară de bucurie, nu alta! îndată îi povesti Taliei cine era ei şi cum se întâmplaseră lucrurile. Şi se împrieteniră ei foarte şi făcură mare legământ, iar regele rămase câteva zile în tovărăşia ei, apoi plecă, făgăduindu-i că se întoarce s-o ia în regatul lui. Dar între timp, ajuns acasă, începu să pomenească în fiece clipă numele fetei şi ale copilaşilor. Dacă se aşeza la masă, avea pe buze numele Taliei, al Soarelui şi al Lunii (căci aşa se numeau copilaşii); dacă se ducea la culcare, iarăşi îi striga pe nume pe toţi, pe rând.

Nevasta regelui, care, de când soţul ei zăbovise cam mult la vânătoarea aceea, simţise aprinzându— i-se în suflet o scânteie de bănuială, auzindu-l pomenind fără încetare Soarele, Luna şi pe Talia, fu apucată de altfel de călduri decât cele pricinuite de soare, aşa că-l chemă pe omul ei de taină şi-i zise:

— Ascultă, fiule, te afli între Scila şi Caribda, între ciocan şi nicovală, între funie şi spânzurătoare; dacă afli de cine mi-e îndrăgostit bărbatul, eşti un om făcut; dacă-mi ascunzi adevărul, n-o-să te mai vadă nimeni la chip, nici mort, nici viu!

Acesta, pe de o parte îmboldit de frică, pe de alta, momit de făgăduială, care este o legătoare la ochii cinstei, un văl negru peste ochii dreptăţii şi un lanţ al bunei-credinţe, îi spuse albului — alb şi negrului — negru.

Atunci regina îl trimise tot pe el, chipurile în numele regelui, la Talia, spunându-i că acesta dorea să-şi vadă copiii; Talia, plină de bucurie, îi trimise fără a sta pe gânduri. Dar acel suflet de Medee, care era regina, îndată ce-i văzu în mâiniie ei, îi porunci bucătarului să le taie gâtul şi să gătească din ei fel de fel de bucate şi sosuri, ca să i-i dea bietului lor tată să-i mănânce.

Bucă tarul, bun la inimă, văzând aceste două poame de aur ale drăgălăşeniei, fu cuprins de milă, îi încredinţa nevesti-si să-i ascundă şi găti din doi iezi o sumedenie de feluri de bucate. Când veni vremea prânzului, regina ceru să fie aduse mâncărurile. Şi, în timp ce regele înfuleca din toate cu mare poftă, strigând:

— Mmm, ce bună e, pe viaţa mamei mele!

Sau:

— Mmm, ce gustoasă-i bucăţica asta, pe sufletul moşului meu! regina îi dădea curaj, zicând:

— Mănâncă şi să-ţi fie de bine, că mănânci din al tău. De două sau trei ori regele nu băgă în seamă aceste cuvinte; până la urmă însă, văzând că muzica asta nu mai contenea, răspunse:

— Ştiu prea bine că mănânc din al meu, că doar tu n-ai adus nimic în casa asta.

Şi, ridicându-se furios de la masă, se duse într-o casă din apropiere să-şi afle liniştea.

Regina, nemulţumită cu ceea ce credea că a săvârşit, îl trimise pe omul de încredere să i-o aducă şi pe Talia, minţind-o că o aşteaptă regele. Talia pomi îndată la drum, dornică să-şi vadă lumina ochilor ei şi neştiind că o aştepta

para focului. Adusă în faţa reginei, aceasta, cu o mutră de Nero, toată numai fiere, îşi vărsă năduful:

— Bine-ai venit, madam Cumsecade! Care vasăzică, tu-mi eşti poama aia bună, tu-mi eşti odorul cu care-şi face mendrele bărbatu-meu! Tu eşti căţeaua aia spurcată care-mi dă atâtea dureri de cap! Ei, na, uite c-ai ajuns la purgator — şi-ai să-mi plăteşti cu vârf şi îndesat pentru toate cele!

Talia începu să-şi ceară iertare, spunând că nu era vina ei şi că soţul îi luase moşia în stăpânire pe când dormea dusă. Dar regina nici nu voi să audă de iertare, porunci să se încingă în curtea palatului un rug mare şi să fie aruncată pradă flăcărilor.

Nefericita, văzându-se pierdută, căzu în genunchi la picioarele reginei, rugându-se cu lacrimi să-i dea măcar timp să se dezbrace de veşmintele ce le avea pe ea. Regina, nu atâta din milă pentru nenorocita făptură, cit din lăcomie pentru straiele ei împodobite cu perle şi aur, îi zise:

— Hai, bine, despoaie-te!

Talia începu să se dezbrace şi la fiecare ţoală pe care o dădea jos de pe ea scotea un ţipăt, aşa că, după ce-şi scoase mantia, rochia şi giubeaua, când fu să-şi scoată şi ce avea pe dedesubt, strigă pentru ultima oară — şi chiar în acea clipă o târâră spre locul unde urma să se preschimbe în cenuşă pentru leşia cu care se spală iţarii lui Caron259. Dar tocmai atunci se arătă şi regele care, văzând priveliştea ce i se înfăţişa ochilor, voi să afle despre ce era vorba. Iar când întrebă despre copii, află de la nevasta lui că, răzbunându-se pentru trădarea lui, i-i dăduse chiar lui să-i mănânce.

Regele căzu pradă deznădejdii:

— Cum adică? Eu, tocmai eu am fost căpcăunul copilaşilor mei? Vai mie! De ce oare vinele mele n-ar cunoaște care este izvorul sângelui ce aleargă prin ele? Ah, turcoaică blestemată, cum ai putut fi atât de fără mila? Da las c-am să te fac eu să plăteşti oalele sparte, că doar n-am să trimit mutra asta de tirană la Coliseu260 să se căiască!

Şi vorbind aşa, porunci ca regina să fie aruncată în focul încins pentru Talia, iar împreună cu ea şi omul de încredere, care fusese capul tuturor relelor în acest joc amar şi urzitorul sălbaticei uneltiri. Tocmai voia să facă acelaşi lucru şi cu bucătarul, despre care credea că-i tocase copilaşii cu cuţitul, când acesta i se aruncă la picioare şi-i zise:

— Într-adevăr, stăpâne, nici nu mi se cade alt cvartir261 pentru binele ce ţi l-am făcut, decât un cuptor cu jăratic. Nici nu mi-aş vrea alt ajutor de lăsare la vatră mai bun pentru bietele mele ciolane, decât un par la spate şi

nici întreţinere mai grozavă, decât aceea de a mă afla pururi în foc, răsucit şi chircit; şi nu este cinste mai mare pentru un bucătar decât să-şi vadă cenuşa amestecată cu a unei regine. Dar nu-i asta mulţumită la care mă aştept eu pentru că ţi-am scăpat copilaşii de la moarte, în ciuda poruncii fiarei care voia să mă facă să-i ucid şi să dau trupului tău ceea ce era carne din carnea ta.

Regele, auzindu-l vorbind aşa, era cât pe ce să-şi piardă dreapta judecată şi i se păru că visează, căci nu-i venea să-şi creadă urechilor. Apoi, întorcându-se spre bucătar, îi zise:

— Dacă este adevărat că mi-ai scăpat copilaşii de la moarte, fii încredinţat că ai isprăvit cu învârtitul frigărilor şi că te voi pune la bucătăria inimii mele, să-mi învârţi acolo, după cum ţi-o fi placul, dorinţele — şi te voi răsplăti cu atâta dărnicie, încât te vei socoti om fericit pe lumea asta.

În vreme ce regele îi vorbea bucătarului, nevasta acestuia, care văzuse că bărbatul ei se afla la mare ananghie, aduse copilaşii în faţa tatălui lor; iar acesta, jucându-se în trei cu nevasta şi cu copiii, făcea morişcă de săruturi când cu unul, când cu altul. Îi dădu apoi bucătarului o răsplată împărătească şi-l făcu nobil al casei sale, iar el o luă de nevastă pe Talia, care trăi mulţi ani şi fericită împreună cu soţul şi cu copiii ei, dovedind prin toate cele adevărul zicalei:

Când norocu-ţi este domn, dă de tine şi prin somn!»

Zăbava a şasea SAPIA

Sapia, fiica unei mari baroane, îl face isteţ pe Carluccio, fiul regelui, care nu voia în ruptul capului să înveţe carte; acesta însă, hotărât să se răzbune pe ea pentru că-i dăduse o palmă, o ia de nevastă, şi după multe suferinţe, aflând că are cu ea trei copii, de care nu ştia nimic, cei doi se împacă.

Mult se mai bucurară prinţul şi prinţesa văzând că Talia scapă cu bine din atâtea primejdii, căci nu mai credeau că fata, prinsă în vârtejul atâtor furtuni, va ajunge în portul salvator; iar după ce i se porunci Ciullei să tragă din teacă sabia poveştii ei, aceasta porni la luptă după cum urmează:

«Trei soiuri de proşti sunt pe lumea asta, şi toţi ar merita, unul mai abitir decât altul, să fie aruncaţi într-un cuptor; cel dintâi dintre ei este acela care nu ştie; cel de-al doilea — care nu vrea să ştie; cel de-al treilea — care ţine morţiş că ştie.

Prostul despre care vreau să vorbesc eu face parte din cel de al doilea soi, al acelora care, nevrând să-şi bage învăţătura în cap, îşi urăsc dascălii şi,

asemenea unor noi Nero, caută să le ia pâinea de la gură.

Trăia Odată în Castelchiuso un rege care avea un fiu atât de tare de cap, încât nu se mai afla niciun mijloc să-l facă să ţină minte A B C D —ul şi, ori de câte ori i se cerea să citească sau să înveţe ceva pe de rost, făcea un tărăboi nemaipomenit; şi nu izbuteau nici ocările, nici ciomăgelile, nici ameninţările să-l îndrepte, astfel că bietul tată stătea tot timpul umflat ca o broască şi nu mai ştia cum s-o scoată la capăt cu el şi cum să-i stârnească deşteptăciunea, ca să nu lase regatul pradă mamelucilor, ştiut fiind că un legământ între nepricepere şi stăpânirea unui regat era cu neputinţă.

Tot în vremea aceea, trăia în regatul lui fiica baroanei Cenza care, datorită ştiinţei însuşite la vârsta de treisprezece ani, îşi dobândise numele de „Sapia" 262. Regele, căruia i se vorbi despre alesele ei însuşiri, se hotărî să-şi încredinţeze fiul baroanei, pentru ca fiica ei să aibă grijă de învăţătura lui, crezând că, aflându-se mereu în tovărăşia fetei şi luându-se la întrecere cu ea, lucrurile aveau să se desfăşoare spre folosul lui. Într-adevăr, Sapia, de cum veni băiatul în casa mamei ei, începu să-l

Urmarea acestei palme fu atât de puternică pentru Carluccio (căci aşa se chema prinţul), încât ceea ce nu făcuse când fusese luat cu vorba bună şi mângâiat făcu acum de ciudă şi de ruşine, încât în scurtă vreme nu numai că învăţă să citească, dar ajunse atât de tobă la gramatică, de ştia toate regulile; atunci regele îl luă de la baroană şi-l trimise la şi mai înaltă învăţătură, astfel că ajunse cel mai de seamă cărturar din regat.

Dar palma ce i-o dăduse Sapia, el, când era treaz, o avea în faţa ochilor, iar când dormea — o visa; până acolo îl urmări palma asta, că se hotărî ori să moară, ori să se răzbune. Între timp Sapia ajunse la vârsta măritişului, iar prinţul, care pândea un prilej să-şi înfăptuiască răzbunarea, se duse la taică-su şi-i zise:

— Domnul şi stăpânul meu, recunosc că de la domnia-ta am primit în dar viaţa, şi că, de aceea, îţi sunt nespus de îndatorat; dar tot pe atât de îndatorat mă simt şi faţă de Sapia, care mi-a dăruit bună— creşterea; şi cum nu aflu chip mulţumitor în care să-mi plătesc datoria faţă de ea, mi-aş dori-o de nevastă, încredinţând-o pe domnia-ta că, în felul acesta, o să fie şi mai stăpân pe viaţa mea.

Regele, auzind la ee hotărâre se oprise fiul său, îi răspunse:

— Fiule, cu toate că Sapia nu este o soţie pe măsura stirpei tale, punând în talerele balanţei alesele ei însuşiri şi vechimea sângelui nostru, se

dovedeşte că talerul însuşirilor ei atârnă mai greu, aşa că această căsătorie s-ar putea încheia. Vom fi deci, şi eu plătit, şi tu mulţumit.

O poftiră, aşadar, pe baroană, întocmiră fără întârziere hrisoavele şi sărbătoriră nunta printr-o petrecere într-adevăr pe măsura unui mare senior.

Carluccio îi ceru regelui să-şi arate bunătatea faţă de el dăruindu-i o casă în care să locuiască numai el cu soţia; ca să-l mulţumească, regele porunci să i se ridice un palat cum nu se poate mai frumos, în care el o aduse pe Sapia, dar îi restrânse locuinţa numai la o odaie, dându-i puţină mâncare şi apă şi mai puţină, şi *quod peius263* nefăcându-şi datoria de soţ faţă de ea. Sărmana se văzu astfel ajunsă cea mai deznădăjduită femeie din lume; nu cunoştea pricina purtării crude a prinţului, mai ales că abia se mutase în casa lui.

În cele din urmă prinţul se duse s-o vadă pe Sapia în odaia care-i era mai degrabă o temniţă şi o întrebă cum se simţea.

— Pune-te în locul meu, răspunse ea, şi-ai să vezi cât de bine mi-e. Şi totuşi nu ţi-am făcut vreun rău care să-ţi dea dreptul să te porţi cu mine aşa de câineşte. Ce rost avea să mă ceri de nevastă, dacă aveai de gând să mă ţii ca pe-o sclavă?

— Au nu ştii, grăi prinţul, că totdeauna cel care împroaşcă ocara o scrie în colb, iar cel ce-o primeşte o sapă în marmură? Adu-ţi numai aminte ce mi-ai făcut pe când mă învăţai să citesc; şi află că nu din altă pricină te-am voit de nevastă, decât numai ca să-ţi amărăsc viaţa şi să mă răzbun pentru jignirea ce mi-ai adus-o!

— Aşa deci, strigă Sapia, am semănat binele şi culeg răul? Dacă ţi-am dat palma aia, am făcut-o numai pentru că erai un măgar şi voiam să te fac deştept. Doar ştii prea bine că totdeauna cine te iubeşte, te face să plângi, iar cine-ţi vrea răul, să râzi.

Prinţul, care mai înainte era mânios numai din pricina palmei, acum clocotea de furie văzând că i se azvârle prostia în faţă, şi asta cu atât mai mult cu cât, tocmai când el se aştepta ca Sapia să-şi recunoască vinovăţia, vedea că, dimpotrivă, îndrăzneaţă ca un cocoş, îi răspundea ca unuia de-o seamă cu ea. De aceea îi întoarse spatele şi plecă, lăsând-o într-o stare mai rea decât o găsise. Câteva zile mai târziu, când catadicsi iar să vină s-o vadă, o găsi şi mai muşcătoare ca în ajun, iar el plecă şi mai ţeapăn, hotărât s-o facă să fiarbă ca o caracatiţă în propria ei zeamă, pedepsind-o cu bâta sănătăţii şubrede.

Dar veni şi vremea ca regele să se despartă de bunurile vieţii pe patul morţii, şi Carluccio, rămas domn şi stăpânitor peste toate ţinuturile, voi a le lua însuşi în seamă, aşa că, după ce alcătui un alai din soldaţi şi cavaleri vrednici de coroana lui, porni la drum. Baroana-mamă, care ştia totul despre viaţa plină de lipsuri a Sapiei şi, ca să dreagă cu băgare de seamă stricăciunile, pusese să se sape sub palatul prinţului un gang subpământean, prin care o ajuta şi-i dădea curaj, acum, auzind cum se răspândea zvonul despre apropiata plecare a noului rege, pregăti căleşti şi vizitii în livrele bogate, apoi îşi găti fata fără cusur şi, însoţită de doamne de neam mare, o luă pe o scurtătură, întrecu alaiul regelui, ajunse cu o zi mai devreme la locul hotărât pentru popas, şi luă o odaie într-o casă din faţa palatului ce-i era hărăzit lui. Sapia stătea dichisită la fereastră, când tânărul rege, dând cu ochii de acea floare neasemuită răsărită din ghiveciul Graţiilor, nerecunoscând-o în ea pe Sapia, îl apucă toana s-o cucerească, şi de atâta iscusinţă dădu dovadă, încât până la urmă o văzu în braţele lui, iar la plecare îi lăsă drept amintire un colier. Când alaiul regelui se îndepărtă, să ia în seamă alte ţinuturi ale regatului, Sapia se întoarse repede acasă unde, după nouă luni, aduse pe lume un băieţel dolofan.

Reîntorcându-se în cetatea de scaun, regele se duse s-o vadă pe Sapia, crezând că are s-o afle moartă, dar o găsi şi mai proaspătă ca înainte şi încă mai îndărătnică în părerile ei, căci îi spuse iar că dacă i-a însemnat obrazul cu cele cinci degete, a fost numai ca să-l facă deştept din măgar ce era; drept care regele fu apucat de şi mai cumplită mânie şi o lăsă mai departe în aceeaşi stare.

Dar fiindcă se cerea să reia călătoria, să calce şi alte ţinuturi ale regatului, regele o luă iar Ia drum, pe când Sapia, urmând sfatul mamei sale, se folosi de aceeaşi înşelăciune şi, ajungând iarăşi să se desfete cu soţul ei, se alese cu o minunată podoabă pentru păr şi cu un alt copil pe care la vremea sorocită, îl aduse pe lume. Făcu la fel şi a treia oară şi se îmbogăţi cu un lanţ gros de aur bătut în pietre scumpe, precum şi cu o fetiţă.

Când, în sfârşit, regele se întoarse din călătoria lui, află că Sapia murise; într-adevăr, baroana ii dăduse acesteia un leac de somn şi făcuse să fie îngropată ca moartă, dar apoi o scosese cu dibăcie din mormânt şi o ascunsese acasă la ea. Atunci regele intră în vorbă cu o doamnă de mare neam, vrând să se însoare cu ea şi o aduse pe aceasta la palat. Dar chiar în toiul zgomotoasei serbări ce se încinsese cu prilejul nunţii, iată că se arătă la palat Sapia, ducându-i de mână pe cei trei copilaşi, care erau ca trei

giuvaeruri şi, aruncându-se la picioarele regelui, îl rugă să-i facă dreptate şi să nu-i văduvească de coroană pe aceia care erau sânge din sângele lui.

O clipă, regelui i se păru că visează, dar în cele din urmă, dându-şi seama că ştiinţa Sapiei era necuprinsă ca tăria cerului, şi mai văzând că i se înfăţişează, tocmai când se aştepta mai puţin, trei stâlpi ai bătrâneţilor sale, îi întineri inima. Atunci o nunti pe doamna chemată să-i fie mireasă cu fratele lui, înzestrându-i cu mare avere, iar el rămase cu Sapia, făcându-i astfel pe toţi oamenii din lume să afle că:

Înţeleptul schimbă după voia sa până şi mersul stelelor».

CEI CINCI FII

Pacione îşi trimite cei cinci fii prin lume, să înveţe o meserie, şi toţi se întorc acasă cu o însuşire oarecare; apoi pleacă împreună s-o scape din primejdie pe fiica unui rege, răpită de un zmeu, dar, după mai multe întâmplări, certându-se între ei — fiecare voind a dovedi că el săvârşise faptele cele mai cutezătoare, şi că el o merita pe fată de nevastă — până la urmă regele o dă pe fată tatălui lor, acesta fiind trunchiul ce dăduse viaţă tuturor ramurilor.

Isprăvindu-şi povestirea Lucia şi venindu-i rândul Ciullei să glăsuiască, aceasta se aşează şi mai bine pe scaun, aruncă în jur o privire plină de desăvârşită graţie şi începu:

«Tare cap sec este cel care stă şi cloceşte acasă; cine nu umblă, nu vede; cine nu vede, nu ştie; cine se învârte peste tot, ajunge isteţ; munca de zi cu zi îl face pe doctor, doctor şi numai sculatul de dimineaţă îl face pe om să ajungă departe; precum vă veţi încredinţa din pilda fără seamăn a povestirii ce urmează:

Trăia odată un om tare cumsecade, pe nume Pacione, care avea cinci fii atât de vântură-vânt, de nu erau buni la nimic. Bietul părinte, nemaiputându-i ţine pe cheltuiala lui, se hotărî într-o zi să se descotorosească de ei şi le zise:

— Dragii mei copii, numai Dumnezeu ştie cât de mult vă iubesc eu, căci, la urma urmei, din măruntaiele mele aţi ieşit; dar iată că m-au sleit bătrâneţile şi tare greu mai pot lucra, iar voi sunteţi tineri, mâncaţi mult şi nu vă mai pot hrăni ca înainte. Aşa că duceţi-vă şi căutaţi-vă un stăpân, să vă înveţe oarece meserie; dar băgaţi de seamă să nu intraţi la stăpân mai mult de un an, căci la soroc de douăsprezece luni, vă aştept acasă, înavuţiţi fiecare cu câte o însuşire.

Copiii, auzind hotărârea tatălui, îşi luară picioarele la spinare şi, înhăţând nişte zdrenţe de schimb, fiecare o luă pe drumul lui, în căutarea norocului. La capătul unui an, aşa cum se înţeleseseră, se reîntâlniră cu toţii în casa părintească, unde fură întâmpinaţi cu multă duioşie şi, fiindcă erau istoviţi şi vlăguiţi, tatăl lor îi puse să şadă şi să mănânce.

În toiul mesei se auzi ciripitul unei păsărele şi mezinul se sculă de la masă şi se duse s-o asculte; iar după ce se întoarse şi se strânse masa, Pacione începu să-şi întrebe copiii:

— Ei, fiii mei, aduceţi oleacă de mângâiere inimii bătrânului vostru tată şi să vedem cu ce însuşiri de preţ v-aţi întors după atâta amar de vreme.

Luccio, care ajunsese căpetenia hoţilor, răspunse:

— Eu am învăţat meseria de hoţ, şi sunt de acum înainte mai marele răufăcătorilor, căpetenia tâlharilor, starostele nelegiuiţilor şi nu-mi afli perechea în dibăcia cu care apuc şi scot haina de pe om, înhaţ şi şterpelesc albiturile, scotocesc şi uşurez buzunarele, pun în bună rânduială şi curăţ prăvăliile, scot şi deşert pungile, sparg şi golesc casele, aşa încât, oriunde pun piciorul, săvârşesc minuni în mânuirea ghearelor.

— Halal, pe legea mea! strigă bătrânul. Ai învăţat din hârţoagele negustoreşti să faci schimb de contrapuncte de viaţă cu chitanţe pecetluite pe umeri264, sucituri de cheie cu mânuirea vâslelor la galere, urcări pe fereastră cu *scoborâri* pe funia călăului! Vai şi-amar de bătrâneţile mele, mai bine te-aş fi învăţat să depeni la vârtelniţă decât să te văd cu capul vârtelniţă, căci în fiece clipă mi se pare că te şi văd în mijlocul curţii, cu tichia de hârtie pe cap sau, dându-ţi-se pe faţă arama, pus la rame, sau, dacă scapi de asta, că te văd, în sfârşit, făcând o săritură în văzduh, legănându-te la capătul unui ştreang!

Acestea fiind zise, se întoarse spre Tittillo, cel de-al doilea născut, şi-l întrebă:

— Dar tu, cu ce meserie grozavă mi te-ai ales?

— Eu fac bărci, răspunse acesta.

— Asta-i mai puţin rău, îşi dădu cu părerea bătrânul, căci e o meserie cinstită şi-ţi poţi câştiga traiul cu ea. Dar tu, Ranzone, ce-ai învăţat să faci după atâta ucenicie?

— Ştiu, răspunse cel întrebat, să trag atât de bine cu arbaleta, că-i pot zbura ochiul unui cocoş.

— Nici asta nu-i de lepădat, încuviinţă bătrânul, căci toţi s-o duci trăind din vânat şi să-ţi faci rost de cele de trebuinţă.

Se întoarse apoi spre cel de al patrulea fiu şi-i puse aceeaşi întrebare, la care fiul se lăudă:

— Ştiu cum să găsesc o buruiană care învie morţii.

— Pe viaţa maică-mi, asta zic şi eu meserie! strigă Pacione. De data asta o să-i putem da cu piciorul sărăciei şi-o să-i facem pe oameni să trăiască mai mult ca Verlascio din Capua265.

Întrebându-l apoi şi pe mezin, pe Menicuccio, ce ştia să facă, acesta răspunse:

— Am învăţat limba păsărelelor.

— Aha, se lămuri bătrânul, de-aia te-ai sculat tu de la masă şi te-ai dus să asculţi ciripitul păsărelei ăleia. Păi, dacă te lauzi că înţelegi ce-şi spun zburătoarele, ia zi-i, ce îndruga aia din copac?

— Povestea, răspunse Menicuccio, că un zmeu a vrăjit-o pe fata regelui din Altogolfo, a dus-o pe o stâncă şi nimeni nu i-a mai auzit de veste, iar tatăl ei a dat sfoară-n ţară că oricine i-o găseşte şi i— o duce acasă, o capătă de nevastă.

— Apoi dacă aşa stau lucrurile, gata! suntem bogaţi, ntră în vorbă Luccio, căci am destul curaj s-o smulg din ghearele zmeului.

— Dacă eşti încredinţat că poţi s-o faci, adăugă bătrânul, haidem să ne înfăţişăm regelui fără a pierde vremea, iar dacă el îşi dă cuvântul că-şi ţine făgăduiala, să ne prindem noi să-i găsim fata.

După ce se înţeleseră astfel, Tittillo făuri îndată o barcă bună în care urcară cu toţii şi cârmiră spre Sardinia, unde regele le îngădui să i se înfăţişeze, iar ei se prinseră să-i aducă fata şi li se întări făgăduiala dată prin pitac.

Se duseră atunci la stâncă şi, spre norocul lor, îl găsiră pe zmeu dormind întins la soare, ţinând-o cu capul în poală pe fiica regelui. Aceasta, îndată ce văzu apropiindu-se barca, voi să se ridice în picioare de bucurie, dar Pacione îi făcu semn să nu se clintească din loc; atunci, după ce puseră un pietroi în poala zmeului, o luară pe Cianna, o duseră în barcă şi împlântară cu nădejde vâsâele în apă.

Nici nu se depărtaseră bine de ţărm, că zmeul se trezi şi; nevăzând-o alături pe Cianna, îşi coborî privirea spre mare şi zări barca în care fusese răpită. Atunci se preschimbă pe dată într-un nour întunecat, năpustindu-se prin văzduh să ajungă barca din urmă şi Cianna, care-i cunoştea vicleşugurile, îşi dădu seama că zmeul se apropia învăluit în norul acela şi fu cutremurată de o spaimă atât de cumplită, încât abia mai izbuti să le dea de ştire lui Pacione şi alor săi, că şi muri de bătaie de inimă. Dar Ran-zone, îndată ce norul se apropie, înhaţă arbaleta, ţinti drept în ochii zmeului, orbindu-l şi făcându-l să cadă bâldâbâc în mare de durere în vremea asta toţi se uitaseră încordaţi, cu ochii ţintă la norul cel negru, dar acum, când îşi întoarseră privirea spre barcă, să vadă ce se întâmplase cu Cianna, o găsiră ţeapănă, scăpată de deşertăciunile vieţii.

Atunci Pacione îşi smulse barba, jeluindu-se:

— Iată-ne pierdută cinstea şi spulberate visele; iată-ne truda risipită-n vânt şi nădejdile înecate în mare, căci asta s-a lăsat păscută de moarte, ca să ajungem noi muritori de foame; ne-a zis: „Noapte bună”, ca să ajungem să ne blestemăm zilele; şi-a rupt firul vieţii, ca să ne rupă nouă undiţa nădejdilor. Bine se spune că omului sărac nici boii nu-i trag şi iată dovada că omul ce se naşte nefericit, moaie deznădăjduit! Iată-te slobodă, fiică de rege! Iată-te ajuns în Sardinia, iată-ţi nevasta făgăduită drept răsplată! Iată-ţi serbările tuturor vestite! Iată-ţi sceptrul, iată-te bătându— te cu fundul de pământ!

Iacuoco ascultă în tăcere văicărelile bătrânului, dar în cele din urmă, văzând că nu se mai isprăvea cântecul, ci "amenința să pişte coardele lăutei durerii până le va roade, îl opri:

— Mai uşurel, tată şi stăpâne, că ajungem în Sardinia și-o să fim mai fericiţi şi mai mulţumiţi decât tragi tu nădejde!

— Ba de o mulţumire ca asta să aibă parte sultanul! strigă Pacione, căci când o să-i ducem regelui leşul ăsta, vezi bine c-o să ne-o plătească el, dar nu cu galbeni, ci, acolo unde oamenii mor de râs, noi o să murim de plâns.

— Ia mai taci odată! se zburli la el Iacuoco. Unde fiţi-e capul? Nu-ţi aduci aminte ce meserie am învăţat cu? Să ieşim numai la uscat şi lasă-mă să caut iarba pe care-o ştiu, şi-o să ţi se năzare şi altceva decât cai verzi pe pereţi.

Auzindu-l vorbind aşa, tatălui îi mai veni inima la; loc, îl îmbrăţişa pe Iacuoco şi, tras cum era de speranţă, trăgea şi el cu nădejde la vâsle, aşa că în scurtă vreme ajunseră pe ţărmul Sardiniei. Aici Iacuoco descinse pe uscat, găsi buruiana, se întoarse într-un suflet la barcă, stoarse sucul în gura Ciannei şi fata— asemenea unei broaşte care a stat vreme îndelungată în Peştera Câinelui266 şi este apoi azvârlită în lacul Agnano — îşi recapătă răsuflarea.

Astfel, plini de voioşie, se înfăţişară regelui, aducându-i fata, iar acesta nu se mai satură s-o îmbrăţişeze şi s-o sărute, necontenind nici să le mulţumească voinicilor care i-o aduseseră vie şi sănătoasă. Dar când ei stăruiră ca regele să-şi ţină făgăduiala, acesta întrebă:

— Bine, bine, dar căruia dintre voi toţi trebuie să i-o dau pe Cianna? Că doar nu e plăcintă, s-o poţi tăia în bucăţi? Aşa că se cere musai ca unul să ia caimacul, iar ceilalţi să petreacă umflându-şi buzele.

Atunci cel mai mare dintre fraţi, care tare era isteţ, grăi:

— Măria— ta, răsplata se cade a fi dată celui care a ostenit mai mult. *Placă-i* Măriei tale a hotărî care dintre noi este mai vrednic de bucăţica asta şi facă apoi înălţimea-ta dreptate, după cum va socoti de cuviinţă.

— Grăieşti ca un Orlando! se minună regele. Povestiţi atunci fiecare ce-aţi făcut, să nu trebuiască să stau eu strâmb, ca să judec drept.

După ce fiecare-şi povesti isprăvile, regele se întoarse spre Pacione şi-l întrebă:

— Dar tu ce parte ai în toată istoria asta?

— Apoi mie mi se pare că destul de mare, răspunse Pacione, căci iată, i-am făcut oameni pe flăcăii ăştia ai mei şi i-am îmboldit să înveţe meseriile pe care le stăpânesc acum, căci altfel ar fi rămas cu toţii nişte neisprăviţi, pe când aşa, au ajuns să culeagă roade de preţ.

Regele, după ce ascultă cu luare-aminte toate părţile, mestecă şi rumegă în minte meritele fiecăruia, văzând şi cumpănind ce era drept să facă, hotărî ca fata să-i fie dată lui Pacione, el fiind obârşitorul salvării ei.

Zis şi făcut, fata îi fu dată lui Pacione, iar cei cinci fraţi se aleseră cu o grămadă de bănet pe care să-l întrebuinţeze cu dobândă. Cât despre bătrân, de atâta bucurie se făcu ca un tinerel de cincisprezece ani, venindu-i ca turnat proverbul:

Când doi se ceartă, al treilea câştigă.»

NINNILLO ŞI NENNELLA

Iannuccio are de la nevasta dintâi doi copii care, după ce se însoară a doua oară, sunt urâți de mama vitregă şi este silit să-i părăsească într-o pădure. Pierzându-se şi rătăcindu-se unul de altul, Ninnillo ajunge cel mai drag sufragiu al unui prinţ; Nennella, naufragiind, este înghiţită de un peşte vrăjit, dar apoi, fiind aruncată pe o stâncă, e recunoscută de fratele ei şi măritată de prinţ cu mare zestre.

Sfârşind Ciulla cu alergătura, se încinse la întrecere Paola şi, după ce-şi drese glasul, râgâind zdravăn, şi-şi curaţi nasul cu o batistuţă nouă de in, începu astfel:

«Vai şi-amar de bietul om care, având copii, nădăjduieşte să-i crească dăruindu-le o mamă vitregă, căci aceasta aduce în casă unealta nenorocirii lor, întrucât nu s-a văzut pe lume maşteră care să se uite cu ochi buni la prăsila alteia; iar dacă, din fericire, s-a aflat una care să nu fie aşa, înseamnă că poţi căra apa cu ciurul şi spune că asta una a fost o cioară albă. Cât din partea mea, dintre atâtea de care aţi auzit pomenindu-se, am să vă povestesc despre una care poate fi trecută în registrul mamelor vitrege fără inimă, iar voi o veţi socoti vrednică de pedeapsa pe care cu bani peşin şi-a cumpărat-o.

Trăia odată un tată, pe nume Iannuccio, care avea doi copii, pe Ninnello şi pe Nennella, şi-i iubea pe amândoi ca ochii din cap. Dar cum moartea roase cu pila surdă zăbrelele temniţei sufletului mamei lor, el îşi luă de nevastă o scorpie de zgripţuroaică, mai rea şi mai blestemată ca un rechin; aceasta, de cum puse piciorul în casa lui, începu să bombăne ca un cal nărăvaş care nu-i rabdă pe alţii în grajd:

— Care vasăzică am fost adusă aici să despăduchiez copiii alteia! Nici nu-mi trebuia altă pacoste pe cap, decât ăştia doi care să-mi stea toată ziua ca scaiu-n ochi. Văleleu! Mai bine mi-aş fi rupt gâtul înainte de-a veni în iadul ăsta, să dorm pe ghimpi şi să-mi rămână mâncarea-n gât, cu grija căpuşelor ăstora pe cap. Apoi asta nu-i viaţă de trăit! Că doar sunt nevastă, nu roabă! Apoi văd că n-am altă cale decât una din două: ori să-i căpătuiesc pe nespălaţii ăştia, ori să-mi iau eu lumea— n cap. Mai bine să roşeşti o dată de ruşine, decât să păleşti de o sută de ori de necaz. Acu-i vremea să rostuim toate *daraverile*! Ori în căruţă, ori pe jos!

Sărmanul soţ, care o îndrăgise niţel pe femeie, încercă s-o îmbuneze:

— Nu te aprinde aşa, nevestico, că brânza-i pe bani. Mâine, înainte de cântatul cocoşilor, am să-ţi iau grija asta de pe cap, numai să te văd mulţumită.

Astfel, în dimineaţa următoare, înainte ca Aurora să-şi întindă învelitoarea roşie de Spania ca să şi-o scuture de purici la fereastra Răsăritului, tatăl îşi luă amândoi copiii de mână, îşi băgă pe braţ un coş mare cu de-ale gurii şi-i duse într-o pădure unde o oaste do plopi şi de fagi îşi strângeau rândurile împotriva Umbrelor. Ajuns acolo, Iannuccio zise:

— Rămâneţi aici, copilaşii tatii. Mâncaţi şi astâmpăraţi-vă setea plini de voie bună, iar dacă vă lipseşte ceva, vedeţi dâra asta de cenuşă pe care o seamăn mergând? Dâra asta o să fie firul care, scoţându-vă din labirint, o să vă ducă pas cu pas spre casa voastră.

După ce le vorbi el aşa, îi sărută pe amândoi şi se întoarse plângând acasă.

Dar la ceasul când toate vieţuitoarele, pârâte de zbirii nopţii, plătesc naturii tributul trebuincioasei odihne, cei doi copilaşi, făcându-li-se frică să rămână în locul acela pustiu, unde apele unui râu izbind, ca să le pedepsească, pietrele obraznice, ar fi băgat în sperieţi până şi pe un Rodomonte, o luară cătinel, cătinel la drum, urmărind poteca de cenuşă, şi bătuse miezul nopţii când ajunseră acasă.

Văzându-i, Pascozza, maştera, se dezlănţui nu ca o femeie, ci ca o furie a iadului, strigând de se auzea până în tăria cerului, dând din mâini şi bătând din picioare, bufnind ca un cal speriat şi urlând:

— Ce treabă-i asta? De unde au răsărit iar mucoşii ăştia nesuferiţi? E cu putinţă să nu se afle argint viu să mă cureţe de ei? E cu putinţă ca tu să mi-i ţii pe cap, numai ca să-mi faci mie inimă rea? Ia-mi-i în clipita asta din faţa ochilor, că n-am chef să-mi împui capul toată ziua cu muzică de cocoşei şi smiorcăieli de găină! Că de nu, poţi să te baţi tu cu fundul de pământ, că nu mă mai pupi culcată lângă tine! Ca mâine mă vezi c-o şterg acasă la părinţii mei, că nu mă meriţi! Că eu nu ţi-am adus în casă atâtea lucruri ca să le văd spurcate de putoarea din dosul altuia, şi nici nu ţi-am adus atâta zestre ca să ajung roaba unor plozi care nu sunt ai mei!

Nefericitul Iannuccio, văzând că lucrurile mergeau de-a-ndoaselea şi din ce în ce mai rău, îşi luă îndată copilaşii de mână, se întoarse în pădure, le dădu un alt coşuleţ cu merinde şi le zise:

— Vedeţi prea bine, copilaşii tatii, câtă pică vă poartă câinoasa aia de nevastă-mea, venită în casa noastră spre nenorocirea voastră şi ca să-mi

amărască mie inima. Aşa că mai bine rămâneţi în pădurea asta, unde copacii, mai milostivi decât ea, o să vă fie adăpost împotriva Soarelui; unde râul, mai plin de grijă decât ea, vă va da de băut fără teamă că băutura ar fi otrăvită; unde pământul, mai îndatoritor decât ea, o să vă făurească saltele de ierburi moi şi neprimejdioase. Iar când vă vor lipsi cele de-ale gurii, vedeţi cărăruia de tărâţe pe care o seamăn? Luaţi-vă drept după ea şi veniţi după ajutor.

Vorbindu-le aşa, întoarse faţa în altă parte, ca sărmanii mititei să nu-şi piardă curajul văzându-l că plânge.

Când isprăviră merindea din coş, cei doi copilaşi voiră să se întoarcă la ei acasă; dar se întâmplă că un măgar, odraslă a nenorocului, linsese tărâţele împrăştiate pe jos, făcându-i să piardă drumul, aşa că amândoi rătăciră prin pădure vreme de două zile, astâmpărându-şi foamea cu ghinde şi castane adunate de pe jos. Dar cum Cerul îşi întinde totdeauna mâna asupra celor nevinovaţi, nimeri în pădurea aceea la vânătoare, un prinţ, şi Ninnillo, auzind lătratul câinilor, se sperie aşa de tare, că se aruncă în scorbura unui copac, iar Nennella o luă la sănătoasa şi atâta alergă, până ajunse pe ţărmul mării. Aici tocmai coborâseră pe uscat nişte piraţi, cu gândul să-şi facă rost de lemne şi căpetenia lor o duse pe fetiţă acasă la el, unde nevastă-sa, căreia tocmai îi murise o fată, o luă pe ea în locul celei răposate.

În vremea asta Ninnillo, ghemuit sub scoarţa aceea de copac, fu înconjurat de câinii ce lătrau, de-ţi spărgeau mediile; auzindu-le hărmălaia, prinţul voi să afle pricina şi, dând peste un copilaş atât de drăgălaş, care nu ştia nici cum îi cheamă pe părinţii lui de mititel ce era, îl urcă pe calul unui vânător şi-l luă cu el la palat, unde fu crescut cu multă grijă şi învăţat felurite meserii, printre care şi aceea de sufragiu, în care după trei-patru ani ajunse atât de iscusit, de tăia firul de păr în patru.

În vremea asta, descoperindu-se că piratul pe lingă care se aciuise Nennella era tâlhar de mare, judecătorii voiră să-l bage la închisoare; dar acesta, care avea prieteni printre conţopişti, pe care-i mituia, şterse putina împreună cu toţi ai săi. Se vede însă că dreptatea Cerului se abătu asupra lui, căci, cum pe mare îşi săvârşise toate fărădelegile, pe mare îi fu dat să-şi primească osânda; aşa că, urcând într-o barcă uşoară, fu întâmpinat de o asemenea răbufnire de vânt şi iureş de valuri în largul mării, încât scândurica se răsturnă şi se înecară cu toţii. Numai Nennella, care nu luase parte, aşa cum făcuseră nevasta şi copiii piratului, la tâlhăriile acestuia, scăpă din primejdie, şi tocmai în clipa când ceilalţi cădeau în apă, se află

prin apropiere de barcă un peşte fermecat care, deschizând o gură cât o prăpastie, o înghiţi.

Şi tocmai când mititica se credea la capătul zilelor, ajunse să vadă în pântecele peştelui lucruri ce-o înmărmuriră de uimire. Erau acolo pajişti minunate, grădini neasemuite, precum şi o casă cu toate acareturile, unde Nennella fu cinstită ca o prinţesă.

Dar se întâmplă că o dată peştele o duse pe o stâncă, unde, fiind miezul verii şi o căldură mai încinsă ca într-un cuptor, prinţul venise să se mai răcorească. Şi, în vreme ce se pregătea un ospăţ de pomină,

Ninnillo ieşise pe o terasă a palatului ce se ridica în creştetul stâncii aceleia, să ascută nişte cuţite, destul de încântat de slujba_ce-o avea şi care-i făcea cinste.

Nennella îl văzu din fundul fălcilor deschise ale peştelui, îl recunoscu îndată şi rosti cu glas tânguitor:

Frăţioare, frăţioare,
Ţi-e cuţitul bun şi tare;
masa-i gata — şi-o să fie
Chiu şi mare veselie;
Numai viaţa mea tinjeşte
Într-un pântece de peşte.

La început, Ninnillo nici nu băgă în seamă aceste cuvinte, dar prinţul, care se afla pe un alt balcon, văzu peştele, auzi din nou aceleaşi cuvinte şi fu cuprins de mirare, aşa că trimise câţiva slujitori să vadă dacă peştele nu poate fi păcălit şi atras la uscat; dar cum, între timp, mereu se auzea glasul acela tânguindu-se: „Frăţioare, frăţioare”, prinţul îi întrebă, unul câte unul, pe toţi oamenii lui, dacă nu cumva vreunul dintre ei îşi pierduse sora. Ninnillo, care în clipa aceea îşi aminti ca prin vis de cele petrecute, răspunse că, pe când se afla în pădure, avusese cu el o surioară despre care nu mai auzise nimic de atunci.

Prinţul îl povăţui atunci să se apropie de peşte ca să vadă cum stăteau lucrurile, deoarece o asemenea întâmplare îl privea, poate, pe el. Şi iată că, văzându-l că se apropie, peştele îşi puse capul pe stâncă şi, desfăcând nişte fălci cât toate zilele, o lăsă pe Nennella să iasă afară, ca într-un *intermezzo,* în care o nimfă, datorită descântecului unui vrăjitor, iese dintr-un animal.

Prinţului, care-i punea întrebări, Nennella izbuti să-i povestească despre ura mamei vitrege şi despre o parte din suferinţele îndurate, dar nici ea, nici fratele ei nu-şi puteau aminti numele tatălui lor şi nici unde se afla casa acestuia, aşa că regele dădu sfoară-n ţară, chemându-l la palat pe tatăl care a pierdut doi copii, pe nume Ninnillo şi Nennella, căci avea să-i dea veşti bune despre ei.

Iannuccio, trist şi nemângâiat pe vecie, întrucât credea că amândoi copilaşii fuseseră mâncaţi de lupi, alergă plin de bucurie la rege şi-i spuse că el era acela care-şi pierduse odraslele. Iar după ce povesti cum fusese silit să-i ducă în pădure, regele îl mustră cu asprime, spunându-i că fusese neghiob şi netot, lăsând o muiere să-l ţină sub papuc până într-atât, încât să lase în voia soartei doi copii ca două giuvaeruri cum erau ai lui. Dar după ce-i sparse în cap sumedenie de dojeni, veni cu oblojeala mângâierii, arătându-i copiii pe care el vreme de mai bine de o jumătate de ceas nu se satură să-i îmbrăţişeze şi să-i sărute; iar regele, punându-l să-şi lepede din spinare mantaua grosolană, îl îmbrăcă în straie de curtean. Apoi o chemă pe nevasta lui Iannuccio şi, arătându-i cele două frunzuliţe de aur, o întrebă:

— Ce-ar merita acela care le-ar face rău şi i-ar aduce în primejdie de moarte?

— Apoi, dac-ar fi după mine, răspunse aceasta, l-aş închide într-un butoi şi l-aş lăsa să se rostogolească din creştetul unui munte.

— Ei, bine, iată că sunt gata să-ţi împlinesc dorinţa! capra şi-a întors coarnele împotriva ei însăşi. Aşa că, dacă tu ţi-ai scris osânda, tu singură se cuvine s-o împlineşti, căci tu eşti scorpia care s-a purtat cu atâta ură faţă de bieţii copii vitregi.

Şi dădu îndată porunci să fie supusă la cazna la care ea însăşi se osândise.

Totodată găsi un gentilom bogat dintre vasalii săi şi-l dădu de soţ Nennellei, iar pe fiica unui alt senior, tot atât de înstărit, i-o dădu de nevastă fratelui ei, şi le dărui destule venituri ca să nu mai ducă lipsă de nimic pe lumea asta, nici ei, nici tatăl lor. În schimb mama vitregă, închisă într-un butoi, îşi dădu cep izvorului vieţii, strigând mereu prin gaură, cit îi mai ţinu răsuflarea:

Pedeapsa de-ntârzie, să nu te linişteşti! Odată şi odată pe toate le plăteşti!»

CELE TREI CHITRE

Cenzullo nu vrea să se însoare; clar apoi, tăindu-şi degetul deasupra unui calup de urdă, îşi doreşte o nevastă plămădită din alb şi roşu ca sângele curs peste lapte. Ca s-o găsească, purcede să rătăcească prin lume şi, ajungând pe insula celor trei zâne, i se dau trei chitre; tăind una din ele, iese din ea o zână negrăit de frumoasă, întocmai după dorinţa inimii lui; dar zâna este ucisă de o sclavă pe care el o ia de nevastă. Înşelăciunea este însă descoperită, sclava omorâtă, iar zâna reînvie şi ajunge regină.

Nu se poate spune în cuvinte câtă plăcere le făcu tuturor ascultătorilor povestea Paolei; dar cum îi venea rândul Ciommetellei, căruia prinţul îi şi făcuse semn, aceasta grăi:

«Bine-a judecat, într-adevăr, acel înţelept care-a zis: „Nu spune niciodată tot ce ştii, şi nu face niciodată tot ce poţi”; căci şi un fapt şi celălalt poartă în el sămânţa unei primejdii pe care n-o poţi cunoaşte, şi a unei nenorociri la care nu te aştepţi; precum veţi afla că s-a întâmplat cu o sclavă oarecare (fac plecăciune de iertare către *signora* prinţesa noastră) care, din pricină că i-a făcut tot răul cu putinţă unei biete fete, se procopsi cu asemenea foloase, încât ajunse ea însăşi judecătoare a greşelii sale şi hotărî singură osânda pe care-o merita.

Avea regele din Torrelunga un fiu la care ţinea ca la ochii din cap şi în care îşi pusese temeliile tuturor nădejdilor; acum se străduia să-l căpătuiască după meritele *stirpei* sale, ca să mai audă şi el spunându-i-se „bunicule”. Dar asemenea gânduri erau atât de departe de mintea prinţului, şi el era atât de sălbatic încât, când i se vorbea de nevastă, făcea un tâmbălău, de-l auzeai la o sută de mile depărtare; aşa că bietul părinte, văzându-l îndărătnic şi încăpăţânat, temându-se pentru urmaşii lui, era mai necăjit şi mai amărât decât o curtezană care şi-a pierdut muşteriul, decât un negustor căruia părtaşul i-a dat faliment şi decât un ţăran căruia i-a murit măgarul. Pe flăcău nu-l mişcau lacrimile părintelui său, nu-l înmuiau rugăminţile vasalilor şi nu izbuteau să-l scoată dintr-ale lui oamenii de bunăcredinţă care-i înfăţişau dorinţa celui ce-l zămislise, nevoia norodului şi propriul său folos, căci el era cel din urmă vlăstar al sângelui regesc. Dar el, cu o rea-credinţă de neclintit, cu o încăpăţânare de catâr bătrân, cu pielea groasă de patru degete pe la părţile simţitoare, se împlântase zdravăn cu

picioarele în pământ, îşi astupase urechile şi-şi ferecase inima, încât zadarnic ar fi sunat alarma, că el nu s-ar fi urnit din loc.

Dar pentru că nu aduce anul ce aduce ceasul şi nimeni nu poate să spună cu mâna pe inimă:

„Pe această cale n-am să merg”, se întâmplă că într-o zi, pe când se aflau cu toţii la masă, voind prinţul să taie în două un calup de urdă, în timp ce ochii îi umblau după ciori, îşi făcu din nebăgare de seamă o tăietură la un deget, astfel încât, căzând două picături de sânge pe calupul de urdă, se alcătui un amestec de culori plin de atâta farmec şi graţie, încât, fie că era asta pedeapsa Amorului ce-l pândea la trecătoare, fie că era voia Cerului care se înduplecase să-i aducă o fărâmă de mângâiere bunului său părinte, pe care nu-l supăra atâta găinăria treburilor casei pe cât îl necăjea cocoşelul ăsta sălbatic, pe prinţ îl apucă toana de a stăpâni o femeie la fel de albă şi trandafirie ca urda mânjită de sângele lui. Şi iată că-i zise tatălui său:

— Tată şi stăpânul meu, dacă nu-mi aflu o nevastă de culoarea asta, s-a zis cu mine. Nicio femeie nu mi-a înfierbântat până acum sângele, dar acum poftesc una asemenea sângelui meu. Aşa că, dacă vrei să mă ai viu şi sănătos, hotărăşte-te a-mi da cele de trebuinţă să cutreier lumea în căutarea unei frumoase care să fie aidoma calupului ăsta de urdă, că altfel s-a isprăvit cu mine şi mă duc în împărăţia umbrelor.

Auzind hotărârea asta prostească, regelui parcă i se prăbuşi tot palatul în cap şi, năucit, trecând de la paloare la roşeaţă şi dimpotrivă, grăi:

— Fiul meu, dragostea sufletului meu, bucuria inimii mele, toiagul bătrâneţilor mele, ce ameţeală te-a apucat? Ţi-ai ieşit din minţi? Ţi-ai pierdut capul? Ba asul, ba şeptarul! N-ai vrut să-ţi iei nevastă ca să-mi faci un moştenitor şi acu ţi-a venit chef să mă trimiţi pe mine pe lumea cealaltă. Unde, pe unde vrei să umbli pribeag şi neajutorat, irosindu-ţi viaţa, şi cum ai putea să-ţi laşi de izbelişte casa ta, suflarea vieţii tale, sălaşul tău, obiceiurile tale? Au nu ştii tu, fiule, câte primejdii îl pândesc pe călător? Leapădă-te de toana asta şi vino-ţi în fire! Nu vreau să-mi văd viaţa năruită, casa ruinată şi statul în destrămare!

Numai că aceste cuvinte îi intrau prinţului pe-o ureche şi-i ieşeau pe cealaltă şi toate se dovediră doar vorbe în vânt, încât amărâtul rege, văzând că fiu-su era surd de amândouă urechile, îi dete un pumn de scuzi şi doi-trei slujitori, încuviinţându-i plecarea. Dar simţi că i se rupe inima şi, plângând, îl urmări din ochi de pe o terasă până-l pierdu din vedere.

Prinţul trecu în goana calului peste câmpii şi prin păduri, peste munţi şi peste văi, peste şesuri şi prin zănoage, văzând felurite ţări, stând de vorbă cu oameni de toate soiurile, dar mereu cu ochii-n patru, să vadă dacă nu cumva ajunsese aproape de ţinta dorinţei lui. După câteva luni de călătorie ajunse astfel pe coastele Franţei unde, lăsându-şi slujitorii într-un spital cu nişte vătămături la picioare, se îmbarcă singur pe o corăbioară genoveză şi, ridicând pânzele spre Strâmtoarea Gibraltarului, luă, îndată ce ajunse acolo, o corabie mai mare şi apucă drumul Indiilor, căutând peste tot, din regat în regat, din provincie în provincie, din ţinut în ţinut, din casă-n casă, din bordei în bordei, doar-doar o să dea cu ochii de făptura în carne şi oase a chipului pe care-l purta întipărit în inimă.

După o lungă călătorie, ajunse astfel în insula zmeoaicelor unde, după ce aruncă ancora şi coborî pe uscat, dădu de o babă bătrână, bătrână uscată, uscată şi la chip urâtă, urâtă, căreia-i povesti pricina ce-l adusese pe acele meleaguri. Bătrână rămase uluită auzind de toana nemaipomenită a prinţului şi de închipuirea lui trăsnită, precum şi de suferinţele îndurate şi primejdiile ce le înfruntase ca să-şi înfăptuiască visul, şi-i zise:

— Tunde-o, fiule, că dacă te miros cei trei fii ai mei, care sunt spaima a tot ce e carne de om, nu mai dau doi bani pe pielea ta, căci, pe jumătate viu şi pe jumătate fript, are să-ţi fie năsălia o tigaie şi mormântul un pântece. Mergi numai iepureşte, că nu mai ai mult şi-ai să dai peste norocul tău.

Auzind-o, prinţul, tulburat, împietrit, înspăimântat, îngrozit, îşi luă picioarele la spinare şi, fără să zică măcar! „Cu plecăciune”, începu să sfârâie din călcâie, de nu se opri până ajunse în altă ţară, unde întâlni o altă bătrână, încă şi mai slută decât cea dintâi şi care, după ce el îi spuse aleanul inimii, zise:

— Topeşte-te fără zăbavă de pe-aici, dacă nu vrei să slujeşti drept merinde *zmeulencelor*, fiicele mele! Dar fugi, că ţi se face negru înaintea ochilor! Nu mai ai mult, şi-o să-ţi afli norocul.

Prinţul o luă la goană, de parcă ar fi avut mâncărime sub coadă şi umblă până dădu de o bătrână ce stătea pe o roată, ţinând pe braţ un coş plin cu covrigi şi zaharicale, pe care le dădea de mâncare unei turme de măgari ce se apucau apoi să sară peste albia unui râu, izbind în zbor, cu picioarele, nişte biete lebede. Şi acesteia prinţul, gudurându-se şi linguşind-o, îl istorisi povestea peregrinărilor lui, iar bătrână, mângâindu-l cu vorbe bune, îl ospăta cu nişte bunătăţi, de-şi linse degetele; iar când fu strânsă masa, îi încredinţa trei chitre care păreau abia-abia culese din pom şi un cuţitaş

ascuţit, zicând: —Poţi să faci cale întoarsă spre Italia, că ţi-e fusul plin şi-ai găsit ce căutai. Aşa că du-te şi când te vei afla nu prea departe de regatul tău, la cea dintâi fântână, taie una din chitrele astea şi-o să iasă din ea o zână care-ţi va zice: „Dă-mi să beau!” Atunci tu, cât ai clipi, dă-i apa, că altfel se spulberă ca argintul viu. Iar dacă nu te dovedeşti destul de îndemânatic nici cu întâia, nici cu cea de-a doua zână, deschide bine ochii şi fii mai dibaci cu cea de a treia şi dă-i îndată de băut, ca să nu-ţi scape, şi-ai să te alegi cu o nevastă după dorinţa inimii tale.

Prinţul, din cale afară de mulţumit, îi sărută de nenumărate ori mâna păroasă ca o spinare de porc spinos şi, după ce căpătă încuviinţarea bătrânei, părăsi acele meleaguri, coborî la ţărm, pluti spre coloanele lui Hercule, iar când intră în mările noastre, după ce răzbi prin mii de furtuni şi primejdii de moarte, aruncă ancora într-un port la depărtare de o zi de regatul său. Intră aici într-o pădurice minunată, în care Umbrele ridicau palate pajiştilor ca să nu fie zărite de Soare, coborî de pe cal lingă o fântână care cu susurul limbii ei de cristal îi chema pe oameni să-şi răcorească gura şi, aşezându-se pe un covor sirian în care iarba se întreţesea cu florile, scoase cuţitul din teacă şi înjumătăţi întâia chitră. Şi numai ce ieşi din ea o fecioară de o negrăită frumuseţe, albă ca spuma laptelui şi trandafirie ca fraga, zicându-i:

— Dă-mi să beau!

Prinţul rămase însă cu gura căscată de uimire, atât de năucit de frumuseţea zânei, încât nu izbuti să—

i dea apa la vremea cuvenită, şi zâna se spulberă de parcă nici n-ar fi fost.

Dacă asta fu ca o măciucă în moalele capului pentru prinţ sau nu, judecaţi şi domniile-voastre, gândindu-vă la omul care, tânjind după un lucru atât de greu de înfăptuit şi având-l în mână, îl pierde fără a se fi bucurat de el. Dar când prinţul înjumătăţi a doua chitră, i se întâmplă acelaşi lucru şi asta fu ca o a doua lovitură de măciucă, încât, făcându-şi din ochi două pârâiaşe, revărsa lacrimi ochi în ochi, frunte-n frunte, faţă-n faţă şi bot în bot cu izvorul, nelăsându-se în urma lui nici cu o picătură. Şi în acest timp se tânguia:

„Vai de sufletul meu, că tare mai sunt bătut de Dumnezeu, să fie-ntr-un ceas bun. De două ori am scăpat-o, de parcă mi-ar fi înţepenit mâinile, lovi-m-ar damblaua! Şi uite că mă mişc ca un pietroi, când ar trebui să alerg ca un iepure! Trezeşte-te, nenorocitule, că alta mama nu mai face şi la nouă

vine regele la slujbă. Ori cuţitul ăsta îmi spune: „Gata, însoar’te, ori mă supun afurisitei soarte!"

Şi înjumătăţi a treia chitră şi ieşi din ea o zână, zicându-i, asemenea celorlalte două:

— Dă-mi să beau!

De astă dată prinţul, ager, îi dădu apa, şi iată că rămase în mână cu o fetişcană gingaşă şi albă ca brânza cu câteva vinişoare trandafirii, de părea o şuncă de Abruzi sau un salam de Nola, lucru nemaiîntâlnit pe lume, frumuseţe fără pereche, albeaţă nemaivăzută şi un farmec care era suprafarmecul farmecelor: în părul ei plouase cu aur Jupiter şi tot în el îşi făurea Amorul săgeţile cu care să străpungă inimile; pe chipul ei făcuse Amorul o *măcriata* pentru ca nu ştiu care suflet nevinovat să fie atârnat de spânzurătoarea dorinţelor; în ochii ei aprinsese Soarele doi bulgări de stele care să pună foc butoaielor cu pulbere pentru a se trage artificii şi mitralii de suspine; pe la buzele ei trecuse Venera cu anotimpul ei, ca să-i dăruie culoarea trandafirului, făcându-l să înţepe cu spinii mii de suflete îndrăgostite, iar la sânul ei îşi storsese ţâţele Iunona, ca să alăpteze patimile omeneşti; într-un cuvânt, era atât de frumoasă din cap până-n picioare, încât lucru mai fermecător nici că se putea afla pe lume.

Prinţul se uita ca pierdut la frumoasa născută din chitră, la tăietura desăvârşită a făpturii zămislite din tăierea unui fruct şi-şi zicea în gând:

— Dormi, ori eşti treaz, Cenzullo? Ţi-a răpit ochii, ori ţi-s ochii întorşi pe dos? Cine-a mai văzut ceva alb ieşind dintr-o găoace galbenă? Măiculiţă-Doamne, ce peltea dulce mai poate ieşi din acreala unei chitre! Ce lăstar fără seamăn dintr-o sămânţă!

În cele din urmă îşi dădu seama că nu era vorba de niciun vis şi că nu era lucru de şagă, aşa că o îmbrăţişa pe zână, o sărută şi o ciupi de nenumărate ori; iar după mii de vorbe dulci, printre lucrurile mai însemnate sau mai puţin însemnate pe care şi le destăinuiră — cuvinte care, asemenea unui cântec gregorian 267, erau contrapunctate de săruturi dulci ca zahărul, prinţul zise:

— N-as vrea, sufleţelul meu, să te duc în ţara tatălui meu fără alaiul de care răpitoarea ta făptură este vrednică şi fără a fi însoţită ca o regină, aşa cum meriţi. Aşa că urcă-te în cerul ăsta, în care natura, parcă pentru a sluji nevoilor noastre, a făurit o scorbură cât o odăiţă şi aşteaptă-mă, întrucât, fără a mai sta pe gânduri, o să-mi pun aripi la picioare şi încă înainte ca

scuipatul ăsta să se usuce — şi scuipă — am să vin să te iau, dichisită şi însoţită cum se cuvine, în regatul meu.

Şi astfel, după cuvenitele vorbe de despărţire, prinţul plecă.

În vremea asta o sclavă neagră fu trimisă de stăpâna ei cu o amforă, să ia apă de la acel izvor; care sclavă, văzând din întâmplare chipul zânei oglindit în undele apei şi crezând că era propriul ei chip, cu totul năucită, îşi zise:

— „Ochi la tine ce mai vede, Lucia nenorocit, şi stăpâna trimitere luat la ea apă bere; eu răbdare şi lăcere, Lucia nenorocit!”

Şi, vorbindu-şi ea aşa, sparse amfora, şi se întoarse acasă.

Întrebată de stăpână-sa de ce-i făcuse paguba asta, sclava răspunse:

— La izvor eu scăpat toartă, amfora de piatră spartă. Atunci stăpâna, înghiţind gogoaşa asta mucedă, îi dădu un butoiaş, trimiţând-o să i-l umple cu apă; dar sclava, ajunsă la izvor şi văzând din nou oglindindu-se în apă acel chip fermecător, oftă din rărunchi:

— „La mine nu sclavă botoasă, la mine nu răpciugoasă, la mine nu cur băloasă; la mine tare frumoasă şi eu purtat apă casă?!”

Şi zicând aşa, poc! — încă o dată, sparse butoiaşul prefăcându-l în mii de aşchii, apoi se întoarse acasă la stăpână-sa, bombănind:

— Măgar trecut, butoi bătut, pământ căzut şi ţandăra făcut.

Auzind-o, stăpâna îşi ieşi din sărite şi, înhăţând o coadă de mătură, îi trase o păruială de-i zburară fulgii, încât o mai durură oasele multă vreme după aceea. Îi dădu apoi un burduf de piele şi-i zise: —Fugi, rupe-ţi gâtul, sclavă jegoasă ce eşti, neisprăvito, fugi, nu mai zăbovi, nu te mai opri în drum, nu mai fă pe Lucia şi adu-mi burduful plin cu apă, că de nu, te fac piftie şi-ţi trag o mamă de ciomăgeală, de mă pomeneşti câte zile-i avea! Hai, hai, ia-ţi picioarele la spinare!

Sclava, care văzuse fulgerul şi se temea de tunetul ce avea să urmeze, în timp ce umplea burduful, se întoarse să se minuneze iar de chipul vrăjit şi zise:

— „Ba la mine crăpare, da apă nu purtare, la mine vrea încercare şi bine măritare; că la mine prea frumoasă de stat roabă-n casă, murit de ciudă şi slujit stăpână crudă!”

Aşa că, smulgându-şi un ac din păr, ciurui burduful, de părea o fântână cu jocuri de apă într-o grădină, deoarece se preschimbă în sute de ţâşnituri subţiri de apă.

În faţa acestei privelişti, zâna se porni pe un râs cu lacrimi, iar sclava, ridicându-şi ochii, zări ascunzătoarea şi-şi zise în gândul ei:

„Pricina la tine, stăpâna bate la mine, dar arătat eu la tine!”

Apoi, ridicând glasul, se îndreptă spre zână:

— Ce face la tine urcată, frumoasă fată?

Zâna, care era o pildă a bunei-creşteri, îi povesti ce avea pe suflet, nelăsând la o parte o iotă din tot ce i se întâmplase cu prinţul pe care-l aştepta să pice din ceas în ceas şi din clipă-n clipă cu straiele şi alaiul făgăduit ca s-o ducă în regatul tatălui său şi să sărbătorească nunta.

Sclava, prinzând curaj, se gândi, ascultându-i povestea, să tragă fără şovăială spuza pe turta ei şi-i zise zânei:

— Dacă aşteptat bărbat, hai la tine pieptănat, păr frumos la tine dat.

— Fii binevenită ca zi-ntâi de mai! se bucură zâna. Sclava se caţără în copac iar zâna, întinzându-i mânuşiţa albă care, atingând ciolanele acelea negre, părea o oglindă de cristal într-o ramă de abanos, o trase în scorbură unde arăpoaica, prefăcându-se că-i piaptănă pletele, îi înfipse un ac în moalele capului. Simţindu-se străpunsă, zâna strigă:

— Porumbiţă, porumbiţă!

Şi, preschimbându-se in acea pasăre, fugi fâlfâind din aripioare. Sclava se despuie atunci până la piele, făcu o boccea din zdrenţele şi cârpele ce le purta în spinare, le aruncă la o milă depărtare şi, rămasă goală cum o făcuse mă-sa, părea, sus în copac, o statuie de smoală într-un palat de smarald.

Întorcându-se prinţul cu un alai de curteni şi slujitori călări, şi găsind un butoi de icre negre acolo unde lăsase o străchioară cu lapte, mai-mai că-i veni să leşine şi strigă:

— Cine a făcut porcul ăsta de cerneală în cartea de aur în care aveam de gând să-mi înscriu zilele mele cele mai fericite? Cine a îmbrăcat în doliu casa asta proaspăt văruită în care credeam că o să mă bucur de toate desfătările? Cine m-a făcut să dau de o piatră de calcedonie, acolo unde am lăsat o mină de argint, care să mă facă bogat şi fericit?

Netrebnica de sclavă, văzând cât de uluit de mirare era prinţul, îi zise:

— Prinţul nu mirare tare, eu *ucciae 268* fermecare; la mine-un an faţă albă şi la alt an curul negru.

Şi bietul prinţ, cum răul nu avea leac, îşi trase coarnele ca boul, înghiţi hapul şi, spunându-i maurei să coboare, o înveşmântă din cap până-n picioare în veşminte noi şi o umplu de podoabe. Astfel, necăjit peste măsură, plin de fiere şi cu buzele umflate, luă drumul ţării sale, unde regele şi regina, care ieşiseră cale de şase mile peste hotarele moşiei lor, îi întâmpinară cu plăcerea încercată de întemniţat când i se face cunoscut că

este *„suspendatur” 269.* Dar cu toate că văzură frumuseţea de ispravă săvârşită de apucatul lor fiu, care bătuse lumea-n lung şi-n lat ca să găsească o porumbiţă albă şi adusese în schimb o sclavă neagră, nemaiputând face nimic, părăsindu-şi coroana în folosul celor doi soţi, puseră pirostria de aur pe carnea aceea de cărbune.

Dar în vreme ce se pregăteau serbări nemaipomenite şi ospeţe fără seamăn, în vreme ce bucătarii jumuleau gâşte, tăiau porci, jupuiau miei, împănau fripturi, luau spuma din oalele cu supă, plămădeau chifteluţe, umpleau claponi şi găteau mii de bucate de-ţi lăsa gura apă, iată că o gingaşă porumbiţă se arătă la una din ferestrele bucătăriei şi începu să cânte:

Bucătare, mare vină
Are soaţa sarazină!

La început, bucătarul nu-şi plecă urechea la cântecul porumbiţei, dar cum aceasta rosti de trei ori aceleaşi stihuri, dădu fuga să le spună mesenilor, ca pe un lucru de mirare. Stăpâna, auzindu-l şi ea, îi porunci să prindă îndată porumbiţa şi s-o facă friptură. Bucătarul, ascultător, atâta se strădui până o înhaţă şi, dând urmare poruncii arăpoaicei, după ce o opări în apă clocotită şi o jumuli, aruncă apa cu penele peste un copac ce se ridica în afara cerdacului.

Nu trecură bine trei zile şi răsări în acel loc un chitru de toată frumuseţea, care crescu în fiecare zi cu câte o şchioapă; şi se întâmplă că regele, înfăţişându-se într-o zi la o fereastră ce dădea tocmai în partea aceea a palatului, îl văzu, căci nu-l mai văzuse până atunci şi, chemându-l pe bucătar, îl întrebă când şi cine îl sădise. Iar după ce meşterul Cucchiaione îi povesti întâmplarea, prinţul intră la bănuială că se ascunde acolo o taină, aşa că porunci ca, sub pedeapsa cu moartea, nimeni să nu se atingă de acel chitru, ci să fie îngrijit cu toată priceperea.

Peste numai câteva zile pomul rodi trei chitre de mai mare dragul, aidoma celor căpătate de la zmeoaică; când se coapseră, regele porunci să fie culese şi, închizându-se într-o odaie cu o cană mare de apă lângă el şi cu cuţitul ce i-l dăruise bătrâna şi pe care-l purta mereu la brâu, începu să înjumătăţească poamele. Şi se întâmplă întocmai ca rândul trecut, adică întâia şi cea de a doua zână se topiră ca fulgerul; dar când înjumătăţi cea de a treia chitră, izbuti să-i dea de băut zânei care răsări din ea şi rămase faţă-n

faţă cu fecioara pe care o lăsase în copac şi care-i povesti toată înşelătoria sclavei.

Şi cine oare ar putea descrie fie şi numai o fărâmă din bucuria de care fu cuprins regele în faţa acestui noroc? Cine ar putea zugrăvi în cuvinte veselia, neastâmpărul, mulţumirea, plăcerea, plânsul şi râsul care puseră rând pe rând stăpânire pe el? închipuiţi-vă că înota într-o mare de miere, nu-şi mai încăpea în piele, că era ameţit şi îmbătat de bucurie. O strânse în braţe, porunci să fie îmbrăcată cu tot dichisul şi o duse de mână în toiul petrecerii la care luau parte toţi curtenii şi toată omenirea din ţară ca să cinstească sărbătoarea nunţii.

Regele îi chemă la el pe toţi, unul câte unul şi-i întrebă:

— Ce pedeapsă ar merita cel ce i-ar face rău frumoasei acesteia?

Şi răspunse unul că ar merita un colan de cânepă, altul că o piatră de moară la gât, unul că ar merita să i se bată contrapunctul cu maiul pe pântece, altul că mai bine ar fi să i se dea o fiertură de scamonee270, altul să fie omorâtă cu pietre.

La urmă de tot o chemă pe nefericita regină şi, când îi puse aceeaşi întrebare, aceasta răspunse:

— Ardere la ea foc mare şi cenuşă aruncare.

— Singură ţi-ai făcut-o, cu mâna ta! strigă regele. Singură ţi-ai tăiat craca de sub picioare; singură ţi-ai strujit butucul, ţi-ai ascuţit jungherul şi ţi-ai fiert otrava, căci nimeni pe lume n-a fost mai crud decât tine, viperă maură! Ştii tu că asta-i frumoasa pe care-ai străpuns-o cu acul? Ştii că asta-i gingaşa porumbiţă pe care ai pus s-o prăjească la tigaie? Ce zici, Buhă, de puişorul ăsta? Na-ţi-o frântă, că ţi-am dres-o! Ai făcut-o rău de oaie: apoi află că cine scoate sabia, de sabie va pieri, şi cine sapă groapă altuia, cade el în ea!

Şi porunci să fie înhăţată şi legată de vie deasupra unei grămezi mari de lemne şi după ce se prefăcu toată în cenuşă, o împrăştie din turnul castelului în cele patru vânturi, căci, spune proverbul:

Cine seamănă spini, să nu umble desculţ.»

SFÂRŞITUL POVESTII POVEŞTILOR

ÎNCHEIERE LA CUVÂNTUL ÎNAINTE AL ACESTOR ZĂBAVE CARE RĂSPUNDE ZĂBAVEI A ZECEA A ZILEI A CINCEA

Zoza povesteşte istoria nenorocirilor ei, iar sclava, simţind că-i fuge pământul de sub picioare, face tot ce-i stă în putinţă ca să rupă firul povestirii. Dar prinţul, în ciuda ei, vrea s-o asculte până la capăt; descoperită fiind astfel înşelătoria acesteia, prinţul, cu toate că era însărcinată, o osândeşte la moarte şi o ia de nevastă pe Zoza.

Cu toţii stătuseră cu urechile ciulite să nu piardă nicio frântură din povestea Ciommetellei; şi unii lăudară iscusinţa cu care o înfăţişase, pe când alţii murmurară, învinuind-o de nechibzuinţă, întrucât nu se cădea, de faţă cu o prinţesă sclavă maură, să înfăţişeze nelegiuirile uneia din neamul ei, primejduind astfel petrecerea. Dar Lucia se purtă într-adevăr ea Lucia271 stând tot timpul ca pe ghimpi, încât din neastâmpărul trupului ei puteai ghici furtuna ce-i răvăşi sufletul când descoperi în povestea altei sclave zugrăvirea întocmai a înşelătoriilor ei. Şi ar fi făcut acum totul ca să pună capăt şezătorii; dar, în parte pentru că nu mai putea fără poveşti — atâta patimă pentru ele îi stârnise păpuşa, încât era asemenea celui muşcat de tarantulă, care nu se mai poate îndepărta de şuieratul jigodiei — în parte pentru a nu-i da pricină de bănuială lui Taddeo, înghiţi găluşca asta cu gândul să se răzbune pentru toate la timpul cuvenit. Şi iată că Taddeo, căruia zăbava poveştilor îi intrase la inimă, îi făcu semn Zozei s-o înceapă pe-a ei; iar aceasta, după plecăciunile de cuviinţă, începu:

«Adevărul, mărite prinţ, a fost din totdeauna mama urii; de aceea n-aş vrea ca ascultarea poruncii domniei tale să jignească pe vreunul din cei de faţă, întrucât eu, nefiind obişnuită a închipui născociri şi a ţese poveşti, sunt constrânsă, prin firea mea şi datorită întâmplării, să povestesc numai despre fapte adevărate. Şi cu toate că proverbul grăieşte: „Pişă-te limpede şi fă-i în ciudă doctorului”, cu toate acestea, zic, bine ştiind că adevărul nu are loc alături de scaunul domnesc, tremur când mă gândesc că ar trebui să dau pe faţă lucruri care ar putea stârni grozava ta mânie!

— Spune tot ce-ţi doreşte inima, îi dădu curaj Taddeo, căci din gura asta frumoasă n-ar putea ieşi nimic care să nu fie dulce ca zahărul sau ca mierea.

Aceste cuvinte fură ca nişte lovituri de pumnal în inima arăpoaicei şi ar fi dat semn de ele dacă feţele negre ar fi fost, asemenea celor albe, o carte deschisă a sufletului; şi şi-ar fi dat un deget de la mână să fie scutită de

poveştile astea, căci inima i se făcuse mai neagră decât faţa ei, temându-se că povestea de mai înainte nu fusese decât vestea, iar cea care urma nenorocirea însăşi. Îşi dădu seama că atât ziua bună, cât şi cea rea se cunoşteau de dimineaţă.

Dar Zoza şi începuse să-şi vrăjească ascultătorii cu dulceaţa cuvintelor, povestind de la început până la sfârşit şirul suferinţelor ei, pornind de la mohoreala ei firească, prevestire nefericită a ceea ce urma să i se întâmple, căci ea supsese o dată cu laptele mamei sale otrava amară a tuturor crudelor nenorociri care, slujindu-se de cheia râsului ei silit, o siliră apoi să verse atâtea lacrimi. Vorbi apoi de blestemul bătrânei, despre peregrinările ei însoţite de atâtea chinuri, despre sosirea la fântână, despre belşugul lacrimilor ce le vărsase în amforă şi despre somnul trădător care însemnase moartea nădejdilor ei.

Sclava, auzind-o ieşind în larg şi vâslind cu putere şi văzând că barca înainta strâmb pentru ea, strigă:

— Pune gura-ncuietoare, că dăm pumni la burta mare şi la Giorgetiello moare.

Dar lui Taddeo, care mai făcuse ochi între timp, îi sări acum ţandăra şi, smulgându-şi masca de pe faţă şi dând cu barda-n pământ, strigă:

— Ia las-o să-şi spună povestea până la capăt şi nu-mi mai arunca praf în ochi cu Giorgetiello şi Giorgione, că, la urma urmei, nu-s nici eu adunat de pe drumuri şi, dacă-mi sare odată muştarul, mai bine te-ai culege de sub roţile unei căruţe!

Şi-i porunci Zozei să-i dea înainte în ciuda nevestei. Iar Zoza, care nu aştepta decât un semn din partea lui, povesti mai departe cum găsise amfora spartă şi prin ce înşelătorie izbutise sclava să i-l smulgă pe el din mâini; şi vorbind ea astfel, izbucni într-un plâns atât de sfâşietor, încât nu fu unul dintre ascultători căruia să nu i se rupă inima de mila ei.

Taddeo, din lacrimile Zozei şi din purtarea sclavei, care tăcea chitic, pricepu care era adevărul adevărat şi nu mai lăsă să-i scape ci, ţesălându-i arăpoaicei capul cum nu i-ar fi făcut nici unui măgar, o sili să mărturisească ea cu gura ei toată înşelătoria, apoi porunci să fie îngropată de vie, lăsându-i-se afară numai capul, pentru ca moartea să-i fie mai chinuitoare.

Îmbrăţişând-o apoi pe Zoza, porunci să i se dea cinstirea cuvenită ca prinţesă şi nevastă a lui şi-i dădu de ştire regelui din Vallepelosa că-l aşteaptă la sărbătoarea nunţii. Iar o dată cu această nuntă luară sfârşit măreţia sclavei şi zăbavele povestirilor. Şi să vă fie toate cu noroc şi

sănătate, că eu mă duc pe la treburile mele, cătinel-cătinel şi cu o lingură de miere.

NOTE

1 Definită de Sforza Pallavicino, în *Consideraţii asupra artei stilului* (1616) drept „o observaţie uimitoare exprimată pe scurt”.

2 Definit, în Spania, de Baltasar Gracian ca fiind „corelaţia armonioasă între două sau trei elemente cognoscibile extreme, exprimate într-un singur act al intelectului” *Subtilitatea şi măiestria talentului (Agudeza y arte de ingenio,* 1648, cel mai faimos tratat al concettismului). Cu mai bine de un veac mai târziu, doctorul Johnson, în *Viaţa lui Cowley (Vieţile poeţilor englezi* 1779—1781), vorbind de *wit* „vorbă de duh” spune că este *„discordia concors,* combinare de imagini nesimilare sau descoperire de asemănări ascunse între realităţi aparent deosebite”.

3 Prezent de altfel, simultan sau nu, cu alte coordonate, dimensiuni şi valori şi în alte culturi, sub forma gongorismului, în Spania, a preţiozităţii franceze, a *cuphuismului* englez etc.

4 Vezi *Lirici marinisti,* a cura di B. Croce, Bari, 1910.

5 Niciodată aceeaşi, mereu alta, desi mereu aceeaşi când alta (lat.).

6 Care plac doar prin diversitatea lor (lat.).

7 Car cu armăsar de flăcări (lat.).

8 Deşi Crane, în *Italian Popular Tales,* din 1883, p. XII, afirmă cu autoritate: „Niciun popor din Europa nu are un monument al basmelor sale populare de valoarea *Pentameronului”.*

9 *Pietro Bembo* (1470—1547), veneţian, cardinal în 1535, a fost unul dintre continuatorii lui Dante pe linia afirmării demnităţii literare a italianei şi, altfel, ca prozator, un imitator al lui Boccaccio şi, ca poet, epigon barochizant al lui Petrarca.

10 E de menţionat că Basile a avut trei surori, toate trei cântăreţe cu vază, dintre care una, Adriana, a fost cea mai ilustră virtuoasă a acelei vremi. O fiică a Adrianei, tot mare cântăreaţă, Leonora Baroni, a avut printre admiratorii ei pe Milton.

11 Călătorii şi naturaliştii povestesc că vânătorii, când dau peste o maimuţă, încep să încalţe şi să descalţe de mai multe ori o pereche de cizme, pe care le lasă la vedere după ce le-au uns cu clei. Maimuţa, încercând să-i imite, rămâne capturată.

12 *Ruggiero* — eântăreţ popular şi conducător de taraf, amintit şi de alţi scriitori dialectali (Cordese, Sgouttendio) *(Notele sunt adaptate după Benedetto Croce).*

13 Jocurile atletice.

14 Dansul *Luciei* sau al *Sfessaniei,* introdus la Neapole şi originar probabil din Malta, foarte la modă în secolele XV şi XVI. Era însoţit de cântece şi, ca un refren, de chemarea femeii iubite s *Lucia Canazza…*

15 În *Cartea pentru desfătare şi veselie, în stihuri şi împodobită cu stampe, a ne cioplitului lucrător Grillo, care a vrut să se facă doftor,* apărută la Veneţia în 1521 şi de multe ori retipărită, Grillo vindecă pe fiica unui rege, provocându-i, cu un anume ciudat mijloc, un râs de nestăpânit.

16 Eficienţa ucigătoare a armelor catalane devenise proverbială.

17 Pe vremea aceea, la Neapole, prostituatele trebuiau să plătească o dare de doi *carlini* pe lună.

18 Vers din *Giambattista Guarini* (1537—1612), a cărui tragicomedie *Pastor Fido (Păstorul Credincios),* din care e citat versul de faţă, s-a bucurat de mare succes în întreaga Italie. Versul citat de Basile este o aluzie la corn, ca simbol al infidelităţii. De-a lungul *Pentameronului,* asemenea aluzii apar foarte des, în felurite jocuri de cuvinte.

19 Nimfa Egeria, după moartea regelui Numa, a plâns atât de mult, încât, spune legenda, Diana a preschimbat-o într-un izvor.

20 Comedia *Gemenii (Menaechmi)* a lui Plaut era încă reprezentată pe acea vreme în nenumărate imitaţii şi variante. Metafora. Aceasta mai apare în

Pentameron.

21 Aluzie la legenda mitologică despre Io, amantă a lui Iupiter, preschimbată de acesta în vacă, pentru a o apăra de răzbunarea geloasei lunona. Argus fusese însărcinat s-o păzească dar, cu toate că paznicul avea o sută de ochi, a fost păcălit şi ucis de Mercur, care i-a răpit-o.

22 Expresia este luată din unele jocuri de cărţi, în cursul cărora cel care a ajuns la numărul de puncte necesar pentru a câştiga, spune: „sunt servit”.

23 *Biondo* (sau *lunno)* şi *Pezzillo,* doi cântăreţi populari, foarte săraci dar foarte cunoscuţi în Neapolele acelor vremuri, (cf. IV 6) Asemenea cântăreţi trebuie să fi fost şi ceilalţi doi, amintiţi în continuare.

24 *Biondo* (sau *lunno)* şi *Pezzillo,* doi cântăreţi populari, foarte săraci dar foarte cunoscuţi în Neapolele acelor vremuri, (cf. IV 6) Asemenea cântăreţi trebuie să fi fost şi ceilalţi doi, amintiţi în continuare.

25 Adică sclava maură. „Bernaguallà” era unul din epitetele date Luciei în dansul *Sfessaniei.* Dansul respectiv se caracteriza şi printr-o serie de figuri de provenienţă arabă.

26 Aluzie la *Eneida* I, 685 şi urm.

27 Aluzie la *Aristotel,* dar citatul este, fără îndoială, burlesc.

28 *Avize* — se numeau pe atunci ziarele manuscrise, iar *gazete* cete tipărite, care începeau pe atunci să apară.

29 Adică servitorii, porecliţi *settepanelle* (şapte pâini). Acestora li se dădeau la început de săptămână câte şapte pâini (pâinea se cocea sâmbăta, iar împărţirea avea loc duminica) pentru următoarele şapte zile.

30 Lanza = lance (dial.) — probabil vreun vânzător de leacuri băbeşti sau cântăreţ popular.

31 Eroul principal al epopeii *Orlando furioso* a lui Lodovico Ariosto.

32 Sub acest nume era cunoscut celebrul George Castriotul (1403—l460), erou albanez care a înfrânt de mai multe ori armatele otomane.

33 Crainicul Vicăriei din Neapole se folosea de o trâmbiţă.

34 Sifilitici.

35 Joc de cuvinte între *pubbliea* — monedă divizionară — şi *dorina pubblica*– femeie de moravuri uşoare.

36 Spiriduş închipuit la Neapole ca un călugăraş cu un capişon roşu pe cap.

37 Jocuri de copii, interpretate aici în sens lubric.

38 Jocuri de copii, interpretate aici în sens lubric.

39 Epitet curent al Venerei, care se bucura în Cipru de un cult deosebit.

40 Elena, soţia lui Menelau, răpită de Paris.

41 Se referă la povestea de dragoste, destul de populară pe vremea aceea, a lui Marco şi a Fiorellei.

42 Femeile purtau, la Neapole, aşa-zisele *pianelle,* cu toc înalt şi cu talpă dublă, peste încălţările propriu-zise numite *scarpete.*

43 Joc de noroc foarte ta modă pe acea vreme. Un fel de taroc.

44 Gelozia.

45 Tifon, divinitate egipteană, şi-a ucis fratele, pe Osiris, l-a tăiat în bucăţi şi l-a aruncat în mare.

46 Aşa se chemau la Neapole cei care-i asistau pe condamnaţii la moarte.

47 Rasele de cai ale principilor Sanseverino din Bisignano erau cunoscute şi apreciate în toată Europa.

48 Călimările erau făcute pe atunci din coarne de bovine.

49 Portretul pe care i-l face Tacit lui Tiberiu în *Anale* era frecvent citat de scriitorii seicentişti, ca izvor de precepte politice.

50 Femeile erau puse, în timp ce năşteau, să sufle puternic într-un vas de sticlă cu gât îngust, pentru ca, opintindu-se astfel, să sporească forţa contracţiilor.

51 Anecdotă consemnată de mai mulţi scriitori greci şi latini, printre care Pliniu. Este vorba despre un câine de o mărime neobişnuită, primit de Alexandru Macedon în dar, în timpul expediţiei sale în India. Acestuia, punându-i-se în faţă mai întâi urşi, apoi mistreţi şi în sfârşit cerbi, rămase nepăsător.

Alexandrii, socotindu-l bun de nimic, puse să fie omorât. Dar donatorul îi trimise un altul, ultimul care mai rămăsese din acea rasă, cerându-i regelui să nu-i pună în faţă animale mici, ci lei şi elefanţi, cu care, într-adevăr se învrednici să lupte, răpunându-i.

52 *Leonardo Fioravanli,* medic şi şarlatan din sec. XVI, este, printre altele, autorul cărţii *Tainele medicinei,* tipărită la Veneţia în 1561.

53 Femei deghizate în pescărite care, în timpul carnavalului, aruncau undiţe cu zaharicale drept nadă.

54 Smochinele mici şi moi erau folosite drept supozitoare.

55 Adică, „nu vei fi numai ospătat, ci vei putea şi înnopta".

56 Expresie, ca multe altele la Basile, luată din unele jocuri de cărţi.

57 *Ioio* sau *Ioi* astăzi *Gioi* — ţinut din provincia Salerno, devenise, prin excelenţă, simbolul sărăciei şi al prostiei.

58 Rezistenţa e foarte slabă.

59 *Agostino Nifo da Sessa* (1462—l538), medic şi filosof, a fost «inventatorul acelui sirop miraculos fără de care se credea că nu se poate practica medicină adevărată şi pe care doctorii şi spiţerii îl numeau în mod curent *syrupus Domini Agustini»* cum spune, în 1640, Lucio Sacco.

60 La Neapole şi aproape în toată Italia se folosea pentru supliciile capitale *mannaia* (secure, cuţit), care cădea de sus şi avea forma unei ghilotine primitive.

61 Monede, de aur, bătute în 1582, cu efigia lui Filip al II-lea, având pe revers armele coroanei Spaniei.

62 Ulei cosmetic şi medicinal care se extrăgea din diferite specii de dovleac.

63 Curtezanelor le era interzis accesul în trăsură pe străzile principale, şi în gondolă pe plaja de la Posilipo, pe unde treceau în fiecare zi regele şi nobilimea. Dacă vreuna contravenea consemnului (şi lucrul se întâmpla frecvent) era arestată de zbiri şi dusă la închisoare.

64 Expresia *Cocco pinto* revine adeseori la Basile şi derivă din obiceiul de a trimite cadou de Paşti ouă foarte frumos încondeiate. Exprimă o idee de frumos superlativ.

65 Cartier în partea de răsărit a Neapolelui. Aici, de-a lungul secolelor XV şi XVI, tinerii napoletani se înfruntau cu cruzime, bătându-se cu pietre, pe străzi şi cartiere întregi. O astfel de bătălie aduna uneori până la două mii de „combatanţi".

66 Adică tribunalul.

67 Te-ar putea trimite să vâsleşti pe galere. Metafora este luată din uzanţele şcolare.

68 Spânzurătoarea. (cf. Fr. *La veuve).*

69 Călăul urca pe spatele osând irului ca să atârne mai greu în ştreang.

70 *Baldo şi Bartolo* — doi faimoşi jurisconsulţi ai vremii.

71 Poartă în partea de răsărit a Neapolelui.

72 Sau *Pendino* — unul dintre cartierele Neapolelui. *Penon* (it. *Penonne)* — de unde şi jocul de cuvinte — mare drapel roşu purtat călare de către un funcţionar al tribunalului care însoţea condamnaţii la locul de execuţie.

73 *Gelsi sau Ceuze* — regiune plantată cu duzi pentru creşterea viermilor de mătase, apoi cartier cu acelaşi nume, plin de femei de moravuri uşoare.

74 Sau *Malpertugio* — cartier mişunând de pungaşi, proxeneţi etc.

75 *Lava* — aşa se chemau la Neapole torentele de apă care se scurgeau pe una din străzile lui.

76 Cum nu mai există altul (lat.).

77 Peiorativ pentru spadă.

78 Oricum erau executaţi condamnaţii la moarte, capul le era expus într-o colivie atârnată în faţa unei porţi sau de un stâlp, purtând încă şi tichia de osândit ce li se punea pe creştet în drumul spre locul supliciului.

79 Slăbiciunea nemţilor pentru vin era proverbială şi circulau pe seama lor diverse anecdote şi expresii asemenea celei de faţă.

80 Prin dispoziţiile viceregelui *don Pedro de Toledo* (1484— 1553), în fiecare companie de soldaţi spanioli era lăsat un post liber, plătit totuşi. Suma cuvenită pentru acest post era folosită, ca un fel de pensie, la întreţinerea a trei soldaţi invalizi, asigurându-le, unuia plata pentru locuinţă, iar celorlalţi doi, solda.

81 Pajura cu două capete a stemei habsburgice.

82 Pentru a-şi menţine netezimea frunţii, femeile acelor timpuri şi-o frecau cu un glob de sticlă.

83 În Spania se fabricau pe vremuri admirabile lame de spadă pe care se vedea încrustată efigia unei lupoaice.

84 Şopârlele cu două cozi erau considerate de bun augur.

85 La *Foggia* funcţiona aşa zisul tribunal al vămii oilor, când acestea coborau din Abruzi pentru iernat. „A plăti pripas la Fofigia", însemna „a fi încornorat."

86 Joc de cuvinte între măslin — simbolul păcii — şi măslină — cu care seamănă murdăria de capră.

87 În original *lava. Lavele* provocau pagube imense şi, în timpul catastrofelor sau după, unii oameni se îmbulzeau să pună mâna pe felurite obiecte folositoare. De aici expresia „a culege din ploaie, echivalentă cu expresia românească „a aduna de pe drumuri".

88 Lăcusta sărată şi conservată servea drept hrană dalmaţieni-or şi piraţilor mauri.

89 Expresie de solicitudine, derivând din obiceiul de a plezni peste picioare pe cei osândiţi pentru datorii.

90 Pilule purgative, numite astfel din pricina culorii lor.

91 Adică Amor, fiul lui Vulcan şi al Venerei.

92 Cartier locuit de sărăcime la Neapole.

93 *Gorgonele* — trei divinităţi dintre care una, Medusa, schimba în stană de piatră pe cei care o priveau.

94 Ca să se poată recunoaşte între ei, soldaţii desenaţi pentru un atac nocturn îşi trăgeau o cămaşă peste armură.

95 Ceremonie în cadrul căreia se vindeau indulgenţe.

96 Un soi de vin mult lăudat de scriitorii dialectali napolitani.

97 Despre ale cărui ape se credea că împietresc obiectele scufundate în ele.

98 Legenda biblică spune că Tobia, pe când dormea, a fost orbit de găinaţul care i-a căzut în ochi, dintr-un cuib de rândunică.

99 Să petreacă, să se veselească.

100 Adică: „… ci însoţită de un infirmier de la spitalul de al*ienaţi".*

101 *Iacopo Sannazaro* — poet napolotan (1458—l830); versul e citat din *Arcadia,* egloga VI.

102 Din pricina scandalurilor necontenite de care se ţineau, studenţii erau adesea obligaţi de autorităţi să-și schimbe domiciliul.

103 Fabiello credea că Iacovuccio folosea creuzetul pentru a face vrăjitorie.

104 Grinzile spânzurătoarei.

105 *Tilyus-gigant* din Eubeea. Pentru că râvnise la Latona, a fost azvârlit de Iupiter în Tartar şi pedepsit să fie veşnic devorat de doi vulturi, care muşcă din ficatul lui.

106 *Ixion-rege* legendar al Lapiţilor. Primit în Olimp, avu îndrăzneala să râvnească la lunona, drept care Jupiter îl pedepsi să fie legat, în Tartar, de o roată de foc menită să se învârtească veşnic.

107 Stradă din Neapole.

108 Arbori genealogici.

109 Pocit pentru „genealogii".

110 Criptele erau cumpărate de escroci care săpau apoi epitafe pe pietrele tumulare, din care să reiasă că ar fi viţă nobilă.

111 Joc de cuvinte pe seama numelui lui *Francesco Zazzera,* autor al unui volum intitulat *Despre nobilimea Italiei* (Neapole, 1610). Pe vremea aceea abundau autorii, mai mult sau mai puţin venali, de cărţi, documente nobiliare falsificate.

112 Aluzie la *Filiberto Campanile,* autor al unei cărţi întitulate *Despre armele şi despre faptele nobililor* (Neapole, 1618).

113 Aluzie la *Francesco de Pietri,* autor al unei *Istorii a Neapole-lui* (1634), dedicată în mare parte istoriei nobilimii locale.

114 *Ganimede* — tânăr prinţ troian răpit de Zeus pentru a servi, în Olimp, ca paharnic al zeilor.

115 Cele „două uşi" sunt o aluzie la bărbaţii venali care, pentru a-şi păstra slujba sau a intra în graţiile mai-marilor lor, nu pregetau să le pună acestora la dispoziţie pe propriile lor neveste. În astfel de cazuri, şeful intra pe o uşă iar soţul ieşea pe alta.

116 Aluzie la faptul că la Neapole tocmai începuseră să apară diverse cărţi populare ieftine.

117 La Ferrara, femeile se arătau' frecvent în public purtând mască.

118 Se pare fă este o aluzie la însuşi autorul şi la o pisică pe; care o îndrăgea.

119 Versurile sunt parodii ale stilului unor poeţi la modă.

120 *Oberto Cantone* — autorul unui volum intitulat *„Foloasele practice ale aritmeticii"*

121 *Antonio Cornazzano a* trăit în a doua jumătate a secolului al XIV-lea: a compus în terţine lucrarea *„Despre arta militară"* 122 *Carlo Gesualdo,* principe de *Venosa.* Cel mai faimos madrigalist al timpului.

123 *Prospero Farinaccio* (1544—l618), unul dintre cei mai buni avocaţi din Roma secolului al XVI-lea.

124 La un fel de biliard.

125 Aluzie la o veche zicală napoletană.

126 Jocul de-a *Anca Nicola* se desfăşoară după cum urmează: un copil îşi sprijină capul în pieptul altuia, care-i acoperă ochii cu mâinile. Un al treilea sare de-a-n călare în spatele primului şi cântă: „Anca Nicola, Lella-i bună fată şi e măritată! Câte coarne are capra?" Cântând aşa, pune o mână pe capul primului şi ridică unul, două, până la cinci degete. Cel călărit trebuie să ghicească îndată clte degete a ridicat.

127 Joc obişnuit mai ales la tinerele fete, în care se exprimă dorinţa lor de a se mărita.

128 Se ţine un copil pe genunchi şi se imită galopul calului. La un moment dat, genunchii se desfac brusc şi copilul cade.

129 Joc asemănător cu cel — *de-a v-aţi ascunselea,* în desfăşurarea căruia se rostesc cuvintele de mai sus.

130 Jocul şoimului se desfăşoară după cum urmează: mai mulţi copii formează un cerc, ţinându-se de mână şi învârtindu-se. În mijlocul cercului se află un alt copil, care se străduie să iasă afară pe sub braţele împreunate ale celorlalţi. În timpul jocului se strigă în cor: „Deschideţi porţile bietului şoim!" La un moment dat toţi copiii ridică braţele în sus, dar tot împreunate şi strigă: „Dacă şoimul vrea să intre, porţile sunt deschise!" Atunci cel din mijlocul cercului se grăbeşte să iasă; dacă nu izbuteşte, este oprit de braţele celorlalţi, care coboară brusc, tăindu-i drumul. Copilul care stă în mijlocul cercului este

„şoimul", prin analogie cu faptul că răpitoarea respectivă este de obicei închisă într-o colivie.

131 Alt joc asemănător cu jocul „De-a v-aţi ascunselea".

132 Încă de pe vremea angevinilor, la Neapole se dădea acest titlu femeilor de bună condiţie şi, bineînţeles, celor pe care cineva dorea să le linguşească.

133 Conform unei credinţe populare, cel care nu satisfăcea dorința unei femei însărcinate se alegea, drept pedeapsă, cu un urcior la ochi.

134 După obiceiul timpului, femeile îşi înmuiau părul într-un anume amestec, pentru a şi-l face blond, şi-l expuneau apoi ceasuri îndelungi la soare.

135 Această frază este întâlnită adesea la scriitorii dialectali napoletani. Rosso, un hoţ renumit, supărat de hurducăturile căruţei cu care era dus la spânzurătoare, trimise vorbă magistratului, răspunzător cu întreţinerea străzilor, să repare pavajul deoarece era ruşine ca osândiţii la spânzurătoare să fie zdruncinaţi atât de rău.

136 Adică de 4 mai, zi în care, conform unui străvechi obicei, la Neapole aveau loc mutările şi schimburile de locuinţă.

137 O doamnă faimoasă pe vremea aceea din pricina destrăbălării şi nelegiuirilor ei.

138 Pe vremea aceea seniorii nemţi obişnuiau să poarte un fel de manta lungă până la genunchi, împodobită cu aur, cu argint, cu panglici de toate culorile.

139 *Galenos,* celebru medic grec din secolul al II-lea e.n.

140 *Abu-Zaharva Yahiah ben-Masuiah,* celebru medic arab la curtea lui Harun-al-raşid (secolul al VIII-lea e.n.).

141 Aluzie la un joc de copii.

142 Sifilis.

143 Aşa se chema febra cataralã epidemicã. O groaznicã epidemie de acest fel a bântuit în Italia prin anul 1580.

144 Adică aşa cum făceau săracii în timpul sărbătorilor, adunând pe o bucată de carton ceara scursă de la lumânări.

145 În timpul licitaţiilor publice, la Neapole se aprindeau de obicei lumânări.

146 În 1585, *Giovan Vincenzo Starace* a fost singurul dregător care s-a opus la scumpirea preţului pâinii. Cu toate acestea, poporul l-a crezut pe el autorul hotărârii amintite, drept care a fost maltratat şi îngropat de viu.

147 Adică urina.

148 Aluzie la un proverb: „Celui ce seamănă fasole îi cresc coarne”.

149 De ajuns (lat.).

150 *Tatăl nostru,* repetat de mai multe ori, înşirând mărgelele *rosariului.*

151 Conform unei credinţe populare, cel care mânca creier de pisică îşi pierdea memoria.

152 Trupul lui Mahomet este păstrat la Mecca, într-o raclă suspendată în aer.

153 Aluzie la timpul când folosirea acestuia era considerată semn de mare rafinament.

154 Estrapada, sau tortura frânghiei, consta în ridicarea osânditului, atârnat de o frânghie, pentru a fi lăsat apoi să cadă brusc, fără însă a ajunge să atingă pământul.

155 Cunoscută mască din *Commedia dell'Arte.*

156 Tribunal la care se judecau pricinile rurale, pentru daune care nu depăşeau suma de trei ducaţi.

157 Alt tribunal, care judeca infracţiunile legate de comerţ şi de sistemul monetar, de măsuri şi greutăţi.

158 În sensul „dă-ne în judecată la Neapole", ceea ce echivala cu „să ne iei praful de pe tobă", căci, potrivit datinei, datornicii căzuţi în mizerie, neputându- şi achita datoriile, erau siliţi să se dea, în văzul lumii, de trei ori cu şezutul gol de o piatră. La Neapole exista o asemenea piatră chiar lângă tribunal.

159 Aluzie la vexaţiile pricinuite de soldaţii încartiruiţi în casela cetăţenilor.

160 Lună în care bolnavii de sifilis treceau prin mari chinuri.

161 Aluzie la un joc numit al inelului, constând în a vârî inelul în deget alergând.

162 Altă aluzie la pagubele pricinuite de ploile torenţiale şi la cei care adunau, după retragerea puhoaielor, obiectele ce mai puteau fi de folos.

163 Versul face aluzie la granzii spanioli scăpătaţi, veniţi să strângă prin diferite mijloace, chiar necinstite, avere la Neapole, sau în alte oraşe mari din Italia.

164 Adică bun să vâslească la galere.

165 Localitate unde ziua de 11 noiembrie (Sfântul Martin), era considerată sărbătoarea soţilor nefericiţi. În ziua respectivă, aceştia alcătuiau un cortegiu în care locul fiecărui participant era stabilit după măsura nenorocirii lui.

166 Aşa se credea despre găinaţul de şoim — prin *latensie* om nici bun, nici rău.

167 Pentru a face alte lumânări, pe care apoi să le vândă.

168 De la *canna* — trestie, ţeava.

169 După un proverb napoletan: „Coarne de surioară — coarne de aur; Coarne de nevastă — coarne adevărate; aluzia rămâne totuşi obscură.

170 Formulă juridică: îndosarierea mai multor acte privitoare la două sau mai multe procese.

171 Amestecă şi fă poţiunea. Formulă cu care se încheiaţi reţetele medicale.

172 Adică înnebunise. În ospiciile epocii li se administrau demenţilor, ca hrană, cantităţi mari de ouă.

173 E vorba numai de una din cele trei Parce — Atropos: cea care tăia firul vieţii.

174 Un fel de ghiveci, (span.).

175 Mânjitură cu vopsea roşie, făcută pe zidul unei case, ca insultă gravă adresată locatarului. La Neapole obiceiul acesta era atât de răspândit şi ducea la efecte atât de grave, încât autorităţile au fost nevoite să-l interzică.

176 Fructul unei plante răspândită în zona tropicală şi având un puternic efect vomitiv.

177 Aşa se cheamă un mic cartier clin Neapole unde, prin 1487, ducele de Calabria, Alfonso de Aragon, construise un palat şi o grădină. Carol al V-lea a donat totul viceregelui de Toledo! Moştenitorii acestuia din urmă au demolat palatul şi au distrus grădina, vânzând locul ca teren de construcţie. Pe străduţele apărute mai târziu mişunau prostituatele şi excrocii. Cuvintele Renzei vor să spună: credeam că pot să trăiesc în pace la Duchesca, dar iată că trebuie să plătesc bir ca prostituatele şi să fiu la cheremul poliţiei şi al fiscului.

178 Joc de cărţi.

179 Pe acea vreme tutunul era la modă şi era considerat leac al multor boli.

180 Loc de unde se aruncau în mare la Neapole cadavrele sinucigaşilor şi ale animalelor.

181 Sapia Liecarda — înţeleaptă Liecarda, (în dialect napoletan).

182 Vântul de nord.

183 Venus.

184 Diana.

185 O corabie veche, care slujea drept spital.

186 Marea Tracă: partea nordică a Mării Egee.

187 Ce lucru superb şi măreţ (span.).

188 Ambele versuri sunt din Petrarca, sonetele 152 şi 283.

189 Versul este o parafrază după *Eneida* IV 1061, în traducerea lui Annibal Caro.

190 Porta Reale era şi staţie de poştalioane.

191 Cunoscute măşti ale *Commediei dell' Arte*

192 Infernul când Noaptea, spre a înveseli stelele, făureşte o carte de carnaval

193 în faţa Cerului.

193 Un fel de culegere de texte pentru carnaval.

194 Aluzie la obiceiul unor călători de a acoperi pereţii hanurilor la care poposeau cu felurite însemnări, desene şi inscripţii, de obicei obscene.

195 Bucăţi de lemn scobite şi ceruite, utilizate la lansarea urar ambarcaţiuni mici.

196 Aluzie la dialogul lui Lucian *Cocoşul sau Visul.*

197 Printre *Epistolele populare,* ale scriitorului *Niccolo Franco* (Veneţia, 1538), există una intitulată „La o lampă", cu un lung „Răspuns al lămpii", în care sunt satirizate diferite îndeletniciri omeneşti cărora lampa le cunoaşte secretele.

198 Era un spectacol obişnuit, la Neapole, ca hoţii, prostituatele şi alţi delicvenţi să fie purtaţi călare pe măgari de-a lungul străzilor oraşului, pentru a fi supuşi *oprobiului* public.

199 Adică la un joc de cărţi dintre cele mai simple.

200 Din Petrarca „Triumful Amorului", II, 83.

201 *Santina* — spaţiu în fundul unei nave, unde se strâng apele de condensare, de filtrare etc.

202 Expresie luată din jargonul hoţilor: „o luă la sănătoasa, pe drum".

203 Dans de carnaval, în desfăşurarea căruia participanţii agită bastoane lungi, împodobite cu flori. Iniţial, în acest dans se întrebuinţau săbiile.

204 Întâi şi înainte de toate (lat.).

205 Aluzie la al 12—lea verset din capitolul I al *Evangheliei* lui Ioan:" Dar tuturor celor ce L-au primit… *(Quotquot autem receperunt eum…);* adică celor ce cred în numele Lui, le-a dat dreptul să facă copii ai lui Dumnezeu.

206 Ironic pentru *„Digestoe",* colecţie de legi alcătuită sub împăratul Iustinian şi publicată în 530 e.n.

207 *Elio Donato* era autorul unui curs de gramatică.

208 *Cornucopia* — comentarii asupra limbii latine, publicate în volum de un anume *Nicola Perrotti,* în 1489.

209 *Bartolo* — unul din avocaţii celebri ai vremii.

210 Expresie populară, indicându-i pe oamenii norocoşi; cf. Iuvenal *Sat. XIII, 141: gallinae jilius alboe* «fecior de găină albă».

211 Un fel de galeră.

212 Formulă religioasă în limba latină: spovedania din urmă.

213 Una din rădăcinile întrebuinţate în medicină.

214 Expresie devenită proverbială, întrucât în ultima noapte a carnavalului era purtat pe străzi un gigantic schelet din lemn şi carton, închipuind moartea.

între două carnavaluri acest schelet se păstra într-o încăpere a palatului Mastrogiudice din Sorrento.

215 Termen militar.

216 Pe eşafodul spânzurătorii erau de faţă, în afară de condamnat, călăul şi ajutorul său.

217 Spânzurătoarea.

218 Tribunalul *vicăriei* din Neanole era împărţit în patru *ruota,* două civile şi două penale, fiecare având în frunte un consilier denumit *caporuota.*

219 Din latina macoronică: „de a fi aruncat undiţa".

220 *Alte soiuri de zburătoare* (lat.).

221 Aşa se spunea despre caii siliţi să se rotească într-un spaţiu restrâns.

222 Citaţie spre informare (termen procedural, lat.).

223 Capra neagră — în sensul de diavol sau strigoi.

224 Despre acţiunea toxică a sângelui de taur vorbeşte şi Pliniu în *Historia Naturalis* (XI, 90; XXVIII, 41).

225 Aluzie la defectele *archebuzelor* fabricate pe acea vreme.

226 Probabil, aluzie la populaţiile de pigmei despre care se presupunea că ar exista în America.

227 Aluzie la Apolon, divinitate solară, care ucisese, la Delfi, pe Piton, un şarpe monstruos şi crud.

228 Probabil, aluzie la trei epitete care se dădeau în mod obişnuit Neapolelui: *Gentile, Sirena* şi *Sacra.*

229 Ecoul este unul din expedientele poeziei secolului, mai ales în dramele pastorale.

230 *Venus* — mama lui Cupidon, zeul dragostei oarbe.

231 Expresie dintr-un joc de copii, amintit la ziua 2-a nota 3

232 Constelaţia Taurului.

233 Simboluri ale reîntoarcerii, iuţelii şi renaşterii.

234 Cetate din sudul Spaniei, distrusă de Hannibal în 219 î.e.n.

235 Pliniu consideră ca pilduitoare prietenia dintre balenă şi şoarecele de mare *(Historia Naturalis,* IX, 88).

236 Cornul abundenţei.

237 Expresii ironice, care mai circulă şi astăzi la Sorrento.

238 *„Non mihi si linguae centum sint.” Eneida* VI—625 (Nici dacă aş avea o sută de limbi).

239 Eroină a epopeii *Orlando furioso* de Lodovico Ariosto. Aluzie la plângerile acesteia după ce a fost abandonată de Bireno, în Cântul X al operei.

240 Cuvinte dintr-un joc popular.

241 Petrarca. Versurile sunt citate din partea I, a XVI-a *canzonă.*

242 Alexandru Macedon.

243 Titlu sub care sunt cunoscute discursurile lui Cicero împotriva lui Verres (71 î. E. N.), demnitar roman celebru prin venalitatea lui. Joc de cuvinte: în dialectul napoletan, *verrinia* — pieptul scroafei.

244 Aluziile din acest; vers şi următoarele au fost explicate în notele anterioare şi toate se referă la judecată şi spânzurătoare.

245 Se pare că autorul face aluzie la diferitele demnităţi ocupate de el însuşi.

246 Toate jocurile amintite sunt jocuri de cărţi, iar metaforele se bazează numai pe denumirile lor.

247 Aluzie la un joc numit al inelului, constând în a vârî inelul în deget alergând.

248 Metafore luate din jocul de biliard.

249 Piatra filosofală, menită, în alchimie, să transforme metalele în aur.

250 Aluzie la legenda mitologică despre nimfa Salmace şi Hermafrodit, fiul lui Hermes şi al Afroditei. Nimfa Salmace s-a îndrăgostit de el, dar tânărul i-a refuzat dragostea, rugându-i pe zei să-l scape din îmbrăţişarea ei. Salmace însă, l-a strâns şi mai tare la piept, rugându-i pe zei să le unească trupurile într-unui singur. Kuga ei a fost ascultată şi s-au preschimbat pe dată într-un trup unic, de o frumuseţe desăvârşită dar de un sex echivoc.

251 Aluzie la titlul, in limba latină, *(Analytica posteriora)* a celui de al treilea tratat de logică al lui Aristotel, parte integrantă din *Organon.*

252 Zodia Berbecului. Iarăşi aluzie la coarne.

253 Aluzie la carantinele impuse unor nave, mai ales celor care veneau din Orient.

254 Furca pe care se sprijinea *archebuza.*

255 Aşa se chema o varietate de migdale considerate printre cele mai fine.

256 Aluzie la mitul lui Pygmalion.

257 Ca pentru o curiozitate de circ.

258 Mahomedanii cred în existenţa podului „al sirât” din infern, pod mai subţire ca un fir de păr, peste care trebuie să treacă sufletele.

259 *Caron* — luntraşul care trecea sufletele morţilor peste apa leşioasă a Sfyxului, în Infern.

260 Cel mai vast amfiteatru din Roma antică. Sensul frazei este: „N-am să răsplătesc mutra ei de tirană făcând-o să admire luptele de gladiatori la Coliseu, asemenea împăraţilor romani.”

261 Cuvânt de origine spaniolă, luat din terminologia militară.

262 „înţeleaptă, de la *sapienza* = înţelepciune înveţe buchiile. Văzând însă că toate cuvintele frumoase ce le risipea cu el şi toate poveţele ei îi intrau pe-o ureche şi-i ieşeau pe cealaltă, după o vreme îşi pierdu răbdarea şi-i trase o palmă zdravănă.

263 Ce e si mai rău. (lat.).

264 Osândiţii erau însemnaţi cu fierul roşu.

265 Amfiteatrul din Capua purta şi acest nume. Aici, menţionarea lui implică ideea de vechime, de îndelungă durată.

266 Faimoasă peşteră plină de anhidridă carbonică; în apropiere de Neapole. Se obişnuia să fie, duse unele animale în această peşteră unde-şi pierdeau cunoştinţa, fiind apoi reanimate în Unul Agnano, din apropiere.

267 Parte a slujbei religioase catolice, al cărei text este atribuit papei Grigore I (sec. VI.).

268 Maură.

269 „Să fie spânzurat.” (lat.). Formula legală de condamnare la spânzurătoare.

270 Plantă al cărei suc este puternic purgativ; în doze mari perforează intestinele.

271 Aluzie la dansul *sfessaniei*, (v. Nota 4) unde Lucia execută figuri de dans foarte contorsionate şi complicate.

Table of Contents

NOTA TRADUCĂTORULUI
CUVÂNT ÎNAINTE
ZIUA ÎNTÂI
POVESTEA ZMEULUI
MIRTUL
PERUONTO
VARDIELLO
PURICELE
CENUȘĂREASA
CEI DOI FII AI NEGUSTORULUI
CHIP DE CAPRA
CIUTA FERMECATĂ
BABA JUPUITĂ
CREUZETUL
ZIUA A DOUA
PĂTRUNJIȚA
PRINȚUL VERDEPRATO
VIOLA
GAGLIUSO
ȘARPELE
URSOAICA
PORUMBIȚA
SCLAVA POCITĂ
LACĂTUL
CUMĂTRUL
VOPSITORIA
ZIUA A TREIA
CANNETELLA
FRUMOASA CU MÂINILE RETEZATE
„CHIP ALB”
SAPIA LICCARDA
CĂRĂBUȘUL, ȘOARECELE ȘI GREIERELE
BELLUCCIA

CORVETTO
MOSCIONE CEL PROST
ROSELLA
CELE TREI ZÂNE
TERMA
ZIUA A PATRA
PIATRA COCOȘULUI
CEI DOI FRAȚI
ȘOIMUL, CERBUL ȘI DELFINUL
CELE ȘAPTE BUCĂȚI DE ȘORICI
BALAURUL
CELE TREI COROANE
CELE DOUĂ AZIME
CEI ȘAPTE PORUMBEI
CORBUL
TRUFIA PEDEPSITĂ
MÂȚA
ZIUA A CINCEA
GÂSCA
CELE DOUĂSPREZECE LUNI ALE ANULUI
SMALȚ VĂPSIT
TRUNCHIUL DE AUR
SOARELE, LUNA ȘI TALIA
CEI CINCI FII
NINNILLO ȘI NENNELLA
CELE TREI CHITRE
ÎNCHEIERE LA CUVÂNTUL ÎNAINTE AL ACESTOR ZĂBAVE CARE RĂSPUNDE ZĂBAVEI A ZECEA A ZILEI A CINCEA
NOTE